Stadsfullmäktiges i Västerås

PROTOKOLL

OCH

HANDLINGAR

FÖR

ÅR 1916

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

År 1916.

REGISTER.

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Afträden, tillstånd att inrätta sådana under markens yta		90	321
Aktier, försäljning af en del staden tillhöriga sådana i S. V. B. järnväg	6	36	
Arbetarebostäder, uppförande af bostadshus för afhjälpande af bostadsbrist	6, 8	38, 54	178
Arbetareinstitutet, anslag till dess bibliotek	16	92	322
» anslag till dess föreläsningsverksamhet	12	68, 73	
» upplåtande af ny lokal åt dess bibliotek	13	76	289
Arbetsstugan, anslag till för 1917		71, 127	468
» upplåtande af ny lokal för	24	36, 52, 127	164, 468
Arbetsförmedlingen, anslag till för 1917	25	128	446, 469
Amorteringsplanen för gas- och elektriska mätare, ändring i	23	124	425, 463, 491
Ambulansvagn, anskaffande af		79	
Andersborg, reparationer och ombyggnadsarbeten vid	20	121	457
Assistent vid elektricitetsverket, anställande af	22	124	424, 463, 491
Assistenten vid vatten- och gasverket, personligt lönetillägg åt	22	124	424, 462, 491
Automobilgarage, byggnadsbestämmelser för		75	283
Badhusstyrelsens årsberättelse för 1915		48, 52	161
Barack, uppförande af för lindrande af bostadsbrist	5	29	
Barackerna vid Katrinelund, täckande af brist i byggnadsanslaget	25	128	470
Barnavårdsnämnden, arvode åt dess sekreterare		123	411
Barnbespisning vid folkskolan, tilläggsanslag för	13	76	291
Barnhemmet, anslag till för 1917		81, 127	468
Barnhemmet »*Sparfboet*», anslag till för 1917	25	128	469
Barnkrubban, anslag till för 1917	24	127	446, 468
Begrafningsplats, tillhandahållande af mark för ny sådan		53, 66, 70	167, 267, 272

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Beredningsutskott, val af	1	4	
Biblioteks- och museibyggnad, afsättande af tomt för	1, 4	5, 21	1, 24
Biblioteks- och museibyggnadskommittén, reseanslag åt		57	201
Biskopen, utgifvande af ersättning till		78	
Bostadsbrist, meddelande från Civildepartementet		40	
» uppförande af bostadshus för afhjälpande af	6, 8	38, 54	178
» uppförande af en barack för hindrande af	5	29	
» åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder	10	64	258
» lån ur pensionsförsäkringsfonden för åtgärder mot	9	57, 64, 81	198, 258, 295
Bostadsinspektion, inrättande af		129	
Brand- och polisstationen, ombesörjande af byggnadernas underhåll	20	120	456
Brandautomobilen, slutamortering af	20	120	456, 490
Brandchef, vice, val af	18	114	
Brandchefens årsberättelse för 1915		36	105
Brandkåren, höjd beklädnadsersättning åt	20	120	392, 456, 490
Brandordningen, ändringar och tillägg i		23	
Brandverket, ökadt lokalutrymme för		108	
Brottmålsrådmannen, ändrad lönestat för		25	
Brännvin, ändring i ordningsföreskrifterna angående detaljhandeln med	5	32	89
Brännvin, yttrande öfver anbud å öfvertagande af detaljhandeln med under åren 1917—1919	10	62	251
Brännvin, yttrande angående »Sällskapets» utskänkningsrätt	11	71	
Brännvin, detaljhandel med samt antal försäljningsställen	4	21, 26	28
Budget för 1917	18	114	347, 489, 493
» » » Beredningsutskottets betänkande			489
» » » Drätselkammarens betänkande			449
» » » register			473, 561
Butikstängningstid, fråga om ändrad sådan för matvarubutikerna	11	62, 69	254, 271
Byggnadsbestämmelser för automobilgarage		75	283
Byggnadschefens årsberättelse för 1915		45	120
Byte af mark för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta	14	81	296
Båtbrygga, ordnande af en sådan i Svartån för öbornas båtar	8	44, 54	117, 179

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Båtplatser, anordnande af sådana vid Lillåns mynning	16	93	329
Centralslöjdskolan, anslag till för 1917 m. m.	12	74	275
Danaarf, afstående från sådant efter J. H. Ullström	11	67, 72	
» afstående af sådant efter änkefru Carolina Matilda Vretman	8	54	181
» afstående af sådant efter Charlotta Östman...	12	67, 73	
Desinfektionsugn, ny vid epidemisjukhuset	7	45	124
Djäknebergsskolan, reparationer och ommålning af ...		123	411
Donation, emottagande af sådan efter änkefru Carolina Matilda Vretman	8	54	181
Drätselkammaren, meddelande om ordförandeval m. m.		6	
Dyrtidsanslag, anslag för åtgärder till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor ...	18	102	
Dyrtidstillägg, extra till en del befattningshafvare och arbetare	8	36, 56	192
Elektrisk kraft till Nordanby och Malma		48	
Elektrisk ledning till fabrik vid Malmaberg	14	79	
Elektrisk ström, leverans af sådan till Jakobsberg	13	59, 75	284
» » nya taxor för	7	46, 49	128
» » priset på sådan inom »Västra förstaden»	13	77	292
Epidemisjukhuset, anställande af en husmoder	21	121	403, 459, 490
» lönereglering för vaktmästare och gårdsdräng	21	121	403, 459, 490
» anskaffning af inventarier för nybyggnaderna	16	90, 95	330
» ny desinfektionsugn vid	7	45	124
Epidemisjuksköterskorna, semesterarvode åt		122	403, 490
Exekutionsbetjänterna, bostadstelefoner åt	19	115	387, 450, 489
Exekutionsbetjänt, extra, anslag till anställande af ...	19	115	386, 391, 450
Explosiva varor, yttrande öfver V. Söderlunds ansökan om handel med		61	
Explosiva varor, yttrande öfver C. A. Lantz' ansökan om handel med		87	
Fattiggård, uppförande af ny sådan		31	67
Fattigvården, arvodeshöjningar för sekreteraren, kamreraren och predikanten	24	126	442, 468, 491
Fastighetsbyte, för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta	14	81	296

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Fastighetsförsäljning, tomten N:o 18 b Carlsberg ...	16	92	325
» mark att läggas till Loviseberg N:o 7	4	28	33
» mark att läggas till tomten N:o 8 i kv. Gunnar	5	28	34
» ytterligare tomt till K. Vattenfallsstyrelsen	10	64	256
» tomter inom kvarteren Neta och Nella	9	56	195
» tomterna N:ris 35 och 38 Västermalm	17	96	335
» markområden för reglering af tomten N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kv.	3	12	13
Fastighetsförvärf, inköp af kronoegendomen Vallby N:o 4	15	84	309
Fastighetsförvärf, gården och tomten N:o 147 västra kvarteret	15	88	
Fastighetsköp, lotten litt. y x och w af N:o 119 norra kvarteret	2	11	11
» gården N:o 98 västra kvarteret	2	8	6
» lägenheten Kristinedal	7	43	116
» en tomt jämte vägmark å västa utmarken	7	44	119
» mark från tomten N:o 70 a västra kv. för breddning af Stora gatan	5	33	92
» mark för utläggande af Stallhagsgatan samt regleringar inom kv. Neta ...	2	12	12
» gården N:o 85 västra kvarteret	10	63	255
» gatumark invid teatern	4	27	30
Fastställelse af en del stadsfullmäktigebeslut		23	
Finansstatistiken, kommunala, yttrande angående nytt formulär		25, 46	126
Fiskvatten, upplåtande till stadsinnevånarnes begagnande	6	34	98
Flickläroverket, annexbyggnad m. m.		91	
Folkskolan, anslag till en kurs i talteknik och pedagogisk skolsång		123	411
Folkskolan, löneförhöjning åt eldaren vid Herrgårdsskolan	22	123	411, 461
Folkskolan, nya lärare- och lärarinnetjänster	22	123	411, 461

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Folkskolan, höjda arvoden för skolläkaren, simläraren, simlärarinnan och städerskorna		123	441, 461
Folkskolan, arvoden för tillsyningslärare i slöjd		123	410, 461
» anslag till nya skolbänkar	7	46	126
» tilläggsanslag till barnbespisning och skolkängor	13	76	291
Folkskolan, inrättande af ny läraretjänst	10	58	
» ny lärarinnetjänst m. m.	5	26, 33	95
Folkskoleinspektör, förnyadt och förhöjdt anslag till aflöning af	22	122	410, 461, 490
Folkskoleinspektören, anslag till för studieresa	5	25, 33	94
Folkskolestyrelsen, entledigande af ledamot		99	
Frälsningsarmén, understöd åt dess slumverksamhet	14	80	
Fängelset, yttrande ang. utvidgning af dess område		78, 83, 93	303, 329
Förrådsförman, anställande af	20	120	455
Förrådsförmannen, Vatten- och Gasverksstyrelsens, löneförhöjning åt	22	124	424, 463, 491
Förslagsanslaget för 1917		129	470, 491
Försäljning af mark att läggas till Loviseberg N:o 7	4	28	33
» af en del af stadens aktier i S. V. B. järnväg	6	36	
Försäljning af villatomter å Västra holmen	5	32	90
» af ytterligare tomt till Kungl. Vattenfallsstyrelsen	10	64	256
Försäljning af tomter inom kvarteren Neta och Nella	9	56	195
» af mark att läggas till tomten N:o 8 i kvarteret Gunnar	5	28	34
Försäljning af tomterna N:ris 35 och 38 Västermalm	17	96	335
» af markområden för reglering af tomten N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kv.	3	12	13
Försäljning af tomten N:o 18 b. Carlsberg	16	92	325
Förvaltaren, löneförhöjning åt	21	122	460
Gasverket, tillbyggnad vid	15	87	317
Gatsten, inköp af för lindrande af arbetslöshet bland stenarbetare	12	74	277
Gatuarbeten för 1917, anslag till	23	125	436, 464, 491
Gatubelysningen, anslag för nyanläggningar		126	425, 435, 467, [491
» ändrad sådan å Fiskartorget och Köpmangatan	7	43	115
Gatumarksersättning för vidgning af Sturegatan vid tomten N:o 25 i kv. Njord	3	14	19

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Grustägt, yttrande ang. upplåtande af sådan å holmen Flaten		24	
Gustafsslätt, reparationer och ombyggnadsarbeten vid	20	121	457
Hissar, bestämmelser om	4	15	23
Hofdesta, reparationer och ombyggnadsarbeten vid...	20	121	457
Hushållskurs vid trädgårdsmässa, anslag till	6, 17	29, 34, 90, 96	96, 332
Hyresförmedling, kommunal, inrättande af		129	
Hyresnämnd, inrättande af		47	
Hälsopolis, inrättande af en ny sådan befattning i stället för vaktmästaresysslan vid köttbesiktningsbyrån	21	121	404, 459, 490
Hälsopoliserna, beklädnadsersättning åt		121	403, 459, 490
Hälsovårdsnämndens årsberättelse för 1915		31	35
Hästholmarne, anordningar å		121	456
Högre allmänna läroverket, anordnande af öppen plats vid nya biblioteksbyggnaden	8	55	189
Högre allmänna läroverket, restaureringsarbeten i äldre annexbyggnaden	2	7	4
Högre allmänna läroverket, anslag till inrättande af vattenklosetter m. m.	6	9, 35	102
Högre allmänna läroverket, förhöjd hyresersättning åt rektor	11	66	265
Högre allmänna läroverket, entledigande och val af delegerade för byggnadsfonden	10	43, 59	
Högre allmänna läroverket, restaurering af hufvudbyggnaden		89	
Idrottsplats, anordnande af		52	
Inkomst- och utgiftsstat för 1917	18	114	347, 489, 493
Inkomst- och utgiftsstat för 1917, Beredningsutskottets betänkande			489
Inkomst- och utgiftsstat för 1917, Drätselkammarens betänkande			449
Inkomst- och utgiftsstat för 1917, register			473, 561
Inkorporering af Lundby kommun	11	65	264
» af S:t Ilians socken	14	81	297
Järnväg, undersökning om en ny sådan åt väster eller nordväst		90, 96	336
Järnvägen, utredning om dess ledande norr om staden		40	
Järnvägsmedelsfonden, inkomst från	26	129	471

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Kamreraren, Vatten- och Gasverksstyrelsens, personligt lönetillägg åt	22	124	424, 462, 491
Kassörskan, Vatten- och Gasverksstyrelsens, personligt lönetillägg åt	22	124	424, 463, 491
Kontorsbiträdet, Vatten- och Gasverksstyrelsens, personligt lönetillägg åt	22	124	424, 463, 491
Kontorsbiträdet vid renhållningsverket, personligt lönetillägg åt	21	122	460
Kommunal handbok, anslag till	19	115	387, 450
Kostnadsfri rättegång, yttrande öfver lagförslag om	11	62, 71	274
Krigstidshjälp åt stadens befattningshafvare och arbetare, beviljande af	19	115	385, 392, 410, 422, 423, 450, 472, 489
Kronouppbördskontoret, anslag till skrifmaskin		114	450, 472, 489
Kruthandel, yttrande öfver V. Söderlunds ansökan om tillstånd till sådan		61	
Kyrkogård, tillhandahållande af plats för ny sådan		53, 66, 70	167, 267, 272
Köp af lotten litt. y, x och w af N:o 119 norra kv.	2	11	11
» af fastigheten N:o 147 västra kv.	15	88	
» af kronoegendomen Vallby N:o 4	15	84	309
» af mark från tomten N:o 70 a västra kv. för breddning af Stora gatan	5	33	92
» af en tomt jämte vägmark å västra utmarken	7	44	119
» af gatumark invid teatern	4	27	30
» af gården N:o 85 västra kv.	10	63	255
» af lägenheten Kristinedal	7	43	116
» af mark för utläggande af Stallhagsgatan samt regleringar inom kvarteret Neta	2	12	12
» af gården N:o 98 västra kvarteret	2	8	6
Ledning, elektrisk till fabrik vid Malmaberg	14	79	
Ledningar, vatten-, aflopps- och gas till fastigheterna N:ris 1, 3 och 5 Frejaföreningen	8	55	190
Ledningar, vatten-, aflopps- och gas- inom byggnadsområdet Annedal	2	8	8
Ledningar, vatten-, aflopps- och gas- inom Norrmalm	9	56	195
» elektriska till Jakobsberg	13	59, 75	284
» stadens till fastigheten N:o 62 Jakobsberg	3	14	20
» utom stadsplanen, nya bestämmelser ang. utdragande af sådana	18	106	475
» diverse i olika gator, anslag till	23	124	425, 463, 491
Lifsmedelsnämnd, inrättande af		6	
Lillån, uppränsning af mynningen och anordnande af båtplatser	16	93	329

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Lillån, uppränsning mellan järnvägsbroarne	25	128	470
Lundby kommun, inkorporering af	11	65	264
Lån, upptagande af för inköp af gatsten	12	74	277
» ur pensionsförsäkringsfonden för åtgärder mot bostadsbrist	9	57, 64, 81	198, 258, 295
Lönereglering för poliskåren m. fl.		105	
Lösningsrätt till fastigheterna N:o 85 a norra kvarteret, N:o 129 västra kvarteret och N:o 77 a södra kvarteret	1	7	3
Mantalsskrifning, yttrande ang. C. A. Normans och J. G. Lindbloms		22	
» yttrande ang. A. J. Boströms		6	
» C. Hj. Bergströms, O. Engströms och E. Personnes		24	
Mantalspenningar, vissa personers befrielse från		8	
Malma och Nordanby, anskaffande af elektrisk kraft till		48	
Matlagningskurser, anslag till	16	92	326
Mobergska fondens nämnd, afgående och ny ledamot	5, 7	29, 40	
Motorbåten Måsen, slutamortering af	24	126	467
Mudderverk, inköp af	18	104	
Musei- och biblioteksbyggnad, afsättande af tomt för	1, 4	5, 21	1, 24
Musiksällskapet, anslag till	4	27	31
Mätare för vatten, gas och elektrisk ström, anslag till	15	87	318
Mätarejusteraren vid elektricitetsverket, löneförhöjning åt	23	124	424, 463, 491
Nattherberget, anslag till för 1917		127	469
Nordanby och Malma, anskaffande af elektrisk kraft till		48	
Nykterhetsnämnden, anslag till	15	86	316
» instruktion för	17	89, 97	344
Ombudsmannainstitutionen, omorganisation af		119	454, 472, 490
Ordförande, val af	1	4	
» vice, val af	1	4	
Pensionering af stadens befattningshafvare		52	203
Pensionsnämnden, höjdt anslag för skrifbiträde		127	445, 468
Plantering, ordnande af en sådan å den s. k. lektorsgårdens tomt	8	55	189
Polis- och brandstationen, ombesörjande af byggnadernas underhåll	20	120	456

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Poliskåren, förändring i dess sammansättning	19	119	389, 454
» höjd beklädnadsersättning	19	119	389, 454
» m. fl. lönereglering för		105	
Renhållningsarbetarna, höjd hyresersättning åt	21	122	460
Renhållningsarbetare, nyanställning af	21	122	461
Renhållningsverket, anslag till en räknemaskin		122	461, 490
» anställande af ytterligare en ordinarie arbetare samt anskaffning af en del inventarier	3	13	15
Revision, af Tekniska skolans räkenskaper för år 1915	11	64	
» af Spritbolagets räkenskaper för år 1915 ...		58	
Rådhuset, påläggning af nytt tak	20	121	457
» utflyttning af kronouppbördskassören och stadskamreraren till nya tjänstelokaler	14	83	300
» nyanskaffning af inventarier		121	457
Skolkängor och skolagning för fattiga folkskolebarn, tilläggsanslag för	13	76	291
Skollofskolonier, anslag till för 1917	25	128	412, 469
Skridskoklubben, anslag till för 1917	25	128	448, 469
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen, personligt lönetillägg åt	20	120	455
Sopare, anställande af på renhållningsverkets ordinarie stat	21	122	460
Stadsarkitekten, löneförhöjning åt	20	120	396, 456
Stadshotellet, anslag till inventarier	15	86	315
Stadsnotarien, ålderstillägg åt	18	114	386, 450
Stadsplanen, mindre ändring vid kvarteret Neta	10	58	
» namnförändring å gata	7	9, 45	122
» ändring, Stora gatan mellan Käll- och Djäknebergsgatorna	1, 12	7, 74	2, 279
Stadssjuksköterskorna, löneförhöjning åt		121	402, 459
Stallet, utvidgning af		128	469
Statistik, uppgift angående bränsleåtgång vid allmänna byggnader m. m.		29	
S:t Ilians socken, inkorporering af	14	81	297
Stenby, bortförande af ett gammalt bostadshus		121	490
»*Sparfboet*», anslag till för 1917	25	128	469
Spårvägar, utredning om anläggande af	4	15, 26	22, 27
Svartån, reparation af östra kajmuren nedom Slottsbron	25	128	470
Svingården, tilläggsanslag för anordnande af	17	97	341

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Sundinska understödsfonderna, uppgift å understödstagare		40	
Sundinska understödsfonderna, antalet understödstagare		11	
Södertälje kanal, yttrande i frågor rörande slussdimensionerna	15	63, 86	313
Taxa, ny, för elektrisk ström	7	46, 49	128
Teaterbolaget, gäldande af aktieteckning i	25	128	470
Tekniska skolan, tilläggsanslag för dess nybyggnad	17	100	
» » anslag till för 1917 m. m.	12	74	275
Tjänstelokaler, nya, för kronouppbördskassören och stadskamreraren i Gaggeska huset	14	83	300
Trädgårdsmässa, upplåtande af plats för	6, 17	29, 34, 90, 96	96, 332
Understöd åt änkefru Ingeborg Hedman ur Sundinska donationsfonden	7	47	
Urinoar, uppsättande af sådan vid högre allmänna läroverket	15	83	302
Utgifts- och inkomststat för 1917	18	114	347, 489, 493
Utgifts- och inkomststat för 1917, Beredningsutskottets betänkande			489
Utgifts- och inkomststat för 1917, Drätselkammarens betänkande			449
Utgifts- och inkomststat för 1917, register			473, 561
Uttaxeringen för 1917 års stat		129	471, 491
Val af kommunala förtroendemän	4, 5, 7 10, 18	40, 59, 79, 109—114	24, 484
Vatten- och Gasverksstyrelsen, meddelande om ordförandeval		6	
Vatten- och Gasverksstyrelsens årsberättelse för 1915		47, 52	133
Vatten-, gas- och elektricitetsverken, nyanläggningar och nyanskaffning för	23	124	425, 463, 491
Vattenklosetter, tillstånd till inrättande af sådana i gården N:o 1 i kv. Nanna	2	8	
Vattenklosetter, tillstånd till inrättande af sådana i högre allmänna läroverket	2	9	
Vattenklosetter, bemyndigande för Hälsovårdsnämnden att meddela tillstånd till sådanas inrättande	3	13	17
Vin och öl, yttrande ang. utskänkningsrätt i Rådhusbuffén	14	78	
Vin och öl, yttrande ang. utskänkningsrätt i Centralhotellet	13	77	

	Redogörelsen sid.	Protokollet sid.	Handlingarne sid.
Välgörenhetsbyrå, inrättande af	17	97	339
Västmanlands läns arbetsförmedling, anslag till för 1917	25	128	446, 469
Västra holmen, försäljning af villatomter	5	32	90
Västerås arbetareinstitut, anslag till dess föreläsningsverksamhet	12	68, 73	
Västerås arbetareinstitut, upplåtande af ny lokal åt dess bibliotek	13	76	289
Västerås arbetareinstitut, anslag till dess bibliotek	16	92	322
Västerås arbetsstuga, upplåtande af ny lokal för	24	36, 52, 127	164, 468
» » anslag till för 1917		71, 127	468
Västerås barnhem, anslag till för 1917		81, 127	468
Västerås barnkrubba, anslag till för 1917	24	127	446, 468
Västerås musiksällskap, anslag till	4	27	31
Västerås nattherberge, anslag till för 1917		127	469
Västerås sjukkassors fortsättningskassa, anslag till för 1917	25	128	469
Västerås skollofskolonier, anslag till för 1917	25	128	412, 469
Västerås skridskoklubb, anslag till för 1917	25	128	448, 469
Zimmermanska fonden, gåfva till	17	100	
Åkare och hyrkuskar, reglemente för		25	27
Årsberättelse, Badhusstyrelsens för 1915		48, 52	161
» brandchefens för 1915		36	105
» byggnadschefens för 1915		45	120
» Hälsovårdsnämndens för 1915		31	35
» Vatten- och Gasverksstyrelsens för 1915		47, 52	133
Öl, yttrande ang. utskänkningsrätt för Elise Nyberg	14	78	
Öl och vin, yttrande ang. utskänkningsrätt i Centralhotellet	13	77	
Öl och vin, yttrande ang. utskänkningsrätt i »Rådhusbuffén»	14	78	

Västerås 1917, Westm. Alleh:s Boktr.

Redogörelse

för de beslut Stadsfullmäktige i Västerås under år 1916 fattat.

Under året hafva hållits 13 sammanträden.

Stadsfullmäktige hafva därvid beslutat:

Dag och § i protokollet	
3/1 §§ 2 o. 3	ang. *val af ordförande och vice ordförande;*
3/1 § 4	ang. *val af beredningsutskott;*
27/1 § 7	ang. *afsättande af tomt för en biblioteks- och museibyggnad,* att för beredning af denna fråga tillsätta en särskild kommitte af fem personer;
27/1 § 8	ang. *lifsmedelsnämnd,* att uppdraga åt stadens lifsmedelskommission att fortsätta sin verksamhet under benämningen lifsmedelsnämnd;
27/1 § 12	ang. *stadsplaneändring (Stora gatan),* att preliminärt antaga sådan ändring i stadsplanen för Västerås, att Stora gatan i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan skulle utläggas till en bredd af 18 meter med bibehållande af den norra gatulinjen och vidgning på gatans södra sida, med uppdrag för Byggnadsnämnden att vidtaga de åtgärder, som för genomförande af denna stadsplaneändring vore erforderliga;
27/1 § 13	ang. *lösningsrätt till fastigheter på stadens grund,* att icke på grund af vid Rådhusrätten under oktober månad 1915 beviljade lagfarter å fastigheterna gården och tomten n:r 85 a norra kvarteret, som köpts för 4,500 kronor, å gården och tomten n:r 129 västra kvarteret, som köpts för 32,000 kronor och fastig-

Dag och § i protokollet	
	heten n:r 77 a södra kvarteret, som köpts för 19,000 kronor, göra stadens lösningsrätt gällande;
27/1 § 14	ang. *restaureringsarbeten i högre allm. läroverkets äldre annexbyggnad,* att af behållningen af anslaget till den nya annexbyggnadens uppförande anvisa förslagsvis 3,000 kronor för reparations- och omändringsarbeten i tre salar af läroverkets äldre annexbyggnad, som icke kunnat restaureras med medel ur läroverkets byggnadsfond;
27/1 § 15	ang. *fastighetsförvärf,* att för en köpesumma af 15,500 kronor att gäldas af reserverade köpeskillingsmedel inköpa gården och tomten n:r 98 västra kvarteret;
27/1 § 16	ang. *ledningar inom Annedal,* att för anläggande af vatten-, afloppsoch gasledningar inom byggnadsområdet Annedal dels anslå af lånemedel 10,600 kronor, dels ock anvisa af tillgängliga medel 12,600 kronor för att sedermera ersättas af inflytande bidrag till anläggningskostnaderna för de fastigheter, som skulle anslutas till ledningarne;
27/1 §§ 18 o. 19	ang. *vattenklosetter,* att under vissa villkor lämna tillstånd till inrättande af vattenklosetter inom fastigheten n:r 1 i kvarteret Nanna samt högre allmänna läroverkets hufvudbyggnad;
24/2 § 23	ang. *fastighetsförvärf,* att inköpa fastigheten lotten litt. y, x och w af tomten n:r 119 i stadens norra kvarter för en köpeskilling beräknad efter 10 kronor pr kvm. att utgå med ett belopp af 5,500 kronor af lånemedel och till återstående belopp, cirka 4,000 kronor af reserverade köpeskillingsmedel;
24/2 § 24	ang. *fastighetsförvärf,* att för stadens räkning af Västmanlands läns hushållningssällskap för 5 kronor pr kvm. inköpa dels 93,8 kvm. mark att ingå i kvarteret Neta och dels omkring 183 kvm. mark att utläggas till Stallhagsgatan i dess nordligaste del intill kvarteret Neta mot det att hushållningssällskapet dels till staden utan ersättning öfverlämnade cirka 209 kvm. mark att ingå i samma gatudel intill kvarteret Petra, dels ock till staden i afräkning utgåfve ersättning för värdet af staden förut tillhörig mark, ingående i Stallhagsgatan och liggande intill kvarteret Petra midt emot kvarteret Netas södra spets, utgörande cirka 77 kvm.;

Dag och § i protokollet	
24/2 § 25	ang. *fastighetsförsäljningar,* att under förutsättning af genomförande af motsvarande stadsplaneändring dels till ägaren af tomten n:r 1 i kvarteret Neta försälja ett område om 595,5 kvm. af förutvarande Mariaberget till ett pris af 5 kronor pr kvm., dels ock till ägaren af tomten n:r 70 b västra kvarteret försälja 363,8 kvm. mark söder om tomten samt 126 kvm. mark väster om tomten för ett sammanlagdt pris af 1,819 kronor mot det att ägaren af tomten till staden kostnadsfritt öfverlämnade ett område om 0,7 kvm. afsedt att ingå i tomten n:r 1 i kvarteret Neta;
24/2 § 26	ang. *renhållningsverket,* dels att vid stadens renhållningsverk skulle från den 1 mars 1916 anställas ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare, dels ock att till aflöning af sagde befattningshafvare under återstoden af år 1916 samt för anskaffning och underhåll af en häst jämte körredskap vid renhållningsverket anvisa förslagsvis 3,500 kronor att utgå af 1916 års förslagsanslag;
24/2 § 27	ang. *vattenklosetter,* att uppdraga åt Hälsovårdsnämnden att efter Vatten- och Gasverksstyrelsens hörande tillsvidare besluta om vattenklosetters införande inom de delar af staden, som med afseende å afloppsledningarnes beskaffenhet härför kunde ifrågakomma, och därvid meddela de föreskrifter och villkor, som befunnes erforderliga, allenast med undantag ifråga om särskilda afgifters påläggande för vattenklosetterna;
24/2 § 28	ang. *ersättning för gatumark,* att under vissa villkor lämna köparen af fastigheten n:r 5 i kvarteret Njord A. Barklund en ersättning af 1,000 kronor för från fastigheten frånstyckad gatumark för Sturegatans utläggande;
24/2 § 29	ang. *ledningar till fastigheten n:r 62 Jakobsberg,* att lämna tillstånd till fullständig anslutning med stadens vatten-, afloppss-, gas- och elektriska ledningar för ifrågavarande fastighet mot det att fastighetens ägare erlade en anslutningsafgift för en gång efter 90 öre pr kvm. af tomtens areal samt såsom förut betalade 100 kronor årligen för afloppsledningen och under villkor, att för inom fastigheten förbrukadt vatten, gas och elektrisk ström erlades afgifter enligt i allmänhet gällande eller, där sådana funnes, särskilda taxor, som vore eller blefve bestämda för afnämare utom stadens ägoområde;

Dag och § i protokollet	
24/2 § 31	ang. *bestämmelser om hissar, dels* att stadga en afgift af 20 kronor för hvarje besiktning af hiss, såväl innan hiss finge tagas i bruk som ock för de därefter årligen återkommande besiktningarne, *dels* att såsom tillägg till stadens byggnadsordning för sin del antaga föreskrifter rörande hiss' inbyggande i hus, *dels ock* antaga särskilda föreskrifter beträffande säkerhetsåtgärder och försiktighetsmått till förekommande af olycksfall vid begagnande af hiss;
24/2 § 32	ang. *val* af ledamöter i kommitten för afsättande af plats för en biblioteks- och museibyggnad;
30/3 § 45	ang. *spårvägar,* att uppdraga åt en särskild kommitte att eventuellt med biträde af sakkunnige verkställa och till Stadsfullmäktige inkomma med fullständig utredning angående anläggande af spårvägar i Västerås, samt att välja ledamöter i kommitten;
30/3 § 46	ang. *detaljhandeln med brännvin,* dels att rätt till sådan handel fortfarande efter 1916 års utgång här i staden borde medgifvas sådant bolag, som omförmäldes i 12 § af Kungl. förordningen den 9 juni 1905 ang. försäljning af brännvin, dels ock att i fråga om antalet utminuterings- och utskänkningsställen äfvensom beträffande dessas lägen ingen annan förändring i de förutvarande förhållandena borde äga rum, än att spritbolaget berättigades att, om detsamma funne sådant för sin verksamhet behöfligt eller lämpligt, å plats, som bolagets styrelse ägde bestämma, öppna ett andra utminuteringsställe i staden;
30/3 § 47	ang. *köp af gatumark,* att för 5,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel inköpa af tomten n:is 9—11 västra kvarteret dels 8,6 kvm. mark för utläggande af Slottsgatan och dels två särskilda områden, det ena för vidgning af Återvändsgränd och det andra för utläggande af en öppen plan väster om teaterbyggnaden med en sammanlagd areal af 241 kvm.;
30/3 § 48	ang. *anslag till Västerås musiksällskap,* att afslå en härom gjord framställning;
30/3 § 49	ang. *försäljning af tomtmark,* att försälja cirka 600 kvm. mark norr om fabriksfastigheten n:r 7 Loviseberg att sammanläggas med denna fastighet för 2 kronor 50 öre pr kvm.;

Dag och § i protokollet	
30/3 § 50	ang. *försäljning af tomtmark,* att till ägaren af tomten n:r 8 i kvarteret Gunnar för 5 kronor pr kvm. försälja 138,78 kvm. mark att såsom förgård tilläggas berörda tomt invid Kassörsgatan;
30/3 § 52	ang. *bostadsbarack,* att af förslagsanslaget anvisa förslagsvis 10,000 kronor för uppförande af en bostadsbarack innehållande sex lägenheter å stadens fastighet Katrinelund n:is 14 och 16;
30/3 § 53	ang. *val* af en ledamot i nämnden öfver Mobergska fonden;
27/4 § 58	ang. *brännvinshandeln,* att hos Konungens Befallningshafvande i länet tillstyrka sådan ändring i ordningsföreskrifterna ang. detaljhandeln med brännvin i Västerås, att utminutering å lördag och dag näst före helgdag blefve tillåten från kl. 9 f. m. till kl. 3 e. m.;
27/4 § 59	ang. *försäljning af villatomter å Västra holmen,* att afslå ett af Drätselkammaren i detta ämne framställdt förslag;
27/4 § 60	ang. *köp af gatumark,* att med godkännande af ett mellan Drätselkammaren å stadens vägnar och E. A. Hedrén såsom ägare af gården och tomten n:r 70 a västra kvarteret upprättadt köpekontrakt, hvarigenom till staden försåldes den del af ifrågavarande tomt, som erfordrades för vidgning af Stora gatan till 18 meters bredd enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 januari 1916 äfvensom öfverenskommelse träffats angående ersättning för skada och intrång i följd af gatuvidgningen, af lånemedel anvisa ett belopp af 25,000 kronor till gäldande af köpeskillingen för ifrågavarande mark, innefattande jämväl ofvanberörda ersättning;
27/4 § 61	ang. *resestipendium åt stadens folkskoleinspektör,* att af 1916 års anslag till diverse och oförutsedda behof anslå 250 kronor såsom resestipendium åt stadens folkskoleinspektör;
27/4 § 62	ang. *nya lärare vid folkskolan,* att af 1916 års förslagsanslag anvisa 406 kronor 96 öre till aflöning åt en ny e. o. folkskollärarinna under senare hälften af år 1916 samt för anordnande af två nya slöjdgrupper af flickor;

Dag och § i protokollet	
27/4 § 63	ang. *trädgårdsmässa och en hushållskurs därvid,* att dels af 1916 års förslagsanslag bevilja ett anslag af 500 kronor till Västerås Gartnersällskap för anordnande i samband med en planerad trädgårdsmässa i Västerås under september månad år 1916 af en hushållskurs, dels ock för berörda trädgårdsmässa kostnadsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen invid Koparbergsvägen i Vasaparkens östra del;
27/4 § 64	ang. *upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande,* att frigifva fisket i större delen af stadens vatten i öfverensstämmelse med i protokollet närmare omförmälda beslut;
27/4 § 65	ang. *inrättande af vattenklosetter vid högre allmänna läroverket,* att af behållningen af Stadsfullmäktiges anslag till den nya annexbyggnaden för Västerås högre allmänna läroverk anvisa förslagsvis 3,000 kronor till inrättande af vattenklosetter och urinoarer i läroverkets hufvudbyggnad;
27/4 § 69	ang. *försäljning af aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, dels* att bemyndiga Drätselkammaren att till pris, som Drätselkammaren kunde finna antagligt, försälja ytterligare 5,000 stycken af stadens ägande aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag, *dels och* uppdraga åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag rörande förvaltningen och användningen af det kapital och afkomsten däraf, som genom föregående aktieförsäljning samt eventuellt blifvande ny sådan tillförts och komme att tillföras stadskassan;
27/4 § 70	ang. *byggande af arbetarebostadshus,* att bemyndiga Drätselkammaren att å tomten n:r 5 i kvarteret Gude eller annan staden tillhörig tomt uppföra ett större bostadshus med erforderliga uthus, innehållande mindre bostadslägenheter, hufvudsakligen om ett rum och kök, äfvensom att af tillgängliga medel förskottera det erforderliga byggnadskapitalet förslagsvis 90,000 kronor, att sedermera gäldas på sätt Stadsfullmäktige efter utredning och förslag af Drätselkammaren framdeles komme att besluta, med uppdrag för Drätselkammaren tillika att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till närmare bestämmelser ang. uthyrningen af lägenheterna i den ifrågasatta nybyggnaden;

Dag och § i protokollet	
27/4 § 73	ang. *val af en ledamot i nämnden öfver Mobergska guldbröllopsfonden;*
25/5 § 77	ang. *ändrad belysning å Fiskartorget och Köpmangatan,* att af 1916 års anslag till gatubelysningens underhåll anvisa förslagsvis 1,825 kronor för anordnande af elektrisk belysning i stället för gasbelysning å Fiskartorget och Köpmangatan;
25/5 § 78	ang. *inköp af lägenheten Kristinedal,* att bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 12,000 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel och de villkor i öfrigt, hvarom Drätselkammaren finge träffa öfverenskommelse, för stadens räkning inköpa lägenheten Kristinedal i kvarteret Gude i Västerås;
25/5 § 80	ang. *inköp af jord inom västra utmarken,* att bemyndiga Drätselkammaren att inköpa J. Aug. Johansson tillhöriga tomten litt. D. af en vret å stadens västra utmark jämte en del inom samma vret afsatta vägområden för en köpeskilling af 2,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel;
25/5 § 82	ang. *ändring af gatunamn,* att den i gällande stadsplan under benämningen Gåsmyregatan upptagna gatusträckningen mellan Stora torget och Skolgatan skulle erhålla benämningen Östra Kyrkogatan samt att benämningen å den väster om domkyrkan liggande gatan, som enligt den nya stadsplanen erhållit namnet Kyrkogatan, skulle ändras till Västra Kyrkogatan;
25/5 § 83	ang. *ny desinfektionsugn vid epidemisjukhuset,* att af lånemedel anslå ett belopp af 7,000 kronor för nyanskaffning af en desinfektionsugn vid stadens epidemisjukhus;
25/5 § 84	ang. *anslag till nya skolbänkar för folkskolan,* att till 50 st. nya skolbänkar af 1916 års förslagsanslag anvisa ett belopp af 1,200 kronor;
25/5 § 89	ang. *understöd,* att åt änkefru Ingeborg Hedman ur Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål lämna ett tillfälligt understöd af 300 kronor;
22/6 § 93	ang. *nya taxor för elektrisk ström,* att antaga sådana på sätt protokollet närmare utvisar;

Dag och § i protokollet	
22/6 § 100	ang. *uthyrning af lägenheterna i stadens arbetarebostadshus,* att lägenheterna i det under uppförande varande arbetarebostadshuset å tomten n:r 5 i kvarteret Gude skulle i första hand uthyras till stadens arbetare och med dem jämställda befattningshafvare;
22/6 § 101	ang. *anordnande af brygga för öboarnas båtar,* att af 1916 års förslagsanslag ställa till Drätselkammarens förfogande en summa af förslagsvis 1,000 kronor för uppförande af en mindre träbrygga vid Svartåns östra kajstrand ofvanom järnvägsbron afsedd som tilläggsplats för de staden besökande öboarnes öppna båtar, dock att därest den nya bryggan skulle visa sig olämplig som tilläggsplats för öboarnes båtar bryggan skulle upplåtas som båtplats för stadsbor och att åt öboarne skulle anvisas plats nedom järnvägsbron;
22/6 § 102	ang. *danaarf och donationer,* att för Västerås stad såsom danaarfsberättigad efter änkefru Carolina Matilda Wretman godkänna af fru Wretman upprättade testamenten äfvensom förklara sig med tacksamhet vilja mottaga de donationer, som enligt samma testamenten blifvit gjorda till staden;
22/6 § 103	ang. *ordnande af den s. k. lektorsgårdens tomt till öppen plats,* att för ordnande af ifrågavarande gård i anslutning till läroverkets skolplan samt den nya biblioteksbyggnaden ställa till delegerades för läroverkets byggnadsfond förfogande ett belopp af förslagsvis 4,500 kronor att utgå af det i 1916 års budget för staden afsatta förslagsanslaget, med förbehåll likväl att beloppet icke finge utanordnas, förrän definitivt förslag till platsens ordnande blifvit af delegerade uppgjordt samt underställdt Trädplanteringssällskapets pröfning och af detsamma godkändt;
22/6 § 104	ang. *ledningar till en del fastigheter inom Frejaföreningen,* att för utsträckning af vatten-, aflopps- och gasledningar till tomterna n:is 1, 3 och 5 inom Frejaföreningen bevilja ett anslag af 4,730 kronor att utgå af besparade lånemedel vid vatten-, gas- och elektricitetsverken;
22/6 § 105	ang. *dyrtidstillägg,* att ställa till Drätselkammarens förfogande ett belopp af förslagsvis 17,000 kronor, att utgå till den del, som afsåge Vatten- och Gasverksstyrelsens personal, af styrelsens vinstmedel för år 1916 och till återstående belopp af 1916

Dag och § i protokollet	
	års förslagsanslag, att användas till utdelning under år 1916 af tillfälliga dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare enligt de hufvudgrunder, hvilka angifvits af en af Drätselkammaren i ärendet tillsatt kommitte, äfvensom åt de pensionstagare, hvilka däraf kunde vara i behof;
22/6 § 106	ang. *försäljning af tomter vid Mariaberget,* att bemyndiga Drätselkammaren att till pris och på villkor, som kammaren kunde finna för staden förmånliga, försälja staden tillhöriga tamterna invid Mariaberget, nämligen dels den nordligaste tomten i kvarteret Neta, försedd med n:r 72 och 73 och dels den tomt i kvarteret Nellas sydöstra horn, som uppkomme vid tomtindelning af detta kvarter, i öfverensstämmelse med de tomtindelningar af kvarteren Neta och Nella, som kunde blifva fastställda;
22/6 § 107	ang. *ledningar inom Norrmalm,* att på de närmare villkor, som angifvits i Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning i ämnet, för anläggande af vatten-, aflopps- och gasledningar inom vissa delar af byggnadsområdet Norrmalm af lånemedel anslå ett belopp af 6,300 kronor, med bemyndigande för Vatten- och Gasverksstyrelsen att af tillgängliga medel förskottera öfriga för samma ledningar erforderliga kostnader, 11,900 kronor, att framdeles ersättas af inflytande bidrag från enskilda för anslutning till ifrågavarande ledningar;
22/6 § 108	ang. *upptagande af lån för åtgärder mot bostadsbrist,* att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan att Kungl. Maj:t ville bevilja Västerås stad ett lån å 350,000 kronor eller ett större belopp intill 500,000 kronor ur pensionsförsäkringsfonden på de villkor Kungl. Maj:t aktade föreskrifva att i första hand och tills annorlunda kunde blifva med Kungl. Maj:ts medgifvande bestämdt, användas för uppläggande af en lånefond för understödjande af produktionen inom Västerås stad af mindre bostäder antingen i form af egna hem eller genom uppförande af större eller mindre byggnadskomplex, äfvensom uppdraga åt Drätselkammaren ej mindre att å Stadsfullmäktiges vägnar aflåta underdånig skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t, än äfven att vidtaga alla de förberedande åtgärder, som kunde vara nödvändiga och ägde sammanhang med upptagande af ifrågavarande lån, och realiserandet af det ändamål, som därmed vore afsedt;

Dag och § i protokollet	
22/6 § 111	ang. *ny folkskollärareтjänst,* att en ny ordinarie folkskollärareтjänst skulle inrättas vid Västerås folkskolor från och med den 1 januari 1917;
22/6 § 112	ang. *stadsplaneändring beträffande kvarteret Neta,* att antaga en mindre ändring i stadsplanen rörande ifrågavarande kvarter med anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 24 februari 1916 angående försäljning af en del områden för reglering af tomterna n:is 1 och 70 b inom samma kvarter;
22/6 § 113	ang. *val af delegerad i läroverkets byggnadsfond;*
31/8 § 117	ang. *detaljhandel med brännvin,* att tillstyrka ett till Magistraten inkommet anbud från Otto Oest m. fl. personer angående öfvertagande af detaljhandeln med brännvin inom staden under åren 1917—1919;
31/8 § 121	ang. *inköp af gården n:r 85 västra kvarteret,* att bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 42,000 kronor, hvilka skulle utgå af lånemedel, och på de närmare villkor, hvarom Drätselkammaren ägde öfverenskomma, inköpa fastigheten n:r 85 i stadens västra kvarter, under uttalande likväl af önskvärdheten af, att säljarne af fastigheten under den i deras anbud betingade hyrestiden måtte själfva svara för erforderliga reparationer af fastigheten;
31/8 § 122	ang. *försäljning af ytterligare tomt till Kungl. Vattenfallsstyrelsen,* att godkänna ett af Drätselkammaren med Kungl. Vattenfallsstyrelsen afslutadt kontrakt afseende försäljning till styrelsen på grund af begagnad optionsrätt af ett markområde å Kungsängen om cirka 10,000 kvm., betecknadt med benämningen Västeråsverket n:r 2, till ett pris af 25,000 kronor, samt bemyndiga Drätselkammaren att å den sålunda försålda fastigheten för stadens räkning utfärda köpebref;
31/8 § 123	ang. *åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder,* att anslå det belopp, som staden erbjudits låna ur pensionsförsäkringsfonden 250,000 kronor och ställa anslaget till Drätselkammarens förfogande i och för tecknande af aktier i ett aktiebolag med ändamål att efter förvärfvande af nödiga tomter här i staden upptöra och uthyra samt eventuellt försälja byggnader med lägenheter för arbetare och med dem i ekonomiskt hänseende

Dag och § i protokollet	
	likställda stadsinnevånare samt att bemyndiga Drätselkammaren att till detta bolag till pris och på villkor, Drätselkammaren kunde finna skäligt bestämma, försälja den staden tillhöriga jord, som kunde finnas behöflig för bolaget att förvärfva för realiserande af bolagets ändamål;
31/8 § 124	ang. *revision af tekniska skolans räkenskaper för år 1915,* att för sin del bevilja vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattade;
31/8 § 125	ang. *inkorporering af Lundby kommun,* att under förutsättning att liknande framställning äfven gjordes af Lundby kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig ansökan att Kungl. Maj:t måtte förordna, att Lundby socken skulle med hela dess område i kommunalt, administrativt, judiciellt och ecklesiastikt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser som skulle gälla i fråga om denna inkorporering;
31/8 § 126	ang. *förhöjd hyresersättning åt rektor vid allmänna läroverket,* att den till rektor vid Västerås högre allmänna läroverk utgående hyresersättningen skulle från och med den 1 oktober 1916 och tills vidare utgå med ett förhöjdt belopp af 1,500 kronor om året samt att erforderligt anslag för höjningen af ifrågavarande ersättning, i hvad den afsåge 1916, 75 kronor, skulle utgå af årets förslagsanslag;
28/9 § 132	ang. *fråga om ändrad stängningstid för matvarubutikerna,* att en i detta ämne af Västerås Matvaruhandlareförening gjord framställning icke skulle till någon Stadsfullmäktiges åtgärd föranleda;
28/9 § 134	ang. *utskänkningsrätt,* att afstyrka »Sällskapets» i Västerås hos Konungens befallningshavande i länet gjorda framställning om tillstånd att under år 1917 i dess lokal i stadshotellet till ledamöter och inbjudna gäster utskänka bränvin;
28/9 § 136	ang. *kostnadsfri rättegång,* att afgifva underdånigt utlåtande i detta ämne;
28/9 § 137	ang. *danaarf,* att förklara, att Västerås stad, som på grund af Kungl. resolutionen den 29 oktober 1664 vore innehafvare af Kronans

Dag och § i protokollet	
	rätt till danaarf inom staden, icke gjorde anspråk på kvarlåtenskapen efter handl. J. H. Ullström och godkände ett af honom upprättadt och Stadsfullmäktige delgifvet testamente;
28/9 § 138	ang. *danaarf,* att förklara, att Västerås stad, som på grund af Kungl. resolutionen den 29 oktober 1664 vore innehafvare af Kronans rätt till danaarf inom staden, icke gjorde anspråk på kvarlåtenskapen efter jungfru Charlotta Östman och godkände ett af henne upprättadt och Stadsfullmäktige delgifvet testamente;
28/9 § 139	ang. *anslag till Arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet,* att bevilja Västerås arbetareinstitut ett anslag af 1,600 kronor af uttaxerade medel i 1917 års stat för uppehållande af institutets föreläsningsverksamhet under år 1917;
28/9 § 140	ang. *anslag till Tekniska skolan,* att dels anvisa ett anslag å 9,000 kronor till Centralslöjdskolans och Tekniska skolans verksamhet under år 1917 att utgå med 5,500 kronor af uttaxerade medel i 1917 års stat och 3,500 kronor af Zimmermanska fonden, dels ock ingå till Kungl. Maj:t med begäran om ett statsanslag för samma år till ifrågavarande läroanstalt å 6,500 kronor;
28/9 § 141	ang. *inköp af gatsten,* att under förutsättning och i den mån lån kunde erhållas för ändamålet från statens lånefond för bekämpande af arbetslöshet bland stenarbetare, anslå det belopp, som upplånades intill 52,500 kronor, för inköp af s. k. smågatsten, samt bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar afsluta kontrakt rörande ifrågavarande leverans och vidtaga de åtgärder, som för erhållande af berörda lån kunde vara erforderliga;
28/9 § 142	ang. *stadsplaneändring,* att dels bekräfta sitt den 27 januari 1916 fattade beslut att för sin del antaga sådan ändring i gällande stadsplan, att Stora gatan mellan Källgatan och Djäknebergsgatan skulle breddas från 12 till 18 meter med vidgning på gatans södra sida och bibehållande af den norra gatulinjen, dels antaga byggnadsbestämmelse att gälla med afseende å uppförande af byggnader inom kvarteren Laura, Lea och Mina af följande lydelse: »Inom kvarteren Laura, Lea och Mina må utmed Stora gatan icke uppföras byggnader till högre höjd än fyra våningar eller 14 meter, räknadt från gatans medelhöjd till korsning af vägglif och öfversta takfall», dels ock uppdraga åt Byggnadsnämnden att söka fastställelse å dessa beslut;

Dag och § i protokollet	
28/9 § 144	ang. *utlämnande af elektrisk ström till Jakobsberg,* att för anläggande af elektrisk ledning till byggnadsområdet Jakobsberg i S:t Ilians socken af lånemedel bevilja ett anslag å 19,500 kronor samt att genom denna ledning finge under vissa villkor, som af Stadsfullmäktige godkändes, utlämnas elektrisk ström till afnämare inom samma byggnadsområde;
28/9 § 145	ang. *upplåtande af lokal i Sundinska huset för Arbetareinstitutets bibliotek,* att mot en hyra af 1,500 kronor om året till Västerås arbetareinstitut från och med den 1 oktober 1916 tillsvidare upplåta de lokaler i Sundinska huset, som förut innehafts af länets landtmäterikontor, med bemyndigande för Drätselkammaren att med institutets styrelse härom afsluta kontrakt;
28/9 § 146	ang. *anslag till Folkskolestyrelsen för skolkängor och barnbespisning,* att dels af det i 1916 års stat afsatta anslaget för diverse och oförutsedda behof anvisa åt Folkskolestyrelsen såsom extra anslag i följd af nu rådande förhållanden 3,000 kronor till inköp och lagning af skor åt skolbarn från behöfvande familjer samt likaledes 3,000 kronor till barnbespisning vid folk- och småskolorna, allt för höstterminen 1916, dels ock bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar hos vederbörande göra ansökning om bidrag till förberörda anslag med det belopp, som kunde erhållas från det af Riksdagen anvisade anslaget å 5,000,000 kronor till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor;
28/9 § 147	ang. *priset å elektrisk ström inom västra förstaden, att* med frångående af sitt beslut den 22 juni 1916 beträffande strömpriset för abonnenter utom staden besluta, att den till abonnenter inom Västra förstaden levererade elektriska strömmen efter afläsningarne för 1916 års 2:dra kvartal skulle betalas med 15 % högre pris än för konsumenter inom staden, hvarvid afrundning skulle ske uppåt till jämna ören, dock med uteslutande af sådana taxor — för det dåvarande taxa 1 — som vore afsedda för större förbrukare;
28/9 § 148	ang. *utskänkningsrätt till öl och vin,* att hos Konungens befallningshafvande tillstyrka bifall till en af Alrik Nyberg gjord ansökan om tillstånd att under år 1917 i gården n:r 42—43 i Västerås stads västra kvarter, Centralhotellet, till spisande gäster vid måltider utskänka öl och vin, dock endast med afseende å rätten att utskänka öl;

Dag och § i protokollet	
28/9 § 149	ang. *utskänkningsrätt till öl,* att afstyrka bifall till en af Elise Nyberg hos Konungens befallningshafvande i länet gjord ansökan om tillstånd att under år 1917 i gården n:r 2 i Västerås stads norra kvarter utskänka öl;
28/9 § 150	ang. *utskänkningsrätt till öl och vin,* att afstyrka bifall till en af Jenny Goude gjord ansökan om tillstånd att i Rådhusbuffén under treårs-perioden 1917—1919 utskänka öl och vin;
28/9 § 154	ang. *elektrisk ledning till Malmaberg,* att bevilja ett anslag af 8,700 kronor af lånemedel för utdragande af växelströmsledning till Malmaberg, under förutsättning att bindande kontrakt, hvarigenom den för staden beräknade inkomsten af ifrågavarande ledning säkerställdes, upprättades, innan ledningen utdroges;
26/10 § 157	ang. *understöd åt frälsningsarméns slumverksamhet,* att för år 1917 af uttaxerade medel i nämnda års stat anvisa ett belopp af 350 kronor såsom hyresbidrag åt frälsningsarmén för utöfvande af dess slumverksamhet här i staden;
26 10 § 160	ang. *markbyte för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta,* att godkänna ett af Drätselkammaren till Stadsfullmäktige öfverlämnadt bytesaftal med lägenhetsägaren J. E. Jonsson ang. utbyte af mark mellan Jonsson och staden i och för fortsatta regleringar af tomter och gatumark inom och invid lägenheten Hoffsta;
26/10 § 161	ang. *inkorporering af S:t Ilians socken,* att under förutsättning att liknande framställning äfven gjordes af S:t Ilians kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig framställning, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att S:t Ilians socken skulle med hela dess område i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser, som skulle gälla i fråga om denna inkorporering;
26/10 § 162	ang. *nya tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren,* att för anordnande af provisoriska tjänstelokaler för dessa tjänstemän i hufvudbyggnaden vid Fiskartorget å tomten n:r 112 södra kvarteret af uttaxerade medel i 1917 års stat anslå ett belopp af förslagsvis 9,000 kronor med rätt för Drätselkammaren att redan under år 1916 disponera anslaget;

Dag och § i protokollet	
26/10 § 163	ang. *uppsättande af urinoar vid läroverket,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat lämna ett förslagsanslag af 2,300 kronor för anskaffande och uppsättande af en urinoar i närheten af högre allmänna läroverkets hufvudbyggnad, med rätt för Drätselkammaren att redan under år 1916 af tillgängliga medel förskottera anslaget;
26/10 § 165	ang. *inköp af kronoegendomen Vallby n:r 4,* att till Kungl. Maj:t ingå med underdånig anhållan, att Västerås stad måtte få af Kungl. Maj:t och Kronan inköpa kronohemmanet Vallby n:r 4 i S:t Ilians socken af Västmanlands län mot en köpeskilling, som bestämdes genom expropriationsförfarande eller på annat sätt, som statsmakterna behagade bestämma;
26/10 § 166	ang. *Södertälje kanals ombyggnad,* att afgifva yttrande till Kungl. Vattenfallsstyrelsen rörande slussdimensionerna i Södertälje kanal;
26/10 § 167	ang. *inventarier i stadshotellet,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat ställa till Drätselkammarens förfogande ett förslagsanslag å 30,000 kronor att, för den händelse Drätselkammaren funne sådant behöfligt, användas till anskaffande af möbler och dylika inventarier i hotell- och restaurantafdelningarne i stadshotellet;
26/10 § 168	ang. *anslag till Nykterhetsnämnden,* att af 1916 års förslagsanslag anvisa ett belopp af 300 kronor för bestridande af de utgifter, som vore erforderliga för bedrifvande af Nykterhetsnämndens verksamhet, särskildt vid densammas början;
26/10 § 169	ang. *utvidgning af gasverket,* att dels för tillbyggnad af gasverkets retortugn af gasverkets vinstmedel under åren 1916—1920 anvisa ett förslagsanslag af 22,500 kronor, dels ock medgifva Vatten- och Gasverksstyrelsen rätt att för berörda tillbyggnad använda 125 kvm. af gamla varmbadhusets förra tomt;
26/10 § 170	ang. *inköp af mätare,* att för inköp af mätare anvisa från år 1915 å nyanläggningar för vatten-, gas- och elektricitetsverken besparade medel 16,200 kronor;
26/10 § 172	ang. *inköp af fastigheten n:r 147 västra kvarteret,* att bemyndiga Drätselkammaren att för en köpeskilling af 71,000 kronor att utgå af lånemedel för stadens räkning inköpa fastigheten n:r

Dag och § i protokollet	
	147 i Västerås stads västra kvarter samt att för utförande af reparations- och omändringsarbeten i samma fastighet af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag af 24,000 kronor;
30/11 § 181	ang. *anslag till arbetareinstitutets biblioteksverksamhet,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat bevilja Västerås arbetareinstitut för dess biblioteksverksamhet dels 4,000 kronor för upprätthållande af biblioteksverksamheten under nämnda år, dels 600 kronor till gratifikation åt afgående föreståndarinnan och dels 500 kronor såsom hyres- och flyttningsbidrag för år 1916;
30/11 § 182	ang. *fastighetsförsäljning,* att bemyndiga Drätselkammaren att för en köpesumma af 1,000 kronor försälja tomten n:r 18 b af egendomen Carlsberg;
30/11 § 183	ang. *anslag till matlagningskurser,* att åt Folkskolestyrelsens barnbespisningsnämnd för anordnande af dyrtidskurser i enkel matlagning för arbetarehustrur och med dem jämställda husmödrar anvisa ett belopp af 1,250 kronor, däraf hälften af uttaxerade medel i 1917 års stat och hälften af tillgängliga medel, att för berörda ändamål mot redovisningsskyldighet tillhandahållas Västerås kooperativa kvinnogille, samt att bemyndiga Drätselkammaren dels att redan under år 1916 helt eller delvis utanordna ifrågavarande anslag, dels ock att å stadens vägnar hos vederbörande anhålla om bidrag med hälften af anslaget från det af Riksdagen beviljade anslaget till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor;
30/11 § 184	ang. *uppränsning af Lillån m. m.,* att af uttaxerade medel i 1917 stat anvisa ett förslagsanslag å 3,000 kronor i och för uppränsning af Lillåns nedre del och anordnande af båtplatser därstädes med rätt för Drätselkammaren att redan under år 1916 genom användande af tillgängliga medel förfoga öfver anslaget helt eller delvis;
30/11 § 186	ang. *inventarier för epidemisjukhuset,* att för anskaffning af lösa inventarier i de under uppförande varande nybyggnaderna vid stadens epidemisjukhus af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 8,300 kronor;

Dag och § i protokollet	
30/11 § 187	ang. *trädgårdsmässa och hushållskurs därvid,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat bevilja Västerås Gartnersällskap ett anslag af 1,000 kronor såsom bidrag till anordnande härstädes under år 1917 af hushållskurser i samband med en af sällskapet anordnad s. k. trädgårdsmässa i Västerås, i stället för den under år 1916 afsedda men då inställda trädgårdsmässan, samt att för trädgårdsmässan afgiftsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen i Vasaparkens östra del invid Kopparbergsvägen;
30/11 § 188	ang. *tomtförsäljning,* att bemyndiga Drätselkammaren att till pris och på villkor, som Drätselkammaren kunde finna för staden antagliga, försälja tomterna n:is 35 och 38 Västermalm i Västerås;
30/11 § 189	ang. *undersökning rörande ny järnväg från staden åt väster eller nordväst,* att uppdraga åt Järnvägskommitterade att låta verkställa en förberedande undersökning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt för ändamålet åt kommitterade af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 2,000 kronor;
30/11 § 190	ang. *inrättande af en välgörenhetsbyrå,* att afslå ett i ämnet väckt förslag;
30/11 § 191	ang. *tilläggsanslag för den kommunala svingården,* att af lånemedel bevilja ett anslag af 38,000 kronor för täckande af kostnaderna för stadens svingårdsanläggning vid Malma till den del samma kostnader icke kunnat utgå af det af Stadsfullmäktige för ändamålet förut lämnade anslaget, äfvensom för en del i samband med svingårdsanläggningen utförda byggnadsarbeten;
30/11 § 192	*att antaga reglemente för stadens nykterhetsnämnd;*
30/11 § 194	ang. *tilläggsanslag för tekniska skolans nybyggnad,* att med betygande af sin tacksamhet för den stora och för ifrågavarande företags realiserande betydelsefulla gåfvan emottaga Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets och Aktiebolaget Svenska Metallverkens erbjudande att till Zimmermanska fonden öfverlämna 50,000 kronor samt att af samma fonds medel utöfver förut beviljade 362,000 kronor anslå ytterligare 118,000 kronor för uppförande af nybyggnad för teknisk skola i Västerås;

Dag och § i protokollet	
30/11 § 196	ang. *beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor,* att för ifrågavarande ändamål under förutsättning att bidrag af statsmedel komme att utgå med liknande belopp, anvisa ett förslagsanslag å 6,000 kronor att användas till inköp af kläder till fattiga barn i skolåldern tillhörande barnrika familjer samt för inköp af lifsförnödenheter, särskildt ärter, sill och potatis, att sedan utdelas och försäljas i enlighet med de grunder, som Lifsmedelsnämnden närmare angifvit, att beloppet tillika med den summa, som kunde erhållas i statsbidrag, skulle ställas till Lifsmedelsnämndens förfogande att användas i angifna syfte emot redovisningsskyldighet samt att uppdraga åt Drätselkammaren att å stadens vägnar afgifva underdånig ansökning om erhållande af lika stort bidrag till de ändamål, hvartill stadens anslag skulle utgå, från det af Riksdagen lämnade anslaget för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor;
30/11 § 197	ang. *anskaffande af ett mudderverk m. m.,* att bemyndiga Drätselkammaren att för den händelse en närmare undersökning visade, att det kunde blifva för staden fördelaktigt, för anskaffande af ett mudderverk med en del tillbehör använda ett belopp af förslagsvis 30,000 kronor af tillgängliga medel, att framdeles, om köp komme till stånd, gäldas på sätt då kunde blifva, efter förslag af Drätselkammaren, af Stadsfullmäktige bestämdt;
20/12 § 200	ang. *nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen,* att med vissa mindre ändringar antaga af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren framlagdt förslag i nämnda ämne;
20/12 §§ 203—233	ang. *val af kommunala förtroendemän;*
20/12 § 234	ang. *val af vice brandchef för år 1917;*
20/12 § 235 och 21/12 § 237	ang. *utgifts- och inkomststat för år 1917,* att fastställa densamma med en uttaxering af 6,75 % af det till bevillning uppskattade inkomstbeloppet motsvarande 6 kronor 75 öre pr bevillningskrona;
20/12 § 235	ang. *stadsnotariens lön,* att förklara stadsnotarien Cronholm berättigad att med bibehållande af det honom förut beviljade personliga lönetillägget å 500 kronor från och med år 1917 komma i åtnjutande af det första med hans tjänst förenade ålderstillägget;

Dag och § i protokollet	
20/12 § 235	ang. *extra exekutionsbetjänt,* att för år 1917 af uttaxerade medel anvisa 800 kronor för anställande af en extra exekutionsbetjänt;
20/12 § 235	ang. *telefon åt exekutionsbetjänterna,* att anvisa 40 kronor till en hvar af de ordinarie exekutionsbetjänterna för bostadstelefoner eller tillhopa 160 kronor för år 1917 af uttaxerade medel;
20/12 § 235	ang. *kommunal handbok,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett belopp af 1,000 kronor för redigerande och utgifvande af en kommunal författningshandbok för Västerås;
20/12 § 235	ang. *krigstidshjälp,* att för år 1917 bevilja de stadens befattningshafvare, som enligt af Stadsfullmäktige antagna bestämmelser komme i åtnjutande däraf, utöfver tidigare beviljade dyrtidstillägg, hvilka äfven för år 1917 skulle utgå, krigstidshjälp efter i protokollet närmare angifna grunder, att för detta ändamål skulle under vederbörande titlar i budgeten anvisas erforderliga belopp samt att beträffande de timlönade arbetare, som hade stadigvarande sysselsättning i stadens arbeten, år 1917 skulle under de allmänna villkor i fråga om anställningstid och dylikt, hvilka tillämpats för de under åren 1915 och 1916 utdelade särskilda dyrtidstilläggen, utbetalas krigstidshjälp i enlighet med reglerna efter behofsprincipen för befattningshafvare med inkomst ej öfverstigande 3,000 kronor, hvilken krigstidshjälp skulle utdelas af Drätselkammaren för förra hälften af året till midsommar och för senare hälften af året till jul och för hvilket ändamål skulle under titeln diverse och oförutsedda behof upptagas ett förslagsanslag å 8,000 kronor äfvensom under Vatten- och Gasverksstyrelsens stat för samma ändamål beräknas erforderligt belopp för de timlönade arbetare, som hade sysselsättning vid de tekniska verken;
21/12 § 237	ang. *poliskåren,* att lämna erforderligt anslag för att en af de ordinarie poliskonstaplarne, som redan uppflyttats i inspektionskonstapels tjänstegrad, äfven skulle erhålla inspektionskonstapels löneförmåner, i följd hvaraf sålunda den förändring i poliskårens sammansättning skulle ske, att det i stället för förut tre inspektions- och tjugofem ordinarie konstaplar skulle blifva fyra inspektions- och tjugofyra ordinarie konstaplar, samt att vidtaga den förändring i poliskårens aflöningsstat att beklädnadsersättningen för öfverkonstaplar, detektivkonstaplar och tillsyningsmannen höjdes från 150 till 175 kronor och att an-

Dag och § i protokollet	
	slaget till beklädnad in natura för öfriga polismän höjdes från 120 till 150 kronor, allt per person;
21/12 § 237	ang. *skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen,* att bevilja skrifbiträdet fröken Emelie Bergström ett personligt lönetillägg af 300 kronor;
21/12 § 237	ang. *förrådsförman,* att på ordinarie stat skulle från och med år 1917 inrättas en ny befattningshafvare, förrådsförman, med samma aflöningsförmåner som arbetsförmännen, eller en grundlön af 1,300 kronor med två ålderstillägg à 150 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring samt för år 1917 ett dyrtidstillägg å 150 kronor;
21/12 § 237	ang. *brandkåren,* att vidtaga den förändring i brandkårens aflöningsstat att beklädnadsersättningen för brandmästaren höjdes från 120 till 175 kronor och beklädnaden in natura för öfrigt underbefäl och manskap beräknades till 150 kronor per man mot förut 120 kronor;
21/12 § 237	ang. *brandautomobilen,* att af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa såväl 4:de som 5:te årets amorteringar å anskaffningskostnaden för brandautomobilen;
21/12 § 237	ang. *underhåll af brand- och polisstationen,* att uppdraga åt Drätselkammaren att handhafva de å såväl poliskårens som brandverkets stater upptagna anslagen till underhåll af den för båda dessa verk gemensamma fastigheten och se till att erforderliga underhållsarbeten blefve utförda;
21/12 § 237	ang. *stadsarkitektens arvode,* att detta från och med år 1917 skulle höjas från 2,000 till 3,000 kronor per år;
21/12 § 237	ang. *rådhusets underhåll,* att utöfver besparade medel, 650 kronor af uttaxerade medel i 1917 års stat anslå 4,500 kronor till påläggning af nytt tak på stadens rådhus;
21/12 § 237	ang. *stadens arrendegårdar,* att i och för reparationer och ombyggnadsarbeten å stadens utarrenderade jordegendomar anvisa 5,366 kronor 75 öre för Hofdesta, 755 kronor för Andersborg och 900 kronor för Gustafsslätt eller tillsammans 7,021 kronor 75 öre;

Dag och § i protokollet	
21/12 § 237	ang. *epidemisjukhusets personal,* att från och med år 1917 skulle vid epidemisjukhuset nyanställas dels en husmoder med utom allt fritt (värde 510 kronor) en grundlön af 600 kronor jämte tre ålderstillägg à 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring, dels en vaktmästare med utom fri bostad om ett rum och kök med värme och belysning till ett värde af 300 kronor en grundlön af 1,200 kronor jämte två ålderstillägg à 150 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring samt en gårdsdräng med utom allt fritt till ett värde af 510 kronor en grundlön af 500 kronor jämte tre ålderstillägg à 50 kronor efter resp. 2, 4 och 6 års tjänstgöring;
21/12 § 237	ang. *ny hälsopolis,* att å köttbesiktningsbyråns stat i stället för en vaktmästare skulle uppföras en hälsopolis med en sådans aflöningsförmåner, dock med den skillnad att grundlönen skulle upptagas med 300 kronor lägre belopp än för öfriga hälsopoliser, motsvarande värdet af de naturaförmåner, som tillkomme nu ifrågavarande befattningshafvare, nämligen bostad med värme och belysning;
21/12 § 237	ang. *förvaltarens lön,* att denne utöfver förut bestämda kontanta löneförmåner skulle erhålla förmånen af fri bostad med vedbrand, men att, intill dess bostad kunde tillhandahållas, i ersättning för dessa naturaförmåner skulle från och med den 1 januari 1917 till förvaltaren utbetalas 100 kronor i månaden;
21/12 § 237	ang. *kontorsbiträdet å renhållningsverkets kontor,* att bevilja nämnda kontorsbiträde fröken Eriksson ett personligt lönetillägg å 300 kronor;
21/12 § 237	ang. *renhållningsarbetarnes lönestat,* att hyresersättningen för dem, som ej hade fri bostad, skulle höjas från 225 till 280 kronor, hvarjämte värdet af fri bostad om ett rum och kök för dem, som åtnjöte denna förmån in natura, skulle uppskattas till 280 kronor;
21/12 § 237	ang. *nyanställningar af renhållningspersonal,* att å stadens ordinarie stat skulle vid renhållningsverket anställas en sopare med samma aflöningsförmåner som renhållningsarbetarne samt att från och med år 1917 skulle anställas ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare vid renhållningsverket;

Dag och § i protokollet	
21/12 § 237	ang. *folkskoleinspektör,* att för åren 1917—1921 till aflöning åt en stadens folkskoleinspektör lämna ett årligt anslag af 5,000 kronor;
21/12 § 237	ang. *ändrad lönestat för eldaren vid Herrgärdsskolan,* att dennes kontanta begynnelselön från och med år 1917 skulle höjas till samma belopp, som för vaktmästarne, eller 950 kronor, med skyldighet för eldaren att äfven under sommarlofvet utföra arbete för skolans räkning;
21/12 § 237	ang. *nya lärare vid folkskolan,* att från och med den 1 juli 1917 inrätta en ny ordinarie folkskollärartjänst och en ny ordinarie folkskollärarinnetjänst, den sistnämnda i stället för en extra ordinarie lärarinnetjänst, som samtidigt indrogs, äfvensom två två nya småskollärarinnetjänster samt en ny lärarinna i slöjd;
21/12 § 237	ang. *assistentens vid vatten- och gasverken aflöning,* att assistenten Lindblads personliga lönetillägg från och med år 1917 skulle höjas från 500 till 1,000 kronor;
21/12 § 237	ang. *kamrerarens vid vatten-, gas- och elektricitetsverken lön,* att kamreraren Fogelbergs personliga lönetillägg skulle från och med år 1917 höjas från 1,000 till 1,500 kronor;
21/12 § 237	ang. *assistent vid elektricitetsverket,* att på vatten- och gasverksstyrelsens ordinarie stat skulle från och med år 1917 inrättas en assistentbefattning för elektricitetsverket med en grundlön af 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring;
21/12 § 237	ang. *Vatten- och Gasverksstyrelsens kassörska,* att kassörskan fröken Greta Tersmeden skulle från och med år 1917 tillerkännas ett personligt lönetillägg af 300 kronor;
21/12 § 237	ang. *förrådsförmannen vid vatten-, gas- och elektricitetsverken,* att dennes grundlön från och med år 1917 skulle höjas med 300 kronor;
21/12 § 237	ang. *kontorsbiträdet vid vatten-, gas- och elektricitetsverken,* att kontorsbiträdet fröken Lindeblad skulle från och med 1917 erhålla ett personligt lönetillägg af 150 kronor;

Dag och § i protokollet	
21/12 § 237	ang. *mätarejusteraren vid vatten-, gas- och elektricitetsverken,* att dennes grundlön från och med år 1917 skulle höjas från 1,500 till 1,800 kronor;
21/12 § 237	ang. *amorteringsplanen för mätare,* att de förut antagna amorteringsplanerna för mätare vid verken skulle beträffande gas- och elektriska mätare så till vida ändras, att amorteringstiden från och med år 1917 skulle fastställas till 15 år för gasmätarne och 8 år för elektriska mätarne;
21/12 § 237	ang. *nyanläggningar och nyanskaffningar för stadens tekniska verk,* att af lånemedel anslå till afloppS-, vatten- och gasledningar i Utanbygatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen ..... Kr. 12,500: — » vattenledning i Skerikesvägen mellan Skultunavägen och gamla vattenverket ..... » 8,000: — » vattenledning i Stora gatan mellan Djäknebergs- och Västmannagatorna... » 7,000: — » elektrisk högspänningsmatarekabel för elektricitetsverket under förbehåll om aftal med Kungl. Vattenfallsstyrelsen om öfverkraft ..... » 15,000: — » elektriska högspänningsledningar för Lustigkulla och Ullspinneriet ..... » 8,000: — » till inköp af mätare och inventarier » 50,000: — » serviser och mindre ledningsutsträckningar ..... » 25,000: — eller sammanlagdt Kr. 125,500: —
21/12 § 237	ang. *gatuläggning,* att till särskilda gatuarbeten under år 1917 anslå *dels af lånemedel:* för tuktad stensättning af Fiskartorget i Trädgårdsgatans sträckning ..... Kr. 10,000: — » omsättning med tuktad sten af Kopparbergsvägen mellan Stora gatan och Munkgatan ..... » 7,800: — Transport Kr. 17,800: —

Dag och § i protokollet	
	Transport Kr. 17,800: —
	för stensättning med tuktad sten af Södra Esplanaden mellan Kopparbergsvägen och Kungsängsgatan, halfva sträckningen ..... » 25,000: —
	Kronor 42,800: —
	dels och att upptagas till uttaxering i 1917 års budget:
	för utläggning af Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen Kr. 30,000: — med afdrag af förut till ändamålet beviljade ..... » 9,000: — Kr. 21,000: —
	» första ordnande af Kassörs- och Kaplansgatorna samt norra delen af Knutsgatan ..... » 6,000: —
	» tjärmakadamisering af Stora gatan mellan stensättningen i Oxbacken och Floragatan ..... » 2,000: —
	» bättring af körbanan i Kopparbergsvägen mellan Smedjegatan och Korsängsgatan ..... » 2,000: —
	» stensättning med fältsten å gamla hamnens område ..... » 5,700: —
	Kronor 36,700: —
21/12 § 237	ang. *motorbåten Måsen,* att hela återstående kostnaden 8,000 kronor för anskaffning af ifrågavarande båt skulle gäldas af uttaxerade medel i 1917 års stat;
21/12 § 237	ang. *Fattigvårdsstyrelsens funktionärer,* att bevilja förhöjningar af arvodena för styrelsens sekreterare från 500 till 800 kronor, kamreraren från 1,000 till 1,200 kronor och predikanten vid fattiggården från 150 till 300 kronor;
21/12 § 237	ang. *ny lokal åt arbetsstugan,* att den f. d. skolhusbyggnaden vid Kopparbergsvägen skulle upplåtas för Västerås arbetsstugas behof och att i 1917 års budget skulle upptagas ett anslag af förslagsvis 2,000 kronor till erforderliga reparationer och omändringsarbeten å denna byggnad;
21/12 § 237	ang. *barnkrubban,* att åt Västerås barnkrubba för år 1917 bevilja ett anslag å 1,500 kronor;

Dag och § i protokollet	
21/12 § 237	ang. *arbetsförmedlingsanstalten,* att till densamma för år 1917 anslå ett belopp af 2,000 kronor;
21/12 § 237	ang. *Västerås sjukkassors fortsättningskassa,* att för år 1917 anslå till kassan förslagsvis 2,900 kronor att utgå under förut bestämda villkor;
21/12 § 237	ang. *barnhemmet »Sparfboet»,* att till barnhemmet för år 1917 anslå ett belopp af 400 kronor;
21/12 § 237	ang. *Västerås skridskoklubb,* att för år 1917 bevilja skridskoklubben ett bidrag af 600 kronor för anläggning af skridskobana under innevarande vinter på samma villkor, som af Stadsfullmäktige föreskrifvits i fråga om det för år 1916 beviljade anslaget;
21/12 § 237	ang. *Västerås skollofskolonier,* att till föreningen Västerås skollofskolonier bevilja för år 1917 ett anslag å 3,000 kronor för upprätthållande af föreningens verksamhet;
21/12 § 237	ang. *gäldande af aktieteckning,* att det belopp af 26,000 kronor af stadens aktieteckning i Västerås Teateraktiebolag, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 28 maj 1914 skulle uttaxeras under åren 1915—1919 med 1/5 eller 5,200 kronor årligen, nu skulle till hela sitt återstående belopp, 15,600 kronor, upptagas till uttaxering i 1917 års budget;
21/12 § 237	ang. *uppränsning af Lillån,* att för uppränsning af Lillån mellan järnvägsbron vid stationsområdet och bron för spåret till statens kraftstation af uttaxerade medel i 1917 års stat anslå 2,000 kronor;
21/12 § 237	ang. *reparation af kajen vid Svartån,* att för reparation af den östra kajmuren vid Svartån strax nedom Slottsbron efter ett inträffadt ras af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett anslag af 5,000 kronor;
21/12 § 237	ang. *tillfälliga bostäder,* att för täckande af brist i förut lämnadt anslag för anordnande af tillfälliga bostäder vid Katrinelund anvisa ett belopp af uttaxerade medel i 1917 års stat å 6,000 kronor;

Dag och § i protokollet	
21 12 § 237	ang. *inkomst från järnvägsmedelsfonden,* att i stället för utdelning å de under år 1916 försålda aktierna i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag, nominellt 1,000,000 kronor, skulle såsom inkomst från järnvägsmedelsfonden i 1917 års budget uppföras ett belopp af 50,000 kronor, motsvarande den utdelning, som under de senaste åren lämnats å aktierna.

Västerås i januari 1917.

THEOFIL ÖBERG
Stadens ombudsman.

Västerås 1917, Westm. Allehs Boktr.

PROTOKOLL

Stadsfullmäktiges i Västerås

PROTOKOLL

år 1916.

VÄSTERÅS
FREDR. ANDERSSONS BOKTRYCKERI
1916.

Den 3 Januari 1916.

Närvarande: Läroverksadjunkten B. Fjellman, Häradshöfdingen M. Schenström, f. d. Förste provinsialläkaren E. Björkman, Trädgårdsdirektören F. Johansson, Bankdirektören A. Sundström, Byggmästaren Edv. Karlsson, Apotekaren O. Oest, Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin, Grosshandlaren E. Andersson, Skomakaremästaren J. Svensson, v. Häradshöfdingen G. Enhörning, Direktören J. S Edström, Förmannen S. G. Hedin, Domprosten Fr. Fåhræus, Riksdagsmannen V. Larsson, Handelsföreståndaren J. A. Zander, Maskinisten C. F. Huggare, Järnsvarfvaren C. Bäckman, Lägenhetsägaren J. V. Råberg, Ingeniören Gust. Andersson, Fanjunkaren K. Romé, f. Lokomotivföraren C. R. Yennberg, Direktören E. Falk, Fru Nina Andersson, Järnsvarfvaren G. Jansson, Gjutaren A. Lindström, Redaktören A. Pers, Gjutaren A. Jonsson, Lägenhetsägaren G. Thunblad, Veterinären M. Jonsson, Direktören A. Lindén, Handlanden Carl Hedberg, Muraren G. Dahlfors, Fabrikören J. R. Keijser, Typografen Aug. Hedberg, Underlöjtnanten E. Ahlin, Ingeniören H. Håkanson, Grosshandlaren A. Nissen, Byggmästaren Alb. Andersson, Handelsföreståndaren C. J. Svensson, Tråddragaren Joh. Andersson, Valsverksarbetaren A. Spjut, Domkyrkokomministern A. Enblom och Verkstadsarbetaren A. Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Häradshöfdingen C. Uggla, Fabrikören A. Danielsson, Expeditören K. Kättström och Sjukbesökaren A. Åberg.

§ 1.

Förhandlingarnes öppnande.

Sedan Herr Fjellman, hvilken de flesta år oafbrutet varit ledamot af Stadsfullmäktige, enligt arbetsordningens föreskrift sammankallat Stadsfullmäktige för att bland sig ute dels ordförande och vice ordförande för det ingångna året, dels ock ledamöter och suppleanter i Beredningsutskottet för året, öppnades sammanträdet af Herr Fjellman.

§ 2.

Val af ordförande. Företogs med slutna sedlar val af ordförande hos Stadsfullmäktige för innevarande år; och befanns vid röstsedlarnes öppnande, att till detta uppdrag blifvit utsedd Herr Häradshöfdingen Max. Schenström med 42 röster.

En röst tillföll Läroverksadjunkten B. Fjellman.

§ 3.

Val af vice ordförande. Till Stadsfullmäktiges vice ordförande för året valdes härefter med acklamation Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman.

§ 4.

Val af Beredningsutskott. Företogs härefter fråga om val af ledamöter och suppleanter i Beredningsutskottet för år 1916; och beslöto Stadsfullmäktige härvid till en början att utse sju ordinarie ledamöter jämte lika antal suppleanter i utskottet.

I fråga om själfva valet af ledamöter i utskottet föreslog dels Herr Fåhræus, som på grund af bristande tid, undanbad sig återval såsom ledamot af utskottet, att till ordinarie ledamöter måtte utses Herrar Fjellman, Frans Johansson, Uggla och Edström, dels ock Herr Zander, att till ledamöter måtte utses Herrar Larsson, Huggare och A. Jonsson.

Stadsfullmäktige valde härefter i enlighet med de sålunda framställda förslagen till ordinarie ledamöter af Beredningsutskottet för år 1916 Läroverksadjunkten B. Fjellman, Riksdagsmannen V. Larsson, Trädgårdsdirektören Frans Johansson, Maskinisten C. F. Huggare, Häradshöfdingen C. Uggla, Gjutaren A. Jonsson och Direktören J. S. Edström.

Till suppleanter i utskottet valde Stadsfullmäktige härefter i enlighet med därom inom Stadsfullmäktige framställda förslag likaledes med acklamation Direktören E. Falk, Ingeniören Gust. Andersson, Järnsvarfvaren C. Bäckman, Järnsvarfvaren G. Jansson, Handlanden Carl Hedberg, Underlöjtnanten E. Ahlin och Sjukbesökaren A. Åberg, hvarjämte Stadsfullmäktige beträffande den ordning, i hvilken suppleanterna skulle inkallas till deltagande i utskottets förhandlingar, bestämde, att Herrar Falk, Gust. Andersson, Carl Hedberg och Ahlin skulle i nu nämnd ordning inkallas vid förfall för någon eller några af Herrar Fjellman, Johansson, Uggla och Edström samt Herrar Bäckman, Jansson och Åberg i nu nämnd ordning för Herrar Larsson, Huggare och Jonsson.

In fidem

Theofil Öberg.

Justeradt den 27 Januari 1916.

Max. Schenström.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 27 Januari 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, E. Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, G. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, M. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Larsson och Nissen samt Fru Nina Andersson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 5.

Justering.

Upplästes och justerades protokollet vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 3 innevarande Januari.

§ 6.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Johansson och Nordin att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 7.

Ang. afsättande af tomt för en biblioteks- och museibyggnad.

Föredrogs för förnyad behandling Herr Pers' vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 20 nästlidne December väckta och då bordlagda motion med förslag, att Stadsfullmäktige måtte reservera en lämplig tomt för uppförande af en byggnad inrymmande lokaler för stadsbibliotek, fornminnesföreningens samlingar och ett konst- och slöjdmuseum (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 1).

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr Pers, med hvilken Herr vice ordföranden förenade sig, tillsätta en särskild kommitté af fem personer för beredning af ifrågavarande ärende äfvensom anmoda Beredningsutskottet att upprätta förslag till val af ledamöter i kommittén.

§ 8.

Ang. lifsmedelsnämnd.

I allmän kungörelse den 12 innevarande Januari hade Konungens Befallningshafvande i länet i enlighet med nådig befallning anmodat länets städer med flere kommuner att snarast möjligt utse lifsmedelsnämnder, hvilka, där lokala lifsmedelskommissioner redan funnes, borde öfvertaga dessas åligganden och befogenheter.

Efter föredragning af berörda kungörelse och sedan till protokollet antecknats, att af Stadsfullmäktige den 14 December 1914 tillsatts en lifsmedelskommission för staden, bestående af Assistenten K. Hägvall, Bankdirektören A. Sundström, f. Lokomotivföraren C. R. Vennberg, Grosshandlaren E. Andersson, Filialföreståndaren C. J. Svensson, Matvaruhandlaren J. G. Forslund och Grosshandlaren A. Nissen, af hvilka Assistenten Hägvall vore kommissionens ordförande, samt att kommissionen fortfarande vore i verksamhet, beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Herr vice ordföranden uppdraga åt stadens nämnda kommission att fortsätta sin verksamhet under benämningen lifsmedelsnämnd.

§ 9.

Ang. A. J. Boströms mantalsskrifning.

Genom resolution den 11 innevarande Januari hade Magistraten anmodat Stadsfullmäktige afgifva yttrande öfver en af elektriske montören A. J. Boström hos Konungens Befallningshafvande gjord ansökning, om att vederbörande mantalsskrifningsförrättares åtgärd att för år 1914 mantalsskrifva Boström här i Västerås måtte undanröjas.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden uppdraga åt Drätselkammaren att å fullmäktiges vägnar i ärendet afgifva infordradt yttrande.

§ 10.

Ang. Drätselkammarens konstituering.

Föredrogs och lades till handlingarne från Drätselkammaren inkommet meddelande af den 3 innevarande Januari angående förrättadt val af ordförande och vice ordförande såväl för kammaren i dess helhet som ock för de särskilda afdelningarne äfvensom angående tiden för Drätselkammarens sammanträden och göromålens fördelning mellan ledamöterna under innevarande år.

§ 11.

Ang. Vatten- och Gasverksstyrelsens konstituering.

Föredrogs och lades till handlingarne från Vatten- och Gasverksstyrelsen inkommet utdrag af dess protokoll för den 3 innevarande Januari med uppgift om af styrelsen förrättadt val af ordförande och vice ordförande för innevarande år.

§ 12.

Ang. stadsplaneändring (Stora gatan).

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 2) hade Drätselkammaren på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för sin del antaga sådan ändring i stadsplanen för Västerås, att Stora gatan i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan utlades till en bredd af 18 meter med vidgning på gatans södra sida och sålunda bibehållande af den norra gatulinien.

Sedan efter föredragning häraf yrkats dels af Herr Enhörning remiss af ärendet för utredning till Byggnadsnämnden, dels ock af Herr Sundström bifall till Drätselkammarens förslag, beslöto Stadsfullmäktige, med afslag å remissyrkandet, att i enlighet med hvad Drätselkammaren föreslagit preliminärt antaga sådan ändring i stadsplanen för Västerås, att Stora gatan i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan skulle utläggas till en bredd af 18 meter med bibehållande af den norra gatulinien och vidgning på gatans södra sida, hvarjämte Stadsfullmäktiges beslut skulle öfverlämnas till Byggnadsnämnden i och för de åtgärder, som för genomförande af den sålunda beslutade stadsplaneändringen vore erforderliga.

§ 13.

Ang. lösningsrätt till fastigheter.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 3) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en från Rådstufvu Rätten inkommen förteckning öfver under Oktober månad 1915 beviljade lagfarter å fastigheter på stadens grund, enligt hvilken staden hade lösningsrätt till gården och tomten N:o 85 a norra kvarteret, som köpts för 4,500 kronor, å gården och tomten N:o 129 västra kvarteret, som köpts för 32,000 kronor och N:o 77 a södra kvarteret, som köpts för 19,000 kronor, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att icke på grund af de nu lagfarna öfverlåtelserna göra stadens lösningsrätt till någon af ifrågavarande fastigheter gällande.

Efter föredragning häraf fattade Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning beslut i ärendet i enlighet med Drätselkammarens framställning.

§ 14.

Ang. restaureringsarbeten i högre allm. läroverkets äldre annexbyggnad.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 4) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning i ämnet från Rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af behållningen af Stadsfullmäktiges anslag till den nya annexbyggnaden för Västerås högre allmänna läroverk, anvisa förslagsvis 3,000 kronor för reparations- och omändringsarbeten i de tre salar af läroverkets äldre annexbyggnad, som icke kunnat med medel ur läroverkets byggnadsfond restaureras.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 15.

Ang. inköp af gården N:o 98 Västra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 5) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att för en köpesumma af 15,500 kronor att gäldas af reserverade köpeskillingsmedel och på de köpevillkor i öfrigt, Drätselkammaren kunde finna skäligt antaga, för stadens räkning inköpa gården och tomten N:o 98 i stadens västra kvarter.

Efter föredragning häraf godkände Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 16.

Ang. ledningar inom byggnadsområdet Annedal.

Med öfverlämnande af en framställning till Stadsfullmäktige från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående anläggande af aflopps-, vatten- och gasledningar inom byggnadsområdet Annedal, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 6) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att för anläggande af vatten-, aflopps- och gasledningar inom byggnadsområdet Annedal dels anslå af lånemedel ett belopp af 10,600 kronor, dels ock anvisa af tillgängliga medel 12,600 kronor för att sedermera ersättas af inflytande bidrag till anläggningskostnaderna för de fastigheter, som skulle anslutas till ifrågavarande ledningar.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning

§ 17.

Ang. vissa personers befrielse från mantalspenningar.

En från Fattigvardsstyrelsen inkommen förteckning å de personer i Västerås stad, hvilka borde på grund af fattigdom eller sjuklighet befrias från mantalspenningars utgörande för år 1916 beslöto Stadsfullmäktige godkänna och uppdrogs åt ordföranden att å Stadsfullmäktiges vägnar i författningsenlig ordning underskrifva förteckningen.

§ 18.

Ang. tillstånd att inrätta vattenklosetter inom fastigheten N:o 1 i kv. Nanna.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 27 innevarande Januari hade Hälsovårdsnämnden med anledning af en vid skrifvelsen fogad ansökan från Gårdsägaren E. Eriksson om tillstånd att anordna fyra stycken vattenklosetter i honom tillhöriga fastigheten gården N:o 1 inom kvarteret Nanna och under hänvisning till öfver ansökningen afgifvet yttrande af föreståndaren för vatten- och gasverket Ingeniör Gerh. Gustafsson, hvaraf framginge, att lutningsförhållandet emellan servisledningen och afloppsledningen i Västra Bergsgatan för närvarande vore sådant, att stagnation och bakström i servisledningen kunde befaras, hvilken olägenhet emellertid blefve undanröjd, därest såsom villkor för vattenklosetters inredande fastställdes skyldighet för sökanden att lägga servis-

ledningen på mindre djup än det nuvarande, hemställt, att Stadsfullmäktige ville meddela tillstånd till inrättande af ifrågavarande vattenklosetter under villkor, att servisledningen ändrades på sätt nyss angifvits, att samlingsbrunn för spillvatten icke finge inom fastigheten anordnas samt att sökanden dels erlade för vattenklosetter stadgade afgifter, dels ock i öfrigt ställde sig till efterrättelse de föreskrifter angående klosetternas anordning och användning, som framdeles kunde blifva meddelade.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Hälsovårdsnämndens framställning.

§ 19.

Ang. vattenklosetter inom högre allm. läroverkets huvudbyggnad.

Med öfverlämnande af en framställning från Rektorn för härvarande högre allmänna läroverk därom, att åtgärder måtte vidtagas för inredande af ett rum å nedre botten uti gamla läroverksbyggnaden till afträde, försedt med vattenklosetter och urinoarer, hade Hälsovårdsnämnden, under hänvisning till af föreståndaren för vatten- och gasverket afgifvet yttrande öfver framställningen, i hvad den afsåge utverkande af tillstånd att inreda vattenklosetter i rummet i fråga, af hvilket yttrande framgick, att tekniska hinder för bifall därtill icke förelåge i annan mån, än att utbyte af nuvarande servisen och inomhusledningar, till hvilka koppling skulle ske, emot rör af föreskrifna dimensioner erfordrades, förklarat, att Nämnden för sin del icke hade någon erinran att göra emot, att tillstånd meddelades till ifrågavarande vattenklosetters inredande under villkor, att utbyte af ledningar skedde på sätt ofvan angifvits, att samlingsbrunn för spillvatten icke inom läroverkets fastighet anordnades samt att sökanden ställde sig till efterrättelse de föreskrifter angående klosetternas anordning och användning, som framdeles kunde blifva meddelade, hvarjämte Hälsovårdsnämnden vidkommande framställningen i den del densamma afsåge befrielse såväl från afgifters erläggande för vattenklosetterna ifråga som ock kostnader för afträdets inredande därmed och med urinoarer, meddelat att ärendet icke hunnit undergå den förberedande behandling, att det härutinnan nu torde kunna blifva föremål för Stadsfullmäktiges slutliga beslut.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden under de villkor Hälsovårdsnämnden föreslagit bifalla ifrågavarande framställning, i hvad densamma afsåge tillstånd att inreda vattenklosetter i ifrågavarande byggnad, dels ock i öfriga delar remittera ärendet till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren.

§ 20.

Ang. namnförändring å gata.

I denna dag afgifven skriftlig motion hade Herr Fåhræus föreslagit, att Stadsfullmäktige ville taga under öfvervägande frågan om förändring af nuvarande Gåsmyregatans namn i sträckningen emellan Smedjegatan och Skolgatan.

Efter en stunds öfverläggning beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären och vice ordföranden remittera framställningen till utlåtande af Byggnadsnämnden och Drätselkammaren.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 4 Februari 1916.

Max. Schenström.

Frans Johansson. *Axel Wilh. Nordin.*

Offentligen uppläst den 5 Februari 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 24 Februari 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, E. Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Larsson, M. Jonsson och Keijser.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 21.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Fjellman och Björkman att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 22.

Ang. antalet understödstagare ur Sundinska fonderna.

Med bifall till Drätselkammarens därom gjorda framställning beslöto Stadsfullmäktige bestämma antalet understöd för innevarande år ur Sundinska understödsfonderna för dels pauvres honteux och medelklassen, dels arbetsklassen till tio för hvardera klassen.

§ 23.

Ang. inköp af lotten litt. y, x och w af tomten N:r 119 norra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 7) hade Drätselkammaren på anförda grunder hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning inköpa fastigheten lotten litt. y, x och w af tomten N:o 119 i

stadens norra kvarter för en köpeskilling beräknad efter 10 kronor pr kv.-m. att utgå med ett belopp af 5,500 kronor af lånemedel och till återstående belopp, cirka 4,000 kronor af reserverade köpeskillingsmedel.

Sedan handlingarna i ärendet föredragits, biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 24.

Ang. förvärfvande af mark för Stallhagsgatan samt regleringar inom kv. Neta.

I skrifvelse till stadsfullmäktige den 10 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 8) hade Drätselkammaren hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning af Västmanlands läns Hushållningssällskap inköpa för en köpeskilling af 5 kronor pr kv.-m. dels 93,8 kv.-m. mark att ingå i kv. Neta och dels cirka 183 kv.-m. mark att utläggas till Stallhagsgatan i dess nordligaste del intill kvarteret Neta, mot det att Hushållninessällskapet dels till staden utan ersättning öfverlämnade cirka 209 kv.-m. mark att ingå i samma gatudel intill kvarteret Petra, dels ock till staden i afräkning utgåfve ersättning för värdet af staden förut tillhörig mark, ingående i Stallhagsgatan och liggande intill kvarteret Petra midt emot kvarteret Netas södra spets utgörande cirka 77 kronor.

Efter föredragning af ärendet biföllo stadsfullmäktige jämlikt af Herr Enhörning framställdt yrkande utan omröstning Drätselkammarens framställning med tillägg att det för ifrågavarande markförvärf erforderliga beloppet skulle utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

§ 25.

Ang. försäljning af mark om åden att tilläggas tomten N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kvarteret.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 9) hade Drätselkammaren föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att, under förutsättning af genomförande af motsvarande stadsplaneändring, hvarom Drätselkammaren beslutat hos Byggnadsnämnden framlägga förslag, till ägaren af tomten N:o 1 i kvarteret Neta försälja ett område om 595,5 kv.-m. areal af nuvarande Mariaberget, liggande norr och väster om sagda tomt och afsedd att sammanläggas med densamma, till ett pris af 5 kronor pr kv.-m.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf utan omröstning, hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

I samma skrifvelse hade Drätselkammaren vidare föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att under förbehåll af genomförandet af erforderlig stadsplaneändring till ägaren af tomten N:o 70 b västra kvarteret försälja dels 363,8 kv.-m. mark söder om tomten att enligt uppgjord tomtindelning af byggnadskvarteret Neta läggas till tomten och dels 126 kv.-m. mark väster om tomten att efter eventuell stadsplaneändring, hvarom Drätselkammaren beslutat hos Byggnadsnämnden framställa förslag, jämväl tilläggas tomten för ett sammanlagdt pris af 1,819 kronor, mot det att ägaren af tomten till staden kostnadsfritt öfverlämnade ett område om 0,7 kv.-m. af tomtens sydvästra hörn, afsedt att ingå i tomten N:o 1 i kvarteret Neta.

Äfven sistberörda af Drätselkammaren gjorda framställning blef på yrkande af Herr Enhörning af Stadsfullmäktige utan omröstning bifallen.

§ 26.

Ang. anställande af ytterligare en renhållningsarbetare samt anskaffning af e: del inventarier vid renhållningsverket.

Drätselkammaren hade i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 10), hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels att vid stadens renhållningsverk skulle från den 1 Mars innevarande år anställas ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare med aflöning enligt af Stadsfullmäktige förut antagen lönestat eller 900 kronor om året jämte fri bostad, uppskattad till 225 kronors värde, eller motsvarande kontant hyresersättning samt två ålderstillägg á 100 kronor efter tre och 6 års tjänstgöring äfvensom för år 1916 ett dyrtidstillägg efter 150 kronor för hela året, dels ock att till aflöning af sagde befattningshafvare under återstoden af innevarande år samt för anskaffning och underhåll af en häst jämte körredskap vid renhållningsverket anvisa förslagsvis 3,500 kronor att utgå af det i innevarande års stat afsatta anslaget till diverse och oförutsedda behof.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 27.

Ang. bemyndigande för Hälsovårdsnämnden att meddela tillstånd till vattenklosetters inrättande.

Sedan Hälsovårdsnämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 September 1915 föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Hälsovårdsnämnden att tills vidare och intill dess ett utarbetadt förslag till ny hälsovårdsstadga för riket blefve antaget och trädde i kraft som lag, självständigt besluta om och bevilja ansökningar om vattenklosetters införande inom de delar af staden, som med afseende på afoppsledningarnes beskaffenhet härför kunde ifrågakomma, med rätt för Hälsovårdsnämnden att med undantag i fråga om särskilda afgifters påläggande för vattenklosetters införande, därvid meddela de föreskrifter och villkor, som Hälsovårdsnämnden i hvarje fall kunde finna erforderliga, samt efter det Stadsfullmäktige den 30 september 1915 remitterat detta ärende till Beredningsutskottet för yttrande och utskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 November samma år, hvilken jämte Hälsovårdsnämndens ofvanberörda skrifvelse intagits i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1915 under N:o 74, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta i enlighet med Hälsovårdsnämndens förslag med det tillägg, att Vatten- och Gasverksverksstyrelsen alltid skulle höras, innan ansökningar om vattenklosetters införande samt fråga om föreskrifter härför och för deras skötsel af Hälsovårdsnämnden afgjordes, samt att i de fall Hälsovårdsnämnden och Vatten- och Gasverksstyrelsen företrädde olika meningar, afgörandet tillkomme Stadsfullmäktige, Stadsfullmäktige den 25 November 1915 återremitterat ärendet till Hälsovårdsnämnden, hade Hälsovårdsnämnden nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 31 nästlide Januari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 11) på anförda skäl och under uttalande af den meningen, att en mellan Hälsovårdsnämnden och Vatten- och Gasverksstyrelsen samstämmande uppfattning angående möjlighet och lämplighet att inrätta vattenklosetter äfvensom angående de föreskrifter, som härför kunde befinnas erforderliga, vore en nödvändig förutsättning för tillstånd härtill, hemställt, att Nämndens i ämnet framställda förslag måtte antagas med följande formulering, nämligen att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Hälsovårdsnämnden att efter Vatten- och Gasverksstyrelsens hörande tillsvidare besluta om vattenklosetters

införande inom de delar af staden, som med afseende å afloppsledningarnes beskaffenhet härför kunde ifrågakomma, och därvid meddela de föreskrifter och villkor, som befunnes erforderliga, allenast med undantag ifråga om särskilda afgifters påläggande för vattenklosetterna.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning af ärendet på yrkande af Herr vice ordföranden utan omröstning Hälsovårdsnämndens framställning på sätt densamma i dess senaste skrifvelse formulerats.

§ 28.

Ang. ersättning till ägaren af tomten N:o 5 i kv. Njord för gatumark.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 12) hade Drätselkammaren, som på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande den 29 Maj 1913 till Slaktaren A. Backlund försålt gården och tomten N:o 5 i kvarteret Njord för en köpeskilling af 55,000 kronor, med förmälan att vid uppgörelsen om denna försäljning icke observerats, vare sig af Drätselkammaren eller af köparen, att enligt gällande stadsplan från tomten skulle afskiljas ett mindre markområde för Sturegatans utläggande, eller i hvarje fall icke, att detta markområde utgjorde så stor areal, som vid sedermera verkställd fastemätning blifvit bestämd, nämligen 86,1 kv.-m., och att ett å tomten uppfördt gårdshus till en del låge inom detta område, samt med anledning däraf att Backlund hos Drätselkammaren anhållit om ersättning dels för den mark, som sålunda frånstyckats tomten, och dels för flyttning af gårdshuset och då Drätselkammaren ansåge, att staden borde tillmötesgå Backlunds framställning på det sätt, att staden för den frånstyckade marken lämnade honom ersättning i penningar med 1,000 kronor samt förbunde sig att, i den händelse staden inom en tid af 15 år påfordrade gårdshusets flyttning för gatans utläggande enligt i stadsplanen bestämd bredd, bekostade denna flyttning samt tilläte Backlund att, till dess gatan utlades, utan afgift nyttja denna gatumark, som enligt fastemätningen afskiljts från tomten, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att med Backlund, hvilken förklarat sig nöjd med en godtgörelse enligt af Drätselkammaren föreslagna grunder, träffa uppgörelse af ofvan angifvet innehåll, samt bestämma, att den kontanta ersättningen till Barklund, 1,000 kronor, skulle gäldas af reserverade köpeskillingsmedel.

Efter föredragning af ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 29.

Ang. anslutning till stadens ledningar för fastigheten N:o 62 Jakobsberg.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 13) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en ansökning i ämnet från ägaren af fastigheten N:o 62 Jakobsberg i S:t Ilians socken Gustaf H. Andersson, på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att lämna tillstånd till fullständig anslutning med stadens vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar för omförmälda fastighet, mot det att fastighetens ägare erlade en anslutningsafgift för en gång efter 90 öre pr kv.-m. af tomtens areal samt såsom förut betalade

100 kronor årligen för afloppsledningen och under villkor, att för inom fastigheten förbrukadt vatten, gas och elektrisk ström erlades afgifter enligt i allmänhet gällande eller, där sådana funnes, särskilda taxor, som vore eller blefve bestämda för afnämare utom stadens ägoområde.

På yrkande af Herrar Enhörning och Pers biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning ifrågavarande af Drätselkammaren gjorda framställning.

§ 30.

Ang. utredning om spårvägar.

Sedan Stadsfullmäktige den 20 sistlidne December till Beredningsutskottet för utlåtande remitterat en af Herr Sundström väckt motion med förslag om tillsättande af en kommitté med uppdrag att framlägga förslag till blifvande spårvägslinier inom staden äfvensom approximativ kostnadsberäkning för en spårvägsanläggning, hade Beredningsutskottet i afgifvet yttrande den 18 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 14) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte i enlighet med motionärens framställning tillsätta en kommitte bestående af fem personer med uppdrag att i spårvägsfrågan verkställa och för Stadsfullmäktige framlägga allsidig utredning, äfvensom afgifvit förslag angående val af ledamöter i kommittén.

Efter föredragning af ärendet meddelade Herr Zander, att Riksdagsmannen Viktor Larsson, hvilken af Beredningsutskottet föreslagits som ledamot af kommittén, på grund af bristande tid önskade att icke komma i fråga vid valet, samt föreslog, att i stället för Herr Larsson måtte såsom kommittéledamot utses Gjutaren A. Jonsson, hvarjämte dels Herr vice ordföranden yrkade bifall, till hvad Beredningsutskottet i fråga om kommittéutredningens omfattning föreslagit, dels ock Herr Sundström yrkade att ärendet måtte remitteras jämväl till Drätselkammaren för utlåtande; och stannade Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å sistberörda yrkande och frågan, huruvida Stadsfullmäktige nu ville taga ärendet under vidare behandling vid det beslut att remittera frågan till Drätselkammaren.

§ 31.

Ang. bestämmelser om hissar.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 Februari 1915 remitterat en af Herr Håkanson väckt motion om utarbetande af en stadga med bestämmelser om regelbunden besiktning af inom staden uppsatta hissar för såväl person- som varutransport samt om sådana hissars anordnande till Byggnadsnämnden, samt efter det Nämnden i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 November samma år, intagen jämte motionen i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för 1915 under N:o 77, dels föreslagit, att taxan för besiktning af hiss, såväl innan sådan finge tagas i bruk som ock för de därefter årligen återkommande besiktningarna af Stadsfullmäktige bestämdes till 20 kronor, dels ock till antagande framlagt ej mindre förslag till föreskrifter rörande hiss' inbyggande i hus att antagas i form af tillägg till stadens byggnadsordning än äfven förslag till särskilda föreskrifter beträffande säkerhetsåtgärder och försiktighetsmått till förekommande af olycksfall vid begagnande af hiss, Stadsfullmäktige den 20 December 1915 remitterat handlingarne i ärendet till Beredningsutskottet för utlåtande, hade Beredningsutskottet

utskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 15 med en del mindre ändringar och tillägg tillstyrkt Byggnadsnämndens förslag.

Vid föredragning af detta ärende i dess särskilda delar antogo och godkände Stadsfullmäktige utan omröstning för sin del ifrågavarande förslag med de af Beredningsutskottet föreslagna ändringar och tillägg.

Stadsfullmäktige hade alltså beslutat:

dels att stadga en afgift af 20 kronor för hvarje besiktning af hiss, såväl innan hiss finge tagas i bruk som ock för de därefter årligen återkommande besiktningarne,

dels att såsom tillägg till stadens byggnadsordning för sin del antaga följande

"Föreskrifter rörande hiss' inbyggande i hus.

§ 1.

1:o) Hiss eller sådan lyftinrättning, som är försedd med hisskorg eller plattform, förd å fasta styrlister (gejder), må med byggnadsnämndens tillstånd anbringas uti byggnad; och skall härvid iakttagas följande:

a) Hiss skall utefter hela hissbanan eller till så stor del däraf, som erfordras för undvikande af fara, omgifvas med stängsel af lämplig konstruktion.

b) I hvarje in- och utgång i hissbanan och alldeles invid densamma skall insättas dörr af material och med ramomfattning, som lämpas efter sättet, hvarpå hissbanan, efter ty i punkt a) är stadgadt, omslutes eller förstänges; skolande dörren så inrättas, att den icke kan öppnas inåt hissbanan. Dörr skall vara självlåsande och skall till yttre utseende skilja sig från andra dörrar.

c) Där hisskorg är öppen, skola hisschakts väggar invändigt vara jämna utan framsprång eller fördjupningar.

d) Hisschakt skall anordnas så, att lämpligt utrymme finnes vid korgens gränslägen.

e) Fönster i hisschakt skall vara så anbragt och beskaffadt, att största möjliga säkerhet finnes för, att det icke kan skadas eller af obehörig öppnas. Det må ej kunna öppnas inåt schaktet.

f) Motvikt med dess infästning bör vara åtkomlig för eftersyn och banan vara vederbörligen afstängd.

g) Utrymme midt under hiss- eller motviktsschakt äfven i ett annat våningsplan får ej såsom lokal i byggnaden till användning upptagas.

2:o) Af byggnadsnämnden föreskrifven eller godkänd anordning för hiss får icke utan nämndens tillstånd undanrödjas eller ändras vid ansvar från och med fem till och med femhundra kronor.

§ 2.

1:o) Hisschakt, som går genom källartak, skall i källaren, och hisschakt, som går genom vindsbotten skall i vinden brandfritt afstängas.

Från stadgandet i detta moment äger byggnadsnämnden medgifva undantag för hiss i hus, som ej bebos, såsom fabriks- eller magasinsbyggnad.

2:o) Om hisschakt inklädes, skall inklädningen, liksom däri anbragt dörr, vara af eldsäkert material, där ej byggnadsnämnden för särskildt fall finner undantag kunna medgifvas.

3:o) Hissmaskineriet skall inrymmas i afstängdt rum. På byggnadsnämnden ankommer att med hänsyn till läget af maskinrummet, byggnadens beskaffenhet och eldfarlighet i olika fall, afgöra, huruvida och till hvilken utsträckning maskinrummets väggar, golf och tak skola vara af eldsäkert material.

4:o) Hvad ofvan i denna § är stadgadt beträffande hiss länder i tillämpliga delar till efterrättelse jämväl i afseende å därtill hörande motvikter, pådrag och dylikt.

§ 3.

Vill husägare företaga sådan byggnadsåtgärd, hvarigenom byggnad med afseende å *hissanordning*, ändras eller med sådan af nyo förses, men hvilken byggnadsåtgärd icke är att hänföra till nybyggnad, påbyggnad eller tillbyggnad, göre ändock därom anmälan hos byggnadsnämnden, som efter anställd besiktning meddelar beslut.

§ 4.

Nyinrättad hiss får ej för sitt ändamål tagas i bruk förr än, enligt byggnadsnämndens förordnande, besiktning och afprofning af hissen ägt rum och byggnadsnämnden meddelat tillstånd till dess användande.

Minst en gång årligen skall hiss på tid, som af byggnadsnämnden bestämmes, besiktigas af person, som byggnadsnämnden därtill utser.

Kostnaden för besiktning, hvarom ofvan nämnts, erlägges af husägaren. Annan besiktning bekostas af den, som förrättningen påkallat,"

dels och att antaga följande

"Särskilda föreskrifter beträffande säkerhetsåtgärder och försiktighetsmått till förekommande af olycksfall vid begagnande af hiss.

§ 1.

Korg till hiss, afsedd enbart för personbefordran eller för person- och varubefordran i förening *(personhiss)* skall hafva väggar och tak jämte dörr, som icke kan öppnas utåt, allt af sådan täthet, styrka och beskaffenhet i öfrigt, att de gifva säkert skydd mot föremål utanför korgen.

§ 2.

I afseende å hiss, afsedd enbart för varubefordran *(varuhiss)* skall sådan anordning vara vidtagen, att varorna hindras att falla ur hisskorgen.

§ 3.

Sådan anordning skall vara vidtagen, att hisskorgen icke kan sättas i rörelse, utan att korgens och hissbanans alla dörrar äro stängda, samt att beträffande personhiss, korgen stannar om dess dörr öppnas. Äfvenledes skall sådan anordning vara vidtagen, att dörr till hissbanan kan öppnas endast när hisskorgens botten är i ungefärlig jämnhöjd med golfvet vid dörröppningen, eller vid varuhiss å en höjd af intill en meter öfver golfytan.

§ 4.

Hissmaskineri skall vara så anordnadt, att det omedelbart stannar, sedan manöverapparaten frånslagits eller drifkraften af annan anledning upphört att verka.

§ 5.

Det skall vara sörjdt för, att hisskorgen icke kan komma högre eller lägre än till bestämda gränslägen samt att om den är afsedd för personbefordran den äfven inifrån korgen kan bringas att stanna hvar som helst mellan dessa; skolande personhiss vara försedd med två af hvarandra oberoende apparater för korgens automatiska afstannande i hvart och ett af de båda gränslägena, hvilka apparater afstänga drifkraften och stoppa maskineriet.

§ 6.

Personhiss, som skötes af medföljande förare, får icke äga större hastighet än 1,5 meter i sekunden, och annan personhiss icke större hastighet än 0,5 meter i sekunden. Hastigheten af varuhiss skall bestämmas med hänsyn till hissens beskaffenhet.

§ 7.

Hiss skall vara så anordnad, att korgen med alla i densammas rörelse deltagande delar kan röra sig en längd motsvarande 0,8 gånger den tillåtna hasigheten för sekund, dock minst 0,3 meter, öfver det högsta och under det lägsta läge, där korgen bör stanna.

§ 8.

Vid bestämmandet af högsta personantalet eller högsta varubelastningen skall medelvikten af en person beräknas till minst 85 kilogram intill tre personers last och minst 80 kilogram för större antal.

§ 9.

Hiss med förare må endast kunna manövreras inifrån hisskorgen; dock att dess manöverapparat undantagsvis må med särskildt medgifvande anordnas så, att den jämväl kan skötas utifrån.

§ 10.

Lina, kätting eller motsvarande konstruktionsdel skall så beräknas, att den ej utsättes för större ansträngning än en fjärdedel af sin brottbelastning, hvarvid ansträngningen beräknats sammansatt af drag- och böjningsspänning; skolande i personhiss hisskorg eller motvikt, som uppbäres af linor, kättingar och liknande, vara upphängd i minst två sådana, så infästade och beräknade, att, om en af dem blir obelastad, den eller de återstående bära totala belastningen utan att ansträngas till mera än en fjärdedel af sin brottbelastning.

§ 11.

Ej mindre de föremål, som bära, drifva eller stoppa hiss, än äfven deras tillbehör skola äga en under alla omständigheter fullt tillräcklig styrka i förhållande till hisskorgens tyngd och det största personantal eller den största varubelastning, hvarför hiss är afsedd, samt jämväl i öfrigt vara konstruerade och anordnade på ett i allo betryggande sätt, till bestyrkande hvaraf ägaren om inspektören så fordrar, skall framlägga erforderliga beräkningar.

§ 12.

Genom spärr- eller bromsinrättningar, som vid anställda tillförlitliga prof befunnits säkra, eller på annat betryggande sätt skall vara sörjdt för att, i händelse de här ofvan omförmälda föremål råka i olag, hisskorg i allt fall ej kan sjunka eller stiga mera än till en viss ofarlig grad, hvarvid beträffande personhiss gäller, att den skall vara försedd med *dels* en fångapparat, så förbunden med de hissen bärande linorna, kättingarna eller motsvarande konstruktionsdel, att vid brott eller afsevärd sträckning å en af dem, korgen omedelbart fastlåses vid styrlisterna, *dels och* med en anordning, genom hvilken fångapparaten påverkas, så att denna fastlåser korgen innan den medgifna hastigheten på nedgående öfverskridits med 0.4 meter i sekunden; dock vare medgifvet att ersätta dessa båda apparater med en direkt vid korgen anbragt bromsinrättning, som under alla förhållanden hindrar korgen att nedgå med större hastighet än den tillåtna, ökad med 0.4 meter i sekunden.

§ 13.

Hisskorg och motvikt skola ledas med styrlister och anordnas så, att de ej kunna lämna sina banor.

§ 14.

Apparat för afstängning af drifkraften för hiss skall finnas i maskinrum eller å annat lämpligt ställe.

§ 15.

Personhiss, hvilkens hissbana i hela sin utsträckning omslutes af täta väggar eller där förhållandena eljest sådant påkalla, skall vara försedd med någon i hisskorgen anbragt och för dem, som däri färdas, lätt åtkomlig inrättning för signalering till ställe, hvarifrån bistånd i händelse af behof kan erhållas.

§ 16.

Alla till en hiss och dess maskineri hörande delar, såsom fångapparater m. m., skola vara skyddade för obehörig påverkan.

§ 17.

Elektrisk hiss skall vara så anordnad att, sedan hissmotorns ström blifvit bruten, pådragningsapparaten återföres till sitt nolläge, innan strömmen ånyo kan tillföras motorn.

§ 18.

Det skall vara sörjdt för, att hissens konstruktion och anordningarna för dess drift jämväl i öfrigt äro tillfredsställande. Alla af byggnadsnämnden föreskrifna eller godkända anordningar skola hållas i godt stånd.

§ 19.

För hvarje hiss skall finnas tydlig skylt, som på följande sätt utmärker dess särskilda bestämmelse och den största belastning, hvarför den är afsedd:

a)

HISS

för högst ..... personer.

Denna skylt, som utmärker hiss, hvilken endast får användas för befordran af personer, men ej af varor, anslås dels på eller tätt invid utsidan af hvarje dörr i farbanan och dels inuti hisskorgen.

b)

HISS

för högst ..... kg. vikt, motsvarande ..... personer.

Denna skylt, som utmärker hiss, hvilken får användas till befordran af såväl personer som varor, anslås såsom under a) är sagt.

c)

HISS

för högst ..... kg. gods.

Denna skylt, som utmärker varuhiss, anslås invid hvarje ställe, där varorna in- eller uttagas.

§ 20.

När hiss är tillgänglig för användande och full dager ej råder vid dörröppningarna i hissbanan eller annorstädes, där gods in- eller uttages, skall annan lämplig och tillräcklig belysning finnas vid dessa ställen.

§ 21.

Dessa bestämmelser äro ej tillämpliga å hiss i sådan fastighet för industriellt behof, hvilken jämlikt lagen om arbetareskydd den 29 Juni 1912 står under kontroll af yrkesinspektionen."

Stadsfullmäktiges beslut skulle i den mån sådant erfordrades underställas Konungens Befallningshafvandes i länet för fastställelse.

§ 32.

Ang. afsättande af plats för en biblioteks- och museibyggnad.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 nästlidne Januari med anledning af Herr Pers' den 20 December 1915 väckta och då bordlagda motion (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 1) med förslag, att Stadsfullmäktige måtte reservera en lämplig tomt för uppförande af en byggnad, inrymmande lokaler för stadsbibliotek, fornminnesföreningens samlingar och ett konst- och slöjdmuseum, beslutat tillsätta en särskild kommitté af fem personer för beredning af ifrågavarande ärende äfvensom anmodat Beredningsutskottet att upprätta förslag till val af ledamöter i kommittén, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Februari (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 16) föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte till kommittéledamöter utse Redaktören Anders Pers, Häradshöfdingen Claës Uggla, Direktören Erik Falk, Lektorn C. A. S. Landtmanson och Slöjdlärarinnan fröken Olga Anderzon.

Sedan efter föredragning af Beredningsutskottets förslag Herr Falk anhållit att icke komma i fråga vid valet och Herr Edström i stället föreslagit såsom kommittéledamot Ingeniören Harald Håkanson, utsågo Stadsfullmäktige med acklamation till ledamöter af kommittén Herrar Pers, Uggla, Håkanson och Landtmanson samt Fröken Anderzon.

§ 33.

Ang. detaljhandel med brännvin inom staden.

I skriftlig motion den 22 innevarande Januari hade Herr Sundström på grund af § 11 i Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin den 9 Juni 1905 anhållit, dels att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, huruvida rätt till detaljhandel med brännvin här i staden fortfarande borde medgifvas sådant bolag, som omnämndes i § 12 af nämnda förordning, dels ock, därest sådan rätt medgåfves, att Stadsfullmäktiges beslut måtte innehålla antal försäljningsställen dels för utminutering och dels för utskänkning äfvensom, ifall så ansåges nödigt, i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe skulle finnas.

På yrkande af motionären beslöto Stadsfullmäktige remittera motionen till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 34.

Ang. C. A. Normans och J. G. Lindbloms mantalsskrifningsort.

Genom resolution den 16 innevarande Februari hade Magistraten anmodat Stadsfullmäktige afgifva yttrande rörande arbetaren Carl August Normans och stadsbudet Johan Gottfrid Lindbloms rätta mantalsskrifningsort för år 1916.

Stadsfullmäktige beslöto öfverlämna handlingarne i ärendet till Drätselkammaren med uppdrag för kammaren att å Stadsfullmäktiges vägnar afgifva det infordrade yttrandet.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 29 Februari 1916.

Max. Schenström.

Ernst Björkman. *B. Fjellman.*

Offentligen uppläst den 2 Mars 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 30 Mars 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Erik Andersson, Johan Svensson, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Kättström, Jansson, Lindström, A. Jonsson, M. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Enhörning, Edström, Larsson, Pers, Thunblad och Enblom samt Fru Nina Andersson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Rådmannen Victor Åsberg.

§ 34.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Spjut och Vestholm att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 36.

Ang. ändringar och tillägg i brandordningen.

Föredrogs och lades till handlingarne Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 14 December 1915, hvarigenom Konungens Befallningshafvande meddelat fastställelse å de af Stadsfullmäktige den 28 Oktober samma år antagna ändringar i och tillägg till stadens brandordning.

§ 37.

Ang. fastställelse å en del stadsfullmäktigebeslut.

Till Stadsfullmäktige hade öfverlämnats Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 22 nästlidne Februari, hvarigenom Konungens Befallningshafvande fastställt följande af Stadsfullmäktige den 21 December 1915 fattade beslut, nämligen:

att från och med år 1916 inrätta en ny ordinarie exekutionsbetjäntbefattning,

att från och med år 1916 inrätta en defektivöfverkonstapelsbefattning,

att från och med år 1916 inrätta en biträdande stadsombudsmanstjänst,

att bevilja räkenskapsföraren å drätselkammarekontoret Hj. Södergren ett årligt personligt lönetillägg af 200 kronor,

att från och med år 1916 inrätta ytterligare en arbetsförmansbefattning vid stadens allmänna arbeten,

att från och med år 1916 å fast stat uppföra en biträdande stadsingeniör,

att från och med år 1916 inrätta en förste hälsopolisbefattning,

att uppföra ordinarie epidemisjuksköterskorna å fast stat från och med år 1916,

att från och med den 1 Juli 1916 inrätta dels två nya ordinarie folkskollärarebefattningar, dels två nya folkskollärarinnebefattningar, dels ock två nya småskollärarinnetjänster,

att bevilja småskollärarinnan Hilda Törngren en årlig tilläggspension af 390 kronor från och med år 1916,

att bevilja assistenten M. Lindblad ett personligt årligt lönetillägg af 500 kronor att utgå från och med år 1916, samt

att från och med år 1916 inrätta en mätarejusterarebefattning vid gasverket.

Efter föredragning af berörda resolution beslöto Stadsfullmäktige lägga densamma till handlingarne.

§ 38.

Ang. vissa personers mantalskrifningsort.

Föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar till Stadsfullmäktige öfverlämnad styrkt afskrift af Konungens Befallningshafvandes i länet utslag den 15 Februari 1916 rörande arbetaren Carl Hjalmar Bergströms, slaktaren Oskar Engströms och ingeniören Emil Personnes rätta mantalsskrifningsort för år 1915.

§ 39.

Ang. yttrande rörande upplåtande af grustågten å ön Flaten åt Tuhundra härads väghållningsdistrikt.

Sedan Tuhundra härads vägstyrelse i skrifvelse till Kungl. Domänstyrelsen anhållit, att Kungl. Domänstyrelsen måtte medgifva Tuhundra härads väghållningsskyldige rätt att utan ersättning ensamma hämta väglagningsämnen å holmen Flaten i Mälaren för det allmänna vägunderhållet inom distriktet samt Konungens Befallningshafvande i länet genom resolution den 26 nästlidne Februari remitterat ansökningen till Magistraten i Västerås med anmodan att inhämta Stadsfullmäktiges yttrande i ärendet, hade Magistraten genom resolution den 1 innevarande Mars remitterat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige för yttrandes afgifvande.

Efter häraf tagen del beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden öfverlämna handlingarne till Drätselkammaren med uppdrag för kammaren att å Stadsfullmäktiges vägnar afgifva det sålunda infordrade yttrandet.

§ 40.

Ang. yttrande öfver förslag till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken.

Genom resolution den 1 innevarande Mars hade Magistraten till Stadsfullmäktige öfverlämnat handlingar rörande förslag till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken med anmodan till Stadsfullmäktige att öfver förslaget afgifva yttrande före den 1 nästkommande Juni.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande och upprättande af förslag till det sålunda infordrade yttrandet.

§ 41.

Ang. ändring i lönestaten för brottmålsrådmannen.

Föredrogs och lades till handlingarna till Stadsfullmäktige öfverlämnad styrkt afskrift af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 25 nästlidne Februari med fastställelse å Stadsfullmäktiges beslut den 21 December 1915 angående ändrad lönestat för brottmålsrådmannen.

§ 42.

Ang. reglemente för åkare och hyrkuskar.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 17) hade Magistraten i anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 28 Oktober 1915, hvaruti Stadsfullmäktige hemställt om sammanförande i ett reglemente af såväl föreskrifterna angående droskväsendet i Västerås, som fastställts af Konungens Befallningshafvande den 10 Maj 1900 som ock de föreskrifter, hvilka i föreslaget reglemente för åkare och hyrkuskar afsåges, och hvarom Stadsfullmäktige den 28 Oktober 1915 fattat beslut, meddelat, att då förstnämnda reglemente innehölle ej mindre än 57 §§, hvilkas omtryckning skulle medföra betydande kostnader, och nu föreslagna reglemente endast 14 §§, Magistraten icke ansett sig böra tillmötesgå Stadsfullmäktiges hemställan, hvaremot Magistraten med föranledande af Stadsfullmäktiges beslut angående ändring af en del §§ uti sistnämnda reglemente utarbetat ett nytt förslag till reglemente för åkare och hyrkuskar i Västerås stad och på dess område, hvilket förslag Magistraten med stöd af 23 § Ordningsstadgan för Rikets städer öfverlämnat till Konungens Befallningshafvande för fastställelse, hvilket skulle i Stadsfullmäktiges protokoll antecknas.

§ 43.

Ang. anslag till folkskoleinspektören för en studieresa.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Mars hade stadens folkskolestyrelse anhållit om ett extra anslag å 250 kronor såsom bidrag till en studieresa åt stadens folkskoleinspektör.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden remittera framställningen till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 44.

Ang. inrättande af en ny e. o. folkskollärarinnetjänst m. m.

Föredrogs och remitterades på yrkande af Herr vice ordföranden till Drätselkammaren för utlåtande en från Folkskolestyrelsen inkommen framställning om anslag till inrättande af en ny e. o. folkskolelärarinnetjänst m. m.

§ 45.

Ang. utredning om spårvägar.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne Februari till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Beredningsutskottets förslag i anledning af Herr Sundströms motion rörande utredning om spårvägsanläggning i Västerås, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 18) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att uppdraga åt en särskild af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté att eventuelt med biträde af sakkunnige verkställa och till Stadsfullmäktige inkomma med fullständig utredning angående anläggande af spårvägar i Västerås, att antalet kommittéledamöter måtte bestämmas till sju, samt att till ledamöter måtte utses Bankdirektören Axel Sundström, Direktören A. Lindén, Fabrikören A. Danielsson, Ingeniören G. Andersson, Gjutaren A. Jonsson, Direktören E. Falk och Trafikinspektören L. Lundquist.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Sundström utan omröstning hvad Drätselkammaren i fråga om tillsättande af en kommitté och antal ledamöter i samma kommitté föreslagit, hvarefter med acklamation till ledamöter af kommittén utsågos de af Drätselkammaren föreslagna personerna.

Det uppdrogs åt Herr Sundström att sammankalla kommitterade.

§ 46.

Ang. fråga om fortsatt detaljhandel med brännvin.

Sedan Stadsfullmäktige den 24 nästlidne Februari till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herr Sundströms vid nämnda sammanträde väckta motion angående fråga om fortsatt detaljhandel med brännvin här i staden m. m., hade Drätselkammaren i afgifvet utlåtande den 9 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 19) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, *dels* att rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande efter 1916 års utgång här i staden borde medgifvas sådant bolag, som omförmäldes i 12 § af Kungl. Förordningen den 9 Juni 1905 angående försäljning af brännvin, *dels och* att i fråga om antalet utminuteringsoch utskänkningsställen äfvensom beträffande dessas lägen ingen annan förändring i de nuvarande förhållandena borde äga rum, än att spritbolaget berättigades att, om detsamma funne sådant för sin verksamhet behöfligt eller lämpligt, å plats, som bolagets styrelse ägde bestämma, öppna ett andra utminuteringsställe i staden.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet yrkades till en början beträffande första punkten af Drätselkammarens förslag dels af Herr Sundström, med instämmande af Herrar Oest, Kättström och Fåhræus bifall till samma

förslag, dels ock af Herr Danielsson, med instämmande af Herr Bäckman afslag å förslaget.

Sedan öfverläggningen i denna del af ärendet förklarats afslutad, beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstniag (voteringslista Bil. § 46 A) med 23 ja emot 16 nej, afgifna för afslagsyrkandet, att bifalla första punkten af Drätselkammarens förslag.

Sedan härefter i fråga om andra punkten i detta förslag Stadsfullmäktige utan omröstning beträffande utskänkningsställena anslutit sig till Drätselkammarens hemställan, beslöto Stadsfullmäktige i fråga om utminuteringsställena genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 46 B) med 22 ja emot 17 nej, afgifna för ett af Herr Bäckman framställdt yrkande om afslag å Drätselkammarens förslag beträffande rättighet till inrättandet af ett nytt utminuteringsställe, jämväl härutinnan bifalla Drätselkammarens förslag.

§ 47.

Ang. inköp af gatumark från Västerås Teater A.-Bol.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 20) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning till Drätselkammaren från Västerås Teater A.-Bol. med anbud till staden att inköpa gatumark från bolagets tomt N:ris 9—11 i västra kvarteret och hemställan om förklaring, att Teater-bolaget i och med ifrågavarande försäljning vore fritt från ersättning för värdet af gatumark invid teaterbyggnaden, föreslagit, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att för en köpesumma af 5,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel af Västerås Teater A.-Bol. inköpa af tomten N:ris 9 -11 västra kvarteret dels 8.6 kvm. mark för utläggande af Slottsgatan och dels två särskilda områden, det ena för vidgning af Återvändsgränd och det andra för utläggande af en öppen plan väster om teaterbyggnaden med en sammanlagd areal af 241 kvm.

Stadsfullmäktige godkände efter föredragning häraf på yrkande af Herr Sundström utan omröstning hvad Drätselkammaren i ärendet föreslagit.

§ 48.

Ang. anslag till Västerås musiksällskap.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 21) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en till Drätselkammaren inkommen framställning från Västerås musiksällskaps styrelse om anslag af staden för utförande härstädes för ett större musikverk, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af innevarande års förslagsanslag bevilja Västerås Musiksällskap ett anslag å 500 kronor såsom bidrag till kostnaderna för uppförande af oratoriet "Skapelsen" här i staden under innevarande vår, under villkor att till generalrepitionen utlämnades 500 fribiljetter, af hvilka 200 skulle öfverlämnas till Kungl. Västmanlands regemente såsom en erkänsla för de af regementsmusiken anordnade friluftskonserterna i Vasaparken att utdelas bland musikaliskt intresserade af manskapet vid regementet och 300 utlämnas till stadens folkskoleinspektör för utdelning till musikaliskt begåfvade folkskolebarn samt under

uttalande af önskvärdheten däraf, att öfriga biljetter till generalrepitionen försåldes till lägsta möjliga pris, på det att den mindre bemedlade allmänheten måtte sättas i tillfälle att öfvervara densamma, hvarefter Drätselkammaren omförmält, att vid kammarens behandling af förevarande fråga Herrar Vennberg och Kättström yrkat afslag å framställningen och reserverat sig emot Drätselkammarens beslut i fråga om beviljandet af det begärda anslaget.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkades dels af Herr Sundström, med instämmande af Herrar Danielsson, Carl Hedberg och Johansson bifall till Drätselkammarens förslag, dels af Herr Nordin, med instämmande af Herrar Fåhræus och Håkanson likaledes bifall till Drätselkammarens förslag men med den ändringen, att af de 300 biljetterna till generalrepitionen, som enligt Drätselkammarens förslag skulle utlämnas till stadens folkskoleinspektör för utdelning, endast 100 biljetter skulle utlämnas till folkskoleinspektören för det ändamål Drätselkammaren föreslagit, men 200 biljetter öfverlämnas till musiksällskapets styrelse för utdelning bland medellösa musikaliskt intresserade personer i staden, dels ock Herr Zander, med instämmande af Herrar Huggare, Vennberg, Kättström och Ahlin, afslag å framställningen.

Sedan öfverläggningen i ärendet förklarats afslutad framställde ordföranden proposition å de under öfverläggningen gjorda yrkandena samt förklarade sig därvid anse frågan om afslag vara med öfvervägande ja besvarad, i anledning hvaraf votering begärdes.

Sedan härefter Herr Nordins förslag utan omröstning antagits till kontraproposition mot afslagsyrkandet anställdes hufvudvoteringen, hvarvid i enlighet med bifogade voteringslista (bil. § 48) afgåfvos 17 jaröster för afslagsyrkandet och 21 nejröster för det af Herr Nordin framställda yrkandet.

Vid denna utgång af voteringen förklarade ordföranden, att enär här vore fråga om ett anslag till nytt ändamål och, då $^2/_3$ majoritet för bifall icke uppnåtts, Stadsfullmäktige afslagit ifrågavarande framställning

§ 49.

Ang. försäljning af mark att läggas till fastigheten Loviseberg N:o 7.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 22) hade Drätselkammaren med anledning af en vid skrifvelsen fogad framställning från Fabrikören Sigfrid Jansson anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till Jansson försälja ett markområde om cirka 600 kvm., liggande norr om Janssons fabriksfastighet N:o 7 Loviseberg och afsedt att sammanläggas med denna fastighet, till ett pris af 2 kronor 50 öre pr kvm.

På yrkande af Herr vice ordföranden biföllo Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 50.

Ang, försäljning af mark att läggas till tomten N:o 8 i kvarteret Gunnar.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Mars (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 23) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att till ägaren af tomten N:o 8 i kvarteret Gunnar till ett pris af 5 kronor pr kvm. försälja ett område

om 138.78 kvms areal, afsedt att såsom förgård tilläggas ifrågavarande tomt invid Kassörsgatan.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 51.

Ang. anslag till en hushållskurs vid en planerad trädgårdsmässa i Västerås.

En af Herr Johansson vid dagens sammanträde väckt motion om anslag af staden till en hushållskurs vid en planerad trädgårdsmässa i Västerås under innevarande år beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 52.

Ang. uppförande af en bostadsbarack.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville af förslagsanslaget för innevarande år anvisa ett belopp af förslagsvis 10,000 kronor för uppförande af en bostadsbarack innehållande sex lägenheter å stadens fastighet Katrinelund N:ris 14 och 16.

Efter föredragning af berörda skrifvelse uppstod en stunds öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herr Danielsson, med instämmande af Herrar Huggare, Kättström, Bäckman, Nordin, Martin Jonsson, Karlsson och Håkanson, bifall till Drätselkammarens förslag, dels af Herr Hedin återremiss af ärendet till Drätselkammaren för vidare utredning, dels ock af Herr Zander remiss af ärendet till Bostadsbristkommitterade och Drätselkammaren.

Sedan öfverläggningen förklarats afslutad framställdes till en början proposition å frågan, huruvida Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till afgörande eller remittera detsamma för vidare utredning; och beslöto Stadsfullmäktige härvid utan omröstning att genast företaga ärendet till slutligt afgörande, hvarefter Drätselkammarens förslag blef utan omröstning af Stadsfullmäktige bifallet.

§ 53.

Ang. ny ledamot i Nämnden öfver Mobergska fonden.

Anmäldes, att Fru Susen Plantin, hvilken vore medlem i Nämnden för Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond, afflyttat från staden och med anledning häraf förklarat sig förhindrad att vidare innehafva ifrågavarande uppdrag.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige uppdraga åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag å annan ledamot i Nämnden i Fru Plantins ställe.

§ 54.

Ang. uppgifter beträffande bränsleåtgång vid stadens verk och byggnader.

Föredrogs en till Stadsfullmäktiges ordförande inkommen skrifvelse från en af Kungl. Maj:t tillsatt kommitté med uppdrag att utreda och afgifva förslag beträffande de åtgärder i olika hänseenden som från statens sida måtte kunna ytterligare vidtagas för att främja produktion och användning af bränsle, fram-

ställdt utaf torf, med anhållan om uppgifter rörande bränsleåtgången uti Västerås stad underlydande allmänna byggnader, verk och inrättningar under åren 1914 och 1915 i enlighet med vid skrifvelsen fogade formulär.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden öfverlämna handlingarna till Drätselkammaren för afgifvande af de begärda uppgifterna.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 7 April 1916.

Max. Schenström.

A. Spjuth. *E. A. Vesthölm.*

Offentligen uppläst den 8 April 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 27 April 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Erik Andersson, Joh. Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, G. Andersson, Romé, Wennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, A. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Joh. Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Uggla, Larsson, Pers, Thunblad och M. Jonsson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 55.

Uppdrogs åt Herrar Joh. Andersson och Enblom att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll. *Justeringsmän.*

§ 56.

Lades till handlingarne Hälsovårdsnämndens till Stadsfullmäktige öfverlämnade berättelse för år 1915 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 24). *Hälsovårdsnämndens årsberättelse.*

§ 57.

I betänkande af den 3 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 25) hade Fattiggårdskommitterade afgifvit utlåtande och förslag rörande uppförande å egendomen Kristiansborgs område af en ny fattiggård för en beräknad kostnad af 569,000 kronor. *Ang. uppförande af ny fattiggård.*

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Oest remittera ifrågavarande ärende för utlåtande till Drätselkammaren och Fattigvårdsstyrelsen.

§ 58.

Ang. ändring i ordningsföreskrifterna rörande utminutering af brännvin.

Genom resolution den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 26) hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af härvarande spritbolags styrelse hos Konungens Befallningshafvande i länet gjord framställning afseende sådan ändring i ordningsföreskrifterna angående detaljhandeln med brännvin i Västerås, att utminutering af brännvin å lördag och dag näst före helgdag blefve tillåten från kl. 9 f. m. till kl. 3 e. m.

Sedan handlingarne i ärendet föredragits, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Oest tillstyrka den sålunda hos Konungens Befallningshafvande gjorda framställningen.

§ 59.

Ang. försäljning af villatomter å Västra holmen.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 27) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af stadens byggnadschef upprättadt indelningsförslag försälja villatomter å Västra holmen till pris och på villkor Drätselkammaren pröfvade lämpligt bestämma äfvensom att med användande af inflytande köpeskillingsmedel för försålda tomter å holmen vidtaga de åtgärder för tomtköparnes gemensamma behof, som Drätselkammaren kunde finna nödiga och lämpliga.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkades dels af Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens förslag, dels af Herr Oest, med instämmande af Herrar Zander och Huggare, afslag å samma förslag, dels af Herr Danielsson återremiss af ärendet till Drätselkammaren för fullständigare utredning, dels af Herr Nordin, att ärendet måtte remitteras för yttrande till Hamnstyrelsen och Beredningsutskottet, dels ock af Herr Ahlin i likhet med Herr Danielsson återremiss af ärendet till Drätselkammaren, med hemställan att Drätselkammaren måtte taga under öfvervägande lämpligheten af att tomtförsäljningarne skedde utan förbindelse för staden att vidtaga åtgärder för tomtägarnes gemensamma behof, men med skyldighet för tomtägarne att underställa Byggnadsnämnden sina byggnadsritningar.

Sedan öfverläggningen förklarats afslutad, framställdes till en början proposition å frågan om Stadsfullmäktige ville nu företaga ärendet till slutligt afgörande eller dessförinnan remittera detsamma för vidare utredning och beslöto Stadsfullmäktige härvid genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 59) med 31 nej emot 12 ja, afgifna för frågans remitterande, att i dag företaga ärendet till slutligt afgörande.

Härefter framställdes proposition å bifall till och afslag å Drätselkammarens i ärendet gjorda framställning; och beslöto härvid Stadsfullmäktige utan omröstning afslå Drätselkammarens förslag.

§ 60.

Ang. inköp af gatumark från tomten N:o 70 a Västra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 28) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af ett mellan Drätselkammaren å stadens vägnar och E. A. Hedrén såsom ägare af gården och tomten N:o 70 a västra kvarteret upprättadt köpekontrakt, hvarigenom till staden försåldes den del af ifrågavarande tomt, som erfordrades för vidgning af Stora gatan till 18 meters bredd enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 Januari 1916 äfvensom öfverenskommelse träffats angående ersättning för skada och intrång i följd af gatuvidgningen, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att, med godkännande af ifrågavarande köpekontrakt af lånemedel anvisa ett belopp af 25,000 kronor till gäldande af köpeskillingen för ifrågavarande mark, innefattande jämväl ofvanberörda ersättning.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning enhälligt bifalla Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 61.

Ang. resestipendium åt stadens folkskoleinspektör.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Mars till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Folkskolestyrelsens framställning rörande anslag till ett resestipendium åt stadens folkskoleinspektör, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 29) tillstyrkt ifrågavarande framställning och föreslagit, att det ifrågasatta anslaget, 250 kronor, måtte beviljas att utgå af innevarande års anslag till diverse och oförutsedda behof.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Fåhræus utan omröstning bifalla Drätselkammarens förslag.

§ 62.

Ang. ny e. o. folkskollärarinna m. m.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Mars till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Folkskolestyrelsens framställning därom, att Stadsfullmäktige måtte anslå dels för aflöning af en ny e. o. folkskollärarinna under senare hälften af innevarande år 337 kronor 60 öre, dels ock för två nya slöjdgruppeir af flickor 69 kronor 36 öre eller tillhopa 406 kronor 96 öre, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 30) tillstyrkt framställningen och föreslagit, att anslagen måtte beviljas att utgå af 1916 års anslag för diverse och oförutsedda behof.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 63.

Ang. anslag till en hushållskurs m. m.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Mars till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herr Johanssons hos Stadsfullmäktige väckta motion med förslag, att Stadsfullmäktige måtte dels bevilja ett anslag af 1,000 kronor till Västerås Gartnersällskap för anordnande i samband med en planerad trädgårdsmässa i Västerås under September månad innevarande år af en hushållskurs, dels ock för berörda trädgårdsmässa kostnadsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen invid Kopparbergsvägen i Vasaparkens östra del, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 31) på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bevilja Gartnersällskapet ett anslag af 500 kronor att utgå af 1916 års förslagsanslag såsom bidrag till anordnande af ifrågavarande hushållskurs samt att för trädgårdsmässan afgiftsfritt upplåta det ifrågasatta området, hvarjämte Drätselkammaren förmält, att emot Drätselkammarens beslut i ärendet reservation afgifvits af Herr Jonsson, hvilken yrkat, att Drätselkammaren måtte tillstyrka motion utan inskränkning.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet uppstod en stunds öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herr Enhörning, med instämmande af Herrar Ahlin och Sundström bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock af Herr Johansson, med hvilken Herrar Oest, Svensson och Nordin samt vice ordföranden förenade sig, bifall till motionen med tillägg att det i motionen begärda anslaget 1,000 kronor måtte beviljas af 1916 års förslagsanslag.

Sedan öfverläggningen i ärendet förklarats afslutad, hemställde ordföranden att Stadsfullmäktige måtte uttala sig ifråga om, huruvida för anslags beviljande till förevarande ändamål erfordrades $^2/_3$ eller enkel pluralitet och förklarade härvid Herrar Kättström och Fåhræus sig anse kvalificerad majoritet erforderlig, enär här vore fråga om anslag till ett nytt ändamål, hvaremot Herrar vice ordföranden och Johansson uttalade sig för att endast enkel majoritet vore behöflig för anslags beviljande, då Stadsfullmäktige förut beviljat anslag till liknande ändamål.

Härefter framställdes proposition i nyssberörda fråga, hvarvid Stadsfullmäktige utan omröstning uttalade sig för, att för anslags beviljande erfordrades $^2/_3$ pluralitet.

Vid slutligen framställd proposition å de i själfva saken gjorda yrkandena äfvensom å afslag å framställningen och då Herr ordföranden förklarade sig anse frågan om afslag vara med öfvervägande ja besvarad och votering i anledning häraf begärts samt Stadsfullmäktige till kontraproposition i hufvudvoteringen utan omröstning antagit Herr Enhörnings yrkande, biföllo Stadsfullmäktige genom anställd omröstning (voteringslista Bil. § 63) med 42 nej emot 1 ja, afgifvet för afslag, Drätselkammarens förslag.

§ 64.

Ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.

Med anledning däraf att Stadsfullmäktige vid behandling af stadens budget för innevarande år den 21 December 1915 beslutat till Drätselkammaren för utlåtande remittera ett af Herr Kättström då väckt förslag angående upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande, hade Drätselkammaren i

skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 32) under åberopande af ett afgifvet yttrande i ärendet af biträdande stadsombudsmannen samt med bifogande af en inkommen skrifvelse från Västerås fiskeriförenings styrelse på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels att andra stadens fiskvatten, än de i västra Västeråsfjärden mellan stadsområdets västra gräns och lägenheten Gustafsvik, vid Kättskär och Amundgrund äfvensom vid Hästholmarne samt vid Viksängsområdet intill 100 meter från stranden, tills vidare icke utarrenderades, dels ock uppdraga åt Drätselkammaren att utfärda förbud mot annat fiske å stadens icke utarrenderade fiskvatten samt i fiskevattnet vid Hästholmarne — rörande hvilket i kontraktet med arrendatorn intoges såsom villkor, att denne vore skyldig att tåla, att stadens invånare i det arrenderade vattnet idkade sådant fiske, som i stadens öfriga ej utarrenderade vatten vore medgifvet — än fiske med metspö, pimpel eller drag, dock att fiske med drag ej finge utöfvas af annan än den, som innehade af Västerås Fiskeriförening utfärdadt fiskekort.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Kättström, Bäckman, Sundström och Huggare förenade sig, bifall till Drätselkammarens förslag med det tillägg att undantagsbestämmelsen till förmån för strandinnehafvarne å Viksängsområdet skulle utsträckas att gälla för andra innehafvare af enskild jord utmed stränderna vid stadens fiskevatten, dels ock Herr Johansson afslag å Drätselkammarens förslag.

Sedan öfverläggningen i ärendet förklarats afslutad, godkände Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena utan omröstning Drätselkammarens förslag med det af Herr Enhörning gjorda tillägget.

§ 65.

Ang. inrättande af vattenklosetter vid Högre allm. läroverket.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne Januari i anledning af en framställning från Rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk, att åtgärder snarast måtte vidtagas för inrättande i rummet N:o 6 på nedre botten i gamla läroverksbyggnaden af minst fem stycken vattenklosetter jämte två urinoarer i tamburen utanför detta rum samt att läroverket måtte befrias att erlägga årsafgifter för sagda vattenklosetter äfvensom att staden måtte bekosta deras inredande, jämte det Stadsfullmäktige på förslag af Hälsovårdsnämnden bifallit framställningen i hvad densamma afsåge tillstånd att inreda vattenklosetter i ifrågavarande byggnad under de villkor Hälsovårdsnämnden föreslagit, i öfriga delar remitterat ärendet till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren, hade nu Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 33) med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens i ärendet verkställda utredning på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af behållningen af Stadsfullmäktiges anslag till den nya annexbyggnaden för Västerås högre allmänna läroverk anvisa förslagsvis 3,000 kronor till inrättande af vattenklosetter och urinorarer i läroverkets hufvudbyggnad, men att framställningen om befrielse för läroverket från erläggande af vattenklosettafgifter icke skulle till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Efter föredragning häraf fattade Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning beslut i ärendet i öfverensstämmelse med Drätselkammarens förslag.

§ 66.

Ang. brandchefens årsberättelse.

Brandchefens med skrifvelse från Brandstyrelsen den 29 nästlidne Mars till Stadsfullmäktige öfverlämnade berättelse för år 1915 öfver brandkårens verksamhet och därmed sammanhängande förhållanden, hvilken fanns intagen i de tryckta handlingarne under N:o 34, föredrogs och lades till Stadsfullmäktiges handlingar.

§ 67.

Ang. extra dyrtidstillägg för en del befattningshafvare.

Föredrogs och remitterades till Drätselkammaren för utlåtande en från Magistraten inkommen framställning angående beviljande af ett extra dyrtidstillägg för innevarande år åt en del af stadens befattningshafvare.

§ 68.

Ang. upplåtande af ny lokal åt Västerås Arbetsstuga.

En vid dagens sammanträde afgifven skriftlig motion af Herrar Fjellman och Oest med förslag angående upplåtande från och med den 1 Oktober innevarande år tillsvidare åt Västerås arbetsstuga af den större byggnaden å tomten N:o 109 västra kvarteret beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 69.

Ang. försäljning af aktier i S. V. B. Jä. nväg.

Föredrogs följande från Drätselkammaren inkomna framställning:

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Drätselkammaren på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande den 25 November 1915 i slutet af Mars månad innevarande år till förmånlig kurs försålt 5,000 stycken af stadens aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya järnvägsaktiebolag, så har Drätselkammaren i dagarne erhållit köpeanbud å ytterligare 5,000 stycken aktier i samma bolag äfvenledes till för staden synnerligen förmånligt pris, hvars storlek Drätselkammaren likväl är förhindrad offentliggöra.

Då Drätselkammaren med ledning af uppgifterna i den nu tillgängliga styrelseberättelsen öfver järnvägens förvaltning under nästlidet år anser sig hafva grundade skäl att antaga, att något bättre pris å aktierna icke åtminstone inom de närmaste åren torde kunna erhållas, samt då staden, särskildt om äfven den nu ifrågasatta aktieförsäljningen kommer till stånd, med största sannolikhet kommer att erhålla en ej obetydlig tillökning i sina inkomster af det kapital, som förut varit nedlagdt i järnvägen, och därjämte får detta kapital, afsevärdt tillökadt, lediggjordt till andra för stadens vidare utveckling nödiga och önskvärda företag, tvekar Drätselkammaren icke att tillstyrka jämväl den

nu ifrågasatta försäljningen. Efter denna skulle staden fortfarande äga 747 aktier i järnvägen utom de 65 aktier, som tillhöra den under stadens förvaltning stående Torngrenska fonden.

Enär det synes vara lämpligt att redan inom den närmaste tiden bestämmelser af Stadsfullmäktige meddelas rörande förvaltningen och användningen af det kapital, som erhållits och eventuelt kommer att erhållas genom försäljning af aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, vill Drätselkammaren hemställa om uppdrag att härutinnan inkomma till Stadsfullmäktige med förslag.

På grund af det anförda får Drätselkammaren sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

dels att bemyndiga Drätselkammaren att till pris som Drätselkammaren kan finna antagligt, försälja ytterligare 5,000 stycken af sina ägande aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag,

dels och uppdraga åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag rörande förvaltningen och användningen af det kapital och afkomsten däraf, som genom föregående aktieförsäljning samt eventuelt blifvande ny sådan tillförts och kommer att tillföras stadskassan.

Västerås den 26 April 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg."

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning, med instämmande af Herrar Sundström, Erik Andersson och Edv. Karlsson, bifall till Drätselkammarens förslag, dels Herr Johansson, med hvilken Herrar Falk, vice ordföranden, Lindén och Oest förenade sig, afslag å framställningen, dels ock Herr Björkman, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Drätselkammaren och Beredningsutskottet att gemensamt besluta i ärendet å Stadsfullmäktiges vägnar; hvarjämte Herr Borgmästaren hade ett anförande, hvilket han önskade få intaget i protokollet af följande hufvudsakliga lydelse:

"Emot Drätselkammarens förslag att afhända staden det allra största antalet af staden tillhöriga aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg får jag inlägga en allvarlig erinran:

Om det ock för en enskild affärsman i vissa fall kan anses klokt att, då honom tillhöriga aktier blifva föremål för spekulation, för erhållande af större ränteafkastning afyttra desamma, bör sådana affärssynpunkter ej anläggas på en stads förvaltning af dess aktier uti ett företag, som genom stadens åtgärder kommit till stånd, hvilket ju är förhållandet med järnvägen.

Staden afhänder sig härigenom allt inflytande på järnvägens ledning och äfven om detta inflytande under senare tiden ej varit så stort, så är dock af vikt för staden att ej genom egna åtgärder söka förminska detsamma.

Ännu betänkligare är dock att sedan staden afhändt sig dessa aktier, — hvilka, om de ock för många år framåt ej kunna lämna större utdelning än 5 procent, likväl i en framtid må antagas få högre värde, — ingen garanti lärer kunna skapas mot att icke de inflytande köpeskillingsmedlen blifva använda till sådana ändamål, som ej lämna staden någon vinst, samt att därefter uttaxeringen får ersätta den inkomst, staden förut haft af sina järnvägsaktier."

Sedan öfverläggningen i ärendet förklarats afslutad och Stadsfullmäktige utan omröstning afslagit Herr Björkmans yrkande, framställdes proposition å bifall till och afslag å första punkten i Drätselkammarens framställning; och beslöto Stadsfullmäktige härvid genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 69 b) med 31 ja emot 10 nej, afgifna för afslagsyrkandet, i enlighet med Drätselkammarens förslag bemyndiga Drätselkammaren att till pris, som Drätselkammaren kunde finna antagligt, försälja ytterligare 5,000 st. af sina ägande aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägs-A.-bol.

Härefter beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla andra punkten i Drätselkammarens förslag eller att uppdraga åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag rörande förvaltningen och användningen af det kapital, som genom den föregående och den nu beslutade aktieförsäljningen tillförts och komme att tillföras stadskassan.

§ 70.

Ang. byggande af arbetarebostadshus.

Föredrogs följande till Stadsfullmäktige från Drätselkammaren inkomna framställning:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Det är gifvetvis till fullo för Stadsfullmäktige bekant, att här i staden sedan någon tid råder stor brist på arbetarebostäder. De åtgärder, afseende att åstadkomma nya sådana bostäder af mera tillfälligt slag, som Stadsfullmäktige på Drätselkammarens framställningar vid två särskilda tillfällen under den senaste tiden beslutat vidtaga, hafva icke kunnat annat än i någon ringa mån bidraga till lindring af denna bostadsbrist. Inflyttningen till staden af arbetare är fortfarande stor och den enskilda byggnadsverksamheten, åtminstone i hvad den afser mindre bostadslägenheter ligger så godt som nere på grund af de i följd af kristiden ofantligt höjda byggnadskostnaderna och svårigheten att upplåna byggnadskapital.

På grund af dessa förhållanden har Drätselkammaren ansett nödigt, att staden vidtager mera verksamma och permanenta åtgärder i förevarande afseende. Det enda sätt, som härutinnan för närvarande synes stå till buds, särskildt med hänsyn till nödvändigheten att snarast möjligt och så vidt ske kan till höstflyttningen den 1 Oktober åstadkomma ett antal nya bostadslägenheter för arbetare, är att genom stadens försorg låta uppföra ett större bostadshus, hvilket i första hand skulle vara afsedt för uthyrning till stadens arbetare eller med dem jämställda befattningshafvare.

Drätselkammaren har också påbörjat en utredning i detta hänseende och har denna utredning redan fortskridit så långt, att Drätselkammaren anser sig böra göra framställning i ämnet till Stadsfullmäktige för att icke någon tid skall gå förlorad.

Det föreliggande förslaget afser uppförandet å tomten N:o 5 i kvarteret Gude af ett reveteradt trähus i två våningar, innehållande 43 eller 44 bostadsrum, indelade i allmänhet i lägenheter om ett rum och kök, samt ett uthus. Kostnaden har approximativt beräknats till 90,000 kronor.

Drätselkammaren är ännu icke beredd att afgifva bestämdt förslag, på hvad sätt medlen skola slutligen gäldas och företaget i öfrigt finansieras, men torde det vara tillräckligt, om Drätselkammaren nu erhåller bemyndigande att af omhänderhafvande tillgängliga medel förskottera byggnadskostnaden.

Drätselkammaren får på grund af det anförda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att å tomten N:o 5 i kvarteret Gude eller annan staden tillhörig tomt uppföra ett större bostadshus med erforderliga uthus, innehållande mindre bostadslägenheter, hufvudsakligen om ett rum och kök, afsedda att uthyras i första hand till stadens arbetare och med dem jämställde befattningshafvare, äfvensom att af tillgängliga medel förskottera det erforderliga byggnadskapitalet förslagsvis 90,000 kronor, att sedermera gäldas på sätt Stadsfullmäktige efter utredning och förslag af Drätselkammaren framdeles besluta.

Västerås den 26 April 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg."

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning, med hvilken Herrar Sundström, Danielsson och Huggare instämde, bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herrar Edv. Karlsson och Edström likaledes bifall till Drätselkammarens förslag dock med det tillägg, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till närmare bestämmelser angående uthyrningen af lägenheterna i den ifrågasatta nybyggnaden.

Vid efter öfverläggningens slut framställda propositioner å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning godkänna Drätselkammarens förslag med det af Herrar Edv. Karlsson och Edström under öfverläggningen gjorda tillägget.

§ 71.

Ang. åtgärder mot bostadsbrist.

Ett genom Konungens Befallningshafvandes i länet resolution denna dag till Stadsfullmäktige öfverlämnadt meddelande från Kungl. Civildepartementet angående en inför Civilministern hållen öfverläggning om stadskommunernas uppgifter i fråga om bostadsbristen under nu rådande kristid beslöto Stadsfullmäktige lägga till handlingarne.

§ 72.

Ang. understödstagare från Sundinska understödsfonderna.

Föredrogs till Stadsfullmäktige öfverlämnadt utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde med Nämnden öfver Sundinska understödsfonderna för dels pauvres honteux och medelklassen och dels arbetsklassen den 25 innevarande April, hvaraf inhämtades, att Nämnden till understödstagare för året utsett ur fonden för pauvres honteux och medelklassen Fröknarna Lydia Dillman och Laura Humble, f. Kassören Olof Olsson, f. handlanden Joh. Fredr. Lindgren, f. åkaren Gust. Eriksson, Skräddaren Anders Larsson, Bildhuggaren Karl Erik Berglund, f. Kontorsskrifvaren Osvald Holmin, f. Traktören Joh. Peter Olsson och Änkan Anna Helena Stensson, samt ur fonden för arbetsklassen Änkorna Carolina Johansson, Anna Sofia Andersson, Kristina Lovisa Ekstedt, Anna Elisabet Julin och Matilda Björklund, f. Hushållerskan Karolina Pettersson, f. sköterskan Maria Lovisa Nilsson, ogifta Maria Sofia Kollin, Kristina Katarina Jonsson samt Regina Albertina Eriksson.

§ 73.

Ang. val af en ledamot i nämnden öfver Mobergska guldbröllopsfonden.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne Mars uppdragit åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag å en ledamot i Nämnden öfver Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond i stället för Fru Susen Plantin, hvilken afflyttat från staden, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte till ledamot af ifrågavarande nämnd intill utgången af år 1917 utse Fröken Hilda Pihlgren.

Efter föredragning häraf valde Stadsfullmäktige med acklamation för nämnda tid Fröken Pihlgren till ledamot i Nämnden öfver Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond.

§ 74.

Ang. utvidgning af härvarande bangård samt ev. ändrad sträckning af järnvägslinien genom staden.

En af Herr Edström vid dagens sammanträde väckt motion därom, att Drätselkammaren måtte erhålla i uppdrag att utlysa en pristäflan för lämpligaste lösningen af utvidgningen af härvarande järnvägsbangård äfvensom i samband därmed undersöka möjligheterna att ändra järnvägens sträckning i trakten af Västerås, så att densamma icke såsom nu afstängde staden från

hamnen och Mälaren, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 5 Maj 1916.

Max. Schenström.

Joh. Andersson. *Axel Enblom.*

Offentligen uppläst den 6 Maj 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Västerås 1916. Fredr. Anderssons Boktr.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 25 Maj 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Johansson, Sundström, Nordin, Danielsson, Erik Andersson, Joh. Svensson, Enhörning, Hedin, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Joh. Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Björkman, Edv. Karlsson, Oest, Edström, Fåhræus, Larson, Romé, Thunblad, M. Jonsson och Lindén.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 75.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Alb. Andersson och C. J. Svensson och jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 76.

B. Schenströms afsägelse fr. uppdraget att vara delegerad för allm. läroverkets byggnadsfond.

Anmäldes, att Auditören B. Schenström, hvilken af Stadsfullmäktige voro utsedd att vara delegerad för förvaltning af Västerås högre allmänna läroverks byggnadsfond, anhållit om entledigande från berörda uppdrag.

Stadsfullmäktige beslöto med anledning häraf på yrkande af Herr vice ordföranden remittera detta ärende till Beredningsutskottet för yttrande.

§ 77.

Ang. ändrad gatubelysning å Fiskartorget och Köpmangatan.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 26 nästlidne April (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 35) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen, att

Stadsfullmäktige måtte af innevarande års anslag till gatubelysningens underhåll anvisa förslagsvis 1,875 kronor för anordnande af elektrisk belysning i stället för gasbelysning å Fiskartorget och Köpmangatan, och under åberopande af de skäl styrelsen anfört, tillstyrkt bifall till ifrågavarande framställning.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning, hvilken upplyste, att i Drätselkammarens framställning anslaget af misstag upptagits till ett belopp af 1,875 kronor i stället för rätteligen 1,825 kronor, bifalla Drätselkammarens framställning med den ändring, att anslaget bestämdes till 1,825 kronor.

§ 78.

Ang. inköp af lägenheten Kristinedal.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 36) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af ett till Kammaren inkommet anbud från ägaren af lägenheten Kristinedal, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 12,000 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel och de villkor i öfrigt, hvarom Drätselkammaren finge träffa öfverenskommelse, för stadens räkning inköpa lägenheten Kristinedal i kvarteret Gude i Västerås.

Efter föredragning häraf bifölla Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 79.

Ang. ordnande af en brygga i Svartån för öbornas båtar.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 November 1915 till Drätselkammaren för utlåtande remiterat en af Herr Edström väckt motion därom, att Svartån måtte uppmuddras ända upp emot kraftstationen i sådan utsträckning, att vanliga öppna båtar kunde äfven vid lågvatten gå upp i ån samt att utmed östra kajstranden till en längd af cirka 100 meter anordnades en omkring en meter öfver normalvattenytan hög och omkring tre meter bred brygga af trä, afsedd som tilläggsplats för öbornas båtar, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 37) på anförda skäl hemställt, att motionen icke måtte till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herr Enhörning i enlighet med Drätselkammarens framställning afslag å motionen, dels ock Herrar Gust. Andersson och Keijser återremiss af ärendet för ytterligare utredning till Drätselkammaren; och beslöto Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å sistberörda yrkande och frågan, huruvida Stadsfullmäktige ville i dag företaga ärendet till slutligt afgörande, att återremittera detsamma till Drätselkammaren.

§ 80.

Ang. inköp af jordinomvästra utmarken.

Med öfverlämnade af en skrifvelse till Drätselkammaren från Landtbrukaren J. Aug. Johansson i Kumla, däri han erbjudit sig att till staden försälja honom tillhöriga tomten litt D. af en vret å stadens västra utmark jämte en del inom samma vret afsatta vägområden för en köpeskillig af 2,500 kronor, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 11 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 38) på anförda skäl förslagit, att Stads-

fullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att inköpa ifrågavarande jord för en köpeskilling af 2,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 81.

Byggnadschefens berättelse för år 1915.

Föredrogs och lades till handlingarne byggnadschefens med skrifvelse från Drätselkammaren den 11 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 39) till Stadsfullmäktige öfverlämnade berättelse öfver 1915 års verksamhet.

§ 82.

Ang. ändring af gatunamn.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne Januari till Byggnadsnämnden och Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Domprosten Fr. Fåhræus väckt motion angående ändrad benämning af Gåsmyregatan i sträckningen mellan Stora torget och Skolgatan, hade nu de infordrade yttrandena till Stadsfullmäktige inkommit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 40).

Efter föredragning af handlingarne i ärendet yrkades dels af Herrar Enhörning och Sundström bifall till Drätselkammarens i ämnet gjorda framställning eller att Stadsfullmäktige måtte i enlighet med motionärens förslag besluta, att den i gällande stadsplan under benämningen Gåsmyregatan upptagna gatusträckningen emellan Stora torget och Skolgatan skulle erhålla benämningen Östra Kyrkogatan, dels och Herr Johansson bifall till Byggnadsnämndens förslag, att det nuvarande gatunamnet måtte bibehållas oförändradt.

Vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning godkänna Drätselkammarens förslag.

Drätselkammaren hade vidare under förutsättning af bifall till ofvanberörda förslag hemställt, att benämningen å den väster om domkyrkan liggande gatan, som enligt den nya stadsplanen erhållit namnet Kyrkogatan, måtte ändras till Västra Kyrkgatan.

I fråga härom yrkade dels Herr vice ordföranden bifall till hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit, dels ock Herr Johansson afslag å detta förslag.

Stadsfullmäktige biföllo vid framställning af proposition å dessa yrkanden utan omröstning äfven härutinnan Drätselkammarens förslag.

§ 83.

Ang. ny desinfektionsugn vid epidemisjukhuset.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 41) hade Drätselkammaren, med öfverlämnade af en framställning i ämnet från Hälsovårdsnämnden, föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att af lånemedel anslå ett belopp af 7,000 kronor för nyanskaffning af en desinfektionsugn vid stadens epidemisjukhus.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragningen häraf på yrkande af Herr Enhörning enhälligt bifalla Drätselkammarens i ärendet gjorda framställning.

§ 84.

Ang. anslag till nya skolbänkar för folkskolan.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 42) hade Drätselkammaren med öfverlämnande af en framställning från Folkskolestyrelsen om ett anslag till 50 stycken nya skolbänkar å 1,200 kronor under tillstyrkande af framställningen föreslagit, att anslaget måtte beviljas att utgå af det i innevarande års slut afsatta förlagsanslaget.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning Drätselkammarens framställning.

§ 85.

Ang. nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken.

Sedan Magistraten genom resolution den 1 sistlidne Mars till Stadsfullmäktige öfverlämnat handlingar rörande förslag till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken med anmodan till Stadsfullmäktige att öfver förslaget afgifva yttrande samt Stadsfullmäktige den 30 i samma månad remitterat ärendet till Drätselkammaren för utlåtande och upprättande af förslag till det sålunda infordrade yttrandet, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 43), under åberopande af ett utlåtande i ämnet af stadskamreraren, förslagit, att Stadsfullmäktige måtte afgifva underdånigt yttrande i detta ärende af följande lydelse:

"Till Konungen.

Öfver det af Kungl. Statistiska Centralbyrån uppgjorda förslaget till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatstiken för stad få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet afgifva infordradt yttrande.

Västerås stads räkenskaper hafva liksom för en hel del andra städer nyligen omlagts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Svenska Stadsförbundets på enhetliga grunder byggda förslag till kommunal bokföring. Då det nu föreslagna formuläret i åtskilliga hänseenden skiljer sig från berörda bokföring och det skulle vålla stora olägenheter att ånyo lägga om stadens bokföring, hvilket torde blifva en nödvändig följd af det förslagna formulärets fastställande, få Stadsfullmäktige i underdånighet framhålla önskvärdheten af, att det nya formuläret till det statistiska räkenskapssammandraget uppställes mera i öfverensstämmelse med Svenska Stadsförbundets ofvanberörda förslag till bokföring för stadskommunerna."

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens i ämnet framställda förslag.

§ 86.

Ang. nya taxor för elektrisk ström.

Med skrifvelse till Stadsfullmäktige den 18 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 44) hade Drätselkammaren, under tillstyrkande af framställningen, öfverlämnat en skrifvelse från Vatten- och Gasverkssyrelsen med förslag till nya taxor för elektrisk ström.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet uppstod en stunds öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herrar Enhörning och Sundström, att af de

förslagna taxorna, åtminstond taxorna 1 och 4, måtte i dag företagas till afgörande och att Stadsfullmäktige därvid måtte bifalla Vatten- och Gasverksstyrelsens och Drätselkammarens förslag, dels Herr Bäckman, med hvilken Herrar Zander, Kättström och Falk instämde, bordläggning af ärendet, dels Herr Nordin, att ärendet i dag måtte företagas till afgörande och att Vatten- och Gasverksstyrelsens och Drätselkammarens förslag måtte till alla delar af Stadsfullmäktige bifallas, i hvilket yrkande Herr Håkanson instämde, dels af Herr Erik Andersson att de i alla taxeförslagen förekommande orden "inom samma egendom" måtte utgå, dels ock Herr Pers beträffande taxa 4 att afgifterna måtte bestämmas till respektive 30, 27 och 25 öre i stället för föreslagna 33, 28 och 25 öre.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å frågan om bifall till Herr Bäckmans m. fl. bordläggningsyrkande och huruvida Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ifrågavarande ärende eller någon del däraf till slutligt afgörande, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bordlägga ärendet.

§ 87.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Beslöto Stadsfullmäktige till nästa sammanträde bordlägga Vatten- och Gasverkssyrelsens med skrifvelse från Drätselkammaren af den 18 innevarande Maj (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 45) till Stadsfullmäktige öfverlämnade förvaltningsberättelse för år 1915.

§ 88.

Ang. hyresnämnd för staden.

Föredrogs en till Stadsfullmäktiges ordförande inkommen skrifvelse från Svenska Stadsförbundets Kommunala Centralbyrå, däri byrån fäst uppmärksamheten å en skrifvelsen bifogad nådig förordning angående inrättande af hyresnämnder, hvilken nyligen utkommit i Svensk Författningssamling, samt framhållit vikten af, att frågan om tillämpning af ifrågavarande författning blefve snarast upptagen till behandling inom Stadsfullmäktige.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herrar vice ordföranden och Uggla remittera detta ärende till utlåtande af Drätselkammaren och Beredningsutskottet.

§ 89.

Ang. understöd åt änkefru Ingeborg Hedman ur Sundinska donationsfonden

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 innevarande Maj hade Nämnden för Sundinska fonden för välgörande och allmännyttiga ändamål, med öfverlämnande af en till Nämnden ställd ansökan från Enkefru Ingeborg Hedman, bosatt i Nora, däri Fru Hedman under åberopande af att hon vore systerdotter till aflidne Fabrikören och donatorn Axel Theordad Sundin äfvensom af att hon vore i nödställd belägenhet, anhållit om understöd ur donationsfonden, på anförda skäl förordat, att Stadsfullmäkttge måtte medgifva, att Enkefru Ingeborg Hedman för år 1916 ur Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål tilldelades ett tillfälligt understöd af 300 kronor.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Svensson utan omröstning Nämndens sålunda gjorda framställning.

§ 90.

Badhusstyrelsens berättelse för år 1915.

Badhusstyrelsen till Stadsfullmäktige inkomna skriftliga redogörelse öfver varmbadhusets verksamhet under nästlidet år beslöto Stadsfullmäktige bordlägga till nästkommande sammanträde.

§ 91.

Ang. Elektrisk kraft till Nordanby och Malma.

En af Herr Håkanson vid dagens sammanträde väckt motion därom, att Stadsfullmäktige måtte låta verkställa skyndsam utredning och förslag till anskaffande af elektrisk kraft för motorer och belysning vid stadens egandomar Nordanby och Malma, beslöto stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren för yttrande.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 29 Maj 1916.

Max. Schenström.

Albert Andersson. *C. J. Svensson.*

Offentligen uppläst den 30 Maj 1916, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 22 Juni 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Enhörning, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, A. Jonsson, M. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, C. J. Svensson, Joh. Andersson, Spjut och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Erik Andersson, Joh. Svensson, Edström, Hedin, Pers, Thunblad, Alb. Andersson och Enblom.

Närvarande å Magistratens vägnar Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 92.

Uppdrogs åt Herrar Håkanson och Nissen att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll. *Justeringsmän.*

§ 93.

Företogs till förnyad behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 25 sistlidne Maj bordlagda ärendet angående af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren framställdt förslag till nya taxor för elektrisk ström (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 44). *Ang. nya taxor för elektrisk ström.*

Vid föredragningen hvar för sig af de särskilda taxorna blefvo desamma af Stadsfullmäktige utan förändring godkända med undantag af taxa 4, belysningstariff, hvarutinnan Stadsfullmäktige på förslag af Herr Viktor Larsson, med hvilken Herrar Bäckman, Sundström och Enhörning instämde, beslöto, att af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom skulle betalas de första 1000 kilowattimmarne med 30 öre pr kilowattimme, de följande 4000 kilowattimmarne med 28 öre pr kilowattimme och allt

därutöfver med 25 öre pr kilovattimme, hvarjämte Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörnlng beslöto, att de sänkningar i strömpriset, som genom de nya taxorna komme att genomföras icke skulle medföra någon ändring i nuvarande priser på den ström, som utlämnades till konsumenter inom främmande kommuner.

Hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen i öfrigt i detta ärende föreslagit, blef af Stadsfullmäktige härefter slutligen godkändt, hvadan Stadsfullmäktige sålunda hade belutat att antagande följande taxor för afgifvande inom Västerås stads jurisdiktion af elektrisk ström från stadens elektricitetverk nämligen:

Taxa 1. *Tariff för kraft. Växelström, normalspänning 6000 volt.* (För större abonnenter med kontinuerlig drift).

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

a) ett grundpris af kr. 80: — pr maximal kilowatt och år;

b) ett förbrukningspris af 3.5 öre kilowattimmen för de första 40,000 kilowattimmarna,

3 öre kilowattimmen för de följande 40,000 kilowatt.

2.5 „ „ „ „ „ 70,000 „

2 „ „ „ allt därutöfver.

Minsta effektbelopp, hvarom aftal kan träffas, är 20 kilowatt.

Betalning utgår med följande minimibelopp:

a) 80 % af den effekt, som af abonnenten för året rekvirerats;

b) en förbrukningsafgift, motsvarande 1,800 timmars användningstid per driftsår af det effektbelopp, för hvilket grundpris enligt förestående bestämmelser skall utgå.

För del af år beräknas grundpris efter kr, 1.60 pr kilowatt och vecka, därvid påbörjad vecka räknas som hel sådan.

Till grund för beräkning af maximalbelastningen lägges medelvärdet af årets fyra högsta månadsafläsningar.

Enligt denna taxa uttagen ström får äfven användas för belysningsändamål i de fabrikslokaler, inom hvilken kraften användes.

Vid tillfällen då staten på grund af lågvatten i Dalälfven inskränker kraftleveransen, äger Styrelsen rätt att tillämpa s. k. spärrtid, under hvilken abonnenterna få uttaga ström efter taxa 2.

Taxa 2. *Tariff för kraft och värme. Likström och lågspänd växelström.* (För mindre abonnenter med intermittent strömuttagning.)

Af förbrukningen under ett kalanderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

de första 2,000 kilowattimmarna med 17 öre pr kilowattimme,

de följande 8,000 kilowattimmarne med 15 öre pr kilowattimme,

och allt därutöfver med 13 öre pr kilowattimme.

Årliga afgiften beräknas i hvarje fall till 25 kronor, äfven om förbrukningen icke skulle motsvara denna summa. Abonnent äger dock att utfå kraftström efter samma pris som för belysningsström, i hvilket fall han ej är skyldig att erlägga nämnda minimiafgift.

Taxa 3. *Kombinerad tariff för kraft och värme. Likström och lågspänd växelström.* (För mindre och större abonnenter med kontinuerlig drift.)

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

kr. 85: — pr maximal kilowatt och år samt 5 öre kilowattimmen.

Minsta belopp, hvarom aftal kan träffas, är 1 kilowatt.

Till grund för beräkning af maximalbelastningen lägges medelvärdet af årets fyra högsta månadsafläsningar.

Taxa 4. *Belysningstariff. Likström och lågspänd växelström.* (För belysningsabonenter.)

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

de första 1,000 kilowattimmarne med 30 öre pr kilowattimme,

de följande 4,000 kilowattimmarne med 28 öre pr kilowattimme och allt därutöfver med 25 öre pr kilowattimme.

Taxa 5. *Speciattariff. Likström och lågspänd växelström.* (För mindre kraftabonnenter, som samtidigt uttaga belysningsström för sin drift.) Vid kraftanläggningar intill 3 kilowatts anslutningsvärde kunna lampor kopplas efter kraftmätaren (enligt taxa 2) mot en årlig tilläggsafgift per ansluten lampa af kr. 4: —. Högsta tillåtna lampstorlek är 30 watt.

Taxa 6. *Ackordstariff för belysning. Likström och lågspänd växelström.* (För små belysningsabonnenter.)

Vid årsackord, utan uppmätning af strömförbrukningen, men med strömbegränsare (för kontroll af belastningen), betalas för hvarje enhet af 10 watt och år kr. 3: —.

Minsta belopp, hvarom aftal kan träffas, är 20 och största 120 watt motsvarande resp. 1 st. 16- och 4 st. 25-ljus lampor. Lampantalet får icke öfverstiga 4 stycken.

Taxa 7. *Värmetariff. Likström och lågspänd växelström.* (För värmeändamål.)

För energi till värmeändamål betalas ett grundpris per maximal ansluten kilowatt och år af kr. 30: — samt ett förbrukningspris af 1.5 öre pr kilowattimme.

Dylik energi står till konsumentens förfogande endast under natten å tid, ej understigande 8 timmar, som af elektricitetsverket särskildt för hvarje fall bestämmes,"

hvarjämte Stadsfullmäktige beslutat, dels att dessa taxor skulle gälla från och med afläsningen af mätarna för innevarande års andra kvartal, med undantag af taxan 1, som omedelbart efter Stadsfullmäktiges antagande skulle träda i kraft, dels ock bemyndiga Vatten- och Gasverksstyrelsen att i sådana undantagsfall, för hvilka uppgjorda taxor till äventyrs icke kunde tillämpas, bestämma, efter hvilket pris ström lämpligen borde utlämnas.

Vidare beslöto Stadsfullmäktige i sammanhang härmed, på yrkande af Herr Håkanson, med hvilken Herr Sundström förenade sig, att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen att snarast möjligt inkomma till Stadsfullmäktige med förslag till taxa, möjliggörande elektricitens användning i konkurrens med gas för belysning, värme och andra ändamål uti lägenheter uteslutande använda som bostäder.

§ 94.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Föredrogs ånyo Vatten- och Gasverksstyrelsens till Stadsfullmäktige öfverlämnade förvaltningsberättelse för år 1915, (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 45), hvilket ärende blifvit vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 25 nästlidne Maj bordlagdt; och beslöto Stadsfullmäktige härefter med godkännande lägga berättelsen till handlingarne.

§ 95.

Badhusstyrelsens berättelse för år 1915.

Badhusstyrelsens vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 25 nästlidne Maj bordlagda förvaltningsberättelse för år 1915 beslöto Stadsfullmäktige efter förnyad föredragning nu lägga till handlingarne. (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 46.)

§ 96.

Ang. anordnande af idrottsplatsm. m.

En från Idrottsplatskommitterade till Stadsfullmäktige inkommen framställning af den 25 nästlidne Maj angående upplåtande och iordningställande af ett område å egendomen Carlsberg till idrottsplats och anslag för ifrågavarande ändamål, bestlöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 97.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 Januari 1915 vid behandling af LöneregleringS- och Pensionskommitténs betänkande angående pensionering af stadens befattningshafvare remitterat samma betänkande samtidigt till alla de stadens myndigheter, hvilkas befattningshafvare voro berörda af förslaget, hade Magistraten i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 29 nästlidne Maj framlagt ett omfattande utlåtande med nytt förslag i förevarande ärende.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden, hvilken härutinnan upptog en af Herr Borgmästaren gjord framställning, att sedan Magistratens berörda utlåtande blifvit tryckt i Stadsfullmäktiges handlingar, remittera detsamma till samma styrelser och nämnder, till hvilka LöneregleringS- och Pensionskommitténs förslag förut blifvit remitteradt, eller Drätselkammaren, Brandstyrelsen, Byggnadsnämnden, Trädplanteringssällskapets styrelse, Hälsovårdsnämnden, Badhusstyrelsen, Folkskolestyrelsen, Hamnstyrelsen, Vatten- och Gasverksstyrelsen och Fattigvårdsstyrelsen samt, sedan utlåtandena från dessa nämnder och styrelser inkommit, till Beredningsutskottet.

§ 98.

Ang. beredande af ny lokal för arbetsstugan.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne April till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herrar vice ordförandens och Oests hos Stadsfullmäktige väckta motion därom, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för Västerås arbetsstugas verksamhet från den 1 nästkommande Oktober tillsvidare upplåta gårdsbyggnaden å tomten N:o 109 västra kvarteret med därtill hörande gårdsplan och trädgård samt att under förutsättning af bifall härtill medgifva arbetsstugan att efter Drätselkammarens hörande och med dess begifvande på egen bekostnad vidtaga de ändringar af lokalen, som blefve af behofvet påkallade,

hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 47) på anförda skäl hemställt, att motionen icke för närvarande måtte till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade dels Herr Enhörning med hvilken Herrar Sundström och Kättström instämde, bifall till Drätselkammarens hemställan, dels ock Herr Oest, med instämmande af Herrar Huggare, Bäckman och vice ordföranden, att ärendet måtte återremitteras till Drätselkammaren för att återupptagas i samband med budgeten för nästkommande år; och beslöto Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å återremissyrkandet och frågan huruvida Stadsfullmäktige ville i dag företaga ärendet till slutligt afgörande, att med bifall till berörda yrkande återremittera ärendet till Drätselkammaren.

§ 99.

Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Sedan Kyrkorådet i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 Februari 1914 under hänvisning till Stadsfullmäktiges beslut den 28 Augusti 1913 angående öfverlåtelse från den kyrkliga till den borgerliga kommunen af en del till begrafningsplatser afsedda områden mot skyldighet för stadskommunen att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokommunen annat för kyrkogård lämpligt område, anhållit att genom stadskommunens försorg nödiga åtgärder för en ny och lämplig kyrkogårdsanläggning blefve vidtagna, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige ddn 8 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 48) under åberopande af en del verkställda utredningar samt på i öfrigt anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för anläggning af ny kyrkogård tillhandahålla kyrkokommunen, Västerås och S:t Ilians församlingar, ett cirka 10 hektar stort, å en af Stadsingeniören Smitt upprättad karta utmärkt område af stadens egendom Kristiansborg, liggande omkring 600 meter norr om gårdens hufvudbyggnad.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkande dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens förslag med det tillägg att det stode fritt för kyrkostämman att taga i anspråk det område af egendomen Hofdestalund, som jämväl af Drätselkammaren blifvit undersökt, i stället för Kristiansborgsområdet, dels af Herr Sundström, med hvilken Herr Uggla instämde, återremiss af ärendet till Drätselkammaren med uppdrag för Drätselkammaren att inkomma med förnyadt yttrande till Stadsfullmäktiges Augustisammanträde innevarande år och därvid om möjligt undersöka ytterligare något för kyrkogård lämpligt område, dels ock af Herr vice ordföranden, med instämmande af Herr Johansson, bordläggning af ärendet.

Vid efter öfverläggningens slut först framställd proposition å ofvanberörda yrkanden om återremiss och bordläggning beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Herr Sundströms yrkande att återremittera ärendet till Drätselkammaren, hvarjämte på yrkande af Herr Nordin beslöto lämna Drätselkammaren i uppdrag att föranstalta om tryckning af en kartskiss för utdelning till Stadsfullmäktiges ledamöter öfver det föreslagna området å Kristiansborg äfvensom, därest något nytt område skulle af Drätselkammaren föreslås, å nämnda område

§ 100.

Ang. uthyrning af lägenheterna i stadens arbetarebostadshus.

Sedan Stadsfullmäktige i sammanhang med det Stadsfullmäktige den 27 sistlidne April bemyndigat Drätselkammaren att uppföra ett större bostadshus med mindre lägenheter för en beräknad kostnad af 90,000 kronor, hvilka lägenheter enligt Drätselkammarens i ärendet väckta förslag skulle vara afsedda att uthyras i första hand till stadens arbetare och med dem jämställda befattningshafvare, uppdragit åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till närmare bestämmelser angående uthyrningen af lägenheterna i ifrågavarande hus, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 49) på anförda skäl hemställt att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att uthyra lägenheterna i stadens under uppförande varande arbetarebostadshus å tomten N:o 5 i kvarteret Gude i första hand till stadens arbetare och med dem jämställda befattningshafvare.

Efter föredragning af berörda skrifvelse beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Sundström utan omröstning bifalla Drätselkammarens hemställan.

§ 101.

Ang. anordnande af bryggor för öboarnas båtar.

Sedan Stadsfullmäktige vid behandling den 25 nästlidne Maj af Drätselkammarens utlåtande (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 37) öfver Herr Edströms motion angående uppmuddring af Svartån mellan järnvägsbron och turbinhuset och uppförande därstädes vid åns östra sida af en träbrygga åfsedd som tilläggsplats för de öboar, hvilka i sina öppna båtar färdades hit till staden, återremitterat ärendet till Drätselkammaren för ytterligare utredning, hade Drätselkammaren nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande Juni, Stadsfullmäktiges handlingar N:o 50) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af 1916 års förslagsanslag ställa till Drätselkammarens förfogande en summa af förslagsvis 1,000 kronor för uppförande af en mindre träbrygga vid Svartåns östra kajstrand ofvanom järnvägsbron afsedd som tilläggsplats för de staden besökande öboarnas öppna båtar, hvarjämte Drätselkammaren förmält, att emot kammarens beslut i ärendet Herrar Sundström och Jonsson reserverat sig, i det att de för sin del uttalat, att staden borde reservera 10 å 12 af de nu uthyrda båtplatserna nedom järnvägsbron för öboarnas räkning.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens förslag dels Herrar Sundström och Jonsson bifall till sin emot samma förslag afgifna reservation, dels ock Herr Bäckman bifall till Drätselkammarens förslag, dock med den ändringen att, därest den föreslagna nya bryggan skulle visa sig olämplig som tilläggsplats för öboarnas båtar, bryggan måtte upplåtas som båtplats för stadsbor och att åt öboarne i enlighet med reservanternas förslag måtte anvisas platsen nedom järnvägsbron.

Vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Herr Bäckmans förslag.

§ 102.

Ang. delgifning af Änkefru Matilda Vretmans testamenten.

Med öfverlämnande af en skrifvelse till Stadsfullmäktige från utredningsmannen i sterbhuset efter aflidna Enkefru Carolina Matilda Wretman, född Källgren, här i staden äfvensom vid samma skrifvelse fogade bestyrkta afskrifter

af Enkefru Wretmans och hennes tidigare aflidne mans upprättade testamenten, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 51) under erinran att kronans rätt till danaarf här i staden genom Kungl. Maj:ts resolution den 29 Oktober 1664 öfverlåtits på Västerås stad, och då Drätselkammaren funnit ifrågavarande testamenten i behörig ordning upprättade, i enlighet med utredningsmannens hemställan föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte för Västerås stad såsom danaarfsberättigad efter Fru Vretman godkänna samma testamenten äfvensom förklara sig med tacksamhet vilja mottaga de donationer, som enligt samma testamenten blifvit gjorda till staden.

Efter föredragning af detta ärende biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning på yrkande af Herr Enhörning, hvad Drätselkammaren i ärendet hemställt.

§ 103.

Ang. ordnande af den s. k. lektorsgårdens tomt till öppen plats.

Med öfverlämnande af en framställning till Drätselkammaren från Rektor vid härvarande högre allmänna läroverk angående ordnande af den s. k. lektorsgården i anslutning till läroverkets skolplan samt den nya biblioteksbyggnaden, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 52) under anförande af, att ehuru platsen hvarken ägdes eller innehades af staden, utan af Domkyrkokommissionen mot afgift vore upplåten till läroverket, men att då medel för ordnande af denna, offentligt tillgängliga plats, hvilken nödvändigtvis måste inom närmaste tiden iordningställas, icke syntes på annat sätt kunna anskaffas, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för ifrågavarande ändamål ställa till delegerades för läroverkets byggnadsfond förfogande ett belopp af förslagsvis 4,500 kronor att utgå af det i 1916 års budget för staden afsatta förslagsanslaget.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med af Herrar Larsson och Nordin framställdt yrkande, i hvilket Herrar Uggla och Enhörning förenade sig, bifalla Drätselkammarens förslag, med förbehåll att beloppet icke finge utanordnas förrän definitivt förslag till platsens ordnande blifvit af delegerade uppgjordt samt underställdt Trädplanteringssällskapets pröfning och af detsamma godkändt.

§ 104.

Ang. ledningar till en del fastigheter inom Frejaföreningen.

Med öfverlämnande af en skrifvelse till Stadsfullmäktige från Vatten- och Gasverksstyrelsen af den 8 innevarande Juni, däri styrelsen anhållit, att Stadsfullmäktige ville för utsträckning af vatten-, aflopps- och gasledningar till tomterna N:ris 1, 3 och 5 inom Frejaföreningen bevilja ett anslag af 4,730 kronor att utgå af besparade lånemedel vid verken, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 53) på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen i sin skrifvelse framhållit till alla delar tillstyrkt bifall till styrelsens framställning.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen sålunda hemställt och Drätselkammaren tillstyrkt.

§ 105.

Ang. dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne April till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en framställäing från Magistraten därom, att Stadsfullmäktige måtte bevilja en hvar af stadens befattningshafvare, hvilka för närvarande voro i åtnjutande dyrtidstillägg af 150 kronor, ett ytterligare sådant för innevarande år till lika belopp att utdelas med en tredjedel den 30 Juni en tredjedel den 30 September och en tredjedel den 31 December, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 54), under åberopande af en utredning, verkställd af en inom Drätselkammaren tillsatt kommitté, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att ställa till Drätselkammarens förfogande ett belopp af förslagsvis 17,000 kronor ått utgå till den del, som afsåge Vatten- och Gasverksstyrelsens personal, af styrelsens vinstmedel för innevarande år och till återstående belopp af 1916 års förslagsanslag att användas till utdelning under innevarande år af tillfälliga dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare enligt de hufvudgrunder, Drätselkammarens i ärendet tillsatta kommitterade närmare angifvit.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning hvad Drätselkammaren sålunda hemställt med det tillägg, att Drätselkammaren bemyndigades att jämväl utdela dyrtidstillägg åt de pensionstagare, som däraf kunde vara i behof i enlighet med samma hufvudgrunder, som dyrtidstilläggen för befattningshafvare och arbetare.

§ 106.

Ang. försäljning af tomten inom kvarteren Neta o. Nella.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 55) hade Drätselkammaren på anförda skäl anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till pris och på villkor, som Drätselkammaren kunde finna för stadens förmåliga, försälja staden tillhöriga tomterna invid Mariaberget, nämligen dels den nordligaste tomten i kvarteret Neta, i föreslagen tomtindelning försedd med N:o 72 och 73 och dels den tomt i kvarteret Nellas sydöstra hörn, som uppkommer vid tomtindelning af detta kvarter, i öfverensstämmelse med de tomtindelningar af kvarteten Neta och Nella, som kunde blifva fastställda.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Bäckman utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 107.

Ang. ledningar inom Norrmalm.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 56) hade Drätselkammaren med öfverlämnande af en af Vatten- och Gasverksstyrelsen i ärendet gjord framställning och därvid fogade bilagor på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att på de närmare villkor, som i Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelse angifvits, för anläggande af vatten- aflopps- och gasledningar inom vissa delar af byggnadsområdet Norrmalm af lånemedel anslå ett belopp af 6,300 kronor, med bemyndigande för styrelsen att af tillgängliga medel förskottera öfriga för samma ledningar erforderliga kostnader, 11,900 kronor, att framdeles ersättas af inflytande bidrag från enskilda för anslutning till ifrågavarande ledningar.

Efter föredragning häraf och sedan härvid af Herr Gustaf Andersson, påpekats, att vid tryckningen af handlingarne i Vatten- och Gasverksstyrelsens framställning efter orden "hvaraf hälften vid" bortfallit orden "arbetets påbörjande och hälften vid" biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens i ämnet gjorda framställning.

§ 108.

Ang. upptagande af lån för åtgärder mot bostadsbrist.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 57) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt ,att Stadsfullmäktige måtte besluta, att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan att Kungl. Maj:t ville bevilja Västerås stad ett lån å 350,000 kronor ur pensionsförsäkringsfonden på de villkor, Kungl. Maj:t aktade föreskrifva, att i första hand och till dess annorlunda kunde blifva med Kungl. Maj:t medgifvande närmare bestämdt, användas för uppläggande af en lånefond för understödjande af produktionen inom Västerås stad af mindre bostäder antingen i form af egna hem eller genom uppförande af större eller mindre byggnadskomplex.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning, Larsson och Kättström utan omröstning bifalla Drätselkammarens förslag med det tillägg, att ansökningen skulle afse ett lånebelopp af 350,000 kronor eller ett större belopp intill 500,000 kronor.

Härjämte beslöto Stadsfullmäktige uppdraga åt Drätselkammaren ej minde att å Stadsfullmäktiges vägnar aflåta underdånig skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t än äfven, i enlighet med af Herr Danielsson framställdt förslag, att vidtaga alla de förberedande åtgärder, som kunde vara nödvändiga och ägde sammanhang med upptagande af ifrågavarande lån, och realiserandet af det ändamål, som därmed vore afsedt.

§ 109.

Ang. reseanslag åt biblioteks- och museibyggnadskommitten.

Med öfverlämnande af en till Stadsfullmäktige ställd skrifvelse från kommitterade för utredning af fråga om afsättande af tomt till en biblioteks- och museibyggnad hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 innevarande Juni (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 58) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte med bifall till kommitterades framställning af 1916 års förslagsanslag bevilja kommitterade ett anslag af 300 kronor för de studieresor, som kommitterade ansett lämpliga i och för den utredning, som blifvit kommitterade anförtrodd, hvarjämte Drätselkammaren omförmält att emot dess beslut reservation anmälts af Herr Kättström, i det han yrkat, att Drätselkammaren måtte för närvarande afstyrka bifall till kommitterades framställning.

Under öfverläggningen i detta ärende yrkade dels Herrar Enhörning, Falk, Uggla och Fåhræus bifall till Drätselkammarens och kommitterades framställning, dels och Herrar Kättström, Sundström och Ahlin afslag å densamma, och beslöto Stadsfullmäktige vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 109) med 22 nej emot 17 ja, afgifna för bifall till Drätselkammarens förslag, afslå framställningen ifråga.

§ 110.

Ang. revision af spritbolagets räkenskaper för år 1915.

Till Stadsfullmäktige hade inkommit tryckt exemplar af vederbörande revisorers berättelse öfver verkställd granskning af spritbolagens i Västmanlands län räkenskaper och förvaltning under år 1915; och beslöto Stadsfullmäktige efter föredragning af berörda revisionsberättelse förklara, att Stadsfullmäktige icke hade något att erinra emot ansvarsfrihet för styrelsen för Västerås spritboiag under den tid revisionen omfattat.

§ 111.

Ang. inrättande af en ny folkskollärareljänst.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 20 innevarande Juni hade Folkskolestyrelsen, under anförande af, att inga lagliga hinder förefunnes för stadens folkskoleinspektör att äfven innehafva ordinarie folkskoleläraretjänst och då genom en sådan anordning, hvilken af Stadsfullmäktige förutsetts vid fastställandet af inspektörens lönestat, staden skulle till inspektörens aflöning kunna erhålla det statsbidrag, som utginge till ordinarie lärare vid folkskola, anhållit, att Stadsfullmäktige ville besluta, att en ny ordinarie läraretjänst måtte vid Västerås folkskolor inrättas fr. o. m. den 1 Januari 1917.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Björkman, Fåhræus och Enhörning utan omröstning Folkskolestyrelsens sålunda gjorda framställning.

§ 112.

Ang. stadsplaneändring beträffande kvarteret Neta

I skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag hade Byggnadsnämnden under erinran, att Stadsfullmäktige den 24 Februari innevarande år beslutat att, under förutsättning att däraf betingad stadsplaneändring blefve genomförd, bemyndiga Drätselkammaren att försälja områden å Mariaberget för sammanläggning med tomterna N:ris 1 inom byggnadskvarteret Neta och 70 b västra kvarteret, belägen inom samma byggnadskvarter, och tillhöriga den förra Borgmästaren John Karlsson och den senare Stadsarkitekten Erik Hahr, samt med förmälan, att Byggnadsnämnden i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktige nämnda beslut låtit genom Stadsingeniören Smitt upprätta förslag till ändring af gränserna för kvarteret Neta samt till ny tomtindelning däraf, rörande hvilka förslag kungörelse varit i vederbörlig ordning intagen i ortstidningarne samt underrättelse meddelats vederbörande markägare, som häraf berördes, utan att häremot inom anmärkningstidens utgång den 10 innevarande Juni någon anmärkning inkommit i enlighet med föreskrifterna uti Kungl. kungörelsen angående bestämmelser i fråga om behandling af förslag till stadsplan och tomtindelning den 31 Augusti 1907, med öfverlämnandet af förslaget jämte därtill hörande beskrifning hemställt, att Stadsfullmäktige måtte i anslutning till sitt ofvannämnda beslut angående försäljning af mark af Mariaberget dels godkänna den ändring uti gällande stadsplan beträffande gränserna för kvarteret Neta, som förslaget innebure, samt häraf betingad ny tomtindelning af samma kvarter, dels ock uppdraga åt Byggnadsnämnden att ombesörja, att fastställelse meddelades å detta Stadsfullmäktiges beslut.

Efter föredragning af berörda skrifvelse och tagen del af det därvid fogade förslaget och beskrifningen biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Byggnadsnämndens framställning.

§ 113.

Ang. val af delegerad i läroverkets byggnadsfond.

Sedan Stadsfullmäktige den 25 nästlidne Maj till Beredningsutskottet för yttrande remitterat en ansökan från Auditören B. Schenström, hvilken af Stadsfullmäktige vore utsedd att vara delegerad för förvaltning af Västerås högre allmänna läroverks byggnadsfond om entledigande från berörda uppdrag, hade Beredningsutskottet i skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte med bifall till Auditören Schenströms framställning, till delegerad i hans ställe för åren 1916—1920 utse Direktören Axel Sundström.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Beredningsutskottets förslag, hvarvid Herr Sundström med acklamation utsågs till delegerad.

§ 114.

Ang. leverans af elektrisk ström till Jakobsberg.

En såsom egen motion af Herrar Håkansson, Edv. Karlsson och Zander upptagen odaterad framställning från Byggnadsföreningen Jakobsbergs belysningskommitte därom, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren att utreda, på hvilka villkor Byggnadsföreningen Jakobsberg skulle kunna erhålla elektrisk ström från stadens verk, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Håkansson remittera till Vatten- och Gasverksstyelsen samt Drätselkammaren för utlåtande.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 28 Juni 1916.

Max. Schenström.

H. Håkansson. *Aug. Nissen.*

Offentligen uppläst den 29 Juni 1916, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Västerås 1916. Fredr. Anderssons Boktr.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 31 Augusti 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Nordin, Erik Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Oest, Danielsson och Martin Jonsson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 115.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Aug. Hedberg och Ahlin att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 116.

Ang. yttrande öfver V. Söderlunds ansökan om handel med explosiva varor.

I skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i länet den 12 Juli 1916 hade Handlanden Vilh. Söderlund här i staden, under anförande af, att Handlanden J. H. Ullström, hvilken enligt Konungens Befallningshafvandes resolution den 11 Mars 1897 undfått tillstånd att här i staden idka handel med krut och dynamit den 9 nästlidne Juli aflidit, samt att Söderlund från Januari månad 1911 biträdt Ullström med skötandet af nämnda affär, anhållit om Konungens Befallningshafvandes tillstånd att härstädes få för egen del idka handel med explosiva varor af 1:sta klass i samma lokal i gården med tomtnummer 90 i södra kvarteret samt med upplag å det förut för ändamålet använda magasinet å det s. k. södra Skallberget å Västerås stads område, hvari Ullström den 5 Juli 1899 och den 17 Maj 1901 erhållit Konungens Befallningshafvandes resolution

att upplägga viss kvantitet explosiva varor, samt äfvenledes i magasin å tomten N:o 2 å Kungsängen å Västerås stads område få förvara fyrverkeripjeser till samma kvantitet, som Konungens Befallningshafvande den 3 Februari 1903 beviljat Ullström.

På grund af Konungens Befallningshafvandes resolution den 13 Juli innevarande år hade Magistraten öfver denna ansökning afgifvit yttrande och därvid på anförda skäl tillstyrkt bifall till Söderlunds ansökan samt förklarat, att behof af mer än en dylik affär i staden icke förelåge.

Härefter hade i anledning af Konungens Befallningshafvandes resolution den 21 nästlidne Juli Magistraten genom resolution den 25 i samma månad remitterat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige för yttrandes afgifvande.

Efter nu skedd föredragning af detta ärende beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden utan omröstning hos Konungens Befallningshafvande tillstyrka bifall till ifrågavarande ansökning.

§ 117.

Ang. yttrande öfver anbud å öfvertagande af detaljhandeln med spirituosa i staden.

Genom resolution den 31 nästlidne Juli (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 60) hade Magistraten öfverlämnat till Stadsfullmäktige för yttrande ett till Magistraten inkommet skriftligt anbud från Otto Oest m. fl. personer angående öfvertagande af detaljhandeln med brännvin inom staden under åren 1917—1919 äfvensom meddelat, att annat anbud icke inkommit än det sålunda till Stadsfullmäktige öfverlämnade.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden tillstyrka antagandet af det sålunda inkomna anbudet.

§ 118.

Ang. ändrad stängningstid för matvarubutikerna.

Genom resolution den 3 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 61) hade Magistraten till Stadsfullmäktige för besluts fattande och med tillstyrkande af framställningen öfverlämnat en till Magistraten ställd skrifvelse från Västerås Matvaruhandlareförening angående förlängd tid för öppethållande af de s. k. matvarubutikerna under fredagar.

Efter föredragning häraf upplästes en jämväl genom resolution af Magistraten den 30 innevarande månad till Stadsfullmäktige öfverlämnad skrifvelse från Styrelsen för Västerås Minuthandlareförening, däri sagda Styrelse på anförda skäl hemställt att Matvaruhandlareföreningens ofvanberörda begäran måtte lämnas utan afseende.

Stadsfullmäktige beslöto efter öfverläggning i ärendet på yrkande af Herrar Carl Hedberg, Zander, Sundström och Johan Svensson bordlägga ärendet.

§ 119.

Ang. yttrande öfver lagförslag om kostnadsfri rättegång.

Sedan Konungens Befallningshafvande i länet i anledning af nådig remiss den 31 Juli 1916 genom resolution den 3 innevarande Augusti anmodat Magistraten i Västerås att lämna Stadsfullmäktige tillfälle att yttra sig öfver 17 §

af en resolutionen bilagd af inom Kongl. Justitiedepartementet tillkallade sakkunnige utarbetadt utkast till lag om kostnadsfri rättegång, samt med det möjligen afgifna utlåtandet till Konungens Befallningshafvande inkomma före den 1 nästkommande Oktober, hade Magistraten genom resolution den 5 innevarande Augusti remitterat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige, som ägde att däröfver afgifva yttrande, hvilket, därest sådant afgåfves, införväntades före den 30 nästkommande September.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herrar vice ordföranden och Uggla remiss af ärendet till Drätselkammaren, dels ock Herr Pers, att ärendet måtte remitteras till Beredningsutskottet.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 120.

Ang. yttrande i frågor, stående i samband med seglationsdjupet i Södertälje kanal.

Sedan Kungl. Vattenfallsstyrelsen i skrifvelse till Magistraten den 4 innevarande Augusti anhållit, att Magistraten ville införskaffa uppgifter dels om möjligheten att framdeles i eller invid Västerås anlägga kajer för fartyg med större djupgående än 5.5 meter, dels om hvilka åtgärder staden ämnade vidtaga för att upparbeta trafiken öfver sin hamn, sedan Södertelje kanal blifvit utvidgad, hade Magistraten i resolution den 7 i samma månad remitterat ärendet till Stadsfullmäktige, hvilka anmodades att efter Hamnstyrelsens och Drätselkammarens hörande till Magistraten inkomma med de infordrade uppgifterna.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet för utlåtande till Hamnstyrelsen och Drätselkammaren.

§ 121.

Ang. inköp af gården N:o 85 västra kv.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 29 Juni 1916 (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 62) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 42,000 kronor, hvilka skulle utgå af lånemedel och på de närmare villkor, hvarom Drätselkammaren ägde öfverenskomma, inköpa fastigheten N:o 85 i stadens västra kvarter.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herrar Enhörning och Sundström bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Larsson, med hvilken Herr Bäckman förenade sig, jämväl bifall till Drätselkammarens förslag, men att Stadsfullmäktige därvid måtte uttala önskvärdheten af att säljarne af fastigheten under den i deras anbud betingade hyrestiden måtte själfva svara för erforderliga reparationer af fastigheten.

Efter äfverläggningens slut framställdes proposition å de sålunda gjorda yrkandena, äfvensom å afslag på framställningen, och biföllo Stadsfullmäktige härvid utan omröstning Herr Larssons yrkande.

§ 122.

Ang. försäljning af ytterligare tomt till Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 10 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 63) hade Drätselkammaren, under erinran att det mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen och Drätselkammaren på grund af Stadsfullmäktiges beslut den 18 Juni 1915 upprättade köpekontraktet angående försäljning till Kungl. Styrelsen af tomt för ångreserv- och transformatorstation å Kungsängen funnes intagen en förbindelse från stadens sida, att, om Kungl. Styrelsen före den 1 Januari 1920 så påfordrade, till Styrelsen försälja ett öster om den försålda tomten beläget område om cirka 10,000 kvm., betecknadt med Västerås-verket N:o 2, till ett pris af 25,000 kronor, samt med förmälan att, sedan Kungl. Vattenfallsstyrelsen nu anmält sig vilja begagna sig af den Styrelsen sålunda medgifna optionsrätten, köpekontrakt rörande försäljning af den nya tomten upprättats mellan Drätselkammaren och Kungl. Styrelsen, med öfverlämnande af samma den 28 och den 31 Juli 1916 dagtecknade köpekontrakt hemställt, att Stadsfullmäktige måtte godkänna detsamma samt bemyndiga Drätselkammaren att å den sålunda försålda fastigheten för stadens räkning utfärda köpebref.

Efter föredragning af ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Sundström utan omröstning bifalla Drätselkammarens framställning.

§ 123.

Ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 64) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en inom Drätselkammaren verkställd kommittéutredning äfvensom en del öfriga handlingar på anförda skäl föreslagit att Stadsfullmäktige måtte besluta, att anslå det belopp, som staden erbjudits låna ur pensionsförsäkringsfonden, 250,000 kronor, och ställa anslaget till Drätselkammarens förfogande i och för tecknande af aktier i ett aktiebolag med ändamål att efter förvärfvande af nödiga tomter här i staden uppföra och uthyra samt eventuelt försälja byggnader med lägenheter för arbetare och med dem i ekonomiskt hänseende likställda stadsinnevånare, samt att bemyndiga Drätselkammaren att till detta bolag till pris och på villkor, Drätselkammaren kunde finna skäligt bestämma, försälja den staden tillhöriga jord, som kunde finnas behöflig för bolaget att förvärfva för realiserandet af bolagets ändamål.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning till alla delar, hvad Drätselkammaren sålunda hemställt.

§ 124.

Ang. revision af tekniska skolans räkenskaper för år 1915.

Till Stadsfullmäktige hade inkommit dels tryckt redogörelse öfver Centralslöjdskolans och Tekniska skolans verksamhet under år 1915, dels ock utdrag ur Slöjdmagasinets räkenskaper för samma år äfvensom en af vederbörande revisorer afgifven berättelse öfver verkställd granskning af såväl Centralslöjdskolans och Tekniska skolans som ock Västmanlands läns hemslöjdsmagasins räkenskaper för år 1915; och beslöto Stadsfullmäktige efter häraf tagen del i enlighet med revisorernas tillstyrkan, för sin del bevilja vederbörande ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattade.

§ 125.

Ang. inkorporering af Lundby kommun.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 65) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt att Stadsfullmäktige måtte besluta, att under förutsättning, att liknande framställning äfven gjordes af Lundby kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig ansökan af följande lydelse:

"Till Konungen.

Under de sista åren har inom den till Västerås stadsområde angränsande landskommunen Lundby inom Tuhundra härad af Västmanlands län intill staden uppstått ett tätt bebyggdt så kalladt förstadssamhälle.

Detta samhälle, som uppkommit efter tomtuppdelning af den från fideikommissionsegendomen Hammarby afsöndrade lägenheten Hammarby stadshage och allmänt benämnes Västra förstaden, ligger så nära intill stadens tätt bebyggda delar, att det för den oinvigde betraktaren synes tillhöra själfva staden. Inom "Västra förstaden" är redan nu den ojämförligt större delen af Lundby sockens hela invånareantal bosatt och samlöpande med den raska folkökning, som förekommit i Västerås stad, särskildt i följd af där verksamma storindustriella företags snabba utveckling, har äfven antalet innevånare i "Västra förstaden", hvilka nästan utan undantag hafva sitt arbete och sin verksamhet i Västerås, visat sig vara stadt i oafbruten och kraftig tillväxt.

Dessa förhållanden hafva såväl inom Lundby kommun som inom Västerås stad framkallat tanken på en sammanslagning af de båda kommunerna, och har en dylik åtgärd under den senaste tiden kommit att framstå såsom icke blott lämplig och ändamålsenlig utan till och med nödvändig för de båda kommunernas lyckliga utveckling. Sammanslagningen skulle gifvetvis böra ske i sådan form, att Lundby socken införlifvades med den ojämförligt större kommunen Västerås stad. Att inkorporeringen skulle afse endast den del af Lundby socken, som är eller kan blifva föremål för stadsliknande bebyggande, har ansetts mindre ändamålsenligt, dels därför att det skulle möta svårighet att afskilja ett lämpligt område från landskommunen, dels därför att de ekonomiska förhållandena kommunerna emellan skulle vida lättare låta sig ordnas vid en inkorporering af hela kommunen och dels slutligen emedan Lundby kommun skulle blifva så obetydlig efter afskiljandet af "Västra förstaden". Inkorporeringen borde också göras fullständig och sålunda afse icke blott de kommunala och administrativa förhållandena utan jämväl de ecklesiastika och judiciella. Något ordnande i förväg af de angelägenheter, som gifvetvis blifva en följd af en eventuell inkorporering, har icke ansetts nödigt och äfven mindre lämpligt än om Eders Kungl. Maj:t härom efter vederbörandes hörande beslutar. Det vore dock önskligt, om Västerås stads myndigheter gåfves tillfälle att yttra sig öfver de anspråk gent emot staden, som kunna komma att väckas i samband med beredningen af förevarande fråga.

På grund af det anförda få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att Lundby socken skall med hela dess område i kommunalt, administrativt, judiciellt och ecklesiastikt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser, som skola gälla ifråga om denna inkorporering."

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 126.

Ang. förhöjd hyresersättning åt rektor vid allmänna läroverket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande Augusti (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 66) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning i ärendet från nyutnämnde rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk, Harald Wallin, på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att den till rektor i Västerås högre allmänna läroverk utgående hyresersättningen skulle från och med den 1 nästkommande Oktober och tillsvidare utgå med ett förhöjdt belopp af 1,500 kronor om året samt att erforderligt anslag för höjningen af ifrågavarande ersättning, i hvad den afsåge innevarande år, 75 kronor, skulle utgå af årets förslagsanslag.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige efter föredragning af handlingarne i ärendet utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 127.

Ang. upplåtande af plats för ny kyrkogård.

Företogs till förnyad behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 22 sistlidne Juni till Drätselkammaren återremitterade ärendet angående tillhandahållande af plats för ny kyrkogård (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 48 och 67).

I detta ärende hade Drätselkammaren nu afgifvit förnyadt utlåtande af den 21 innevarande Augusti och därvid med förmälan, bland annat, att Drätselkammaren föranstaltat om undersökning af ett område af stadens östra utmark tillhörande lägenheten Andersborg, på anförda skäl och då Drätselkammaren icke för sin del hade något att invända emot Andersborgsområdets afsättande till kyrkogård, därest Stadsfullmäktige och öfriga myndigheter så funne lämpligt besluta, under vidhållande af sitt förut i ärendet framställda förslag, eller att för anläggning af ny kyrkogård tillhandahålla kyrkokommunen, Västerås och S:t Ilians församlingar, ett cirka 10 hektar stort, å en af Stadsingeniören Smitt upprättad karta utmärkt område af stadens egendom Kristiansborg liggande omkring 600 meter norr om gårdens hufvudbyggnad, endast därtill foga det tillägg, att det måtte stå kyrkokommunen fritt att alternativt disponera området vid Andersborg såsom plats för ny kyrkogård, därest detsamma befunnes vara för ändamålet lämpligt.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet öfverlämnade Drätselkammarens ordförande Herr Enhörning ett af Statsgeologen Doktor Fredr. Svenonius afgifvet utlåtande öfver verkställd undersökning af Andersborgsområdet af den 30 innevarande Augusti, hvilket utlåtande icke hunnit bifogas Drätselkammarens skrifvelse i ämnet; och inhämtades häraf, att Andersborgsområdets geologiska beskaffenhet syntes vara närmast jämförligt med det i Doktor Svenonius utlåtande af den 2 Juni innevarande år omnämnda Kristiansborgsområdet frånsedt den ganska besvärande rikedomen på block inom vidsträckta delar af det förra, samt att de glaciala lerorna här dock torde vara något bättre att dränera, men att i praktisk mening — eller i den mening, författningarne om kyrkogård tydligen afsåge — de vore inom båda områdena kalkfria, äfvensom att skogs- och moränmarkerna vid Andersborg syntes vara till större delen oanvändbara för nu ifrågavarande ändamål.

Under den fortsatta öfverläggningen i ärendet yrkade dels Herr Sundström, med hvilken Herrar Zander, Pers, Håkanson och Johansson instämde, bordläggning af ärendet, dels Herr Larsson bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Nordin, med hvilken Herrar Enhörning och Fåhræus förenade sig, bifall till Drätselkammarens förut afgifna förslag angående Kristiansborgsområdets upplåtande till kyrkogård, dock med frihet för kyrkokommunen att jämka på områdets storlek och gränser i enlighet med hvad som kunde finnas vara för ifrågavarande ändamål behöfligt.

Efter öfverläggningens slut framställdes till en början proposition å det under densamma framställda yrkandet om bordläggning samt frågan, huruvida Stadsfullmäktige ville denna dag företaga ärendet till slutligt afgörande; och beslöto Stadsfullmäktige härvid utan omröstning bordlägga ärendet.

§ 128.

Ang. delgifning af J. H. Ullströms testamente.

Från utredningsmännen i aflidne Handlanden J. H. Ullströms sterbhus Gust. Schnell och Vilh. Söderlund hade inkommit en skrifvelse till Stadsfullmäktige, däri de, enär Ullström aflidit och icke efter sig lämnat kända arfvingar, men genom testamente förordnat om all sin kvarlåtenskap, anhållit, att Stadsfullmäktige såsom varande danaarfsberättigade måtte godkänna det af Ullström upprättade testamentet, hvilket i bestyrkt afskrift bifogats berörda skrifvelse.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige remittera handlingarne i ärendet för utlåtande till Drätselkammaren.

§ 129.

Ang. delgifning af Jungfru Charl:a Östmans testamente.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 30 innevarande Augusti hade Magistraten, med öfverlämnande af styrkt afskrift af aflidna Jungfru Charlotta Östmans här i staden testamente och under förmälan, att hon icke lämnat kända arfvingar efter sig, men genom samma testamente förordnat, att all hennes kvarlåtenskap skulle tillfalla Fru Anna Matilda Sandberg, född Lindholm, hemställt, att Stadsfullmäktige ville förklara, att Västerås stad, såsom

innehafvare af Kronans rätt till danaarf inom staden, icke gjorde något anspråk på kvarlåtenskap efter Jungfru Östman.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 130.

Ang. anslag till arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet.

En af Herr Uggla vid dagens sammanträde väckt motion om, att Stadsfullmäktige måtte bevilja Västerås arbetareinstitut ett anslag af 1,600 kronor för år 1917 i och för uppehållande af institutets föreläsningsverksamhet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

In fidem:

Theofil Öberg.

Justeradt den 5 September 1916.

Max. Schenström.

E. Alftin. *A. H. Hedberg.*

Offentligen uppläst den 7 September 1916, betygar

Ex officio:

Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 28 September 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Erik Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, M. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall var Herr Johansson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr t. f. Borgmästaren J. V. Ödman.

§ 131.

Uppdrogs åt Herrar Dahlfors och Keijser att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll. *Justeringsmän.*

§ 132.

Ang. fråga om ändrad stängningstid för matvarubutikerna.

Sedan Västerås Matvaruhandlareförening i skrifvelse till Magistraten den 1 nästlidne Augusti på anförda skäl anhållit att få stängningstiden för de s. k. matvarubutikerna å fredagarna ändrad från kl. 7 e. m. till kl. 8 e. m. samt Magistraten genom resolution den 3 i nämnda månad öfverlämnat berörda skrifvelse till Stadsfullmäktige för besluts fattande i anledning af framställningen, hvarvid Magistraten för egen del tillstyrkt densamma, hade Stadsfullmäktige vid behandling af ärendet den 31 nästlidne Augusti, därvid jämväl föredragits en genom resolution af Magistraten den 30 i samma månad till Stadsfullmäktige öfverlämnad skrifvelse från styrelsen för Västerås Minuthandlareförening, däri sagda styrelse på anförda grunder hemställde, att Matvaruhandlareföreningens ofvanberörda begäran måtte lämnas utan afseende, beslutat bordlägga ärendet.

Vid fönyad föredragning denna dag af handlingarna i detta ärende (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 61 och 68) uppläste ytterligare en i frågan gjord petition af ett stort antal handelsidkare i staden, i hvilken petition, som genom Magistratens resolution den 26 innevarande månad öfverlämnats till Stadsfullmäktige, hemställts, att någon ändring i den nu rådande butikstängningstiden icke måtte ske.

Under öfverläggningen i ärendet yrkade Herr Carl Hedberg, med hvilken Herrar Sundström och Svensson förenade sig, afslag å Matvaruhandlareföreningens ansökan; och beslöto Stadsfullmäktige efter öfverläggningens slut i öfverensstämmelse med hvad sålunda yrkats, att berörda framställning icke skulle till någon Stadsfullmäktiges åtgärd föranleda.

§ 133.

Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Företogs ånyo till behandling det vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 31 nästlidne Augusti bordlagda ärendet angående tillhandahållande af plats för ny kyrkogård (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 48, 67 och 69).

Sedan handlingarna i ärendet föredragits, uppstod en längre öfverläggning, hvarunder till en början Herr Fåhræus i egenskap af Kyrkorådets ordförande lämnade det meddelandet, att en af honom sedan förra sammanträdet gjord närmare undersökning gifvit vid handen, att den nuvarande begrafningsplatsen med vissa anordningar och under beräkning af ungefär samma dödlighet inom samhället, som under de senare åren, kunde räcka ännu omkring två och ett halft år.

Under den fortsatta öfverläggningen yrkades *dels* af Herr Enhörning, att Stadsfullmäktige måtte besluta ingå till Kungl. Majt. med underdånig framställning om, att staden måtte få för det pris, som kunde blifva bestämdt genom expropriation eller på annat sätt, förvärfva kronohemmanet Vallby N:o 4 i St. Illians socken, eventuelt för att inom denna egendomen anlägga stadens nya begrafningsplats, i hvilket yrkande Herrar Pers, Karlsson, M. Jonsson och vice ordföranden förenade sig, *dels* af Herr Danielsson, med instämmande af Herrar Johan Svensson, Larsson, Oest, Huggare och Kättström bifall till Drätselkammarens förslag af den 8 Juni 1916 angående det s. k. Kristiansborgsområdets upplåtande till kyrkogård, *dels* af Herr Falk, med kvilken Herrar Sundström, Karlsson, Nordin, vice ordföranden, Uggla och M. Jonsson instämde, att Stadsfullmäktige måtte anmoda Kyrkorådet att i ärendet verkställa ytterligare erforderlig utredning och till Stadsfullmäktige inkomma med utlåtande, *dels och* slutligen af Herr Fåhræus, att det af Herr Enhörning nu framställda förslaget om åtgärd för inköp af kronohemmanet Vallby måtte remitteras till Drätselkammaren för utlåtande, i hvilket yrkade Herr Falk instämde.

Sedan öfverläggningen förklarats afslutad framställdes till en början proposition å Herr Falks yrkande om remiss af frågan om plats för ny kyrkogård till Kyrkorådet eller om Stadsfullmäktige nu ville företaga ärendet till slutligt afgörande; och beslöto Stadsfullmäktige härvid utan omröstning i öfverensstämmelse med hvad Herr Falk yrkat öfverlämna handlingarna i ärendet till Kyrkorådet med anhållan, att Kyrkorådet ville efter ytterligare verkställd utredning till Stadsfullmäktige inkomma med utlåtande i ämnet.

Ifråga härefter om det af Herr Enhörning väckta förslget angående inköp af kronohemmanet Vallby beslöta Stadsfullmäktige med bifall till hvad Herr Fåhræus härutinnan yrkat remittera detta förslag till Drätselkamaren för utlåtande.

§ 134.

Ang. "Sällskapets" rätt att utskänka brännvin.

Genom resolution den 7 innevarande September hade Magistraten till Stadsfullmäktige för yttrande öfverlämnat "Sällskapets" i Västerås hos Konungens Befallningshafvande i länet gjorda framställning om tillstånd att under år 1917 i dess lokal i Stadshotellet i Västerås till ledamöter och inbjudna gäster utskänka brännvin.

Efter föredragning häraf yrkade dels Herrar Uggla och Sundström, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka bifall till ansökningen, dels ock Herr Danielsson, att ansökningen måtte afstyrkas.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige genom begärd och anställd omröstning (voteringslista Bil. § 134) med 27 nej emot 19 ja, afgifna för bifall till Herr Ugglas yrkande, att afstyrka bifall till ifrågavarande framställning.

§ 135.

Ang. anslag till arbetsstugan.

En af Hrrr Oest till dagens sammanträde väckt skriftlig motion om anslag för år 1917 till Västerås arbetsstuga beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 136.

Ang. kostnadsfri rättegång.

Sedan Konungens Befallningshafvande i länet, i anledning af nådig remiss den 31 sistlidne Juli, genom resolution den 3 därpå följande Augusti anmodat Magistraten att lämna Stadsfullmäktige tillfälle att yttra sig öfver 17 § af ett utkast till lag om kostnadsfri rättegång samt efter det Magistraten den 5 Augusti innevarande år remitterat handlingarna i ärendet till Stadsfullmäktige för ofvan omförmälda ändamål, Stadsfullmäktige den 31 i sistnämnda månad remitterat ärendet till Drätselkammaren för utlåtande, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 70) föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta afgifva yttrande i ärendet så lydande:

"Till Konungen.

Sedan Stadsfullmäktige lämnats tillfälle yttra sig öfver 17 § i det af tillkallade sakkunnige inom Kungl. Justitiedepartementet den 31 Juli 1916 afgifna utkast till lag om kostnadsfri rättegång, få Stadsfullmäktige härmed i underdånighet anföra följande:

I sin motivering till ifrågavarande stadgande i lagutkastet erkänna de sakkunnige, att beredandet af kostnadsfri rättegång är en statens angelägenhet, men anse likväl, att så länge bekostandet af rättskipningen i städerna delvis åligger kommunen, någon del af kostnaderna vid stadsdomstol för den föreslagna lagstiftningens genomförande tills vidare bör läggas på städerna. Stadsfullmäktige få till en början erinra, att rådstufvurätterna och rättskipningen vid desamma praktiskt sedt uteslutande upprätthållas på bekostnad af vederbörande stadskommuner. Att såsom de sakkunnige nu föreslå lägga kostnaderna för en ny uppgift, som erkännes vara statlig, på stadskommunerna utan motsvarighet för landskommunerna, synes Stadsfullmäktige vara så mycket mindre riktigt, som städerna redan förut hafva sig ålagda kostnaderna för en stor del angelägenheter, hvilka kostnader på landsbygden bestridas af staten. Anledningen till uppkomsten af denna olikhet mellan stad och land torde vara att söka i städernas äldre privilegier, hvilka på sin tid kunde tagas till intägt för påläggandet å städerna af särskilda bördor, men i den mån som städernas privilegier förlora sin betydelse i ekonomiskt afseende, kunna de icke åberopas som skäl för billigheten af, att städerna åläggas nya utgifter för statliga ändamål. Stadsfullmäktige tillåta sig härutinnan särskildt erinra om afskrifningen af städernas inkomster af brännvinshandeln samt hvad Västerås stad beträffar om det förhållande, att staden, ehuru den undfått stapelstadsrätt och liksom öfriga stapelstäder tillhandahåller tullverket erforderliga lokaler och inventarier för härvarande tullkammare, likväl icke är i åtnjutande af mot tolag svarande anslag af tullmedel.

Ett ytterligare skäl för att icke nu lägga någon del af kostnaderna för den kostnadsfria rättegången vid stadsdomstol på vederbörande stad är, att, enligt hvad som kommit till allmän kännedom i fråga om den tillärnade rättegångsreformen, städernas befattning med och bekostande af rättskipningen vid rådstufvurätterna torde komma att upphöra. Enligt Stadsfullmäktiges förmenande saknas det därför anledning att nu pålägga städerna kostnaden för en till rättskipningen hörande ny statlig uppgift, då rättskipningen öfver hufvudet taget enligt den uppfattning, som redan nu trängt igenom, bör bekostas af staten ensam såväl i städerna som på landet.

Med stöd af det anförda samt med förmälan, att Västerås stad hittills icke beviljat något anslag för kostnadsfri rättshjälp åt obemedlade, få Stadsfullmäktige i Västerås i underdånighet hemställa, att, därest lagstiftning om kostnadsfri rättegång åvägabringas, någon kostnad med anledning häraf icke måtte åläggas städerna."

Efter föredragning häraf fattade Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning beslut i ärendet i enlighet med Drätselkammarens förslag.

§ 137.

Ang. godkännande af J. H. Ullströms testamente.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 nästlidne Augusti till Drätselkammaren för utlåtande remitterat utredningsmännens i aflidne Handlanden J. H. Ullströms sterbhus framställning, att staden måtte såsom danaarfsberättigad efter Ullström, hvilken aflidit utan kända arfvingar, godkänna ett af Ullström den 12 Juni 1912

upprättadt, i bestyrkt afskrift vid framställningen fogadt testamente, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September, enär Drätselkammaren funnit berörda testamente vara i behörig ordning upprättadt och bevakadt, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte förklara, att Västerås stad, såsom på grund af Kungl. Resolutionen den 29 Oktober 1664 innehafvare af Kronans rätt till danaarf inom staden icke gjorde anspråk på kvarlåtenskapen efter Ullström och sålunde godkände ifrågavarande af honom upprättade testamente.

Efter häraf tagen del fattade Stadsfullmäktige utan omröstning, på yrkande af Herr Enhörning, beslut i ärendet i enlighet med hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 138.

Ang. godkännande af Charlotte Östmans testamente.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 nästlidne Augusti till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Magistratens den 30 i samma månad hos Stadsfullmäktige gjorda framställning, att staden måtte såsom danaarfsberättigad efter aflidna Jungfru Charlotta Östman, hvilken icke lämnat kända arfvingar efter sig, med anledning af ett af Jungfru Östman i lifstiden den 14 Juni 1915 upprättadt, vid framställningen i bestyrkt afskrift fogadt testamente afstå från anspråk på hennes kvarlåtenskap, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September, enär Drätselkammaren funnit berörda testamente vara i behörig ordning upprättadt och bevakadt, hemställt, att Stadsfullmäktige måtte förklara, att Västerås stad, som på grund af Kungl. Resolutionen den 29 Oktober 1664 vore innehafvare af Kronans rätt till danaarf inom staden, icke gjorde anspråk på kvarlåtenskapen efter Jungfru Östman och sålunda godkände ifrågavarande, af henne upprättade testamente.

Efter föredragning häraf fattade Stadsfullmäktige utan omröstning på yrkande af Herr Enhörning beslut i ärendet i enlighet med hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 139.

Ang. anslag till Arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 nästlidne Augusti till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herr Ugglas motion, om att Stadsfullmäktige måtte bevilja Västerås Arbetareinstitut ett anslag af 1,600 kronor af stadens medel för uppehållande af institutets föreläsningsverksamhet under år 1917, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September tillstyrkt motionen och föreslagit, att anslaget måtte beviljas att utgå af uttaxerade medel i 1917 års slut.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla, hvad motionären och Drätselkammaren sålunda föreslagit.

På yrkande af Herr Uggla förklarades detta Stadsfullmäktiges beslut genast justeradt.

§ 140.

Ang. anslag till Tekniska skolan m. m.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 71) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en framställning till Stadsfullmäktige från Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan rörande anslag till skolan m. m. för år 1917, under tillstyrkande af Styrelsens framställning föreslagit, att Stadsfullmäktige ville dels anvisa ett anslag å 9,000 kronor till Centralslöjdskolans och Tekniska skolans i Västerås verksamhet under år 1917 att utgå med 5,500 kronor af uttaxerade medel i 1917 års stat och 3,500 kronor af Zimmermanska fonden, dels ock ingå till Kungl. Majt. med begäran om ett statsanslag för samma år till ifrågavarande läroanstalt å 6,500 kronor.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Falk utan omröstning till alla delar förevarande framställning i enlighet med Drätselkammarens förslag.

§ 141.

Ang. inköp af gatsten.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 14 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 72) hade Drätselkammaren på anförda skäl heställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att, under förutsättning och i den mån lån kunde erhållas för ändamålet från statens lånefond för bekämpande af arbetslöshet bland stenarbetare, anslå det belopp, som sålunda upplånades, intill 52,500 kronor, för inköp af s. k. smågatsten, samt att bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar afsluta kontrakt rörande ifrågavarande leverans och vidtaga de åtgärder, som för erhållande af berörda lån kunde vara erforderliga.

Efter häraf tagen del godkände Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning till alla delar Drätselkammarens sålunda framställda förslag.

§ 142.

Ang. vidgning af Stora gatan mellan Käll- o. Djäknebergsgatorna samt byggnadsbestämmelser för kvarteren därinvid.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 Januari innevarande år på föreslag af Drätselkammaren preliminärt beslutat, att Stora gatan med ändring af gällande stadsplan skulle utläggas till 18 meters bredd i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan, med vidgningen förlagd på gatans södra sida, äfvensom uppdragit åt byggnadsnämnden att vidtaga de åtgärder, som för genomförande af den sålunda beslutade stadsplaneändringen vore erfordeliga, hade Byggnadsnämnden nu i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 7 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 73), med förmälan, att Byggnadsnämnden numera förberedt ärendets slutliga behandling och därvid på föreskrifvet sätt lämnat vederbörande ägare af mark, som af stadsplaneändringen berördes, tillfälle att emot förslaget härom äfvensom emot ett inom Byggnadsnämnden utarbetadt förslag till särskilda i samband med stadsplaneändringen stående byggnadsbestämmelser rörande kvarteren Laura, Lea och Mina framställa anmärkningar, utan att dock någon anmärkning i ena eller andra hänseendet till Byggnadsnämnden inkommit, på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige

ville dels bekräfta sitt den 27 Januari innevarande år fattade beslut att för sin del antaga sådan ändring i gällande stadsplan, att Stora gatan mellan Källgatan och Djäknebergsgatan skulle breddas från 12 till 18 meter med vidgning på gatans södra sida och bibehållande af den norra gatulinien, dels antaga byggnadsbestämmelse att gälla med afseende å uppförande af byggnader inom kvarteren Laura, Lea och Mina af följande lydelse:

"Inom kvarteren Laura, Lea och Mina må utmed Stora gatan icke uppföras byggnader till högre höjd än fyra våningar eller 14 meter, räknadt från gatans medelhöjd till korsning af vägglif och öfversta takfall",

dels ock slutligen uppdraga åt Byggnadsnämnden att söka fastställelse å dessa beslut.

Efter föredragning af ärendet godkände Stadsfullmäktige utan omröstning till alla delar hvad Byggnadsnämnden sålunda föreslagit.

§ 143.

Ang. byggnadsbestämmelsen för automobilgarage.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 74) hade Byggnadsnämnden på anförda skäl hemställt om Stadsfullmäktiges godkännande af ett vid skrifvelsen fogadt, af Stadsingeniören Gösta Smitt utarbetadt förslag till särskilda byggnadsföreskrifter för automobilgarage.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf på yrkande af Herrar Sundström, Erik Andersson, Oest och Håkanson remittera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 144.

Ang. utlämnande af elektrisk ström till Jakobsberg.

Sedan Stadsfullmäktige den 22 sistlidne Juni till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom motion af Herrar Håkanson, Karlsson och Zander upptagen framställning till Stadsfullmäktige från Byggnadsföreningen Jakobsbergs belysningskommitté om erhållande af elektrisk ström från stadens elektricitetsverk, hade nu de infordrade utlåtandena till Stadsfullmäktige inkommit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 75).

Efter föredragning af handlingarna i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning och Gust. Andersson utan omröstning i öfverensstämmelse med hvad Drätselkammaren och Vatten- och Gasverksstyrelsen hemställt att för anläggande af elektrisk ledning till byggnadsområdet Jakobsberg i S:t Ilians socken af lånemedel bevilja ett anslag å 19,500 kronor samt att genom denna ledning finge under de villkor Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagit utlämnas elektrisk ström till afnämare inom samma byggnadsområde; varande de af Vatten- och Gasverkstyrelsen föreslagna och af Stadsfullmäktige nu godkända villkoren af följande innehåll:

1) Staden anlägger och bekostar högspänningskabel till Jakobsberg samt uppställer därstädes en stolptransformator med tillbehör för nedtransformering af högspänd växelström till dylik af 200 volts spänning. För transformatorn erforderlig plats tillhandahålles kostnadsfritt af Föreningen.

2) Byggnadsföreningen låter på sin bekostnad inom Jakobsberg anlägga erforderlig ledningsnät för distribuering af trefas belysnings- och kraftström af 127 och 220 volts spänning. Staden förpliktar sig att i hufvudsaklig öfverens-

stämmelse med däröfver upprättadt förslag mot ersättande af självkostnaderna fortast möjligt bygga detta ledningsnät samt sköta och underhålla detsamma, däri äfven inberäknadt för gatubelysning erforderliga ledningar, men med undantag af för denna belysning erforderlig armatur och lampor.

3) Efter 10 år, räknadt från nedanstående datum, öfvergår Byggnadsföreningens ledningsnät utan ersättning i stadens ägo.

4) Staden distribuerar på samma sätt som inom sitt egna område inom Byggnadsföreningen elektrisk ström af ofvannämnda slag mot de villkor och med tillämpning af de taxor, äfven inberäknadt mätarhyror, som äro antagna eller kunna komma att antagas för förbrukare inom staden, men med ett tilläggspris i strömtaxorna af 15 %, hvarvid afrundning skall ske uppåt till jämna ören, och uteslutande af sådana taxor — f. n. taxa 1 —, som äro afsedda för större förbrukare. Priset för belysningsström skall sålunda tillsvidare utgå med 35 öre kilowattimmen. I öfrigt gäller för afnämare inom Jakobsberg de reglementen och föreskrifter rörande utlämnande af elektrisk ström från Västerås stads elektricitetsverk, som tillämpas inom staden.

5) Byggnadsföreningen Jakobsberg medgiver Västerås stad rätt att såväl i som öfver föreningens allmänna gator och platser framdraga de elektriska ledningar, som nu eller framdeles kunna erfordras för distribuering såväl af högsom lågspänd ström inom och utom föreningens område. Nedlägger staden jordkablar, är staden skyldig återställa gatorna i det skick, i hvilket de befunno sig före kablarnes nedläggning.

§ 145.

Ang. upplåtande af lokal i Sundinska huset för Arbetareinstitutets bibliotek.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en framställning från styrelsen för Västerås Arbetareinstitut angående upplåtande för institutets bibliotek af den lokal i Sundinska huset, som nu innehades af landtmäterikontoret, hvilken framställning styrelsen ingifvit till Drätselkammaren med anhållan, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande öfverlämna densamma till Stadsfullmäktige, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 76) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att mot en hyra af 1,500 kronor om året till Västerås Arbetareinstitut från och med den 1 Oktober 1916 tillsvidare upplåta de lokaler i Sundinska huset, som innehades af länets landtmäterikontor, med bemyndigande för Drätselkammaren att med institutets styrelse härom afsluta kontrakt.

Efter häraf tagen del biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 146.

Ang. anslag till Folkskolestyrelsen till skolkläder o. barnbespisning.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 77) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en till Drätselkammaren inkommen framställning till Stadsfullmäktige från Folkskolestyrelsen angående anslag till inköp och lag-

ning af skor samt till utvidgad barnbespisning under innevarande höst-termin för egen del tillstyrkt framställningen och hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta, dels att af det i innevarande års stat afsatta anslaget för diverse och oförutsedda behof anvisa åt Folkskolestyrelsen såsom extra anslag i följd af nu rådande förhållanden 3,000 kronor till inköp och lagning af skor åt skolbarn från behöfvande familjer samt likaledes 3,000 kronor till barnbespisning vid folk- och småskolorna, allt för innevarande års höst-termin, dels ock bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar hos vederbörande göra ansökning om bidrag till förberörda anslag med det belopp, som, kunde erhållas från det af Riksdagen anvisade anslaget å 5,000,000 kronor till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herrar Enhörning och Enblom utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 147.

Ang. priset å elektrisk ström inom Västra förstaden.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en till Drätselkammaren inkommen framställning från Fastighetsägareföreningen Västra Förstaden angående tillämpningen af bestämmelserna för priset på den elektriska ström, som från stadens verk utlämnades inom föreningens område, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 innevarande September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 78) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte, med frångående af sitt beslut den 22 Juni 1916 beträffande strömpriset för abonnenter utom staden, besluta, att den till abonnenter inom Västra förstaden levererade elektriska strömmen efter afläsningarne för detta års 2:dra kvartal skulle betalas med 15 % högre pris än för konsumenter inom staden, hvarvid afrundning skulle ske uppåt till jämna ören, dock med uteslutande af sådana taxor — för närvarande taxa 1 —, som vore afsedda för större förbrukare.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 148.

Alrik Nyberg, *ang. ansökan om rätt att utskänka öl och vin.*

Genom resolution den 9 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af Alrik Nyberg hos Konungens Befallningshafvande i länet gjord ansökan om tillstånd att under år 1917 i gården N:o 42—43 i Västerås stads västra kvarter, Centralhotellet, till spisande gäster vid måltider utskänka vin och öl.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Sundström, att Stadsfullmäktige måtte tillstyrka ansökningen, dock endast med afseende å rättigheten att utskänka öl, då sådan förut af sökanden utöfvats och anledning till anmärkning mot densamma icke förekommit samt behof af ifrågavarande rättighet vore förefintligt, dels ock Herr Danielsson, att Stadsfullmäktige måtte, då utskänkningen vore svår att kontrollera och behof af densamma ej förelåge, afstyrka bifall till ansökningen.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de sålunda gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning i enlighet med Herr Sundströms förslag tillstyrka bifall till den föreliggande ansökningen.

§ 149.

Elise Nyberg, *ang. ans kan om rätt att utskänka öl.*

Genom resolution den 9 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af Elise Nyberg, född Berndt, hos Konungens Befallningshafvande i länet gjord ansökning om tillstånd att under år 1917 få i gården N:o 2 i Västerås stads norra kvarter utskänka öl.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Danielsson utan omröstning, enär utskänkningen vore svår att kontrollera och behof af densamma ej förefunnes, afstyrka bifall till ansökningen.

§ 150.

Jenny Goude, *ang. ansökan om rätt att utskänka öl och vin.*

Genom resolution den 9 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande öfver en af Jenny Goude hos Konungens Befallningshafvande i länet gjord ansökning om beviljande af öl- och vinrättigheter uti af henne förhyrda lokaler och därtill hörande parkområde, den s. k. Rådhusbuffén här i staden under treårsperioden 1917—1919.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning, Larsson, Enblom, Bäckman och Pers afstyrka bifall till den föreliggande ansökningen af skäl att behof af densammas inrättande icke förefunnes, att Rådhusbuffén i stor utsträckning besöktes af ungdom, att störande buller från densamma ofta förekommit, samt att det icke under nu rådande förhållanden vore lämpligt att bevilja nya rättigheter af ifrågavarande slag.

§ 151.

Kungl. Fångvården, *ang. dispositionsrätt till ett område tillhörande lasarettet.*

I anledning af nådig remiss den 19 innevarande September samt Konungens Befallningshafvandes resolution den 21 i samma månad hade Magistraten genom resolution den 23 äfvenledes i samma månad anmodat Stadsfullmäktige afgifva yttrande öfver en af Kungl. Fångvårdsstyrelsen gjord underdånig framställning, att Kungl. Maj:t täcktes träffa föranstaltande därom, att dispositionsrätten till ett utanför fängelsets nuvarande till lasarettet hörande område måtte blifva öfverflyttad på fångvården.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera desamma till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 152.

Ang. utgifvande af vissa ersättningsbelopp till biskopsstolen.

Genom resolution den 27 innevarande September hade Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af en skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i länet från Advokatfiskalsämbetet vid Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerkollegium med anhållan, att Konungens Befallningshafvande måtte inhämta Västerås stads yttrande, huruvida staden vore villig att, utan af advokatfiskalsämbetet å tjänstens vägnar anhängiggjord rättegång, till biskopsstolen i Västerås utgifva vissa ersättningsbelopp.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ifrågavarande ärende till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 153.

En från Fattigvårdsstyrelsen inkommen framställning rörande val af en vårdare i en afgåendes ställe samt af en delegerad i Norelii fond beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Beredningsutskottet för yttrande. *Ang. val av en vårdare i Fattigvårdsstyrelsen och en delegerad i Norelii fond.*

§ 154.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen i anledning af en ansökning till styrelsen från Exportaktiebolaget Lundin & Svensson rörande erhållande af elektrisk ström till kraft och belysning i en under uppförande varande fabriksanläggning vid Malmaberg inom stadens område i skrifvelse till Stadsfullmäktige, som öfverlämnats till Drätselkammaren, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville med godkännande af styrelsens gjorda förslag, att bidraget från Exportbolaget för utdragande af växelströmsledning till Malmaberg i af styrelsen föreslagen utsträckning skulle utgå med 3,000 kronor, för samma ledning bevilja ett anslag af 8,700 kronor af lånemedel, så hade Drätselkammaren med skrifvelse till Stadsfullmäktige denna dag öfverlämnat ärendet till Stadsfullmäktiges pröfning och därvid för egen del på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört och då Drätselkammaren ansåge, att staden borde i hvad på den ankomme söka underlätta uppkomsten och utvecklingen af nya industrianläggningar inom stadens område, tillstyrkt bifall till Vatten- och Gasverksstyrelsens berörda framställning under förutsättning att bindande kontrakt, hvarigenom den för staden beräknade inkomsten säkerställdes, upprättades, innan ledningen utdroges. *Ang. utdragande af växelströmsledning till en Export-A.-B. Lundin & Svensson tillhörande fabriksbyggnad vid Malmaberg.*

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar Enhörning, Sundström och Gust. Andersson utan omröstning bifalla hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren i detta ärende föreslagit.

§ 155.

En af Herrar Larsson och Aug. Hedberg vid dagens sammanträde väckt motion angående anskaffande genom stadens försorg af en ambulansvagn, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Larsson remittera till Drätselkammaren för utlåtande. *Ang. anskaffande af ambulansvagn.*

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 4 Oktober 1916.

Max. Schenström.

J. R. Keijser. *Gust. Dahlfors.*

Offentligen uppläst den 5 Oktober 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 26 Oktober 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Oest, Nordin, Danielsson, E. Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gust. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jonsson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkanson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Joh. Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Karlsson, Larsson, M. Jonsson och Lindén.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson.

§ 156.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar Carl Hedberg och Åberg att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 157.

Ang. understöd åt frälsningsarméns slumverksamhet.

Sedan Föreståndarinnan för Frälsningsarméns slumverksamhet i Västerås Hillevi Ahlgren i skrifvelse till Magistraten anhållit om bidrag till verksamheten i form af ett årligt hyresbidrag af 350 kronor, hade Magistraten genom resolution den 13 innevarande Oktober öfverlämnat framställningen till Stadsfullmäktige för besluts fattande i ärendet, hvarvid Magistraten, med den kännedom Magistraten hade därom, att den af Frälsningsarmén utöfvade slumverksamheten i staden vore till gagn, tillstyrkt, att Stadsfullmäktige, i likhet med hvad i flere andra städer ägde rum, ville lämna det begärda bidraget, som motsvarade slumverksamhetens hyreskostnader.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden utan omröstning för ifrågavarande ändamål för år 1917 af uttaxerade medel i nämnda års stat anvisa det begärda beloppet 350 kronor.

§ 158.

Ang. anslag till Västerås barnhem.

En genom Magistratens resolution den 13 innevarande Oktober till Stadsfullmäktige öfverlämnad framställning från styrelsen för Västerås Barnhem om anslag af stadens medel beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 159.

Ang. tillstånd för staden att upptaga lån ur pensionsförsäkringsfonden.

Till Stadsfullmäktige hade för kännedom öfverlämnats styrkt afskrift af Kungl. Finansdepartementets skrifvelse till Konungens Befallningshafvande i länet den 15 nästlidne September med meddelande, att Kungl. Maj:t medgifvit, att Västerås stad finge för bostadsändamål upptaga ett lån å 250,000 kronor att genom årliga afbetalningar gäldas under loppet af högst 40 år från lånets upptagande, dock att amorteringslånet skulle vara upptaget senast den 15 September 1917 vid äfventyr att detta medgifvande skulle anses hafva förfallit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 79).

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige öfverlämna berörda handling till Drätselkammaren för kännedom och de åtgärder, som på Drätselkammaren i anledning däraf kunde ankomma.

§ 160.

Ang. markbyte för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 28 nästlidne September (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 80) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af ett af lägenhetsägaren J. E. Jonsson underskrifvet den 27 September 1917 dagtecknadt bytesaftal afseende utbyte af mark mellan Jonsson och staden i och för fortsatta reglingar af tomter och gatumark inom och invid lägenheten Hoffsta inom stadens område, och hvilket bytesaftal Drätselkammaren för sin del godkänt, anhållit, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar underteckna ifrågavarande bytesaftal.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla Drätselkammarens framställning.

§ 161.

Ang. inkorporering af S:t Ilians s:n.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 81) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att, under förutsättning att liknande framställning äfven gjordes af S:t Ilians kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig framställning af följande lydelse:

"*Till Konungen.*

I omedelbar närhet intill Västerås stad och gränsande till själfva stadsplanen har efter uppdelning i tomter af ett hemman i Vallby by i S:t Ilians

socken uppstått ett s. k. förstadssamhälle, kalladt Jakobsberg. Detta samhälle, hvars innebyggare till hufvudsakligaste delen hafva sitt arbete i och utkomst från Västerås stad, har med tiden blifvit allt tätare bebyggdt och allt mera folkrikt, så att den ojämförligt största delen af socknens innevånare nu är bosatt inom Jakobsberg. Med anledning af Jakobsbergs närbelägenhet till Västerås och då åtskilliga förhållanden inom Jakobsberg af lätt förklarliga skäl — Jakobsberg utgör icke i något som helst afseende någon självständig kommunal enhet — icke kunna ordnas på ett sätt, som motsvarar anspråken i en stad, i följd hvaraf en del olägenheter uppstått för staden och dess innebyggare, har tanken på en inkorporering af Jakobsberg länge varit rådande inom staden och äfven förslag i detta syfte vid olika tillfällen blifvit väckta, ehuru dessa förslag på grund af mellankommande hinder hittills ej ledt till åsyftadt resultat.

Sedan emellertid för någon tid sedan frågan om införlifning med staden af Lundby socken, hvilken jämväl inom sitt område har ett till staden angränsande förstadssamhälle, blifvit föremål för öfverläggningar mellan kommunalmän från socknen och staden och enighet därvid vunnits om ett förslag afseende en samtidig underdånig framställning till Eders Kungl. Maj:t om hela Lundby sockens inkorporering med Västerås stad på de villkor Eders Kungl. Maj:t ville föreskrifva, samt Stadsfullmäktige redan fattat beslut i öfverensstämmelse med detta förslag, har frågan om inkorporering af Jakobsberg och därmed jämväl, såsom ock tidigare varit ifrågasatt, af hela S:t Ilians socken i öfrigt ånyo blifvit aktuell.

Ehuru staden som sådan ej har något större intresse af en inkorporering af andra delar af S:t Ilians socken än Jakobsbergs byggnadsområde, så inse Stadsfullmäktige till fullo de svårigheter, som i åtskilliga hänseenden skulle möta vid den sönderbrytning af nämnda kommun, som skulle blifva en följd af endast Jakobsbergs inkorporering med Västerås. Härtill kommer, att S:t Ilians socken redan förut är i kyrkligt hänseende förenad med Västerås. Stadsfullmäktige anse därför, att inkorporeringen lämpligen bör omfatta hela kommunen.

Vidare har det såväl från stadens som från landskommunens sida ansetts mera lämpligt, att Eders Kungl. Maj:s bestämmer villkoren för inkorporeringen, än att dessa villkor skulle i förväg blifva föremål för måhända resultatlösa öfverläggningar mellan de båda kommunerna, och inkorporeringsfrågan i följd däraf blifva ytterligare undanskjuten till en oviss framtid.

Under uttalande af önskvärdheten af, att Västerås stads myndigheter måtte lämnas tillfälle att yttra sig öfver de anspråk gent emot staden, som kunna komma att väckas i samband med beredningen af förevarande fråga, få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa,

> att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att S:t Ilians socken skall med hela dess område i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser, som skola gälla i fråga om denna inkorporering."

Efter föredragning häraf godkände Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning hvad Drätselkammaren sålunda föreslagit.

§ 162.

Ang. beredande af tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande Oktober (Stadfullmäktiges handlingar N:o 82) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för anordnande af provisoriska tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren i hufvudbyggnaden vid Fiskartorget å tomten N:o 112 södra kvarteret af uttaxerade medel i 1917 års stat anslå ett belopp af förslagsvis 9,000 kronor med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år disponera anslaget.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 163.

Ang. uppsättande af urinoar å läroverkstomten.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 83) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en framställning i ärendet från rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk Harald Vallin och på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel i 1917 års stat lämna ett förslagsanslag af 2,300 kronor för anskaffande och uppsättande af en urinoar i närheten af högre allmänna läroverkets hufvudbyggnad, med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år af tillgängliga medel förskottera anslaget.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herrar Enhörning och vice ordföranden utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 164.

Ang. utvidgning af fängelseområdet.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne September till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Magistratens resolution den 23 i samma månad med infordrande af Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af underdånig framställning af Kungl. Fångvårdsstyrelsen angående öfverflyttande till fångvårdens disposition af en del af det till Västerås lasarett upplåtna kronojordsområdet, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 84) föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte afgifva yttrande i ärendet i enlighet med ett af Drätselkammaren affattadt skrifvelseförslag.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet uppstod en stunds öfverläggning, hvarunder yrkades dels af Herrar Enhörning och vice ordföranden, att Stadsfullmäktige måtte afgifva underdånigt yttrande i ärendet i öfverensstämmelse med Drätselkammarens förslag, dels af Herrar Johansson, Sundström och Danielsson återremiss af ärendet till Drätselkammaren med uppdrag för Drätselkammaren att därvid utreda möjligheten, dels angående erhållande af mark från fängelsets nuvarande tomt till utläggande af en gata intill järnvägsområdet i stället för den norr om fängelseområdet å stadsplanen upptagna Parkvägen samt äfven att utreda möjligheten att till äfventyrs få fängelset förlagdt till

annan plats inom staden, dels ock af Herr Pers, med hvilken Herr Uggla förenade sig, återremiss af ärendet till Drätselkammaren för att Drätselkammaren måtte afgifva nytt förslag till underdånigt yttrande i ämnet och därvid närmare motivera stadens önskan, att fängelset icke måtte bibehållas längre än nödigt vore å dess nuvarande plats.

Vid efter slutad öfverläggning framställd proposition å de gjorda yrkandena beslöto Stadsfullmäktige återremittera ärendet till Drätselkammaren i öfverensstämmelse med Herr Pers' yrkande.

§ 165.

Ang. inköp af kronoegendomen Vallby N:o 4.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne September till Drätselkammaren för utlåtande remitterat ett af Herr Enhörning vid behandlingen af frågan om afsättande af plats för ny kyrkogård väckt förslag om inköp för stadens räkning af kronohemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken, så hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 12 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 85) på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte med bifall till hvad Herr Enhörning föreslagit besluta att till Kungl. Maj:t aflåta en skrifvelse af följande lydelse:

"Till Konungen.

Västerås stad står för närvarande inför uppgiften att anlägga en ny kyrkogård. Platsen för densamma är ännu icke bestämd, hufvudsakligen af den anledningen att något tillräckligt närbeläget område med afgjordt lämpliga betingelser för ifrågavarande ändamål icke finnes. Bland de platser, som blifvit undersökta och som särskildt i estetiskt afseende vunnit synnerligt beaktande, är en del af hemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken. Utom det, att å detta område skulle kunna erhållas en utomordentligt vacker kyrkogård, kan densamma därstädes bättre än på öfriga undersökta platser, erhålla ett afskildt och ostördt läge och detta oaktadt området är det till stadens centrala delar mest närbelägna af de undersökta platserna.

Stadsfullmäktige hafva funnit det för kyrkogårdsfrågans lyckliga lösning fördelaktigt, särskildt som staden för frågans beredande och kyrkogårdens iordningsställande förfogar öfver helt kort tid, att staden är ägare till alla de områden, som kunna komma ifråga vid val af plats. Detta är förhållandet med samtliga de öfriga områden, som äro föremål för utredning, men däremot icke beträffande det föreslagna s. k. Vallbyområdet, som på sätt ofvan nämnts tillhör kronan.

Nämnda förhållande har framstått såsom ett viktigt skäl för staden att söka förvärfva berörda kronohemman. Men staden har därjämte andra skäl att önska sig ett förvärf af denna egendom. Icke så att staden behöfver den för att bereda sig någon ekonomisk fördel. Byggnadsverksamheten synes icke tendera att utbreda sig åt det håll där Vallby ligger. Och för industriella anläggningar lämpar sig denna trakt mycket litet, då den ligger synnerligen olämpligt för att förses med för dylika anläggningar nödiga kommunikationsförbindelser.

Det är utom sambandet med kyrkogårdsfrågan hufvudsakligen ett naturskyddssyfte, som förestafvar stadens önskan att få förvärfva ifrågavarande egendom. Den del af egendomen, som ligger närmast staden utgöres af ett utomordentligt vackert och för hela trakten omkring karaktäristiskt på en hög bergås intill Svartån befintligt gammalt furubestånd, kalladt Trumslagarskogen. Detta skogsområde utgör därjämte en mycket omtyckt och lifligt besökt promenadplats. Det är gifvetvis för dem, som äro måna om tillvaratagandet af de skönhetsvärden, som finnas inom staden och dess omgifningar, af särskildt intresse att icke genom afverkning eller eljes denna skogstrakts betydelse i berörda afseende går förlorad.

Äfven det andra till egendomen hörande skogsområdet, som ligger nära intill det tätt bebyggda förstadssamhället Jakobsberg, hvars inkorporering med staden är starkt ifrågasatt, är en mycket anlitad tillflyktsort för stadsbor och bebyggare inom Jakobsberg vid utflykter i det gröna. Äfven om här icke skogen såsom sådan är så vacker som Trumslagarskogen och ej heller på grund af sitt läge är i samma grad som denna ägnad att gifva karaktär åt omgifningarne, finnes dock skäl att söka bevara äfven denna skogstrakt i sitt naturliga tillstånd och särskildt är det af vikt ur naturskyddssynpunkt, att de väldiga anhopningarne af stora mosshöljda moränblock, som här finnas, få lämnas orubbade.

Det är jämväl för att kunna tillvarataga och skydda dessa och andra — en ekbeväxt kulle invid Svartån, som hotas af fördärf genom grustägt, må särskildt nämnas — naturvärden i stadens omedelbara närhet, som staden önskar förvärfva egendomen.

För att underlätta förvärfvet har staden, på sätt af närlagda handling framgår, förskaffat sig arrendatorns utfästelse att afstå från arrendet af egendomen, i händelse densamma förvärfvas af staden.

På grund af det ofvan anförda få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa, att Västerås stad måtte få af Kungl. Maj:t och Kronan inköpa kronohemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken af Västmanlands län mot en köpeskilling, som bestämmes genom expropriationsförfarande eller på annat sätt, som statsmakterna behagade bestämma."

Under öfverläggningen i ärendet yrkade dels Herrar Enhörning, Sundström, Pers och Fåhræus bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr vice ordföranden likaledes bifall till Drätselkammarens förslag, men att den underdåniga skrifvelsen måtte i ett par punkter omredigeras i öfverensstämmelse med närmare förslag, som af vice ordföranden framställdes, hvarefter Herr Enhörning hemställde att, därest Stadsfullmäktige icke ville till alla delar godkänna den lydelse å den underdåniga skrifvelsen, som Drätselkammaren föreslagit, Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att omformulera och å Stadsfullmäktiges vägnar underteckna skrifvelsen till Kungl. Maj:t.

Vid efter öfverläggningens slut framställd proposition å de gjorda yrkandena godkände Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Drätselkammaren i ärendet föreslagit utan förändring eller tillägg.

§ 166.

Hamnstyrelsens yttrande ang. frågor i samband med Södertälje kanals ombyggnad.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 sistlidne Augusti till Hamnstyrelsen och Drätselkammaren för utlåtande remitterat en genom Magistratens resolution till Stadsfullmäktige öfverlämnad skrifvelse från Kungl. Vattenfallsstyrelsen till Magistraten med förfrågan dels om möjligheten att framdeles i eller invid Västerås anlägga kajer för fartyg med större djupgående än 5.5 meter, dels om hvilka åtgärder staden ämnade vidtaga för att upparbeta trafiken öfver sin hamn, sedan Södertälje kanal blifvit utvidgad, hade yttranden nu inkommit från Hamnstyrelsen och Drätselkammaren, hvarvid Drätselkammaren i likhet med Hamnstyrelsen hemställt, att Stadsfullmäktige måtte såsom eget utlåtande åberopa Hamnstyrelsens i ärendet afgifna yttrande, hvilket fanns intaget under N:o 86 i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar.

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Pers, med hvilken Herrar Gustaf Andersson, Nordin och Falk förenade sig, att uppdraga åt ordföranden att med ledning af Drätselkammarens och Hamnstyrelsens yttranden uppsätta yttrande från Stadsfullmäktige i ämnet, men därvid utesluta hvad som innehölles i näst sista stycket i Hamnstyrelsens skrifvelse rörande åtgärder för reglering af Mälarens vattenstånd; och skulle skrifvelsen på vanligt sätt expedieras genom underskrift af ordföranden och kontrasignation af sekreteraren.

I sammanhang härmed beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Falk lämna i uppdrag åt Hamnstyrelsen att utse den eller de representanter för staden, som kunde ifrågakomma i en kommitté, hvilken handelskammaren för Örebro och Västmanlands län hade för afsikt att få till stånd i och för utredning af trafikförhållandena på Mälaren.

§ 167.

Ang. anslag till inventarier i stadshotellet.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 86) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel i 1917 års stat ställa till Drätselkammarens förfogande ett förslagsanslag å 30,000 kronor att, för den händelse Drätselkammaren funne sådant behöfligt, användas till anskaffande af möbler och dylika inventarier i hotell- och restaurantafdelningarne i stadshotellet.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens sålunda gjorda framställning.

§ 168.

Ang. anslag till Nykterhetsnämnden.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Oktober (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 88) hade Drätselkammaren med öfverlämnande af en framställning från stadens Nykterhetsnämnd om ett anslag å förslagsvis 300 kronor för bestridande af de utgifter, som vore erforderliga för bedrifvande af Nämndens verksamhet, särskildt vid densammas början, för sin del tillstyrkt,

att Stadsfullmäktige måtte af innevarande års förslagsanslag bevilja Nykterhetsnämnden det begärda anslaget.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning hvad Drätselkammaren i ärendet tillstyrkt.

§ 169.

Ang. utvidgning af gasverket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Oktober hade Drätselkammaren med öfverlämnande af en framställning i ärendet från Vatten- och Gasverksstyrelsen på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta dels för tillbyggnad af gasverkets retortugn af gasverkets vinstmedel under åren 1916—1920 anvisa ett förslagsanslag af 22,500 kronor, dels ock medgifva Vatten- och Gasverksstyrelsen rätt att för berörda tillbyggnad använda 125 kvm. af gamla varmbadhusets förra tomt.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 170.

Ang. inköp af mätare.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 17 innevarande Oktober på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte för inköp af mätare anvisa från år 1915 å nyanläggningar för vatten-, gas- och elektricitetsverken besparade medel 16,200 kronor för inköp af mätare, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige samma dag öfverlämnat berörda framställning till Stadsfullmäktiges pröfning och därvid tillstyrkt bifall till densamma.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning bifalla hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen sålunda hemställt och Drätselkammaren tillstyrkt.

§ 171.

Ang. C. A. Lantz ansökan om rätt till handel med explosiva varor.

Sedan Handlanden C. A. Lantz hos Konungens Befallningshafvande i länet anhållit om tillstånd att i sin försäljningslokal Stora gatan 18, där äfven skjutvapen försåldes, försälja explosiva varor af andra klassen hufvudsakligen i förpackningar, eller i likhet med öfriga järnhandlare här i staden samt Konungens Befallningshafvande genom resolution den 12 innevarande Oktober öfverlämnat ansökningen till Magistraten med anmodan att öfver densamma höra Stadsfullmäktige, hade Magistraten genom resolution den 19 innevarande Oktober remitterat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige för yttrandes afgifvande.

Efter häraf tagen del beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden tillstyrka ifrågavarande ansökning.

§ 172.

Ang. inköp af fastigheten N:o 147 västra kvarteret.

Föredrogs följande till Stadsfullmäktige från Drätselkammaren inkomna framställning:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Byggmästaren J. Alb. Fredriksson, som för någon tid sedan inköpt fastigheten N:o 147 i stadens västra kvarter hos Byggnadsnämnden anhållit om tillstånd att inom och å det fastigheten tillhöriga huset mot Slottsgatan, där den nu nedlagda Sundinska tobaksfabriken haft sina fabrikslokaler, vidtaga en del reparations- och ändringsarbeten, har Byggnadsnämnden remitterat berörda byggnadsansökan till Drätselkammaren för yttrande i ändamål att få utrönt, om staden önskade vidtaga åtgärder för inlösen af ifrågavarande fastighet med anledning däraf att en del af den tomtmark, hvarå fabrikshuset är uppfördt, enligt gällande stadsplan skall tagas i anspråk för Slottsgatans vidgning till 10 meters bredd.

Drätselkammaren, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 15 December 1910 erhållit i uppdrag att hafva sin uppmärksamhet riktad på förvärfvandet af fastigheterna inom byggnadskvarteret Lovisa, där den nu ifrågavarande fastigheten är belägen, har med fastighetens ägare fört underhandlingar angående fastighetens öfverlåtande till staden; och hafva dessa underhandlingar ledt till det resultat, att Byggmästaren Fredriksson aflämnat närlagda skrifvelse med erbjudande att till staden försälja fastigheten, sådan den befinner sig å anbudsdagen den 19 innevarande månad för en summa af 71,000 kronor med tillägg af fortsatta reparationskostnader m. m.

För bedömande af fastighetens värde för staden får Drätselkammaren upplysa, att tomten har en areal af 1,786 kvm., att enligt upprättade hyreskontrakt de uthyrda lokalerna inom fastigheten lämna en årlig hyresinkomst af sammanlagdt 8,100 kronor, hvaraf dock ett hyresbelopp å 5,000 kronor, som just afser den under reparation och omändring stående tobaksfabriken, är beroende på, om ändringarne komma till utförande, att utöfver de enligt hyreskontrakten uthyrda lokalerna finnas tre magasinsbottnar i en byggnad invid ån jämte tobaksfabrikens förra kontor, hvilka outhyrda utrymmen torde kunna beräknas inbringa åtminstone 900 kronor i årlig hyra, samt att de fortsatta reparations- och omändringsarbetena enligt Drätselkammarens beräkning torde draga en kostnad af omkring 24,000 kronor.

Drätselkammaren är af den uppfattningen, att staden bör begagna det tillfälle, som nu bjudes att förvärfva ifrågavarande fastighet för att hafva möjlighet att när staden så finner lämpligt reglera Slottsgatan utan allt för stora kostnader för gatumarksförvärf. Men Drätselkammaren anser också, oaktadt berörda gatureglering därigenom måhända kan komma att blifva senare genomförd, att staden bör fullfölja de påbörjade reparations- och omändringsarbetena i fastigheten, dels emedan dessas utförande utgöra ett villkor i det hyreskontrakt, hvarigenom de förra tobaksfabrikslokalerna upplåtits, och dels emedan afsevärdt större afkomst af fastigheten därigenom vinnes. Enligt hyreskontraktet med Aktiebolaget Svenskt Varuhus, som förhyrt lokalerna i gamla

tobaksfabriken på 10 år, utgör nämligen hyran endast 1,000 kronor, till dess reparations- och ändringsarbetena utförts, men 5,000 kronor därefter.

På grund af det nu anförda och då Drätselkammaren såsom ytterligare skäl för ett förvärf af ifrågavarande fastighet kan framhålla, att densamma har gemensam utfartsport med den staden förut tillhöriga fastigheten N:o 146 västra kvarteret (Sundinska huset), får Drätselkammaren tillstyrka antagandet af det föreliggande anbudet och att staden låter fullfölja de planerade restaureringsarbetena inom fastigheten samt fördenskull föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att bemyndiga Drätselkammaren att för en köpeskilling af 71,000 kronor att utgå af lånemedel för stadens räkning inköpa fastigheten N:o 147 i Västerås stads västra kvarter, samt

att för utförande af reparations- och omändringsarbeten i samma fastighet af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag af 24,000 kronor.

Västerås den 21 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Theofil Öberg."

Vid framställningen fanns fogadt det i densamma omförmälda anbudet.

Efter föredragning af handlingarne i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Sundström enhälligt Drätselkammarens ifrågavarande förslag.

§ 173.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 24 innevarande Oktober hade Rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk jämlikt bestämmelse i § 214 mom 3 af gällande läroverksstadga hos Stadsfullmäktige anmält behofvet af vissa ändringar och reparationer i läroverkets hufvudbyggnad. *Ang. restaurering af högre allm. läroverkets hufvudbyggnad.*

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herr vice ordföranden remittera ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 174.

En från stadens Nykterhetsnämnd inkommen skrifvelse af denna dag med förslag till instruktion för Nämnden beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Beredningsutskottet för utlåtande. *Ang. förslag till instruktion för Nykterhetsnämnden.*

§ 175.

Ang. undantag från hälsovårdsstadgan rörande afträdens anordnande.

Till Stadsfullmäktige hade inkommit styrkt afskrift af Kungl. Maj:ts nådiga bref den 9 Augusti 1912 angående undantag för Västerås från hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter om afsrädens anordnande i anledning af en af Stadsfullmäktige den 25 April nämnda år gjord framställning i ämnet.

Stadsfullmäktige beslöto efter föredragning häraf att förberörda handling skulle intagas i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar samt att Hälsovårdsnämnden skulle meddelas underrättelse om densammas innehåll.

§ 176.

Ang. anslag till inköp af inventarier i epidemisjukhuset.

En från Hälsovårdsnämnden inkommen skrifvelse med hemställan, att Stadsfullmäktige måtte för nyanskaffning af lösa inventarier uti de under uppförande varande nybyggnaderna vid epidemiska sjukhuset anvisa ett förslagsanslag å 8,300 kronor beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 177.

Ang. fråga om järnväg från staden åt väster eller nordväst.

Föreslog Herr Sundström i en nu aflämnad skriftlig motion, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt järnvägskommitterade att låta verkställa utredning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt för ändamålet åt kommitterade anvisa ett förslagsanslag å 5,000 kronor.

Efter föredragning af motionen beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera densamma till järnvägskommitterade och Drätselkammaren för yttrande.

§ 178.

Ang. anslag till hushållskurs.

En af Herr Johansson denna dag väckt skriftlig motion med hemställan, att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag å 1,000 kronor för anordnande af en hushållskurs i sammanhang med trädgårdsmässa under nästkommande år samt att idrottsplatsen vid Kopparbergsvägen måtte få kostnadsfritt disponeras för ifrågavarande anordningar, beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af motionären remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 3 November 1916.

Max. Schenström.
Carl Hedberg. *Anton Åberg.*

Offentligen uppläst den 4 November 1916; betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Västerås, 1916. Fredr. Anderssons Boktryckeri.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 30 November 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Danielsson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Fåhræus, Zander, Huggare, Bäckman, Råberg, Gustaf Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, M. Jonsson, Lindén, Carl Hedberg, Aberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkansson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Johan Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Erik Andersson och Larsson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren Johan Karlsson.

§ 179.

Justeringsmän.

Utsågos Herrar M. Jonsson och Lindén att jämte Herr ordföranden justera dagens protokoll.

§ 180.

Ang. annexbyggnad m. m. för flickläroverket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 1 innevarande November, upptagen såsom egen motion af Herrar Enblom och Erik Andersson, hade styrelsen för Västerås högre elementarläroverk för flickor anhållit, att Stadsfullmäktige ville anvisa erfoderliga medel till uppförande af en behöflig annexbyggnad för flickskolan, till nödiga skolmöbler för de nya klassrummen samt till reparation af det nuvarande skolhuset och till de förändringar uti detsamma, som blefve erfoderliga, sedan därvarande bostadslägenheter flyttats till annexbyggnaden, äfvensom upplåta plats för sistnämnda byggnad.

På yrkande af Herr vice ordföranden beslöto Stadsfullmäktige remittera ifrågavarande framställning till Drätselkammaren för utlåtande.

§ 181.

Ang. anslag till Arbetareinstitutets biblioteksverksamhet.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af en framställning i ämnet från styrelsen för Västerås Arbetareinstitut hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 92) på anförda skäl föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel i 1917 års stat bevilja Västerås Arbetareinstitut för dess biblioteksverksamhet:

dels 4,000 kronor för upprätthållande af verksamheten under nästkommande år,

dels 600 kronor till gratifikation åt den afgående föreståndarinnan och dels 500 kronor såsom hyres- och flyttningsbidrag för innevarande år.

Under överläggningen härom yrkade dels Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herr Uggla, att Stadsfullmäktige måtte till biblioteksverksamhetens upprätthållande anslå 5,000 kronor, men i öfriga delar bifall till Drätselkammarens förslag.

Vid framställd proposition å dessa yrkanden godkände Stadsfullmäktige till alla delar utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 182.

Ang. försäljning af tomten N:o 18 b Carlsberg.

Sedan Målaren Arvid Sundkvist hos Drätselkammaren gjort framställning om att få inköpa tomten N:o 18 b af egendomen Carlsberg, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 93) anhållit om Stadsfullmäktiges bemyndigande att enligt ett vid Drätselkammarens skrifvelse fogadt af Sundkvist undertecknadt, den 1 November 1916 dagtecknadt köpekontrakt, upptagande en försäljningssumma af ettusen kronor försälja tomten N:o 18 b af egendomen Carlsberg.

Efter föredragning af handlingarna i ärendet biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens berörda anhållan.

§ 183.

Ang. anslag till Västerås kooperativa kvinnogille för anordnande af matlagningskurser.

Med öfverlämnande af en skrifvelse till Stadsfullmäktige, som ingifvits till Drätselkammaren, från Västerås kooperativa kvinnogille med anhållan om anslag af stadens medel för anordnande af s. k. dyrtidskurser i enkel matlagning äfvensom Lifsmedelsnämndens på Drätselkammarens begäran öfver framställningen afgifna yttrande, hade Drättselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 94) föreslagit, att Stadsfullmäktige måtte desluta

att åt Folkskolestyrelsens barnbespisningsnämnd för anordnande af dyrtidskurser i enkel matlagning för arbetarehustrur och med dem jämställda husmödrar anvisa ett belopp af 1,250 kronor, däraf hälften af uttaxerade medel i 1917 års stat och hälften af tillgängliga medel, att för berörda ändamål mot redovisningsskyldighet tillhandahållas Västerås kooperativa kvinnogille,

samt att bemyndiga Drätselkammaren dels att redan under innevarande år helt eller delvis utanordna ifrågavarande anslag, dels ock att å stadens vägnar hos vederbörande anhålla om bidrag med hälften af ifrågavarande anslag från det af Riksdagen beviljade anslaget till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige efter föredragning häraf utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 184.

Ang. uppränsning af Lillåns mynning och beredande af båtplatser därstädes.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 95) hade Drätselkammaren på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 3,000 kronor i och för upprensning af Lillåns nedre del och anordnande af båtplatser därstädes med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år genom användande af tillgängliga medel förfoga öfver anslaget helt eller delvis.

Stadsfullmäktige godkände efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens förslag.

§ 185.

Ang. yttrande i fråga om utvidgning af fängelseområdet.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne Oktober vid behandling af fråga om afgifvande af underdånigt yttrande i anledning af Kungl. Fångvårdsstyrelsens framställning till Kungl. Maj:t om öfverflyttande till fångvårdens disposition af en del af det till Västerås lasarett upplåtna kronojordsområdet återremitterat ärendet till Drätselkammaren för afgifvande af nytt förslag till underdånigt yttrande i ämnet, hade Drätselkammaren i skrivelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November föreslagit ny lydelse för en del af yttrandet och hemställt, att Stadsfullmäktige måtte aflåta yttrande i enlighet med det sålunda ändrade förslaget.

Efter tagen del af handlingarne i ärendet (Stadsfullmäktiges handlingar N:ris 84 och 96) beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning afgifva underdånigt yttrande i ärendet i öfverensstämmelse med Drätselkammarens senast framställda förslag, hvardan yttrandet skulle erhålla följande lydelse:

"Till Konungen.

Sedan i anledning af nådig remiss den 19 nästlidne September Stadsfullmäktiges yttrande infodrats i anledning af Kungl. Fångvårdsstyrelsens underdåniga framställning angående öfverflyttande till fångvårdens disposition för att sammanläggas med straffängelsets i Västerås tomt af en intill nämnda tomt liggande del af det till Västerås lasarett förut upplåtna kronojordsområdet, få Stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande.

Af det område, hvartill Kungl. Fångvårdsstyrelsen nu önskar erhålla dispositionsrätt, är det endast den del, som ligger öster om fängelsets område, som af lasarettsdirektionen upplåtits till staden för planering och ordnande. Denna

den ojämförligt större delen af området utgjordes före stadens omhändertagande af densamma af mycket lågt liggande och synnerligen vattensjuk mark, som var beväxt med täta bestånd af korgvide: däraf namnet Pilodlingen. Staden, som tidigare, efter öfverenskommelse med lasarettsdirektionen, på stadens och direktionens gemensamma bekostnad, låtit på ett mycket ändamålsenligt sätt igenfylla och ordna området mellan Pilodlingen och Svartån samt förse detta med kaj mot ån, ansåg det högeligen önskvärdt, att äfven Pilodlingen blef på ett tillfredställande sätt ordnad, samt anhöll därför hos lasarettsdirektionen om tillåtelse att få disponera området i ändamål att efter påfyllnad af detsamma där anordna en för allmänheten tillgänglig öppen plantering.

Platsen är icke, såsom Kungl. Fångvårdsstyrelsen uppgifver, afsides belägen och svåröfvervakad. Tvärtom råder å den utmed järnvägen anlagda vägen och äfven å den gångväg, som redan finnes i den s. k. Parkgatan eller Parkvägen norr om fängelsets område, en synnerligen liflig gångtrafik, och sedan Parkvägen blifvit utlagd enligt stadsplanen och förbundits med en planerad ny bro öfver Svartån, kommer helt visst äfven en liflig körtrafik och måhända i en framtid äfven spårvägstrafik att uppstå å denna trafikled.

Om ifrågavarande plats tidigare varit tillhåll för en del löst folk, så är detta dock icke numera fallet, sedan pilbestånden aflägsnats. Stadens arbeten för platsens ordnande hade nämligen vid den tid, då det blef bekant, att densamma måhända skulle komma att läggas till fängelsets område, fortskridit så långt, att platsen blifvit torrlagd, utfylld och planerad till erforderlig höjd.

Det har icke kunnat undgå att väcka särskild uppmärksamhet, att först sedan genom stadens åtgöranden platsen börjats antaga ett mera tilltalande utseende, densamma befunnits behöflig för utvidgning af fängelseområdet, medan därförinnan icke någon önskan i denna riktning försports. Hade stadens myndigheter haft anledning förmoda, att platsen så snart, som nu synes blifva fallet, om Kungl. Fångvårdsstyrelsens framställning vinner nådigt bifall, skulle komma att gå staden ur händerna, hade gifvetvis inga kostnader bilfvit af staden nedlagda på platsens ordnande och den fyllning, som nu upplagts därstades, blifvit förd till andra platser, där staden haft direkt nytta af densamma.

Värdet af de arbeten, staden nedlagt på ordnandet af ifrågavarande plats, torde lågt räknadt kunna uppskattas till 2,000 kronor, och anse Stadsfullmäktige rättvist att detta belopp, som besparats statsverket, erlägges till staden, i händelse platsen kommer att tilläggas fängelseområdet.

Som emellertid, därest en del af det nu ifrågavarande området B—G—H—I—D—C—B, som ligger norr om fängelsets nuvarande område och mellan detta och den nya trafikleden — således områdets västliga smala del, till hvilken staden ej haft dispositionsrätt — tillägges fängelseområdet, hvaremot Stadsfullmäktige gifvetvis icke hafva något erinra, fängelseområdet kommer att gränsa omedelbart intill den nya trafikleden och äfven enligt Stadsfullmäktiges förmenande erbjuda fullt tillräckligt utrymme för uppförande af bostäder för bevakningspersonalen, synes det Stadsfullmäktige, som om Kungl. Fångvårdsstyrelsen borde kunna afstå från sin önskan att förvärfva områdets östra del, motsvarande den förra "Pilodlingen" och låta staden fortsätta att ordna denna på ett tilltalande sätt.

I hvarje fall vilja Stadsfullmäktige uttala önskvärdheten af, att, om jämväl denna östra del kommer att tilläggas fängelseområdet, och förses med inhägnad, inhägnaden endast kommer att utgöras af ett lätt staket. Ifrågavarande trakt

är nämligen såsom ofvan nämnts mycket lifligt trafikerad och då omgifningarne på flera sidor om fängelset äro synnerligen vackra — Stadsfullmäktige erinra om slottsparken och slottsträdgården, planteringarne inom lasarettets stora och starkt kuperade område samt Stallhagsparken — är det synnerligen önskvärdt, att traktens utseende, för hvilket fängelset med dess höga plank gifvetvis icke är någon prydnad, icke än mer försämras genom ytterligare anläggningar af liknande slag.

I sammanhang härmed tillåta sig Stadsfullmäktige framhålla ett allmänt här i staden förefintligt önskemål om fängelsets förflyttning till annan lämpligare och mindre bemärkt plats i eller i närheten af staden. Redan nu äro de ofvan omförmälda gångvägarne på ömse sidor om fängelset lifligt trafikerade och omtyckta promenadplatser såsom förbindelseleder mellan Stallhagen, Slottsparken och lasarettets trädgårdsområde samt hamnen och hamnpromenaden. Sedan, såsom meningen är, en ny bro öfver Svartån, afsedd äfven för körtrafik, blifvit anlagd omedelbart norr om järnvägsbron, kommer gifvetvis trafiken invid fängelset att i hög grad ökas. Ofvan har framhållits den ofördelaktiga inverkan på de vackra omgifningarne, som fängelsebyggnaderna och därtill hörande höga plank medföra, och det är tydligt, att ju mera ifrågavarande trakt af staden blir uppmärksammad såsom en af dess vackraste punkter, desto mera skall fängelseanläggningens mindre fördelaktiga intryck framträda. Det vore därför önskligt, att icke fängelset genom ökade anläggningar och ytterligare däråt nedlagda kostnader blir ännu fastare bunden vid den nuvarande platsen.

Sammanfattande det ofvan anförda få Stadsfullmäktige förklara:

att Stadsfullmäktige icke hafva något att erinra emot att den västra smalare delen af det ifrågavarande området tillägges fängelsets tomt,

att Stadsfullmäktige väl ej kunna motsätta sig att jämväl den öfriga delen af området disponeras för fångvården, men finna detta mindre nödvändigt med hänsyn till de skäl Kungl. Fångvårdsstyrelsen anfört samt anse det synnerligen önskvärdt, om staden finge fortfarande disponera denna plats,

samt att därest sist berörda del af området likväl kommer att ingå i fängelsets tomt, Stadsfullmäktige vilja framhålla billigheten af, att staden erhåller ersättning för de å platsen genom stadens försorg utförda arbetena med ett skäligt belopp af 2,000 kronor, äfvensom önskvärdheten af, att platsen måtte ordnas och inhägnas på ett med hänsyn till de vackra yttre omgifningarn tilltalande sätt."

§ 186.

Ang. inventarier för epidemisjukhuset.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Hälsovårdsnämndens framställning, att Stadsfullmäktige ville för nyanskaffning af lösa inventarier i de under uppförande varande nybyggnaderna vid stadens epidemisjukhus anvisa ett förslagsanslag å 8,300 kronor, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 97) tillstyrkt bifall till Nämndens framställning samt tillika föreslagit, att det begärda anslaget måtte beviljas att utgå af uttaxerade medel i 1917 års stat.

Efter föredragningen häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning, utan omröstning, hvad Drätselkammaren i ärendet tillstyrkt och föreslagit.

§ 187.

Ang. anslag till Västerås Gartnersällskap för en hushållskurs

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne Oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herr Johanssons motion om anslag till en hushållskurs under en till nästkommande år af Västerås Gartnersällskap planerad trädgårdsmässa här i staden samt om upplåtande af plats för trädgårdsmässan, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 98) på anförda skäl tillstyrkt motionen och sålunda hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af uttaxerade medel i 1917 års stat bevilja Västerås Gartnersällskap ett anslag af 1.000 kronor såsom bidrag till anordnande härstädes under nästkommande år af hushållskurser i samband med en af sällskapet anordnad s. k. trädgårdsmässa i Västerås samt att för trädgårdsmässan afgiftsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen i Vasaparkens östra del invid Kopparbergsvägen.

Stadsfullmäktige biföllo efter föredragning häraf på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 188.

Ang. försäljning af tomterna N:is 35 och 38 Västermalm.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 9 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 99) hade Drätselkammaren med anledning af en framställning från stiftarne för det efter initiativ af staden under bildning varande aktiebolaget för uppförande af arbetarbostäder i Västerås, att få af staden inköpa en del byggnadstomter, hemställt att Stadsfullmäktige måtte besluta att bemyndiga Drätselkammaren att till pris och på villkor, som Drätselkammaren kunde finna för staden antagliga, försälja tomterna N:is 35 och 38 Västermalm i Västerås.

Efter föredragning häraf biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens framställning.

§ 189.

Ang. undersökning rörande ny järnväg från staden åt väster eller nordväst

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästidne Oktober till Järnvägskommitterade och Drätselkammaren för utlåtande remitterat Herr Sundströms motion om undersökning af en tilltänkt ny järnväg åt väster eller nordväst, hade de begärda utlåtandena nu inkommit (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 100); och beslöto Stadsfullmäktige efter föredragning af handlingarne i ärendet på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning i öfverensstämmelse med hvad kommitterade och Drätselkammaren tillstyrkt uppdraga åt Järnvägskommitterade att låta verkställa en förberedande undersökning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt för ändamålet åt kommitterade af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 2,000 kronor.

§ 190.

Ang. inrättande af en välgörenhetsbyrå.

Sedan Herr Edström till Drätselkammaren ingifvit en af honom såsom motion upptagen framställning till Stadsfullmäktige angående inrättande af en välgörenhetsbyrå i staden med anhållan, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande till Stadsfullmäktige öfverlämna motionen, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 101) med bifogande af berörda motion, hemställt, att Stadfullmäktige måtte i så måtto bifalla densamma, att i och för anordnande på försök af en välgörenhetsbyrå i öfverensstämmande med hvad i motionen föreslagits för en gång anvisades ett belopp af 500 kronor att upptagas till uttaxering i 1917 års stat.

Under öfverläggningen härom yrkade dels Herr Edström, med instämmande af Herrar Oest, Falk, Fåhræus, Björkman, Enblom, Pers och Enhörning samt fru Andersson bifall till Drätselkammarens förslag, dels ock Herrar Kättström och M. Jonsson afslag å framställningen.

Elfter slutad öfverläggning och sedan Herr ordföranden förklarat, att för bifall till framställningen, såsom afseende anslag till ett nytt ändamål eller behof, erfodrades två tredjedelars pluralitet, framställdes proposition å de gjorda yrkandena, hvarefter och då vid den på begäran anställda omröstningen (voteringslista Bil. § 190) afgåfvos 18 ja-röster för afslag och 28 nej-röster för bifall till Drätselkammarens förslag, Stadsfullmäktige förklarades hafva afslagit förevarande framställning.

§ 191.

Ang. tilläggsanslag för den kommunala svingården.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 innevarande November (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 102) hade Drätselkammaren, med öfverlämnande af en redogörelse från stadens förvaltare öfver kostnaderna för stadens svingårdsanläggning vid Malma, på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige måtte besluta att af lånemedel bevilja ett anslag å 38,000 kronor till täckande af kostnaderna för stadens svingårdsanläggning vid Malma till den del samma kostnader icke kunnat utgå af det af Stadsfullmäktige för ändamålet tidigare lämnade anslaget, äfvensom för en del i samband med svingårdsanläggningen utförda byggnadsarbeten.

Efter häraf tagen del biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning Drätselkammarens berörda hemställan.

§ 192.

Ang. instruktion för nykterhetsnämnden.

Seden Stadsfullmäktige den 26 nästlidne Oktober till Beredningsutskottet för utlåtande remitterat Nykterhetsnämndens förslag till instruktion för nämnden, hade Beredningsutskottet nu afgifvit infordradt yttrande i ärendet genom skrifvelse af den 17 innevarande November, hvilken jämte Nykterhetsnämndens framställning fanns intagen i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för dagen under N:o 103.

Vid föredragning af detta ärende fattades nedan omförmälda särskilda beslut.

§ 1. I fråga om lydelsen af § 1 andra stycket yrkade dels Herr vice ordföranden, att efter orden "genom lämpliga åtgärder" måtte inskjutas orden "inom gränserna för dess befogenhet" i hvilket yrkande Herr Sundström instämde, dels Herr Pers, med instämmande af Herrar Enblom, Danielsson och Bäckman, bifall till Nykterhetsnämndens oförändrade af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag, dels Herr Falk bifall till nämndens förslag allenast med den förändringen, att ordet "eventuellt" utbyttes mot uttrycket "där så kan ske", dels ock Herr Uggla återremiss af hela ärendet till Beredningsutskottet för omarbetning af förslaget.

Sedan efter öfverläggningens slut i denna del af ärendet Stadsfullmäktige till en början med afslag å remissyrkandet beslutat företaga ärendet till slutligt afgörande vid detta sammanträde, framställdes proposition å öfriga ofvan omförmälda yrkanden, och godkände Stadsfullmuktige därvid utan omröstning momentet med den ändring, som af Herr Falk föreslagits.

§ 2 godkändes på yrkande af Herr Falk i öfverensstämmelse med Nykterhetsnämndens och Beredningsutskottets förslag.

§ 3. Vidkommande 3:dje paragrafens lydelse yrkade dels Herr vice ordföranden, att densamma måtte affattas sålunda: "Det åligger stadens biträdande ombudsman att föra protokollet vid Nykterhetsnämndens sammanträden samt ombesörja expeditionsgöromålen", dels ock Herr Pers bifall till Beredningsutskottets förslag till lydelse af förevarande paragraf.

Vid framställning af proposition å dessa yrkanden godkände Stadsfullmäktige utan omröstning den af Beredningsutskottet föreslagna lydelsen.

§ 4. Vid föredragning af § 4 yrkade dels Herrar Uggla, Nordin, Falk, Edström och Fåhræus, att i stället för §§ 4—6 måtte i slutet af instruktionen antagas ett stadgande af följande lydelse: "I öfrigt äger nämnden för sig antaga arbetsordning", dels ock Herrar Bäckman, Johansson, Danielsson och vice ordföranden, att § 4 måtte godkännas i enlighet med nykterhetsnämndens af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag; och blef vid framställd proposition härå sistnämnda yrkande genom begärd och anställd omröstning (voterinslista bil. § 192), därvid 12 ja-röster afgåfvos för Herrar Ugglas m. fl. förslag och 34 nej-röster för Herr Bäckmans yrkande, Stadsfullmäktiges beslut.

§§ 5—8 godkändes härefter oförändrade enligt nämndens och Beredningsutskottets förslag.

Slutligen antogs förslaget i dess helhet med ofvan angifna förändringar, dock att, i enlighet med Herr vice ordförandens därom framställda förslag, nu förevarande stadga skulle benämnas reglemente i stället för instruktion.

Stadsfullmäktige hade alltså för sin del antagit och godkändt följande:

REGLEMENTE

FÖR VÄSTERÅS STADS NYKTERHETSNÄMND.

§ 1. Nykterhetsnämnden har till uppgift att fullgöra de åligganden, som enligt lagen om behandling af alkoholister den 30 juni 1913 tillhöra sådan nämnd.

I öfrigt åligger det nykterhetsnämnden att genom lämpliga åtgärder verka för nykterhetens befrämjande inom staden, då så ske kan, under medverkan af

vederbörande myndighet, samt att förvalta de medel, som för nämnda ändamål ställas till nämndens förfogande.

§ 2. Nämnden består af åtta ledamöter, hvilka af Stadsfullmäktige utses för en tid af fyra kalenderår, dock att af dem, som första gången väljas, halfva antalet efter lottning afgår vid andra årets slut.

Af ledamöterna böra minst en vara läkare och en representant för den kommunala fattigvården.

Afgår ledamot före utgången af den tid, för hvilken han blifvit vald, anställes nytt val för den afgåendes återstående uppdragstid.

§ 3. För den händelse befattningen såsom nämndens sekreterare icke uppehålles af en stadens tjänsteman äger sekreteraren uppbära arvode till belopp, som efter förslag af nämnden bestämmes af Stadsfullmäktige.

Till sekreterare må jämväl antagas ledamot af nämnden.

§ 4. Nämnden sammanträder på kallelse af ordföranden, så ofta han finner det erfoderligt, i regel en gång i månaden. Kallelse till sammanträde skall ock af ordföranden utfärdas, då minst tre af nämndens ledamöter därom hos ordföranden skriftligen anhålla.

§ 5. Nämnden är beslutför, då minst fem ledamöter äro närvarande. Omröstning inom nämnden verkställes öppet och gäller därvid den mening, hvarom de flesta sig ena, eller vid lika röstetal, den mening, ordföranden biträder.

§ 6. Vid nämndens sammanträden föres protokoll, som justeras vid påföljande sammanträde eller i särskilda fall af två därtill utsedda ledamöter. Protokoll jämte utdrag däraf undertecknas af sekreteraren.

Utgående expeditioner skola, försedda med sekreterarens kontrasignation, å nämndens vägnar undertecknas af ordföranden eller, vid förfall för denne, af vice ordföranden eller två andra ledamöter.

§ 7. Framställningar till nämnden kunna göras antingen muntligen vid nämndens sammanträden eller skriftligen. I sistnämnda fall skola de ingifvas till nämndens sekreterare, hvilken för nämnda ändamål skall vara att anträffa minst två timmar i veckan å kungjorda tid och plats.

§ 8. Nämndens förvaltningsåtgärder granskas årligen af stadens revisorer, till hvilka nämnden har att före mars månads utgång hvarje år öfverlämna sina protokoll jämte berättelse öfver sin verksamhet under föregående kalenderår.

§ 193.

Ang. Borgm. J. Karlssons entledigande från ledamotskap i Folkskolestyrelsen

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 innevarande November hade Herr Borgmästaren John Karlsson på grund af ökande ämbetsgöromål anhållit om entledigande från och med år 1917 från ledamotskapet i stadens folkskolestyrelse.

Efter föredragning häraf, beslöto Stadsfullmäktige bifalla berörda framställning äfvensom på yrkande af Herr vice ordföranden uppdraga åt Beredningsutskottet att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till val af en ny ledamot i Folkskolestyrelsen i den sålunda afgåendes ställe.

§ 194.

Ang. tilläggsanslag för tekniska skolans nybyggnad.

I anledning däraf, att Drätselkammaren fått från Byggnadskommitterade för ny teknisk skola emottaga en framställning af följande lydelse:

"Till Drätselkammaren i Västerås.

Vid öppnande af afgifna entreprenadanbud å uppförande af ny teknisk skola härstädes samt dennas förseende med ledningar af olika slag har det visat sig, att kostnaden för byggnadens uppförande, därest vindsvåningen ej till någon del inredes, med i rundt tal 118,000 kronor kan beräknas komma att öfverstiga det af Stadsfullmäktige för ändamålet anvisade anslaget 362,000 kronor ur Zimmermanska fonden, så att kostnaden skulle uppgå till omkring 480,000 kronor. Orsaken till att anslaget visat sig vara otillräckligt är att tillskrifva den omständigheten, att prisen på byggnadsmaterial ansenligt stigit, sedan den tid byggnadsprogrammet uppgjordes, hvilket äfven varit fallet med arbetslönerna.

Då byggnadskommitterade anse, att byggnadsprogrammet emellertid bör följas med den inskränkning däri, att med inredningen af vindsvåningen bör anstå, till dess oafvisligt behof däraf föreligger, anhålla kommitterade härmed, att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige begära ett ytterligare byggnadsanslag å 118,000 kronor. Häraf skulle 50,000 kronor såsom ställts i utsikt tillskjutas af härvarande större industriföretag på sådant sätt att beloppet skulle öfverlämnas till fonden.

Enligt hvad byggnadskommitterade inhämtat har fondens tillgångar genom kursstegring å fonden tillhöriga aktier samt upplupna räntor sedan Stadsfullmäktige fattade beslut i byggnadsfrågan ökats med omkring 47,000 kronor, hvarjämte å dessa tillgångar under byggnadstiden kan beräknas ränta till ett belopp af omkring 12,000 kronor. Enligt föreliggande entreprenadanbud och nu gjorda beräkning skulle uppförande af ny teknisk skola efter industribolagens tillskott icke medföra förbrukning af hela fonden, utan skulle af densamma för framtida behof, stående i samband med skolans verksamhet, såsom äfven från början af Stadsfullmäktige afsetts, kunna reserveras ett någorlunda stort belopp eller omkring 50,000 kronor.

Under hänvisning till det nu anförda hemställa kommitterade, att Drätselkammaren ville, under förutsättning att fondens medel ökas med 50,000 kronor genom tillskott från härvarande industrier, hos Stadsfullmäktige begära ett anslag å ytterligare 118,000 kronor ur Zimmermanska fonden utöfver förut beviljade 362,000 kronor för uppförande af nybyggnad för teknisk skola äfvensom ombesörja realiserandet af fonden tillhöriga aktier om möjligt till nu gällande kurs.

Västerås den 28 November 1916.

För Byggnadskommitterade:

Georg Enhörning.

Ragnar Tenow",

hade Drätselkammaren till Stadsfullmäktige aflåtit följande skriftliga framställning:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren den 28 innevarande November hafva byggnadskommitterade för ny teknisk skola anmält, att för utförande af ifrågavarande byggnadsföretag utöfver förut anvisade 362,000 kronor skulle erfordras ytterligare 118,000 kronor och detta äfven om vindsvåningen ej alls skulle inredas, samt under uppgift, att storindustribolagen här i staden antagligen vore villiga att, för att byggnadsföretaget skulle komma till stånd, anslå ett belopp af 50,000 kronor till Zimmermanska fonden, hemställt, att Drätselkammaren måtte hos Stadsfullmäktige göra framställning om erhållrnde af erforderligt fyllnadsanslag.

Sedan berörda skrifvelse inkommit till Drätselkammaren, har Drätselkammaren mottagit bilagda till Stadsfullmäktige ställda skriftliga erbjudande från Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget och Aktiebolaget Svenska Metallverken att under förutsättning, att Stadsfullmäktige den 30 innevarande månad bevilja det ytterligare anslag för ifrågavarande nybyggnad, som kommitterade begärt, till Zimmermanska fonden öfverlämna ett belopp af 50,000 kronor.

Den anslagsökning, som här begäres, är högst afsevärd och skulle, om icke bolagens tillskott komme till, taga hela Zimmermanska fonden i anspråk. Det uttalades dock i samband med byggnadsanslagets beviljande, att en summa af omkring 50,000 kronor borde kvarstå som kontant tillgång i fonden såsom en framtida reserv. Detta synes nu tack vare bolagens offervillighet kunna ske, oaktadt den inträdda fördyringen af byggnaden. På grund häraf anser sig Drätselkammaren också kunna tillstyrka kommitterades framställning, då det ju måste anses önskvärdt, att ifrågavarande byggnadsföretag efter den långa utredningen nu realiseras och ej uppskjutes till en obestämd framtid. Byggnagsföretagets igångsättande just nu innebär äfven den fördelen, att de arbetstillfällen, som därigenom erbjudas, bidraga att förhindra den arbetsbrist, som måhända eljest skulle inträda under den kommande vintern. I sammanhang härmed vill Drätselkammaren uttala önskvärdheten af, att vid byggnadsarbetet i första hand och så vidt möjligt arbete beredes åt arbetare här i staden.

På grund af det anförda får Drätselkammaren med öfverlämnande af kommitterades framställning och under tillstyrkande af densamma föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att med betygande af sin tacksamhet för den stora och för ifrågavarande företags realiserande betydelsefulla gåfvan emottaga Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets och Aktiebolaget Svenska Metallverkens erbjudande att till Zimmermanska fonden öfverlämna 50,000 kronor,

samt att af Zimmermanska fondens medel utöfver förut beviljade 362,000 kronor anslå ytterligare 118,000 kronor för uppförande af nybyggnad för teknisk skola i Västerås.

Västerås den 29 November 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning. *Theofil Öberg*";

varande vid Drätselkammarens skrifvelse fogad den däri omförmälda utfästelsen, så lydande:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under förutsättning att Stadsfullmäktige vid sammanträde den 30 innevarande månad beviljar ett ytterligare anslag för uppförande af nybyggnad afsedd för tekniska skolan i Västerås, som af byggnadskommitterade i skrifvelse af den 28 dennes begärts, förklara vi oss villiga att till Zimmermanska fonden öfverlämna ett belopp af *Kronor 50,000.*

Västerås den 29 November 1916.

Allm. Svenska Elektr. A.-B. Aktiebolaget Svenska Metallverken.

Arthur Linden. *Erik Falk.*"

Efter föredragning af ofvanstående handlingar biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning till alla delar, hvad Drätselkammaren i ofvanintagna framställning föreslagit.

§ 195.

Sedan Stadsfullmäktige, på sätt näst föregående § i protokollet utvisar, i samband med beviljande af det af Byggnadskommitterade begärda tilläggsanslaget från Zimmermanska fonden för uppförande af nybyggnad för tekniska skolan i Västerås beslutat mottaga en enligt skrifvelse till Stadsfullmäktige den 29 innevarande November af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebol. och A.-B. Svenska Metallverken erbjuden gåfva till ofvannämnda fond å 50,000 kronor, så beslöto Stadsfullmäktige nu särskildt till protokollet uttala stadens tacksamhet för den stora och för ifrågavarande byggnadsföretags åvägabringande betydelsefulla gåfvan.

§ 196.

Ang. anslag till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

Sedan Lifsmedelsnämnden till Drätselkammaren under anhållan om dess yttrande öfverlämnat följande framställning:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Såsom torde vara för Stadsfullmäktige kändt har innevarande års Riksdag beviljat ett anslag å 5,000,000 kronor till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor; och äro numera närmare föreskrifter genom Kungl. Kungörelse den 13 sistlidne månad utfärdade angående villkoren för erhållande af bidrag ur nämnda anslag. Enligt nämnda föreskrifter är kommun, som anvisar anslag för inköp af de nödvändigaste lifsförnödenheterna såsom mjöl, mjölk, sill, potatis, fläsk o. d. samt bränsle, äfvensom af kläder att tillhanda-

hållas mindre bemedlade samhällsmedlemmar, berättigad att erhålla statsbidrag utgående med högst samma belopp, som af kommunens medel för ändamålet användts.

I fråga om vissa förnödenheter har staten sökt genom särskilda åtgärder motverka prisfördyringen dels genom utfärdande af maximiprisförordningar, dels ock genom att tillhandahålla vissa varor till lägre pris än det i allmänna marknaden förekommande, antingen nu detta skett kompensationsvis eller på annat sätt, men åtskilliga andra lika nödvändiga förnödenhetar, särskildt kläder, och bland lifsmedel, för att nämna exempel, ärter, potatis och sill hafva icke varit föremål för liknande åtgärger. Då priset å sådana nödvändighetsvaror stigit i proportion med priset å andra förnödenheter och ytterligare prisstegringar äro att förvänta samt statsanslaget ställts till förfogande för kommuner för inköp af förnödenheter tillhörande hufvudsakligen förra kategorien att tillhandahållas dem dyrtiden trycker hårdast, synes det vara kommunens skyldighet att bidraga till att statsanslaget kommer till användning, förutsatt att stora lager af befolkningen inom kommunen hafva behof af, att kommunen träder hjälpande emellan på detta sätt.

Visserligen råder för närvarande högkonjunktur inom härvarande större industrier, hvilken medfört förbättrade löner för denna industris arbetare, men det torde, hvad familjeförsörjare angår, med fog kunna påstås, att denna löneförbättring icke stått i proportion med den stadigt fortgående fördyringen af förnödenheter af olika slag eller medfört någon större möjlighet för sådana familjeförsörjande arbetare att uthärda dyrtiden. Samma är förhållandet i ännu högre grad med arbetare inom andra fack För stora delar af stadens arbetarebefolkning och med dem ekonomiskt jämställda grupper af löntagare är ställningen bekymmersam och hjälp af nöden.

Hvad vidkommer användningen af det anslag Nämnden här nedan begär har Nämnden tänkt sig att en del af detsamma skulle användas till inköp af kläder att utdelas utan ersättning genom den inom Folkskolestyrelsen tillsatta barnbespisningsnämnden till fattiga barn i skolåldern, tillhörande stora familjer, samt återstående till inköp af förnödenheter, å hvilka priset icke reglerats genom särskilda statsåtgärder, hvilka förnödenheter skulle genom Nämndens egen försorg utförsäljas till afsevärdt billigare pris, än det dessa förnödenheter betinga i handeln. Härvid skulle iakttagas, att rätt att inköpa dessa förnödenheter i främsta rummet skulle tillkomma familjeförsörjare med en årlig inkomst af högst 3,000 kronor.

De närmare detaljföreskrifterna torde Stadsfullmäktige lämpligen böra öfverlämna åt Lifsmedelsnämnden att utfärda med iakttagande af de allmänna principer angående anslagets användning, som här ofvan angifvits.

Under hänvisning till det ofvan anförda och för att staden må kunna blifva delaktig af statsanslag för ändamålet hemställer Nämnden,

att Stadsfullmäktige ville för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor, under förutsättning att bidrag af statsmedel kommer att utgå med liknande belopp, anvisa ett förslagsanslag å 6,000 kronor att användas till inköp af kläder till fattiga barn i skolåldern, tillhörande barnrika familjer, samt för inköp af lifsförnöden-

heter, särskildt ärter, sill och potatis att sedan utdelas och försäljas i enlighet med de grunder som här ofvan närmare angifvits,

samt att beloppet tillika med den summa, som kan erhållas i statsbidrag, skall ställas till Nämndens förfogande att användas i angifna syfte emot redovisningsskyldighet.

Västerås den 28 November 1916.

För lifsmedelsnämnden:

Karl Hägwall.

Ragnar Tenow",

hade Drätselkammaren öfverlämnat samma framställning till Stadsfullmäktige med följande skrifvelse:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan stadens lifsmedelsnämnd anhållit, att Drätselkammaren ville med eget yttrande till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna Nämndens närlagda till Stadsfullmäktige ställda skrifvelse med hemställan om anslag för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor här i samhället, får Drälselkammaren för egen del tillstyrka lifsmedelsnämndens framställning med tillägg, att det begärda anslaget, 6,000 kronor, måtte beviljas att utgå af uttaxerade medel i 1917 års stat samt att det måtte lämnas Drätselkammaren i uppdrag att å stadens vägnar göra underdånig framställning om erhållande af lika stort bidrag till de ändamål, hvartill stadens anslag skulle utgå, från det af Riksdagen lämnade anslaget för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

Västerås den 29 November 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg."

Efter föredragning af dessa handlingar biföllo Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Enhörning utan omröstning hvad Lifsmedelsnämnden och Drätselkammaren sålunda hemställt och föreslagit.

§ 197.

Ang. anskaffande af ett muderverk m. m.

Föredrogs följande till Stadsfullmäktige inkomna framställning från Drätselkammaren:

"Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Det har under sista tiden yppat sig ett tillfälle för staden att till förmånligt pris kunna få inköpa ett större mudderverk jämte några prämar samt en del delar och inventarier, hörande till ett mudderverk. Mudderverket är för

närvarande icke i sådant skick, att detsamma utan vidare kan användas för de muddringar, som här i hamnen måste utföras i och för fullbordande af redan beslutade hamnutvidgningar och de nya arbeten i hamnen, som måste blifva en följd af Mälarens öppnande för större sjöfart. Men genom reparation och kompletteringar kan möjligen af detsamma ett för stadens behof för den närmare tiden användbart mudderverk erhållas. Utredning härom har ännu ej hunnit verkställas. Som det emellertid är nödvändigt, att Drätselkammaren redan nu erhåller bemyndigande att inköpa ifrågavarande mudderverk, om det skall kunna hitföras före vinterns inbrott, i händelse det öfverhufvud taget skulle befinnas vara för staden användbart, får Drätselkammaren nu anhålla om anslag för ändamålet. Det torde böra nämnas, att stadens nuvarande lilla mudderverk är otillräckligt för större muddringsarbeten och att staden för sådana hittills måst hyra mudderverk från annat håll.

För det nu ifrågasatta inköpet torde en summa af omkring 30,000 kronor vara tillräcklig.

Drätselkammaren får alltså hemställa, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att, för den händelse en närmare undersökning visar, att det kan blifva för staden fördelaktigt, för ofvan angifna ändamål använda ett belopp af förslagsvis 30,000 kronor af tillgängliga medel, att framdeles, om köp kommer till stånd, gäldas på sätt då kan blifva, efter förslag af Drätselkammaren, af Stadsfullmäktige bestämdt.

Västerås den 29 November 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning. *Theofil Öberg.*“

På yrkande af Herr Enhörning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens berörda framställning.

§ 198.

Ang. ny löne-reglering för poliskåren m. fl.

En från Magistraten inkommen skrifvelse af innevarande dag med hemställan om ny lönereglering redan under nästkommande år för poliskåren, stadsvaktmästaren och expeditionsbetjänterna beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herr vice ordföranden remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 4 December 1916.

Max. Schenström.

Martin Jonsson. *Arthur Lindén.*

Offentligen upplåst den 7 December 1916, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 20 December 1916.

Närvarande: Ordföranden Herr Häradshöfdingen Max. Schenström, vice ordföranden Herr Läroverksadjunkten B. Fjellman samt Herrar Uggla, Björkman, Johansson, Sundström, Karlsson, Oest, Nordin, Erik Andersson, Johan Svensson, Enhörning, Edström, Hedin, Larsson, Zander, Huggare, Bäckman, Gust. Andersson, Romé, Vennberg, Falk, Fru Nina Andersson, Herrar Kättström, Jansson, Lindström, Pers, A. Jonsson, Thunblad, Lindén, Carl Hedberg, Åberg, Dahlfors, Keijser, Aug. Hedberg, Ahlin, Håkansson, Nissen, Alb. Andersson, C. J. Svensson, Joh. Andersson, Spjut, Enblom och Vestholm.

Frånvarande med godkändt förfall voro Herrar Danielsson, Fåhræus, Råberg och Martin Jonsson.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Borgmästaren John Karlsson under början af sammanträdet samt under senare delen af detsamma Herr Rådmannen J. V. Ödman.

§ 199.

Justeringsmän.

Uppdrogs åt Herrar A. Jonsson och Thunblad att jämte Herr ordföranden justera protokollet vid sammanträdet.

§ 200.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 Oktober 1912 i anledning af en af Herr Larsson m. fl. väckt motion bland annat uppdragit åt Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren att utreda i hvad mån lättnader kunde beredas byggnadsföreningar och andra, som byggde och bodde å stadens områden, i hvad det gällde kostnaderna för framdragande af vatten-, gas- och afloppsledningar, underhåll af gator och vägar samt anordnande af belysning, äfvensom att uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till bestämmelser härom, hade Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren tillsatt en

gemensam kommitté för ifrågavarande ärendes beredning. Efter det berörda kommitté till Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren i skrifvelse den 25 Juni innevarande år afgifvit betänkande med förslag till villkor och bestämmelser angående utsträckningar af stadens allmänna ledningar utom stadsplanen och anslutningar till desamma, hade Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 7 innevarande December (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 105), med öfverlämnande af berörda kommittéutredning äfvensom Vatten- och Gasverksstyrelsens yttrande däröfver, i ärendet afgifvit eget utlåtande.

Efter föredragning af berörda ärende samt framställning af särskilda propositioner i dess särskilda delar fattade Stadsfullmäktige till alla delar beslut i ärendet i öfverensstämmelse med hvad kommitterade föreslagit med de ändringar, som af Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren föreslagits med af Drätselkammaren förordade formuleringar; och hade Stadsfullmäktige sålunda till framtida efterrättelse antagit följande:

Villkor och bestämmelser

angående utsträckningar af stadens allmänna ledningar utom stadsplanen och anslutningar till desamma.

1:o) Stadens ledningar, inklusive serviser till tomtgräns, för aflopp, vatten, gas och elektrisk ström utdragas till och inom bebyggda eller för bebyggande afsedda områden utom stadsplanen, i den mån Stadsfullmäktige pröfva sådana anläggningar behöfliga och anslå erforderliga medel till gäldande af stadens andel i kostnaderna för desamma, hvarvid i första hand stadens egna områden böra tillgodoses.

2:o) Vid pröfning af dylika frågor skola i öfrigt såsom regel följande hufvudgrunder beaktas:

a) Ledningarne framdragas successivt från stadens centrum och utåt.

b) Indelning till kvarter, tomter och trafikleder af det område, som är i fråga, skall vara uppgjord eller godkänd af stadens vederbörande myndigheter.

c) Den gatumark, omfattande äfven öppna platser, som enligt indelningen af området afsatts, skall öfverlämnas till staden innan ledningsarbetet får påbörjas, hvarvid den del af samma mark, som, om området låge inom stadsplan, skulle af vederbörande tomtägare ersättas, skall öfverlåtas kostnadsfritt och öfrig gatumark mot den ersättning, hvarom öfverenskommelse träffas mellan markens ägare och staden.

d) Anmälningar om anslutning till de ifrågasatta ledningarna skola hafva skett eller inom närmaste framtiden kunna påräknas i så stor utsträckning, att stadens anläggningskostnad för ledningarne kan genom förbrukningsafgifterna från de anslutna abonnenterna förräntas och amorteras.

e) Gasledning enbart eller i samband med elektrisk ledning, må utdragas endast i fall, då vatten- och afloppsledningar förut finnas utdragna. I öfrigt må utsträckningar af stadens ledningar i allmänhet endast ske för gas-, vatten- och afloppsledningar i ett sammanhang.

3:o) Anläggningskostnaderna för ledningar, som sålunda utdragas, fördelas mellan staden och vederbörande fastighetsägare på sätt nedan närmare angifves.

4:o) Såsom bidrag till kostnaderna för ledningarne, hvilka anläggas af staden och blifva stadens egendom, erlägga fastighetsägarne en anslutningsafgift för en gång, utgörande i regel per kvm. tomtareal för samtliga slags ledningar 75 öre, för gas- och elektriska ledningar 22 öre, för enbart gasledning 15 öre och för enbart elektrisk ledning 7 öre.

5:o) Dessa afgifter gäldas genast vid ledningsanläggningens påbörjande, dock att fastighetsägare, då fråga är om anslutning till samtliga slags ledningar, må, om han så önskar, erlägga endast en tredjedel af anslutningsafgiften genast vid arbetets påbörjande och återstoden genom årliga lika stora afbetalningar under en tid af fem år jämte 6 % årlig ränta å oguldet belopp. Till säkerhet för dessa senare betalningars ordentliga fullgörande äger staden rätt att genast vid försummad inbetalning afbryta anslutningarne och hålla ledningarne afkopplade, till dess betalningen af förfallna kapital- och räntebelopp fullgjorts.

6:o) Servisers anläggande inom tomtgräns bekostas ensamt af fastighetsägaren och ombesörjes af denne.

7:o) Därest undantagsvis ledningar pröfvas böra utdragas till ett område tidigare, än sådant enligt reglerna i punkt 2:o) här ofvan bör ske, på grund af sanitära förhållanden eller andra tvingande omständigheter, såsom då närmare stadens centrum liggande områden äro mindre lämpliga för bebyggande eller för ledningars framdragande eller då sådana mellanliggande områdens bebyggande eller förseende med ledningar draga orimligt stora kostnader, skola fastighetsägarnes anslutningsafgifter höjas med belopp, som af Stadsfullmäktige skäligen pröfvas motsvara stadens merkostnader i följd af det för tidiga utdragandet af de ledningar, som, utan att direkt och ensamt vara afsedda för det för anslutning ifrågasatta området, ändock måste utföras för att förse detta med ledningar, eller af Stadsfullmäktige bestämd del af dessa merkostnader.

8:o) Skulle inom ett byggnadsområde ägare af fastighet icke före ledningarnes framdragande till och inom området med staden träffa uppgörelse om anslutning, skall för sådan fastighet, därest anslutning till ledningarne för densamma sedermera sker, anslutningsafgiften höjas med 6 % årlig ränta å det belopp, som beräknas för fastighetens vidkommande hafva af staden utlagts för hufvudledningar, eller 50 öre per kvm. af tomtens areal från den tid, då anslutningsafgiften eller första delen däraf skolat erläggas för från början ansluten tomtmark inom området och därjämte med 6 % årlig ränta å den vanliga anslutningsafgiften från den tid, då ledningar, till hvilka tomten direkt kan erhålla anslutning, börjat utdragas.

9:o) Dessa villkor och bestämmelser skola tillämpas beträffande utom den nuvarande stadsplanen belägna områden och fastigheter, äfven om de framdeles tilläfventyrs komma att intagas i stadsplanen.

§ 201.

Ang. ökadt lokalutrymme för brandverket.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 15 innevarande December hade Brandstyrelsen på anförda skäl hemställt, att Stadsfullmäktige ville med anledning af brandverkets behof af ökade lokaler lämna Drätselkammaren i

uppdrag att gemensamt med Brandstyrelsen till Stadsfullmäktige inkomma med utredning och förslag till ordnande af brandverkets utrymmesfråga på lämpligt sätt, eventuelt i öfverensstämmelse med af Brandstyrelsen i samma skrifvelse framlagdt förslag till frågans lösning.

Stadsfullmäktige beslöto på yrkande af Herrar vice ordföranden och Oest remittera ärendet till utlåtande af Drätselkammaren.

§ 202.

Ang. val af kommunala förtroendemän.

Föredrogs af Beredningsutskottet afgifvet förslag (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 106) angående återbesättande af de kommunala uppdrag, som med innevarande år utlöpte eller eljes påkallade nya val; och företogos nu dessa val på sätt §§ 208—233 här nedan i protokollet närmare utvisa.

Valen förrättades i de fall, där annat förhållande i protokollet icke anmärkes, med acklamation.

§ 203.

Hamnstyrelsen.

Återvaldes till ledamot af stadens Hamnstyrelse för åren 1917—1921 Grosshandlaren J. Aug. Jönsson och till suppleant i styrelsen för åren 1917—1919 Byggmästaren J. Alb. Fredriksson.

§ 204.

Hamnstyrelsen för Strömsholms våg.

Till ledamot i Hamnstyrelsen för Strömsholms våg återvaldes för åren 1917—1919 Fabrikören C. A. Palmén och till suppleant i styrelsen för samma tid Ingeniören Gust. Andersson.

§ 205.

Hälsovårdsnämnden.

Med bifall till f. d. Förste Provinsialläkaren E. Björkmans anhållan om entledigande från uppdraget att vara ledamot i Hälsovårdsnämnden utsågs till ledamot i Nämnden i hans ställe för åren 1917 och 1918 nuvarande suppleanten i Nämnden Biträdande provinsialläkaren G. Holm och till suppleant efter denne likaledes för åren 1917 och 1918 Bataljonsläkaren G. Vingren.

§ 206.

Fattigvårdsstyrelsen.

Till vårdare inom Fattigvårdsstyrelsens fjärde distrikt efter J. A. Vahlberg, som afflyttat från staden, utsågs för år 1917 Magasinsföreståndaren J. V. Jakobsson samt till ny vårdare inom samma distrikt Slaktaren Karl Johansson.

Med bifall till Slöjdläraren A. Svenssons begäran om entledigande från uppdraget att vara vice distriktschef i femte fattigvårdsdistriktet utsågs till detta uppdrag för år 1917 vårdaren inom samma distrikt Fabrikören A. Johansson samt till vårdare efter Herr Johansson likaledes för år 1917 Järnsvarfvaren C. A. Bäckman.

Efter Kakelugnsmakaren J. R. Eriksson, hvilken på begäran entledigades från uppdraget att vara vårdare inom Fattigvårdsstyrelsens åttonde distrikt utsågs i hans ställe för år 1917 Matvaruhandlaren F. O. Berglind.

§ 207.

Folkskolestyrelsen.

Företogs val af ledamöter i Folkskolestyrelsen dels efter Borgmästaren J. Karlsson, hvilken af Stadsfullmäktige på begäran entledigats från berörda uppdrag, dels efter f. d. Förste Provinsialläkaren E. Björkman, hvilkens framställning om entledigande från samma uppdrag nu af Stadsfullmäktige bifölls, och dels efter Lektorn A. Falk, hvilken afflyttat från staden; och företogs, sedan vid föredragning af ärendet förslag väckts om andra ledamöter i stället för de af Beredningsutskottet föreslagna, ifrågavarande val med sluten omröstning, därvid bestämdes att den, som vid omröstningen erhöll det högsta röstetalet, skulle väljas i stället för Borgmästaren John Karlsson för åren 1917—1919 och de två öfriga för år 1917.

Valet utföll så, att till ledamöter i Folkskolestyrelsen utsågos för åren 1917—1919 suppleanten i styrelsen Underlöjtnanten E. Ahlin med 33 röster, samt för år 1917 Rektorn vid Tekniska skolan S. Elvius med 24 röster och Andre stadsläkaren Carl Idar med 23 röster.

Närmast i röstetal kom Provinsialläkaren G. Fjellander med 20 röster, hvarjämte 19 röster afgåfvos för Rektorn Harald Vallin, 1 röst för Direktören E. Falk, 1 för Fröken Hilda Eriksson, 2 för Riksdagsmannen Viktor Larsson, 1 för Fabrikören A. Danielsson, 1 för Expeditören K. Kättström, 1 röstsedel upptog namnet Svenonius, en blank röstsedel aflämnades och en röstsedel, upptagande endast 2 namn, kasserades.

Härefter utsågs till suppleant i Folkskolestyrelsen för år 1917 efter Underlöjtnanten E. Ahlin med acklamation Rektorn Harald Vallin.

§ 208.

Badhusstyrelsen.

Till ledamöter i Badhusstyrelsen för åren 1917—1920 återvaldes Apotekaren O. Oest och Ingeniören C. Henning samt till suppleant för samma tid Fabrikören A. Danielsson.

§ 209.

Taxeringsnämnderna.

Sedan Konungens Befallningshafvande i länet förordnat, att staden äfven för år 1917 skulle uppdelas i två taxeringsdistrikt, det södra och det norra, beslöto Stadsfullmäktige för sin del att för år 1917 utse fem ledamöter i hvartdera distriktets taxeringsnämnd och lika antal suppleanter samt bestämma, att hvarje ledamot skulle hafva sin särskilda suppleant.

Till ledamöter i södra distriktets taxeringsnämnd valdes härefter Byggmästaren Alb. Andersson, Urmakaren A. Ström, Handlanden N. G. Bergström, Underlöjtnanten E. Ahlin och Filaren Axel Andersson samt till suppleanter för en hvar af dem i den ordning de nu blifvit nämnda Byggmästaren K. J. Karlsson,

Fabrikören J. Svensson, Grosshandlaren E. Andersson, Kaptenen K. Alexanderson och Skräddaremästaren S. Eriksson.

Till ledamöter i norra distriktets taxeringsnämnd valdes Stadsfogden E. Kumlin, Handelsföreståndaren C. J. Svensson, Byggmästaren A. Hammer, Kyrkoskrifvaren R. Pettersson och Målaremästaren C. Johansson samt till suppleanter för en hvar af dem i den ordning de nu blifvit nämnda Grosshandlaren J. Hygrell, Tråddragaren Johan Andersson, Byggmästaren J. A. Fredriksson, Exekutionsbetjänten G. Richtnér och Guldsmeden K. E. Tengström.

§ 210.

Pensionsnämnden.

Med bifall till församlingsdiakonissan Selma Ellqvists anhållan om entledigande från uppdraget att vara suppleant i stadens pensionsnämnd valde Stadsfullmäktige till berörda uppdrag för åren 1917—1919 Fröken Alma Raab.

§ 211.

Ombud vid mantalsskrifningen.

Till stadens ombud vid mantalsskrifningen år 1917 valdes Filaren Axel Andersson, Exekutionsbetjänten G. Richtnér, Kaptenen G. Halling, Urmakaren A. Ström och f. Lokomotivföraren C. R. Vennberg samt till suppleanter för dem Kassören H. Billman och f. Vaktmästaren C. A. Sedell.

§ 212.

Brandstodskommittén för fast egendom.

I Brandstodskommittén för fast egendom för år 1917 återvaldes som ledamöter Handlanden J. E. Edling, Bankdirektören Axel Sundström samt Byggmästarne Edv. Karlsson och J. A. Fredriksson samt som suppleanter Sergeanten L. Lundin och Ingeniören Paul Andersson.

§ 213.

Gode män för förmynderskap.

Till gode män för tillsyn öfver förmynderskap inom staden återvaldes för åren 1917—1920 f. Landträntmästaren C. Hj. Rudberg och Länsagronomen R. Hahr.

§ 214.

Kontrollanter för rofdjurspremier.

Återvaldes till kontrollanter för år 1917 vid utbetalning af premier för dödande af skadliga djur Jägmästarne Ivar Fåhræus och R. Alexanderson samt Lektorn M. Floderus.

§ 215.

Examensvittnen vid realskoleexamen.

Till examensvittnen vid realskoleexamen för år 1917 återvaldes Häradshöfdingen C. Uggla, Direktören J. S. Edström, Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin, Ingeniören H. Håkanson, Fabrikören C. A. Palmén, Assistenten K. Hägvall och Majoren P. Tersmeden med Grosshandlaren E. Andersson och Direktören E. Falk som suppleanter.

§ 216.

Nämnden öfver Sundinska donationsfonden.

Till ledamöter i Nämnden för Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål för åren 1917 och 1918 återvaldes Trädgårdsdirektören F. Johansson och Skomakaremästaren Joh. Svensson samt nyvaldes efter Doktorn E. Björkman, hvilken, sedan han afgått från stadsfullmäktigeskapet, ej längre kunde tillhöra Nämnden, Maskinisten C. F. Huggare.

§ 217.

Nämnden öfver Mobergska fonden.

Återvaldes till ledamöter i Nämnden öfver Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond för åren 1917 och 1918 Fabrikören C. A. Palmén och Folkskolläraren J. Valter.

§ 218.

Nämnden öfver Fryklundska fonden.

Till ledamöter i Nämnden öfver Fru Johanna Fryklunds donationsfond för åren 1917 och 1918 återvaldes Domkyrkosysslomannen A. Johansson, Fabrikörerna A. F. Scherdin och C. A. Palmén samt Järnsvarfvaren C. O. Eng.

§ 219.

Noreliska fonden.

Med anledning af Fattigvårdsstyrelsens hemställan, att, sedan nuvarande delegeranden i Noreliska fonden för Fattigvårdsstyrelsen afgått, Stadsfullmäktige måtte förrätta val af ny delegerad för Fattigvårdsstyrelsen, beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Beredningsutskottets hemställan att, då det tillkomme Fattigvårdsstyrelsen att själf förrätta ifrågavarande val, Fattigvårdsstyrelsens framställning icke skulle föranleda till någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

§ 220.

Nämnden öfver Vahlbeckska fonden.

Till ledamöter i Nämnden öfver Vahlbeckska välgörenhetsfonden återvaldes för åren 1917 och 1918 Skomakaremästaren Joh. Svensson och Änkefru Matilda Rasmusson.

§ 221.

Tekniska skolans styrelse.

Till ledamöter i styrelsen för Slöjd- och Tekniska skolan i Västerås för åren 1917—1919 återvaldes Direktörerna E. Falk och J. S. Edström samt nyvaldes efter Rektorn Th. af Billbergh, hvilken undanbedt sig återval, Professorn Arvid Lindström.

§ 222.

Spritbolagets styrelse.

Till ledamot af styrelsen för Västerås spritbolag för åren 1917—1919 återvalde Stadsfullmäktige Trädgårdsdirektören Frans Johansson med Maskinisten C. F. Huggare såsom suppleant för samma tid.

§ 223.

Revisorer af stadens räkenskaper.

Till revisorer för stadens räkenskaper för år 1916 återvaldes Läroverksadjunkten O. A. Vetterling, Handlanden E. A. Thunholm, Kamreraren J. Swenson, Assistenten K. Hägvall, Bankkamreraren R. Beijnoff, Folkskolläraren I. Fröier, Bankkamreraren J. Hult, Läroverksadjunkten V. Hj. Thyresson och Järnhandlaren A. Rosenlund med Tekningsläraren K. Malmberg, Folkskolläraren I. Andrén, Löjtnanten G. Robsahm, Spritbolagsföreståndaren F. Barklund, Banktjänstemannen N. Flodin och Bokföraren Emil Axell som suppleanter.

§ 224.

Revisor af Spritbolagets räkenskaper.

Till revisor af Västerås spritbolags räkenskaper för år 1916 utsågs Bankkamreraren R. Beijnoff med Läroverksadjunkten B. Rollin som suppleant.

§ 225.

Revisor af Arb.-inst. räkenskaper.

Till revisor af Västerås arbetareinstituts räkenskaper för år 1916 utsågo Stadsfullmäktige Länsbokhållaren V. Lange med Ingeniören F. O. Berling som suppleant.

§ 226.

Revisor af Tekniska skolans räkenskaper.

Utsågo Stadsfullmäktige till revisor af Slöjd- och Tekniska skolans räkenskaper för år 1916 Folkskolläraren J. Valter med Läroverksadjunkten V. Hj. Thyresson som suppleant.

§ 227.

Revisor af läroverkets byggnadsfonds räkenskaper.

Till revisor af Västerås högre allmänna läroverks byggnadsfonds räkenskaper för år 1916 utsågo Stadsfullmäktige Statens Landtbruksingeniör A. V. Nordin.

§ 228.

Revisor af arbetsförmedlingens räkenskaper.

Valdes till revisor af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper för år 1916 Folkskolläraren P. V. Verkelin med Kamreraren J. Swenson som suppleant.

§ 229.

Sjörättssakkunnige.

Beslöto Stadsfullmäktige till att såsom sakkunnige gå Rådstufvu Rätten tillhanda vid upptagande af sjöförklaring och sjöförhör under år 1917 föreslå Maskiningeniören Axel Axelsson, Sjökaptenen C. G. Söderström, Grosshandlaren John Hygrell, Fabrikören C. A. Palmén och Sjökaptenen L. A. Åstrand.

§ 230.

Stadsplanekommittén.

Till ledamot af stadsplanekommittén efter Doktorn E. Björkman, hvilken på begäran entledigades från detta uppdrag, utsågo Stadsfullmäktige Muraren G. Dahlfors.

§ 231.

Fattiggårdskommitten. Till ledamot i kommitterade för utredning af fråga angående uppförande af ny fattiggård, efter Doktorn E. Björkman, hvilken på begäran entledigades från detta uppdrag, valde Stadsfullmäktige Grefvinnan Elin Lewenhaupt å Carlsberg.

§ 232.

Bestyrelsen för "Gustaf Vahlbecks gåfva". Till ledamot i bestyrelsen för donationen Gustaf Vahlbecks gåfva efter Fru Fanny Johansson, hvilken på begäran erhöll entledigande från detta uppdrag, valde Stadsfullmäktige Domprostinnan Elisabeth Fåhræus.

§ 233.

Bolagsstämmoombud. Beslöto Stadsfullmäktige bemyndiga Drätselkammaren att utse ombud för staden vid 1917 års bolagsstämmor i de aktiebolag, i hvilka staden innehade aktier.

§ 234.

Vicebrandchef I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 8 innevarande December hade Brandstyrelsen med anmälan, att Fabrikören A. Danielsson förklarat sig villig kvarstå som vice brandchef i stadens brandverk under år 1917, föreslagit, att Stadsfullmäktige ville utse honom till nämnda befattning för nästkommande år.

Efter föredragning häraf valde Stadsfullmäktige i enlighet med Brandstyrelsens förslag till vice brandchef för år 1917 Fabrikören A. Danielsson.

§ 235.

Ang. utgifts- och inkomststat för år 1917. Sedan Magistraten med eget yttrande till Stadsfullmäktige öfverlämnat af Drätselkammaren uppgjordt förslag till utgifts- och inkomststat för staden för år 1917 med därtill hörande bilagor och i sammanhang med budgetförslaget till Stadsfullmäktige gjorda framställningar samt Beredningsutskottets däröfver afgifvit yttrande, företogs nu till behandling detta ärende, däri handlingarne funnos intagna bland Stadsfullmäktiges tryckta handlingar under N:o 104 och 107 och hvaraf ett exemplar skulle detta protokoll biläggas (Bil. § 235 a och b).

Vid föredragning af ärendet i särskilda delar fattade Stadsfullmäktige nedan antecknade beslut nämligen:

Stadsnotariens lön. Med bifall till Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta hemställan beslöto Stadsfullmäktige förklara stadsnotarien Cronholm berättigad att, med bibehållande af det honom förut beviljade personliga lönetillägget å 500 kronor, från och med år 1917 komma i åtnjutande af det första med hans tjänst förenade ålderstillägget.

Skrifmaskin för kronouppbördskontoret. I enlighet med Beredningsutskottets tillstyrkan och på yrkande af Herr vice ordföranden anslogo Stadsfullmäktige 950 kronor till inköp af en större,

särskildt för upprättande af längder m. m. afsedd skrifmaskin för kronouppbördskontoret, under villkor att denna maskin jämväl finge disponeras af andra stadens verk, närmast drätselkammerekontoret, vid de tider, då den ej komme till användning för sitt särskilda ändamål å kronouppbördskontoret.

Extra exekutionsbetjänt.

Bifölls Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta anhållan om ett anslag för år 1917 å 800 kronor för anställande af en extra exekutionsbetjänt.

Telefon åt exekutionsbetjänterna.

I fråga om Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta begäran om anslag af 40 kronor till en hvar af de ordinarie exekutionsbetjänterna för bostadstelefoner eller tillhopa 160 kronor yrkade dels Herrar Enhörning, Pers och Sundström bifall till berörda förslag, dels ock Herrar Bäckman och Kättström i enlighet med Beredningsutskottets hemställan afslag å framställningen; och beslöto Stadsfullmäktige vid efter slutad öfverläggning i detta ämne framställd proposition å berörda yrkanden utan omröstning bifalla Magistratens framställning.

Kommunal handbok.

Beviljades det af Magistraten begärda och af Drätselkammaren tillstyrkta anslaget å 1,000 kronor för redigerande och utgifvande af en kommunal författningshandbok för Västerås.

I öfrigt upptogos anslagen under titeln Magistraten och Rådhusrätten enligt Drätselkammarens förslag.

Krigstidshjälp.

Vidkommande det förslag angående beviljande af krigstidshjälp åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare, som sedan särskilda dylika förslag framkommit i de olika specialförslagen, i enhetlig form framlagts af Drätselkammaren och som med någon afvikelse tillstyrkts af Beredningsutskottet, uppstod, då detta förslag nu upptogs till behandling på en gång för budgetens särskilda delar, en längre öfverläggning, därunder yrkades dels af Herrar vice ordföranden och Larsson bifall till Beredningsutskottets förslag, med nedan antecknade, af Herr Enhörning påyrkade förändring af punkt 3:o) a), dels af Herrar Björkman, Pers, Ahlin, Karlsson, Enblom, Fru Andersson och Herr Bäckman bifall till Folkskolestyrelsens förslag i hvad anginge befattningshafvare på folkskolans stat, Herr Bäckman dock med den ändringen att minimibeloppet sattes till 150 och ej till 200 kronor, dels ock Herr Enhörning, med instämmande af Herrar Håkansson, Kättström och Sundström bifall till Drätselkammarens förslag, allenast med den förändringen i punkt 3:o) a) af de föreslagna bestämmelserna, att ordet "ingången" utbyttes mot ordet "utgången", i följd hvaraf eventuella löneförhöjningar, som inträdt under loppet af år 1916 ej skulle frånräknas krigstidshjälpen. Härefter framställdes proposition punktvis i förslagets olika delar, hvarvid Stadsfullmäktige godkände punkt 1:o) i enlighet med drätselkammarens förslag, punkt 2:o) i öfverensstämmelse med Beredningsutskottets ändringsförslag samt beträffande punkt 3:o) a) och b), sedan Herr ordföranden förklarat sig anse frågan om bifall till Beredningsutskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad och efter begäran om votering Stadsfullmäktige genom särskild kontrapropositionsvotering antagit Drätselkammarens förslag med 29 nej emot 15 ja, afgifna för Folkskolestyrelsens förslag, till kontraproposition emot Beredningsutskottets förslag i hufvudvoteringen, med 36 ja emot 8 nej godkände Beredningsutskottets förslag, med ofvan angifna förändring i punkt 3:o) a) äfvensom i återstående punkter antogo Drätselkammarens förslag.

Stadsfullmäktige hade alltså härutinnan beslutat: att för år 1917 bevilja de stadens befattningshafvare, som enligt bestämmelserna här nedan kunna komma i åtnjutande däraf, utöfver tidigare beviljade dyrtidstillägg, hvilka äfven för år 1917 skulle utgå, krigstidshjälp efter följande grunder:

1:o) *Krigstidshjälp efter procentberäkning.* Stadens befattningshafvare skola, oafsedt huruvida de hafva familj eller ej, åtnjuta en krigstidshjälp utgående med 10 % af de med befattningen förenade ordinarie och kontanta aflöningsförmåner, häri inberäknadt förut af staden beviljade i staten upptagna dyrtidstillägg och andra lönetillägg äfvensom sportler, provision eller dylikt.

Sådan krigstidshjälp må icke sättas lägre än till 150 kronor för befattningshafvare, som icke åtnjuter aflöningsförmåner in natura.

2:o) *Krigstidshjälp efter behofsprincipen.* Den stadens befattningshafvare, som har familj, hvilken för sitt uppehälle är beroende af hans arbete, skall under år 1917 åtnjuta krigstidshjälp i enlighet med nedan angifna bestämmelser.

Till befattningshafvarens familj räknas jämväl:

a) de i värnpliktslagens § 16 mom. 2 omförmälda personer,
b) befattningshafvarens icke lagvigda hustru och icke äkta barn, samt
c) husföreståndarinna i hem, där hustru saknas och befattningshafvaren på grund af försörjningsplikt underhåller ett eller flera barn under 15 års ålder.

Krigstidshjälpen utgår med följande belopp:

A) Om befattningshafvarens samtliga aflöningsförmåner af arbete i stadens tjänst uppgå till högst 3,000 kronor,

a) till befattningshafvare med en familjemedlem 7 kr. pr månad,
b) „ „ „ två „ mar 10 „ „ „
c) „ „ „ tre „ „ 13 „ „ „

o. s. v. med ökning af tre kronor för kvarje familjemedlem ytterligare.

B) Om befattningshafvarens samtliga aflöningsförmåner af arbete i stadens tjänst uppgå till belopp öfver 3,000 kronor,

a) till befattningshafvare med en familjemedlem 6 kr. pr månad,
b) „ „ „ två „ mar 8 „ „ „
c) „ „ „ tre „ „ 10 „ „ „

o. s. v. med ökning af två kronor för hvarje familjemedlem ytterligare.

3:o) I fråga om båda slagen af krigstidshjälp gäller följande:

a) Har befattningshafvare från senare tidpunkt än med utgången af år 1916 kommit i åtnjutande af lönetillägg, skall detta, där det ej utgöres af ålderstillägg, afräknas från krigstidshjälpen.

b) Vederbörande befattningshafvare skall hafva till hufvudsakliga inkomst af arbete i stadens tjänst, för att krigstidshjälp skall utgå (sålunda ej stadsarkitekt, stadsläkare, föreståndare och bokförare vid köttbesiktningsbyrån, en del städerskor med flera).

c) Befattningshafvare, som enligt förestående bestämmelse äger uppbära båda här ofvan angifna slag af krigstidshjälp eller ettdera af dem, må likväl icke tillsammans erhålla större krigstidshjälp än 500 kronor och icke heller mera, än att sammanlagda beloppet af krigstidshjälp och befattningshafvarens aflöningsförmåner af befattning i stadens tjänst uppgår till högst 5,000 kronor.

d) Den, som innehar mera än en af staden aflönad befattning af beskaffenhet att enligt förestående bestämmelser medföra rätt till krigstidshjälp, åtnjuter sådant tillägg endast för den högst aflönade af dessa befattningar, dock med iakttagande af bestämmelserna i punkt c).

e) Gift kvinna må, där såväl hon som mannen innehafva sådan befattning, som i punkt d) sägs, icke komma i åtnjutande af krigstidshjälp, därest ej de med hennes befattning förenade aflöningsförmåner äro större än mannens. I sistnämnda fall äger icke mannen åtnjuta krigstidshjälp.

f) Till aflöningsförmåner, hvarom här ofvan stadgats, skall, där ej annorlunda utsatts, räknas alla slag af sådana förmåner. Aflöningsförmåner in natura upptagas sådant deras värde bestämts enligt gällande utgiftsstat. Provision och sportler upptagas till det belopp, hvartill de enligt vunna upplysningar eller kända förhållanden uppgått år 1916.

g) Krigstidshjälp utgår äfven under befattningshafvarens tjänstledighet samt utdelas månadsvis i efterskott, hvarvid iakttages, att under en månad inträffande förhallanden, som inverka på krigstidshjälpens storlek, föranleda ändring i densamma från och med samma månads början.

4:o) Pensionstagare erhålla krigstidshjälp å det från stadskassan utgående pensionsbeloppet motsvarande 10 % af detsamma, hvilket tillägg utbetalas samtidigt med pensionen.

Stadsfullmäktige beslöto vidare i öfverensstämmelse med hvad Drätselkammaren föreslagit att för ofvanberörda ändamål skulle under vederbörande titlar i budgeten anvisas erforderliga belopp.

Slutligen beslöts, likaledes enligt Drätselkammarens förslag beträffande de timlönade arbetare, som hade stadigvarande sysselsättning i stadens arbeten, att år 1917 skulle under de allmänna villkor i fråga om anställningstid och dylikt, hvilka tillämpats för de under åren 1915 och 1916 utdelade särskilda dyrtidstilläggen, utbetalas krigstidshjälp i enlighet med reglerna efter behofsprincipen här ofvan beträffande befattningshafvare med inkomst ej öfverstigande 3,000 kronor, hvilken krigstidshjälp skulle utdelas af Drätselkammaren för förra hälften af året till midsommar och för senare hälften af året till jul.

För detta ändamål skulle under titeln diverse behof uppföras ett förslagsanslag å 8,000 kronor, äfvensom under Vatten- och Gasverksstyrelsens stat för samma ändamål beräknas erforderligt belopp för de timlönade arbetare, som hade anställning vid de tekniska verken.

§ 236.

I anseende till den nu långt framskridna tiden uppsköts sammanträdet för att fortsätta följande dag kl. $^1|_2$ 6 e. m.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 30 December 1916.

Max. Schenström.

Arvid Jonsson. *Gustaf Thunblad.*

Offentligen uppläst den 8 Januari 1917, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Stadsfullmäktiges protokoll.

Den 21 December 1916.

Närvarande och frånvarande samma ledamöter som föregående dag med undantag af att Herr Martin Jonsson, som under gårdagen varit frånvarande nu tillstädeskom. De frånvarande ledamöternas Herrar Danielssons, Fåhræus' och Råbergs förfall godkändes.

Närvarande å Magistratens vägnar: Herr Rådmannen J. V. Ödman.

§ 237.

Ang. utgifts- o. inkomststat för år 1917.

Fortsattes den under gårdagen påbörjade behandlingen af 1917 års utgifts- och inkomststat för staden och fattades därvid nedan omförmälda beslut:

Poliskåren.

Magistratens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag, att Stadsfullmäktige måtte lämna anslag, för att en af de ordinarie poliskonstaplarne, som redan uppflyttats i inspektionskonstapels tjänstegrad, äfven måtte erhålla inspektionskonstapels löneförmåner, i följd hvaraf sålunda den förändring i poliskårens sammansättning skulle ske, att det i stället för hittills tre inspektions- och tjugofem ordinarie konstaplar skulle blifva fyra inspektions- och tjugofyra ordinarie konstaplar, beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla.

Härjämte bifölls likaledes utan omröstning den förändring i poliskårens aflöningsstat, att beklädnadsersättningen för öfverkonstaplar, detektivkonstaplar och tillsyningsmannen höjdes från 150 till 175 kronor och att anslaget till beklädnad in natura för öfriga polismän höjdes från 120 till 150 kronor, allt per person.

I öfrigt godkändes de i förslaget upptagna utgiftsposterna för poliskårens behof.

Omorganisation af ombudsmannainstitutionen.

Beträffande det af Drätselkammaren framlagda förslaget till omorganisation af ombudsmannainstitutionen i staden uppstod en stunds öfverläggning, därunder yrkades dels af Herr Enhörning, med instämmande af Herr Sundström, att Stadsfullmäktige måtte, med godkännande af principen i Drätselkammarens förslag, anvisa för förslagets genomförande erforderliga medel, hvilka dock ej finge utanordnas, förr än Stadsfullmäktige godkänt de instruktioner, som

erfordrades för omorganisationens genomförande, och hvartill förslag skulle af Drätselkammaren föreläggas Stadsfullmäktige, dels ock af Herrar vice ordföranden, Kättström, Johansson, Oest, Bäckman, Nordin, Larsson och Pers bifall till Beredningsutskottets förslag; och beslöto Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å dessa yrkanden att i enlighet med sistberörda förslag dels återremittera ärendet till Drätselkammaren för fullständig utredning och uppgörande af förslag till instruktion för den nye tjänstemannen, dels ock i 1917 års stat, med uteslutande af det föreslagna anslaget till en ny biträdande tjänsteman, upptaga aflöningarne för stadens ombudsman och biträdande ombudsmannen till samma belopp, som i 1916 års stat, eller för den förre lön 4,500 kronor, ett ålderstillägg 500 kronor och personligt lönetillägg 1,000 kronor samt för den senare lön 4,000 kronor.

Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen.

Beviljades skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen fröken Emelie Berström ett personligt lönetillägg af 300 kronor.

Förrådsförman.

Biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens förslag att på ordinarie stat skulle från och med år 1917 inrättas en ny befattning, förrådsförman, med samma aflöningsförmåner som arbetsförmännen eller en grundlön af 1,300 kronor med två ålderstillägg à 150 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring samt för år 1917 ett dyrtidstillägg à 150 kronor.

Brandväsendet.

I enlighet med Drätselkammarens hemställan afslogo Stadsfullmäktige Brandstyrelsens förslag till lönereglering för brandchefen och brandverkets öfriga ordinarie personal utom hvad beträffar beklädnadsersättningen för brandmästaren, hvilken höjdes från 120 till 175 kronor, och beklädnaden in natura för öfrigt underbefäl och manskap, hvartill anslogs 150 kronor per man mot förut 120 kronor.

För öfrigt godkändes Brandstyrelsens förslag till stat för brandverket med den af Drätselkammaren föreslagna förändringen att jämväl det 5:te och sista årets amortering å brandautomobilen med tillbehör skulle jämte det 4:de årets af styrelsen upptagna amortering upptagas till uttaxering i 1917 års stat.

Härjämte biföllo Stadsfullmäktige Drätselkammarens hemställan om uppdrag för Drätselkammaren att handhafva de å såväl poliskårens som brandverkets stater upptagna anslagen för underhåll af den för båda dessa verk gemensamma fastigheten och se till att erforderliga underhållsarbeten blefve utförda.

Byggnadsnämnden.

Byggnadsnämndens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag om höjning af arvodet för stadsarkitekten från 2,000 till 3,000 kronor äfvensom Byggnadsnämndens statförslag i öfrigt beslöto Stadsfullmäktige godkänna.

Parker och planteringar.

Utgifterna under titeln parker och planteringar blefvo af Stadsfullmäktige godkända i enlighet med Trädplanteringssällskapets förslag dock med de förändringar, som dels Drätselkammaren och dels Beredningsutskottet föreslagit nämligen att anslaget till anläggande af gångvägar i Lidmansgatan och mellan denna och Djäknebergsgatan såsom afseende gatuarbeten skulle här utgå och i stället nppdragas åt Drätselkammaren, att utföra de föreslagna arbetena, hvarför kostnaderna skulle bestridas af anslaget till tillfälliga gatuarbeten, dels att det begärda anslaget å 2,000 kronor för anläggande af vägar utmed Svartån norr om Djäknebergsbron m. m. beviljades, men att med anläggandet af de jämväl

föreslagna broarne skulle få tills vidare anstå, dels ock att med ordnandet af Mariaberget såsom af Trädplanteringssällskapet föreslagits skulle anstå, till dess Stadsfullmäktige efter det Naturskyddskommitténs förslag i samma ärende, hvilket remitterats till Drätselkammaren för yttrande, åter inkommit och Stadsfullmäktige i ämnet fattat slutligt beslut.

Hästholmarne.

I fråga om anslaget för utskylder och reparationer m. m. å Elba och Östra holmen yrkade dels Herr Johansson, att något anslag för anordningar å Östra holmen icke måtte af Stadsfullmäktige beviljas, dels ock Herrar Enhörning, Kättström och Pers bifall till Drätselkammarens förslag; och blef efter öfverläggningens slut vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena Drätselkammarens förslag utan omröstning af Stadsfullmäktige bifallet, hvadan alltså af nu ifrågavarande för år 1917 beviljade anslag å 2,000 kronor skulle bestridas kostnaderna för anordnande af en bättre gångväg än den nuvarande å Elba från bryggan vid Djupudden förbi dansbanan, dels bättring af gångvägen mellan ångbåtsbryggan och serveringspaviljongen å Östra holmen, upprödjning och planering af en gångstig söder om nyssnämnda paviljong och fram öfver holmen samt anläggande af en båtbrygga nedanför paviljongen.

Rådhuset.

För påläggning af nytt tak å stadens rådhus anvisade Stadsfullmäktige i enlighet med Drätselkammarens förslag utöfver besparade medel 650 kronor, 4,500 kronor att upptagas under rådhusets budget i 1917 års stat äfvensom till anskaffning af nya inventarier, särskildt med anledning af inrättandet af nya tjänstelokaler i Gaggeska huset 2,000 kronor.

Jordar och andra fastigheter.

Beviljade Stadsfullmäktige i enlighet med Drätselkammarens hemställan i och för reparationer och ombyggnadsarbeten å stadens utarrenderade jordegendomar 5,366 kronor 75 öre för Hofdesta, 755 kronor för Andersborg och 900 kronor för Gustafsslätt eller tillsammans 7,021 kronor 75 öre.

I sammanhang härmed beslöto Stadsfullmäktige jämlikt Beredningsutskottets hemställan lämna Drätselkammaren i uppdrag att borttaga det invid järnvägen vid Stenby befintliga obebodda gamla bostadshuset, såvida det icke under närmaste tiden skulle repareras för användning för något stadens ändamål.

Hälso- och sjukvård.

Afslogs i enlighet med Drätselkammarens och Beredningsutskottets hemställan de af Hälsovårdsnämnden föreslagna löneförhöjningarna för stadssjuksköterskorna och beklädnadsersättningarne för 1:ste hälsopolisen och hälsopoliserna.

Däremot biföllo Stadsfullmäktige Hälsovårdsnämndens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag dels om anställande af en husmoder vid epidemisjukhuset med utom allt fritt till värde af 510 kronor en grundlön af 600 kronor jämte tre ålderstillägg à 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring, dels om uppförande på sjukhusets stat af en vaktmästare med utom fri bostad om ett rum och kök med värme och belysning till värde af 300 kronor en grundlön af 1,200 kronor jämte två ålderstillägg à 150 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring samt en gårdsdräng med utom allt fritt till ett värde af 510 kronor en grundlön af 500 kronor jämte tre ålderstillägg à 50 kronor efter respektive 2, 4 och 6 års tjänstgöring, dels ock å köttbesiktningsbyråns stat att i stället för en vaktmästare skulle uppföras en hälsopolis med en sådans

aflöningsförmåner, dock med den skillnad att grundlönen skulle upptagas med 300 kronor lägre belopp än för öfriga hälsopoliser motsvavande värdet af de naturaförmåner, som tillkomme nu ifrågavarande befattningshafvare, nämligen bostad med värme och belysning, dels ock slutligen framställningen om att till epidemisjuksköterskorna skulle utgå semesterarvode i form af kosthållsbidrag med en krona om dagen till en hvar af dem, för hvilket ändamål beviljades ett anslag af 250 kronor.

I öfriga delar bifölls Hälsovårdsnämndens utgiftsstat utan förändringar eller tillägg.

Varmbadhuset. Badhusstyrelsens förslag till utgiftsstat för stadens varmbadhus blef af Stadsfullmäktige godkändt.

Renhållningsverket. Bifölle Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens förslag, att stadens förvaltare utöfver förut bestämda kontanta löneförmåner skulle tillerkännas förmånen af fri bostad med vedbrand, men att intill dess bostad kunde tillhandahållas i ersättning för dessa naturaförmåner skulle från och med den 1 Januari 1917 till förvaltaren utbetalas 100 kronor i månaden.

Beviljades kontorsbiträdet å renhållningsverkets kontor Fröken Eriksson i enlighet med Drätselkammarens förslag ett personligt lönetillägg å 300 kronor.

Vidtogs i enlighet med Drätselkammarens förslag den förändringen ifråga om lönestaten för renhållningsarbetarna att hyresersättningen för dem, som ej hade fri bostad, höjdes från 225 kronor till 280 kronor, hvarjämte för likställighetens skull värdet af fri bostad om ett rum och kök för dem, som åtnjöte denna förmån, skulle uppskattas till 280 kronor.

Bifölls Drätselkammarens förslag dels att på stadens ordinarie stat skulle vid renhållningsverket anställas en sopare med samma aflöningsförmåner som renhållningsarbetarne med en grundlön af 900 kronor jämte två ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 3 och 6 års tjänstgöring samt fri bostad om ett rum och kök eller motsvarande hyresersättning samt att från och med år 1917 skulle anställas ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare vid renhållningsverket med nyssnämnda aflöningsförmåner.

Beträffande det af Drätselkammaren begärda anslaget å 500 kronor för anskaffande af en räknemaskin å renhållningsverkets kontor yrkade dels Herr vice ordföranden bifall till Beredningsutskottets hemställan om afslag å detta förslag, dels ock Herrar Enhörning och Kättström bifall till Drätselkammarens framställning; och blef sistnämnda framställning af Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å de sålunda gjorda yrkandena bifallen.

Folkskoleväsendet. I fråga om anställandet under åren 1917—1921 af en stadens folkskoleinspektör yrkade dels Herr Pers bifall till Folkskolestyrelsens förslag, dels ock Herr Enhörning bifall till Drätselkammarens af Beredningsutskottet förordade förslag; och biföllo Stadsfullmäktige vid framställning af proposition å dessa yrkanden utan omröstning Drätselkammarens förslag, hvadan alltså Stadsfullmäktige för nämnda år till aflöning af en stadens folkskoleinspektör beslutat lämna ett årligt anslag af 5,000 kronor.

I enlighet med hvad Stadsfullmäktige förut beslutat rörande krigstidshjälp samt hvad Beredningsutskottet härom erinrat beträffande folkskolans stat skulle för ifrågavarande ändamål det af Drätselkammaren föreslagna anslaget ökas med

2,750 kronor motsvarande beloppet af statens lönetillägg till 11 folkskollärare à 250 kronor.

Likaledes skulle i enlighet med Beredningsutskottets erinran det folkskoleinspektören i dennes egenskap af folkskollärare tillkommande liknande tillägget, hvilket inginge i hans aflöning som folkskoleinspektör afdragas, så att första posten å utgiftssidan under rubriken statens dyrtidstillägg för år 1917 skulle nedsättas från 3,000 till 2,750 kronor.

Biföllo Stadsfullmäktige Folkskolestyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag angående arvoden åt Slöjdläraren Brandt och Slöjdlärarinnan Vahlbeck för de särskilda tillsyningsuppdrag, som blifvit dem anförtrodda jämte deras egentliga tjänstegöromål, äfvensom de föreslagna höjningarna i arvodena för skolläkaren, simläraren och simlärarinnan samt städerskorna.

Den af Folkskolestyrelsen föreslagna och af Drätselkammaren tillstyrkta förändringen i lönestaten för eldaren vid Herrgärdsskolan, att hans kontanta begynnelselön från och med år 1917 skulle höjas till samma belopp som för vaktmästarne eller 950 kronor mot skyldighet för eldaren att äfven under sommarlofvet utföra arbete för skolans räkning, vann Stadsfullmäktiges bifall.

Beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Folkskolestyrelsens förslag, att från och med den 1 Juli 1917 skulle inrättas en ny ordinarie folkskollärareтjänst och en ny ordinarie folkskollärarinnetjänst, den sistnämnda i stället för en extra ordinarie lärarinnetjänst, som samtidigt indrogs, äfvensom två nya småskollärarinnetjänster, hvarjämte beviljades det i Folkskolestyrelsens statförslag upptagna anslaget å 500 kronor till ett halft års lön för en ny lärarinna i slöjd.

Beträffande Folkskolestyrelsens förslag angående anslag till arvode för vård af Korsängsskolans trädgård å 500 kronor yrkade dels Herrar vice ordföranden, Bäckman och Johansson bifall till berörda af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag, dels ock Herr Sundström att ifrågavarande arvode i enlighet med hvad Drätselkammaren föreslagit skulle utgå med 350 kronor.

Stadsfullmäktige anknöto sig härutinnan utan omröstning till Beredningsutskottets förslag.

Beviljade Stadsfullmäktige i enlighet med Folkskolestyrelsens framställning 2,500 kronor till skomakerislöjd och skolkängor i stället för 1,200 kronor för samma ändamål i innevarande års stat.

Till reparationer och ommålning af Djäknebergsskolan anslogo Stadsfullmäktige i enlighet med Folkskolestyrelsens framställning 9,725 kronor.

Anslogs ett belopp af 300 kronor för en kurs i talteknik och pedagogisk skolsång.

Till barnbespisning under år 1917 anslogs förslagsvis 6,500 kronor mot 3,500 kronor i innevarande års stat.

Till sekreteraren i Barnavårdsnämnden beviljades ett arvode af 250 kronor för år med åliggande för honom att jämväl vara fosterbarnsinspektör.

I enlighet med Drätselkammarens förslag anslogs 861 kronor för nyanskaffning och utbyte af renhållningskärl för folkskolornas räkning.

I öfriga delar godkändes Folkskolans stat i enlighet med det föreliggande förslaget.

Affärsverk.

Beträffande Assistenten Lindblads aflöning biföllo Stadsfullmäktige utan omröstning Drätselkammarens förslag, att dennes personliga lönetillägg från och med nästkommande år skulle höjas från 500 till 1,000 kronor.

Vatten- och Gasverksstyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag, att Kamreraren Fogelbergs personliga lönetillägg måtte från och med år 1917 höjas med 500 kronor och således därefter utgå med 1,500 kronor beslöto Stadsfullmäktige utan omröstning bifalla.

Godkändes Vatten- och Gasverksstyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag att på ordinarie stat för verken skulle inrättas en assistentbefattning för elektricitetsverket med en grundlön af 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

Stadsfullmäktige biföllo härefter Vatten- och Gasverksstyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag att Kassörskan Fröken Greta Tersmeden skulle tillerkännas från och med år 1917 ett personligt lönetillägg å 300 kronor äfvensom att förrådsförmannens grundlön från och med samma tid skulle höjas med 300 kronor.

Beträffande Kontorsbiträdet Fröken Lindblads aflöning anslöto sig Stadsfullmäktige till Drätselkammarens förslag, hvadan alltså Fröken Lindeblad skulle tilldelas ett personligt lönetillägg från och med år 1917 å 150 kronor.

I öfrigt godkändes utgifterna under rubriken aflöningar för verkens gemensamma förvaltning, dock med af Drätselkammaren föreslagen ändring beträffande krigstidstilläggets belopp, hvilket skulle utgå med 1,362 kronor; och godkändes härefter den af Drätselkammaren föreslagna fördelningen på de särskilda verken af ifrågavarande utgifter.

Biföllo Stadsfullmäktige det af Drätselkammaren tillstyrkta förslaget, att grundlönen för mätarejusteraren vid elektricitetsverket höjdes från 1,500 till 1,800 kronor.

Beslöto Stadsfullmäktige bifalla det af Drätselkammaren tillstyrkta förslaget, att de af Stadsfullmäktige förut antagna amorteringsplanerna för verken beträffande gas- och elektriska mätare skulle så till vida ändras, att amorteringstiden från och med år 1917 skulle fastställas till 15 år för gasmätarne och 8 år för elektriska mätarne.

Godkändes den af Drätselkammaren föreslagna ändringen beträffande beräkningen af krigstidshjälpen åt elektricitetsverkets personal, så att densamma skulle upptagas med 200 kronor lägre belopp än hvad Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagit.

I öfriga delar fastställdes utgiftsstaten för de tekniska verken utan förändringar eller tillägg i det föreliggande förslaget.

I fråga om de anslag till nyanläggningar och nyanskaffningar för stadens tekniska verk, som af Vatten- och Gasverksstyrelsen begärts, blefvo anslag för dessa ändamål beviljade utan omröstning i enlighet med Drätselkammarens förslag sålunda att af lånemedel anslogos

till afloppS-, vatten- och gasledningar i Utanbygatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen ..... Kr. 12,500: —
„ vattenledning i Skerikesvägen mellan Skultunavägen och gamla vattenverket ..... „ 8,000: —
„ vattenledning i Stora gatan mellan Djäknebergs- och Västmannagatorna ..... „ 7,000: —
„ elektrisk högspänningsmatarekabel för elektricitetsverket, under förbehåll om aftal med Kungl. Vattenfallsstyrelsen om öfverkraft ..... „ 15,000: —
„ elektriska högspänningsledningar för Lustigkulla och Ullspinneriet ..... „ 8,000: —
„ inköp af mätare och inventarier ..... „ 50,000: —
„ serviser och mindre ledningssträckningar ..... „ 25,000: —

eller sammanlagdt Kronor 125,500: —

Gatuläggningen.

Utöfver i budgetförslaget uppförda anslag för mindre gatuarbeten, afgälder för nubbstensbrott och grustag samt kostnader för makadamslagning tillhopa 12,350 kronor, beslöto Stadsfullmäktige, med bifall till Drätselkammarens därom framställda förslag, men utan afseende å ett af Herr Hedin framställdt yrkande om att anslaget till mindre gatuarbeten måtte höjas med 2,000 kronor utöfver hvad Drätselkammaren föreslagit, utan omröstning bevilja följande anslag till särskilda gatuarbeten, afsedda att utföras under år 1917, nämligen

dels att utgå af lånemedel:

för tuktad stensättning af *Fiskartorget* i Trädgårdsgatans sträckning ..... Kr. 10,000: —
„ omsättning med tuktad sten af *Kopparbergsvägen* mellan Stora gatan och Munkgatan ..... „ 7,800: —
„ stensättning med tuktad sten af *Södra Esplanaden* mellan Kopparbergsvägen och Kungsängsgatan, halfva sträckningen ..... „ 25,000: —

Summa Kronor 42,800: —

dels ock att upptagas till uttaxering i 1917 års budget:

för utläggning af *Karlsgatan* mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen ..... Kr. 30,000: —
med afdrag af förut till ändamålet beviljade „ 9,000: — Kr. 21,000: —
„ första ordnande af *Kassörs-* och *Kaplansgatorna* samt norra delen af *Knutsgatan* ..... „ 6,000: —
„ tjärmakadamisering af *Stora gatan* mellan stensättningen i Oxbacken och Floragatan ..... „ 2,000: —
„ bättring af körbanan i *Kopparbergsvägen* mellan Smedjegatan och Korsängsgatan ..... „ 2,000: —
„ stensättning med fältsten å *gamla hamnens* område ..... „ 5,700: —

Summa Kronor 36,700: —

Motorbåten Måsen. Med förmälan, att ett belopp af 8,000 kronor å inköpssumman för motorbåten Måsen ännu icke kunnat gäldas af trafikinkomsterna, hade Drätselkammaren hemställt, att hela nämnda belopp nu måtte på en gång gäldas af uttaxerade medel.

Stadsfullmäktige biföllo denna framställning.

Hamnen. Godkände Stadsfullmäktige det af Hamnstyrelsen afgifna förslaget till utgifts- och inkomststat för stadens hamn med det af Drätselkammaren föreslagna tillägget, att där upptaga ett anslag af förslagsvis 400 kronor såsom krigstidshjälp för hamnfogden.

Gatubelysningen. Beträffande anslagen för gatubelysning godkände Stadsfullmäktige Drätselkammarens förslag med den af Beredningsutskottet påyrkade förändringen, att i stället för en af de fyra elektriska lamporna utefter järnvägen mellan Hamngatan och Stallhagen skulle uppsättas en sådan lampa vid vägen i Stallhagens nordöstra hörn, samt med det af Herr Falk nu föreslagna tillägget, att för oförutsedda belysningsanläggningar, hvaribland särskildt nämndes en del af den s. k. Bäckgatan skulle uppföras ett förslagsanslag å 1,000 kronor; och hade Stadsfullmäktige alltså till anläggningar för ökad gatubelysning af uttaxerade medel beviljat följande anslag:

1 gaslykta i Allégatan mellan Pil- och Östermalmsgatorna	Kr.	125: —	
1 gaslykta vid köttbesiktningsbyrån	„	125: —	250: —
3 elektriska lampor utefter järnvägen mellan Hamngatan och Stallhagen samt en sådan vid vägen i Stallhagens nordöstra hörn	„	730: —	
1 elektrisk lampa i Bågevägen mellan Dalagatan och Norra Ringvägen	„	110: —	
2 elektriska lampor inom området Hoffsta	„	160: —	
1 elektrisk lampa å nya vägen till Kristiansborg	„	130: —	
4 elektriska lampor å Ängs- och Korsängsgärdet samt i Malmabergsgatan vid nya folkskolan	„	1,200: —	
9 elektriska lampor vid och inom områdena Vargbo och Hemdal	„	1,000: —	
3 elektriska lampor utmed vägen till nya hamnen i trakten af Lillån	„	300: —	
1 elektrisk lampa i vägen väster om Käringbrinken	„	85: —	
1 elektrisk lampa söder om Bellevue	„	70: —	3,785: —
Oförutsedda belysningsanläggningar			1,000: —
		Summa Kronor	5,035: —

Fattigvård. Godkände Stadsfullmäktige det af Fattigvårdsstyrelsen framlagda förslaget till stat för stadens fattigvård innefattande förhöjningar af arvodena för styrelsens sekreterare från 500 till 800 kronor och kamrerare från 1,000 till 1,200 kronor samt predikanten vid fattigvården från 150 till 300 kronor.

Kyrkliga ändamål. Antecknades, att uttaxeringen för kyrkliga ändamål enligt kyrkostämmans beslut utgjorde 58,885 kronor 88 öre.

Pensionsnämnden.

Det af Pensionsnämnden framlagda förslaget till utgiftsstat för nämnden innefattande en höjning i anslaget till skrifbiträde åt ordföranden från 400 till 600 kronor blef af Stadsfullmäktige godkändt.

Arbetsstugan m. fl. filantropiska ändamål.

Med bifall till Herr Oests den 28 sistlidne September till Drätselkammaren remitterade och nu af Drätselkammaren tillstyrkta motion anslogo Stadsfullmäktige till Västerås Arbetsstuga för år 1917 ett belopp af 2,500 kronor.

I samband med sitt yttrande öfver nyssberörda motion hade Drätselkammaren ånyo utlåtit sig öfver den af Herrar vice ordföranden och Oest väckta motionen om upplåtande af ny lokal för arbetsstugans behof, hvilken motion Stadsfullmäktige den 22 Juni innevarande år återremitterat till Drätselkammaren för yttrande i samband med behandlingen af 1917 års budget, och därvid på anförda skäl föreslagit, att den f. d. skolhusbyggnaden vid Kopparbergsvägen, hvilken senast varit upplåten som reservepidemisjukhuslokal, men sedan nybyggnaderna vid epidemisjukhuset fullbordats, ej längre behöfdes för detta ändamål, måtte upplåtas för Västerås Arbetsstugas behof och att i 1917 års budget måtte upptagas ett anslag af förslagsvis 1,000 kronor till erforderliga reparations- och ändringsarbeten å denna byggnad. Vid föredragning af denna fråga fattade Stadsfullmäktige på yrkande af Herr Oest, med hvilken Herrar Enhörning och vice ordföranden förenade sig, beslut i enlighet med Drätselkammarens förslag, dock att anslaget, som ansågs otillräckligt, höjdes till 2,000 kronor.

Till Västerås Barnkrubba beviljades i enlighet med Styrelsens för Barnkrubban framställning, hvilken förordats af Drätselkammaren, för år 1917 ett anslag af 1,500 kronor.

Vidare biföllo Stadsfullmäktige i enlighet med Drätselkammarens tillstyrkan Styrelsens för Västerås Barnhem begäran om ett anslag för år 1917 å 500 kronor.

Till Nattherbergets i Västerås verksamhet för år 1917 anvisades enligt Drätselkammarens förslag 300 kronor.

Slutligen beslöto Stadsfullmäktige i fråga om ofvanberörda filantropiska ändamål med bifall till Drätselkammarens härutinnan framställda förslag, att de beviljade anslagen utgörande

till Arbetsstugan, årsanslag	Kr.	2,500: —	
„ dito för iordningställande af lokal	„	2,000: —	4,500: —
„ Barnkrubban			1,500: —
„ Barnhemmet			500: —
„ Nattherberget			300: —
		Kronor	6,800: —

skulle gäldas dels af Sundinska fondens öfverskottsmedel till ett belopp af Kr. 3,300: —
och dels af uttaxerade medel till återstående belopp „ 3,500: —

Kronor 6,800: —

Arbetsförmedlingen. Med bifall till Styrelsens för Västmanlands läns arbetsförmedling därom genom Drätselkammaren framställda och af Drätselkammaren tillstyrkta anhållan beviljade Stadsfullmäktige nämnda anstalt ett anslag för år 1917 å 2,000 kronor.

Sjukkassornas fortsättningskassa. Åt Västerås sjukkassors fortsättningskassa, hvars Styrelse till Drätselkammaren inkommit med ansökan om kommunalt anslag äfven för år 1917, beviljade Stadsfullmäktige i öfverensstämmelse med hvad Drätselkammaren härutinnan föreslagit bidrag af stadens medel för år 1917 under samma villkor, som af Stadsfullmäktige bestämdes den 23 December 1909, då kommunalt anslag till kassan första gången beviljades, och skulle för ändamålet i budgeten uppföras ett anslag af förslagsvis 2,900 kronor.

Sparfboet. Bifölls Drätselkammarens framställning, att Stadsfullmäktige måtte till barnhemmet Sparfboet bevilja samma anslag som för innevarande år, 400 kronor, äfven för år 1917.

Skridskoklubben. I enlighet med Drätselkammarens förslag beviljades Västerås skridskoklubb för år 1917 ett bidrag af 600 kronor för anläggning af skridskobana under innevarande vinter på samma villkor, som af Stadsfullmäktige föreskrifvits i fråga om det för år 1916 beviljade bidraget.

Västerås skollofskolonier. Beviljade Stadsfullmäktige jämlikt Folkskolestyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta förslag till föreningen Västerås skollofskolonier ett anslag för år 1917 å 3,000 kronor.

Sedan Stadsfullmäktige afslagit det väckta förslaget om inrättande af en välgörenhetsbyrå skulle, jämlikt Beredningsutskottets erinran, det för detta ändamål i budgetförslaget uppförda anslaget utgå.

Stallet. Godkändes de af Drätselkammaren under titeln stallet upptagna anslagsposterna afseende bland annat utökning af stallet med ytterligare en häst samt anställande vid detsamma af en tredje körkarl.

Gäldande af aktieteckning. Sedan Stadsfullmäktige den 28 Maj 1914 beslutat, att af stadens aktieteckning i Västerås Teateraktiebolag ett belopp af 26,000 kronor skulle uttaxeras under åren 1915—1919 med 1/5 eller 5,200 kronor årligen, så beslöto Stadsfullmäktige nu, med bifall till Drätselkammarens därom framställda förslag, att hela det återstående beloppet af ifrågavarande anslag, 15,600 kronor, skulle upptagas till uttaxnring i 1917 års budget.

Diverse anslag. Biföllo Stadsfullmäktige af Drätselkammaren gjord framställning om beviljande af uttaxerade medel i 1917 års budget af följande anslag:

för uppränsning af Lillån mellan Järnvägsbron vid stationsområdet och bron för spåret till statens kraftstation.....	Kr.	2,000: —
„ reparation af östra kajmuren vid Svartån strax nedom slottsbron efter ett inträffat ras	„	5,000: —
„ täckande af brist i förut lämnade anslag för anordnande af tillfälliga bostrder vid Katrinelund.....	„	6,000: —
Summa Kronor		13,000: —

Godkändes Drätselkammarens förslag, att i stället för utdelning å de under innevarande år försålda aktierna i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag å nominellt 1,000,000 kronor skulle såsom inkomst från järnvägsmedelsfonden å budgetens inkomstsida uppföras ett belopp af 50,000 kronor, motsvarande den utdelning, som under de senaste åren lämnats å aktierna. *Inkomst från järnvägsmedelsfonden.*

Köttbesiktningsbyråns beräknade inkomster skulle upptagas i enlighet med Drätselkammarens förslag, innebärande en mindre jämkning i Hälsovårdsnämndens förslag. *Hälso- och sjukvård.*

Inkomsterna från de under Vatten- och Gasverksstyrelsen lydande verken skulle upptagas på sätt Drätselkammaren med ändring af styrelsens förslag beräknat dessa inkomster. *Affärsverk.*

Med bifall till Drätselkammarens af Beredningsutskottet tillstyrkta förslag beslöto Stadsfullmäktige, att till täckande af bristen i 1917 års utgifts- och inkomststat för staden jämlikt 57 § af Kungl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad bestämma en uttaxering för år 1916 af 6,75 procent å den till bevillning uppskattade inkomsten i staden enligt 1916 års af pröfningsnämnden fastställda taxering. *Uttaxeringen.*

För utjämning af budgetens utgifts- och inkomstsidor i anledning af de af Stadsfullmäktige under budgetbehandlingen företagna ändringarne i Drätselkammarens förslag, skulle det af Drätselkammaren upptagna förslagsanslaget till diverse och oförutsedda behof, hvilket för öfrigt af Stadsfullmäktige godkändes, tlll beloppet nedsättas, med 100 kronor eller från kr. 39,099: 48 till kr. 38,999: 48. *Förslagsanslaget.*

Härefter blef den föreliggande utgifts- och inkomststaten i dess helhet i öfverensstämmelse med Drätselkammarens förslag och ofvan antecknade beslut af Stadsfullmäktige antagen och godkänd.

§ 238.

I skriftlig motion af denna dag föreslogo Herrar A. Jonsson, Larsson, Kättström och C. J. Svensson, att Stadsfullmäktige måtte besluta uppdraga åt en kommitté att verkställa utredning rörande lämpligaste formen för inrättandet af bostadsinspektion och i samband därmed kommunal hyresförmedling, hälst grundad på anmälningsplikt för hyresvärden öfver såväl hyresledig lägenhet som öfver skedd uthyrning, och att inkomma med förslag till reglementen och öfriga föreskrifter härför samt afgifva de förslag, hvartill utredningen i öfrigt kunde gifva anledning. *Ang. bostadsinspektion och kommunal hyresförmedling.*

Efter föredragning häraf beslöto Stadsfullmäktige på yrkande af Herrar A. Jonsson och Uggla remittera motionen för yttrande till Hälsovårdsnämnden och Beredningsutskottet, med uppdrag tillika för utskottet att, i händelse af tillstyrkande utlåtande, afgifva förslag å ledamöter i den ifrågasatta kommittén.

§ 239.

Då något vidare ärende icke till behandling förelåg, blefvo årets förhandlingar af ordföranden förklarade afslutade.

In fidem:
Theofil Öberg.

Justeradt den 30 December 1916.

Max. Schenström.

Arvid Jonsson. *Gustaf Thunblad.*

Offentligen uppläst den 8 Januari 1917, betygar

Ex officio:
Theofil Öberg.

Västerås, 1917. Fredr. Anderssons Boktryckeri.

HANDLINGAR

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 27 Januari I.

N:o 1.

Herr Pers' motion ang. afsättande af tomt för en biblioteks- och museibyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Bland de mångfaldiga behof, som ett växande stadssamhälle måste tillgodose, är det somliga som måste tillgodoses omedelbart eller så godt som omedelbart, andra kunna ställas på framtiden, men äro likväl af den beskaffenheten, att man bör räkna med dem och vidtaga sådana anstalter att deras tillgodoseende i en framtid underlättas. Denna motion afser att fästa uppmärksamheten på ett behof af sist nämnda beskaffenhet.

Stadens största och bäst ordnade bibliotek för allmänheten här i staden är nu arbetareinstitutets. Ur detta bör man kunna vänta sig, att ett modärnt stadsbibliotek kommer att utvecklas. Ett hufvudvillkor för en sådan utveckling är emellertid att tidsenliga lokaler finnas att tillgå. Detta är icke nu fallet. Och äfven om något bättre kan anordnas, vore säkerligen en nybyggnad för ändamålet det mest önskvärda.

Länets fornminnesförening har sammanbragt mycket afsevärda samlingar, som nu förvaras i ett rum i slottet. Möjligen kan ökadt utrymme beredas, men det kan likväl icke bli annat än ett provisorium, ty dels ökas fornminnesföreningens samlingar och behofvet af tidsenliga anordningar för förvaring och förevisning, dels behöfver staten allt mer och mer disponera utrymmena i slottet. För fornminnesföreningens verksamhet framstår sålunda äfven behofvet af nybyggnad.

Ett tredje behof kan nämnas som visserligen ej är för handen på samma sätt, men dock i någon mån kännbart. Det är en utställningslokal för konstverk såsom taflor och skulptur, grafiska arbeten, handslöjd, konstindustriella alster o. s. v. Hittills har det varit tillfälliga behof, men så småningom blir detta permanent. I många städer i vårt land är det redan tillgodosedt.

De här berörda kulturuppgifterna stå i sådant sammanhang med hvarandra att det vore synnerligen lämpligt om deras tillgodoseende med lokaler kunde ske i ett sammanhang, d. v. s. så att en och samma byggnad inrymde lokaler för dem.

Jag är beredd på att tanken betraktas som en utopi. Då likväl erfarenheten lär, att en utopi i dag kan vara en realfråga i morgon så hemställer jag att den må få betraktas som en framtidsfråga. Redan tidens bistra allvar afvisar tanken på en nybyggnad nu eller i närmaste framtid för ändamålet. Jag vill inskränka mig till att hemställa om att Stadsfullmäktige ville bereda en lämplig tomtplats för en byggnad af denna art. De någorlunda centralt belägna platser, som kunna komma ifråga för ändamålet bli måhanda fort nog disponerade.

N:o 1.
Ang. afsättande af tomt för en biblioteks- och museibyggnad.

På grund af hvad jag sålunda anfört föreslår jag Stadsfullmäktige att reservera en lämplig tomt för uppförande af en byggnad inrymmande lokaler för stadsbibliotek, fornminnesföreningens samlingar och ett konst- och slöjdmuseum.

Västerås den 20 december 1915.

And. Pers.

N:o 2.

Drätselkammarens skrifvelse ang. viss stadsplaneändring.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt den stadsplan för Västerås, som gällde före den nuvarande, af Kungl. Maj:t under år 1915 fastställda stadsplanen, skulle Stora gatan i hela dess sträckning genom staden utläggas från 12 till 18 meters bredd med vidgning på gatans södra sida. Då den nuvarande stadsplanen af Stadsfullmäktige antogs, vidtogs härutinnan den förändringen, att Stora gatan med undantag af sträckningen öster om Kopparbergsvägen skulle bibehållas vid dess gamla bredd mellan huslinierna af 12 meter. Beslutet härom var emellertid långt ifrån enhälligt, i det att en stark minoritet röstade för, att äfven enligt den nya stadsplanen Stora gatan i hela dess sträckning skulle vidgas till 18 meters bredd. Särskildt starkt gjorde dessa åsikter sig gällande beträffande sträckningen af gatan väster om Källgatan, där kostnaderna för vidgningen, hvilka kostnader i allmänhet torde hafva varit det enda motivet för Stadsfullmäktigemajoritetens uppfattning, icke kunde blifva så afskräckande och å hvilken sträckning redan en fastighet — Västerås mejeriförenings gård N:o 68 västra kvarteret — blifvit bebyggd med iakttagande af vidgningen till 18 meters bredd.

Då enligt hvad Drätselkammaren erfarit ytterligare nybyggnad utmed Stora gatans södra sida i sistberörda sträckning inom närmaste tiden är att vänta, har Drätselkammaren funnit lämpligt, att spörjsmålet om Stora gatans vidgning väster om Källgatan ännu en gång, innan nya dyrbara byggnader lägga större hinder i vägen för en sådan åtgärd, blifver framlagdt för Stadsfullmäktiges bedömande.

För egen del hyser Drätselkammaren bestämdt den uppfattningen, att ifrågavarande vidgning är synnerligen af behofvet påkallad. I all synnerhet gäller detta skärningen genom den s. k. Oxbacken, d. v. s. mellan Hållgatan och Djäknebergsgatan, där gatans nuvarande anläggning långt ifrån tillfredsställer de anspråk, som den rådande starka såväl gång- som körtrafiken kräfva. Visserligen skulle en vidgning kunna ske enbart i denna sist omförmälda sträckning, men anses vidgningen här nödvändig, synes det vara föga skäl att stanna därvid, då just på den närmast österut varande sträckningen mellan Håll- och Källgatorna den förut omnämnda och synnerligen vanprydande indragningen af Mejeriföre-

ningens hus förefinnes. Kostnaderna för vidgningen från Källgatan västerut synas Drätselkammaren vara för staden öfverkomliga. De komma gifvetvis ej heller att framtvingas genast eller på en gång utan efter hand, då frågor om nybyggnader uppkomma. N:o 2. *Ang. viss stadsplaneändring.*

På grund af det anförda får Drätselkammaren sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att för sin del antaga sådan ändring i stadsplanen för Västerås, att Stora gatan i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan utlägges till en bredd af 18 meter med vidgning på gatans södra sida och sålunda bibehållande af den norra gatulinien.

Västerås den 13 januari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 3.

Drätselkammarens skrifvelse ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda från Rådstufvu-Rätten inkomna förteckning öfver under oktober månad 1915 beviljade lagfarter å fastigheter på stadens grund, enligt hvilken staden har lösningsrätt till gården och tomten N:o 85 a norra kvarteret, belägen vid Kyrkobacksgatan, som köpts för 4,500 kronor, å gården och tomten N:o 129 västra kvarteret, med adressnummer Stora gatan 56, som köpts för 32,000 kronor, samt å gården och tomten N:o 77 a södra kvarteret, med adressnummer Kopparbergsvägen 12, som köpts för 19,000 kronor, får Drätselkammaren, enär ingendera af de två förstnämnda fastigheterna behöfva af staden förvärfvas för regleringsändamål, samt då den sistnämnda fastigheten, hvaraf visserligen en afsevärd del åtgår för Kopparbergsvägens utläggande, sålts för ett pris, som enligt Drätselkammarens förmenande ej så litet öfverstiger dess verkliga värde och då någon breddning af Kopparbergsvägen i den del, där fastigheten är belägen, icke torde komma att ske under de närmaste åren, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta att icke på grund af de nu lagfarna öfverlåtelserna göra stadens lösningsrätt till någon af ifrågavarande fastigheter gällande.

Västerås den 13 januari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 3.
Ang. lösningsrätt till fastigheter på stadens grund.

Förteckning öfver vid Rådstufvu-Rätten i Västerås beviljade lagfarter, belägna helt eller delvis på stadens grund, under oktober månad år 1915.

Den 4 oktober:

å gården och tomten N:o 85 a) i Västerås stads norra kvarter, som sterbhusdelägarne efter aflidna hustrun Eva Kristina Vallin, född Eklund, nämligen: änkemannen Erik Alfred Vallin samt barnen Carl Gustaf Adolf Vallin, Carl Vilhelm Vallin, Carl Axel Vallin, Erik Oskar Vallin, Anna Elisabeth Vallin, Elsa Viktoria Vallin, Ernst Alfred Vallin, Fredrik Valdemar Vallin, Ester Vilhelmina Vallin och Eva Kristina Vallin, enligt boupptecknings-instrument den 2 juni 1915 i giftorätt och arf bekommit;

å samma fastighet, som förmannen Anders Gustaf Andersson, enligt auktionsprotokoll den 4 september 1915 av sterbhusdelägarne efter aflidna hustru Eva Kristina Vallin, född Eklund, — — — (se härförut) — — — och Eva Kristina Vallin för 4,500 kronor tillhandlat sig;

Den 11 oktober 1915:

å gården och tomten N:o 129 i Västerås stads västra kvarter, som byggmästaren C. J. Johansson, enligt köpebref den 30 juni 1915 af muraremästaren Per Otto Jansson för 32,000 kronor tillhandlat sig;

Den 25 oktober:

å gården och tomten N:o 77 a) i Västerås stads södra kvarter, som vagntillsyningsmannen Karl Johan Eriksson och bageriarbetaren Henrik Alfred Eriksson, enligt köpebref den 1 oktober 1915 samt köpekontrakt den 13 juli 1915 af hemmansägaren Johan Arvid Österberg för 19,000 kronor tillhandlat sig.

Västerås Rådhus den 30 oktober 1915.

På Rådstufvu-Rättens vägnar:

John Karlsson.

N:o 4.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anvisande af medel till en del restaureringsarbeten i Högre allmänna läroverkets äldre annexbyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren, som här bifogas har Rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk anhållit om anslag af stadens medel till reparations- och omändringsarbeten i tre salar i läroverkets äldre annexbyggnad, af hvilka två skulle inredas för nytt ändamål.

N:o 4.
Ang. anvisande af medel till en del restaureringsarbeten i Högre allmänna läroverkets äldre annexbyggnad.

Då läroverkets byggnadsfond, som, utöfver de i Rektors skrifvelse omförmälda öfriga arbetena för omändringar inom den äldre annexbyggnaden, bekostat all lös inredning i den nya annexbyggnaden samt lämnat afsevärt bidrag till den under byggnad varande biblioteksbyggnaden för läroverket, saknar medel till bekostande af de nu ifrågasatta restaureringsarbetena samt då på Stadsfullmäktiges anslag till nya annexbyggnaden, 150,000 kronor, uppstått en besparing af omkring 8,000 kronor, hvilka besparade medel, vid det förhållandet, att omändringsarbetena i äldre annexbyggnaden äro en följd af det nya annexets tillkomst, synas kunna i mån af behof användas för detta ändamål, får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att af behållningen af Stadsfullmäktiges anslag till den nya annexbyggnaden för Västerås högre allmänna läroverk anvisa förslagsvis 3,000 kronor för reparations- och omändringsarbeten i de tre salar af läroverkets äldre annexbyggnad, som icke kunnat med medel ur läroverkets byggnadsfond restaureras.

Västerås den 13 januari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Sedan undervisningen i fysik, kemi och teckning överflyttats till nya annexbyggnaden och *sedan* de genom nämnda flyttning lediga salarne i gamla annexbyggnaden blifvit i öfverensstämmelse med den fastställda planen reparerade och apterade till klassrum eller lärosalar för geografi och slöjd och *sedan* äfven vaktmästarens bostad undergått en nödvändig reparation och *sedan* byggnadsfonden, som bekostat alla dessa reparationer, numera saknar medel att reparera de tre återstående salarne, nämligen den biologiska äfvensom den geografiska och rektors ämbetsrum, hvilka båda senare skola apteras till laborationssalar i biologi, så beslöto Delegerade för läroverkets Byggnadsfond vid sitt sammanträde den 4 januari 1916 — Bil. A. — att hos Drätselkammaren anhålla, att Kammaren ville ställa medel — omkring 3,000 kronor — till Delegerades förfogande i och för sistnämnda reparationsarbeten eller också, i fall så ansåges lämpligare, i samråd med Delegerade själv ombesörja dessa arbeten.

Västerås den 5 jan. 1916.

Vördsamt

Peter Bagge.

N:o 4.

Ang. anvisande af medel till en del restaureringsarbeten i Högre allmänna läroverkets äldre annexbyggnad.

Bil. A.

Utdrag ur protokoll vid Delegerades för h. allm. läroverkets Byggnadsfond sammanträde den 4 januari 1916.

§ 2.

Sedan undervisningen i fysik, kemi och teckning öfverflyttats till nya annexbyggnaden, hade af byggnadsfondens medel de förutvarande lärosalarne i dessa ämnen i gamla annexbyggnaden reparerats och apterats *dels* till klassrum *dels* till lärosalar för geografi och slöjd, hvarjämte också för medel ur samma fond vaktmästarens bostad blifvit reparerad. Då emellertid byggnadsfonden saknade medel för reparation af tre lärosalar i gamla annexbyggnaden, hvilka skulle repareras och apteras till läro- och laborationssalar i biologi, beslöto Delegerade att hos stadens Drätselkammare anhålla, att Kammaren ville ställa medel till Delegerades förfogande i och för nämnda reparationsarbeten eller också, i fall så ansåges lämpligare i samråd med Delegerade själf ombesörja sagda arbeten.

In fidem:

Peter Bagge.

Aug. Wetterling. *Georg Enhörning.*

Rätt utdraget, intygar i tjänsten:

Peter Bagge.

N:o 5.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af gården N:o 98 västra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed för Stadsfullmäktige framlägga förslag om inköp för stadens räkning af gården och tomten N:o 98 i stadens västra kvarter, hvilken fastighet ägaren, Trädgårdsmästaren C. A. Fredriksson enligt bifogade skriftliga anbud erbjudit sig försälja för en summa af 15,500 kronor. I en likaledes här bifogad, promemoria har stadens byggnadschef lämnat utredning om fastighetens läge och beskaffenhet samt betydelse för staden i regleringsafseende.

Då åtgärder för Bondegatans framdragande inom ganska kort tid torde blifva nödvändiga, synes tiden nu vara lämplig att förvärfva ifrågavarande fastig-

N:o 5.
Ang. inköp af gården N:o 98 västra kvarteret.

het, hvarigenom utläggandet af gatan i hela dess sträckning väster om Källgatan möjliggöres, och då Drätselkammaren anser det fordrade priset skäligt och för staden antagligt, hälst som största delen af köpesumman efter invidliggande tomters bebyggande, på sätt byggnadschefen jämväl påpekat, kommer att ersättas, får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att bemyndiga Drätselkammaren att för en köpesumma af 15,500 kronor, att gäldas af reserverade köpeskillingsmedel och på de köpevillkor i öfrigt, Drätselkammaren kan finna skäligt antaga, för stadens räkning inköpa gården och tomten N:o 98 i stadens västra kvarter.

Västerås den 13 januari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Undertecknad, ägare af gården N:o 98 i västra kvarteret inom Västerås stad får härmed erbjuda mig att till staden försälja denna min fastighet för en summa stor 15,500 kr. (femton tusen fem hundra kr.). Gården får i så fall tillträdas 1 april 1916 med rätt för mig att mot en årlig hyra af 400 kr. bo kvar till 1 okt. 1916.

Västerås den 29 dec. 1915.

C. A. Fredriksson.

P. M. rörande tomten N:o 98 i stadens västra kvarter.

Såsom af närslutna tomtkarta synes utgör tomtens areal 1588,2 m² och af denna yta åtgår ungefär hälften till den 14 m. breda Bondegatan. Sedan närbelägna tomter blifvit fullständigt reglerade och bebyggda erhåller staden ersättning för hela tomtarealen hvarjämte staden genom gatans framdragande kan få sälja en del invidliggande mark, (gamla skarprättaregården samt tomtmark i kv. Klara invid tomterna N:ris 3 och 5). Visserligen äro byggnaderna å tomten N:o 98 rätt förfallna, men de uppgifvas lämna en årlig hyra af 1,000 kr.

Byggnaderna torde om de rifvas vara värda högst 1,000 kr. Trädgårdsmästare C. A. Fredriksson begär för gården i ett för allt 15,500 kr. under förutsättning att han mot hyra får bo kvar till instundande 1 okt.

Då staden säkerligen om tomten kommer i annan persons ägo får vidkännas en större utgift för gatureglerингen får jag för min del tillstyrka att tomten nu inköpes på ofvan angifna villkor.

Västerås den 28 dec. 1915.

Gösta Smitt.

N:o 6.

Drätselkammarens skrifvelse ang. ledningar inom byggnadsområdet Annedal.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda framställning till Stadsfullmäktige från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående anläggande af aflopps-, vatten- och gasledningar inom byggnadsområdet Annedal, hvilken framställning styrelsen anhållit, att Drätselkammaren ville med eget yttrande öfverlämna till Stadsfullmäktiges pröfning, får Drätselkammaren på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört tillstyrka bifall till framställningen och sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att för anläggande af aflopps-, vatten- och gasledningar inom byggnadsområdet Annedal dels anslå af lånemedel ett belopp af 10,600 kronor, dels ock anvisa af tillgängliga medel 12,600 kronor för att sedermera ersättas af inflytande bidrag till anläggningskostnaderna för de fastigheter, som skola anslutas till ifrågavarande ledningar.

Västerås den 13 januari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 28 maj 1914 beslutade Stadsfullmäktige att för tomterna inom Byggnadsföreningen Annedal samt för de lägenheter, som vid dåvarande tidpunkt voro anslutna till Byggnadsföreningen Annedals enskilda afloppsledningar, medgifva anslutning till stadens aflopp mot en afgift af 30 och vatten- och gasledningar mot en afgift af 40 öre per kvadratmeter tomtarea, därvid staden låter anlägga ledningar inom hela området, så snart $^3/_4$ af tomterna anslutas till vatten- och gasledningarna, dock att, därest rådande förhållanden lägga hinder i vägen för ledningsmaterials anskaffande till skäligt pris, anläggningen skall uppskjutas till dess nämnda hinder undanröjts. Hittills har inom Annedal endast nedlagts ledningar i Annedalsgatan, i hvars sträckning afloppet från ofvanför liggande områden måste dragas.

I skrifvelse till Styrelsen har Byggnadsföreningen, under åberopande af Stadsfullmäktiges beslut och den i anledning af beslutet träffade öfverenskommelsen mellan staden och föreningen, hemställt om ledningarnas anläggande innevarande år, och hafva $^3/_4$ af tomtägarna förbundit sig ansluta sina tomter.

N:o 6.
Ang. ledningar inom byggnadsområdet Annedal.

Styrelsen anser därför, att ledningarna böra anläggas under detta året. Visserligen äro materialprisen betydligt högre nu än före kriget, men torde å andra sidan lägre pris än de nuvarande icke kunna påräknas på mycket lång tid. Kostnaderna för ifrågavarande ledningsanläggning äro beräknade till 23,200: — kronor. Omkring 18,000 kvadratmeter tomtarea är antecknad till anslutning, motsvarande, efter 70 öre kvadratmetern, ett bidrag från de enskilda af 12,600: — kronor. Af lånemedel erfordras alltså 10,600: —. Då enligt berörda öfverenskommelse bidraget från de enskilda skall fördelas på 10 år, hvaraf under de första 5 åren räntefritt, torde öfriga medel anvisas på sätt Drätselkammaren behagade föreslå.

På grund af Stadsfullmäktiges i föregående omnämnda beslut och under åberopande af det här anförda får styrelsen hemställa,

att Stadsfullmäktige ville fatta beslut om anläggningens utförande innevarande år och för detta ändamål bevilja; dels 10,600: — kronor att utgå af lånemedel och dels 12,600: — kronor att utgå på sätt Drätselkammaren föreslår.

Västerås den 13 januari 1916.

På Vatten- & Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Anderson.

Gerh. Gustafson.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

Styrelsen anser därför, att ledningen bör anlagas under detta år. Vissa ledningar äro nödvändiga i det hänseende, att de bilda länk i andra sådan länge pris på de varorna icke kunna erhållas på annat håll. Kostnaderna för ledningarna [illegible] beräknad till 25,000:— kronor. Ombudet [illegible] anslaget [illegible] medgivande, utan [illegible] 15,000:— kronor. Af [illegible] 10,000:— kronor kommunen tillgodo[illegible] [illegible] förbehåll, att [illegible] tiderna 5 åren [illegible] lämnaren för [illegible] betagande förenlig.

På grund af Stadsfullmäktiges i föregående ärenden fattade och under åberopande af de till [illegible] anförda skäl,

Vardera den 18 Januari 1916.

På Vägnar af Gemensamhetsrådets vägnar:

Chef Andersson.

Chef Lundqvist.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 24 Februari II.

N:o 7.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af lotten y, x och w af tomten N:o 119 norra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren har någon tid fört underhandlingar med vederbörande fastighetsägare rörande förvärfvande af den mark för Domkyrkoesplanadens framdragande i sträckningen mellan Nygatan och Kopparbergsplatsen, som ännu befinner sig i enskild ägo. Beträffande en af dessa fastighetsägare Handlanden C. Nilsson hafva underhandlingarne nu kommit så långt, att denne i skriftligt anbud, som här bifogas, erbjudit sig att till staden försälja hela fastigheten lotten litt. y, x och w af tomten N:o 119 i stadens norra kvarter. Af denna fastighet, som enligt en år 1892 upprättad karta innehåller 949 kvm., åtgår största delen eller omkring tre fjärdedelar till Domkyrkoesplanadens utläggande. Drätselkammaren har vid sådant förhållande funnit det fördelaktigare att köpa hela fastigheten än endast den del, som åtgår till gata, dels emedan denna del skulle ställa sig jämförelsevis dyrare, dels enär staden i förra fallet erhåller värdefull tomtmark med fasad mot Domkyrkoesplanaden och Sturegatan, och dels slutligen på grund däraf att de tomtregleringar inom kvarteret Jorund, som blifva nödvändiga i följd af nämnda trafikleders utläggande, torde lättare genomföras, om staden är ägare till ifrågavarande tomtmark.

Hvad det begärda priset 10 kronor pr kvm. äfvensom de öfriga i anbudet uppställda villkoren beträffar finner Drätselkammaren dem för staden antagliga. Af kostnaderna för fastighetens förvärfvande cirka 9,500 kronor torde en del, enligt Drätselkammarens beräkning omkring 4,000 kronor, i en framtid genom försäljning af tomtmark och uttagen lösen för gatumark komma att återgäldas åt stadskassan.

På grund af det anförda hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte besluta

> att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning inköpa fastigheten lotten litt. y, x och w af tomten N:o 119 i stadens norra kvarter för en köpeskilling beräknad efter 10 kronor pr kvm. att utgå med ett belopp af 5,500 kronor af lånemedel och till återstående belopp cirka 4,000 kronor af reserverade köpeskilligsmedel.

Västerås den 10 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 7.
Ang. inköp af lotten y, x och w af tomten N:o 119 norra kvarteret.

Undertecknad erbjuder härmed Västerås stad till inlösen lotten litt. y, x och w af tomten N:o 119 i stadens norra kvarter för en köpeskilling beräknad efter 10 kronor pr kvm. att tillträdas och likvideras den 1 oktober 1916, under villkor, att den försålda tomten får af mig kostnadsfritt nyttjas till dess Domkyrkoesplanaden utlägges öfver tomten samt att jag därvid äger rätt att bortföra å den del af tomten, som utgör gatumark, befintliga träd och buskar.

Västerås den 4 februari 1916.

C. Nilsson.

N:o 8.

Drätselkammarens skrifvelse ang. förvärfvande af mark för Stallhagsgatan samt regleringar inom kvarteret Neta.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På sätt bilagda utdrag af Västmanlands läns Hushållningssällskaps Förvaltningsutskotts protokoll för den 11 december 1915 utvisar har mellan Drätselkammaren och Förvaltningsutskottet träffats preliminär öfverenskommelse rörande erforderlig reglering dels af kvarteret Neta och dels för utläggande af den del af Stallhagsgatan, som utgör förbindelseled mellan Vasastaden och Öfre Trädgårdsgatan. Då Förvaltningsutskottet härutinnan till alla delar godkändt det förslag, Drätselkammaren å stadens vägnar, under förutsättning af Stadsfullmäktiges bifall, afgifvit, får Drätselkammaren nu endast anhålla, att uppgörelsen måtte af Stadsfullmäktige bekräftas. Berörda gatudel har redan blifvit af Drätselkammaren med Förvaltningsutskottets begifvande provisoriskt utlagd.

Drätselkammaren hemställer sålunda, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning af Västmanlands Hushållningssällskap inköpa mot en köpeskilling af 5 kronor pr kvm. dels 93,8 kvm. mark att ingå i kvarteret Neta och dels cirka 183 kvm. mark att utläggas till Stallhagsgatan i dess nordligaste del intill kvarteret Neta, mot det att Hushållningssällskapet dels till staden utan ersättning öfverlämnar cirka 209 kvm. mark att ingå i samma gatudel intill kvarteret Petra, dels ock till staden i afräkning utgifver ersättning för värdet af staden förut tillhörig mark, ingående i Stallhagsgatan och liggande intill kvarteret Petra midt emot kvarteret Netas södra spets, utgörande 77 kvm.

Västerås den 10 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 8.
Ang. förvärfvande af mark för Stallhagsgatan samt regleringar inom kv. Neta.

Utdrag ur protokollet, hållet vid Västmanlands läns Hushållningssällskaps Förvaltningsutskotts sammanträde den 11 december 1915.

§ 3.

I skrifvelse till Förvaltningsutskottet hade Västerås stads drätselkammare med bifogande af kartskiss hemställt, att Hushållningssällskapet i och för reglering dels af den del af Stallhagsgatan, som utgör förbindelse mellan Vasastaden och Öfre Trädgårdsgatan, dels af byggnadskvarteret Neta enligt för staden gällande stadsplan ville till staden öfverlämna

dels mot en köpeskilling af 5 kr. pr kvm.:

att ingå i kvarteret Neta	93,8	kvm.
att utläggas till Stallhagsgatan	c:a 183,0	„

dels ock utan ersättning den del af Stallhagsgatans nordöstra del, som Sällskapet i egenskap af ägare af kvarteret Petra eljest skall ersätta | „ 209,0 | „

äfvensom till staden i afräkning utgifva ersättning för staden nu tillhörig mark af Stallhagsgatan, som ligger intill nämnda kvarter Petra, utgörande | „ 77,0 | „

Efter granskning af den skrifvelsen åtföljande kartskissen med tillhörande beskrifning beslöt Utskottet för Hushållningssällskapets del bifalla Drätselkammarens härofvan angifva hemställan.

Rätt utdraget betygar e. o.
J. O. Bergstrand.

N:o 9.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af markområden att tilläggas tomterna N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande den 20 maj 1913 för Drätselkammaren att till pris och på de villkor, som Drätselkammaren kunde finna skäliga, försälja den s. k. Cronstrandska villan å lägenheten Berget med lämpligt tomtområde, har Drätselkammaren till Borgmästaren John Karlsson försålt ifrågavarande fastighet. Tomten har därvid bestämts i enlighet med af Byggnadsnämnden uppgjordt tomtindelningsförslag för kvarteret Neta. Enligt detta förslag skulle i tomten ingå dels 0,7 kvm. af Arkitekten Hahr tillhöriga tomten N:o 70 b västra kvarteret och dels 57,5 kvm. mark af Hushållningssällskapet tillhörig jord, hvilka områden staden skulle, så snart de af staden förvärfvats, utan tillägg till den stipulerade köpeskillingen, 25,000 kronor, till Borgmästaren Karlsson öfverlämnas. Drätselkammaren har i annan framställning till Stadsfullmäktige denna dag och

N:o 9.

Ang. försäljning af markområden att tilläggas tomterna N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kvarteret.

här nedan framlagt förslag rörande förvärfvande åt staden af bland annat ofvanberörda områden.

Vidare har i köpekontraktet med Borgmästaren Karlsson intagits en bestämmelse därom, att köparen skulle vara berättigad att genom köp af staden utvidga tomten med ett område väster och norr om densamma om 595,5 kvm:s areal till ett pris af 5 kronor pr kvm. Som detta område emellertid enligt gällande stadsplan icke ingår i byggnadskvarteret Neta utan i Mariabergets område, har sistberörda bestämmelse i köpekontraktet gifvetvis tillkommit under förutsättning af, att motsvarande stadsplaneändring kan genomföras. Då en sådan obetydlig ändring i stadsplanen enligt Drätselkammarens förmenande icke medför någon som hälst olägenhet för staden, har Drätselkammaren ansett sig kunna medgifva en dylik bestämmelse i köpekontraktet. Borgmästaren Karlsson har nu i skrifvelse till Drätselkammaren anhållit att få inköpa merberörda markområde afsedt att tilläggas hans tomt, N:o 1 i kvarteret Neta, och har Drätselkammaren med anledning häraf beslutat hos Byggnadsnämnden framställda förslag om sådan ändring i stadsplanen, att ifrågavarande markområde skulle frånskiljas den öppna platsen Mariaberget och tilläggas byggnadskvarteret Neta, samt får nu därjämte föreslå Stadsfullmäktige att besluta

> att bemyndiga Drätselkammaren att under förutsättning af genomförande af motsvarande stadsplaneändring till ägaren af tomten N:o 1 i kvarteret Neta försälja ett område om 595,5 kvm:s areal af nuvarande Mariaberget liggande norr och väster om sagda tomt och afsedt att sammanläggas med densamma.

I nära sammanhang med ofvanberörda angelägenhet står ännu en fastighetsaffär i regleringsändamål, hvarom Drätselkammaren nu vill framlägga förslag. Då Drätselkammaren i enlighet med Stadsfullmäktiges beslut den 25 september 1913 till Arkitekten Erik Hahr återförsålde tomten N:o 70 b västra kvarteret liggande inom byggnadskvarteret Neta och gränsande till den till Borgmästaren Karlsson försålda tomten N:o 1 i samma kvarter, kunde i försäljningen icke ingå vare sig en markremsa af den gamla tomten i dess västra del om 126 kvm:s areal, enär denna mark enligt såväl då gällande stadsplan som det under behandling varande stadsplaneförslaget skulle afskiljas från kvarteret och läggas till Mariaberget, eller det område söder om tomten som enligt stadsplaneförslaget skulle läggas till densamma genom Stallhagsgatans uträtning i dess norra del, detta enär den nya Stadsplanen ännu ej var fastställd. Sedan den nya stadsplanen numera blifvit fastställd, har Arkitekten Hahr, under åberopande af en i hans köpekontrakt med Drätselkammaren intagen bestämmelse därom, att mark, som skulle framdeles tilläggas tomten i regleringsändamål eller i samma syfte därifrån afskiljas, skulle af köparen förvärfvas eller afstås efter ett pris af 5 kronor pr. kvm., hos Drätselkammaren anhållit dels att få till sagda pris inköpa den mark, som enligt den nya stadsplanen och af Byggnadsnämnden uppgjord tomtindelning af kvarteret Neta skulle tilläggas tomten vid dess södra sida, utgörande 363,8 kvm., dels ock att staden måtte gå i författning om sådan mindre jämkning af stadsplanen att ofvan omförmälda markremsa i tomtens västra del åter tillfördes tomten samt därefter om möjligt kostnadsfritt öfverlämnades till sökanden.

Drätselkammaren har för sin del funnit sig böra tillmötesgå Arkitekten Hahrs

framställning under villkor dock att denne till staden kostnadsfritt öfverlämnar 0,7 kvm. af tomtens sydvästra hörn, som enligt tomtindelningen skall ingå i tomten N:o 1 i kvarteret Neta, samt i öfrigt på det sätt att staden, under förbehåll af erforderlig stadsplaneändring, hvarom Drätselkammaren beslutat väcka förslag hos Byggnadsnämnden, till Arkitekten Hahr försäljer såväl området intill tomtens västra sida, 126 kvm. som ock området söder om tomten om 363,8 kvm. mot en total köpeskilling, som motsvarar 5 kronor pr. kvm. af sistberörda område eller således 1,819 kronor.

N:o 9. *Ang. försäljning af markområden att tilläggas tomterna N:o 1 i kv. Neta och N:o 70 b västra kvarteret.*

Drätselkammaren anser nämligen ej, att staden bör beräkna något pris för den mark, som förut tillhört tomten, enär staden vid återförsäljningen af densamma erhöll godtgörelse för alla sina utgifter för tomtens förvärfvande.

Drätselkammaren får sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att under förbehåll af genomförandet af erforderlig stadsplaneändring till ägaren af tomten N:o 70 b västra kvarteret försälja dels 363,8 kvm. mark söder om tomten att enligt uppgjord tomtindelning af byggnadskvarteret Neta läggas till tomten och dels 126 kvm. mark väster om tomten att efter eventuell stadsplaneändring jämväl tilläggas densamma för ett sammanlagdt pris af 1,819 kronor mot det att ägaren af tomten till staden kostnadsfritt öfverlämnar ett område om 0,7 kvm. af tomtens sydvästra hörn, afsedt att ingå i tomten N:o 1 i kvarteret Neta.

Västerås den 10 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 10.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anställande af ytterligare en renhållningsarbetare samt anskaffning af en del inventarier vid renhållningsverket.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af stadens raska tillväxt och däraf följande stark ökning af bostadshusens antal har det blifvit allt svårare att med renhållningsverkets personal och dragare, hvaraf högst ringa tillökning under de senare åren skett, nöjaktigt fullgöra de arbeten, som tillkomma renhållningsverket, och under de nyligen förflutna veckorna, då synnerligen dåligt väglag varit rådande å gator och vägar,

N:o 10.
Ang. anställande af ytterligare en renhållningsarbetare samt anskaffning af en del inventarier vid renhållningsverket.

har det varit alldeles omöjligt att i tid verkställa alla de hämtningar som beordrats. Om de olägenheter, som häraf blifvit en följd, bär närlagda skrifvelse till Drätselkammaren från Hälsovårdsnämnden tydligt vittnesbörd.

Med anledning af nämnda förhållande anser Drätselkammaren nödigt att, så snart ske kan eller från nästa månads början, dels anställa ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare, dels ock anskaffa en häst samt erforderlig redskap. Kostnaderna härför har Drätselkammaren för innevarande år beräknat till 3,462 kronor 50 öre, fördelade sålunda:

Aflöning af en arbetare:		
för år lön	900: —	
hyresersättning	225: —	1,125: —
dyrtidstillägg för 1916		150: —
		1,275: —
motsvarande för 10 månader		1,062: 50
Anskaffning af en häst		1,200: —
„ „ en sele		75: —
„ „ en sopkärra		300: —
„ „ ett vinteråkdon		175: —
Foder och underhåll af en häst under 10 månader		650: —
	Kronor	3,462: 50

Drätselkammaren hemställer alltså, att Stadsfullmäktige måtte besluta

dels att vid stadens renhållningsverk skall från den 1 mars innevarande år anställas ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare med aflöning enligt af Stadsfullmäktige förut antagen lönestat eller 900 kronor om året jämte fri bostad uppskattad till 225 kronors värde, eller motsvarande kontant hyresersättning samt två ålderstillägg å 100 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring äfvensom för år 1916 ett dyrtidstillägg efter 150 kronor för hela året,

dels ock att till aflöning af sagda befattningshafvare under återstoden af innevarande år samt för anskaffning och underhåll af en häst jämte körredskap vid renhållningsverket anvisa förslagsvis 3,500 kronor att utgå af det i innevarande års stat afsatta anslaget till diverse och oförutsedda behof.

Västerås den 10 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

N:o 10.

Ang. anställande af ytterligare en renhållningsarbetare samt anskaffning af en del inventarier vid renhållningsverket.

Vid af Hälsovårdsnämnden och hälsopoliserna företagna inspektioner inom gårdar i staden för tillsyn af efterlefnaden af föreskrifterna i nya renhållningsstadgan har ofta iakttagits det missförhållandet, att uppsamlingskärlen för affallet inom sopplatserna varit öfverfulla.

Såsom orsak härtill har af fastighetsägarne i flera fall uppgifvits, att hämtningen från renhållningsverket icke skett så regelbundet eller snart efter budning, att öfverfyllnad af kärlen kunnat undvikas. Är detta påstående riktigt, skulle detta innebära, att renhållningsverkets nuvarande personal och materiel för hämtning är otillräcklig för renhållningen å stadens gårdar. Att detta medför afsevärda olägenheter är uppenbart. Dels är Hälsovårdsnämnden afskuren från möjligheten att beifra förseelser som de ofvan angifna, och dels äfventyrar en försenad hämtning särskildt under den varmare årstiden köksaffallets användning som svinmat. Det torde ligga vikt uppå att undanrödja dessa olägenheter, och får därför Hälsovårdsnämnden anhålla, att Drätselkammaren ville efter utredning i ämnet vidtaga erforderliga åtgärder ägnade att säkerställa en regelbunden och ändamålsenlig renhållning å fastigheterna inom staden.

Västerås den 31 januari 1916.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 11.

Hälsovårdsnämndens förnyade utlåtande ang. bemyndigande för nämnden att meddela tillstånd till vattenklosetters inrättande.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning däraf, att Stadsfullmäktige genom beslut den 25 november sistlidet år begärt Hälsovårdsnämndens förnyade yttrande öfver ett af Nämnden afgifvet förslag, att Nämnden måtte tilläggas befogenhet att ensam besluta om vattenklosetters inrättande inom de delar af staden, som härför äga betingelser, samt därvid meddela erforderliga föreskrifter för klosetternas anordning och användning, får Hälsovårdsnämnden anföra följande.

Hälsovårdsnämnden har uppfattat återremissen såsom föranledd af Stadsfullmäktiges önskan, att Hälsovårdsnämndens förslag måtte sammanjämkas med ett af Beredningsutskottet föreslaget tillägg därtill.

Hvad vidkommer Vatten- och Gasverksstyrelsens befogenhet vid afgörandet af dessa frågor, har Hälsovårdsnämnden i sitt förslag förutsatt, att Styrelsen alltid skall höras härom. Detta framgår däraf, att Hälsovårdsnämndens förslag afser de delar af staden, därinom afloppsledningarne äro af den beskaffenhet, att

N:o 11.
Ang. bemyndigande för Hälsovårdsnämnden att meddela tillstånd till vattenklosetters inrättande.

härtill vattenklosetter kunna kopplas, ett förhållande, som icke kan utredas utan Vatten- och Gasverksstyrelsens hörande.

Hälsovårdsnämnden har sålunda ingen erinran att göra emot förra delen af Beredningsutskottets tilläggsförslag.

Hvad åter angår senare delen af detsamma, är Hälsovårdsnämnden af den meningen, att en emellan Hälsovårdsnämnden och Vatten- och Gasverksstyrelsen samstämmande uppfattning angående möjlighet och lämplighet att inrätta vattenklosetter äfvensom angående de föreskrifter, som härför kunna befinnas erforderliga, är en nödvändig förutsättning för tillstånd härtill. I följd häraf synes med den uppfattning, Hälsovårdsnämnden nu gjort gällande, bestämmelsen att Stadsfullmäktige äga afgöra de fall, då Nämnden och styrelsen härutinnan företräda olika meningar, vara onödig för att icke säga olämplig.

Under hänvisning till det ofvan anförda äfvensom till Hälsovårdsnämndens i ärendet förut afgifna skrifvelse, hvilken finnes intagen under N:o 74 i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för den 25 november sistlidet år, hemställer Hälsovårdsnämnden, att Nämndens i denna skrifvelse afgifna förslag måtte antagas och därvid formuleras sålunda,

> att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt Hälsovårdsnämnden att efter Vatten- och Gasverksstyrelsens hörande tillsvidare besluta om vattenklosetters införande inom de delar af staden, som med afseende på afloppsledningars beskaffenhet härför kunna ifrågakomma, och därvid meddela de föreskrifter och villkor, som befinnas erforderliga allenast med undantag ifråga om särskilda afgifters påläggande i samband med vattenklosetters införande.

Västerås den 31 januari 1916.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

N:o 12.

Drätselkammarens skrifvelse ang. ersättning till ägaren af tomten N:o 5 i kv. Njord för gatumark.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren har på grund af Stadsfullmäktiges bemyndigande den 29 maj 1913 till Slaktaren A. Barklund försåldt gården och tomten N:o 5 i kvarteret Njord för en köpeskilling af 55,000 kronor. Vid uppgörelsen om denna försäljning observerades icke vare sig af Drätselkammaren eller af köparen, att enligt gällande stadsplan skulle från tomten afskiljas ett mindre markområde för Sturegatans utläggande, eller i hvarje fall icke, att detta markområde utgjorde så stor areal, som vid sedermera verkställd fastemätning blef bestämd, nämligen 86,1 kvm., och att ett å tomten uppfördt gårdshus till en del låg inom detta område.

Med anledning häraf har nu Barklund i skrifvelse till Drätselkammaren, som här bifogas, anhållit om ersättning dels för den mark, som sålunda frånstyckats tomten med 12 kronor pr kvm., hvilket för hela området utgör 1,033 kronor 20 öre, dels ock för flyttning af ofvan omförmälda gårdshus.

Drätselkammaren anser för sin del, att staden bör tillmötesgå Barklunds framställning på det sätt, att staden för den frånstyckade marken lämnar honom ersättning i penningar med 1,000 kronor samt förbinder sig att, i den händelse staden inom en tid af 15 år påfordrar gårdshusets flyttning för gatans utläggande enligt å stadsplanen bestämd bredd, bekostar denna flyttning samt tillåter Barklund att till dess gatan utlägges utan afgift nyttja den gatumark, som enligt fastemätningen afskiljts från tomten.

Då Barklund förklarat sig nöjd med en godtgörelse enligt nyssnämnda grunder, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att bemyndiga Drätselkammaren att med Barklund träffa uppgörelse af ofvan angifvet innehåll samt bestämma, att den kontanta ersättningen till Barklund, 1,000 kronor, skall gäldas af reserverade köpeskillingsmedel.

Västerås den 17 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 12.

Ang. ersättning till ägaren af tomten N:o 5 i kv. Njord för gatumark.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Som jag af Västerås stad enligt köpekontrakt tillhandlat mig gården och tomten N:o 5 Njord i Västerås, men vid Rådstufvurätten blifvit vägrad lagfart å densamma, på grund af att från nämnda tomt skall afstyckas 86 kvm. för reglering af Sturegatan, och som vid köpets aftal ej något undantag i detta afseende gjorts, så får jag härmed anhålla det Drätselkammaren ville tillerkänna mig ersättning för den jord som kommer att afsöndras med 12 kronor pr kvm. samt ersätta mig den förlust som eventuellt kan komma att uppstå genom rifning eller flyttning af lilla byggningen hvilken summa jag för närvarande ej kan specificera.

Med anledning af hvad jag här anfört får jag vördsamt anhålla det Drätselkammaren fortast möjligt ordnar och beslutar i nämnda sak så att jag kan erhålla lagfart å den af mig köpta fastigheten.

Västerås den 2 februari 1916.

A. Barklund.

N:o 13.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslutning till stadens ledningar för fastigheten N:o 62 Jakobsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren, som här bifogas, har ägaren af bebyggda lägenheten N:o 62 inom byggnadsområdet Jakobsberg i S:t Ilians socken Gustaf H. Andersson anhållit att erhålla anslutning till stadens ledningar för vatten, aflopp, gas och elektrisk ström mot erläggande af ett anslutningsbidrag af 90 öre pr kvm. af tomtens areal, i ansökningen uppgifven till 1,300 kvm.

Med anledning af denna framställning, som Drätselkammaren härmed öfverlämnar till Stadsfullmäktiges pröfning, får Drätselkammaren till en början erinra, att inom fastigheten redan förut så till vida finnes anslutning till stadens afloppsledning, att å gårdsplanen är anordnad en afloppsbrunn med servis till stadens aflopp, och att ägaren af fastigheten härför betalar en årlig afgift till staden af 100 kronor.

Ehuru Drätselkammaren fortfarande såsom förut, då liknande frågor förekommit, är af den uppfattningen, att staden icke har anledning att bereda någon af de förmåner, som komma stadens innevånare till godo, åt i annan kommun boende personer, anser Drätselkammaren likväl, att den föreliggande frågan kan betraktas såsom ett rent undantag, särskildt i följd af fastighetens närbelägenhet till stadsområdet och stadens ledningar samt äfven med hänsyn till den omständigheten, att fastigheten förut är försedd med afloppsledning. Och då härtill kommer, att Stadsfullmäktige fastställt högre pris för vatten och elektrisk ström, som levereras utom stadskommunens område, nämligen 40 öre pr kbm. för vatten och 41 öre pr kwt. för elektrisk ström mot resp. 20 öre och 36 öre för stadens

innevånare, anser Drätselkammaren i detta fall kunna tillstyrka anslutning och får fördenskull föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

N:o 13. *Ang. anslutning till stadens ledningar för fastigheten N:o 62 Jakobsberg.*

att lämna tillstånd till fullständig anslutning med stadens vatten-, aflopps-, gas- och elektriska ledningar för fastigheten N:o 62 Jakobsberg i S:t Ilians socken, mot det att fastighetens ägare erlägger en anslutningsafgift för en gång efter 90 öre pr kvm. af tomtens areal samt såsom förut betalar 100 kronor årligen för afloppsledningen och under villkor att för inom fastigheten förbrukadt vatten, gas och elektrisk ström erlägges afgifter enligt i allmänhet gällande eller, där sådana finnas, särskilda taxor, som äro eller blifva bestämda för afnämare utom stadens ägoområde.

Västerås den 17 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Som undertecknads gård är belägen så inpå stadens ledningsnät att skillnaden endast är omkring 2 meter och följaktligen kostnaden för inledning uti mitt ägande hus, Hammarbygatan N:o 3, från stadens sida är ringa, får jag härmed hemställa om anslutning till stadens ledningsnät på följande grunder:

Jag förklarar mig villig betala 90 öre pr kvm. tomtöre för 1,300 kvm. emot att staden drager alla ledningar för gas, elektricitet, vatten och aflopp till gränsen af min förutnämnda tomt.

Från hälsovårdssynpunkt är behofvet stort för dylik anslutning och på sommaren isynnerhet ganska svårt att tillfredsställa de kraf som ur hälsovårdssynpunkt med allt fog göres.

Västerås den 10 februari 1916.

Gustaf H. Andersson,
Hammarbygatan 3.

N:o 14.

Beredningsutskottets utlåtande ang. utredning om spårvägar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom remiss den 20 december sistlidet år hafva Stadsfullmäktige anmodat Beredningsutskottet afgifva utlåtande öfver en af Bankdirektören Axel Sundström väckt motion angående tillsättande af en kommitté med uppdrag att framlägga förslag till blifvande spårvägslinier inom staden äfvensom approximativ kostnadsberäkning för en spårvägsanläggning, och får Beredningsutskottet i anledning häraf, under uttalande såsom sin åsikt, att stadens utveckling och stadsområdets vidsträckthet göra spårvägar önskvärda, samt att den ifrågasatta kommitténs uppdrag bör afse en allsidig utredning af spårvägsfrågan i hela dess vidd således jämväl en utredning angående lämpligaste formen för företagets utförande eller med andra ord, huruvida anläggningen bör komma till utförande såsom kommunalt eller privat företag, eller ock med sammankoppling af båda dessa former, dels hemställa,

att Stadsfullmäktige i enlighet med motionärens framställning ville tillsätta en kommitté bestående af 5 personer med uppdrag att i spårvägsfrågan verkställa och för Stadsfullmäktige framlägga allsidig utredning, dels ock föreslå att Stadsfullmäktige till ledamöter i denna kommitté måtte utse Herrar Bankdirektören Axel Sundström, Direktören Arthur Lindén, Fabrikören Aron Danielsson, Ingeniören Gust. Andersson och Riksdagsmannen Viktor Larsson.

Västerås den 18 februari 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med den utveckling Västerås stad nu tagit synes mig frågan om anläggande af spårvägar inom samhället ej bör vara allt för aflägsen. Jag anser det därför vara lämpligt, att denna fråga redan nu börjar utredas så till vida att plan för blifvande spårvägsliniers dragande efter utredning blifver åtminstone preliminärt fastställd och att en ungefärlig beräkning för kostnaderna för en sådan anläggning uppgöres. Särskildt fördelaktig skulle denna utredning vara med hänsyn till genomförandet af den nu fastställda stadsplanen.

Jag tillåter mig sålunda föreslå,

att Stadsfullmäktige ville tillsätta en kommitté af förslagsvis fem personer med uppdrag att efter utredning, eventuellt med biträde af sakkunnige, för Stadsfullmäktige framlägga *förslag till blifvande spårvägslinier i staden äfvensom approximativ kostnadsberäkning för en spårvägsanläggning.* N:o 14. *Ang. utredning om spårvägar.*

Västerås den 20 december 1915.

Axel Sundström.

N:o 15.

Beredningsutskottets utlåtande ang. bestämmelser af hissar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Efter granskning af de till Beredningsutskottet genom Stadsfullmäktiges beslut den 20 decembnr sistlidet år öfverlämnade och af Byggnadsnämnden utarbetade bestämmelser om hissar (Stadsfullmäktiges handlingar N:o 77) får Beredningsutskottet hemställa, att Stadsfullmäktige måtte godkänna förslaget med följande tillägg och ändringar.

Beredningsutskottet föreslår, att andra mom. uti § 4 af föreskrifterna rörande hiss' inbyggande uti hus, erhåller följande lydelse:

"Minst en gång årligen skall hiss, på tid, som af Byggnadsnämnden bestämmes, besiktigas af person, som Byggnadsnämnden därtill utser".

I fråga om säkerhetsföreskrifterna föreslår Beredningsutskottet, *att,* då vid lägsta hissläget för varuhiss, korgbottnen i regel icke befinner sig i plan med golfvet vid hissdörrens öppning utan å en höjd af intill en meter häröfver, § 3 såsom afseende äfven sådan hiss, erhåller följande ändrade lydelse:

"Sådan anordning skall vara vidtagen, att hisskorgen icke kan sättas i rörelse utan att korgens och hissbanans alla dörrar äro stängda, samt att beträffande personhiss, korgen stannar om dess dörr öppnas. Äfvenledes skall sådan anordning vara vidtagen, att dörr till hissbanan kan öppnas endast när hisskorgens botten är i ungefärlig jämnhöjd med golfvet vid dörröppningen, eller vid varuhiss å en höjd af intill en meter öfver golfytan";

att bestämmelserna uti § 6 betecknas som § 7 och omvändt,

att § 8 formuleras sålunda: "Vid bestämmande af högsta personantalet eller högsta varubelastningen skall medelvikten af en person beräknas till minst 85 kg. intill tre personers last och minst 80 kg. för större antal",

att uti § 18 orden "fortfarande finnas" utbytas emot ordet "hållas"

samt att uti § 19 ordet "Vid" utbytes emot ordet "För".

Västerås den 18 februari 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

N:o 16.

Beredningsutskottets förslag ang. val af kommitté för utredning om en biblioteks- och museibyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 27 sistlidne januari att tillsätta en särskild kommitté af 5 personer för beredning af ett af Redaktören Anders Pers väckt förslag angående uppförande af byggnad inrymmande lokaler för stadsbibliotek, fornminnesföreningens samlingar och ett konst- och slöjdmuseum med uppdrag för Beredningsutskottet att upprätta förslag till ledamöter i denna kommitté, får Beredningsutskottet härmed föreslå, att Stadsfullmäktige till sådana måtte utse

Redaktören Anders Pers, Häradshöfdingen Claes Uggla, Direktören Erik Falk, Lektorn C. A. S. Landtmansson samt slöjdlärarinnan vid flickskolan Fröken Olga Anderzon.

Västerås den 18 februari 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 30 Mars IV.

N:o 17.

Magistratens skrifvelse ang. reglemente för åkare och hyrkuskar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 28 oktober 1915, hvaruti Stadsfullmäktige hemställt om sammanförande i ett reglemente af såväl föreskrifterna angående droskväsendet i Västerås, som fastställts af Konungens befallningshafvande den 10 maj 1900 som ock de föreskrifter, hvilka i föreslaget reglemente för åkare och hyrkuskar afses och hvarom Stadsfullmäktige den 28 oktober 1915 fattat beslut, får Magistraten meddela, att då förstnämnda reglemente innehåller ej mindre än 57 §§, hvilkas omtryckning skulle medföra betydande kostnader, och nu föreslagna reglemente endast 14 §§, Magistraten icke anser sig böra tillmötesgå Stadsfullmäktiges hemställan.

Däremot har Magistraten med föranledande af Stadsfullmäktiges beslut angående ändring af en del §§ uti sistnämnda reglemente utarbetat ett nytt förslag till reglemente för åkare och hyrkuskar i Västerås stad och på dess område hvilket förslag Magistraten med stöd af 23 § Ordningsstadgan för Rikets städer öfverlämnat till Konungens befallningshafvande för fastställelse.

Västerås Rådhus den 13 mars 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

N:o 18.

Drätselkammarens skrifvelse ang. utredning rörande anläggning af spårvägar i Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af Stadsfullmäktiges remiss den 24 nästlidne februari till Drätselkammaren af väckt förslag rörande utredning om spårvägar i Västerås får Drätselkammaren anföra följande.

I likhet med Beredningsutskottet vill Drätselkammaren uttala sig för, att utredningen får en vidare omfattning, än hvad motionären från början tänkt sig. Kommer nämligen staden att under de närmaste åren tillväxa lika hastigt som

N:o 18.

Ang. utredning rörande anläggning af spårvägar i Västerås.

hittills skett, så torde måhända den nu på tal bragta frågan kräfva sin definitiva lösning tidigare, än som för närvarande kan synas antagligt. Och vid sådant förhållande finner Drätselkammaren det vara välbetänkt, om alla de frågor, som kunna inverka på och vara bestämmande vid företagets utförande blifva i god tid utredda.

Hvad vidare den föreslagna kommitténs sammansättning angår vill Drätselkammaren, i ändamål att bereda plats inom kommittén för representanter för dels stadens andra storindustriella företag, Svenska Metallverken och dels för Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, hvars linier utan tvifvel på en eller annan punkt komma att korsas af de blifvande spårvägslinierna, föreslå, att antalet kommitteledamöter bestämmes till sju. Drätselkammaren, som intet har att erinra mot de såsom kommitteledamöter af Beredningsutskottet föreslagna personerna Herrar Sundström, Lindén, Danielsson och Andersson eller att, på sätt inom Stadsfullmäktige föreslagits, i stället för Herr Larsson, som undanbedt sig ledamotskap i kommittén, väljes Gjutaren A. Jonsson, får såsom ytterligare ledamöter af kommittén föreslå Direktören E. Falk och Trafikinspektören L. Lundquist.

Drätselkammaren hemställer alltså, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att uppdraga åt en särskild af Stadsfullmäktige tillsatt kommitté, att eventuelt med biträde af sakkunnige, verkställa och till Stadsfullmäktige inkomma med fullständig utredning angående anläggande af spårvägar i Västerås,

att antalet kommitteledamöter bestämmes till sju,

samt att till ledamöter utses Bankdirektören A. Sundström, Direktören A. Lindén, Fabrikören A. Danielsson, Ingeniören G. Andersson, Gjutaren A. Jonsson, Direktören E. Falk och Trafikinspektören L. Lundquist.

Västerås den 9 mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 19.

Drätselkammarens utlåtande ang. fråga om fortsatt detaljhandel med brännvin i Västerås.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med återställande af Bankdirektören A. Sundströms till Drätselkammaren den 24 nästlidne februari remitterade motion angående rätt till detaljhandel med brännvin här i staden m. m. får Drätselkammaren såsom infordradt utlåtande anföra följande.

N:o 19.

Ang fråga om fortsatt detaljhandel med brännvin i Västerås.

Västerås spritbolag, som utöfvar all rätt till detaljhandel med brännvin i staden till innevarande års utgång, innehar en utminuteringsrättighet, i stadshotellsbyggnaden, samt sju utskänkningsrättigheter, nämligen två i stadshotellsbyggnaden, en i Vasarestauranten, en å restaurant Klippan eller Möllers salong, en i Stadsparken, en å ön Elba samt en s. k. rörlig rättighet.

Hvad först frågan om fortsatt detaljhandel med brännvin skall äga rum här i staden, beträffar, vill Drätselkammaren, då någon anledning att här upphöra med en dylik verksamhet ej synes föreligga, tillstyrka motionen i denna del.

Beträffande därefter frågan om försäljningsställena har Drätselkammaren icke kunnat undgå att finna en del olägenheter förenade med att endast ett utminuteringsställe finnes. Oafsedt de besvär och svårigheter, som i följd häraf uppstått för det nuvarande spritbolaget, särskildt sedan de nu gällande restriktionerna med afseende å tiden för detaljhandelns utöfvande infördes, så kan det icke bortses från de onödiga olägenheter, som vållas den spritkonsumerade allmänheten i följd af expeditionslokalens otillräcklighet, och ej heller från det föga tilltalande intrycket af de långa köer, som åtminstone hvarje lördag uppkomma vid stadens mest trafikerade plats utanför spritbolagets utminuteringsställe vid Stora torget. En del af nämnda olägenheter kunna väl måhända aflägsnas genom att ånyo utsträcka utminuteringstiderna, en åtgärd, emot hvilken ur nykterhetssynpunkt väl icke skulle vara så mycket att invända, sedan i lag fastställda bestämmelser rörande maximikvantitet för hvars och ens inköp af spirituosa med flera inskränkande bestämmelser numera blifvit införda, men dels synes en sådan åtgärd knappast vara ägnad att fullt aflägsna de påpekade olägenheterna, som helt naturligt hafva tendens att blifva allt mera framträdande, ju mera samhället växer, och dels synes det fortfarande finnas en del skäl, som tala för att om möjligt bibehålla de en gång införda tidsbegränsningarna.

Af nyssberörda skäl har Drätselkammaren ansett det önskvärdt att möjlighet beredes det blifvande spritbolaget att, om så skulle finnas nödigt eller lämpligt, öppna två särskilda utminuteringsställen, en önskan, som, enligt hvad Drätselkammaren erfarit, delas af det nuvarande spritbolagets styrelse.

Hvad läget för ett eventuelt nytt utminuteringsställe beträffar torde denna angelägenhet helt och hållet kunna läggas i spritbolagsstyrelsens hand.

Vidkommande slutligen utskänkningsställena och dessa lägen har Drätselkammaren ingen ändring att föreslå i nu bestående förhållanden.

Drätselkammaren får på grund af det anförda sålunda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta

dels att rätt till detaljhandel med brännvin fortfarande efter 1916 års utgång här i staden bör medgifvas sådant bolag, som omförmäles i 12 § af Kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin.

dels att i fråga om antalet utminuterings- och utskänkningställen äfvensom beträffande dessa lägen ingen annan förändring af de nuvarande förhållandena bör äga rum, än att spritbolaget berättigas att, om detsamma finner sådant för sin verksamhet

N:o 19.

Ang. fråga om fortsatt detaljhandel med brännvin i Västerås.

behöfligt eller lämpligt, å plats, som bolagets styrelse äger bestämma, öppna ett andra utminuteringsställe i staden.

Västerås den 9 mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af § 11 i Kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 får undertecknad härmed vördsamt anhålla, dels att Stadsfullmäktige behagade för sin del besluta, huruvida rätt till detaljhandel med brännvin här i staden fortfarande bör medgifvas sådant bolag, som omnämnes i § 12 af nämnda förordning, dels ock, därest sådan rätt medgifves, att Stadsfullmäktiges beslut måtte innehålla antal försäljningsställen, dels för utminutering och dels för utskänkning äfvensom, ifall så anses nödigt, i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe må finnas.

Västerås den 22 februari 1916.

Axel Sundström.

N:o 20.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af gatumark från Västerås teateraktiebolag.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af bifogade till Drätselkammaren inkomna framställning från Västerås teateraktiebolag rörande försäljning till staden af gatumark från bolagets teatertomt N:ris 9—11 i stadens västra kvarter, får Drätselkammaren, då den föreslagna försäljningen står i full öfverensstämmelse med grunderna för Stadsfullmäktiges beslut den 19 juni 1913 angående ökad aktieteckning i teaterbolaget, föreslå, att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att för en köpesumma af 5,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel af Västerås teateraktiebolag inköpa af tomten N:ris 9—11 västra kvarteret dels 8,6 kvm. mark för utläggande af Slottsgatan och dels två särskilda områden, det ena för vidgning af Återvändsgränd och det andra för utläggande af en öppen plan väster om teaterbyggnaden, med en sammanlagd areal af 241 kvm.

Västerås den 16 mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

N:o 20.
Ang. inköp af gatumark från Västerås teateraktiebolag.

I samband om beslutet om inköp af egendomen Kristiansborg den 29 maj 1913 beslöto Stadsfullmäktige af skäl, som för Drätselkammaren torde vara kända, att, i händelse Västerås teateraktiebolag till staden återlämnade tomten n:o 111 i södra kvarteret, staden skulle teckna ytterligare aktier för den merkostnad, bolaget finge vidkännas för förvärfvande af den för teaterbyggnad mera lämpliga tomten i hörnet af Slotts- och Västgötegatorna, där teatern, sedan bolaget afstått från tomten n:o 111 södra kvarteret, numera också blifvit uppförd.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 6 juni 1913 (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar n:o 56) framlade Drätselkammaren efter verkställd beräkning förslag angående det belopp, hvartill nämnda merkostnad skulle uppskattas, och hvartill sålunda den ökade aktieteckningen skulle beräknas. Vid denna beräkning utgick Drätselkammaren ifrån, att staden hade att af bolaget förvärfva vissa markområden af tomten för utläggande af trafiklederna runt om den fristående teaterbyggnaden. Kostnaden härför beräknades, sedan behörig lösen för värdet af gatumark frånräknats, till 5,500 kronor.

De gatumarksområden, hvarom här är fråga äro dels en smal markremsa för Slottsgatans vidgning om 8.6 kvm., och dels två särskilda områden det ena för vidgning af Återvändsgränd och det andra för utläggande af den öppna planen väster om teaterbyggnaden, utgörande sammanlagt 241 kvm., eller tillhopa 249.6 kvm.

Med erinran om ofvanstående får sålunda Västerås Teateraktiebolag härmed anhålla, att staden måtte af bolaget inköpa berörda markområden för en summa af 5,500 kronor med förklaring, att bolaget därmed jämväl är fritt från ersättning för värdet af gatumark invid teaterbyggnaden.

Västerås den 9 mars 1916.

för Västerås teateraktiebolag
Georg Enhörning.

N:o 21.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till Västerås musiksällskap.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna bilagda från Västerås Musiksällskaps styrelse inkomna framställning om anslag af staden för utförande härstädes af ett större musikverk.

För egen del får Drätselkammaren, som icke ser något hinder för kommunalt anslags beviljande till ifrågavarande ändamål och som för öfrigt ej har något att erinra emot, att anslag för detta tillfälle beviljas musiksällskapet och

N:o 21. *Ang. anslag till Västerås musiksällskap*

ej heller emot det begärda anslagets storlek, men som anser det lämpligare, att fribiljetter till generalrepetitionen utdelas till musikaliskt begåfvade folkskolebarn än genom församlingsdiakonissorna till medellösa personer i allmänhet, härmed föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att af innevarande års förslagsanslag bevilja Västerås Musiksällskap ett anslag å 500 kronor såsom bidrag till kostnaderna för uppförande af oratoriet "Skapelsen" här i staden under innevarande vår, under villkor att till generalrepetitionen utlämnas 500 fribiljetter af hvilka 200 öfverlämnas till Kungl. Västmanlands regemente såsom en erkänsla för de af regementsmusiken anordnade friluftskonserterna i Vasaparken att utdelas bland musikaliskt intresserade af manskapet vid regementet och 300 utlämnas till stadens folkskoleinspektör för utdelning till musikaliskt begåfvade folkskolebarn samt under uttalande af önskvärdheten däraf, att öfriga biljetter till generalrepetitionen försäljas till lägsta möjliga pris på det att den mindre bemedlade allmänheten må sättas i tillfälle att öfvervara densamma.

Vid Drätselkammarens behandling af förevarande fråga hafva Herrar Vennberg och Kättström yrkat afslag å framställningen och reserverat sig emot Drätselkammarens beslut i fråga om beviljandet af det begärda anslaget.

Västerås den 16 mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Västerås musiksällskap, hvars verksamhet under den nye ledaren domkyrkoorganisten Herman Lindqvist synes vara på god väg att omfatta äfven större uppgifter, förbereder under liflig anslutning af de musikaliska krafterna inom samhället uppförandet af Haydns underbart sköna oratorium "Skapelsen" i domkyrkan i midten af april månad 1916.

Företaget är af den omfattning, att rätt betydande kostnader blifva därmed förknippade. Sålunda har man redan nu kalkylerat utgifter för solister, orkesterförstärkning, ledarearvode m. m. till omkring 1,200 kronor. Då sällskapets egen kassa, omkring 1,000 kr., företrädesvis är afsedd för musikaliers inköp och dyl., vill man icke äfventyra densamma för en konsert.

Ett betydande arbete nedlägges nu af såväl ledaren som kör och orkester. Det vore därför önskvärdt, att så många som möjligt, äfven obemedlade musikvänner, hvilka icke gärna kosta på sig en konsertbiljett, ändock kunde få njuta af den förestående konserten.

N:o 21.
Ang. anslag till Västerås musiksällskap

Särskildt med hänsyn till sistnämnda syftemål har sällskapet vågat ifrågasätta ett kommunalt anslag för främjande af vårt företag, hvilket väl förtjänar namnet af ett folkbildningsarbete. Finge musiksällskapet från kommunens kassa ett anslag af förslagsvis 500 kronor, erbjuder sig sällskapet att till generalrepetitionen utlämna 500 biljetter kostnadsfritt. Man har då tänkt sig, att 200 biljetter kunde aflämnas till Kungl. Västmanlands regemente såsom något bevis på erkänsla för de musiknöjen regementets musikkår sommartiden bereder stadens innevånare i Vasaparken, hvaremot återstoden eller 300 st. borde förbehållas till utdelning åt obemedlade musikvänner inom staden genom dess diakonissor eller annorledes.

På grund av hvad sålunda anförts tillåter sig sällskapets styrelse härmed vördsamt hemställa,

att Drätselkammaren ville föreslå stadsfullmäktige att genom ett skäligt anslag lämna ett stöd åt det af musiksällskapet nu förberedda sköna musikverkets uppförande och på samma gång förskaffa obemedlade musikvänner någon vederkvickelse genom dess åhörande vid generalrepetitionen.

Västerås den 13 Mars 1916.

För Västerås musiksällskaps Styrelse:

Herman Uddén.
Ordförande.

N:o 22.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af mark att läggas till fastigheten n:o 7 Loviseberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af närlagda framställning från Fabrikören Sigfrid Jansson får Drätselkammaren härmed anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till Jansson försälja ett markområde om cirka 600 kvm., liggande norr om Janssons fabriksfastighet n:o 7 Loviseberg och afsedt att sammanläggas med denna fastighet, till ett pris af 2 kronor 50 öre pr. kvm., hvilket pris Jansson förklarat sig acceptera,

Västerås den 16 Mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås den 8 mars 1916.

N:o 22.

Ang. försälj. af mark att läggas till fastighheten Loviseberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Afser med detta höfligast fråga om staden skulle till mig vilja öfverlåta markområdet gränsande till min fastighet Loviseberg 7 å ena sidan samt till Kristiansborgsvägen å andra, och som synes innehålla cirka 600 kvm., området i fråga är ämnadt att bebyggas med ett mindre boningshus, eventuelt en tillbyggnad af fabriken.

På grundval af hvad som betalades för 11 år sedan för nu innehafda tomt, nämligen 80 öre kvm. bjuder jag nu 2 kronor för samma yta.

Vördsammast anhålles om svar fortast möjligt.

Högaktningsfullt

Sigfrid Jansson.

N:o 23.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af mark att läggas till tomten n:o 8 i kv. Gunnar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt nu gällande stadsplan af år 1915 har bredden af Kassörsgatan (Håkansgatan enligt 1902 års stadsplan) inskränkts från 18 till 12 meter på så sätt, att en 6 meter bred remsa af gatans norra sida såsom förgård tillagts de vid gatan liggande tomterna i kvarteret Gunnar. Ägaren af tomten n:o 8 i nämnda kvarter Georg Blomqvist har nu hos Drätselkammaren gjort framställning om att få köpa den del af berörda staden tillhörig markremsa, som skall tilläggas sagda tomt.

Under erinran att staden för någon tid sedan försålt dylik förgårdsmark i samma kvarter till 5 kronor pr. kvm., får Drätselkammaren anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till ägaren af tomten n:o 8 i kvarteret Gunnar till ett pris af 5 kronor pr. kvm. försälja ett område om 138.78 kvm:s areal, afsedt att såsom förgård tilläggas tomten invid Kassörsgatan.

Västerås den 16 mars 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad, ägare af tomten n:o 8 inom kvarteret Gunnar härstädes, anhåller härmed att af staden få inköpa den del af Kassörsgatan, som enligt gällande stadsplan skall tilläggas berörda tomt såsom förgård i areal innehållande omkring 140 kvm.

Västerås den 16 mars 1916.

Georg Blomqvist.

Västerås, Westm. Allehs Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 27 April. V.

N:o 24.

Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

I. Hälsovårdsnämnden med därunder lydande inrättningar o. personer.

1. Antal sammanträden under året.	14.
2. Under året tillkomna förändringar beträffande nämndens befattning med den allmänna sjukvården, instruktionen för nämnden, särskilda föreskrifter tillkomna i enlighet med § 24 i hälsovårdsstadgan.	Ny renhållningsstadga för gårdarne inom stadens planlagda område, baserad på tredelningssystem.
3. Tjänstebiträden för hälsovården: kemist, veterinär, antal tillsyningsmän och öfrig personal.	Kemist: Västerås Kemiska station. Köttbesiktningsbyrån: Föreståndare: Veterinär M. Jonsson. 2 trikinmikroskopister, 1 vaktmästare. 2 hälsopoliser.

II. Befolkningen, nativiteten och dödligheten inom samhället.

Antal kyrkoskrifna innevånare den 31 december föregående år. Antal födda under redogörelseåret. Antal döda enligt dödsbevisen.	23,227 513 273 } Se vidare 1:ste stadsläkarens årsberättelse.
Större dödlighet i någon viss stadsdel.	Ej förekommit.

III. Hälsovården.

a. Vattentillgång.	
1. Behofvet af dricksvatten tillgodoses genom naturliga källor, gräfda brunnar, rörbrunnar (antal), vattenledning.	Grundvatten från 3 st. sänkbrunnar af stålplåt.
2. Vattnets beskaffenhet; vattentillgången tillräcklig eller otillräcklig.	God. Tillräcklig.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Från samhällen med vattenledning torde följande uppgifter lämnas:	
1. Ledningarnas sammanlagda längd inom rörnätet vid redogörelseårets slut.	Stadens ledningar: gjutna rör: 3″—14″ = 41,097 m. Smidda rör: 1″—2″ = 1,467 Enskilda ledningar: gjutna rör: 4″ = 2,055 m. Smidda rör: 1″ – 2″ = 7,090 m. Sammanlagda rörlängden 1″—14″ = 51,709 m.
2. Procent hus, i hvilka vatten är inledt vid redogörelseårets slut.	100 % inom stadens planlagda område. 440 st. hus utom stadens planlagda område.
3. Anläggningskostnaderna till och med redogörelseåret.	723,460 kr.
Vattenverkets utvidgning under redogörelseåret.	
4. Längden af nya ledningar inom rörnätet.	Nya ledningar: 48 m. 9″; 220 m. 7″; 305 m. 6″; 372 m. 5″; = 945 m. Kasserade ledningar: 104 m. 5″; 125 m. 3/4″ m. = 229 m.
5. Antal egendomar, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	23 st., däraf 14 st. utom stadens planlagda område.
6. Nya filter, pumphus etc.	Inga.
7. Kostnaderna för vattenverkets utvidgning.	18,795 kr.
8. Vattenförbrukning för hushållsbehof.	639,052 m.³
9. Vattenförbrukning för allmänna behof.	45,000 „
10. Vattenförbrukning för industriella behof.	140,873 „ } = 824,925 m.³
11. Summa vattenförbrukning per individ och dygn.	93 liter (under antagande att 20,200 individer använda vattenledningsvatten).
12. Vattenafgift enl. mätare.	20 öre pr m.³
13. Vattenafgift enl. annan grund (angifves).	2 kr. pr rum och år.
14. Anmärkningar angående vattentillgången och vattnets beskaffenhet.	2 brunnar utdömda på grund af förorening; i öfrigt inga.
15. Driftkostnader under redogörelseåret.	42,100 kr.
16. Inkomster.	88,000 „

b. Afledning af spill- och grundvatten.	
1. Sammanlagda längden af underjordiska afloppsledningar vid slutet af redogörelseåret.	Stadens ledningar 31,097 m. } = 40,057 m. Enskilda „ 8,960 „ }
2. Kostnaderna för anläggning af underjordiska afloppsledningar intill redogörelseårets slut.	444,283 kr.
3. Procent egendomar med underjordiska aflopp vid redogörelseårets slut.	100 % inom stadens planlagda område. 475 st. gårdar utom stadens planlagda område.
4. Sammanlagda längden af under året utförda underjordiska afloppsledningar.	Nya ledningar: 197 m. 24″; 148 m. 18″; 218 m. 15″; 199 m. 12″; 314 m. 9″; = 1,076 m. Kasserade d:o 104 m. 12″; 133 m. 9″ = 237 m.
5. Kostnaden för dessa.	29,868 kr.
6. Under året utförda upprensningar af vattendrag, afdikningar af vattensjuka områden inom eller i närheten af samhället, åtgärder för rening af afloppsvatten etc.	Upprensning af afloppsdiket utmed Pilgatan samt afloppsdiket från Jakobsberg förbi kvart. Jenny och Jeanette. — Samtliga afloppsmynningar uppmuddrade.
7. Kostnaderna för dessa åtgärder.	Äro inbegripna i driftkostnaderna.
8. Antal egendomar, som under året erhållit underjordiska aflopp.	29 st., hvaraf 15 st. utom stadens planlagda område.
9. Anmärkta bristfälligheter i afloppsledningarna samt olägenheter i deras anordning.	Inga.
c. Renhållning.	
aa. Latrinrenhållning. 1. Systemet för densamma.	Torfpudrettberedning genom stadens renhållningsverk.
2. Olägenheter och missbruk samt åtgärder med anledning däraf.	7 förseelser emot renhållningsstadgan anmälda till åtal, hvarjämte 15 personer likaledes anmälts till åtal för öfverträdelse af förbud emot spillvattens utsläppande i afloppsdike.
3. Antalet egendomar med vattenklosetter.	70 fastigheter med 407 W. C.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

4. Bortforsling genom gårdsägarnas försorg, entreprenör, stadens eget renhållningsverk.	Genom stadens renhållningsverk inom stadsplanen i 540 gårdar / utom „ i 302 „ } = 842. I öfrigt genom ägarnes försorg.
5. Särskilda upplagsplatser; olägenheter af dessa; åtgärder med anledning däraf.	Pudrettberedningsverket, beläget strax utom stadsplanen men inom hälsovårdsområdet, åstadkommer vid sydlig vind olägenheter för kringboende. Förflyttning af verket planerad.
6. Latrinens tillgodogörande (försäljning till landtbrukare, pudrettberedning).	Pudrettberedning: användes dels för stadens eget landtbruk och dels försäljes till landtbrukare i orten.
bb. 1. Uppsamling och bortforsling af sopor, köksaffall, orenlighet från gård och gata.	Genom renhållningsverkets försorg inom stadsplan i 540 gårdar / utom „ i 302 „ } = 842. I öfriga gårdar genom ägarnes försorg.
2. Särskilda upplagsplatser; olägenheter af dessa och åtgärder med anledning däraf. 3. Tillgodogörande eller oskadliggörande (bränning af sopor etc.)	Sopor och köksaffall blandade komposteras utom staden och användas delvis till stadens landtbruk och delvis försäljas. Sedan stadens planerade svingård blifvit iordningställd, kommer köksaffallet denna till godo, hvarefter soporna enbart komma att komposteras och olägenheterna med de nuvarande blandade komposthögarne bortgå.
cc. För samhällen med eget renhållningsverk torde uppgifvas:	
1. Inkomster under året genom försäljning af latrin, pudrett, sopor etc.	18,850: —.
2. Tillskott för året utöfver inkomsterna.	27,095: —.

dd. Antal inom den egeniliga staden eller samhället befintliga	Inom stadsplanen:	Utom stadsplanen:
1. Svinhus.	Inga.	11 (41 svin).
2. Fähus.	Inga.	10 (25 kor).
3. Stall.	99.	33.
4. Olägenheter och missbruk vid dessa samt åtgärder med anledning däraf.	Ej förekommit.	Ej förekommit.
5. Svinhållning förbjuden.	„	„

d. Begrafningsplats. Under året vidtagna åtgärder beträffande densamma, samt andra med liks jordande sammanhang ägande omständigheter.	Intet att anföra.			
e. Bostäder, skolor och **samlingslokaler** m. m. samt **fabriker** och **näringar.**	Inom stadsplan:	Utom stadsplan:	Summa:	
1. Antal hus (egendomar) vid årets slut.	508	691	1,299	
2. Antal under året tillkomna.	4	12	16	
3. „ „ „ rifna.	Inga.	Inga.		
4. Antal lägenheter, i hvilka öfverbefolkning anmärkts.	1 lägenhet.			
5. Antal bostadslägenheter, mot hvilka anmärkning gjorts på grund af andra sanitära missförhållanden.	1 lägenhet utdömd på grund af fukt.			
6. Sanitära missförhållanden inom skolor och samlingslokaler samt åtgärder med anledning däraf.	Ej anmälts.			
7. Sanitära missförhållanden inom fabriker eller verkstäder samt åtgärder med anledning däraf.	Ej anmälts.			
8. Uppgift angående minderåriga i industriellt yrke, äfvensom åtgärder med anledning af §§ 9 och 13 i lagen af den 17 oktober 1900.	— — —			
9. Anmälan om anläggande eller inrättande af nya fabriker enligt § 16 af hälsovårdsstadgan samt nämndens beslut i anledning däraf.	Ingen anmäld.			
10. Sanitära olägenheter af fabriker, upplag eller näringar samt åtgärder med anledning däraf.	En ventilationsfläkt, som förorsakat obehag för kringboende, utdömd. — I ett fall åtgärder vidtagna emot rök från bageriskorsten, orsakande obehag för kringboende. — 1 benupplag genom åtgärder af Hälsovårdsnämnden förflyttadt utom staden.			

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

11. Under året tillkomna badinrättningar, särskildt skol- och folkbad.	I stadens varmbadhus har under året serverats billighetsbad: dels för elementarskolorna 2,567; däraf 1,502 för gossar och 965 för flickor; dels för folkskolorna 2,451; däraf 821 för gossar och 1,630 för flickor; dels för andra personer 27,332; däraf 20,711 för män och 6,621 för kvinnor. Dessutom obligatoriska simundervisningsbad för folkskolans 3:dje klasser, afgiftsfria: 4828; däraf 2,266 för gossar och 2,562 för flickor. Se vidare bifogade badtablå.
12. Genom kommunens eller enskildas försorg under året tillkomna arbetarebostäder.	Under uppförande af Västerås bostadsaktiebolag ett större arbetarbostadskomplex å kvarteret Ivar. — Likaledes ett dylikt af Svenska metallverken å kv. Sandvreten.
13. Under året tillkomna härbärgen, asyler.	Ej förekommit.

f. Tillsyn öfver födoämnen.

1 a. Öfversikt öfver under året beslagtagna födoämnen.

	Antal beslag	Kassationsorsak			
		tuberkulos	trikiner	andra sjukl. förändringar	förskämning
Kött af nöt	6	—	—	1	5
„ „ får	1	—	—	—	1
Inälfvor	71	50	—	17	4
Korf	—	—	—	—	—
Andra födoämnen	10	—	—	—	10

1. b. Berättelse öfver köttbesiktningsbyråns verksamhet: Se särskild bil.

2. Anmärkta missförhållanden beträffande slakterier, mejerier och fabriker för konservering af födoämnen.	Till åtal anmälda förseelser betr. slakteristadgan 29 „ mjölkstadgan 11
3. Antal matvaruaffärer . . . . . 26 „ korffabriker. . . . . 15 „ bagerier och konditorier 24 „ mjölkbutiker 66	
4. Omkostnader för tillsyn öfver födoämnena.	Köttbesiktn.-b. 10,456: 69 Mjölkkontroll. 232: 54

g. Åtgärder till förekommande af smittotamma sjukdomars spridning.

1. Under året vidtagna åtgärder till underlättande af isolering af smittosjuke. Kostnaderna härför.	Utvidgning af stadens epidemisjukhus beslutad af stadsfullmäktige, hvarigenom komma att uppföras 1 större sjukpaviljong och 1 bostadshus för personalen. En mindre f. d. småskolebyggnad har liksom föreg. år stått såsom reservlokal till Epidemisjukhuset och tidvis tagits i anspråk.

2. Under året anskaffade desinfektionsapparater, system, antal.	Inga.
3. Antal utförda bostadsdesinfektioner. 4. Särskildt för tuberkulos.	285 32 } = 317.
5. Särskilda åtgärder med anledning af inom samhället eller dess närhet utbruten farsot.	Ej varit behöfliga.
6. Åtgärder till vaccinationens befrämjande.	Till inköp af vaccin och anordnande af offentlig vaccination har anslagits ett belopp af 50 kronor.

Till dessa uppgifter bifogas å särskilda i K. Med.-styr. cirk. den 9 dec. 1901 föreskrifna blanketter:

1. Öfversikt öfver dödsorsakerna enligt dödsbevisen.
2. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna med fördelning på månader.
3. Uppgift angående sinnessjuka.

Dessutom bifogas följande bilagor:

4. Årsberättelse från Västerås Epidemisjukhus.
5. „ „ „ Köttbesiktningsbyrå.
6. „ „ „ Fosterbarnsnämnd.
7. Badtablå „ „ stads Varmbadhus.

Västerås den 1 mars 1916.

Carl Thunström.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Årsberättelse från epidemisjukhuset i Västerås för år 1915.

Sjukhuset tillhör Västerås stad.

Under året hafva följande åtgärder vidtagits beträffande byggnaderna och deras omgifning:

För uppförande af dels en ny sjukpaviljong och dels ett bostadshus för personalen samt för omändring i tvättstugan ha stadsfullmäktige anslagit en summa af 150,000 kronor;

mathållning: ingen förändring;

inventarier, utredningspersedlar och instrument: intet anmärkningsvärdt anskaffadt;

ordningsstadgar och bestämmelser för patienters intagning; ingen förändring.

Följande förändringar hafva inträffat beträffande personalen: sjukhusets vaktmästare afliden; tjänsten under året uppehållen af sjukhusdrängen, i hvars ställe extra hjälp anlitats.

Följande viktigare åtgärder hafva hos direktionen blifvit föreslagna: inga.

Öfriga anmärkningsvärda förhållanden: intet att anföra.

I. Intagna, aflidna, underhållsdagar, antal sängar, dagafgifter.

Antal patienter		Underhålls-dagar	Antal sängar	Högsta antalet vårdade för dag	Lägsta antalet vårdade för dag	Medellängd af sjukhusvistelsen		Dagafgift		Intagna	Underhållsdagar
intagna	aflidna							Kr.	öre		
fr. Staden 388	—	13,149	65	111	26	27 dagar	Å enskidt rum	1	50	6	89
„ Landet 303	—	8,229									
691	—	21,378									

Kvarliggande från Staden 71 } = 109.
„ „ Landet 38 }

II. Inkomster.

	Kronor	öre
1. Anslag af landsting[1])	21,649	87
2. „ „ kommun[1])	22.150	11
Summa inkomster[2])	43,799	98

[1]) Endast den del af anslaget som under året utanordnas. — [2]) Som öfverskott eller brist ej anföres i denna uppgift, behöfver utgifts- och inkomstsummor ej stämma med hvarandra.

III. Utgifter.

	Kronor	öre	Kostnad pr underhållsdag, öre*)
1. Aflöningar (i stat upptagna) och pensioner	7,922	16	33
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)	3,094	99	13
3. Forbandsartiklar, bandage			
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. dyl.			
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	83	30	1
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	1,561	96	6
7. Patienters utspisning	20,322	72	84
8. Annat kosthåll			
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	7,584	23	31
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	1,033	—	4
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	326	51	1
12. Fastigheters (inkl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	1,548	35	6
13. Ny-, till- och ombyggnader	—	—	—
14. Diverse utgifter: Hyror och rätor...; Onera...	322	76	1
Summa utgifter	43,799	98	180

*) Med kvarliggande patienter inräknade utgör underhållsdagarne för året *24,201*.

IV. Personalens storlek och löneförmåner.

Befattning	Lön Kr.	Andra löneförmåner
Ordinarie: 2 sköterskor	600 pr år	Fritt vivre
„ 1 sköterska	500 „ „	„ „
„ 3 biträden	300 „ „	„ „
„ 1 kokerska	300 „ „	„ „
„ 1 köksbiträde	300 „ „	„ „ utom bostad
„ 1 t. f. vaktmästare	960 „ „	Ej vivre eller bostad
„ 1 dräng	960 „ „	„ „ „ „
„ 1 tvätterska	2: 50 pr dag	„ „ „ „
„ 1 „	2: — „ „	„ „ „ „
Extra sköterskor och biträden vid behof med dagaflöning enl. aftal.		

V. Intagna sjukdomsfall äfvensom aflidna.

Sjukdom Enl. gällande sjukdomsnomenklatur	Intagna m.	Intagna kv.	Aflidna m.	Aflidna kv.	Sjukdom Enl. gällande sjukdomsnomenklatur	Intagna m.	Intagna kv.	Aflidna m.	Aflidna kv.
Difteri	149	202	4	1	Blodförgiftning (Septichämia)	1	—	1	—
Skarlakansfeber	126	154	2	4					
Epidemisk hjärnfeber	9	4	4	—					
Akut barnförlamning	1	—	—	—					
Nervfeber	3	2	—	—					
Röda hund	2	3	—	—					
Influensa	—	1	—	—					
Halsfluss	20	24	—	—					

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

VI. Utförda operationer.

Operation	Patientens ålder			Operation, utgång		
	under 15 år	15—55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dålig
Intubation	5	—	—	4	1	—
Trachéotomi	1	—	—	1	—	—
Incisioner	4	—	—	4	—	—

Västerås den 1 mars 1916.

Carl Thunström.

Berättelse öfver Köttbesiktningsbyråns verksamhet under år 1915.

Verksamheten vid byrån har fortgått utan någon ändring ifråga om personal. Tillförseln af kött har varit i nedgående och betydligt mindre än under 1914. Anledningen härtill har varit dels de högt uppdrifna köttpriserna dels tillförseln till samhället af kompensationskött, som icke är underkastadt besiktning, då det kommit direkt från exportslakterierna eller de offentliga slakthusen och där stämplats. Den vanliga tilltörseln af fläsk från närliggande landsbygd har varit mycket ringa och ersatts af kompensationsfläsk. Tillförseln af fårkött har äfven varit anmärkningsvärdt liten.

Kvalitén af det uppvisade köttet har däremot varit synnerligen god, beroende på den stora gallring af mindre värdiga slaktdjur som ägde rum 1914.

Vikten af det beslagtagna och oskadliggjorda köttet har uppgått till 12,308 kgm. Af organ ha beslagtagits 613 st. hufvudsakligen på grund af tuberkulos.

Priset på kött har som bekant varit mycket högt, om också någon nedgång på grund af kompensationssystemet och maximipris varit skönjbar mot slutet af året.

Särskild behandling, sterilisation, ha 272 kg. kött undergått.

Förbränningsugnen har endast kommit till användning 9 gånger. För att spara på kolåtgången har större delen af det beslagtagna köttet på författningsenligt sätt nedgräfts.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Följande antal färskt kött och lösa organ hafva till byrån inlämnats för besiktning:

	Hela	Halfva	Organ
Storboskap	2,826	260	3,562
Kalf, större	2,562	80	1,437
„ mindre	4,079	117	
Får och get	819	27	115
Svin	1,947	2,041	73
Spädgris	80	—	—
Häst	246	3	27
Summa	12,557	2,528	5,215

Tillförseln under de olika månaderna framgår af följande tabell:

	Storboskap		Kalf, större		Kalf, mindre		Får och get		Svin		Häst		Spädgris	Organ
	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	1/2	1/1	
Januari	259	20	162	8	494	12	33	1	270	195	21	2	30	460
Februari	291	23	205	5	382	7	22	—	301	184	21	1	15	482
Mars	329	28	195	4	412	14	31	1	238	260	26	—	5	434
April	224	17	220	5	439	8	45	1	264	251	19	—	4	498
Maj	240	16	229	9	424	9	30	—	161	234	12	—	1	470
Juni	187	13	199	3	318	10	21	2	128	105	13	—	2	349
Juli	186	15	279	1	213	4	36	1	116	89	17	—	3	415
Augusti	172	17	219	5	182	8	45	1	78	81	14	—	—	389
September	200	25	215	3	262	11	133	3	96	139	16	—	3	421
Oktober	265	32	248	12	304	11	228	6	86	140	26	—	4	509
November	233	23	193	14	308	11	167	5	89	182	35	—	4	434
December	240	31	198	11	341	12	28	6	118	181	26	—	9	354
Summa	2,826	260	2,562	80	4,079	117	819	27	1,945	2,041	246	3	80	5,215

Anledning till anmärkning af olika slags kött har varit för:

Storboskap	12,89 procent
Kalf, större	1,73 „
„ mindre	1,90 „
Får och get	0,23 „
Svin	1,73 „
Spädgris	2,50 „
Häst	6,42 „
Lösa organ	2,19 „

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Särskild behandling af kött äfvensom kassation af kött och organ framgår af beslagsrapporterna A och B, se bil.

Byrån inspekterades för första gången den 22 september af statens inspektör för den offentliga köttbesiktningen, Hj. Hansson.

Inkomsterna hafva under året uppgått till kronor 15,579: 60 mot kronor 17,194: 80 år 1914.

Västerås den 27 Februari 1916.

Martin Jonsson.

Redogörelse angående fosterbarnsvården i Västerås för år 1915.

A. I *enskild bostad* vårdade fosterbarn:			
Antal vid årets början anmälda			48
Tillkomna under året			39
		Summa	87
Aflidna under året:			
före fyllda 1 år	1		
efter „ 1 „	—		
	Summa	1	
Afgångna af annan anledning:			
före fyllda 7 år	11		
efter „ 7 „	6		
	Summa	17	
Hela antalet under året afgångna			18
Antal vid årets slut vårdade:			
under 1 år gamla	9		
1—7 år gamla	60		69
		Summa	87
B. I *särskild anstalt* vårdade:			
Antal vid årets början anmälda			8
Tillkomna under året			4
		Summa	12
Afgångna af annan anledning:			
före fyllda 7 år	1		
efter „ 7 „	1		
	Summa	1	
Hela antalet under året afgångna			2
Antal vid årets slut vårdade:			
under 1 år gamla	1		
1—7 år gamla	9		10
		Summa	12

C. *Hela antalet inom kommunen vårdade barn* vid redogörelseårets slut 79.
D. *Fosterlegans storlek* pr månad:
i enskild bostad: högst 30: —, lägst 5: -
i barnavårdsanstalt: högst 10: -, lägst 10: —.
E. Hafva *föreläggganden meddelats* enligt 7 § 1?
Huru många gånger? Ej förekommit.
F. Hafva *föreläggganden meddelats* enligt 7 § 2?
Huru många gånger? Ej förekommit.
G. Hafva *försummelser beivrats* enligt 10 §?
Huru många gånger? Ej förekommit.
H. Hafva *försummelser beivrats* enligt 11 §?
Huru många gånger? Ej förekommit.
I. Finnes inom kommunen (staden) *särskild fosterbarnsnämnd?* Ja.
K. Äro *särskilda biträden* enligt 12 § förordnade och i så fall *huru många?* Ja, två förutom Nämndens ledamöter hvilka för tillsynen emellan sig uppdelat staden i distrikt.
L. Finnes inom kommunen (staden) *anstalt, hvarom i 18 § sägs,* och i sådant fall hvem är där anställd såsom *läkare?* Sådan anstalt finnes ej.

Västerås den 26 februari 1916.

Ida Grönberg.
Fosterbarnsnämndens ordförande.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Ämbetsberättelse

från

1:ste stadsläkaren i Västerås för år 1915.

1:o.

a) Kyrkoskrifna invånares antal vid:
1915 års början 23,227, däraf 11,493 mankön, 11,734 kvinnkön.
1915 „ slut 24,301, „ 12,118 „ 12,183 „
således en folkökning af 1,074 personer.

b) Antalet födda under året:
513, däraf 282 mankön, 231 kvinnkön.
Antalet döda under året:
273, „ 142 „ 131 „
Nativiteten pr 1,000 inv.: 21.1.
Mortaliteten „ „ „ 11.2.

c) Antal döda barn under 1 års ålder:
42, däraf 29 mankön, 13 kvinnkön.

2:o.

Allmännare förekommande sjukdomar.

a) Infektionssjukdomar.

Difteri:

Antal fall under året 166. Högsta antalet insjuknade i maj (33), därefter minskning och i december intet fall. Bland dessa äro inräknade ett 15-tal s. k. bacillbärare, hufvudsakligen anhöriga till en del i difteri insjuknade, från hvilka anhöriga hals- och näsprof tagits, när de hygieniska förhållandena i hemmen synts särskildt dåliga.

Beträffande sjukdomsfallens uppträdande ha de förekommit spridda här och hvar i samhället och utan att tydlig kontakt dem emellan kunnat spåras annat än i undantagsfall. Något tydligt stöd för en mjölkinfektion har ej kunnat framläggas, ehuru ökningen af de insjuknade i maj syntes därför misstänkt. Emellertid minskade epidemien utan vidare åtgärder vis à vis mjölken. Alla insjuknade + bacillbärarne ha vårdats å Epidemisjukhuset. Endast 4 ha aflidit och mortaliteten således 2.4 %. De öfriga fullt tillfrisknade.

Scharlakansfeber:

Antalet fall under året 183, talrikast i januari, februari och mars, med resp. 27, 21 och 28 fall, sedermera med aftagande antal mot årets slut.

Äfven denna sjukdom uppträdde stänkvis öfver hela staden och vanligen utan något klart sammanhang mellan fallen. Det syntes dock som folkskolorna i början af året voro någon slags förmedlare af infektionen, i det en hel del af de insjuknade voro skolbarn, men utan att dock någon smittospridare där kunde upptäckas och ej heller någon särskild skola eller klass visade annat än enstaka sjukdomsfall. Beträffande skolorna var således ingenting annat att göra än noggrann rengöring och borttagande af den insjuknades bänk och tillhörigheter.

För öfrigt ha här liksom vid difteri företagits desinfektioner och rengöring i hemmen jämte en veckas isolering, så godt sig göra låtit, af de anhöriga, spec. syskonen. Alla insjuknade vårdade å Epidemisjukhuset.

Antalet dödsfall var 5 och mortaliteten således 2.7 %. Alla dödsfallen beroende direkt af en svår septiform infektion och förelöpande lætalt inom några dagar. Alla de öfriga fullt tillfrisknade.

Epidemisk hjärnfeber:

Uppträdde i 8 fall, däraf 2 i april, 1 i maj, 3 i juni, 1 i september (diagnosen dock osäker) och 1 i november. Af dessa afledo 3.

1:sta fallet inträffade med en 12-årig son till en vid regementet bosatt underofficer. I ett par af de följande fallen kunde smittan möjligen hänföras till umgänge med kaserneradt manskap, men till de öfriga kunde ingen antaglig smittokontakt uppställas.

Det 2:dra fallet, som inträffade 5 dagar efter det första, träffade en värnpliktig vid regementet, som isolerades och behandlades där. De öfriga voro intagna å Epidemisjukhuset.

På order af regementschefen förbjöds genast vid 1:sta fallet allt manskap att under 10 dagar öfverskrida lägerområdet, hvarjämte Hälsovårdsnämnden genom tidningarne uppmanade befolkningen inom staden att under denna tid icke besöka lägerplatsen eller idka umgänge med manskapet.

Öfriga åtgärder, som vidtagits gent emot denna sjukdom, voro som vanligt desinfektioner och rengöringar i hemmen, hvarjämte de insjuknades anhöriga höllos isolerade i hemmen under 1½ vecka. I ett fall, som inträffade i en talrikt bebodd gård, intogs och isolerades hela familjen på Epidemisjukhuset.

Nervfeber:

Inalles 4 fall, 1 i februari, 2 i maj och 1 i augusti. I ingendera fallet har infektionskällan kunnat med sannolikhet spåras. Alla vårdade å Epidemisjukhuset. Fallen tämligen lindriga. Intet dödsfall.

Mässling:

Uppträdde ganska talrikt i början af året såsom fortsättning på den epidemi, som började i november föregående år och hvars kulmen syntes ligga omkring

N:o 24. *Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.*

årsskiftet. Epidemien aftog rätt hastigt inemot april och maj och syntes under sommarmånaderna ligga i det närmaste nere för att åter uppblomstra mot hösten efter skolornas öppnande, ehuru i mindre omfattning. Synes vid årets slut ha upphört.

Antalet anmälda fall 328, men afsevärdt flera insjuknade torde ha förekommit, enär som vanligt många mässlingssjuka skötas utan rådfrågning hos läkare.

Kikhosta:

Den vanliga följeslagaren till mässlingen eller tvärtom, förefanns på några få håll i staden redan i februari och mars, hördes ej utaf under resten af året för att i december åter uppträda med några fall. Anmälda 36 fall.

Influensa:

Epidemien en fortsättning från föregående års epidemi, som började i november, sträckte sig öfver januari, februari och mars, upphörde som vanligt under våren, sommaren och hösten, för att åter uppträda i november och december. Under det att epidemien förra vintern var både intensiv och mycket utbredd, visade den sig denna vinter betydligt lindrigare, möjligen beroende på den högst ovanliga vinterkylan i november och december. 281 fall anmälda.

Påssjuka:

I början och slutet af året några fall, inalles 23.

Rubeola:

Rätt talrika fall under midten af året. Ett 80-tal anmälda, men många torde ha förlupit utan anmälan hos läkarne. De flesta som kommit till läkarnes kännedom ha säkerligen berott på föräldrarnes misstanke, att scharlakansfeber kunnat föreligga.

b) Öfriga sjukdomar.

Hals-, luftrörs- och tarm-katarr som vanligt de eljest talrikast förekommande sjukdomarna.

Ett rätt stort antal lunginflammationer synes ha förekommit under året och förorsakat många dödsfall.

Tuberkulösa åkommor ha förekommit i ungefär vanligt antal och föranledt 45 dödsfall, däraf 39 i lungtuberkulos och 6 i annan tuberkulos.

För tuberkulosvården ha stadsfullmäktige såsom närmast föregående år anslagit: dels 3,000 kr. för att bereda medellösa lungsjuka fri vård å länets sanatorium, hvarigenom 8—10 patienter per dag kunnat erhålla fri vård under 3—4 månader hvardera, och dels 2,000 kr. såsom understöd för dispensärverksamheten inom staden, som bedrifves af Föreningen mot tuberkulos och består i dels vanlig dispensärverksamhet och dels i anordnandet af en sommarkoloni för ett 20-tal barn från tuberkulösa familjer.

I öfrigt intet att anföra.

c) Öfversikt af gängse sjukdomar.

Se särskild bilaga (7).

3:o.

Förhållandet i allmänhet med:

a) *Vaccination och revaccination.*

Under året ha vaccinerats 407 barn med animal vaccin.

För anskaffandet af vaccin och anordnandet af offentlig vaccinering har på Hälsovårdsnämndens stat anslagits 50 kr.

Summarisk förteckning öfver skyddskoppsympningen se särskild bilaga 5.

b) *Apoteksväsendet.*

Stadens båda apotek fortfarande skötta omsorgsfullt och utan anmärkning.

c) *Barnmorskeväsendet.*

Under afvaktan på omändring af barnmorsketjänsterna har 2:dra stadsbarnmorsketjänsten uppehållits på förordnande tills vidare af praktiserande barnmorskan härstädes fröken Hilda Pihlgren.

Inga instrumentala förlossningar verkställda af barnmorskor. I öfrigt intet att anföra.

Sammandrag ur barnmorskornas dagböcker: se särskild bilaga 8.

4:o.

Ämbetsförrättningar på grund af vederbörligt förordnande: inga.

5:o.

Inom staden bosatt personal af:

a) *Läkare:* G. Fjellander, 1:ste provinsialläkare; E. Björkman, f. d. 1:ste provinsialläkare; G. Holm, bitr. provinsial- och fängelseläkare; P. Lundgren, lasarettsläkare; A. Vickholm, regementsläkare; G. Vingren, bataljonsläkare; M. Sjögren, läkare vid Tuberkulossjukhuset; C. Thunström, 1:ste stadsläkare; C. Idar, 2:dre stadsläkare; Paul A. Sjöqvist, praktiserande läkare.

b) *Veterinärer:* C. J. Jakobsson, länsveterinär; M. Jonsson, föreståndare för köttbesiktningsbyrån.

c) *Tandläkare:* F. A. Malmström; C. V. Luthman; Ernst Adolfsson; C. A. Eriksson (inflyttad under året).

d) *Sjukgymnaster:* major L. Nauckhoff, utex. från Gymn. Centralinstitutet; kapten G. Nordencreutz, utex. från Gymn. Centralinst.; kapten K. Alexandersson, utex. från Gymn. Centralinst.; fru Thora Vittbom, utex. från Gymn. Centralinst.; fru Ella Hartelius, utex. från Gymn. Centralinst.; fröken Miriam Holmlin, utex. från

N:o 24. *Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.*

Gymn. Centralinst. *Massörer:* Elert Falk, utex. från Kjellbergs inst.; fru Alma Törner, utex. från Kjellbergs inst.

e) *Fältskär:* J. A. Strömberg.

f) *Apoteksföreståndare, provisorer och elever:* Apoteket Hjorten: Innehafvare: A. H. Kronberg, ex. apotekare, tjänstledig; föreståndare: J. O. Oest, ex. apotekare; provisorer: T. V. Nyman, ex. apotekare, E. G. Lindeström, ex. apotekare, Ivar Norrlin, ex. apotekare, Carl Nyqvist, ex. apotekare, Astrid Kjellström, farm. kand. Apoteket Bäfvern: Innehafvare: Ivan Fernström, exam. apotekare; provisorer: S. Julin, ex. apotekare, O. G. Svensson, ex. apotekare, Göta Ahlstedt, farm. kand., Elsa Eriksson, farm. kand., afflyttad d. 1/7; elever: Elsa Falk, slutat d. 1/7, Ida Albertina Eriksson, slutat d. 1/6, G. F. Enander, slutat d. 29/10, G. J. V. Fröberg, börjat d. 1/7.

g) *Barnmorskor:* Anna Lovisa Lindeström, 1:sta stadsbarnmorska (lön 600 kr. + fri tel.), Hilda Pihlgren, t. f. 2:dra stadsbarnmorska (lön 500 kr. + fri tel.); privatpraktiserande: Augusta Björkegren, barnmorska för Badelunda socken, Anna Math. Sandberg, barnmorska för Skerike och S:t Ilians socknar, Anna Fredr. Berggren, barnmorska för Hubbo socken, Anna Fernström, Anna Ottilia Ågren, afflyttad under året, Anna Larsson, afflyttad under året; ej praktiserande: Carolina Närström, f. d. 1:sta stadsbarnmorska (pension 400).

h) *Vaccinatörer:* Hilda Pihlgren, Anna Lindeström, Anna Ågren och Augusta Björkegren.

i) *Kvacksalvare:* ingen känd.

6:o.

Sinnessjuka och idioter.

Se bilaga 6.

7:o och 8:o: intet att anföra.

2:dre stadsläkarens årsberättelse med tillhörande årsberättelse från sjukhusafdelningen vid Fattigvården bifogas.

Västerås den 1 mars 1916.

Carl Thunström.
1:ste stadsläkare.

Bilagor: Summarisk förteckning öfver skyddskoppympningen.
Uppgift å sammandrag öfver sinnessjuka och idioter.
Öfversikt af gängse sjukdomar.
Sammandrag af barnmorskornas dagböcker.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Ämbetsberättelse

från

andre stadsläkaren i Västerås för år 1915.

Andre stadsläkarens distrikt har omfattat samma område som föregående år. Invånareantalet torde fortfarande något öfverstiga hälften af hela stadens folkmängd, som den 1 jan. 1915 utgjorde 23,227 personer.

Angående vanor och lefnadssätt kan sägas, att i stort sedt såväl den personliga som bostadshygienen alltfort lämna mycket öfrigt att önska. Särskildt erbjuda de dåliga och ofta illa skötta bostäderna stora svårigheter för det dispensärarbete, som avser tuberkulosens bekämpande. Behofvet af ett upptagningshem för barn, som äro särskildt utsatta för smittofara, äro stort.

Under året har i folkskolorna gjorts en undersökning som utvisar, att kaffemissbruk bland barnen är mycket utbredt. Öfver 50 % af barnen i såväl folk- som småskolan få kaffe med eller utan bröd som första morgonmål. En del barn få kaffe ända till 4—5 gånger om dagen.

Beträffande smittosamma sjukdomar kan sägas, att distriktet ej på något sätt skilt sig från staden i öfrigt. Angående akuta sjukdomar hänvisas för öfrigt till bifogad öfversikt af gängse sjukdomar i Västerås stad. I denna öfversikt äro icke upptagna de sjukdomar, för hvilka anmälningsplikt till hälsovårdsnämnden åligger hvarje läkare, då samtliga dessa sjukdomsfall upptagas i förste stadsläkarens öfversikt.

Beträffande vaccination och revaccination kan anmärkas, att något ökadt intresse härför förmärkts med anledning af farhågorna för smittospridning genom de under året företagna invalidtransporterna genom landet.

Någon kvacksalvare inom distriktet är ej af mig känd.

Berättelsen åtföljes af följande bilagor:

1. Årsberättelse från sjukhuset vid stadens fattiggård jämte bilaga C.
2. Öfversikt af gängse sjukdomar i Västerås stad under år 1915.

Västerås i januari 1916.

Carl Idar.
Andre stadsläkare.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Årsberättelse från sjukhuset vid Västerås fattiggård för år 1915.

Sjukhuset tillhör Västerås stad.

Under året hafva följande åtgärder vidtagits beträffande byggnaderna och deras omgifning: Inga väsentliga åtgärder.

Mathållning: } Inga väsentliga
Inventarier, utredningspersedlar och instrument: } förändringar.
Ordningsstadgar och bestämmelser för patienter intagning: }

Följande förändringar hafva inträffat beträffande personalen: ett extra sköterskebiträde anställdt 1/4—31/12.

Följande viktigare åtgärder hafva hos direktionen blifvit föreslagna: anordnande af en provisorisk afdelning för 8 st. relativt lugna sinnessjuka med särskild sköterska.

Öfriga anmärkningsvärda förhållanden: kommittén för utredning af frågan angående ny fattiggård torde snart komma att öfverlämna sitt förslag till ny anstalt.

I. Intagna, aflidna, underhållsdagar, utrymme samt afgifter.

Antal patienter		Underhålls-dagar för samtliga vårdade	Antal sängar	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta	Medellängd af sjukhus-vistelsen
intagna	aflidna				antalet vårdade någon dag under året		
56	24*	11,285	37	31	37	26	137

* Samtliga aflidna.

II och III. Inkomster och utgifter.

Anm. Då sjukhusets räkenskaper föras gemensamt med anstalten i dess helhet, kunna inga uppgifter för sjukhuset lämnas.

IV. Personalens storlek och löneförmåner.

Befattningshafvare	Lön, Kr.	Andra förmåner
Sjuksköterska	450 pr år	Fritt vivre.
Sköterskebiträde	20 pr mån.	D:o
Extra sköterskebiträde 1/4—31/12	30 pr mån.	D:o

Öfrig personal gemensam med anstalten i dess helhet.

Denna berättelse åtföljes af följande bilaga:
Uppgift angående intagna sjukdomsfall äfvensom döda, bil. 1.

Västerås i jan. 1916.

Carl Idar.
Andre stadsläkare.

BILAGOR

Öfversikt af dödsorsakerna i Västerås under år 1915 enligt dödsbevisen. *Bil. 1.*

Dödsorsak (Enl. K. Med.-styr:s cirk. den 9 oktober 1911)	Mankön: under 1 år	1—5 år	5—10 år	10—15 år	15—20 år	20—40 år	40—60 år	60 år och däröfver	Okänd ålder	Summa mankön	Kvinnkön: under 1 år	1—5 år	5—10 år	10—15 år	15—20 år	20—40 år	40—60 år	60 år och däröfver	Okänd ålder	Summa kvinnkön	Sma summarum
Bildningsfel och sjukdomar hos nyfödda	10	—	1	—	—	—	—	—	—	11	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	16
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	11	—	11	19
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Varfeber	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mässling	1	3	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5
Scharlakansfeber	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	4	5
Difteri	1	2	—	1	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5
Kikhosta	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	4
Influensa	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	6
Epidemisk hjärnfeber	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Tuberkulos a) Lungsot	—	1	1	—	1	6	3	2	—	14	—	1	—	—	6	11	4	3	—	25	39
b) Annan tuberkulos	—	—	2	—	1	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	1	—	—	—	3	6
Sockersjuka	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3
Hjärnblödning	—	—	—	—	—	1	4	1	—	6	—	—	—	—	—	—	2	9	—	11	17
Andra sjukdomar i nervsystemet och sinnesorganens sjukdomar	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4
Sinnessjukdomar	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4
Kronisk hjärtsjukdom	—	—	—	1	—	1	3	5	—	10	—	—	—	1	—	2	1	5	—	9	19
Andra cirkulationsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	4	—	5	—	—	—	—	1	—	1	5	—	7	12
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	3	1	—	—	—	—	—	2	—	6	—	1	—	—	—	—	—	4	—	5	11
Akut lunginflammation	3	4	—	—	—	3	2	4	—	16	4	1	—	—	—	—	1	4	—	10	26
Andra andningsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Akut mag- och tarminflammation	4	—	—	—	1	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	2	—	3	8
Kronisk mag- och tarminflammation	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2
Blindtarmsinflammation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	2
Andra matsmältningsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
Urin- och könsorganens sjukdomar	—	—	1	—	—	1	1	1	—	4	—	1	—	—	—	1	—	1	2	5	9
Ledgångarnas och bensystemets sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Kräfta	—	—	—	—	—	—	4	13	—	17	—	—	—	—	1	1	3	6	—	11	28
Svulster af andra slag	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Olyckshändelse eller våda	1	—	1	—	1	5	—	—	1	9	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	11
Självmord	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3
Summa	26	12	8	4	6	22	23	42	1	144	10	13	3	1	10	18	16	59	—	130	274

Bil. 2.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Öfversikt af några af de viktigaste dödsorsakerna i Västerås under år 1915, med fördelning på månader.

Dödsorsak	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
Ålderdomssjukdomar	2	3	3	2	1	1	—	—	1	1	—	2	16
Mässling	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Scharlakansfeber	1	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Inhemsk kolera, barnkolera	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2
Kikhosta	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	4
Epidemisk influensa	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Difteri och strypsjuka	—	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	5
Lungsot	1	6	4	4	6	2	2	4	3	4	1	2	39
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	3	3	1	1	—	1	—	—	—	—	—	2	11
Lunginflammation	5	3	3	2	3	1	1	—	1	2	—	5	26
Akut inflammation i magen och tarmarna	—	—	1	1	—	—	3	2	1	—	—	—	8
Självmord	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Epidemisk hjärnhinneinflammation	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	3

N:o 24.
Hälsovårds-nämndens berättelse för år 1915.

Bolagsrapport A från köttbesiktnings-

Orsak till särskild behandling eller kassation	Storboskap				Större kalf				Mindre kalf				Får, Get			
	Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd		
		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda
Blodförgiftning (Septicæmia)	—	—	—	—	1	—	—	1	57½	—	—	57½	—	—	—	—
Varfeber (Pyæmia)	1	—	—	1	1	—	—	1	12	—	—	12	—	—	—	—
Strålsvampsjuka (Actinomycosis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberkulos (Tuberculosis)	218	210	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Igelsjuka (Distomatosis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dyntsjuka (Cysticercus inermis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ („ tenuicollis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—
Andra invasionssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Traum. mag-, mellangärds- o. hjärtsäcksinflammationer	42	41	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gulsot (Icterus)	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Fläcklever (Teleangiektasia hepatis)	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Njurinflammation (Nephritis)	22	22	—	—	36	36	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
Jufverinflammation (Mastitis)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inflammation i leder, slemsäckar och senskidor	139	139	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blödningar (Kontusioner och benbrott)	26	26	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessbildning	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cystabildning	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svulstbildning	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra sjukliga förändringar	14	13	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utmärgling	8	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Omogenhet	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—
Fargaltsvål	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Foder-, skållvatten- eller blodaspiration	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förskämning	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—
Abnorm lukt	8	2	—	6	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—
Missfoster	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Självdöd	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	498	470	1	27	44	42	—	2	80½	2	—	78½	2	2	—	—

Bil. 3.

N:o 24.
Hälsovårds-nämndens berättelse för år 1915.

byrån i Västerås för år 1915.

Svin				Spädgris				Häst				Föl				Enbar organbesiktning. De förändrade organen förstörda.				
Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd			Antal	Åtgärd			Storboskap	Kalf	Får, Get	Svin	Häst
	Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda		Godkända efter kassation af förändrade organ eller delar	Godkända efter särskild behandling	Helt förstörda					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
4	4	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—
15	15	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	9	—	—	—	—	—	—	11	11	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	—	1	1	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	67	—	2	2	—	—	2	16	15	—	1	1	1	—	—	108	3	2	1	—

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Bil. 4.

Beslagsrapport B från Köttbesiktningsbyrån i Västerås för år 1915.

Djurslag	Kassation													Särskild behandling	
	Organ									Kött				Kropp	Vikt Kg.
	Lunga	Hjärta	Brösthinna	Lever	Bukhinna	Njure	Juver	Tunga	Hufvud	Vid partiell kassation Kg.	Kropp 1/1	Kropp 1/2	Kropp Vikt Kg.	1/1	
Storboskap	65	1	130	27	78	71	4	2	10	5,967	25	4	3,562	1	272
Större kalf	—	—	1	1	1	41	—	—	—	52	2	—	73	—	—
Mindre kalf	—	—	41	—	41	87	—	—	—	12	76	3	1,316	—	—
Får, Get	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svin	—	—	4	—	3	7	2	—	6	330	2	1	245	—	—
Spädgris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Häst	—	—	—	—	—	—	—	—	—	433	1	—	314	—	—
Föl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
Summa	65	1	176	28	123	206	6	2	16	6,798	106	8	5,510	1	272

Bil. 5. **N:o 24.** *Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.*

Summarisk förteckning upprättad med anledning af inkomna journaler öfver skyddskoppympningen inom Västerås stad i Västmanlands län år 1915.

Journalens N:r	Församlingens namn	Vaccinatörens namn	Antalet personer ympade med framgång	Anmärkningar
1	Västerås stad	Dr G. Fjellander	3	Animal vaccin.
2	„ „	Dr C. Thunström	3	„ „
3	„ „	Dr C. Idar	12	„ „
4	„ „	Barnm. Augusta Björkegren	31	„ „
5	„ „	„ Anna Lindeström	18	„ „
6	„ „	„ Anna Ågren	14*	„ „
7	„ „	„ Hilda Pihlgren	325	„
		Summa	407	

* 1 utan framgång.
Revaccinerade: 39 personer.

Bil. 6.

Sammundrag af förteckningar öfver sinnessjuke och idioter inom Västerås stad af Västmanlands län år 1915.

	Antal	Från		Kön		Civilstånd		Ålder			Vårdas inom				
		landsbygd	stad	män	kvinnor	ogift	gift*	under 20 år	20—40 år	öfver 40 år	enskildt hem	enskild anstalt	fattighus	länslasarett	hospital eller asyl
A. Sinnessjuke	47	—	47	19	28	30	17	4	18	25	1	—	8	—	38
B. Idioter	5	—	5	3	2	5	—	1	2	2	5	—	—	—	—

* Hit hänföras äfven änklingar, änkor och frånskilda makar.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Öfversikt af gängse sjuk-

Sjukdomar	Januari		Februari		Mars		April		Maj	
	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde
Scharlakansfeber	27	1	21	—	28	2	17	1	16	—
Difteri (och strypsjuka)	9	—	17	1	23	1	10	1	33	1
Mässling	138	3	33	1	37	—	15	—	—	—
Påssjuka	5	—	6	—	—	—	—	—	6	—
Kikhosta	—	—	12	—	3	1	2	1	—	—
Influensa	143	6	78	—	10	—	—	—	—	—
Nervfeber + Paratyphus	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—
Akut inflamm. i luftstrupe och luftrör	153	3	177	3	165	1	75	1	71	—
Akut lunginflammation	16	5	14	3	10	3	8	2	6	3
Akut mag- och tarminflammation	24	—	20	—	18	1	12	1	26	—
Röda hund	—	—	6	—	—	—	18	—	20	—
Summa	515	18	385	8	294	9	159	7	181	4

Sammandrag af summariska utdrag ur dagböcker,

Barnmorskor	Barnaföderskor						Födda barn							Missfall	Barnsängskvinnan var 3 veckor efter förlossningen		
Antal	Antal	Gifta	Ogifta	Änkor	Förstföderskor	Omföderskor	Antal	Gossar	Flickor	Lefvande födda	Dödfödda	Fullgångna	Ofullgångna		Frisk	Sängliggande sjuk	Död
7	566	484	80	2	190	376	563*	321	242	549	14	530	33	9	563	1	2

* 6 tvillingbörder.

Bil. 7.

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

domar i Västerås år 1915.

Juni		Juli		Augusti		September		Oktober		November		December		Summa	
Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde
15	—	10	1	14	—	10	—	10	—	7	—	11	—	186	5
11	—	18	1	18	—	6	—	19	—	2	—	—	—	166	5
—	—	2	—	2	—	12	—	15	—	45	—	29	—	328	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	23	—
—	—	—	—	—	—	4	1	3	1	—	—	12	—	36	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	36	—	281	6
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
3	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	8	3
62	1	39	—	51	—	75	—	122	—	84	—	81	2	1,155	11
2	1	3	1	3	—	6	1	8	2	2	—	10	5	88	26
20	—	28	3	22	2	8	1	24	—	16	—	24	—	242	8
16	—	16	—	1	—	4	—	1	—	—	—	1	—	83	—
129	3	116	6	112	2	126	4	202	3	171	1	210	7	2,600	72

Bil. 8.

förda af barnmorskorna i Västerås stad år 1915.

Vid förlossning använda operationer										Barnaföderskor, förlösta och vårdade i barnmorskans eget hem (Regl. § 22, första stycket)	Barnaföderskor, förlösta och vårdade å förlossningshem (Regl. § 22, andra och femte styckena)
Efterbördens uttagande medelst handens införande i lifmodern, utfördt af		Vändning, verkställd af		Tång, anlagd af		Krok, anlagd af		Skarpa instrument, använda af			
Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare	Barnmorska	Läkare		
—	3	—	1	1	5	—	—	—	—	—	—

N:o 24.
Hälsovårdsnämndens berättelse för år 1915.

Bil. 9.

Uppgift från Västerås stads fattiggårds sjukhus för år 1915 angående intagna sjukdomsfall äfvensom döda.

Sjukdomarnas nummer och benämning enl. K. Med.-styr:s cirk. d. 19 okt. 1914		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	II. *Ålderdomssjukdomar.*				
6	Marasmus senilis	7	4	3	1
	IV. *Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.*				
25	Morbilli	1	—	—	—
42	Tuberculosis	5	3	2	—
	Tuberculosis pulmonum. Tuberculosis laryngis	4	3	2	—
	Tuberculosis ossium et articulorum	1	1	—	—
	VII. *Kroniska förgiftningssjukdomar.*				
71	Alcoholismus chronicus	4	1	—	—
	VIII. *Nervsystemets sjukdomar.*				
79	Hæmorrhagia meningum cerebri	1	—	1	—
84	Hemiplegia	1	1	—	—
88	Myelitis	1	1	—	—
92	Sclerosis amyotrophica lateralis	1	—	—	—
94	Neuritis. Neuralgia	—	1	—	—
98	Epilepsia	1	—	—	—
100	Neurasthenia	1	—	—	—
	XI. *Sinnessjukdomar.*				
102	Insania manico-depressiva	1	—	—	—
104	Dementia præcox. (Hebephreni, Katatoni)	—	1	—	—
105	Paranoia	1	—	—	—
108	Dementia senilis	—	3	—	—
109	Idiotia	—	1	—	—
	X. *Cirkulationsorganens sjukdomar.*				
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis	1	3	1	—
113	Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	—	3	—	1
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. Endarteriitis	6	5	2	1
	XI. *Andningsorganens sjukdomar.*				
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chr.	4	4	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	1	—	—	—
„	Bronchopneumonia acuta	1	1	1	1
138	Emphysema alveolare pulmonum	1	—	—	—
	XII. *Matsmältningsorganens sjukdomar.*				
154	Gastritis chronica	1	—	—	—
158	Entero-colitis chronica	1	1	1	—
	XIII. *Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.*				
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti	—	4	—	2
175	Pyelitis. Cystopyelonephrit.	—	1	—	—
	XV. *Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.*				
207	Polyarthritis rheumatica chronica	2	2	—	—
208	Arthritis deformans	3	4	—	—
209	Anchylosis	1	—	—	—
213	Osteomyelitis. Ostcitis. Periostitis	1	—	—	—
214	Rachitis	1	—	—	—
	XIX. *Svulster.*				
309	Glioma	—	1	—	1
316	Carcinoma	2	3	2	3
	„ ventriculi	2	—	2	—
	„ genitalium	—	3	—	3

Bil 10.

Uppgift å vid Västerås stads varmbadhus år 1915 serverade bad.

Namn å olika bad	Män	Kvinnor	Summa bad
I kl. Karbad	2,157	1,037	3,194
I „ „ med massage	365	210	575
I „ Halfbad	97	27	124
II „ Karbad	1,604	2,306	3,910
II „ „ med massage	1,016	687	1,703
II „ Sittbad	—	2	2
II „ Halfbad	180	72	152
II „ Billighetskarbad	540	539	1,079
I „ Badstu utan borstning	2,771	551	3,322
I „ „ med „	1,955	54	2,009
I „ „ „ massage	96	19	115
Simhall med värmestuga (vinter)	1,746	466	2,212
Simhall för skolungdom	1,084	656	1,740
Dusch i bastu eller simhall	297	250	547
Elektriskt ljusbad	117	97	214
„ „ med message	28	11	39
Kolsyrebad	18	2	20
Syrgasbad	14	4	18
Fangobad	71	41	112
Billighetsbadstu (folkbad)	19,699	5,898	25,597
Simhall med solbad (sommar)	1,824	485	2,309
Solbad med endast dusch	88	26	114
Elementarskolan	418	309	827
Folkskolan	821	1,630	2,451
Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget (folkbad)	60	48	108
Svenska Metallverken (folkbad)	412	136	548
Simsällskapet	763	61	824
Summa bad	38,241	15,623	53,864
Hundbad	—	—	23
Folkskolan, afgiftsfria bad för simundervisning	2,266	2,562	4,828
Summa summarum	40,507	18,185	58,715

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 27 April VI.

N:o 25.

Särskilda kommitterades förslag ang. uppförande af en ny fattiggård.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 november 1911 hemställde Fattigvårdsstyrelsen, under erinran därom, att stadens nuvarande fattiggård inom en ganska snar framtid komme att visa sig otillräcklig och att frågan om anskaffande af ökade utrymmen för fattiggårdens behof därför måste med det snaraste tagas under ompröfning, att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt en på lämpligt sätt tillsatt kommitté att verkställa utredning i ämnet samt därefter inkomma till Stadsfullmäktige med förslag angående behöflig om- och tillbyggnad af den nuvarande fattiggården eller alternativt nybyggnad af en fattiggård. Stadsfullmäktige biföllo den 30 november 1911 denna Fattigvårdsstyrelsens framställning. Vid val af kommitterade den 19 december 1911 beslöto Stadsfullmäktige därjämte på förslag af Beredningsutskottet att jämväl gifva kommittén i uppdrag att, under förutsättning af blifvande beslut om en helt och hållet ny fattiggård å annan plats än den nuvarande, yttra sig angående andvändningen af den nuvarande fattiggården och till densamma upplåtna områden.

Den sålunda åt kommitterade anbefallda utredningen har tagit rätt afsevärd tid i anspråk. Kommitterade hafva nämligen dels velat så grundligt som möjligt sätta sig in i de förhållanden, som böra inverka på ett blifvande beslut i den viktiga frågan och så noga som ske kunnat öfverväga de olika möjligheter till frågans lösning, som stå till buds. Och därjämte hafva kommitterade icke velat under nu rådande krigstid mer än nödigt påskynda ett beslut, som gifvetvis kommer att medföra afsevärda kostnader för staden.

Kommitterade började sin utredning dels med att sätta sig i förbindelse med Kungl. Fattigvårdslagstiftningskommittén för att om möjligt erfara, huruvida något med hänsyn till en blifvande ny fattigvårdslagstiftning borde iakttagas vid utarbetandet af kommitterades förslag, och dels att genom införskaffande af statistiska uppgifter från Fattigvårdsstyrelsen söka erhålla en grund för bedömande af den erforderliga omfattningen af en blifvande ny eller utvidgad fattiggårdsanläggning. Vidare satte sig kommitterade i förbindelse med Svenska Fattigvårdsförbundets särskilde arkitekt numera stadsarkitekten i Uppsala Theoder Kellgren samt träffade med honom uppgörelse om erhållande af hans biträde med ritningar m. m.

För att kommitterade skulle blifva i tillfälle att samla nödig insikt rörande lämpligaste sättet för inrättandet af en fattiggård och därvid tillgodogöra sig de erfarenheter, som vunnits i en del andra svenska städer, företogo under sommaren 1912 en del af kommitténs ledamöter jämte sekreteraren en studieresa, hvarvid städerna Borås, Halmstad, Landskrona, Malmö, Lund och Norrköping besök-

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

tes och därvarande fattiggårdsanläggningar besågos. Anteckningarne från denna studieresa äro som bilaga fogade vid detta betänkande.

Redan i början af sitt arbete togo kommitterade genom besök på platsen noggrann kännedom om stadens nuvarande fattiggårds tillstånd och beskaffenhet; och funno sig kommitterade redan på grund af den på så sätt vunna insikten föga tilltalade af tanken att lösa den föreliggande frågan genom om- och tillbyggnad af den nuvarande fattiggården; och denna kommitterades uppfattning blef efter ofvan omförmälda studieresa ytterligare stadgad. Kommitterade hålla sålunda före, att den föreliggande frågan måste lösas genom en fullständig nybyggnad på annan plats än Carlslund. Många skäl kunna anföras för riktigheten af denna uppfattning. Hufvudbyggnaden vid fattiggården, som från början ej byggts för sitt nuvarande ändamål och ej heller undergått några större förändringar, skulle för att uppfylla nutida kraf, behöfva fullständig ombyggas. En hel del nybyggnader skulle dessutom blifva nödvändiga. Framför allt är att märka, att sjukhusbyggnaden, som dock är en jämförelsevis ny och ändamålsenligt ordnad byggnad, till följd af bristfällig grundläggning, blifvit till den grad skadad genom sättningar och däraf uppkomna sprickor, att densamma sannolikt inom kort tid måste utrymmas. Det torde knappast här behöfva påpekas, att det område, staden disponerar vid nuvarande fattiggården är otillräckligt för den utvidgning, som redan med hänsyn till behofvet med nuvarande organisation och praxis inom stadens fattigvårdsväsende är påkallad, och blir det ännu mer om fattigvården skall kunna omgestaltas i den riktning, kommitterade anse önskvärdt och riktigt, eller så, att den så kallade slutna fattigvården skulle inom stadens fattigvårdsväsen gifvas ett vida större rum än hvad nu är fallet. Förhållandet är nämligen det, enligt hvad af kommitterade genom Fattigvårdsstyrelsens bemedling gjorda undersökningar utvisa, att en stor del af de understödstagare, som nu erhålla understöd i form af penningar eller delvis in natura, skulle erhålla mycket bättre och lämpligare vård å en väl ordnad anstalt, ett ålderdomshem, än genom understöd i hemmen. Den omständigheten, att för understödstagare skapas en viss trefnad å ett ålderdomshem, kommer säkerligen att hos dessa minska motviljan att låta sig intagas å ett sådant, hvilket ju i sin tur bör innebära, att ett öfverförande från den öppna till den slutna fattigvården af personer, hvilka böra tillhöra denna senare, kan verkställas utan att härför de tvångsmedel emot den enskilde, som stå fattigvårdssamhället till buds behöfva i någon större utsträckning tillgripas. Vidare är det i hög grad önskvärdt, om det vid en fattiggård kan beredas de mer eller mindre arbetsföra hjonen lämplig sysselsättning; och bör fördenskull ett tillräckligt stort område af odlad eller odlingsbar jord höra till en väl ordnad fattiggård, för att understödstagarne må kunna sysselsättas med trädgårdsskötsel och jordbruksarbete. Att det område, som för sådant ändamål kan disponeras vid Carlslund är alldeles otillräckligt, torde vara för hvar och en klart. Nuvarande fattiggårdens läge intill en af de starkast trafikerade infartsvägarna till staden och intill områden, som inom en ej alltför aflägsen framtid kunna antagas vara relativt tätt bebyggda, medgifver ej det lugn som pensionärerna å ett ålderdomshem böra åtnjuta, hvarför Carlslundsområdet äfven ur denna synpunkt är olämpligt som plats för ny fattiggårdsanläggning.

Det blef som ofvan sagts af dessa och andra skäl för kommitterade snart nog tydligt, att fattiggården måste förläggas till annan plats än den nuvarande. Det gällde vid sådant förhållande för kommitterade närmast att söka efter en

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

lämplig plats för förläggning af den nya fattiggården, och höllo sig kommitterade härvid af naturliga skäl till staden tillhöriga marker. Vid val af plats stannade kommitterade efter någon tids undersökningar först vid egendomen Nordanby, där kommitterade tänkte sig, att fattiggårdsbyggnaderna skulle uppföras i och invid en trädbeväxt hage strax söder om gårdens hufvudbyggnader. Då det var tydligt, att, huru önskvärdt detta än hade varit, det skulle blifva förenadt med allt för stora kostnader att till denna plats utdraga stadens vatten- och afloppsledningar, verkställdes undersökningar rörande möjligheten att därstädes erhålla användbart hushållsvatten i tillräcklig mängd. Sedan dessa undersökningar gifvit nöjaktigt resultat, erhöll arkitekt Kellgren i uppdrag att utföra skisser till erforderliga byggnader. Därvid uppgjordes af kommitterade med ledning af de från Fattigvårdsstyrelsen inhämtade statistiska uppgifterna, hvilka utvisade att år 1912, då undersökningarna verkställdes, å fattiggården Carlslund voro intagna ej mindre än 105 understödstagare, ehuru utrymmet är beräknadt blott för 85, samt att 73 uti staden understödda personer lämpligen voro i behof af anstaltsvård (arbetsföra personer, som borde tillhållas arbete oräknade), ett ungefärligt byggnadsprogram, enligt hvilket utredningen skulle afse 1:o) en *hufvudbyggnad*, innehållande *logement* för tillsammans omkring 150 personer och rymmande i regel 10 personer i hvarje, dock att några mindre logement äfvensom rum för äkta makar, som önskade sammanbo voro önskvärda, en *ekonomisk afdelning*, *matsal*, *kyrksal*, *arbetsrum* samt *bostadsrum* för husföreståndarinna, 4 tjänare och eventuellt — såvida sådan ej lämpligen kunde beredas i den gamla mangårdsbyggnaden vid Nordanby — bostadslägenhet för föreståndaren; 2:o) ett *sjukhus* för inalles 75 patienter, innehållande utom vanliga sjukhuslokaler en tuberkulosafdelning för omkring 20 personer samt en mindre förlossningsafdelning; och 3:o) ett *sinnessjukhus* för cirka 40 sjuka.

Enligt kommitterades åsikt kommer den allmänna pensionsförsäkringens genomförande icke att minska antalet af de personer, som böra hänföras till den slutna fattigvården, i sådan mån, att härigenom den beräkning, som legat till grund för byggnadsprogrammet rubbas.

Sedan af därtill utsedda personer inom kommittén utarbetats ett mera detaljeradt program samt utkast till byggnadsskisser uppgjorts af arkitekten och granskats af kommitterade, förelågo i midten af år 1914 färdiga skisser till en fattiggårdsanläggning vid Nordanby. Dessa skisser upptogo förutom de i nyssberörda program angifna byggnaderna en särskild byggnad för s. k. arbetshjon, d. v. s. sådana arbetsföra personer, som på grund af försummad försörjningsplikt eller eljes fallit fattigvården till last och på grund däraf böra genom dem ålagdt arbete vid fattiggården godtgöra fattiggården för lämnade understöd.

I sammanhang med frågan om storleken och beskaffenheten af en ny fattiggårdsanläggning torde förtjäna omnämnas en del stadganden i det nyligen utkomna förslaget till en ny fattigvårdslagstiftning, af hvilket förslag kommitterade redan på ett tidigt stadium af sitt arbete lyckats genom skriftväxling med en ledamot i den Kungl. Fattigvårdslagstiftningskommittén erhålla någon kännedom. Enligt berörda förslag kan fattigvård meddelas antingen genom understöd i hemmet eller genom utackordering i enskildt hem eller genom vård å anstalt. Understöd i hemmet bör ej lämnas åt den, hvilkens behof är förorsakadt af dryck-

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård

enskap eller arbetsovillighet, och ej heller när anledning eljest finnes till antagande, att understödet icke kommer till behörig användning. Fattigvårdssamhälle, hvilket utgöres af kommunen, skall hafva anstalt, *ålderdomshem*, för mottagande af understödstagare, hvilka äro i behof af vård samt ej lämpligen kunna understödjas i hemmet eller utackorderas, dock att flera samhällen kunna förena sig om gemensam anstalt. I fråga om anordningarne vid en sådan anstalt skall iakttagas, att åt män och kvinnor beredas bostad i skilda rum samt att, därest sinnessjuka, sinnesslöa, tuberkulösa eller med svårare sjukdom behäftade understödstagare intagas å anstalten, dessa i allmänhet skola vårdas i särskilda rum eller afdelningar. Där så ske kan, böra äkta makar få bo tillsammans för sig, om ej någon af dem önskar annorlunda. Å anstalten bör tillfälle beredas till arbete för sådana understödstagare, som äro i någon mån arbetsföra. Barn öfver två år må icke annat än tillfälligtvis intagas å sådan anstalt, så vida ej från den öfriga anstalten skild afdelning finnes anordnad för dem. För omhändertagande af dels behöfvande, hvilka äro i behof af anstaltsvård, men ej lämpligen kunna hållas å anstalt af ofvannämnda beskaffenhet (ålderdomshem), dels ock försörjningspliktiga, hvilka af Fattigvårdsstyrelsen förelagts arbete, skall för hvarje landstingsområde finnas nödigt antal *arbetshem*.

I den mån sådana arbetshem ej komma till stånd genom fattigvårdssamhällenas försorg eller på annat sätt, skola landstingen upprätta dylika hem. Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem, så vida ej för dem finnas fullständigt skilda afdelningar.

Det ofvan omförmälda förslaget till fattiggårdsanläggning vid Nordanby uppfyllde, hvad kommitterade kunna se, alla de betingelser, som den föreslagna nya fattigvårdslagstiftningen ställer på dylika anstalter.

Emellertid kom staden, under tiden för kommitterades arbete med utredning af Nordanbyförslaget, att förvärfva egendomen Kristiansborg. Då det såsom ofvan framhållits framstod för kommitterade såsom en stor olägenhet, att icke stadens vatten- och aflopps- och äfven gasledningar kunde redan vid anläggningens utförande utdragas till den planerade nya fattiggården vid Nordanby, föllo kommitterades blickar snart på den nyförvärfvade staden mera närbelägna egendomen, hvarför kommitterade samtidigt med ofvannämnda skissers fullbordande läto undersöka, om icke ett lämpligt område inom denna egendom, dit ledningar utan allt för stora kostnader syntes kunna utdragas, skulle kunna afsättas för den nya fattigvårdsanstalten. Och det visade sig icke heller erbjuda någon större svårighet att därstädes finna ett dylikt område, för hvilket det förut uppgjorda ritningsförslaget kunde i hufvudsak användas. Kommitterade hafva därför frångått Nordanbyprojektet och afser det förslag kommitterade nu framlägga för Stadsfullmäktige sålunda en ny fattiggårdsanläggning å egendomen Kristiansborg.

Vid val af läge för ny fattiggård inom denna egendoms ägor har det varit kommittén angeläget att finna en plats med skyddadt läge och som i öfrigt varit af beskaffenhet att lätt kunna afskiljas och bilda ett helt för sig — en anläggning af denna art fordrar en viss isolering — och har kommittén efter flera besök å fastigheten såsom lämplig plats funnit ett område beläget ungefär 500 meter i nord nordöst-

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

lig riktning från Kristiansborgs hufvudgård och å 1 ½ km:s afstånd från stadens centralpunkt Stora torget.

Fattiggården härstädes förlagd i skogsbrynet med utsikt öfver Gideonsbergs öppna ägor emot landsvägen till Tillberga och intill den väg, som från Kristiansborgs hufvudgård leder genom skogen fram till de norr därom belägna öppna gärdena tillhörande egendomen erbjuder stora fördelar. Granskogen emot norr och nordost skyddar emot de kalla vindarna från dessa väderstreck och den öppna utsikten emot söder gifver fattiggården ett ljust och öppet läge, hvarjämte ett åt detta håll liggande uppodladt fält i areal öfver 7 tunnland, är synnerligen lämpligt såsom planterings- och trädgårdsland. Med tanke på stadssamhällets utvidgning häråt möter ingen svårighet emot områdets inpassande i en blifvande stadsplan och har redan så skett i ett af stadsingeniören utarbetadt förslag till stadsplan för stadens norra områden.

Såsom förut af kommittén omnämnts bör vid val af plats för ny fattiggård tillbörligt beaktas möjligheten att dit utdraga stadens ledningsnät utan allt för betungande kostnader. Fasthålles principen att fattiggården är en sådan inrättning, som fordrar ett afskildare läge och sålunda bör förläggas i ett samhälles utkanter, är den påtänkta platsen i nyssnämnda afseende ganska väl lottad. Lång tid torde ej förgå innan för byggnadsverksamhet tagits i anspråk områdena fram till Kristiansborgs hufvudgård och måhända äfven områden norr om densamma, nödvändiggörande utdragande af stadens ledningar hit, oberoende af tillkomsten af ny fattiggård inom egendomens ägoområde. Redan i detta sammanhang vill kommittén omnämna, att denna omständighet föranledt kommittén att för fattiggården beräkna kostnader för vatten-, gas- och afloppsledningar allenast från Kristiansborgs hufvudgård. I den mån områdena utmed ledningarna komma att bebyggas, utjämnas denna kostnad genom enskilda tomtägares bidrag härtill. Enligt hvad stadsingeniören meddelat kommittén möter i markens beskaffenhet icke någon svårighet för ifrågavarande ledningars framdragande.

Enligt det af kommittén genom Arkitekten Kellgren utarbetade byggnadsprogrammet, hvilket finnes närmare angifvet å bilagda karta öfver det område hvarinom ny fattiggård skulle uppföras, är hufvudbyggnaden — ålderdomshemmet — förlagd med hufvudfasader emot öster och väster och med gårdsplan emot sistnämnda väderstreck samt denna å båda sidor flankerad af byggnader afsedda till sjukhus. Vid uppfartsvägen till gårdsplanen skulle uppföras ekonomibyggnad afsedd att inrymma kontorslokaler och bostadslägenheter för fattiggårdens tjänstemän och öster om hufvudbyggnaden arbetshem, hvilken byggnad å kartan betecknas med E.

Hufvudbyggnaden, afsedd för 164 understödstagare, är tänkt uppförd i fyra våningar inklusive källarvåning med följande fördelning af utrymmena; nämligen uti:

1:o) *Källarvåningen:* 3 arbetssalar, tvättinrättning med därtill hörande förrådsrum, bad- och desinfektionsafdelning samt värmeanordningar.

2:o) *Nedre våningen:* ålderdomshemmets köksafdelning, 6 logementssalar med rum för 10 understödstagare i hvarje med till dessa hörande 2 dagrum, en större matsal för samtliga hemmets personer, hvarjämte i ena utbyggnaden emot öster inrymts en mindre isoleringsafdelning.

3:o) *Öfre våningen:* 6 logementssalar förlagde gruppvis tre och tre i rad efter hvarandra i byggnadens flyglar — likaledes hvar och en för 10 personer —

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

med därtill hörande dagrum samt 2 arbetssalar och i våningens midtparti, 4 mindre rum för äkta makar, som önska sammanbo, samt 2 rum på ritningen betecknade såsom föreståndarens, samt

4:o) *Vindsvåningen:* en större samlings- och gudstjänstlokal samt logement för 36 personer en del inrymmande 4, en del 6 med dagrum samt rum för betjäning.

Skulle emot förmodan och emot den erfarenhet, som vunnits å andra platser, olägenhet uppstå af att sammanföra 10 understödstagare inom hvarje logement, kan utan svårighet denna olägenhet afhjälpas på sådant sätt, att hvarje sal uppdelas i mindre salar för mindre antal understödstagare.

I fråga om ritningarna till ålderdomshemmet hyser kommittén betänkligheter emot lämpligheten af att, på sätt å ritningarna angifvits, källarvåningens golfplan förlägges så djupt under kringliggande marknivå som emellan $1^1/_2$ à 2 meter. Härigenom komma källarlokalerna att blifva väl mörka, hvilket med hänsyn därtill att en del äro arbetssalar, hvari understödstagare under dagens lopp uppehålla sig, kan vara till olägenhet. En annan olägenhet med en sådan djupt belägen källarvåning blefve svårigheten att med de å Kristiansborg föreliggande lutningsförhållanden, väsentligen olika dem vid Nordanby, hvilka senare vid ritningarnes uppgörande varit de bestämmande, dränera grunden till byggnaden äfvensom att utan särskilda anordningar för pumpning leda vatten från och till den härstädes förlagda tvättinrättningen.

Dessa nu nämnda olägenheter skulle kunna undanrödjas genom att höja byggnaden i sin helhet så mycket, att golfvet i källaren kan förläggas å ett djup under markytan ej lägre än 0.75 meter, en åtgärd, som bör tagas i öfvervägande af den byggnadskommitté, som härnedan föreslås skola handhafva uppdraget att utarbeta fullständiga byggnadsritningar och ombesörja uppförandet af den nya fattigvårdsanläggningen.

Sjukhuset skulle likaledes, om källarvåningen inräknades, uppföras i fyra våningar och är beräknadt för en beläggning af 73 sjuka i tre särskilda afdelningar, en tuberkulosafdelning i vindsvåningen (20 sjuka), en mindre förlossningsafdelning i bottenvåningen (2 sjuka) samt afdelning för andra sjuka såväl i denna som öfre våningen (51 sjuka). Dessutom skulle sjukhusbyggnaden i öfre våningen innehålla rum till läkarens disposition samt i denna och bottenvåningen rum för sköterskor. Någon särskild operationssal har kommittén ansett vara öfverflödig, då de operationer, som kunna ifrågakomma, kunna utföras antingen i läkarens rum eller ock i förlossningsafdelningen.

Ekonomibyggnaden belägen vid infarten till sjukhusområdet skulle inrymma bostad för föreståndaren (sysslomannen) och portvakt, kontorslägenheter och ett större rum till Fattigvårdsstyrelsens förfogande för sammanträden.

Arbetshemmet inrymmer i bottenvåningen logement för 6 kvinnor, kök, arbetsrum och rum för vakt samt i öfre våningen logement och arbetsrum för 12 män. Kommittén har sammanfört nu angifna byggnader i en grupp för sig, då dessa enligt kommitténs åsikt böra i första hand uppföras. Hvad åter angår sjukhus för sinnessjuka, tillåter sig kommittén något utförligare belysa frågan, huruvida sådan byggnad bör uppföras samtidigt som de öfriga fattiggårdsbyggnaderna. Den Kungl. kommitté, som haft sig anförtrodt att utarbeta förslag till ny fattigvårdslagstiftning, har särdeles kraftigt understrukit önskvärdheten för att icke säga nödvändigheten af att för sinnessjuka i allmänhet och sålunda äfven sådana, som

nu vårdas och försörjas å kommunernas fattighus beredes plats å särskilda sinnessjukanstalter, hvilket ju onekligen betingas af den erkända svårigheten för fattigvårdsmyndigheterna att lämna tillfredsställande vård åt sådana behöfvande sjuka. Då emellertid ett fattigvårdssamhälle i allmänhet för ut är så betungadt af utgifter för fattigvården att fordran på, att samhället själft bekostar upprättande af särskilda vårdanstalter för sina sinnessjuka fattiga, icke kan uppställas, har den Kungl. Kommittén för lösande af denna fattigvårdsfråga förordat inrättandet af flera sinnessjukanstalter dels statliga dels bekostade gemensamt af stat och landsting och i ändamål att från komunen aflyfta den ekonomiska börda, som varit förenad med sinnessjukas vård, att i den mån landstingsanstalter äro eller blifva anordnade för sinnessjuka, kommuner skola fritagas från kostnaderna för fattiga, som vårdas å dessa anstalter. Detta förslag har äfven framburits af Svenska Fattigvårdsförbundet, hvilket i skrifvelse till Kungl. Maj:t gjort framställning om åstadkommande af utredning i fråga om uppdelning af sinnessjukvården mellan staten och landstingen i syfte att möjliggöra ett snabbt intagande af sinnessjuka å för dem afsedda särskilda anstalter, hvilken framställning föranledt, att uppdrag meddelats Kungl. Medicinalstyrelsen att efter samråd med tillkallade sakkunniga verkställa en sådan utredning.

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Därest icke någon ändring i vården af fattiga sinnessjuka skulle ske genom blifvande fattigvårdslagstiftning, utan kommunen liksom hittills får ombesörja denna genom kommunal fattigvård, kommer kraftet på särskildt sinnessjukhus vid den nya fattiggården oafvisligt att framträda. Den af Kungl. Kommittén samlade statistiken utvisar, att år 1907 af sinnessjuka understödstagare 40 % vårdades utanför de egentliga sinnessjukanstalterna, hvilket jämförelsetal icke torde hafva sjunkit något afsevärdare genom inrättandet af nya sinnessjukhus sedan denna tid. Hvad Västerås stad angår har under de senaste fem åren å fattiggården Carlslund enligt uppgift af vederbörande läkare i medeltal pr. år vårdats 16 st. sinnessjuka, eller sinnesslöa, hvilka borde åtnjuta särskild vård. Gifvetvis kommer antalet häraf att ökas i proportion med folkmängdsökningen.

Emellertid torde ifråga om vård af dessa understödstagare med för en tid öfverkomliga olägenheter kunna anordnas ett provisorium i afbidande på den nu berörda frågans ordnande genom ny lagstiftning och det på sådant sätt, att sådana sinnessjuka, som äro våldsamma och på annat sätt svårskötta, intagas å landstingets upptagningsanstalt för att sedan beredas plats å särskild anstalt, men att för lugnare sinnessjuka eller sinnesslöa tillsvidare beredas plats i särskildt logement inom den nya fattigvårdsinrättningen.

Kommittén anser sålunda nu berörda omständigheter eller dels att frågan om statens och landstingens öfvertagande af sinnessjukvården är föremål för utredning och icke kan väntas vara afgjord inom närmaste tiden, dels ock att intill denna tid möjlighet till ett provisoriskt ordnande af vården för de sinnessjuka tillhörande den kommunala fattigvården icke är utesluten, utgöra tillräckliga skäl för kommitténs uppfattning, att uppförande af särskildt sinnessjukhus vid ny fattiggård tillsvidare bör uppskjutas äfven om ritning härtill upprättats och kommitten låtit kostnadsberäkna sådan byggnad.

Emot den invändningen, att samma uppfattning bör göras gällande ifråga om uppförande af arbetshem enär Kungl. Kommittén ansett uppförandet af arbetshem böra åligga landsting i de fall hem icke uppföras af vederbörande fattigvårdssamhälle, vill kommittén såsom sin åsikt framhålla, att denna uppfattning svårligen kan vara giltig för andra än mindre fattigvårdssamhällen, för hvilka det

N:o 25. *Ang. uppförande af en ny fattiggård.*

skulle ställa sig allt för betungande att uppföra både ålderdomshem — som obligatoriskt — och arbetshem. En anläggning af den storlek, hvarom nu är fråga, måste kräfva särskilda anordningar ifråga om de understödstagare, som icke lämpligen kunna eller böra mottagas och beredas arbete i ålderdomshemmet — kommittén afser försumliga försörjare och därjämte mera svårhandterliga understödstagare, för hvilkas hållande till arbete kräfves strängare diciplin än den, som i allmänhet kan genomföras i ålderdomshemmet.

Att sända dessa till för flera fattigvårdssamhällen gemensamma arbetshem skulle för kommunen medföra direkta kostnader ej blott för försändandet utan äfven för vården, utgående i form af bestämda afgifter. De förra skulle helt besparas och de senare gifvetvis väsentligen minskas genom dessa understödstagares intagande å kommunens egna arbetshem. Häri kan vidare sådana understödstagares arbete tillgodogöras för fattiggårdens egen eller vederbörande försörjningspliktiga kommuners räkning, något som eljest vore uteslutet.

Kungl. Kommittén anför härom å sid. 159 i betänkandet "Man kan också antaga att i de kommuner, som hafva egna ålderdomshem och där kunna använda understödstagarnes arbetskraft, fattigvårdsstyrelserna skola å dessa utnyttja denna kraft i stället för att till det ofta nog mera aflägsna arbetshemmet sända dylika personer".

Då kommittén biträder den uppfattning som kommit till uttryck i detta uttalande, kar kommittén såsom del i byggnadsprogrammet upptagit uppförande af särskildt arbetshem.

Att i detalj bestämma sättet för beläggningen af fattiggården torde vara en uppgift, som närmast vidkommer fattigvårdsstyrelsen, hvarför kommittén allenast vill framhålla, att kommittén tagit sikte på nödvändigheten af att inom fattiggården särskilja de olika könen från hvarandra, med det undantag att gifta ordentliga makar, därest de så önska, beredas tillfälle att sammanbo.

Kommittén har låtit stadens byggnadschef Gösta Smitt kostnadsberäkna uppförande af byggnader vid ny fattiggård i enlighet med det af kommitténs arkitekt uppgjorda byggnadsprogrammet. Denna kostnadsberäkning, hvilken här bilägges, upptager en approximativ slutsumma å 525,000 kronor, hvarifrån emellertid skall afgå ej mindre kostnaderna för uppförande af särskildt sinnessjukhus än äfven för hufvudledningarne från Kristiansborgs hufvudgård fram till fattiggårdsområdet med servisledningar, hvilka i detalj kostnadsberäknats af Vatten- och Gasverket, hvarför här med den anmärkning, att däri äfven äro ingripna kostnader för terrassering och plantering samt öfriga kostnader under byggnadstiden utföres ett belopp å ..... 419,000: —

Öfriga kostnader fördelar sig på följande sätt:

Värme- och ventilationsanläggning, kostnadsberäknade af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget	57,000: —
Vatten- och afloppsledningar samt bad och desinfektionsanordningar, kostnadsberäknade likaledes af Allmänna Svenska Elektriska Aktie-bolaget	23,000: —
Köks- och tvättmaskiner	20,000: —
Aflopps-, vatten- och gasledningar från Kristiansborgs hufvudgård fram till fattiggårdsområdet jämte servisledningar	30,000: —
Elektrisk installation incl. luftledningar mellan byggnaderna	13,000: —
Transport	562,000: —

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Transport	562,000: —
Högspänningsledning till fattiggården med utgångspunkt för ledningen vid Loviseberg	7,000: —
Summa kronor	569,000: —

Till detta kostnadsförslag vill kommittén foga följande anmärkningar.

Det är under nu rådande kristider givetvis förenadt med vanskligheter att beräkna kostnaderna för ett företag så omfattande som det hvarom är fråga. Priset på byggnadsmaterialier af alla slag ökas alltjämt och att förutse när kulmen är nådd är icke nu möjligt. Byggnadschefens beräkning af byggnadssumman 419,000 kronor är grundad på de materialpriser och arbetslöner, som voro rådande under november månad sistlidet år. Då anläggning af fattiggård icke kan påbörjas ännu under ett eller annat år samt en återgång till normala förhållanden ifråga om materialpriser och arbetslöner, antagligen icke att förvänta inom denna tid, har kommittén ansett sig böra basera kostnadsförslaget på medelhöga priser, och sådana få anses hafva varit rådande vid tidpunkten för byggnadschefens kostnadsberäkning. Skulle med för ögonblicket rådande priser anläggningen komma till utförande, har man, såsom byggnadschefen Smitt ock anmärkt i tillägget till den af honom uppgjorda kostnadsberäkningen att räkna med en fördyring af byggnadssumman motsvarande omkring 20 %.

I kostnadsförslaget äro icke medräknade anskaffningskostnader för lösa inventarier af den anledning, att kommittén ansett det icke hafva ingått i kommitténs uppdrag att bestämma angående den lösa inredningen. Kommittén besitter icke nödig insikt vid bedömande af frågan, huruvida de gamla inventarierna å fattiggården Carlslund böra komma till användning i nya fattiggården och i hvilken utsträckning detta lämpligen bör ske. Denna fråga fordrar särskild utredning och torde fattigvårdsstyrelsen vara närmast till att kunna prestera en sådan.

Å en del *andra* orter har inom de moderna fattiggårdsanläggningar, som där kommit till utförande, inrymts tvättinrättning af sådan storlek, att däri kan emottagas tvätt från allmänheten. Då tvättinrättning är erforderlig för fattiggårdens eget behof ligger den tanken nära att utvidga denna till att kunna emottaga äfven sådan tvätt, hvarigenom för en del understödstagare en lämplig form af arbete skulle kunna beredas. Kommittén har emellertid då kostnaderna för ny fattiggård visat sig ansenliga och afståndet från staden möjligen kan medföra, att tvättinrättning af angifven storlek icke blir bärkraftig såsom affärsföretag, icke ansett sig nu böra räkna med kostnaden för en sådan. Skulle framdeles uppkomma fråga om en sådan utvidgning af fattiggårdens tvättinrättning möter i afseende å utrymme ingen svårighet för lösningen af denna fråga.

Sedan utredningen i denna del varit föremål för fattigvårdsstyrelsens förberedande behandling föreslår kommitten, att vid fullständig beläggning af fattiggårdsinrättningen för vård och tillsyn anställas följande tjänstepersonal samt aflöning för denna.

Syssloman, tillika kamrerare och sekreterare, lön ..... jämte husrum, värme och lyse fritt samt 2 ålderstillägg à 500 kr. efter 5 och 10 års tjänstgöring.	3,500: —
Transport	3,500: —

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Transport	3,500: —
Till skrifhjälp	600: —
Portvakt, lön jämte bostad, värme och lyse fritt samt 2 ålderstillägg à 150 kr. efter 3 och 6 års tjänstgöring.	1,200: —

Båda dessa befattningshafvare skulle enligt förslaget hafva sin bostad förlagd uti ekonomibyggnaden.

Husmoder, lön jämte, bostad, värme, lyse, tvätt och kost fritt.	600: —
Kokerska, lön jämte samma naturaförmåner som för husmodern.	360: —
Två tjänarinnor, lön för hvarje 240 kr. jämte naturaförmåner i likhet med husmoderns.	480: —
En ogift sjukvårdare, lön jämte bostad, värme, lyse, tvätt och kost fritt samt tre ålderstillägg à 150 kr. efter 3, 6, 9 års tjänstgöring.	600: —
Tre sjuksköterskor, lön för hvarje 500 kr. jämte bostad, bränsle, lyse, tvätt och kost fritt samt tre ålderstillägg à 100 kr. efter 3, 6, och 9 års tjänstgöring.	1,500: —
Två biträden, lön för hvarje 300 kr. jämte samma naturaförmåner som för sjuksköterskorna.	600: —
Gift rättare, lön jämte bostad, värme, och lyse fritt samt två ålderstillägg à 150 kr. efter 3 och 6 års tjänstgöring.	1,200: —
Hans hustru, som tillfälligt biträde och hjälp inom fattiggården	300: —
Summa kronor	10,940: —

Eller tillsammans en personal af 14 personer, för hvilkens aflöning erfordras ett årligt belopp, af 10,940 kronor.

Kommittén har i aflöningsafseende jämställt sköterskor och sköterskebiträden med personalen å stadens epidemisjukhus, hvarjämte kommittén, som ansett, att portvaktsysslan är så pass krävande, att den icke kan anförtros åt en kvinna, som fattigvårdsstyrelsen föreslagit, i personalförslaget upptagit aflöning till en manlig portvakt. Denne befattningshafvare skall förmedla den direkta samfärdseln emellan allmänheten och fattiggården och därvid tillse, att lugnet inom anstalten icke störes genom inflytelser utifrån. Han skall vidare biträda vid de mångahanda öfriga göremål, hvartill han kan befinnas lämplig enligt den arbetsfördelning, som det blir fattigvårdsstyrelsens sak att genomföra, liksom det äfven bör blifva en fattigvårdsstyrelsens åtgärd att utarbeta instruktion för personalen i öfrigt.

Till jämförelse må nämnas, att nu utgående löner för vid fattigvården anställda tjänstemän och öfrig personal med afdrag för ålders- och dyrtidstillägg enligt stadens utgifts- och inkomststat belöpa sig å ett belopp af 6,300 kr.

Under hänvisning till den gjorda utredningen få därför kommitterade, med öfverlämnande af därtill hörande ritningar, kartor och öfriga handlingar, härmed föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att inom egendomen Kristiansborgs område å angifven plats uppföra en ny fattigvårdsinrätt-

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

ning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Arkitekten Kellgren för kommitténs räkning utarbetade byggnadsprogram med därtill hörande ritningar, men med den inskränkning häri, att nu, af orsaker kommittén härofvan närmare berört, icke skall komma till uppförande särskilt sinnessjukhus,

att tillsätta en kommitté med uppdrag att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med nämnda förslag låta utarbeta fullständiga byggnadsritningar samt att i öfrigt vidtaga de åtgärder som för byggnadsarbetets utförande äro erforderliga,

samt att för ofvannämnda ändamål af lånemedel anvisa ett anslag af 569,000 kronor.

Sedan sålunda den förebragta utredningen föranledt kommittén framlägga förslag om uppförande af ny fattiggårdsinrättning å annan plats än den nuvarande, tillkommer det kommittén enligt det kommittén lämnade uppdraget att äfven afge yttrande rörande den framtida användningen af nuvarande fattigvården och till densamma hörande jordområde.

Det är gifvetvis förenadt med vanskligheter att redan nu bestämma angående den gamla inrättningens framtida användande.

Genom stadens fortsatta tillväxt kunna behof uppstå, för hvilkas tillgodoseende gamla fattiggårdsområdet kan befinnas vara särskildt lämpadt. Då det emellertid är af visst intresse att erfara värdet af fastigheten, därest densamma skulle under närmaste tiden komma att afyttras till enskilda, hafva kommitterade låtit stadens byggnadschef verkställa utredning härom, hvilken här bilägges och af kommitterade åberopas.

Med det belopp enligt byggnadschefens beräkning omkring 100,000 kronor, som genom en sådan afyttring skulle inflyta till stadskassan, komme anläggningskostnaderna för en ny fattiggård gifvetvis att minskas.

Kommitterade hafva äfven tänkt sig möjligheten af, att gamla fattiggården skulle kunna tagas i anspråk för förverkligande af det ändamål, som är afsedt med den Torngrenska fonden, eller att upprätta ett hem för konvalescenter och obotligt sjuka. Fondens tillgångar uppgå för närvarande till i rundt tal 252,000 kronor, hvarför tidpunkten snart kan vara inne att taga densamma i anspråk för afsedt ändamål.

För liknande ändamål eller uppförande af ett sjukhus för obotligt sjuka inom länet, har till länets landsting af framlidne Friherre Adolf Tersmeden donerats ett ansenligt belopp, och torde det icke få anses helt uteslutet, att ett samarbete emellan staden och landstinget i ändamål att gemensamt uppföra ett sådant sjukhem — staden med medel ur Torngrenska fonden och landstinget med anlitande af Tersmedens fond — kan, då tiden härför är mogen, ifrågakomma.

Utan att af orsak, som här förut berörts, sålunda vilja göra något bestämt uttalande ifråga om den gamla fattiggården och därtill hörande områdes framtida

N:o 25. *Ang. uppförande af en ny fattiggård.*

användning, hafva kommitterade likväl velat föra tanken på områdets upplåtande till enskilda för bebyggande eller ock till ett framtida konvalescenthem.

Västerås den 3 april 1916.

På Fattiggårdskommitténs vägnar:

Otto Oest.

Ragnar Tenow.

Vid utredningen äro fogade följande bilagor:

1:o) Sammanfattning af erfarenheter gjorda af kommittén vid besök inom fattiggårdsanläggningar å andra orter.

2:o) Ritningar till och plan öfver föreslagen ny fattiggård å Kristiansborg.

3:o) Byggnadschefens kostnadsberäkning.

4:o) Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolagets kostnadsberäkning å installation af värme-, ventilation-, vatten- och afloppsledningar samt bad- och desinfektionsanordningar inomhus.

5:o) Vatten- och Gasverksstyrelsens kostnadsberäkning för aflopp-, vatten- och gasledningar emellan Kristiansborgs hufvudgård och fattiggårdsområdet med servisledningar äfvensom för elektrisk installation med därtill hörande ledningar.

6:o) Byggnadschefens utredning angående utnyttjande af Karlslundsområdet med därtill hörande karta.

Bilaga 1.

Anteckningar vid en af fattiggårdskommiteradé verkställd studieresa.

Resan företogs under dagarne den 16—20 juni 1912.

I resan deltogo ordföranden Apotekaren O. Oest, ledamöterna Bankdirektören A. Sundström, Skomakaremästaren J. Svensson, Stadsfiskalen E. Kumlin och Byggmästaren A. Hammer samt sekreteraren Stadens ombudsman T. Öberg, samtliga på stadens bekostnad äfvensom på egen bekostnad ledamoten f. d. förste provinsialläkaren E. Björkman.

Resan omfattade städerna Borås, Halmstad, Landskrona, Malmö, Lund och Norrköping, dock att Herrar Oest, Svensson och Kumlin af särskilda anledningar voro förhindrade att besöka Norrköping.

Stadens omkostnader för resan uppgingo till kronor 640: 65.

Borås, 21,333 innevånare.

Stadens arbets- och försörjningsinrättning, *Försörjningshemmet*, är uppfördt å en af staden för 65,000 kronor inköpt egendom och äro af denna egendom omkring 35 tunnland upplåtna för fattiggården. Den öfriga större delen af egendomen är afsedd till regementsområde. Fattiggården är synnerligen vacker belägen på omkring 10 à 15 minuters väg från den egentliga staden.

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Inrättningen blef färdig år 1903 och togs i bruk den 1 november samma år.

Den har i uppförande kostat 200,000 kronor och är afsedd att rymma 200 hjon. Antalet hjon f. n. är omkring 150 under vintern och något mindre under sommaren.

Inrättningen sådan den från början anlades omfattar en större hufvudbyggnad och en byggnad för sinnessjuka. Sedermera hafva med medel ur "arbetsinrättningens fond" och till största delen med hjonens arbete, efter hand uppförts en del uthusbyggnader, såsom ladugård- och stallbyggnad, svinhus, vedbod, en präktig hvälfd källare, hvilka hafva ett beräknadt värde af 15,500 kronor. År 1908 har inrättningen försetts med elektrisk belysningsanläggning för en kostnad af 5,000 kronor.

Det genom arbete af hjonen väl ordnade och vackert planterade egentliga fattiggårdsområdet är inhägnadt med ett föga synligt järntrådsstängsel på järnstolpar.

Hufvudbyggnaden, rymmande 180 hjon utförd efter ritningar af Arkitekten Kjellman i Borås, är uppförd i två våningar förutom källarevåningen och vindsvåningen.

Vid utförandet har man uppenbarligen lyckats på ett mycket tillfredsställande sätt förena enkelhet och billighet med ändamålsenlighet och bekvämlighet.

Källarvåningen innehåller tvättstuga och bageri, erforderliga förrådsrum samt 7 st. arbetssalar, de sistnämnda belägna åt söder och med golfven nästan i jämnhöjd med den yttre marken, samt rum för centraluppvärmning och ångpanna. Byggnaden är af tegel. Alla bjälklagen af trä.

Första och andra våningarne innehålla de egentliga logementen äfvensom vid de båda ändarne mindre sjukafdelningar samt i våningen 1 tr. upp sysslomannens bostad, om 4 rum och kök. I nedre våningen finnas dessutom kök och 2 matsalar i den endast en våning, utom källarvåningen, höga utbyggnaden bakåt å husets midt.

Logementen rymma i allmänhet 10 bäddar, men äfven mindre sådana finnes.

Sjukafdelningarne äro afsedda för 12 personer å hvardera afdelningen, den manliga och den kvinnliga.

Första och andra våningen äro delade i två lika delar en för manliga och en för kvinnliga hjon. Inga mindre rum för man och hustru gemensamt finnas, utan blifva å inrättningen intagna äkta makar skilda på de särskilda afdelningarne. Anordning med gemensamma rum ansågs äfven nästan obehöflig.

Å kvinnliga afdelningen har ett logement för 10 personer måst tagas i anspråk för sjuka utom den egentliga sjukhusafdelningen.

Å inrättningens sjukafdelningar tagas ej tuberkulösa emot.

Behof af särskildt sjukhus med tuberkulosafdelning eller särskild byggnad för dessa sjuka har gjort sig starkt gällande och olägenheter visat sig med de två sjukafdelningarne i byggnaden. Tuberkulossjukhus bygges dock i staden genom donation af sparbanken jämte anslag af landsting och staten.

Inrättningen är afsedd att kunna taga emot lika många manliga och kvinliga hjon men äro, därigenom att försumliga familjeförsörjare i ganska stor utsträckning intagas, de manliga hjonens antal öfvervägande.

I vindsvåningen är inrättad en kyrksal, mycket enkel men fullt ändamålsenlig och mer än tillräckligt stor, samt en del bostadsrum för personalen äfvensom garderober m. fl. utrymmen.

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Ingen särskild arbetsinrättning finnes, utan, de intagna s. k. arbetshjonen både bo och arbeta tillsammans med försörjningshjonen.

Hvad man särskildt med tillfredsställelse lade märke till var, att ingen af understödstagarne, som öfver hufvud taget kunde arbeta, gick sysslolös, utan att hvar och en hade fått sig uppdraget arbete efter sin förmåga. Den synbarligen mycket goda anda, som var rådande, och det genomgående intryck af trefnad, som den besökande erhöll, hade helt visst till stor del sin orsak i detta förhållande.

De s. k. arbetshjonen utgöras af försumliga familjefäder, hvilka genom understöd åt familjerna kommit i skuld till Fattigvårdsstyrelsen samt af ogifta mödrar, som försummat sina barn. Efter meddelad resultatlös varning af Fattigvårdsstyrelsen införpassas de efter vanligen pr telefon framställd begäran till polisen genom polisens försorg till fattiggården, där de erhålla lämpligt arbete. För hvarje arbetsdag afräknas en krona på skulden. Rymning kan förekomma någon enda gång och plägar i sådana fall och om rymlingen begifver sig till annan ort Konungens Befallningshafvare på Fattigvårdsstyrelsens begäran och sedan Fattigvårdsstyrelsen utan resultat låtit bevisligen kalla den afvikne, anmoda vederbörande kronobetjäning att låta införpassa den afvikne till fattiggården "såvida hinder ej möter".

Jordbruket skötes med två hästar. I ladugården finnas tio kor och i svinhuset 12 à 14 svin. Utom det egentliga jordbruket, som genom företagna nyodlingar hvarje år utvidgas, finnes en ganska afsevärd kökträdgårdsanläggning.

Jordbrukets förening med fattigvårdsinrättningen har visat sig fördelaktigt både i ekonomiskt hänseende och genom de omväxlande och olikartade arbeten, som genom detsamma kunna beredas de intagna. Samma erfarenhet har gjorts äfven på de öfriga ställen, kommitterades resa gällt. I berättelsen om Borås fattigvård för år 1910 heter det på tal härom, att tillgången på jordbruksarbete vid inrättningen visat sig vara till stor nytta, i det många arbetsskygga och genom dryckenskap försvagade individer därigenom så småningom återvunnit hälsa och arbetslust.

Bland de arbeten som i öfrigt vid inrättningen förekommo voro bland annat för de manliga hjonen sågning och huggning af ved, makadamslagning (vid regnig väderlek under ett uppfördt tak), trädgårdsarbete, kreatursskötsel, snickeri-, målnings-, skomakeri-, skrädderiarbeten, borstbinderi, beredning af tagel och sortering af garn samt för de kvinnliga spritning af fjäder, rensning af kaffe och ärter, lagning och tillverkning af kläder, lagning af säckar och handräckning i sjuksalarne, köket, bageriet och tvättstugan.

Ett litet stycke från hufvudbyggnaden är ett mindre sinnessjukhus uppfördt, afsedt för 20 sjuka. Det innehåller förutom dagligrum och sköterskerum 16 celler. Hela sjukhuset har redan befunnits vara otillräckligt. Det lämnade i förhållande till försörjningsinrättningen i öfrigt i afseende å anläggning och anordningar ett mindre tillfredsställande intryck.

Saknaden af förlossningshem har visat sig kännbar.

Inrättningen håller kläder åt hjonen, för de manlige af blå vadmal, för de kvinnliga, af blå raffel. En omgång kläder betingar i pris för männen 20 kronor och kvinnorna 12 kronor.

Sysslomannen, som har en lön af 3,000 kronor jämte bostad med belysning och vedbrand, har en mycket självständig ställning och sorterar direkt under fattigvårdsstyrelsen samt tjänstgör äfven som Fattigvårdsstyrelsens sekreterare med

3 à 400 kronors arvode per år. Han handhar utom försörjningshemmets ekonomi äfven ekonomi och bokföring i öfrigt för fattigvården med undantag för fattigvårdens fonder, som skötas af en medlem i fattigvårdsstyrelsen, hvilken jämväl ombesörjer utbetalande af månadsunderstöd i penningar, som af understödstagare afhämtas. N:o 25. *Ang. uppförande af en ny fattiggård.*

Vid fattiggården äro anställda utom sysslomannen 1 vaktmästare, hvars hustru är portvakt, med bostad i en särskild portvaktstuga, 1 eldare som tillika biträder vid vård och tillsyn af oroliga manliga sinnessjuka, 1 dräng, 1 hushållerska, 1 bagerska, 2 sjuksköterskor och biträdande sköterska, som tillika föreståt tvätten, erforderligt antal pigor, vanligtvis 2.

Kostnad för utspisning vid fattiggården utgjorde 40 öre per person och dag. Hela underhållskostnaden utgjorde — utom ränta och amortering å anläggningskostnaden samt med afdrag af inkomster för hjonens arbete — 64 öre per person och dag.

Nettokostnaden för stadens fattigvård år 1911 utgjorde — ränta och amortering oberäknade — omkring 92,000 kronor.

Halmstad, 18,000 inv.

Fattighuset är uppfördt å en utom det inhägnade särskilda fattiggårdsområdet till inrättningen upplåten mindre åkerjordsareal om 5 à 6 tunnland. Inrättningen är belägen i en kant af staden, dock inom stadsplanen.

Den består af en större hufvudbyggnad, en särskild byggnad för sinnessjuka samt en ekonomibyggnad. Byggnadskostnaden för det hela, som blef färdigt år 1901 har utgjort 240,000 kronor. Inventarierna hafva kostat 15,000 kronor.

Hufvudbyggnaden rymmer 200 hjon och innehåller i första våningen bostadslägenheter och kontor, 4 logement och 2 sjuksalar; i andra våningen 12 logement samt i tredje våningen 2 sjuksalar för bröstsjuka, 1 större logement och predikolokal. Källarevåningen innehåller 4 arbetsrum, 2 matsalar, kök m. m. Sinnessjukhuset innehåller utom bostäder och verkstadsrum, som egentligen ej höra till denna afdelning, 4 logement och 8 celler. Sinnessjukafdelningen är afsedd för 40 à 50 sjuka.

Hufvudbyggnaden är uppdelad i två särskilda afdelningar, en för män och en för kvinnor. Sjukafdelningarne äro äfven skilda åt på detta sätt. De hafva visat sig för små och hafva utökats med ett af logementsrummen på hvardera afdelningen. Ändring af denna uppdelning af sjukhusafdelningen har beslutats, så att denna afdelning kommer att sammanföras såsom en enhet.

Logementen i allmänhet äro beräknade för 10 personer och innehålla för närvarande 8 à 10 sängar. Äfven några mindre logement finnas. Däremot inga smårum för äkta makar.

I ekonomibyggnaden finnes förlagd en modern tvättinrättning, vid hvilken tas emot tvätt från staden. Denna rörelse lämnar en årlig nettoinkomst af 6,000 kronor.

Vid tvättinrättningen sysselsättas utom anställd personal arbetsföra kvinnor, som kommit i skuld till fattigvårdsstyrelsen för understöd åt deras oäkta barn.

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

De manlige arbetshjonen sysselsättas förnämligast med gatsopning. Inrättningen har nämligen åtagit sig all gaturenhållning i staden mot en ersättning af 8,000 kronor om året

För brukning af jorden finnas 2 hästar. Vid inrättningen födas dessutom 16 svin och en del höns.

Å inrättningen finnes plats för 250 hjon. F. n. är de kvinnliga hjonens antal öfvervägande.

De hjon, som hafva snygga egna kläder, få använda dem. Eljes anskaffas nya sådana till billigt pris. Delvis sys de inom inrättningen.

I fattighusets bageri bakas bröd icke blott för inrättningens behof utan äfven till utdelning åt understödstagare ute i staden, hvilka afhämta sina understöd vid fattighuset.

Kostnaden för maten vid inrättningen utgör 36 öre pr dag och hjon och totala underhållskostnaden — utan ränta och amortering — 69 öre pr dag och hjon.

Uttaxeringen för fattigvården år 1911 uppgick till 106,000 kronor.

Personalen vid fattiggården utgöres af

Syssloman tillika sekreterare och kamrerare i fattigvårdsstyrelsen. (All fattigvårdsstyrelsens expedition skötes från fattiggården där 2 rum äro afsedda för detta ändamål).

1 kontorsbiträde
1 vaktmästare
1 portvakt
2 sjuksköterskor och 2 sköterskebiträden vid sjukafdelningarne
1 sköterska, 1 kvinnligt biträde och en manlig vårdare vid sinnessjukhuset
1 dräng
1 föreståndersk för tvättinrättningen
1 hushållerska.

Landskrona, 16,000 inv.

Landskrona fattigvårdsinrättning besöktes särskildt för det där uppförda sjukhemmet. Fattigvårdsinrättningen i öfrigt är tämligen gammal, och erbjuder ej mycket att lära, då det gäller anordnandet af en ny sådan. Däremot är sjukhemmet och dess organisation i många afseenden särdeles intressant. En utförlig redogörelse för detsamma återfinnes i Svenska Fattigvårdsförbundets tidskrift år 1909 4:de häftet, författad af fattigvårdsstyrelsens ordförande och sjukhemmets nitiske och intresserade läkare, under hvilkens ledning detsamma besågs. Det utmärker sig för enkelhet och billighet på samma gång som det är praktiskt och hemtrefligt. Det märkligaste för sjukhemmet är, att det jämväl är inrättadt för och i stor utsträckning emottager betalande sjuka, hvilka erlägga betalning för vården därstädes i förhållande till sin ekonomiska ställning enligt särskild taxa. Det innehåller en tuberkulosafdelning med ligghallar, en vanlig sjukafdelning, en barnbördsafdelning, en sinnessjukafdelning, den sistnämnda dock endast för sådana sinnessjuka som icke nödvändigtvis måste hållas isolerade. Beträffande de närmare anordningarne, byggnadskostnad m. m. hänvisa till ofvanberörda uppsats. Utgifterna för sjukhemmet uppgingo år 1911 till 25,000 kronor, hvilka bestredos dels genom dagafgifter af betalande patienter med 17,000 kronor och dels genom anslag af

kommunen med 8,000 kronor. Ränta och amortering ingå dock ej i ofvanberörda utgifter. Personalen består af en öfversköterska, en nattsköterska, fem ordinarie sköterskor en tjänarinna samt tillfälliga biträden och sköterskeelever. Å sjukhemmets barnbördsafdelning föddes år 1911 151 lefvande barn, motsvarande ej mindre än 38 % af hela antalet i staden födda lefvande barn under året. N:o 25. *Ang. uppförande af en ny fattiggård.*

Från fattigvårdsinrättningen i öfrigt är att anteckna att därstädes emottagas kläder till mangling, hvilken verksamhet under år 1911 lämnade en nettobehållning af 1,200 kronor.

Malmö, 88,000 inv.

Då kommitterades resa gick genom Malmö, begagnades tillfället att göra ett kort besök vid denna stads arbets- och försörjningsinrättning, ehuru förhållandena där i de flesta afseenden gifvetvis icke kunna hafva någon motsvarighet i det många gånger mindre Västerås.

Inrättningen, som är uppförd i slutet af 1890-talet lämnade intrycket af en väl ordnad och ändamålsenligt inrättad fattiggård. Byggnaderna utgöres af en administrationsbyggnad, en ekonomibyggnad, en hufvudbyggnad för män och en d:o för kvinnor, en byggnad för sinnessjuka samt nödiga uthusbyggnader såsom maskinhus, stall m. m. Byggnadskostnaden har utgjort 665,000 kronor.

Administrationsbyggnaden innehåller bostadslägenhet för föreståndaren och arbetschefen, sessionsrum för fattigvårdsstyrelsen, kontorslokaler m. m. Ekonomibyggnaden upptager ångtvättinrättning, ångkök, bageri, matsal för män, disk- och förrådsrum m. m., äfvensom en del bostadsrum för betjäning m. m.

Byggnaden för kvinnor inrymmer i källarvåningen arrester, förrådsrum och lokaler för uppvärmningen, i bottenvåningen en större korridor och dagrum, en större matsal och dagrum, fem sofsalar för 14 personer i hvarje, däraf en för husvilla, ett rum för 8 flickor och ett rum för vårdarinna samt våningen en tr. upp en arbetssal, en sofsal för 8 mödrar med späda barn, fyra sjuksalar för 10 personer i hvarje en d:o för 3 och två för 1 à 2 patienter samt rum för vårdarinna, kök, m. m.

Byggnaden för män innehåller i källarvåningen 6 arbetssalar, 4 arrester, värmeledningslokaler m. m., i bottenvåningen en större korridor, 6 sofsalar för 14 män i hvarje, 1 d:o för 8 gossar, samt 1 för 2 gossar, rum för vårdare m. m., samt i våningen 1 tr. upp 1 sofsal för 14 män, 5 sjuksalar för 10 män i hvarje, 1 d:o för 5 och 1 d:o för 2 patienter, rum för vårdare, kök m. m.

Sinnessjukhuset inrymmer i bottenvåningen dels en afdelning för sinnessjuka kvinnor bestående af 3 rum för 3 patienter i hvarje, 1 rum för 4 patienter, 3 isoleringsceller, 1 rum för vårdare, 2 dagrum, tvätt och badrum m. m., dels en afdelning för kvinnliga idioter, bestående af 1 rum för 6 patienter, 1 rum för vårdare, 1 dagrum, 1 matsal gemensam för den manliga afdelningen, tvätt och badrum m. m. dels ock en afdelning för manliga idioter, bestående af 1 rum för 5 à 6 patienter, 1 rum för 3 patienter, 1 dagrum, tvätt och badrum m. m. I våningen 1 tr. upp finnes en afdelning för sinnessjuka män, bestående af 1 rum för 6, 3 rum för 3 och 2 rum för 2 patienter, 5 isoleringsceller, 1 större mat- och arbetssal, 2 rum för vårdare, tvätt och badrum m. m.

Arbets- och försörjningsinrättningen är beräknad för 197 män och 163 kvin-

N:o 25.

Ann. uppförande af en ny fattiggård.

nor eller tillsammans 360 personer, däraf 32 män och 22 kvinnor eller sammanlagdt 54 personer å sinnessjukafdelningen. I nödfall kan, då utrymmena äro mycket stort tilltagna å inrättningen emottagas ända till 400 à 410 personer. Köket och tvättinrättningen äro tilltagna för 500 personer och kunna utvidgas för ett vida större antal.

Beslut är fattadt om påbyggnad af ekonomibyggnaden med en 3:dje våning dels för bostäder för personalen och dels för lokaler för åldriga äkta makar, som önska sammanbo och för andra fattiga, mest kvinnor, hvilkas tillstånd kräfva mera ro, än som kan beredas i inrättningens logementer, hvarjämte förslag är väckt om ytterligare utvidgningar särskildt för sinnessjuka kvinnor och för barn, som måste för kortare tid emottagas för vård å inrättningen och hvilka borde vårdas i lokaler, fullständigt afskilda från de stora logementsbyggnaderna.

Vid besöket af sinnessjukafdelningen antecknades, att de patienter, som ville sparkas, hade särskilda tofflor från Glafva filtfabrik. Öfriga hade trätofflor.

Af hjonen äro männens antal betydligt öfvervägande.

Lund, 20,000 inv.

Lunds fattiggårdsinrättning blef färdig år 1907. Den är särdeles solidt och förstklassigt byggd, men kostar också i uppförande icke mindre än 440,000 kronor. Inrättningen torde kunna emottaga omkring något öfver 200 understödstagare. Nuvarande antalet är sommartiden omkring 170 under vintern något större eller 180 à 190. Män och kvinnor äro till antalet ungefär lika fördelade.

Byggnaderna utgöras af en större hufvudbyggnad, sinnessjukhus, ekonomibyggnad samt portvaktstuga äfvensom nödiga uthus såsom stall m. m.

Hufvudbyggnaden är genom 1:sta och 2:dra våningarne uppdelad i en manlig och en kvinnlig afdelning.

I bottenvåningen finnas lika på manliga och kvinliga afdelningarne logement för 10, 7 och 3 personer i hvarje, samt en tuberkulosafdelning om 2 rum och en ligghall. I våningen 1 tr. upp är sjukafdelning med på kvinnliga sidan en särskild barnafdelning. I vindsvåningen finnas 4 små rum för äkta makar med ett mindre kök för kaffekokning m. m. samt bostadslägenheter för föreståndaren och betjäningen. I källarvåningen äro inrymnda arbetssalar och en modern tvättinrättning där tvätt från allmänheten tages emot.

Sinnessjukafdelningen, som utom logementsrum och dagrum har 6 isoleringsrum, och som kan mottaga 34 patienter har redan befunnits vara för liten. I denna byggnads källarvåning finnas 2 arbetssalar.

Bland uthuslokalerna må nämnas smedja och snickareverkstad samt lokaler för kalkslagning.

Till inrättningen höra utom stor trädgård 7 tunnland åker, som med fördel brukas, hufvudsakligen med hjonens arbetskraft.

Kommunens anslag till fattigvården i dess helhet utgjorde för i år 87,000 kronor. Inkomsterna vid fattiggården beräknades uppgå till 20,000 kronor.

Fattiggården ligger i stadens omedelbara närhet.

Sysslomannen är tillika kamrer och kassör för fattigvårdsstyrelsen. Han har för dessa göromåls utförande ett skrifbiträde.

Norrköping, 47,000 inv.

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Fattiggården ligger i en landskommun, hvars inkorporering dock är ifrågasatt, ungefär så långt från staden som Nordanby från Västerås.

Det är en nyanlagd och mycket storartad anläggning, som kostar i uppförande 1,400,000 kronor. De hufvudsakliga byggnaderna äro 1 portvakts- och kontorsbyggnad, 1 administrationsbyggnad, inrymmande jämväl ålderdomshem för äkta makar, som önska sammanbo, 1 kyrkbyggnad, 1 logementsbyggnad för män och 1 d:o för kvinnor, 1 sjukhusbyggnad, 1 sinnessjukhusbyggnad samt 1 ekonomibyggnad.

Till inrättningen höra 30 tunnland åker, hvarå drifves jordbruk för inrättningens räkning.

Logementsbyggnaderna, som äro lika för män och kvinnor inrymma i källarvåningen arbetssalar, i de tre egentliga våningarne logementsrum för 12 personer i hvarje och i vindsvåningen äfvenledes arbetssalar. Bottenvåningen är afsedd för icke arbetsföra, våningen 1 tr. upp för de mindre arbetsföra och våningen 2 tr. upp för fullt arbetsföra. I en sal i hvardera af logementsbyggnaderna hafva på försök sängplatserna afdelats med skärmar. Männen tycka ej om denna anordning, kvinnorna finna sig bättre däri.

Sjukhusbyggnaden, som är byggd för 144 patienter har salar för 8, 10 à 12 sjuka samt en särskild tuberkulosafdelning.

Sinnessjukhuset är afsedt för 70 patienter men kan på grund af det spatiöst tilltagna utrymmet bekvämt emottaga 90.

Ålderdomshemmet har 12 rum för äkta makar.

Lokaltelefon är anlagd inom inrättningen.

I ekonomibyggnaden finnes bland annat ett bageri, afsedt ej allenast för inrättningens behof utan äfven för stadens allmänna sjukhus och barnbördshus samt för fattigvårdens naturautdelning af bröd. Där finnes äfven en tvättinrättning för samtliga ofvannämnda institutioner jämte stadens barnkrubba; mangling tas emot för allmänhetens räkning. Äfvenså tagas från allmänheten emot mattor till piskning och förvaring.

Vid inrättningen finnes anordnadt ett s. k. luffarehärbärge med 20 sängplatser, badrum och desinfektionsugn.

Å inrättningen finnas ej mindre än omkring 450 hjon. Arbetsföra personer under fattigvårdsstyrelsens målsmanskap, såsom försumliga familjeförsörjare och dylika intagas, men lämnar polismyndigheterna härtill ej någon handräckning utan hämtas de af inrättningens vaktmästare. Arbetslösa personer intagas på egen begäran.

Bland sysselsättningar för de manliga hjonen antecknades: jordbruksarbeten, skomakeri, snickeri, skrädderi, väfning, repning och spinning af tagel.

Sekreteraren.

N:o 25.

Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Bilaga 2

P. M. rörande kostnaderna för Fattiggård å Kristiansborg.

1:o) Ledningar för gas- vatten- och afloppp från Kristiansborgs hufvudgård fram till området för fattiggården c:a		Kr.	20,000: —
Ledningar inom området incl. div. gårdsbrunnar m. m.		„	5,000: —
2:o) Ålderdomshemmet:			
grunden	30,000: —		
byggnadens hufvudmassa	170,000: —		
yttertaket	15,000: —		
div. och oförutsedt	25,000: —		
S:ma	240,000: —	„	240,000: —
3:o) Sjukhuset:			
grunden	5,000: —		
byggnadens hufvudmassa	85,000: —		
yttertaket	5,000: —		
div. och oförutsedt	10,000: —		
S:ma	105,000: —	„	105,000: —
4:o) Sinnessjukhuset:			
grunden	4,500: —		
byggnadens hufvudmassa	65,000: —		
yttertaket	4,000: —		
div. och oförutsedt	7,500: —		
S:ma	81,000: —	„	81,000: —
5:o) Arbetshemmet:			
grunden	2,500: —		
byggnadens hufvudmassa	20,000: —		
yttertaket	2,000: —		
div. och oförutsedt	2,500: —		
S:ma	27,000: —	„	27,000: —
6:o) Kontorsbyggnaden:			
grunden	2,500: —		
byggnadens hufvudmassa	18,000: —		
yttertaket	2,000: —		
div. och oförutsedt	2,500: —		
S:ma	25,000: —	„	25,000: —
Terrassering på området, hägnader m. m.		„	7,000: —
Grusning och plantering af gården och angränsande vägar (300 m. à 5 kr. = 1,500 + 1,000 kbm. grus à 3,50)		„	5,000: —
Ingeniörsarvoden samt organisationskostnader under byggnadstiden		„	10,000: —
		S:ma Kr.	525,000: —

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Under förutsättning att byggnaderna utföras *enkelt*.

Västerås den 5 november 1915.

Gösta Smitt.

Förestående kostnader anser jag numera hafva ökats med 20 %.

Västerås den 31/3 1916.

Gösta Smitt.

Bilaga 3.

Till Fattigvårdsstyrelsen i Västerås.

Utan förbindelse.

Få härmed nöjet lämna uppgift å ungefärliga kostnaderna för värme och ventilationsanläggning samt afloppp och vattenledningar med bad- och desinfektionsanordningar inom ålderdomshemmets byggnader. I nedan angifna pris ingå ej kostnaderna för ledningarne inom sinnessjukhuset.

Värme- och ventilationsanläggningen	c:a Kr.	57,000: —
Vatten- afloppsledningar inom hus	„ „	17,500: —
Bad- och desinfektionsanordningar	„ „	5,500: —

Vi hoppas att dessa uppgifter skola vara tillfyllest för Edra kostnadsberäkningar.

Vi hafva äran teckna

Högaktningsfullt

ALLM. SVENSKA ELEKTR. AKTIEBOL.,
Installationsbyrån, Västerås.
Ernst Löf.

Bilaga 4.

Ombudsmannaexpeditionen, Västerås.

Betr. ledn. för planerad fattiggård.

På uppdrag få vi meddela, att kostnaden för aflopps-, vatten- och gasledningar i sträckan D—E—F— (enligt bifogade skiss) jämte servisledningar inom fattiggårdens område belöper sig på Kronor 30,000: — samt för elektriska installation i fattiggården, inkl. luftledningar mellan byggnaderna, Kronor 13,000: —.

N:o 25.
Ang. uppförande af en ny fattiggård.

Samtidigt få vi omnämna, att elektrisk högspänningsledning till fattiggården, med utgångspunkt för ledningen vid Loviseberg, uppgår till 7,000: — kronor.

Högaktninsfullt
för VÄSTERÅS VATTEN- & GASVERK
Gerhard Gustafson.

Bilaga 5.

Till Herrar Fattiggårdskommittterade i Västerås.

Öfverlämnande närslutna karta öfver Carlslund får jag härmed meddela, att den egentliga fattiggårdstomten efter uppdelning kommer att lämna cirka 12,000 kvm. tomtmark, värd 5 kr. kvm., särskildt med hänsyn till befintliga ledningar. (Arealen nu 9,470 + 5,780 = 15,250 kvm.) Af byggnaderna torde endast den äldre hufvudbyggnaden kunna realiseras, och beräknas då vara värd 30,000 kr., öfriga byggnader anses vid rifning lämna material till 5,000 kr.

Inkomst af nuvarande fattiggårdens realiserande cirka 95,000 kr.

Västerås den 17 april 1915.

Gösta Smitt.

Västerås 1916, Westm. Allehrs Boktr.

N:o 26.

Magistratens begäran om Stadsfullmäktiges yttrande ang. ändring i ordningsföreskrifterna ang. utminutering af brännvin.

Res.

Remitteras till stadsfullmäktige för yttrande, som med remissakten förväntas.

Västerås Rådhus den 13 april 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

H. Cronholm.

Till Konungens Befallningshafvande i Vestmanlands län.

Resolution.

Remitteras till magistraten i Västerås, som anmodas att i detta ärende höra stadsfullmäktige där i staden samt att med deras och eget yttrande äfvensom remissakten hit inkomma.

Västerås slott i landskansliet den 12 april 1916.

Ex officio:

Georg Enhörning.

Enligt gällande ordningsföreskrifter angående detaljhandeln med brännvin i Västerås får utminutering af spirituosa äga rum å lördag eller dag näst före helgdag endast under tiden från kl. 9 f. m. till kl. 1 e. m.

Västerås Spritbolags styrelse får härmed vördsamt anhålla om sådan ändring i den bestämmelse, att utminutering af brännvin må å lördag och dag näst före hälgdag vara tillåten från kl. 9 f. m. till kl. 3 e. m.

Såsom skäl för vår framställning få vi anföra följande:

De tidsbegränsningar, som genom berörda ordningsföreskrifter stadgades, voro vid denna tid, då de infördes, de enda restriktioner, som funnos med afseende på utminuteringen af spirituosa. Sedan dess hafva emellertid högst genomgripande restriktiva åtgärder i ändamål att hindra missbruk af rusdrycker blifvit vidtagna, bland annat afseende dels att inskränka hvars och ens inköp af spirituosa till viss begränsad myckenhet för viss tidsperiod, inom hvilken nytt inköp ej får äga rum, och dels att genom s. k. kontrollområden binda hvarje

N:o 26.

Ang. ändring i ordningsföreskr. ang. utmintering af brännvin.

spritkonsument till ett särskildt spritbolag. Det ändamål, som de ofvan omförmälda tidsbegränsningarna voro afsedda att tjäna, har sålunda numera blifvit tillgodosedt på annat och vida verksammare sätt, hvadan dessa tidsbegränsningar nu hafva förlorat åtminstone sin hufvudsakligaste betydelse för det med dem afsedda ändamålet.

Då så är förhållandet synes hänsyn nu kunna tagas till en del olägenheter, som varit och äro förknippade med de vissa dagar mycket förkortade försäljningstiderna, och föranleda till ändring i ändamål att undanrödja samma olägenheter. De här afsedda olägenheterna hafva särskildt framträdt å lördagar och helgdagsaftnar. Det är ofta nästan ogörligt att trots anställande af en mängd extra biträden och vidtagande af särskilda anordningar i försäljningslokalen hinna expediera alla å sådana dagar tillströmmande kunder under de fyra timmar, som försäljningen får fortgå, och de långa föga uppbyggliga köerna utanför utminuteringslokalen vid Stora torget kunna under inga förhållanden undvikas. De, som icke hinna expedieras äro självfallet också i de allra flesta fall sådana personer, hvilka icke missbruka spritdrycker, ty sådana, som skaffa sig dem i afsikt att tillfredställa ett skadligt begär eller icke kunna njuta dessa drycker utan öfvermått, laga nog att de komma i tid. Det är också tydligt, att den extra personalen och de extra anordningarna för ifrågavarande dagar föranleda rätt afsevärda kostnader för spritbolaget.

Enär sålunda en förlängning af utminuteringstiden å lördagar och helgdagsaftnar med ett par timmar ej kan hafva någon menlig verkan ur nykterhetssynpunkt, men är ägnad att undanrödja rätt afsevärda olägenheter och missförhållanden i andra afseenden, vågar Spritbolagets styrelse hoppas på bifall till sin framställning.

Västerås den 11 april 1916.

Otto Oest.
Styrelsens ordförande.

N:o 27.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af villatomter å Västra holmen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

För några år sedan igångsatte Drätselkammaren utredning i afsikt att föreslå Stadsfullmäktige försälning af villatomtomter å Västra holmen. Planerna härutinnan fingo emellertid tillsvidare förfalla, med anledning af det starka motstånd däremot, som restes från allmänhetens sida och som kom till synes i stadens tidningar.

Men då numera de skäl, som hufvudsakligen anfördes mot planen i fråga, eller att holmen borde fortfarande vara fritt tillgänglig för dem, som vid utfärder på sjön önskade landstiga å holmen och där idka friluftslif, sedan Östra holmen upplåtits som friluftspark och dit ordnats regelbunden båttrafik samt då Östra

holmen jämte Elba måste anses fullt tillräckliga och synnerligen lämpliga för att tillgodose berörda ändamål, under det att Västra holmen på grund af sin terräng och beskaffenhet i öfrigt mindre väl lämpar sig för samma ändamål, anser Drätselkammaren, att frågan om tomtförsäljningar å Västra holmen kan återupptagas. **N:o 27.** *Ang. försäljning af tomter å Västra holmen.*

Enligt det förslag till indelning af holmen, som vid den föregående utredningen uppgjordes af byggnadschefen Smitt och som här bifogas, skall å holmen erhållas 20 tomter, hvarje tomt med tillgång till stranden. Öns inre högre belägna del jämte en del af strandområdet skulle däremot afsättas till en för samtliga tomtägare gemensam park. Detta har skett, förutom af andra skäl, för att ej öns vackra silhuett skall genom olämpligt bebyggande förvanskas. Dessutom hafva platser för gemensamma bryggor reserverats.

Dräselkammaren har tänkt sig, att i den mån medel genom tomtförsäljningar inflyta, staden skulle iordningställa en brygga på öns östra sida vid Elbasundet, anlägga erforderliga vägar samt genom en diamantborrad brunn eller på annat lämpligt sätt förse tomtägarna med driksvatten. Å andra sidan böra tomtköpare tillförbindas, att uppföra sina byggnader enligt af stadens byggnadsnämnd godkända ritningar.

Redan under den förra utredningen anmälde sig hos Drätselkammaren åtskilliga tomtspekulanter, och håller Drätselkammaren för troligt, att om tomterna nu utbjudas till försäljning, trots de tomtförsäljningar, som nyligen ägt rum å Almö-Lindö, köpare nog skola anmäla sig.

På grund af det ofvan anförda anser Drätselkammaren talande skäl finnas för staden att bereda sig en tillgång genom försäljning af tomter å Västra holmen och får fördenskull hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att i hufvudsaklig öfvensstämmelse med af stadens byggnadschef upprättadt indelningsförslag försälja villatomter å Västra holmen till pris och på villkor Drätselkammaren pröfvar lämpligt bestämma äfvensom att med användande af inflytande köpeskillingsmedel för försålda tomter å holmen vidtaga de åtgärder för tomtköparnes gemensamma behof, som Drätselkammaren kan finna nödiga och lämpliga.

Västerås den 13 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 28.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af gatumark från tomten N:o 70 a västra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 27 sistlidne januari fattade Stadsfullmäktige på förslag af Drätselkammaren preliminärt beslut om sådan ändring i stadsplanen, att Stora gatan i dess sträckning emellan Källgatan och Djäknebergsgatan skulle utläggas till 18 meters bred med vidgning på gatans södra sida.

Drätselkammarens förslag var närmast föranledt däraf, att Drätselkammaren erhållit kännedom om, att ägaren af fastigheten N:o 70 a västra kvarteret planerade ett större nybyggnadsföretag i hörnet af Stora gatan och Hållgatan, en nybyggnad, som, om den komme till stånd med förläggning i gällande stadsplans gatulinjer, skulle för en lång framtid hindra den välbehöfliga vidgningen af Stora gatan i ifrågavarande del.

Då det emellertid visade sig, att ifrågavarande byggnadsplaner voro så långt framskridna, att samtidigt med berörda stadsfullmäktigebeslut ritningar å den tilltänkta nybyggnaden inkommo till byggnadsnämnden, gällde det för Drätselkammaren att genast träda i underhandling med ifrågavarande fastighets ägare E. A. Hedrén och söka få en öfverenskommelse till stånd, på det att icke Stadsfullmäktiges beslut skulle blifva förfeladt. Efter åtskilliga underhandlingar har också, på sätt af bifogade köpekontrakt framgår, en dylik öfverenskommelse träffats. Den köpeskilling af 25,000 kronor, som staden enligt kontraktet har att utgifva för den för Stora gatans vidgning erforderliga marken från merberörda tomt, innefattar jämväl ersättning för all den skada och olägenhet i öfrigt som föranledes tomtägaren genom gatuvidgningen, bestående dels i minskad byggnadsmöjlighet, spolierande af en vid Stora gatan liggande byggnad, som enligt de förra ritningarne skulle såsom ombyggnad ingå i det nya huset, samt ökade kostnader för ritningar m. m. Å andra sidan ligger det en fördel däri, att fastighetens ägare fullföljer sina nybyggnadsplaner, med de ändringar som föranledas af gatuvidgningen.

Då ersättningsbeloppet innebär en afsevärd nedsättning i hvad, som från början af fastighetens ägare begärdes, och öfverensstämmer med af Drätselkammaren på grund af en för Drätselkammarens räkning verkställd utredning lämnat erbjudande, torde Stadsfullmäktige finna detsamma skäligt.

Med stöd af det sålunda anförda får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att, med godkännande af bifogade köpekontrakt angående inköp för stadens räkning från ägaren af tomten N:o 70 a västra kvarteret af den mark af samma tomt, som erfordras för vidgning af Stora gatan till 18 meters bredd enligt Stadsfullmäktiges beslut den 27 januari 1916, af låne-

medel anvisa ett belopp af 25,000 kronor till gäldande af köpeskillingen för ifrågavarande mark. N:o 28. *Ang. inköp af gatumark fr. tomten n:o 70 b västra kv.*

Västerås den 13 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Köpekontrakt.

Emellan undertecknad Hedrén såsom ägare af fastigheten N:o 70 a i Västerås stads västra kvarter, å ena, och Västerås stads Drätselkammare för stadens räkning, å andra sidan, är denna dag följande aftal träffadt.

Jag Hedrén försäljer härmed till Västerås stad det område af ifrågavarande tomt, som erfordras för vidgning af Stora gatan med sex meter på gatans södra sida, utgörande i areal cirka 204 kvm. på följande villkor:

1:o) Köpeskillingen utgör tjugofemtusen (25,000) kronor, hvari jämväl ingår ersättning för all den skada och olägenhet, som i följd af gatans vidgning vållas säljaren, och gäldas sålunda.

Då rifningen af det invid Stora gatan nu befintliga bostadshuset fortskridit så långt, att detsamma gjorts obeboeligt . . . . . Kr. 10,000: —

Då det försålda området blifvit afröjdt från byggnader och visats vara gravationsfritt . . . . . „ 15,000: —

Summa Kronor 25,000: —

2:o) Tillträdet sker genast.

3:o) Aftalet är träffadt under förutsättning, att säljaren å tomten omedelbart verkställer nybyggnad emot Hållgatan och den vidgade Stora gatan.

4:o) Alla med detta köp förenade lagfartskostnader bestridas af köparen.

5:o) Det försålda området lämnas efter byggnadsarbetets fullbordan i afröjdt och planeradt skick.

6:o) Staden svarar för den lösen af inteckningsprotokoll, som ifrågakommer för retaxering af de hittills i tomten meddelade inteckningarne.

Med förestående i två exemplar upprättade kontrakt förklara vi oss å ömse sidor nöjda.

Västerås den 14 april 1916.

för Drätselkammaren

E. A. Hedrén. ***Georg Enhörning.***

På en gång närvarande vittnen:

Theofil Öberg. *Per Berglund.*

N:o 29.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till ett resestipendium åt folkskoleinspektören.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 30 nästlidne mars till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en framställning från stadens folkskolestyrelse af den 17 i samma månad rörande anslag till ett resestipendium för stadens folkskoleinspektör.

Drätselkammaren får i anledning häraf tillstyrka berörda framställning och föreslå, att det ifrågasatta anslaget, 250 kronor måtte beviljas att utgå af innevarande års anslag till diverse och oförsedda behof.

Västerås den 13 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af hemställan från en af Folkskolestyrelsen tillsatt kommitté för utarbetande af förslag till den fortsatta undervisningens ordnande vid Västerås folkskolor om ett *stipendiem till stadens folkskoleinspektör å 400 kr.* för en 4 veckors studieresa i Sverige, Norge och Danmark i syfte att på ort och ställe taga del af den fortsatta undervisningens planläggning, beslöt styrelsen att för ändamålet ifråga anslå kr. 150 från anslaget till studieresor för lärarepersonalen samt att hos Stadsfullmäktige anhålla om ett extra anslag af kr. 250.

Västerås den 17 mars 1916.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus.

Em. Granér.

N:o 30.

Drätselkammarens uttalande ang. anställande af en ny e. o. folkskollärarinna m. m.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne mars till Drätselkammaren för utlåtande remmitterat folkskolestyrelsens framställning af den 17 i samma månad därom, att Stadsfullmäktige måtte anslå dels för aflöning af en ny e. o. folkskolelärarinna under senare hälften af innevarande år 337 kronor 60 öre, dels ock för två nya slöjdgrupper af flickor 69 kronor 36 öre eller tillhopa 406 kronor 96 öre, får Drätselkammaren tillstyrka framställningen och föreslå, att anslaget måtte beviljas att utgå af 1916 års anslag för diverse och oförutsedda behof.

Västerås den 13 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af att antalet lärjungar i III klass flickor denna termin ökats till i medeltal 50 pr afdelning, och då ytterligare ökning med sannolikhet kan förväntas, hvarigenom åt de redan nu alltför stora afdelningarna plats svårligen kan beredas i några skolans lärosalar, hemställer Folkskolestyrelsen, att en ny flickafdelning inom nuvarande III klass måtte inrättas för läsåret 1916—1917, samt att för bestridande af utgifterna för höstterminen 1916 till en härför behöflig e. o. folkskollärarinnetjänst Stadsfullmäktige behagade anslå kronor 337,60, utgörande skillnaden mellan lönen för halft år (kr. 725) och stadsbidraget kronor 387: 40 jämte kronor 69: 36 i ökadt slöjdarvode för genom ifrågavarande anordningar nytillkomma tvenne grupper i slöjd; alltså tillsammans kronor 406,96.

Västerås den 17 mars 1916.

Å folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus.

Em. Granér.

N:o 31.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till en hushållskurs.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 30 nästlidne mars till Drätselkammaren för utlåtande remittarat Direktören Frans Johanssons hos Stadsfullmäktige samma dag väckta motion med förslag, att Stadsfullmäktige måtte dels bevilja ett anslag af 1,000 kronor till Västerås Gartnersällskap för anordnande i samband med en planerad s. k. trädgårdsmessa i Västerås under september månad innevarande år af en hushållskurs, dels ock för berörda trädgårdsmässa kostnadsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen invid Kopparbergsvägen i Vasaparkens östra del, får Drätselkammaren i ärendet anföra följande.

Då den föreslagna hushållskursens anordnande synes Drätselkammaren vara ett önskemål äfven från stadssamhällets synpunkt, har Drätselkammaren ansett sig böra tillstyrka Stadsfullmäktige att för ändamålet anvisa något anslag. Hvad detta anslags storlek beträffar kan Drätselkammaren dock icke värja sig från den uppfattningen, att det i motionen föreslagna beloppet, rörande hvars behöfliga storlek någon utredning ej lämnats, är något för stort i betraktande däraf, att det väl hufvudsakligen skulle erfordras för anlitande af lärarekrafter samt för en del materialinköp och dylikt under en lärokurs, som gifvetvis icke kommer att omfatta mer än några få dagar. Vidare synes det Drätselkammaren, som om ett anslag för ändamålet från Västerås stads sida knappast bör afse andra kostnader, än som skäligen motsvara kursdeltagarne från staden i förhållande till hela antalet deltagare.

Slutligen finner Drätselkammaren det anmärkningsvärdt, att Hushållningssällskapet, ehuru understödjandet af ifrågavarande trädgårdsmässa och hushållskurs närmare synes vara en angelägenhet för Hushållningssällskapet än för staden, endast bidragit med ett belopp af 500 kronor, medan af staden begäres det dubbla beloppet. Af berörda skäl anser sig Drätselkammaren icke kunna tillstyrka högre anslag än 500 kronor.

Däremot vill Drätselkammaren förklara sig icke hafva något att invända emot, att paviljongen i Stadsparken med därvarande köksafdelning kostnadsfritt ställes till förfogande för ifrågavarande kurs.

Emot upplåtande utan afgift af den i motionen föreslagna platsen för trädgårdsmässan har Drätselkammaren intet att erinra.

Drätselkammaren får sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta att bevilja Västerås Gartnersällskap ett anslag af 500 kronor att utgå af 1916 års förslagsanslag såsom bidrag till anordnande härstädes under innevarande års höst af särskild hushållskurs i samband med en af sällskapet anordnad s. k. trädgårdsmässa i Västerås, samt att för trädgårdsmässan afgiftsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen i Vasaparkens östra del invid Kopparbergsvägen.

Emot Drätselkammarens beslut i ärendet har reservation avgifvits af Herr Jonsson, hvilken yrkat, att Drätselkammaren måtte tillstyrka motionen utan inskränkning. N:o 31. *Ang. anslag till en hushållskurs.*

Västerås den 13 april 1916.

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Väsmanlands läns Hushållningssällskap på förslag af Trädgårdskommittén anvisat ett belopp af 500 kronor som bidrag till anordnande af en trädgårdsmässa i Västerås och uppdragit åt Västerås Gartnersällskap att på egen räkning och risk anordna densamma, har sistnämnda sällskap beslutat anordna trädgårdsmässa under september månad innevarande år.

En sådan anordnings uppgift är att söka åstadkomma tidsenligare förhållanden vid handeln med trädgårdsalster, att om möjligt åstadkomma reda och ordning i nu rådande osäkra affärsförhållanden till båtnad för såväl säljare som köpare samt bibringa allmänheten ökad kännedom om trädgårdsalstrens betydelse som billiga och sunda födoämnen för hvarje hushåll.

Ursprungligen hade man tänkt sig, att detta upplysningsarbete, förutom tilltalande exponering och försäljning af de många olika alstren, skulle ske uteslutande genom föreläsningar. Under pågående utredning har emellertid alltmer klargjorts, att det bästa hjälpmedlet härutinnan vore en hushållskurs, visserligen ej uteslutande vegetarisk, men dock omfattande endast sådana anrättningar, hvari trädgårdsalster till större eller mindre del ingå.

Under erinran om det glädjande förhållandet, att trädgårdstäppor i stor mängd förekomma i all synnerhet vid de många nya arbetarehemmen i Västerås med omnejd, hvilka också äro stadda i hastig tillväxt, bedja vi få framhålla betydelsen af att hvarje hushåll kunde på fullständigaste, mest praktiska och billigaste sätt tillgodogöra sig dessa näringsrika och sunda födoämnen. Vi hålla nämligen före, att kännedomen härom ej står i rimlig proportion till dessa alsters stora betydelse för hvarje hem. Under rådande dyrtid får denna sak rent af sorglig belysning. Som föreståndarinna skulle anställas den bästa förmåga som inom landet står till buds, och skulle kursen anordnas i sammanhang med trädgårdsmässan. Lämpligaste platsen härför anse vi vara idrottsplatsen vid Kopparbergsvägen.

Då, oafsedt hushållkursen, trädgårdsmässans anordnande medför stora kostnader för byggnader m. m., är det fullkomligt uteslutet, att Västerås Gartnersällskap skulle kunna på egen bekostnad, om ock med tillskott af ofvannämnda 500 kronor, anordna det hela.

Undertecknade bestyrelse för trädgårdsmässan våga därför, under hänvisning till hvad här ofvan anförts, vördsamt hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag af 1,000 kronor för anordnande af ofvannämnda hushållskurs, samt

N:o 31.
Ang. anslag till en hushållskurs.

att idrottsplatsen vid Kopparbergsvägen måtte få kostnadsfritt disponeras för ifrågavarande anordning.

Fr. W. Cronstedt. *C. A. Lewenhaupt.* *J. O. Olsson.* *Frans Johansson.*
Victor Larsson. *C. A. Forsberg.* *Elow Eriksson.* *Axel Eriksson.*

Förestående ansökan upptager jag som min motion.
Västerås den 14 mars 1916.

Frans Johansson.

N:o 32.

Drätselkammarens utlåtande ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid behandlingen af stadens budget för innevarande år den 21 december 1915 framställdes af Expeditören Kättström det förslag, att staden ej borde under år 1916 utarrendera fiskrätten vid Kattskär och Amundgrund samt stränderna vid Karlsberg, Gustafsvik, Stallhagen och Viksäng, att i arrendekontraktet angående fisket vid Hästholmarne måtte inrymmas en bestämmelse, på grund hvaraf arrendatorn icke ägde förbjuda stadens innevånare att å detta vatten idka fiske med metspö, drag och pimpel och att åt Drätselkammaren måtte lämnas i uppdrag att utfärda de ordningsbestämmelser, som kunde anses erforderliga för stadens innevånares afgiftsfria fiskerätt i det icke utarrenderade vattnet.

Detta förslag beslöto Stadsfullmäktige samma dag remittera till Drätselkammaren för utlåtande.

Till upplysning och utredning af ärendet får Drätselkammaren öfverlämna dels en inkommen skrift från Västerås Fiskeriförenings styrelse, dels ock ett på Drätselkammarens uppdrag afgifvet yttrande af biträdande stadsombudsmannen samt för egen del anföra följande.

Vid behandlingen af detta ärende har Drätselkammaren för sin del i hufvudsak anslutit sig till biträdande ombudsmannens förslag. Endast så till vida har Drätselkammaren ansett sig böra afvika därifrån, att Drätselkammaren, som funnit de i nämnda förslag uttalade farhågorna rörande dragfiskets förödande beskaffenhet på fiskbeståndet något öfverdrifna, vill förorda tillåtandet af sådant fiske, så länge den allmäna fiskestadgan för Mälaren ej lägger något hinder i vägen därför, dock med det förbehåll att såsom villkor för rätt till sådant fiske fordras innehaf af s. k. fiskekort från Västerås fiskeriförening.

Drätselkammaren hemställer sålunda, att Statsfullmäktige måtte besluta, dels att andra stadens fiskvatten än de i västra Västeråsfjärden mellan stadsområdets väst-

ra gräns och lägenheten Gustafsvik, vid Kattskär och Amundgrund äfvensom vid Hästholmarne samt vid Viksängområdet intill 100 meter från stranden tills vidare icke utarrenderas, dels ock uppdraga åt Drätselkammaren att utfärda förbud mot annat fiske å stadens icke utarrenderade fiskevattan samt i fiskevattnet vid Hästholmarne — rörande hvilket i kontraktet med arrendatorn intages såsom villkor, att denne är skyldig att tåla, att stadens innevånare i det arrenderade vattnet idka sådant fiske, som i stadens öfriga ej utarrenderade vatten är medgifvet — än fiske med metspö, pimpel eller drag, dock att fiske med drag ej må utöfvas af annan än den, som innehar af Västerås Fiskeriförening utfärdadt fiskekort.

N:o 32. *Ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.*

Västerås den 13 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Enligt protokoll hållet vid Herrar Stadsfullmäktiges i Västerås sammanträde den 21 december 1915 yrkades vid föredragning af inkomstposterna under titel: "arrende af fiskevatten" — af Herr Kättström:

att Herrar Stadsfullmäktige måtte besluta, att under år 1916 ej utarrendera fiskrätten vid Kattskär och Amundsgrund samt stränderna vid Karlsberg, Gustafsvik, Stallhagen och Viksäng etc.

— —

för beredande af afgiftsfri fiskerätt för stadens innevånare i det icke utarrenderade vattnet.

Med anledning af denna framställning, som af Herrar Stadsfullmäktige remitterats till utlåtande af Drätselkammaren, tillåter sig Västerås Fiskeriförening, hvars medlemmars intressen beröras af nämnda förslag, härmed vördsamt anföra:

att nuvarande arrendatorn af vattnet Karlsberg—Kattskär—Amundsgrund äger arrendekontrakt med staden å fisket i nämnda vatten, hvilket kontrakt gäller till och med den 31 december 1917;

att han varit stadens fiskearrendator — utan någon som helst anmärkning — i öfver 30 år och för sitt uppehälle numera är helt hänvisad till fiskareyrket;

att han i och för detta äger en vid anskaffningen dyrbar material, som i händelse af fiskvattnets förlust blir så godt som värdelös;

att han i närheten af sagda vatten förvärfvat ett eget hem med beräkning

N:o 32.
Ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.

att, medan han ännu är i sitt yrke arbetsför, kunna hinna tillräckligt amortera köpeskillingen för att vid senare ålder icke löpa fara att falla någon till last;

att Västerås Fiskeriförening, som bildats — utom för höjande af fisket inom orten — för att i möjligaste mån råda bot mot den laglöshet i afseende å fiske, som före föreningens tillkomst, långt mer än för närvarande, utsatte yrkesfiskarnas näring för allehanda förfång — bäst torde vara i stånd att bedöma, hvilka förhållanden skulle komma till synes, om fiskvatten upplätos till ett obegränsadt antal personers fria förfogande;

att det är uppenbart, att den näfrätt, som därigenom skapades, icke skulle kunna hållas inom afsedda gränser utan skulle komma att sträcka sina verkningar äfven därutom —; helst som det blefve synnerligen trångt om utrymme inom det angifna fiskevattnet i förhållande till antalet stadsinnevånare, som för närvarande visa intresse för amatörfiske;

att Västerås ordningsmakt hittills visat sig sakna förmåga att kontrollera — icke blott handel med fisk under fridlysningstid — utan jämväl ordningen inom stadens fiskevatten, hvarför — då frifiske skulle erbjuda långt större anledning till oordning än närvarande förhållanden — man äger goda skäl att beteckna föreliggande förslag såsom framkallande af rättslöshet;

att redan nu strandbor lida intrång och vantrefnad af det suveräna förakt för stängsel, anslag och planteringar, som promenerande och strandmetande stadsbor visa "på landet"; hvarför det icke fordras mycken erfarenhet af dylika förhållanden för att inse, hur sakerna skulle komma att gestalta sig kring de till ostridigt fritt fiske upplåtna vattnena;

att det väckta förslaget strider mot allt, hvad nutida uppfattning heter — äfven sådan denna på senaste tiden fått uttryck i svensk lag — om vården af fiskevatten;

att framställningen för öfrigt antagligen står i strid med vissa bestämmelser i den nya fiskestadgan för Mälaren sådan densamma föreligger i form af kommittebetänkande.

Under påpekande, att Västerås Fiskeriförening sedan 1907 användt mellan 400—500 kronor direkt till fiskets befrämjande, en summa som till afsevärd del kommit stadens vatten till godo och icke minst de kända lekplatserna i Svartåmynningen och i åstrecken längst västra sjöstranden, samt att dessa kostnader just under närmaste åren böra visa sina verkningar, torde Föreningen få framhålla som självklart, att Föreningen vill inlägga sin gensaga emot, att dessa resultat af ett börjande ordnadt fiske utlämnas till skövling — detta så mycket mer som socialt behjärtansvärda ekonomiska intressen genom frifisket icke i något afseende tillgodoses.

och får därför Västerås Fiskeriförening såsom sin åsikt uttala, att här afhandlade framställning icke bör till någon Västerås kommunala myndigheters åtgärd föranleda.

Karlsbergs Gård, Västerås den 7 februari 1916.

Västerås Fiskeriförening styrelse

C. A. Lewenhaupt.
Ordförande.

John Carlsson. *A. C. Sundqvist.*

N:o 32.
Ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.

Till Drätselkammaren i Västerås.

För fullgörande af mig lämnadt uppdrag att afgifva yttrande öfver af herr Kättström väckt motion angående upplåtande till fritt begagnande för stadens innevånare af rätt att idka fiske med metspö, pimpel och drag å stadens vatten får jag härmed anföra följande.

Genom kontrakt, förlängdt att gälla till den 31 december 1917, är fiskerätten å västra Västeråsfjärden från stadens ägogräns i väster fram till lägenheten Gustafsvik samt utanför holmarna Kattskär och Amundsgrund upplåten åt fiskaren A. G. Sundkvist. För utom detta vatten, som af denna anledning nu måst undantagas från fiskerätts upplåtande bör äfven undantagas vattenområdet utanför de af staden utarrenderade villatomterna å Viksäng inom ett afstånd af exempelvis 100 meter från stranden. Villaägarne torde kunna påfordra, att blifva förskonade från det intrång å deras områden, som utan tvifvel skulle blifva en följd af fritt upplåtande af fiskerätt till allmänheten därutanför.

Det vattenområde, som således kan ifrågakomma, är stadens öfriga fiskevatten, beläget emellan lägenheten Gustafsvik och gränsen för villaområdet å Viksäng samt utanför Hästholmarne.

Lämpligheten af att fritt upplåta ofvan angifna former för amatörfiske bör bedömas ur synpunkten, huruvida dessa former inverka förödande på fiskbeståndet eller icke. I detta afseende torde kunna uppställas den regel, att ju rörligare fisket är, desto mera beskattar det fiskbeståndet, hvilket har sin förklaring däri, att fiskens uppehållsplatser vid ett rörligt fiske lättare uppsökas och att sålunda fiske med spö från stillaliggande båt eller från stranden är mindre förödande än ett intensivt bedrifvet dragfiske, under hvilket båten ständigt är rörlig. Härtill kommer att på grund af de i allmänhet vaga gränserna för ett vattenområde, dragfiskaren lätteligen inkommer på främmande område och här genom sin fiskredskap gör skada å utsatta fiskedon såsom nät och dylikt.

Detta torde vara orsaken till att i nyligen af delegerade från hushållningssällskapen i länen kring Mälaren utarbetadt förslag till stadga i afseende å fiskets bedrifvande i Mälaren, hvilket förslag ännu icke behandlats af vederbörande Konungens Befallningshafvande, intagits bestämmelse, att fiske med drag eller svirfvel skall vara förbjudet, såvida icke härtill för särskildt fall utverkas tillstånd af Konungens Befallningshafvande.

Skulle på sätt här nedan föreslås, Drätselkammaren uttala sig emot upplåtande af dragfiske, bör emellertid detta beslut afse stadens vatten med undantag af åmynningen. I denna senare har under försommaren dragfiske idkats under så lång tid att detta fiske torde få anses hafva vunnit häfd. Detta förutom det förhållande, att vattenområdet här är begränsadt, att inga nätredskap här finnas utsatta, ge dragfisket härstädes en särställning, hvarför ifråga om detta fiske det kan vara lämpligt, att allt förblir vid det gamla, eller att härför erfordras att hafva löst fiskekort hos fiskeriföreningen.

Hvad angår pimpelfiske är i stadgeförslaget liknande bestämmelse intagen. Befogenheten häraf för annat fall än där det s. k. blänket eller pirken till pimpeln har karaktär och användes som huggkrok vid vissa fiskars lektider, t. ex. gösens, torde vara synnerligen tvifvelaktig. Fisket är icke särskildt utödande och fordrar i öfrigt större färdighet hos utöfvaren än som är vanlig

N:o 32.
Ang. upplåtande af fiskerätten i stadens vatten till allmänt begagnande.

hos en amatörfiskare, hvarför en tillåtelse af detta fiskesätt inom stadens vatten icke torde nämnvärdt inverka på fiskbeståndet.

Såsom skäl för bifall till motionen har framhållits behaget af att vid utfärder å stadens vatten kunna få medtaga fiskedon och få använda dessa. Att härigenom skulle, såsom fiskeriföreningen framhåller i sin skrifvelse, skapas ett rättslöshetstillstånd, är att öfverdrifva. Skulle den enskildes vatten- och fiskerätt trädas för när, tillkommer det den enskilde och icke staden att beifra denna öfverträdelse, och en om fisket å sitt område mån person har till sitt förfogande rättsmedel att kunna göra detta på ett så effektivt sätt, att honom tillkommande rätt därefter icke vidare trädes för när.

På grund af det ofvan anförda får jag därför föreslå, att Drätselkammaren i anledning af motionen måtte föreslå Stadsfullmäktige att besluta att till fritt begagnande för stadens innevånare å stadens vattenområde, sådant det här ofvan begränsats, upplåta rätt att idka fiske med metspö och pimpel samt att dragfiske i åmynningen måtte få försiggå under villkor, att den fiskande härtill förvärfvar rätt genom inträde i fiskeriföreningen.

Västerås den 13 april 1916.

Ragnar Tenow.

N:o 33.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverkstyrelsens utlåtanden ang. anslag till inrättande af vattenklosetter vid högre allmänna läroverket.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 16 januari innevarande år, som genom Hälsovårdsnämnden underställdes Stadsfullmäktiges pröfning, anhöll Rektorn vid härvarande högre allmänna läroverk Peter Bagge, att åtgärder snarast måtte vidtagas för inrättande i rummet N:o 6 på nedre botten i gamla läroverksbyggnaden af minst fem stycken vattenklosetter jämte två urinoarer i tamburen utanför detta rum samt att läroverket måtte befrias från att erlägga årsafgifter för sagda vattenklosetter äfvensom att staden måtte bekosta deras inredande.

Sedan Stadsfullmäktige med anledning af berörda framställning och Hälsovårdsnämnden däröfver den 27 januari 1916 afgifna yttrande samma dag dels

N:o 33.

Ang. anslag till inrättade af vattenklosetter vid högre allmänna läroverket.

på de villkor Hälsovårdsnämnden föreslagit bifallit framställningen, i hvad densamma afsåg tillstånd att inreda vattenklosetter i ifrågavarande byggnad, dels ock i öfriga delar remitterat ärendet till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren, samt Vatten- och Gasverksstyrelsen jämte de remitterade handlingarne till Drätselkammaren öfverlämnat sitt öfver framställningen afgifna yttrande, får Drätselkammaren för egen del i ärendet anföra följande.

Drätselkammaren har sig bekant, att de föreslagna anordningarne äro synnerligen väl behöfliga. Tillika har Drätselkammaren erfarit, att läroverkets byggnadsfond, den enda tillgång, som eljes skulle kunna vara disponibel för ändamålet, för närvarande saknar medel att bestrida kostnaderna för ifrågavarande anläggning. Under sådana förhållanden och då enligt hvad Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 13 sistlidne januari upplyst — se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för innevarande år N:o 4 — å det af staden lämnade anslaget till ny annexbyggnad för läroverket uppkommit en behållning af omkring 8,000 kronor, hvaraf, sedan 3,000 kronor af Stadsfullmäktige den 27 januari 1916 anvisats till en del restaureringsarbeten i äldre annexbyggnaden, ännu omkring 5,000 kronor återstå, anser sig Drätselkammeren kunna förorda, att anslag till det nu ifrågavarande ändamålet lämnas af ofvan berörda behållning. Däremot kan Drätselkammaren icke tillstyrka framställningen beträffande berielse från stadgade vattenklosettafgifter. Sådana afgifter utgå nämligen till Vatten- och Gasverksstyrelsen äfven för de vattenklosetter, som äro inrättade i stadens egna byggnader. Härtill kommer, att efter vattenklosetternas inrättande i läroverket en del kostnader för hämtning och rengöring af nuvarande afträdet komma att upphöra.

Drätselkammaren får sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att af behållningen af Stadsfullmäktiges anslag till den nya annexbyggnaden för Västerås högre allmänna läroverk anvisa förslagsvis 3,000 kronor till inrättande af vattenklosetter och urinoarer i läroverkets huvudbyggnad, men

att framställningen om befrielse för läroverket från erläggande af vattenklosettafgifter icke skall till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Västerås den 17 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med återställande af remisshandlingarna rörande Rektor Bagges framställning om anordnande af minst 5 st. vattenklosetter med tillbehör i Högre allm. läroverket samt att läroverket måtte befrias dels från kostnaden för dessa klosetters

N:o 33.

Ang. anslag till inrättande af vattenklosetter vid högre allmänna läroverket.

inredande och dels från erläggande af årsafgiften för desamma, 15 kr. pr klosett exkl. erforderligt spolvatten, får Vatten- och Gasverksstyrelsen meddela, att kostnaden för ifrågavarande klosetter inberäknadt kostnaden för urinoarer, samtliga inre och yttre ledningar, är beräknad till 3,000 kronor.

Västerås den 13 april 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafsson.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af en framställning från skolans läkare, Doktor C. Thunström, beslöt läroverkskollegiet att till Herrar Stadsfullmäktige ingå med en anhållan, att åtgärder snarast möjligt måtte få vidtagas för inrättande — i rummet N:o 6 på nedre botten i gamla läroverksbyggnaden — af minst fem stycken vattenklosetter jämte två urinoarer i tamburen utanför detta afsides liggande rum, samt att läroverket måtte befrias från att erlägga årsafgifter för sagda vattenklosetter äfvensom från kostnader för deras inredande.

Västerås den 12 januari 1916.

Vördsamt

Peter Bagge.

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktr.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 27 April. VIII.

N:o 34.

Brandchefens årsberättelse för 1915.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Brandstyrelsen får härmed öfverlämna en af stadens brandchef uppgjord berättelse öfver brandkårens verksamhet under år 1915.

Västerås den 29 mars 1916.

På Brandstyrelsens vägnar:

O. Oest.

Till Brandstyrelsen i Västerås.

Öfver brandkårens verksamhet och därmed sammanhängande förhållanden under det förflutna året får jag härmed vördsamt afgifva följande berättelse:

Västerås stad.

Invånareantalet i Västerås stad uppgick den 31 december 1915 till 24,403, utvisande en ökning sedan föregående år af 1,278 invånare.

Stadens planlagda område utgör cirka 180 har samt det under stadens jurisdiktion hörande området cirka 1,330 har.

Antalet fastigheter uppgår till cirka 1,200, däraf 500 inom och 700 utom stadsplanen.

Taxeringsvärdet å fastigheter:

för hvilka bevillning erlagts	.....	Kr. 44,981,500
« « » icke erlagts	.....	» 5,308,500
	Summa	Kr. 50,290,000

hvilket mot taxeringsvärdet den 31 december 1914 visar en ökning af Kr. 4,127,700.

Personal.

Brandkårens personal har under det gångna året utgjorts af en kasernerad styrka, bestående af:

1 brandchef,
1 brandmästare,
1 brandkorpral,

N:o 34.
Brandchefens årsberättelse för 1915.

2 vice brandkorpraler,
1 brandsoldat (tillika verkstadsförman),
1 brandsoldat (tillika maskinist),
11 ordinarie brandsoldater,
1 af Stadsfullmäktige utsedd v. brandchef boende utom stationen.

S:ma 19 man.

Den 1 januari ökades brandkåren med en brandsoldat.

Brandkårens reserv, boende utom stationen, hvilken kallas genom elektriska ringledningar, utgöres af:

2 ångsprutchefer,
2 förmän,
3 maskinister,
4 eldare och
43 man.

S:ma 54 man.

Under året hafva 3 brandsoldater afgått, däraf 1 på egen begäran, 1 på grund af 1:sta årets beväringsmöte samt 1 med döden.

Tjänstetiden för fasta kårens personal framgår af följande:

Brandchefen	har	tjänat	öfver	18	år
Vice brandchefen	«	«	«	10	«
Brandmästaren	«	«	«	18	«
Brandkorpralen	«	«	«	10	«
1 vice brandkorpral	«	«	«	10	«
1 « «	«	«	«	6	«
Maskinisten	«	«	«	5	«
Verkstadsförmannen	«	«	«	4	«
2 ordinarie brandsoldater	«	«	«	10	«
1 « «	«	«	«	7	«
1 « «	«	«	«	6	«
2 « «	«	«	«	5	«
1 « «	«	«	«	4	«
1 « «	«	«	«	2	«
3 « «	«	«	under	1	«

Medelåldern var den 31 december 1915 för kårens ordinarie manskap $31^{9}/_{12}$ år.

Högsta lefnadsåldern var för ordinarie manskapet $41^{3}/_{12}$ år, lägsta $23^{3}/_{12}$ år.

I början af året insjuknade en brandsoldat i sockersjuka, hvarför han intogs på Serafimerlasarettet i Stockholm, men afled därstädes efter cirka $1^{1}/_{2}$ månad. Den 2 juli råkade en af brandsoldaterna under gymnastiköfning falla omkull, därvid han avbröt båda benpiporna å högra benet strax ofvan fotleden (komplicerat benbrott), hvarefter han vårdades å härvarande länslasarett under 2 månader och har han under den återstående delen af året varit så godt som tjänsteoduglig. Hälsotillståndet har i öfrigt varit mycket godt, ty endast några få sjukdagar hafva inträffat.

Permission har i likhet med föregående år tilldelats personalen hvart nionde dygn samt under sommarens lopp en veckas tjänstledighet.

Dagordningen har varit för ordinarie kåren:

Kl.	6,45	f. m.	uppstigning,
«	7—8	«	frukost,
«	8—8,45	«	gymnastik,
«	9,15—11,45	«	arbetstjänst,
«	12—1	e. m.	exercis,
«	1—2	«	middag,
«	2—5	«	arbetstjänst,
«	5	«	fördelning till redskapen,
«	7,30—8,30	«	aftonmåltid.

I förestående dagordning inggå ej 2 man, hvilka börja sin tjänstgöring i stallet kl. 5 hvarje morgon.

Öfningar med kårens ordinarie manskap hafva i regel ägt rum, då väderleken det tillåtit, hvarje helgfri dag utom lördagar, då det varit allmän rengöring inom stationen.

Öfningarna hafva omfattat anspänning, körning, exercis med lifräddnings- och eldsläckningsredskap, gymnastik samt undervisning i brandtelegrafens skötande, i kännedom om stadens brandposter samt lokala förhållanden.

Till vakthållning vid offentliga föreställningar, där särskild eldfara ansetts ifrågakomma, har erforderligt antal brandsoldater varit kommenderadt såsom brandvakt och hafva föreställningarnas antal under året uppgått till 118.

Under året hafva 2 man dagligen varit sysselsatta i stallet, 2 man med slöjd och snickeriarbete, 4 man med smidesarbete, 2 man med skomakeriarbete, 1 man med skrädderiarbete och 4 man med ledningsarbete å brandtelegrafen, brandskåpsprofning, eldning, kokskörning, putsning af redskap, vedhuggning m. m.

I verkstäderna hafva arbeten utförts dels för brandkårens, dels för poliskårens, dels för Västerås stads och dels för renhållningsverkets räkning till ett sammanlagt värde af kronor 7,126: 99.

Fördelning af arbetet å de olika verkstäderna är följande: snickareverkstaden 1,196: 88, smedjan 3,107: 90, skomakareverkstaden 2,050: 35, skräddareverkstaden 430: 01, *brandtelegrafen* 111: 20 och målareverkstaden 230: 65.

Stadens tidningar hafva, som förut varit fallet, af dess respektive redaktioner godhetsfullt lämnats till manskapet.

Underbefälets och manskapets besparade medel utgjorde vid årets slut kronor 3,427: 17.

Hästar.

Brandkårens stall omfattar 4 hästar, däraf 2 tillhöra brandkåren och de 2 öfriga staden.

Till följd af brandautomobilens anskaffning (se brandredskap) försåldes en af brandkårens hästar i medio af året. Någon tid efteråt måste en af de 2 återstående hästarne, med anledning af en svårare hofspricka försäljas och en annan i dess ställe inköpas.

Skoningen har, af såväl brandkårens, poliskårens, stadens som renhållningsverkets hästar, verkställts af vid brandkåren anställd i hofslageri utexaminerad personal.

Brandkårens 2 hästar hafva under sistlidet år varit försäkrade för 1,600 kronor, hvarjämte deras respektive ålder är 5 och 8 år.

N:o 34.
Brandchefens årsberättelse för 1915.

Brandredskap.

Antalet brandfordon, som fullt utrustade å brandstationen stått färdiga till utryckning har varit:

Till första utryckningen:	1 automobil med mek. stege och motorpump,
	1 redskapsvagn.
Eller där läget så angifvits:	1 ångspruta,
	1 redskapsvagn,
	1 mek. stege.
För soteld:	1 redskapskärra.
I reserv:	1 slangkärra,
	1 handkraftspruta.

Nyanskaffats har under årets lopp:

1 brandskåp, 310 meter linneslang, 6 slangrullar, 4 sugslangar med idealkopplingar, 1 mekaniskt brandposthufvud, 5 par idealkopplingar, 1 elektrisk handlykta, 2 signalklockor, 1 grenrör till motorpumpen samt en 50 à 60 hästars brandautomobil, försedd med motorpump och mek. stege.

Chassiets inredning och montering har utförts vid brandkårens egna verkstäder.

Automobilen är afsedd att transportera 12 à 14 man samt upptager därjämte följande attiralj: 1 mek. stege, afbröstningsbar, på $22^1/_2$ meters höjd, konstruerad och levererad af E. Fromell i Sundsvall, 1 motorpump »Rag», från firman R. Klinger i Berlin, levererande 1,250 m.-liter, 6 slangrullar med cirka 600 meter slang, 4 skarfstegar, 1 räddningssegel, 2 brandposthufvud, 4 strålrör, 2 grenrör, 1 assuransspruta m. m.

Motorn, som är fyrcylindrig, med en cylinderdiameter och slaglängd af 135×150 mm., är försedd med dels 2 st. Bosch magnetelektriska tändapparater, hvaraf en Bosch dubbeltändning med spole och batteri, dels dubbla förgasare så anordnade, att om den ena blir felaktig, den andra lätt kan tillkopplas från armaturskärmen.

Motorn drifves i vanliga fall med lätt eller tung bensin, men kan apteras för drift med sulfitspritblandning. Bensinbehållarne äro två, hvaraf en större rymmande 135 liter och placerad under förarsätet samt en mindre på 35 liter placerad å armaturskärmen.

Automobilen är försedd med komplett belysningsanläggning, bestående af gasaccumulatorer med 2 större strålkastare och 3 elektriska lyktor med tillhörande batteri.

Automobilen, pumpen och mek. stegen betinga ett sammanlagdt pris af 22,500 kr., häri ej inberäknat chassiets inredning och montering, ej heller den påmonterade brandattiraljen.

Brandtelegrafen.

Brandtelegrafen omfattar 4 distrikt med sammanlagdt 33 brandskåp, hvaraf 25 tillhöra staden och 8 enskilda inrättningar.

Under året har ett nytt brandskåp blifvit uppsatt å Nya Teatern.

Antal ringklockor tillhörande fasta brandkåren utgöra 26 stycken samt till brandkårens reserv 50 stycken.

Å ringledningarna till brandkårens reserv hafva fel uppstått 8 gånger, förorsakade af brustna ledningar. Däremot har ej något fel förekommit på brand-

telegrafens ledningar, beroende på att hela ledningsnätet numera är omlagdt med isolerad s. k. hacketaltråd.

Allt arbete å brandtelegrafens linjenät har verkställts af brandkårens personal.

Brandtelegrafledningen har en sammanlagd längd af cirka 23,000 meter.

Vattenledningen.

Under året hafva 15 stycken nya brandposter anbragts i olika delar af staden och dess utkanter och utgöres hela antalet af 231 stycken, hvaraf 205 tillhöra staden och 26 enskilda.

Brandposterna skötas af vattenverkets personal.

Bokföringsvärden.

Bokföringsvärdet af brandväsendets materiel och inventarier, sedan behöriga afskrifningar blifvit gjorda, är enligt uppgjord inventarieförteckning kr. 62,300.

Taxeringsvärdet för brand- och poliskårens byggnader uppgår till 132,000 kr.

Byggnader.

Den under föregående år påbörjade nya verkstadsbyggnaden jämte öfningstornet afsynades i mitten af maj månad, hvarefter de nya verkstäderna omedelbart togos i bruk. För verkstädernas räkning inköptes en 4 hästars elektrisk motor, en motorfläkt, axelledningar, transmissioner m. m. Dessutom hade redan under föregående år inköpts 1 svarf, 1 borrmaskin, 1 smergelskifva jämte en hel del verktyg. Inredningen af vinden ofvan verkstäderna ingick ej i entreprenörens kostnadsförslag, men då vindsutrymmet visade sig särdeles lämpligt som gymnastiksal beslöts att för detta ändamål inreda detsamma, hvilket arbete verkställdes af brandpersonalen, hvilken äfven har utfört allt målningsarbete å nybyggnaden och öfningstornet, hvarjämte alla fönster och dörrar hafva ommålats i förutvarande byggnader, tillhörande brandstationen. Golfvet i redskapsrummet har helt omlagts med armerad betong. Samtidigt som elektriska kraft- och ljusledningarna inmonterades i nybyggnaden, omlades elektriska ledningen i redskapsrummet och isolerades med bergmansrör.

Löner enligt aflöningsstaten.

Brandchefen jämte familjebostad inom stationen:		
lön	2,000: —	
ålderstillägg efter 5 och 10 år	600: —	
personligt lönetillägg	300: —	
beklädnadspenningar	200: —	3,100: —
Vice brandchefen:		
lön		500: —
Brandmästaren, jämte familjebostad inom stationen:		
lön	1,400: —	
ålderstillägg efter 3 och 6 år	300: —	
dyrtidstillägg	150: —	
beklädnadspenningar	120: —	1,970: —

N:o 34. *Brandchefens årsberättelse för 1915.*

Brandkorpralen, jämte familjebostad inom stationen:

fri uniform		
lön	1,100: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,510: —

Vice brandkorpral, jämte familjebostad inom stationen:

fri uniform		
lön	1,000: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,410: —

Maskinisten, jämte familjebostad inom stationen:

fri uniform		
lön	1,000: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,410: —

Verkstadsförmannen, jämte familjebostad inom stationen:

fri uniform		
lön	1,000: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,410: —

Ordinarie brandsoldat, gift, jämte familjebostad inom stationen:

fri uniform		
lön	900: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,310: —

Ordinarie brandsoldat, ogift, jämte bostad i logementet:

fri uniform		
lön	900: —	
ålderstillägg efter 2 och 4 år	200: —	
dyrtidstillägg	150: —	
ersättning för småpersedlar	60: —	1,310: —

Brandpersonalen har i likhet med stadens öfriga lägst aflönade befattningshafvare erhållit ett extra dyrtidstillägg, varierande från 20 till 115 kronor, beroende på familjens storlek.

Brandmanskapets bibliotekskassa.

Ingående behållning	224: 86	
Inkomster under året	31: 81	256: 67
Utgifter under året		29: 47
Utgående behållning	Kronor	227: 20

Brandmanskapets bibliotek omfattar vid årets slut 419 band och utgör det bokförda värdet för detsamma Kr. 1,012: —.

Brandkårens inkomster och utgifter under år 1915.

Inkomster:

Anslag för brandväsendet	33,945: —
Anslaget för stadens 2 hästar	1,300: —
Inlevererade medel, dels kontanter, dels enligt räkningar å Poliskåren, Västerås stad, Renhållningsverket, Varmbadhuset och hamnutvidgningen	9,873: 45
Summa Kronor	45,118: 45

Utgifter:

Aflöningar	25,771: 72
Beklädnad	1,828: 57
Kol, ved och lyse	1,330: 91
Inventarier	4,389: 89
Underhåll af inventarier	101: 79
Stallet	3,619: 31
Skrif- och trycksaker	105: 32
Tvätt, skurning och städning	242: 02
Brandtelegraf och telefonafgift	423: 76
Brandkårens reserv	900: 80
Allmänna brandstyrkan	194: 50
Underhåll af brandredskapen	493: 16
Diverse utgifter	2,055: 52
Olycksfall- och brandstodspremier	570: 72
Snickareverkstaden	303: 80
Smedjan	1,617: 61
Brandstationen	455: 96
Balans, brandkåren till favör	713: 09
Summa Kronor	45,118: 45

Brandkårens verksamhet under år 1915.

Åtta man af det ordinarie brandmanskapet hafva under året varit inkallade till krigstjänstgöring sammanlagdt 18 månader, hvarför 1 à 2 extra brandsoldater hafva varit inkallade i ständig tjänstgöring.

N:o 34.
Brandchefens årsberättelse för 1915.

Antalet utryckningar under det gångna året uppgår till 23 st.

Brandkåren har varit allarmerad: för eldsvåda eller eldsvådetillbud 9 gånger
« förmodad eldsvåda ..... 5 »
» soteld ..... 9 »

Eldsvådorna hafva varit af den betydenhet att en gång voro 3 ledningar, en gång 1 ledning från brandpost samt en gång 2 ledningar från ångspruta för släckning behöfliga.

Vid öfriga eldsvådetillfällen hafva endast pytssprutor kommit till användning.

Brandskadeersättningen, som blifvit utbetald, uppgår till kronor 11,954: 79 däraf för fast egendom 7,829: 89 kronor och för lös egendom 4,124: 90 Kr.

Allarmeringssättet har varit:

Signal från brandskåp 3 gånger
Telefonmeddelande .. 18 «
Bud ..... 2 «

Slanglängden, som vid eldsvådor varit använd utgör cirka 300 meter.

Samtliga brandskåp hafva profvats minst en gång i veckan.

Stationens elektriska belysnings- och ringledningar hafva profvats hvarje morgon och kväll.

Elektriska ringledningarne till brandkårens reserv (50 man) hafva en gång dagligen afprofvats.

Statistiska uppgifter angående eldsvådor och alarmeringar m. m. under åren 1900—1915 jämte tabellariskt sammandrag för år 1915 bifogas (se bilagorna I, II).

Västerås den 24 mars 1916.

C. G. Sjöqvist.
Brandchef.

Bil. I.

N:o 34.
Brandchefens årsberättelse för 1915.

Sammandrag öfver eldsvådor m. m. under åren 1900—1915.

År	Brandkåren har ryckt ut till följd af				Summa
	Eldsvåda	Soteld	Falskt alarm	Inspektion	
1900—1909	80	53	9	19	161
1910	14	8	1	4	27
1911	8	5	—	1	14
1912	12	3	1	2	18
1913	14	4	—	1	19
1914	17	5	—	1	23
1915	14	9	—	—	23
Summa	159	87	11	28	285

Alarmeringarnas fördelning på olika månader under åren 1900—1915.

År	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
1900—1909	24	18	14	16	20	8	11	5	9	8	13	15	161
1910	6	2	2	2	1	2	—	3	1	3	2	3	27
1911	2	1	1	—	2	1	1	3	—	3	—	—	14
1912	—	2	2	1	—	2	1	2	2	3	1	2	18
1913	2	2	3	2	—	—	2	2	2	1	2	1	19
1914	1	—	2	4	1	5	3	2	1	1	2	1	23
1915	3	1	—	5	1	1	1	—	1	2	1	7	23
Summa	38	26	24	30	25	19	19	17	16	21	21	29	285

Alarmeringarnas fördelning på olika dagar under åren 1900—1915.

År	Söndag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Summa
1900—1909	26	25	21	27	19	26	17	161
1910	4	5	5	4	1	2	6	27
1911	1	4	3	4	1	—	1	14
1912	1	1	3	1	2	3	7	18
1913	2	3	4	1	7	1	1	19
1914	2	2	4	2	7	4	2	23
1915	2	3	4	3	2	6	3	23
Summa	38	43	44	42	39	42	37	285

N:o 34. *Brandchefens årsberättelse för 1915.*

Alarmeringarnas fördelning på olika tider å dygnet under åren 1900—1915.

År	Kl. 12—3 f. m.	Kl. 3—6 f. m.	Kl. 6—9 f. m.	Kl. 9—12 f. m.	Kl. 12—3 e. m.	Kl. 3—6 e. m.	Kl. 6—9 e. m.	Kl. 9—12 e. m.	Summa
1900—1909	8	7	15	18	23	32	39	19	161
1910	4	1	2	6	1	8	3	2	27
1911	1	1	1	—	4	—	3	4	14
1912	—	—	2	3	4	1	7	1	18
1913	1	1	2	2	3	6	2	2	19
1914	3	1	3	3	3	7	2	1	23
1915	1	1	2	2	2	5	7	3	23
Summa	18	12	27	34	40	59	63	32	285

År	Brandskadeersättningens belopp			Hela försäkringsbeloppet Kr.
	för fast egendom Kr.	för lös egendom Kr.	Summa Kr.	
1900—1909	45,398: 43	129,649: 30	175,047: 73	8,353,150: —
1910	2,143: —	605: —	2,748: —	198,300: —
1911	990: —	—	990: —	121,400: —
1912	7,640: —	4,589: —	12,229: —	423,150: —
1913	3,308: —	22,713: 50	26,021: 50	146,121: 50
1914	21,200: —	7,083: 75	28,283: 75	76,500: —
1915	7,829: 89	4,124: 90	11,954: 79	81,500: —
Summa	88,509: 32	168,765: 45	257,274: 77	9,400,121: 50

Västerås 1916, Westm. Allehrs Boktr.

Bil. II.

Tabellariskt sammandrag öfver eldsvådor, eldsvådetillbud och alarmeringar under år 1915.

N:o	Tid för eldsvådan			Brandställe		Huru och af hvilken larm gifvits	Anledning till eldens uppkomst eller brandkårens utryckning	Försäkringsgifvare	Brandskadeersättningens belopp		Anteckningar
	Månad	Dag	Klockan	Egendom	Lägenhet				Fast egendom	Lös egendom	
									Kronor	Kronor	
1	Januari	2	1,11 e. m.	Allégatan 15	Boningshus n. b.	Bud af ensk. person	Soteld				En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
2	,,	12	11,35 e. m.	Hagalund 2	Boningshus	Telefonbud	Förmodligen mordbrand	Skandia Allm. Brand	7,574.89	2,961.90 800.—	Då brandkåren anlände stod hela boningshuset i full låga, hvarför detsamma ej stod att rädda. Släckningsarbetet koncentrerades att skydda de starkt hotade bonings- och uthusen å samma tomt samt närliggande byggnader. Elden begränsades på 2 timmar med 3 ledningar, däraf en förgrenad från ångspruta. Eftersläckning pågick cirka 7 timmar. Orsaken till eldens uppkomst troligen mordbrand, enär den misstänkte efter polisförhöret begick självmord.
3	,,	17	4,12 f. m.	Hagalund 2	—	,,	—				Elden hade ånyo blossat upp ur ruinerna efter föregående dags eldsvåda. Släcktes med assuranssprutor.
4	Februari	7	8,23 e. m.	Storagatan 52	Kafé, kök n. b.	Bud	Soteld				Soteld.
5	April	22	8 e. m.	Slottsgatan 7—9	Boningshus 2 tr.	Telefonbud	Trängrök				En man från brandkåren gick dit för undersökning. Ingen eldfara förelåg.
6	,,	23	11,15 f. m.	Slottsgatan 7—9	,, 2 tr.	,,	,,				Två man från brandkåren gingo dit för undersökning. Ingen eldfara.
7	,,	28	4,20 e. m.	Östermalmsgatan 14	Tvättstuga i källare	,,	Soteld				En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
8	,,	28	5,50 e. m.	Östermalmsgatan 14	,, ,,	,,	,,				Samma soteld som föregående blossade åter upp. En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
9	,,	30	7,45 e. m.	Slottsträdgården	Trädgård	,,	Risbränning				En rishög antändes, därvid ett halftorrt träd fattade eld. Släcktes med några pytsar vatten.
10	Maj	7	7,30 f. m.	Storagatan 51	Pannrum n. b.	,,	Soteld				Soteld.
11	Juni	28	3,50 e. m.	Engelbrektsgatan 2	Boningshus 1 tr.	,,	Trängrök				Två man från brandkåren gingo dit för undersökning. Ingen eldfara.
12	Juli	26	5,58 e. m.	Loviseberg 1	Tvättstuga i källare	,,	Soteld				En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
13	Sept.	7	1,30 e. m.	Viksäng	Gräsmark	,,	Gnistor från lokomotiv				Gnistor från lokomotiv, som eldades med ved, hade antändt gräsvallen. Släcktes genom gräfning och vattenlangning.
14	Oktober	8	8,15 f. m.	Nygård 1—3 c	Boningsrum	,,	Trängrök				För utrotandet af väggohyra hade svafvel i en plåtlåda antändts, hvarefter hyresgästen aflägsnade sig. Rök utträngde och grannar misstänkte att eldfara uppstått.
15	,,	23	4,10 e. m.	Sv. Metallverken	Fabriksområde	,,	Tjärkokning				Vid uppvärmning af tjära kokade densamma öfver och fattade eld, hvarvid fara uppstod för närbelägna brädstaplar. Vid brandkårens ankomst var elden släckt af verkstadspersonalen.
16	November	15	10,20 e. m.	Köpmangatan 6	Boningshus	Larm fr. brandskåp	Förmodad eldsvåda				Afloppsånga från ett varmvattenrör misstänkliggjorde eldsvådetillbud.
17	December	11	6,55 e. m.	Gåsmyregatan 8	Boningshus, pannrum i källare	Telefonbud	Soteld				En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
18	,,	14	6,57 e. m.	Vasagatan 16	Sadelmakeriverkstad	,,	Beckkokning	Städernas Allm. Skandia Fennia	125.—	40.— 323.—	Ett kärl hade placerats på en kamin för uppvärmning af beck och lämnats utan tillsyn. Becket kokade öfver och antände en del möbler samt en mellanvägg. Släcktes på 15 minuter med 1 ledning från brandpost.
19	,,	17	6,50 e. m.	Slottsgatan 15	Nybyggnad	Larm fr. brandskåp	Öfverhettning från plåtrör				I en nybyggnad hade en del bräder blifvit uppkastade å plåtröret från en murgalt samt fattade eld. Släcktes med några pytsar vatten.
20	,,	17	12 e. m.	Malmabergsgatan 15	Garderob	Telefonbud	Varm aska	Västmanlands läns gamla bolag	30.—		Varm aska hade i en plåthink ställts i en garderob. Kvarliggande papper i hinken fattade eld, som i sin tur antände klädespersedlar. Då brandkåren anlände var eldsvådetillbudet släckt af tillstädeskommande personer.
21	,,	21	10,10 e. m.	Pilgatan 5	Boningshus kök n. b.	,,	Soteld				En afdelning af brandkåren utryckte och släckte densamma.
22	,,	22	10,30 f. m.	Smedjegatan 8	Snickeriverkstad n. b.	,,	,,				Soteld.
23	,,	23	4,27 e. m.	Svantegatan 8	Boningsrum	,,	Bristfällig eldstad	Städernas Allm.	100.—		Trossbottnen hade fattat eld under eldstaden till en öppen spis. Sedan golfvet uppbrutits släcktes elden med en assuranssprutа.

N:o 35.

Drätselkammarens skrifvelse ang. ändrad gatubelysning å Fiskartorget och Köpmangatan.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af närlagda framställning från Vatten- och Gasverksstyrelsen, att Stadsfullmäktige måtte af innevarande års anslag till gatubelysningens underhåll anvisa förslagsvis 1,875 kronor för anordnande af elektrisk belysning i stället för gasbelysning å Fiskartorget och Köpmangatan får Drätselkammaren, under åberopande af de skäl styrelsen anfört, tillstyrka bifall till framställningen.

Västerås den 26 april 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af nuvarande ovanligt höga pris å gaskol anser Vatten- och Gasverksstyrelsen, att gatubelysningen å Fiskartorget och i Köpmangatan emellan Fiskartorget och Stora gatan, hvilken belysning, jämlikt beslut af Stadsfullmäktige, innevarande år skulle förbättras, i det nuvarande gaslyktor skulle ersättas med modärnare sådana samt lyktantalet ökas, bör utbytas mot elektrisk belysning med anordning på samma sätt, som är afsedt med gasbelysningen.

Härför erforderlig större kostnad än anordning med gaslyktor belöper sig på cirka 1,100: — kronor. Årliga besparingen i belysningskostnad är beräknad till 150: — kronor.

På anförda skäl anser Styrelsen, att äfvenledes gasbelysningen i Köpmangatan mellan Stora gatan och Stora torget bör utbytas mot 5 st. i gatans midt hängande elektriska lampor. Kostnaden för dylik anordning belöper sig, efter afdrag för de gaslyktor, som erhållas i utbyte, på kronor 725: —. Årliga besparingen i belysningskostnad är beräknad till kronor 75: —.

Enär här föreslagna anordningar afse förbättring och utbyte af befintlig belysning, anser Vatten- och Gasverksstyrelsen, att kostnaden för desamma bör påföras gatubelysningens underhåll.

N:o 35.
Ang. ändrad gatubelysning å Fiskartorget och Köpmangatan.

På grund af det här anförda får därför Styrelsen anhålla:

att Stadsfullmäktige ville godkänna Styrelsens förslag till utbyte af gasbelysningen mot elektrisk belysning å berörda platser samt besluta, att härför erforderliga medel få påföras gatubelysningens underhåll.

Västerås den 17 april 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

N:o 36.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af lägenheten Kristinedal.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

För bebyggandet af tomten n:o 5 i kvarteret Gude med arbetarebostadshus enligt Stadsfullmäktiges beslut den 26 nästlidne april erfordras markbyte för reglering af tomtens gräns emot den i samma kvarter liggande lägenheten Kristinedal. Ägaren af nämnda lägenhet Albertina Sjögren har visserligen förklarat sig villig ingå på erforderligt markbyte på för staden antagliga villkor, men samtidigt afgifvit skriftligt anbud å försäljning till staden af hela lägenheten för en summa af 12,000 kronor. Då för Kopparbergsvägens utläggande åtgår en del af lägenheten samt äfven i öfrigt lägenhetens område för genomförande af tomtindelningen i kvarteret måste undergå en del förändringar samt då det begärda priset, hvilket öfverstiger taxeringsvärdet med endast 1,000 kronor, synes Drätselkammaren skäligt, har Drätselkammaren ansett det fördelaktigt för staden att köpa hela fastigheten. Tomten innehåller 1,979.4 kvm. och är bebyggd med ett bostadshus, innehållande fem rum samt ett uthus.

Drätselkammaren hemställer sålunda, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 12,000 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel och de villkor i öfrigt, hvarom Drätselkammaren må träffa öfverenskommelse, för stadens räkning inköpa lägenheten Kristinedal inom kvarteret Gude i Västerås.

Västerås den 11 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

N:o 36.
Ang. inköp af lägenheten Kristinedal.

Härmed får jag erbjuda Västerås stad att inköpa den mig tillhöriga bebyggda lägenheten Kristinedal, om 1,979.4 kvm., på fri och egen grund, i denna stads norra kvarter (invid Kopparbergsvägen), för en köpesumma af Tolf tusen kronor; och bifogas tomtkarta och mitt lagfartsbevis.

Västerås den 11 maj 1916.

Albertina Sjögren.

N:o 37.

Drätselkammarens utlåtande ang. ordnande af brygga i Svartån för öbornas båtar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 25 november nästlidet år till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Direktören J. S. Edström hos Stadsfullmäktige väckt motion därom, att Svartån måtte uppmuddras ända upp emot kraftstationen i sådan utsträckning, att vanliga öppna båtar kunde äfven vid lågvatten gå upp i ån samt att utmed östra kajstranden till en längd af cirka 100 meter anordnades en omkring en meter öfver normalvattenytan hög och omkring tre meter bred brygga af trä, afsedd som tilläggsplats för öbornas båtar.

Med anledning af denna remiss uppdrog Drätselkammaren åt Byggnadschefen Smitt att närmare utreda ifrågavarande ärende och beräkna kostnaderna för de anordningar, som i motionen föreslagits, och inkom byggnadschefen till Drätselkammarens sammanträde den 10 sistlidne februari med ett förslag till en brygga enligt motionärens hemställan, dock endast 50 meter lång. Kostnaderna för denna brygga jämte erforderlig muddring voro af byggnadschefen beräknade till 6,000 kronor. Emellertid framhölls inom Drätselkammaren, att syftemålet med motionen möjligen äfven kunde ernås genom anordnande af brygga eller kaj nedom bron till strandområdet invid järnvägsverkstaden och reserverande af denna brygga eller kaj för öbornas båtar. Det antogs, att en anordning på denna plats skulle ställa sig billigare än ofvan järnvägsbron, där för öfrigt tillträdet vid högvatten vore i hög grad försvåradt om icke omöjligt. Drätselkammaren uppdrog därför åt byggnadschefen att äfven framlägga förslag till frågans lösning på sätt nyss angifvits. Byggnadschefen har också med anledning af sistberörda uppdrag till Drätselkammaren inlämnat förslag till utförande af strandskoning vid åns östra sida omedelbart nedom den nedersta bron öfver ån till en längd af 50 meter och konstruerad på samma sätt som strandskoningen mitt emot på åns västra sida. Kostnaden för berörda anordning uppgår enligt byggnadschefens beräkning till 120 kronor pr längdmeter eller för 50 meter till 6,000 kronor.

Vid slutligt öfvervägande af förevarande fråga har Dtätselkammaren emellertid kommit till den uppfattningen, att staden ej för närvarande bör vidtaga några åtgärder i motionens syfte.

N:o 37.

Ang. ordnande af brygga i Svartån för öbornas båtar.

Hvad de föreslagna anordningarne ofvanför järnvägsbron beträffar, så skulle dessa just under den tid af året, då tillförseln af fisk är som störst, hvilken i allmänhet sammanfaller med vårfloden, icke kunna användas, på grund af den strida strömmen och järnvägsbrons ringa höjd öfver vattnet. Den andra inom Drätselkammaren tänkta anordningen med en strandskoning nedom järnvägsbron medför den olägenheten, att antalet förtöjningsplatser för stadens båtägare, hvilket redan förut är otillräckligt, blefve ytterligare minskadt. Och för öfrigt finnes redan nu möjlighet att å det ifrågasatta stället lägga till med båtar, blott att nya båtplatser för stadens båtägare i stället anordnas. Den stora kostnaden för anordningar i enlighet med motionärens önskemål synes därför tämligen öfverflödig. Drätselkammaren har dock beaktat det af motionären framförda behofvet af tilläggsplatser för öbornas båtar och beslutat hos Hamnstyrelsen framhålla nödvändigheten af, att ett afsevärdt antal nya förtöjningsplatser för småbåtar anordnas invid staden. Leder denna erinran till önskadt resultat, torde det sedermera icke möta någon svårighet att i eller invid åmynningen reservera lämpligt och tillräckligt utrymme för de båtar, hvarmed öborna i trakten färdas hit till staden.

Enär sålunda de kostnader, som skulle blifva förenade med de af motionären föreslagna anordningarne eller andra liknande, icke enligt Drätselkammarens förmenande komme att motsvara därmed förenade fördelar och nytta, nödgas Drätselkammaren hemställa

att motionen icke må till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Västerås den 11 maj 1916.

På drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Behofvet af ökade förbindelser med öarne i Mälaren har länge varit kännbart ej minst ur lifsmedelssynpunkt. Under de senaste åren har användandet af utombordsmotorer gjort det möjligt för öboarne att med egna farkoster komma upp till staden. Därvid hafva en del sökt sig upp i ån. Som denna emellertid är mycket grund och som bryggan mitt emot slottet är för liten att lämna bekväm landningsmöjlighet, hafva ej alla kunnat använda sig af denna möjlighet att nå en centrelt belägen del af staden. Det är gifvetvis af stor vikt, att öboarna med lätthet och bekvämlighet kunna nå t. ex. Fiskartorget, och synnerligen ändamålsenligt vore äfven, om de å detsamma kunde få direkt till konsumenterna sälja sina torgförda varor.

För att möjliggöra detta, beder jag få föreslå, att ån uppmuddras ända upp mot kraftstationen i sådan utsträckning, att vanliga öppna båtar kunna äfven vid lågvatten gå upp i ån samt att utmed östra kajstranden till en längd af c:a 100 meter anordnas en brygga af trä c:a 1 meter hög öfver normalvattenytan samt af c:a 3 meters bredd.

Västerås den 22 november 1915.

J. S. Edström.

N:o 38.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af jord inom Västra utmarken.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Drätselkammaren den 26 nästlidne april, som här bifogas, har Landtbrukaren J. Aug. Johansson i Kumla erbjudit sig att till staden försälja honom tillhöriga tomten litt D. af en vret å stadens västra utmark jämte en del inom samma vret afsatta vägområden för en köpeskilling af 2,500 kronor.

Ifrågavarande tomt innehåller i areal 1,403 kvm. och skall så stor del däraf enligt af byggnadschefen uppgjord plan för västra utmarkens indelning för bebyggande afskiljas till trafikleder, att full byggnadstomt icke återstår. De vägområden, som afses i anbudet, ingå i de enligt samma plan upptagna gatorna.

Vid sådant förhållande och då det begärda priset — tomten är taxerad till icke mindre än 4,000 kronor — synes vara skäligt, har Drätselkammaren funnit det fördelaktigt för staden att antaga det gjorda erbjudandet och får fördenskull föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att för stadens räkning af J. Aug. Johansson inköpa denne tillhöriga tomten litt D. inom en vret å stadens västra utmark jämte Johansson likaledes tillhöriga inom samma vret belägna vägområden för en köpeskillnig af 2,500 kronor att utgå af reserverade köpeskillingsmedel.

Västerås den 11 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Härmed erbjuder jag mig att till Västerås stad försälja mig tillhörig mark af en vret å Västerås stads västra utmark nämligen tomten litt D. innehållande 1,403 kvm. jämte en del vid föregående försäljningar undantagna vägområden för en summa af två tusen femhundra (2,500) kronor.

Kumla, Västerås den 26 april 1916.

J. Aug. Johansson.

N:o 39.

Drätselkammarens skrifvelse med öfverlämnande af byggnadschefens berättelse för år 1915.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Af byggnadschefen till Drätselkammaren afgifven berättelse öfver nästlidet års verksamhet får Dräselkammaren härmed öfverlämna.

Västerås den 11 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Härmed får jag öfverlämna nedastående summariska redogörelse för arbetsåret 1915.

Gatorna. Gatuarbeten hafva utförts enligt den uppgjorda planen och hafva följande gator iordningställts nämligen:

	Kostnad c:a
Allégatan, emellan Stora Gatan och Kopparbergsvägen	28,830: — kr.
Södra Esplanaden, emellan Hamngatan och Kopparbergsvägen	34,890: — „
Handtverkaregatan i hela sin sträckning	13,280: — „
Malmabergsgatan från Pilgatan och fram till Korsängsskolans tomt	28,830: — „

Då för ifrågavarande arbeten anslagits tillsamman 120,200 kr. och de utförts för 100,830 kr. hafva sålunda de disponibla medlen ej öfverskridits utan en behållning uppstått, till viss del förorsakad af låga inköpspris för huggen sten. Förutom ofvannämnda arbeten hafva gatureparationer skett vid Smedjegatans östra del, i Stora Gatan vid den där uppförda nybyggnaden n:o 13. Ordnandet af Rudbäcks- samt Herrgärdsgatorna har påbörjats, hvarjämte en del stensättning utfördts vid stadens hamnmagasin. Årets gatuarbeten förete sålunda i och för sig intet nytt, anmärkas bör dock måhända att vid stensättningen af Handtverkaregatan användts s. k. smågatsten och att gatan därigenom erhållit ett rätt tilltalande utseende.

Arbetet med öfverbyggandet af den med Pilgatan parallella delen af där befintlig bäck har afslutats och har detta arbete färdigt å nämnda sträcka kostat 20,055: 62 kronor.

Hamnen. I hamnen har byggts en ny träkaj för samma vattendjup som den senast uppförda, 200 m. långa kajdelen nedanför magasinen. Den nya kajsträckan har en längd af 100 m. och har till dato kostat 35,776 kr., den är nu i det närmaste färdig, en del kompletterings- och muddringsarbeten återstå

N:o 39.

Ang. öfverlämnande af byggnadschefens berättelse för år 1915.

dock att utföras innevarande sommar. Genom en något förändrad kajkonstruktion har erhållits en kaj af större stabilitet än hvad den förut byggda delen från början ägde, samtidigt därmed att kostnaden, som synes, nedbragts rätt betydligt. Materialprisen hafva vid detta bygge ingalunda varit lägre än förut.

En fast svängkran för 2 tons belastning har inköpts och uppsats i äldre hamnen. Denna kran visade sig vara felkonstruerad såtillvida att förbindningen emellan fästet och kranpelaren var för svag, ett fel som afhjälptes genom insättande af ny kranpelare och anbringande af motvikt. Kostnaderna för dessa arbeten hafva debiterats leverantören. Den felaktiga kranen var utförd af Hvilans Mek. Verkstads A.-B. i Kristianstad.

För stadens ångslup och motorbåt har anordnats en provisorisk slip nedanför järnvägsverkstaden och ett mindre, öppet varuskjul har uppsatts i äldre hamnen.

Stadens byggnader. Under året har ett nytt annex färdigbyggts vid härvarande högre allm. läroverk, hvarjämte äfven den s. k. Korsängsskolan fullbordats för folkskolans behof. Bägge dessa byggen hafva uppförts för lägre kostnad än de beviljade anslagen och så att sättningar, sprickor eller byggnadsfel ej förekomma.

För stadens räkning har därjämte, till häfvande af den vid flyttningstiderna vanliga bostadsbristen för mindre bemedlade och barnrika familjer dels uppförts en s. k. barack, och dels inrets en äldre verkstadsbyggnad. Byggnaderna, hvilka äro vinterbonade, hafva dragit en kostnad af i genomsnitt 10 kr. pr kubikmeter så att baracken, inrymmande 6 större rum, kostat 6,000 kr. och den inredda verkstaden, som innehåller 6 mindre rum, 3,600 kr. Härtill har kommit kostnaden för erforderliga vedbodar med 750 resp. 400 kr.

I stadens öfriga gårdar hafva såsom brukligt utförts de nödvändigaste reparationerna, större sådana i Fridsborg samt Zimmermanska gården, hvarjämte sopskjul uppsatts i samtliga gårdar. En mindre paviljong har uppförts på s. k. "Östra holmen".

Stadsingeniörskontoret. Som vanligt hafva kartarbeten utförts för allmänhetens och stadens behof, särskildt omnämnes att ett förslag uppgjorts till indelning af s. k. Bergstrandska jorden och öfverenskommelse har träffats om gatumark m. m. En del byggnadsområden utanför stadsplanen såsom Blåsbo, Eriksdal m. fl. hafva planlagts och indelats, hvarjämte egendomarne Nordanby, Stenby och Kristiansborg uppmätts. Jag vill i detta sammanhang omnämna att förhållandena numera blifvit sådana att stadsingeniörskontoret erhållit fullständigare kontroll öfver tomtindelningar och ägoförhållanden utom den egentliga stadsplanen så att all nymätning numera sker genom kontorets försorg.

Arbeten för utgifvande af en ny, fullständig karta öfver staden och dess omgifningar hafva igångsatts och äro nu så pass långt framskridna att denna torde kunna ställas till förfogande inom loppet af innevarande sommar. Kartans tillkomst har nödvändiggjorts af den lifliga byggnadsverksamheten utanför stadsplanen, de ofullständiga äldre kartorna för dessa trakter samt slutligen af de ändringar som skett vid fastställelsen af vår nya stadsplan.

Västerås den 13 april 1916.

Gösta Smitt.

N:o 40.

Drätselkammarens och Byggnadsnämndens utlåtanden angående föreslagen ändring af gatunamn.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 27 sistlidne januari till Byggnadsnämnden och Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Domprosten Fr. Fåhræus väckt motion angående ändrad benämning af Gåsmyregatan i sträckningen mellan Stora torget och Skolgatan, får Drätselkammaren, med öfverlämnande af Byggnadsnämndens i ärendet förda protokoll och återställande af motionen, för egen del på de skäl i motionen anförts samt med vidhållande och åberopande af sin uppfattning i förevarande fråga, då Drätselkammaren hade tillfälle att yttra sig öfver förslaget till den nu fastställda stadsplanen, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att den i nu gällande stadsplan under benämningen Gåsmyregatan upptagna gatusträckningen emellan Stora torget och Skolgatan skall erhålla benämningen Östra Kyrkogatan.

I anslutning härtill och under förutsättning af bifall till detta Drätselkammarens förslag torde det vara lämpligt, att benämningen å den väster om Domkyrkan liggande gatan, som enligt nya stadsplanen erhållit namnet Kyrkogatan ändras till Västra Kyrkogatan, hvilket Drätselkammaren härmed vill föreslå.

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Utdrag af protokoll, hållet vid Byggnadsnämndens i Västerås sammanträde d. 6 april 1916.

§ 64.

Upptogs till förnyad behandling Domprosten Fr. Fåhræus till Byggnadsnämnden för utlåtande och förslags afgifvande remitterade och under § 46 i protokollet för den 2 mars innevarande år bordlagda motion angående ändradt namn å Gåsmyregatan i dess sträckning emellan Stora torget och Skolgatan och meddelades härvid att stadsplanekommitén i anslutning till ett af stadsingeniören

framlagdt förslag till ändring af namn å vissa gator inom stadsplanen för sin del vid det förhållande att namnförändring å del af Gåsmyregatan skulle föranleda ny husnumrering för de härigenom bildade gatudelarna, hvarigenom förvirring sannolikt komme att uppstå, samt att det finge antagas att nuvarande namn åtminstone hvad anginge de yngre samhällsmedlemmarne vunnit burskap ansett namnförändring vara opåkallad och till olägenhet.

N:o 40. *Ang. föreslagen ändring af gatunamn.*

Byggnadsnämnden beslöt efter öfverläggning med två röster, däribland ordförandens utslagsröst emot två, hvilka senare tillföllo ett af Herr Danielsson väckt förslag, att gatudelen emellan Stora Torget och Skolgatan måtte benämnas Östra Kyrkogatan, ansluta sig till stadsplanekommitténs förslag att bibehålla nuvarande gatunamnet oförändradt.

Som ofvan
In fidem:
Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Då jag förnummit, att några frågor rörande stadsplanen under den närmaste framtiden komma att föreläggas Stadsfullmäktige, anhåller jag att i en i sammanhang härmed stående fråga få hos Stadsfullmäktige göra en vördsam framställning.

Den rör ett gatunamn. Drätselkammaren hade i skrifvelse af den 24 april 1910 föreslagit, att den förr s. k. Österlånggatan eller gatan mellan Stora torget och Skolgatan öster om domkyrkan skulle kallas *Östra Kyrkogatan,* i sammanhang hvarmed föreslogs, att den nuvarande Kyrkogatans namn skulle ändras till Västra Kyrkogatan. Emellertid beslöt Stadsfullmäktige under ett sammanträde den 20 juni 1910 vid afgörandet af en stor del stadsplanen rörande frågor, att den förstnämnda gatan skulle få samma namn som den norr därom belägna gatan eller Gåsmyregatan. Detta beslut måste jag af flera skäl anse förhastadt. Den gamla Gåsmyregatan går icke i alldeles rak linje med den, som senare fått detta namn. Erfarenhen har ock visat, att det är synnerligen svårt att få in i allmänna medvetandet, då det blir fråga om gator och adresser, att Gåsmyregatan är något annat och mera än den gamla krumma gatan å kyrkbacken norr om Skolgatan. Och ingen kan väl påstå, att Gåsmyregatan är ett vackert namn. Det kan af historiska och topografiska skäl väl försvaras såsom en erinran om gångna tider för den gata, som af ålder burit detta namn. Men att utsträcka namnets vidd åt annat håll, synes ingalunda lämpligt. En gata, som bildar en stark trafikled i stadens centrum, som är till en stor del byggd med synnerligen ståtliga hus, och som vetter åt domkyrkans högkor, borde icke låna ett namn af mer tvifvelaktig betydelse från en närgränsande gata.

Jag tillåter mig därför föreslå, att stadsfullmäktige ville taga denna sak under förnyad omprövning. Det af Drättselkammaren föreslagna namnet torde här

N:o 40. *Ang. föreslagen ändring af gatunamn.*

kunna komma till lämplig användning, eller ock kunde gatan få behålla sitt förra namn, Österlånggatan; samma namn skulle då också gifvas åt gatans föreslagna fortsättning ner till Stora gatan. Att namnen Västra och Östra Kyrkogatan skulle åstadkomma förväxling, behöfver man knappast befara, då sådana namn i ett flertal städer länge utan olägenhet begagnats.

Om ärendets remiss till Drätselkammaren anhålles.

Västerås den 27 jan. 1916.

Vördsamt

Fredr. Fåhræus.

N:o 41.

Drätselkammarens och Hälsovårdsnämndens skrifvelser ang. nyanskaffning af en desinfektionsugn till epidemisjukhuset.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda till Stadsfullmäktige ställda skrifvelse från Hälsovårdsnämnden af denna dag får Drätselkammaren, med tillstyrkande af den däri gjorda framställningen, föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att af lånemedel anslå ett belopp af 7,000 kronor för nyanskaffning af en desinfektionsugn vid stadens epidemisjukhus.

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt byggnadsprogrammet för den nya epidemisjukhuspaviljongen utmed Knutsgatan skall sjukhusets desinfektionsugn med därtill hörande anordningar erhålla plats i paviljongens källarvåning,

Uppförandet af denna byggnad har nu fortskridit så långt att omedelbart åtgärder för inmontering däri af desinfektionsanordningar måste vidtagas. Desinfektionsugnen har nämligen sådana dimensioner, att densamma måste inpassas å sin plats innan hvalfven öfver källaren slås.

N:o 41.

Ang. ny desinfektionsugn vid epidemisjukhuset.

Härvid har fråga uppkommit angående lämpligheten af att efter förflyttning fortfarande använda den nuvarande desinfektionsugnen, men hafva de olägenheter, som hittills varit förenade med användningen af denna, varit så stora, att Hälsovårdsnämnden för sin del anser nödvändigt att anskaffa en ny desinfektionsugn, konstruerad på annat sätt.

Nedsmittade kläder hafva i nuvarande ugnen undergått smittrening medelst upphettad lågtrycksånga, af hvilken behandling emellertid kläder af ylle samt lädervaror tagit stor skada, yllet genom att hopfilta sig och lädret genom att hårdna och därefter sönderfalla.

En desinfektionsugn, konstruerad för formalinbehandling under vacuumtryck, skadar icke däri smittrenade kläder och då sådan i öfrigt motsvarar de höga fordringar, som måste uppställas för anordningar af ifrågavarande slag, när det gäller ett modernt sjukhus, tvekar icke Hälsovårdsnämnden att förorda en ugn anordnad enligt detta system. Kostnaden för nyanskaffning af en sådan belöper sig, efter hvad Nämnden inhämtat af en på området sakkunnig firma, nämligen Värmeledningsaktiebolaget Calor, till omkring 7,000 kronor.

En omändring af den nuvarande ugnen för formalinbehandling skulle draga så ansenliga kostnader — enligt af nyssnämnda firma lämnad uppgift 5,500 kronor — att det är ekonomiskt lika fördelaktigt för staden att anskaffa en ny. Denna nyanskaffningskostnad skulle, om staden försäljer den nuvarande, minskas med dennas skrotvärde, hvilket uppgår till emellan 1,500 och 2,000 kronor. En sådan försäljning anser Hälsovårdsnämnden emellertid icke vara lämplig med hänsyn till möjligheten af att vid sjukhuset fortfarande begagna denna ugn för smittrening af mindre ömtåliga kläder samt därtill att den sedermera kan komma till användning å ny fattiggård. En omändring däraf anser Hälsovårdsnämnden icke böra ifrågakomma äfven af det skäl, att epidemisjukhuset icke kan vara i afsaknad af desinfektionsugn under tid, som skulle åtgå för omändringen och inmonteringen i källaren samt för byggnadsarbetets fullbordan. Att använda densamma under byggnadstiden med dess lifliga samfärdsel å byggnadsplatsen skulle medföra risk för smittospridning, särskildt i händelse att större epidemier härstädes skulle utbryta.

Under hänvisning till ofvanstående samt därtill att det af Stadsfullmäktige anvisade anslag för uppförande af nybyggnader vid epidemisjukhuset icke medgifver en utgift som den ifrågasatta, hemställer Hälsovårdsnämnden,

att Stadsfullmäktige för nyanskaffning af en desinfektionsugn vid stadens epidemisjukhus, konstruerad på sätt här ofvan närmare angifvits, ville anvisa ett anslag af 7,000 kronor att utgå af lånemedel.

Västerås den 18 maj 1916.

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 42.

Drätselkammarens och Folkskolestyrelsens skrifvelser angående anslag till nya skolbänkar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed öfverlämna närlagda framställning från Folkskolestyrelsen angående anslag till nya skolbänkar och under tillstyrkande af framställningen föreslå, att anslaget måtte beviljas att utgå af det i innevarande års stat afsatta förslagsanslaget.

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af barnantalets vid Västerås folkskolor starka ökning har skolans förråd af skolbänkar helt och hållet uttömts, och en brist af 15 st. — hvilken täckts genom lån från högre allm. läroverket — uppstått.

Med anledning häraf hemställer Folkskolestyrelsen om ett anslag af 1,200 kr. i och för anskaffning af 50 st. nya skolbänkar.

Västerås den 4 maj 1916.

Fredr. Fåhræus.

Em. Granér.

N:o 43.

Drätselkammarens yttrande ang. nytt formulär till uppgifter för den kommunala finansstatistiken.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Magistraten genom resolution den 1 sistlidne mars till Stadsfullmäktige öfverlämnat handlingar rörande förslag till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken med anmodan till Stadsfullmäktige att öfver förslaget afgifva yttrande samt Stadsfullmäktige den 30 i samma månad remitterat

N:o 43.

Ang. nytt formulär till uppgifter för den kommunala finansstatistiken.

ärendet till Drätselkammaren för utlåtande och upprättande af förslag till det sålunda infordrade yttrandet, får Drätselkammaren, under åberopande af närlagda utlåtande af stadskamreraren, härmed föreslå, att Stadsfullmäktige måtte afgifva underdånigt yttrande i detta ärende af följande lydelse:

"Till Konungen.

Öfver det af Kungl. Statistiska Centralbyrån uppgjorda förslaget till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstatistiken för stad få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet afgifva infordradt yttrande.

Västerås stads räkenskaper hafva liksom för en hel del andra städer nyligen omlagts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Svenska Stadsförbundets på enhetliga grunder byggda förslag till kommunal bokföring. Då det nu föreslagna formuläret i åtskilliga hänseenden skiljer sig från berörda bokföring och det skulle vålla stora olägenheter att ånyo lägga om stadens bokföring, hvilket torde blifva en nödvändig följd af det föreslagna formulärets fastställande, få Stadsfullmäktige i underdånighet framhålla önskvärdheten af, att det nya formuläret till det statistiska räkenskapssammandraget uppställes mera i öfverensstämmelse med Svenska Stadsförbundets ofvanberörda förslag till bokföring för stadskommunerna".

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

I anledning af Stadsfullmäktiges remiss å handlingarne ang. förslag till nytt formulär för uppgifter till den kommunala finansstastiken för städer får jag härmed anföra:

Förslagets antagande i sin helhet synes mig hafva till följd en omläggning af stadens räkenskaper, hvilket här i staden nyligen skett i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Sv. Stadsförbundets på enhetliga grunder byggda förslag till kommunal bokföring, något som efter hvad jag har mig bekant äfven ägt rum i flera andra städer.

Det synes mig därför önskvärdt, om det statistisk sammandraget kunde uppställas mera i likhet med Svenska Stadsförbundets ifrågavarande förslag, en åsikt, som äfven uttalats af Stadsfullmäktige i Lund.

Västerås den 18 maj 1916.

Bernh. Carlson.

N:o 44.

Drätselkammarens och Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag ang. nya taxor för elektrisk ström.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna närlagda skrifvelse från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående nya taxor för elektrisk ström samt under förmälan, att förslaget tillkommit efter samarbete mellan styrelsen och Drätselkammaren och att därvid styrelsen gått med på en del af Drätselkammaren önskade förändringar i styrelsens ursprungliga förslag, tillstyrka bifall till det af Vatten- och Gasverkstyrelsen framlagda förslaget.

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Västerås stad numera erhåller elektrisk ström från staten, böra en del ändringar i och tillägg till nu gällande taxor för begagnande af ström från stadens elektricitetsverk vidtagas, och får Vatten- och Gasverksstyrelsen med anledning häraf framlägga följande förslag till

TAXOR

för begagnande af elektrisk ström från Västerås Stads Elektricitetsverk

Taxa 1. Tariff för kraft. Växelström, normalspänning 6 000 volt.
(För större abonnenter med kontinuerlig drift).

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

a) ett grundpris af kr. 80: — per maximal kilowatt och år;

b) ett förbrukningspris af 3,5 öre kilowattimmen för de första 40,000 kilowattimmarna,
3 öre kilovattimmen för de följande 40,000 kilowattimmarna,
2,5 „ „ „ „ „ 70,000 „
2 „ „ „ allt därutöfver.

Minsta effektbelopp, hvarom aftal kan träffas, är 20 kilowatt.

Betalning utgår med följande minimibelopp:

a) 80 % af den effekt, som af abonnenten för året rekvirerats;

b) en förbrukningsafgift, motsvarande 1,800 timmars användningstid per

driftsår af det effektbelopp, för hvilket grundpris enligt förestående bestämmelser skall utgå. N:o 44. *Ang. nya taxor för elektrisk ström.*

För del af år beräknas grundpris efter kr. 1:60 pr kilowatt och vecka, därvid påbörjad vecka räknas som hel sådan.

Till grund för beräkning af maximalbelastningen lägges medelvärdet af årets fyra högsta månadsafläsningar.

Enligt denna taxa uttagen ström får äfven användas för belysningsändamål i de fabrikslokaler, inom hvilken kraften användes.

Vid tillfällen då staten på grund af lågvatten i Dalälfven inskränker kraftleveransen, äger Styrelsen rätt att tillämpa s. k. spärrtid under hvilken abonnenterna få uttaga ström efter taxa 2.

Taxa 2. Tariff för kraft och värme. Likström och lågspänd växelström.

(För mindre abonnenter med intermittent strömuttagning).

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

de första 2,000 kilowattimmarna med 17 öre pr kilowattimme,
„ följande 8,000 „ „ 15 „ „ „
och allt därutöfver „ 13 „ „ „

Årliga afgiften beräknas i hvarje fall till 25 kronor, äfven om förbrukningen icke skulle motsvara denna summa. Abonnent äger dock att utfå kraftström efter samma pris som för belysningsström, i hvilket fall han ej är skyldig att erlägga nämnda minimiafgift.

Taxa 3. Kombinerad tariff för kraft och värme. Likström och lågspänd växelström.

(För mindre och större abonnenter med kontinuerlig drift).

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom samma egendom betalas:

kr. 85: — pr maximal kilowatt och år samt 5 öre kilowattimmen.

Minsta belopp, hvarom aftal kan träffas, är 1 kilowatt.

Till grund för beräkning af maximalbelastningen lägges medelvärdet av årets fyra högsta månadsafläsningar.

Taxa 4. Belysningstariff. Likström och lågspänd växelström.

(För belysningsabonnenter).

Af förbrukningen under ett kalenderår hos samma konsument inom sagda egendom betalas:

de första 1,000 kilowattimmarna med 33 öre pr kilowattimme,
„ följande 4,000 „ „ 28 „ „ „
och allt därutöfver „ 25 „ „ „

Taxa 5. Specialtariff. Likström och lågspänd växelström.

(För mindre kraftabonnenter, som samtidigt uttaga belysningsström för sin drift).

Vid kraftanläggningar intill 3 kilovatts anslutningsvärde kunna lampor kopplas efter kraftmätaren (enligt taxa 2) mot en årlig tilläggsafgift per ansluten lampa af kr. 4: —. Högsta tillåtna lampstorlek är 30 watt.

N:o 44.
Ang. nya taxor för elektrisk ström.

Taxa 6. Ackordstariff för belysning. Likström och lågspänd växelström.
(För små belysningsabonnenter).

Vid årsackord, utan uppmätning af strömförbrukningen, men med strömbegränsare (för kontroll af belastningen), betalas *för hvarje enhet af 10 watt. och år kr. 3: —.*

Minsta belopp, hvarom aftal kan träffas, är 20 och största 120 watt., motsvarande resp. 1 st. 16- och 4 st. 25-ljus lampor. Lampantalet får icke öfverstiga 4 stycken.

Taxa 7. Värmetariff. Likström och lågspänd växelström.
(För värmeändamål).

För energi till värmeändamål betalas ett grundpris per maximal ansluten kilowatt. och år af kr. 30: — samt ett förbrukningspris af 1,5 öre pr kilowattimme.

Dylik energi står till konsumentens förfogande endast under natten å tid, ej understigande 8 timmar, som af elektricitetsverket särskildt för hvarje fall bestämmes.

Genom ofvanstående taxor har styrelsen velat vinna, att elektriska strömmen blir tillgänglig för olikartade behof. Därigenom blifver den från staten abonnerade kraften bäst utnyttjad, samtidigt som allmänheten har gagn och glädje af denna staden tillförda kraftkälla.

Högspänd växelström enligt taxan 1 afgifves i samma form, som staden mottager denna ström. Någon transformering med ty åtföljande förluster behöfver staden alltså i detta fall icke vidkännas. Dels härtill och dels till den omständigheten, att den enskilde för att kunna tillgodogöra sig dylik ström måste anskaffa transformatorer och härför erforderlig instrumentering, har hänsyn tagits vid prisets fastställande. Liksom fallet är i flera andra svenska städer och samhällen har styrelsen ansett, att äfven i Västerås förbrukare af dylik ström böra få använda densamma äfven till för fabriksdriften erforderlig belysning.

Taxan 2 är en omändring af nuvarande taxa, enligt hvilken priset utgår med 20 öre kilowattimmen med rabatter upp till 20 %. Denna taxa är afsedd för kraftförbrukare, som icke hafva kontinuerlig drift. Sedan staden mottager kraft från staten, anser styrelsen, att en del smärre prissänkningar kunna ske, äfvenså att rabattsystemet bör borttagas och i dess ställe den enklare och mera rättvisa form, taxan utvisar, införas.

Strängt taget skulle priset för lågspänd växelström vara så mycket lägre än priset för likström, som motsvaras af förlusterna vid strömmens omformning till sådan, men då växelström i allmänhet icke torde blifva tillgänglig inom stadens centralare delar, som redan äro försedda med likströmsledningar, utan endast i stadens utkanter, skulle, om vidrörda förhållanden gjordes gällande, innevånarna därstädes komma i åtnjutande af ett lägre strömpris, hvilket styrelsen icke funnit rättvist och för den skull i taxan insatt ett medelvärde mellan lik- och växelström.

Taxan 3 är lika med nuvarande taxan för likström, blott att en för den enskilde välbehöflig prissänkning företagits, nämligen grundpriset från 90 till 85 kronor och förbrukningspriset från 6 till 5 öre samt att tilläggspriset för ström under nattetid skulle bortfalla, ity att verket numera icke är beroende af sitt ackumulatorbatteri för tillhandahållande af ström under berörda tid.

N:o 44.
Ang. nya taxor för elektrisk ström.

I taxan 4, hvilken afser belysningstariffen, har den förändringen vidtagits, att grundpriset sänkts från 36 till 33 öre kilowattimmen, samt att av förut anförda skäl rabatterna ersatts på sätt taxan utvisar. Nuvarande taxa medgifver 5 % rabatt vid en årsförbrukning av 1,000, 10 vid 2,500, 15 vid 5,000 och 20 % vid 10,000 kilowattimmar. En sänkning af belysningspriset från det nuvarande till de i taxa 4 föreslagna pris skulle, om 1915 års siffror läggas till grund för beräkningen, för nämnda år medfört en minskning i elektricitetsverkets inkomster med cirka 10,000 kronor.

Taxan 5 skall göra det möjligt för en mindre kraftförbrukare att genom anslutning af sina lampor på motorns mätare slippa ifrån dubbla mätare. Belysningsströmmen betalas sålunda efter 17 öre kilowattimmen, och mellanafgiften mellan detta och belysningsströmpriset är beräknad till kr. 4: — pr år och 25 normalljus lampa.

Taxan 6 är en komplettering af nu gällande taxa, enligt hvilken det är tillåtet att i rum med normal dagsbelysning uttaga ström till belysning efter 6 kr. pr 16- och 9 kr. pr 25 normalljus lampa och år med rätt få använda intill högst 4 st. lampor. Enär abonnenter ofta nog användt sig af större lampenheter än de kontraherade, böra s. k. strömbegränsare, hvilka numera i ett flertal städer användas i stor omfattning, införas. Strömbegränsaren inkopplas i abonnentens installation och inställes för den abonnerade strömeffekten. Öfverskrides denna, t. ex. genom anbringande af för stora lampor så kopplar strömbegränsaren ifrån strömmen för en liten stund eller också åstadkommer, att ljuset börjar blinka. Taxan är afsedd för mindre förbrukare med små lägenheter och enkelrum. Priset på strömbegränsare, hvilka hyresfritt skulle tillhandahållas af elektricitetsverket, är omkring 8 kronor stycket.

För möjliggörande för afnämarne att efter denna tariff äfven använda sig af elektrisk belysning i förstugorna, bör bestämmelsen rörande att ljuset endast får användas i rum men normal dagsbelysning bortfalla.

Enär dylik tariff lätt medför slöseri, anser styrelsen, att densamma icke skall få tillämpas i större utsträckning än som framgår af taxan.

Taxan 7 är afsedd dels att förskaffa staden inkomster på den öfverloppskraft, öfver hvilken verket förfogar nattetid, och dels att sätta den enskilde i tillfälle att mot en rimlig kostnad använda sig af elektrisk uppvärmning. Värmeström blir alltså endast tillgänglig i den omfattning, öfverloppskraft finnes att tillgå.

Enär vid ett elektricitetsverk en del specialfall kunna förekomma, då fastställda taxor icke äro tillämpliga, vore det för vinnande af tid önskvärt, om hvarje dylikt fall icke behöfde hänskjutas till Stadsfullmäktige, utan styrelsen erhölle Stadsfullmäktiges bemyndigande att träffa aftal.

För år 1915 skulle de af styrelsen genom de nya taxorna föreslagna prisreduktioner medfört en minskning i elektricitetsverkets inkomster med inalles omkring 17,000 kronor.

I anseende till elektricitetsverkets ekonomi, sådan den af 1915 års styrelseberättelse framgår, samt med beaktande af att självkostnaden för den elektriska strömmen numera, sedan kraft erhålles från staten, är lägre än förut, anser styrelsen, att de prisreduktioner, nya taxorna innebära, kunna utan olägenhet vidtagas.

För det fall Stadsfullmäktige godkänna styrelsens här framlagda förslag till taxor, anser styrelsen, att desamma böra träda i kraft från och med afläsningen

N:o 44.
Ang. nya taxor för elektrisk ström.

för innevarande års andra kvartal, med undantag af taxan 1, som bör träda i kraft omedelbart efter Stadsfullmäktiges godkännande.

I innevarande års budget för verket beräknad vinst torde dock erhållas.

Slutligen får styrelsen hemställa, att Stadsfulläktige

dels ville antaga de af styrelsen här föreslagna taxor för afgifvande inom stadens jurisdiktion af elektrisk ström, dels ville besluta, att dessa taxor skola gälla från och med afläsningen af mätarna för innevarande års andra kvartal, med undantag af taxan 1, som omedelbart efter Stadsfullmäktiges antagande skulle träda i kraft,

dels ock ville bemyndiga Vatten- och Gasverksstyrelsen att i sådana undantagsfall, för hvilka uppgjorda taxor till äfventyrs icke kunna tillämpas, bestämma efter hvilket pris ström lämpligen bör utlämnas.

Västerås den 13 april 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Anderson.

Gerh. Gustafson.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 25 Maj. X.

N:o 45.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsens närlagda berättelse för år 1915 får Drätselkammaren härmed öfverlämna med förmälan, att Drätselkammaren icke har något att i anledning af densamma erinra.

Västerås den 18 maj 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen får härmed öfverlämna 1915 års förvaltningsberättelse för stadens vatten- och afloppsledningss- samt gas- och elektricitetsverk.

Nedanstående sammanställning visar verkens inkomster och utgifter m. m.

	1914	1915	Ökning	1915 enligt budgeten
Vattenverkets inkomster	81,103: 86	88,437: 66	7,333: 80	77,200: —
Utgifter	77,594: 62	81,985: 57	4,390: 95	77,200: —
Vinst	3,509: 24	6,452: 09		
Gasverkets inkomster.....	165,131: 07	242,600: 39	77,469: 32	187,440: —
Utgifter	145,634: 02	229,202: 38	83,568: 36	174,000: —
Vinst	19,497: 05	13,398: 01		13,440: —
Elektricitetsverkets inkomster...	177,903: 30	213,822: 73	35,919: 43	186,205: —
Utgifter	151,294: 06	167,867: 21	16,573: 15	156,900: —
Vinst	26,609: 24	45,955: 52		29,305: —
Afloppsledningarnas utgifter ...	23,085: 13	29,904: 95	6,819: 82	30,600: —
Inkomster		4,961: 76		3,100: —
Utgifter netto		24,943: 19		27,500: —

Verkens nettovinst utgör alltså kr. 65,805: 62 mot beräknade kr. 42,745: —. Efter afdrag af afloppsledningarnas nettoutgifter kr. 24,943: 19 återstår kr. 40,862: 43 mot i budgeten beräknade kr. 15,245: —.

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Utgifterna hafva öfverstigit de i budgeten beräknade med:

För gasverket c:a ..... Kr. 55,000: —
„ vattenverket c:a ..... „ 5,000: —
„ elektricitetsverket c:a ..... „ 11,000: —

Ökningen i vattenverkets utgifter beror dels på stegrade pris å brännmaterial och dels på större drift än som beräknats, hvarjämte äfven underhållet kräft större kostnad än den i budgeten insatta.

Ökningen af utgifterna för gasverket beror på de enormt stegrade kolprisen, hvarjämte underhållet kräft större kostnader, hufvudsakligen beroende på erforderliga ommurningar av ugnar i större omfattning än som var beräknadt.

Ökade kostnader för elektricitetsverket är en följd af ökad omsättning och stegradt pris å brännmaterial.

På verkens utgiftssida har äfven tillkommit kr. 3,434: —, utgörande dyrtidstillägg för en del befattningshafvare vid verken; detta jämlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 25 nov. 1915.

Beträffande inkomsterna hafva dessa öfverstigit de beräknade med:

För vattenverket c:a ..... Kr. 11,000: —
„ gasverket c:a ..... „ 55,000: —
„ elektricitetsverket c:a ... „ 27,000: —

och, såsom af föregående framgår, det verkliga öfverskottet det beräknade med c:a kr. 25,000: —.

Anslag af lånemedel för nyanskaffningar och nyanläggningar utgjorde kr. 177,100: —. Verkliga kostnaden för dessa ändamål, inberäknadt den i 1914 års styrelseberättelse omnämnda brist, kr. 10,916: 19, uppgick till kr. 156,148: 42, hvadan alltså å dessa anslag uppstått en besparing af kr. 20,951: 58.

Mindre förekomst af berg och mindre schaktning än som beräknats gjorde att besparingar uppstodo å anslagen till ledningsarbeten i Allé- och Rudbäcksgatorna.

Att anläggningskostnaden för hufvudafloppet i Västra utstaden väsentligt understeg den beräknade berodde på betydligt mindre förekomst af berg, förmånligare entreprenad och lägre materialkostnader än som beräknats samt därpå att lågt vattenstånd i Mälaren underlättade arbetena med korsningen af järnvägsspåren och ledningens utdragande i Mälaren.

De besparade medlen anser Styrelsen böra användas för blifvande nyanläggningar, och hemställer Styrelsen att senare få framlägga förslag häröfver.

Västerås den 30 april 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Styrelseberättelse.

Jämlikt föreskrifterna i § 10 af reglementet för vatten- och afloppsledningssamt gas- och elektricitetsverken i Västerås lämnas härmed redogörelse för verksamheten under år 1915.

Merkantila uppgifter.

Utgifter för verkens gemensamma förvaltning.

Löner:

Enl. budgeten		Verkl. kostnad
6,500: —	Föreståndaren	6,500: —
3,000: —	Assistenten	3,000: —
3,700: —	Kamreraren	3,700: —
1,800: —	Kassörskan	1,800: —
1,500: —	Kontorsbiträdet	1,500: —
1,500: —	Extra kontorsbiträdet	1,500: —
1,800: —	Tekniska biträdet	1,800: —
2,100: —	Förrådsförmannen	1,925: —
4,500: —	Mätareafläsare och inkasserare	4,403: 29
500: —	Siffergranskaren	500: —
550: —	Springgossar	530: —
27,450: —	Kronor	27,158: 29

5,600: —	Hvaraf påföres Vattenverket	5,600: —	
8,400: —	„ „ Gasverket	8,400: —	
8,400: —	„ „ Elektr.-verket	8,400: —	
2,500: —	„ „ Afloppsledningarna	2,500: —	
2,550: —	„ „ Installationsarbeten	2,258: 29	27,158: 29

Diverse utgifter.

1,200: —	Läkarearvode, sjukhjälp, medicin och olycksfallsförsäkr.	1,195: 63
3,000: —	Räkenskapsböcker, skrif- och ritmaterial, postporto, annonser m. m.	2,590: 22
1,100: —	Telefonafgifter	955: 90
2,500: —	Renhållning, eldning, städning och belysning	2,820: 83
2,200: —	Underhåll af kontors- och förrådsbyggnader samt div. för verken gemensamma verktyg och inventarier	2,889: 21
500: —	Diverse, såsom resor, föreningsafgifter m. m.	574: 75
10,500: —	Kronor	11,026: 54

N:o 45. *Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.*

Enl. budgeten			Verkl. kostnad
2,500: —	Hvaraf påföres Vattenverket	2,600: —	
3,100: —	„ „ Gasverket	3,300: —	
3,100: —	„ „ Elektr.-verket	3,300: —	
1,300: —	„ „ afloppsledningarna	1,326: 54	
500: —	„ „ installationsarbeten	500: —	11,026: 54

Vattenverket.

Inkomster:

			Verkl. inkomster
76,700: —	Vatten enligt kontrakt	25,603: 99	
	„ genom mätare	59,061: 26	
	Hyror för vattenmätare	2,631: 91	87,297: 16
500: —	Hyror för bostadslägenheter vid gamla vattenverket	455: —	
—	Ränteinkomster	185: 50	
—	Installationsarbeten m. m.	500: —	1,140: 50
77,200: —		Summa inkomster	88,437: 66

Utgifter:

			Verkl. utgifter
	Driftkostnader:		
13,500: —	Elektrisk ström, kol, smörjoljor m. m.		16,546: 64
	Underhållskostnader:		
5,800: —	Fastigheter, maskiner, ledningsnät, mätare m. m.		6,309: 34
	Aflöningar och pensioner:		
5,600: —	Förvaltningen enligt ofvan	5,600: —	
2,150: —	Maskinmästaren	2,150: —	
	(Bostad med vedbrand in natura 300: —).		
1,450: —	En maskinist	1,450: —	
	(Bostad med vedbrand in natura 300: —).		
700: —	En extra maskinist sommartid, då nattdrift erfordras	725: —	
	(Bostad med vedbrand in natura 275: —).		
1,800: —	Rörnätsförmannen	1,800: —	
1,450: —	Vårdaren af vattenborgen	1,450: —	
2,500: —	Pension till förre assistenten F. G. Lönnqvist	2,500: —	15,675: —
	Diverse utgifter:		
2,500: —	Förvaltningen enligt ofvan	2,600: —	
650: —	Brandstodsafgifter och utskylder	456: 29	
1,175: —	Afgift t. staten för vattenverket i Hesslö 500: —		
	Afgift till arrendatorn af Hesslö egend. 500: —		
	Arrende för mark, Hamre egendom 150: —		
	D:o d:o, C. Pettersson i Vallby 25: —	1,175: —	
39,275: —		Transport 4,231: 29	38,530: 98

Enl. budgeten			Verkl. utgifter
39,275: —	Transport	4,231: 29	38,539: 98
325: —	Bränsle till maskinisterna vid Hesslöverket...	204: —	
100: —	Analyser, skjutsar m. m.	50: —	
100: —	Afskrifning af div. fordringar	—: —	
168: 47	Diverse	224: 75	
—	Dyrtidstillägg till en del befattningshafvare vid verket enl. Stadsfullm. beslut d. 25/11 1915	1,000: —	5,710: 04
	Ränta och amortering:		
	Enligt särskild plan:		
21,748: 25	Ränta	22,424: 85	
17,183: 28	Amortering	17,019: 70	39,444: 55
78,900: —		Kronor	83,685: 57
	Som minskas med afloppsledningarnas och gasverkets andel i aflöning till förmän:		
1,700: —	Afloppsledningarna 1,000: —, gasverket 700: —		1,700: —
77,200: —		Kronor	81,985: 57
	Nettovinst		6,452: 09
77,200: —		Summa Kronor	88,437: 66

Afloppsledningarna.

Utgifter:

	Driftkostnader:		
2,500: —	Förvaltningen enligt ofvan	2,500: —	
1,000: —	Andel i aflöning till förmän vid verket	1,000: —	
3,000: —	Spolning af ledningar samt rensning af brunnar	2,619: 17	6,119: 17
	Underhållskostnader:		
2,861: 26	Underhåll af ledningsnät med tillhörande brunnar		2,488: 20
	Diverse utgifter:		
1,300: —	Förvaltningen enligt ofvan	1,326: 54	
—	Dyrtidstillägg till en del befattningshafvare enl. Stadsfullm. beslut den 25/11 1915	434: —	1,760: 54
	Ränta och amortering:		
	Enl. planen för obligationslånens amortering:		
14,403: 27	Ränta	14,148: 28	
5,535: 47	Amortering	5,388: 76	19,537: 04
30,600: —		Kronor	29,904: 95
	Hvarifrån afgå följande inkomster:		
3,000: —	Afgifter för vattenklosetter	4,861: 76	
100: —	Afgift för en afloppsbrunn vid egendomen N:o 63 Jakobsberg, S:t Ilians socken	100: —	4,961: 76
27,500: —		Summa utgifter Kronor	24,943: 19

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Gasverket.

Inkomster:

Enl. budgeten			Verkl. inkomster
29,440: —	Allmänna belysningen		26,981: 50
109,000: —	Enskild gasförbrukning	129,089: 33	
	Hyror för gasmätare	5,909: 63	134,998: 96
48,000: —	Koks	72,851: 06	
	Stenkolstjära	6,525: 59	
	Retortgrafit	183: 58	79,560: 23
1,000: —	Installationsarbeten m. m.	800: —	
	Ränteinkomster	259: 70	1,059: 70
187,440: —	Summa inkomster Kronor		242,600: 39

Utgifter:

			Verkl. utgifter
	Driftkostnader:		
85,000: —	Gaskol	132,373: 01	
10,600: —	Öfriga kostnader	10,260: 43	142,633: 44
	Underhållskostnader:		
11,500: —	Fastigheter, ugnar, ledningar, gaslyktor och gasmätare	17,656: 93	
2,900: —	4:de årets amortering å 1912 års reparation i gasverket	2,900: —	20,556: 93
	Aflöningar och pensioner:		
8,400: —	Förvaltningen enligt ofvan	8,400: —	
2,250: —	Gasmästaren (Bostad med vedbrand och belysning in natura 400: —).	2,250: —	
10,000: —	Eldare	10,905: 01	
700: —	Andel i aflöning till rörnätsförmannen vid vattenverket	700: —	
500: —	Andel i pension till fr. Anna Gedda	500: —	22,755: 01
	Diverse utgifter:		
3,100: —	Förvaltningen enligt ofvan	3,300: —	
2,500: —	Brandstodsafgifter och utskylder	2,503: 89	
180: —	Bränsle och lyse till gasmästaren	203: 90	
1,855: —	1/3 af anskaffningskostnaden för fjärrtändare till gaslyktorna	1,855: —	
1,500: —	Andel i kostnaden för iordningsställande af förrådsplats vid hamnen	1,400: —	
350: —	Afskrifning af diverse fordringar	126: 66	
217: 17	Diverse	307: 99	
—	Dyrtidstillägg till en del befattningshafvare enl. Stadsfullm. beslut den 25/11 1915	1,000: —	10,697: 44
141,552: 17	Transport		196,642: 82

Enl. budgeten			Verkl. utgifter
141,552: 17		Transport	196,642: 82
	Ränta och amortering:		
	Enl. särskild plan:		
14,891: 18	Ränta	15,742: 38	
17,556: 65	Amortering	16,817: 18	32,559: 56
174,000: —		Kronor	229,202: 38
13,440: —	Nettovinst	„	13,398: 01
187,440: —		Summa Kronor	242,600: 39

Elektricitetsverket.

Inkomster:

			Verkl. inkomster
3,205: —	Allmänna belysningen		3,008: 02
182,000: —	Enskild förbrukning, belysningsström	119,858: 26	
	„ „ kraftström	79,532: 92	
	Hyror för elektriska mätare	10,004: 55	209,395: 73
1,000: —	Installationsarbeten	1,122: 15	
—	Ränteinkomster	296: 83	1,418: 98
186,205: —		Summa inkomster Kronor	213,822: 73

Utgifter:

	Driftkostnader:			
30,000: —	Elektrisk ström från staten	3,782: 08		
	Brännolja	32,860: 17	36,642: 25	
5,000: —	Öfriga kostnader		5,781: 98	42,424: 23
	Underhållskostnader:			
12,500: —	Fastigheter, maskiner, batteri, ledningsnät och mätare			13,525: 37
	Aflöningar och pensioner:			
8,400: —	Förvaltningen enligt ofvan		8,400: —	
2,350: —	Maskinmästaren		2,350: —	
	(Bostad med värme och belysning in natura kr. 400: —).			
1,650: —	En maskinist		1,650: —	
1,650: —	„ „		1,650: —	
1,000: —	Extra maskinist, vintertid		1,025: —	
2,250: —	Förste montören		2,250: —	
1,800; —	Mätarejusteraren		1,800: —	
1,200: —	Extra montör		1,472: 52	
500: —	Andel i pension till fr. Anna Gedda		500: —	21,097: 52
68,300: —			Transport	77,047: 12

N:o 45. *Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.*

Enl. budgeten				Verkl. utgifter
68,300: —			Transport	77,047: 12
	Turbinhusdriften:			
3,000: —	Arrende för vattenfallet i Svartån		3,000: —	
3,000: —	Aflöning för tillsyn af maskiner och reglering af dammluckor		3,000: —	
600: —	Övriga kostnader för drift och underhåll		1,147: 20	7,147: 20
	Diverse utgifter:			
3,100:	Förvaltningen enl. ofvan		3,300: —	
3,500: —	Brandstodsafgifter och utskylder		2,784: 35	
180: —	Bränsle och lyse åt maskinmästaren		185: 31	
750: —	Andel i kostnaden för iordningsställande af förrådsplatsen vid hamnen		653: 46	
350: —	Afskrifning af diverse fordringar		301: 20	
253: 34	Diverse		541: 80	
—	Dyrtidstillägg till en del befattningshafvare enl. Stadsfullm. beslut den 25/11 1915		1,000: —	8,766: 12
	Ränta och amortering:			
	Enl. särskild plan:			
33,143: 40	Ränta: Elektricitetsverket	34,015: 02		
2,490: 07	„ Turbinhuset	2,490: 08	36,505: 10	
36,469: 29	Amortering: Elektricitetsverket	36,637: 75		
1,763: 90	„ Turbinhuset	1,763: 92	38,401: 67	74,906: 77
156,900: —			Kronor	167,867: 21
29,305: —	Nettovinst		„	45,955: 52
186,205: —			Summa Kronor	213,822: 73

N:o 45.
Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Sammanställning öfver verkens inkomster och utgifter åren 1912—1915.

	Inkomster	Utgifter			Nettovinst
		Drift o. underhåll	Ränta och amortering	Summa utgifter	
Vattenverket					
år 1912	66,708: 66	34,337: 37	30,954: 55	65,291: 92	1,416: 74
„ 1913	69,320: 10	37,159: 91	32,160: 19	69,320: 10	–
„ 1914	81,103: 86	40,870: 37	36,724: 25	77,594: 62	3,509: 24
„ 1915	88,437: 66	42,541: 02	39,444: 55	81,985: 57	6,452: 09
Gasverket					
år 1912	134,190: 93	97,542: 86	16,318: 91	113,861: 77	20,239: 16
„ 1913	151,983: 18	106,503: 14	19,918: 60	126,421: 74	25,561: 44
„ 1914	165,131: 07	118,591: 23	27,042: 79	145,634: 02	19,497: 05
„ 1915	242,600: 39	196,642: 82	32,559: 56	229,202: 38	13,398: 01
Elektricitetsverket					
år 1912	130,264: 43	54,221: 11	56,397: 23	110,618: 34	19,646: 09
„ 1913	154,720: 11	61,798: 42	65,055: 83	126,854: 25	27,865: 86
„ 1914	177,903: 30	81,621: 16	69,672: 90	151,294: 06	26,609: 24
„ 1915	213,822: 73	92,960: 44	74,906: 77	167,867: 21	45,955: 52
Afloppsledningarna					
år 1912	—	9,662: 41	10,557: 69	20,220: 10	—
„ 1913	—	9,869: 18	11,391: 04	21,260: 22	—
„ 1914	—	7,505: 03	15,580: 10	23,085: 13	—
„ 1915	4,961: 76	10,367: 91	19,537: 04	29,904: 95	—

Sammanställning öfver verkens anläggnings- och bokförda värden år 1915 samt amortering under åren 1912—1915.

Vattenverket.

	Byggnader, maskiner o. ledningsnät	Mätare	Summa
Anläggnings- resp. anskaffningsvärde t. o. m. år 1915	465,540: 80	28,275: 33	493,816: 13
Bokfördt värde $^{31}/_{12}$ 1915	416,839: 22	21,140: 71	437,979: 93
Amortering under åren 1912—1915	48,701: 58	7,134: 62	55,836: 20

Gasverket.

Anläggnings- resp. anskaffningsvärde t. o. m. år 1915	312,051: 34	94,420: 82	406,472: 16
Bokfördt värde $^{31}/_{12}$ 1915	285,734: 43	75,686: 70	361,421: 13
Amortering under åren 1912—1915	26,316: 91	18,734: 12	45,051: 03

Elektricitetsverket och Turbinhuset.

Anläggnings- resp. anskaffningsvärde t. o. m. år 1915	781,242: 88	111,507: 23	892,750: 11
Bokfördt värde $^{31}/_{12}$ 1915	675,078: 30	87,722: 10	762,800: 40
Amortering under åren 1912—1915	106,164: 58	23,785: 13	129,949: 71

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Afloppsledningarna.

	Byggnader, maskiner o. ledningsnät	Mätare	Summa
Anläggningsvärde t. o. m. år 1915	336,793: 61	—	336,793: 61
Bokfördt värde 31/12 1915	320,307: 20	—	320,307: 20
Amortering under åren 1912—1915	16,486: 41	—	16,486: 41

Kontors- och förrådsbyggnader samt inventarier.

	Byggnader	Inventarier	Summa
Anläggnings- resp. anskaffningsvärde t. o. m. år 1915	31,893: 91	20,911: 53	52,805: 44
Bokfördt värde 31/12 1915	30,349: —	15,200: —	45,549: —
Amortering under åren 1912—1915	1,544: 91	5,711: 53	7,256: 44

Nyanläggningar och nyanskaffningar.

Lånemedel.

	Verkl. kostn. Kr.	Datum	Ansl. belopp Kr.	+ öfverskott — brist
Å diverse anslag besparade medel vid 1915 års början (se 1914 års Styrelseberättelse) reserverade för särskildt behof enl. Stadsfullmäktiges beslut den 21/6 1912 ... Kr. 5,000: —				
Brist i anslag från föregående år enl. 1914 års Styrelseberättelse	10,916: 19			— 10,916: 19
Nyanläggningar, fullbordade 1915:				
Serviser samt diverse mindre utsträckningar af ledningar för verken	18,240: 89	18/12 1914	20,000: —	+ 1,759: 11
Vatten-, aflopps- och gasledningar i *Allégatan* dels mellan Östermalms- och Utanbygatorna och dels mellan Nygatan och Kopparbergsvägen	4,073: 36	18/12 1914	8,000: —	+ 3,926: 64
Vatten-, aflopps- och gasledningar i *Rudbecksgatan* mellan Herrgårds- och Tessingatorna	10,088: 41	18/12 1914	13,500: —	+ 3,411: 59
Vatten- och gasledningar i *Kyrkogatan* mellan Skolgatan och Konsistoriet	2,139: 21	18/12 1914	2,000: —	— 139: 21
Transport	45,458: 06		43,500: —	— 1,958: 06

	Verkl. kostn. Kr.	Datum	Ansl. belopp Kr.	+ öfverskott — brist
Transport	45,458: 06		43,500: —	— 1,958: 06
Hufvudafloppsledning å stadsområdet väster om stadsplanen mellan stadens gräns och Jakobsberg vid lägenheten Almelund och Mälaren samt vatten-, aflopps-, gas- och elektr. ledningar inom kv. Jeanette och Jenny	55,774: 64	28/8 1913	76,600: —	+ 20,825: 36
Vatten- och gasledningar i *Annedalsgatan och Köpingsvägen*	7,193: 47	19/6 1914	6,400: —	— 793: 47
Hufvudvattenmätare vid Hesslöverket	4,644: 36	19/12 1913	5,000: —	+ 355: 64
Jordkabel i *Slottsgatan* mellan Öfre Trädgårdsgatan och Teatern	880: 91	18/12 1914	600: —	— 280: 91
Nyanskaffningar 1915:				
Vattenmätare... 1,231: 91				
Gasmätare ... 14,462: 70				
Elektr. mätare ... 25,086: 90				
Div. inventarier 1,415: 47	42,196: 98	18/12 1914	45,000: —	+ 2,803: 02
Besparade medel vid 1915 års slut ofvannämnda reserverade... Kr. 5,000: —				
Öfverskott å ofvannämnda anläggningar	20,951: 58			
Kronor	177,100: —		177,100: —	+ 20,951: 58

N:o 45.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Tekniska uppgifter.

Vattenverket.

Fördelning af det förbrukade vattnet.

Förbrukat vatten	År			Jämförelse mellan åren			
				1913 o. 1914		1914 o. 1915	
	1913	1914	1915	ökning i			
	m³	m³	m³	m³	%	m³	%
För hushållsbehof	611618	596352	639068	— 15266	2,5	42716	7,2
„ industriella behof	88688	124057	140873	35369	39,9	16816	13,5
„ allmänna behof, såsom vattenkastare, urinoarer, dricks- och spolposter, gräsmattor, gatuspolning, brandändamål, äfvensom läckage m. m.	40000	42000	45000	2000		3000	
Summa förbrukning	740306	762409	824941	22103		62532	

Utdrag ur driftrapporten.

Månad	Drifttid för pump N:o						Uppfordrat vatten	Förbrukadt vatten	Medelvattenstånd i brunn N:o									Mälarens medelvattenstånd	Vattnets temperatur
	1		2		3				1			2			3				
									före pumpning	efter pumpning	Diff.	före pumpning	efter pumpning	Diff.	före pumpning	efter pumpning	Diff.		
	tim.	min.	tim.	min.	tim.	min.	m³	m³	+m.	+m.	m.	+m.	+m.	m.	+m.	+m.	m.		°C.
Jan.	68	30	44	45	261	45	55056	55380	4,21	3,56	0,65	4,21	3,02	1,19	4,21	3,40	0,81	4,00	4,0
Febr.	57	45	32	30	253	15	51788	51599	4,15	3,60	0,45	4,15	3,00	1,15	4,15	3,30	0,85	3,95	4,0
Mars	117	30	69	00	255	00	59398	59458	4,07	3,30	0,77	4,05	2,76	1,29	4,07	3,22	0,85	3,94	4,0
April	147	00	85	00	243	45	61299	61278	4,19	3,12	1,07	4,19	2,65	1,54	4,19	3,50	0,69	4,15	4,3
Maj	253	00	198	15	222	30	72060	71863	4,29	1,75	2,54	4,29	1,75	2,54	4,29	3,47	0,82	4,28	6,1
Juni	212	15	204	00	255	00	76742	76926	4,20	2,01	2,19	4,20	2,01	2,19	4,20	3,38	0,82	4,23	7,8
Juli	209	30	194	15	283	30	80361	80317	4,04	1,95	2,09	4,04	1,95	2,09	4,04	3,17	0,87	4,22	9,5
Aug.	183	15	169	15	291	15	78180	78254	4,11	2,24	1,87	4,11	2,24	1,87	4,11	3,30	0,81	4,21	10,0
Sept.	206	30	206	00	261	30	76995	76731	4,07	2,38	1,69	4,07	2,38	1,69	4,07	3,33	0,74	4,23	9,0
Okt.	333	45	271	15	107	15	74578	74965	4,19	2,05	2,14	4,19	2,05	2,14	4,19	3,59	0,60	4,05	7,6
Nov.	14	00	2	00	371	45	68333	68295	4,15	4,00	0,15	4,15	3,25	0,90	4,15	3,25	0,90	4,09	5,7
Dec.	—	—	—	—	382	45	70135	69875	4,21	4,08	0,13	4,21	3,34	0,87	4,21	3,34	0,85	4,35	4,3
S:ma	1803	00	1476	15	3189	15	824925	824941	4,16	2,84	1,32	4,16	2,53	1,63	4,16	3,35	0,81	4,14	6,3

Största observerade differens i brunn N:o 1 2,75 m. den 3 juli efter 23 tim. 45 min. drifttid.
„ „ „ i „ „ 2 2,75 „ „ 3 „ „ 23 „ 45 „ „
„ „ „ i „ „ 3 1,20 „ „ 3 maj „ 11 „ 30 „ „

Vattenverkets kolfpumpar arbetade sammanlagdt 3,279 timmar och 15 min. med en uppfordringsförmåga af 75,6 m.³ i timmen eller 21 liter pr sekund.

Den med kolfpumparna uppfordrade vattenmängden utgör således 247,911 kubikmeter.

Kolåtgången uppgick till 571,15 hl., hvilket utgör 2,80 hl. pr 1,000 kbm. uppfordradt vatten.

Centrifugalpumpen arbetade sammanlagdt 3,189 timmar och 15 min. och uppfordrade 577,014 kbm. hvilket utgör 180,9 kbm. i timmen eller 50,25 liter pr sekund.

Den elektriska strömförbrukningen uppgick till 183,208 kwt., hvilket utgör i medeltal 317,5 kwt. pr 1,000 kbm. uppfordradt vatten.

Vattenuppfordring pr dygn					Vattenförbrukning pr dygn				
Största		Medel — m.³	Minsta		Största		Medel — m.³	Minsta	
Den	m.³		Den	m.³	Den	m.³		Den	m.³
3/7	3,491	2,260	2/5	362	3/5	3,691	2,260	10/1	729

Då omkring 20,200 personer togo vatten från stadens ledning, motsvarade den vattenmängd, som åtgick till hushålls- och allmänna behof, 93 liter pr individ och dygn.

I januari rengjordes samtliga bassänger och skummades filtret.

I maj rengjordes stora bassängen och filterbassängen.

Temperaturen å vattnet var högst 10°, lägst 4° och i medeltal 6,3° C.

Vattenmätare.

	Storlek i tum									Summa
	4″	3½″	3¼″	2″	1½″	1¼″	1″	¾″	½″	
Antal mätare den 31 dec. 1914	2	1	4	10	17	32	227	167	204	664
Nyuppsatta resp. nedtagna 1915	—	—	—	1	3	—	14	4	9	29
Antal mätare den 31 dec. 1915	2	1	4	9	20	32	241	171	213	693

Vattenledningarna.

Stadens:

Gjutjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1914		40,256 m.
Under året lagda ledningar	945 m.	
Under samma år kasserade ledningar	104 „	841 „
Gjutjärnsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915.....		41,097 m.

Smidesjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1914	1,592 m.
Under året kasserade ledningar	125 „
Smidesjärnsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915	1,467 m.

N:o 45.
Vatten och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Enskildas:

Gjutjärnsledningar:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1915 ..... 2,055 m.

Smidesjärnsledningar:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1915 ..... 7,090 m.

Vattenledningsnätets sammanlagda längd den 31 dec. 1915 ..... 51,709 m.

År 1915 lagda vattenledningar.

Ledningssträckor	Meter				
	9″	7″	6″	5″	Summa
Akademigatan	—	—	—	144	144
Allégatan mellan Östermalms- och Utanbygatorna	—	—	—	78	78
Allégatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen	—	—	—	105	105
Malmabergsgatan från Tegnérgatan norr ut	—	116	—	—	116
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	—	104	—	—	104
Rudbecksgatan mellan Herrgårds- och Tessingatorna	—	—	197	—	197
Engelbrektsgatan från Rudbecksgatan söder ut	—	—	25	—	25
Norra Ringvägen från Lovisebergsvägen väster ut	48	—	—	—	48
Pilgatan från Lägerhyddan öster ut	—	—	—	45	45
Katrinelundsvägen från Lovisebergsvägen väster ut	—	—	83*	—	83
Summa	48	220	305	372	945

År 1915 kasserade vattenledningar.

Ledningssträckor	Meter		Summa
	5″	3/4″	
Allégatan från Östermalmsgatan till kyrkogården	--	125	125
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	104	—	104
Summa	104	125	229

Brandposter.

Antalet brandposter den 31 dec. 1914 ..... 215 st.
Under året uppsatta brandposter ..... 15 „
Antalet brandposter den 31 dec. 1915 ..... 230 st.
Häraf 25 st. tillhörande enskilda.

Vattenserviser.

Under året lagda serviser:
9 st. inom planlagda området.
14 „ utom „ „

*) Stålrör.

Inom stadens planlagda område äga alla gårdar vattenintag.
Å staden icke planlagda område äga 440 gårdar „

Följande utom kommunen belägna gårdar erhålla vatten från stadens ledning:
Västerås Kvarn.
Tallbacka N:o 1, ägare A. Hedrén.
Hamre egendom „ A. Andersson.
Jakobsberg N:o 1, „ A. Sundberg.
„ „ 39 b, „ E. A. Eriksson.

Afloppsledningarna.

Stadens:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1914		30,258 m.
Under året lagda ledningar	1,076 m.	
Under samma år kasserade ledningar	237 „	839 „
Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915		31,097 m.

Enskildas:

Sammanlagda längden den 31 dec. 1915	8,960 m.
Afloppsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915	40,057 „

År 1915 lagda afloppsledningar.

Ledningssträckor	Meter					Summa
	24″	18″	15″	12″	9″	
Akademigatan	—	—	—	—	144	144
Allégatan från Östermalmsgatan norr ut	—	—	—	—	58	58
„ „ Nygatan „ „	—	—	—	—	67	67
Malmabergsgatan fr. Tegnérgatan „ „	—	—	—	116	—	116
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	—	—	104	—	—	104
Rudbecksgat. mellan Herrgårds- och Tessingatorna	197	—	—	—	—	197
Pilgatan från Lägerhyddan öster ut	—	—	—	—	45	45
Västgötegatan mellan Käll- och Slottsgatorna	—	148	—	—	—	148
Munkgatan från Kopparbergsvägen väster ut	—	—	114	—	—	114
Katrinelundsvägen fr. Lovisebergsvägen väster ut	—	—	—	83	—	83
Summa	197	148	218	199	314	1,076

År 1915 kasserade afloppsledningar.

Ledningssträckor	Meter		Summa
	12″	9″	
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	104	—	104
Västgötegatan mellan Slotts- och Källgatorna	—	133	133
Summa	104	133	237

N:o 45.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Afloppsserviser.

Under året lagda serviser:
14 st. inom planlagda området.
15 „ utom „ „
Inom stadens planlagda område äga alla gårdar gårdsaflopp.
Å stadens icke „ „ „ 475 „ aflopp.

Vattenklosetter.

	Med septik tank st.	Utan septik tank st.	Utan septik tank men med silbrunn st.	Summa st.
Antal klosetter den 31 dec. 1914.....	8	288	2	298
Under år 1915 uppsatta klosetter ...	—	109	—	109
Antal klosetter den 31 dec. 1915 ...	8	397	2	407

Gasverket.

	År				Jämförelse mellan åren					
					1912 och 1913		1913 och 1914		1914 och 1915	
	1912	1913	1914	1915	ökning	i %	ökning	i %	ökning	i %
Förgasade kol ..... ton	2282	2579,8	2899,435	3304,970	297,8	13,0	319,635	12,4	405,535	14,0
Tillverkad gas ..... kbm.	663860	762880	855935	986115	99020	14,9	93055	12,2	130180	15,2
Gasutbyte pr 1,000 kg. kol „	290,9	295,7	296,0	298,4	4,8	1,65	0,3	0,1	2,4	0,8
Koks från ugnarna ..... hl.	38403,5	42672	49479	59604	4268,5	11,1	6807	16,0	10125	20,5
„ till eld. af ugnarna... „	11821	12754	14207	16168	933	7,9	1453	11,4	1961	13,8
„ „ „ „ ångpanna „	448	290	255	433	—15,8	—35,3	—35	—12,1	178	69,8
Till försäljning öfverblifven koks..... „	26134,5	29628	35017	43003	3493,5	13,4	5389	18,2	7986	22,8
Erhållen koks pr 1,000 kg.	16,83	16,54	17,06	18,03	—0,29	—1,72	0,52	3,1	0,97	5,7
Till eldning af ugnarna använd koks i % af förgasade kol ..... %	20,2	20,2	20,4	20,5	±0	±0	0,2	1,0	0,1	0,5
Erhållen stenkolstjära ..... lit.	77031	78933	109598,5	121980	1902	2,47	30665,5	38,8	12381,5	11,3
„ „ pr. 1,000 kg. förgasade kol „	33,8	30,6	37,8	36,9	—3,2	—9,47	7,2	23,6	—0,9	—2,4
Antal retortladdningar ..... st.	12794	15383	18104	20983	2589	20,4	2721	17,7	2879	15,9
Kol pr retortladdning ..... kg.	178,4	167,7	160	157	—10,7	—6,0	—7,7	—4,6	—3,0	—1,9
Gasförbrukning pr år och invånare ..... kbm.	31,8	34,5	36,9	40,4	2,7	8,5	2,4	6,96	3,5	9,5

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Utdrag ur driftrapporten.

Månad	Förgasade kol kg.	Antal laddningar st.	Kol pr laddning kg.	Koksförbrukn. Till ugnarna kg.	Koksförbrukn. Pr ton kol kg.	Tillverkad gas m.³	Förbrukad gas m.³	Gasutbyte Pr laddning m.³	Gasutbyte Pr retortdygn m.³	Gasutbyte Pr ton kol m.³
Januari	260910	1643	159	59766	228	80810	80670	49,3	125	310
Februari	249810	1529	164	41580	167	74725	74795	48,9	169	299
Mars	265800	1681	158	47082	177	81710	81970	48,7	167	308
April	276550	1744	159	47712	172	80295	80295	46,1	165	291
Maj	263880	1679	157	60648	230	81320	81440	48,5	119	308
Juni	239360	1519	158	54180	226	74780	74630	49,2	110	313
Juli	261530	1681	156	56532	216	79000	78910	47,2	117	304
Augusti	285340	1832	157	59976	216	87910	87990	48,0	131	310
September	299270	1920	156	60102	201	87510	87670	45,6	134	292
Oktober	302810	1943	156	63084	208	88420	87990	45,5	130	292
November	310130	1965	159	62244	201	85610	85740	43,7	136	278
December	289580	1847	157	64596	224	84025	83935	45,5	137	291
Summa	3304970	20983	158	677502	205	986115	986035	47,0	135	298

Fördelning af den förbrukade gasen.

	1913 m.³	1913 %	1914 m.³	1914 %	1915 m.³	1915 %	Jämförelse mellan åren 1913 o. 1914 ökning	1913 o. 1914 %	1914 o. 1915 ökning	1914 o. 1915 %
	Af årstillverkningen									
Offentlig belysning	114661	15,1	114671	13,4	109759	11,1	10	0,01	—4912	—4,3
Enskild värme och lysgas	556003	72,8	596314	69,7	789963	80,0	40311	7,25	193649	32,5
Gasverkets eget behof	3560	0,5	4482	0,5	5765	0,6	922	25,9	1283	28,6
Felmätningar och förluster	88656	11,6	140468	16,4	80548	8,3	51812	58,5	—59920	—42,7
Summa	762880	100,0	855935	100,0	986035	100,0	93055	12,2	130100	15,2

Gastillverkningen pr dygn	Största	Medel-	Minsta	Gasförbrukningen pr dygn	Största	Medel-	Minsta
	Den m.³	m.³	Den m.³		Den m.³	m.³	Den m.³
	30/11 3,430	2,701,7	25/6 1,585		9/11 3,305	2,701,4	25/6 1,575

Gasledningarna.

Gjutjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1914 ..... 26,121 m.
Under året lagda ledningar ..... 2,469 m.
Under samma år kasserade ledningar ..... 475 „ 1,994 „

Gjutjärnsledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915 ..... 28,115 m.

Smidesjärnsledningar:

Ledningarnas sammanlagda längd den 31 dec. 1915 ..... 5,698 m.
Gasledningsnätets sammanlagda längd den 31 dec. 1915 ..... 33.813 „

År 1915 lagda ledningar.

Ledningssträckor	Meter									
	14″	12″	10″	9″	7″	6″	5″	4″	3″	S:ma
Akademigatan	—	—	—	—	—	—	—	—	144	144
Allégatan mellan Östermalms- och Utanbygatorna	—	—	—	—	—	78	—	—	—	78
Allégatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen	—	—	—	—	—	—	—	—	105	105
Malmabergsgatan från Tegnérgatan norr ut	—	—	—	—	—	—	116	—	—	116
Fiskartorget	—	—	—	—	—	—	—	—	34	34
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	—	—	—	—	—	104	—	—	—	104
Rudbecksgatan mellan Herrgårds- och Tessingatorna	—	—	—	—	197	—	—	—	—	197
Norra Ringvägen fr. Lovisebergsvägen väster ut	—	—	—	—	—	—	—	48	—	48
Pilgatan från Lägerhyddan öster ut	—	—	—	—	—	—	—	45	—	45
Västgötegatan från Slottsgatan väster ut	—	—	—	—	—	—	—	76	—	76
Katrinelundsvägen från Lovisebergsvägen väster ut	—	—	—	—	—	—	—	83	—	83
Gashufvudledning mellan gasverket och nya gasklockan	518	686	208	27	—	—	—	—	—	1439
Summa	518	686	208	27	197	182	116	252	283	2469

År 1915 kasserade gasledningar.

Ledningssträckor	Meter		
	4″	2″	Summa
Allégatan mellan Östermalmsgatan och Kopparbergsvägen	—	295	295
Kyrkogatan mellan Konsistorium och Skolgatan	104	—	104
Västgötegatan från Slottsgatan väster ut	—	76	76
Summa	104	371	475

Offentlig gatubelysning.

	Den 31 dec. 1914 st.	Den 31 dec. 1915 st.	Ökning st.
Antal lyktor	358	368	10
„ lågor	392	382	—10
„ „ stående	334	331	—3
„ „ hängande	58	51	—7
„ stående morgonbrinnare	125	122	—3
„ „ aftonbrinnare	209	209	0
„ hängande morgonbrinnare	18	15	—3
„ „ aftonbrinnare	40	36	—4
„ fjärrtändare	342	362	20
„ lystimmar	742800,25	700809,25	—41991,0
„ luxlampor	2	0	—2
Förbrukad gas....kbm.	114671	109759	—4912

N:o 45.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Gasmätare.

Vanliga gasmätare.

	Storlek i lågor													S:ma st.
	2	3	5	10	20	30	50	80	100	150	200	300	500	
Antal den 31 dec. 1914...	57	420	244	177	121	28	5	2	1	1	2	—	1	1059
Uppsatta år 1915	—9	—23	33	3	27	—	3	—2	—	1	—	1	—	34
Antal den 31 dec. 1915	48	397	277	180	148	28	8	—	1	2	2	1	1	1093

Gasautomater.

	Storlek i lågor				Summa st.
	3	5	10	20	
Antal mätare den 31 dec. 1914	423	904	48	3	1378
Uppsatta år 1915	5	196	1	—	202
Antal gasautomater den 31 dec. 1915...	428	1100	49	3	1580

Antal mätare åren 1913, 1914 och 1915.

	År			Jämförelse mellan åren			
				1913 o. 1914		1914 o. 1915	
	1913	1914	1915	ökning	i %	ökning	i %
Antal vanliga mätare	1010	1059	1093	49	4,85	34	3,2
„ automater	996	1378	1580	382	38,4	202	14,7
Summa	2006	2437	2673	431	21,5	236	9,7

Gasserviser.

Under året lagda serviser:
19 st. inom planlagda området.
14 st. utom „ „

Elektricitetsverket.

Afgifven ström	År					Jämförelse mellan åren							
	1911	1912	1913	1914	1915	1911 och 1912		1912 och 1913		1913 och 1914		1914 och 1915	
	kwt.	kwt.	kwt.	kwt.	kwt.	ökning	%	ökning	%	ökning	%	ökning	%
Till offentlig belysning	3350	7400	7585	9365	11035	4050	121,0	185	2,5	1780	23,5	1670	17,8
,, enskild ,,	197700	224864	254623	294692	360370	27164	13,7	29759	13,1	40069	15,7	65678	22,3
,, kraft likström	167531	193769	243920	259226	288020	26238	15,7	50151	26,0	15306	6,3	28794	11,1
,, ,, växelström	77535	268108	343077	347842	399422	190573	246,0	74969	28,0	4765	1,4	51580	14,9
	446116	694141	849205	911125	1058847	248025	55,6	155064	22,3	61920	7,3	147722	16,2
Egen förbrukning: Belysning	6765	11330	6346	6835	6201	4565	67,4	—4984	—44,2	489	7,7	—634	—9,3
,, ,, Kraft	2855	6952	7485	21345	19700	4097	143,0	533	7,7	13860	185,0	—1645	—7,7
	455736	712423	863036	939305	1084748	256687	56,2	150613	21,2	76269	8,8	145443	15,6

Elektricitetsmätare.

	År					Jämförelse mellan åren							
						1911 och 1912		1912 och 1913		1913 och 1914		1914 och 1915	
	1911	1912	1913	1914	1915	ökning	%	ökning	%	ökning	%	ökning	%
Antal mätare	1112	1449	2050	2955	3545	337	30,3	601	41,5	905	44,1	590	20,0

N:o 45.
Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

	År					Jämförelse mellan åren							
						1911 o. 1912		1912 o. 1913		1913 o. 1914		1914 o. 1915	
	1911	1912	1913	1914	1915	ökning	%	ökning	%	ökning	%	ökning	%
Alstrad likström dieselmotorerna... kwt	232252	187493	314756	481625	354025	—44759	—19.3	127173	67.8	166869	53.1	—127600	—26.5
„ „ turbingeneratorerna „	199059	324941	277717	189763	297258	125882	63.4	—47134	—14.5	—87954	—31.6	107495	56.6
„ „ motor „ „	—	—	—	—	109424	—	—	—	—	—	—	109424	—
„ „ totalt .... „	431311	512434	592473	671388	760707	81123	18.9	80039	15.7	78915	13.4	89319	13.3
„ växelstr. dieselmotorerna... „	79711	275405	349950	347842	349253	195694	246.0	74545	27.2	—2108	—0.6	1411	0.4
Växelstr. från Älfkarleby direkt distribuerad ... „	—	—	—	—	55612	—	—	—	—	—	—	55612	—
„ „ till omformning „	—	—	—	—	123895	—	—	—	—	—	—	123895	—
„ „ totalt ..... „	—	—	—	—	179507	—	—	—	—	—	—	179507	—
Batteriet, urladdning .... „	95850	66294	64869	69857	64573	—29556	—30.8	1425	—2.2	4988	7.7	—5284	—7.6
„ förluster... ..... „	32090	28500	27796	22811	16051	—3590	—11.2	—704	—2.5	—4985	—18.0	—6760	—29.7
Förluster i likströmsnätet ..... „	21020	19619	20492	28890	34019	—1401	—6.7	873	4.5	8398	41.0	5129	17.7
„ i växelströmsnätet ..... „	2176	7297	6873	7075	5443	5121	236.0	—424	—5.8	202	2.9	—1631	—23.1
„ i omformarna ..... „	—	—	—	—	14471	—	—	—	—	—	—	14471	—
„ i utjämningsmaskinen .. „	—	9700	12183	9205	9167	9700	—	2483	25.6	—2978	—24.4	—38	—0.4
Magnetiseringsström..... „	—	10300	12043	11944	16144	10300	—	1743	16.9	—99	—0.8	4200	35.3
Förbrukad brännolja kg.	95115	143775	195062	263093	232491	48660	51.2	51287	35.7	68031	35.0	—30602	—11.6

Förluster i ledningar och mätare för år 1915 utgöra 3.4 % af alstrad energi.
I turbinhuset alstrad likström under år 1915 motsvarar 39 % af totalt alstrad likström.

N:o 45.

Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Tabell utvisande totala anslutningen till verket år 1915.

	Div. app.		Motorer			Glödlampor		Båglampor		Summa
	st.	kw.	st.	hkr.	kw.	st.	kw.	st.	kw.	kw.
Anslutning d. 31 dec. 1914	155	280	248	914	818	29000	820	20	20	1938
Ökning under år 1915 ...	8	5	29	106	87	3890	108	—10	—10	190
Anslutning d. 31 dec. 1915	163	285	277	1020	905	32890	928	10	10	2128

Glödlampor enligt kontrakt.

Watt pr lampa	*) Antal glödlampor			Summa anslutningsvärde i watt			Jämförelse mellan åren			
							1913 och 1914		1914 och 1915	
	1913	1914	1915	1913	1914	1915	Ökning i watt	%	Ökning i watt	%
20	—	—	88	—	—	1760	—	—	1760	
30	25	27	45	750	810	1350	60	8,0	540	67,0
Summa	25	27	133	750	810	3110	60	8,0	2300	284

Offentlig gatubelysning.

Elektriska glödlampor	Den 31 december				Ökning	
	1914		1915			
	st.	watt	st.	watt	st.	watt
25 nlj. aftonbrinnare	13	390	13	390	—	—
25 „ morgonbrinnare	4	120	4	120	—	—
50 „ aftonbrinnare	9	450	9	450	—	—
100 „ „	11	1100	17	1700	6	600
200 „ „	20	4000	18	3600	—2	—400
200 „ ½ watt aftonbrinnare ..	—	—	6	600	6	600
1000 „ ½ „ „ ...	2	1000	2	1000	—	—
Summa	59	7060	69	7860	10	800

	Den 31 december		Ökning
	1914	1915	
Antal lystimmar	91605	97550	5945
„ kilowattimmar	10590	11035	445

*) Fördelade på 21 abonnenter år 1913.
„ „ 22 „ „ 1914.
„ „ 87 „ „ 1915.

N:o 45.
Vatten- och Gasverksstyrelsens berättelse för år 1915.

Motorer för 220 volt likström.

Storlek hkr.	0,01—0,9	1—1,9	2—2,9	3—3,9	4	5	Summa
Antal	45	65	21	6	2	1	140
Kapacitet summa hkr.	14,8	79.7	43,2	18,3	8	5	169
Erforderlig kraft till motorerna i kw.	15.9	82	39,3	16,8	7,5	4,5	166

Motorer för 440 volt likström.

Storlek hkr.	1—1,9	2—2,9	3—3,9	4—4,9	5—5,9	6—7	8—10	12—14	15	18	20	24	Summa
Antal	5	21	28	17	21	10	7	7	5	1	1	1	124
Kapacitet summa hkr.	7	44	86	81	111.5	64	63,5	87	75	18	20	24	681
Erforderlig kraft till motorerna i kw.	7,2	38,3	76,5	70	95	62	48	80	65	15,4	16,6	20	594

Motorer för 380 volt växelström.

Storlek hkr.	1	2,5	4	4,5	7,5	8,5	10	25	80	Summa
Antal	2	1	1	1	2	2	2	1	1	13
Kapacitet summa hkr.	2	2,5	4	4,5	15	17	20	25	80	170
Erforderlig kraft till motorerna i kw.	2,5	2,4	3,8	4,2	13,6	14,5	17	21	66	145

Under året hafva 10 st. större motorer tillfälligtvis varit anslutna till elektricitetsverket med sammanlagdt 160 hkr.

Förbrukningen å desamma motsvarar 11,124 kwt.

Kraft levereras till:

	Antal motorer	Summa hkr.
Bagerier	16	38,5
Biografer	3	8
Bryggerier	10	25
Båtbyggerier	1	5
Filfabriker	1	12
Fläktar	9	6,9
Foderfabriker	4	12
Gasverk	2	3,5
Hissar	27	96,8
Hotell	2	3,7
Järnaffärer	1	3
Kafferosterier	7	25
Karamellfabriker	1	4
Kemisk-tekniska fabriker	2	3
Laboratorier	2	1
Kranar	9	73
Manglar	5	6
Marmorfabriker	2	30
Mejerier	2	7
Mekaniska verkstäder och smedjor	43	197,3
Metall- och guldsmedsfabriker	7	18,2
Murbruksfabriker	5	32,5
Orglar	1	1,5
Plåtslagerier	2	3,1
Pumpar	7	14,7
Renhållningsverk	2	13,5
Repslagerier	6	6,5
Reseffektfabriker	1	2,5
Röntgenapparater	2	30
Slakterier och charkuterier	22	40,8
Skomakerier	7	8
Stenhuggerier	1	4
Symaskiner	4	0,5
Sågverk och snickerier	20	121
Tandläkare	4	0,4
Telegrafverk	3	5,1
Tryckerier	21	42,2
Tvättinrättningar	5	13
Vattenverk	1	80
Vedsågerier	3	16,5
Diverse förbrukare	3	5,3
Summa	277	1020

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Driftrapport år 1915.

Månad	Kilowattimmar					Max. belastning				Drifttid i timmar							Förbr. brännolja		I Turbinhuset alstrad ström Kwt.
	Växelström		Likström			Växelström		Likström		Aggregat				Turbingen.		Utjämnings-mask.	Kg.	Gram pr. alstrad Kwt.	
	Från Älfkarleby	Genererad	Genererad	Totalt utg. energi	Batteri urladdn.	Kw.	Datum	Kw.	Datum	I Kopplat till dieselmotor	II Kopplat till dieselmotor	II Som omfor.	III Omformare	I	II				
Jan.	—	34963	84360	80153	6351	200	13	405	14	309.5	361.5	—	—	124	204.5	244	35255	318	12144
Febr.	—	33770	69341	64531	5423	180	23	395	2	222	354	—	—	121	177.5	236	30261	323	11095
Mars	—	41950	62905	58165	6252	240	5	305	5	233	356	—	—	242.5	182	284.5	29282	322	15275
April	—	41825	49624	45447	6965	220	12	250	1	181	167	—	—	466.5	471	264.5	17210	325	38674
Maj	—	36050	40076	37276	5649	220	20	165	2	251.5	—	—	—	482	519.5	163	13091	352	38476
Juni	—	26720	30674	26850	4595	150	4	130	15	43.5	215	—	—	312	337	210.5	11920	334	22794
Juli	—	34670	36806	33189	5114	250	19	145	29	96.5	240.5	—	—	228	238	216	18521	335	15140
Aug.	—	33075	44917	41112	6960	160	30	192	31	128	172	—	—	383	429	167	15106	318	29975
Sept.	—	32885	58255	54810	5386	160	1	305	28	297	156	—	—	299.5	296.5	230.5	23530	327	19513
Okt.	2196	32535	77760	73307	6755	220	14	425	22	197.5	314	—	3.5	462.5	468.5	350	24287	322	33281
Nov.	82596	810	96821	94426	3586	*)96	15	485	25	101.5	42.5	184.5	236.5	389	442	227.5	6593	342	31584
Dec.	94715	—	109168	105729	1537	*)96	12	515	21	64	96.5	57	429.5	439	472	202.5	7345	347	29307
Summa resp. max- o. medelv.	179507	349253	760707	714995	64573	250	19/7	515	21/12	2125	2475	241.5	669.5	3949	4237.5	2796	232491	331	297258

*) Denna växelström erhållen från Älfkarleby.

Enligt kontrakt med staten får uttagas max. 200 kw. däraf 125 kw. dagkraft och 75 kw. dygnskraft.

N:o 45.

Vatten- och Gasverks-styrelsens berättelse för år 1915.

Under år 1915 har dragits 74 st. elektriska serviser, hvaraf 24 jordkabels- och 50 luftledningsserviser.

Under året hafva följande ledningssträckor monterats:

Luftledningar inom områdena Hemdal och Vargbo.
„ å Korsängsgärdet, i Oden-, Viktoria-, Myggbo- och Arosgatorna.
„ inom området Frejaföreningen.
För gatubelysningen å Loviseberg, i Bergslagsvägen.
„ „ i Stallhagsparken.
Jordkabel i Handtverkaregatan mellan Köpman- och Vasagatorna.
„ i Rudbecksgatan mellan Engelbrekts- och Tesstngatorna.
„ i Slottsgatan mellan Trädgårds- och Västgötegatorna.

Under år 1915 utökades elektricitetsverkets maskineri med en st. motor-generator om 240 kw. med därtill erforderlig instrumentering.

Anläggningen utfördes af Allmänna Svenska Elektr. A.-B.

Leverans af elektrisk ström från Älfkarleby påbörjades den 29 oktober 1915.

Västerås den 30 april 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktr

N:o 46.

Badhusstyrelsens förvaltningsberättelse för år 1915.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Härmed öfverlämnas redovisning för Varmbadhusets räkenskaper under år 1915 jämte uppgift å antal bad, som serverats under året.

Årsberättelse:

Inkomster:

Bad			26,693: 05
På grund af felföring i räkenskaperna tillkommer			24: 70
Uthyrning af simhall till simsällskapet			40: —
		Summa	26,757: 75
Inneliggande kollager från 1915, 500 hl. á 2 kr.			1,000: —
		Summa	27,757: 75
Utgifter öfverstigande inkomster			3,191: 86
		Summa Kronor	30,949: 61

Utgifter:

Andelar i obligationslån	10,452: 38		
Ränta	2,766: —	13,618: 38	
Amotering.			
3:dje årets kostnader för inledning af åvatten i badhuset enligt Stadsfullmäktiges beslut den 29 maj 1913			500: —
Aflöningar:			
Föreståndaren, utom bostad, 2 rum och kök jämte värme		1,200: —	
Gas under året		33: 07	
		Transport 1,233: 07	500: —

N:r 46.

Badhusstyrelsens förvaltningsberättelse för år 1915.

	Transport	1,233: 07	500: —
Antracitkol		33: 09	
Maskinisten, utom bostad, 1 rum och kök jämte värme		1,200: —	
Gas under året		39: 65	
Eldaren		1,080: —	
Biljettförsäljerskan		720: —	
Badaren		900: —	
4 Baderskor		1,440: —	
2 Tvätterskor		1,440: —	
2 Vakter i simhallen och folkbad		1,200: —	
Medicin och läkarvård för personalen		70: 23	
Vikariat på grund af semester		37: 50	
Extra hjälp vid bad och tvätten		108: 75	
Till badelever		80: —	
Provision		3,136: 75	12,718: 95
Ångpannebränsle: kol		2,683: 08	
„ koks		1,530: —	
„ ved		5,620: 46	9,833: 54
Gas			25: 96
Elektrisk belysning och reparationer, nyanskaffning af lampor m. m.			709: 65
Inventarier			242: 35
Underhåll af inventarier			91: 74
„ „ pannor och rörledningar			803: 59
Tvätt			452: 94
Skrif- och trycksaker (Badbiljettredogörelser, rapporter m. m.) annonser			434: 25
Badingredienser			392: 78
Telefon			89: 40
Brand- 137: 28 och olycksfallspremie 103: 50			240: 78
Städning			105: 73
Badhuset			2,276: 33
Förbrukningsartiklar			1,049: 62
Skatter			953: —
Linne			6: 40
Diverse utgifter			22: 60
	Summa Kronor.		30.949: 61

Af ofvanstående redogörelse framgår att utgifterna öfverstigit inkomsterna med 3,191 kronor 86 öre, ett förhållande som förorsakats dels därigenom att posten för ångpannebränsle under året belöper sig till 9,833: 54 mot förra året 7,785: 65 samt att alla badingredienser och förbrukningsartiklar, liksom öfriga omkostnader för badhuset stigit i afsevärd grad.

Tabell öfver antal bad inom de olika afdelningarne.

N:o 46.

Badhusstyrelsens förvaltningsberättelse för år 1915.

Badformer	Bad för män	Bad för kvinnor	Summa bad
1. kl. Karbad	2157	1037	3194
med tvålmasage	365	210	575
Halfbad	97	27	124
2. kl. Karbad	1604	2306	3910
med tvålmassage	1016	686	1702
Halfbad	180	72	252
Billighetskarbad	540	539	1079
1. kl. Badstu	4726	605	5331
med tvålmassage	96	19	115
Simhall med värmestuga (vinter)	1746	466	2212
„ „ solbad (sommar)	1912	511	2423
„ för Elementarskolorna	1084	656	1740
2. kl. Badstu för elementarskolorna	418	309	727
„ „ „ folkskolan	821	1630	2451
Dusch	297	250	547
Simsällskapet	763	61	824
Billighetsbadstu (Folkbad)	20171	6082	26253
Elektriskt ljusbad	117	97	214
med tvålmasage	28	11	39
Kolsyre- och syrgasbad	32	6	38
Fangobad	71	41	112
Sittbad		2	2
Summa	38241	15623	53864

Därtill kommer hundbad 23.

Om en jämförelse göres med badfrekvensen från 1914 framgår att densamma minskat under år 1915 med 2,817 bad, hvilket hufvudsakligen förekommit på simhallsbaden (vinter), alla skolbaden och billighetsbadstu för män. På 1. kl. karbad och 2. kl. karbad med massage har åter en ökning i badens antal skett.

Utom här angifna bad kan tilläggas de bad folkskolans 3. kl. (fria bad) för gossar och flickor som i samband med simundervisningen ägt rum under månaderna januari—maj 1915,

för gossar	1,917
„ flickor	2,136
Summa	4,053 bad.

Västerås den 5 maj 1916.

Georg Enhörning.
Ordförande i badhusstyrelsen.

N:o 47.

Drätselkammarens utlåtande ang. beredande af ny lokal för Arbetsstugan.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 27 sistlidne april till Drätselkammaren för utlåtande remitterat en af Herrar Läroverksadjunkten B. Fjellman och Apotekaren O. Oest hos Stadsfullmäktige väckt motion därom, att Stadsfullmäktige måtte besluta att för Västerås arbetsstugas verksamhet från den 1 nästkommande oktober tillsvidare upplåta gårdsbyggnaden å tomten n:o 109 västra kvarteret med därtill hörande gårdsplan och trädgård samt att under förutsättning af bifall härtill medgifva arbetsstugan att efter Drätselkammarens hörande och med dess begifvande på egen bekostnad vidtaga de ändringar af lokalen, som blefve af behofvet påkallade.

Drätselkammaren får med anledning häraf anföra följande.

Drätselkammaren har i princip intet att erinra emot att arbetsstugan erhåller egna och ändamålsenliga lokaler. Likväl har Drätselkammaren icke ansett sig kunna tillstyrka den nu föreliggande motionen, dels därför att genom ifrågavarande byggnads apterande för arbetsstugans räkning ett antal bostadsrum skulle i dessa tider af bostadsbrist komma att indragas, dels emedan den af motionärerna föreslagna byggnaden synes innehålla allt för rikligt utrymme i förhållande till arbetsstugans behof, och dels enär de otvifvelaktigt förefintliga olägenheter, som äro förbundna med den nuvarande lokalen, enligt hvad Drätselkammaren inhämtat sedan länge gjort sig gällande i ungefär lika hög grad som för närvarande.

Drätselkammaren anser därför, att det icke bör vara omöjligt för arbetsstugan att åtnöja sig med den nuvarande lokalen ännu något år och vill Drätselkammaren under det närmaste året söka bereda möjlighet att tillhandahålla ifrågavarande institution egen lämplig lokal.

På grund af det anförda får Drätselkammaren hemställa

att motionen icke för närvarande måtte till någon Stadsfullmäktiges vidare åtgärd föranleda.

Västerås den 8 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Arbetsstugans uppgift är, som bekant, att åt barn i skolåldern gifva lämplig sysselsättning under en del af deras fritid från skolan och därigenom hindra dem från dagdrifveri och allt ondt, som däraf lätt kan bli en följd. Arbetsstugan vill

N:o 47.

Ang. beredande af ny lokal för arbetsstugan.

på samma gång väcka barnens lust och håg för nyttigt arbete, göra dem händiga, skärpa deras iaktagelseförmåga samt hos dem framkalla något af den arbetsglädje, som lifvet igenom är en så betydelsefull faktor i kampen för tillvaron.

Som belöning erhålla barnen efter slutadt arbete ett mål mat, hvilket kan vara af stor betydelse för mången, som kanske i hemmet får en knapp och otjänlig föda.

Den första arbetsstugan i vårt land inrättades 1887 i Adolf Fredriks församling i Stockholm, och snart uppstodo dylika undervisningsanstalter ej blott inom alla hufvudstadens församlingar utan äfven inom de allra flesta landsortsstäder och andra stadsliknande samhällen, ja äfven inom vissa landskommuner. Tio år efter den första arbetsstugans tillkomst yttras i den af centralkommittén för Stockholms arbetsstugor afgifna årsberättelsen bland annat: "Arbetsstugorna hafva haft att glädja sig åt en alltjämt växande välvilja från myndigheternas och allmänhetens sida. Stadsfullmäktige hafva genom sin fattigvårdsnämnd omhuldat dem med ökade årsanslag. Församlingarne hafva upplåtit lokaler och lämnat årsanslag. Enskilda personer hafva understödt på mångahanda sätt genom gåfvor och testamente, genom uppköp af arbeten m. m. och icke minst genom att frivilligt i dem meddela undervisning eller ägna dem omvårdnad". Sedan dess hafva arbetsstugorna vunnit en rik erfarenhet och betydlikt utvecklats, och årsredogörelserna för dem vitsorda städse deras gagnerika verksamhet.

Äfven om Västerås arbetsstugas verksamhet torde med fog kunna sägas, att den visat sig väl motsvara sitt ändamål, och den har äfven hittills varit föremål för mycken välvilja från såväl stadsfullmäktiges som allmänhetens sida. Sålunda hafva stadsfullmäktige årligen anslagit visst belopp — på senare tiden 2,500 kronor — till arbetsstugans uppehållande. Lokal har kostnadsfritt upplåtits åt densamma i den s. k. Skepparbacksskolan, och enskilda personer hafva, åtminstone under de första åren af dess tillvaro, frivilligt meddelat undervisning i densamma.

Arbetsstugans inhysande inom en folkskolans lokal har emellertid varit en nödfallsåtgärd, och länge har icke blott stugan utan äfven och kanske mest skolan fått erfara stora olägenheter af detta sammanboende. Samma lokal skall tjäna två ändamål och inredas på olika sätt, allteftersom den skall tjäna det ena eller andra syftet. Då lokalen skall tagas i bruk för stugans räkning, måste en hel del material och verktyg omedelbart efter skolans slut inflyttas i densamma, hvilka sedan måste därifrån vara aflägsnade, då lokalen skall begagnas af folkskolan. Då dylika anordningar skola ske hvarje dag och erfarenheten dessutom visat, att en mängd andra olägenheter uppstå i följd af samma lokals användning för ifrågavarande dubbla syfte, inses lätteligen önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten af egen lokal för arbetsstugan. Undertecknade, medlemmar af Västerås arbetsstugas styrelse, våga därför nu hos Stadsfullmäktige väcka förslag till lösning af denna fråga.

Såvidt möjligt bör lokalen för en arbetsstuga vara så belägen, att å ena sidan dess verksamhet ej störes af buller och larm från omgifningen och å andra sidan barnens arbete och deras lekar under rasterna ej störa grannarna. Af rummen bör åtminstone ett vara så pass stort, att barnen där på en gång kunna intaga sin måltid. Önskvärdt är ock, att till byggnaden hör en någorlunda rymlig gårdsplan, där barnen under rasterna fritt kunna röra sig. Af vikt är dock,

N:o 47.

Ang. beredande af ny lokal för arbetsstugan.

att rummen äro ljusa och väl ventilerade. Då endast *en* arbetsstuga finnes inom samhället, bör den också ligga tämligen centralt.

Ett stadens tillhörigt hus, som i många afseenden vore synnerligen lämpligt till arbetsstuga, är enligt vårt förmenande gården n:o 109 västra kvarteret, hufvudbyggnaden nämligen, som ej beröres af den nya stadsplanen. Den innehåller på nedre bottnen 4 rum och kök, af hvilka ett rum är ganska stort; på öfre botten 5 rum, hvaraf ett större. Till gården hör ock en trädgård. Staden uppbär af huset ifråga en årlig hyra af 1,000 kronor. Genom att upplåta denna lägenhet jämte trädgård till arbetsstugans disposition skulle staden således för denna få vidkännas en ytterligare utgift af 1,000 kronor årligen. Men då vi äro öfvertygade om, att staden icke blott inser arbetsstugans stora betydelse för samhället utan äfven de lokala svårigheter, med hvilka den nu har att kämpa, hoppas vi, att stadsfullmäktige ej skola undandraga sig de ytterligare kostnader, som för undanröjande af nämnda svårigheter äro nödiga.

Några mindre förändringar af lokalen torde blifva nödvändiga för dess aptering till arbetsstuga, men kostnaden för dessa torde stugan kunna bestrida af egna medel. Tillstånd till dessa eventuella förändringar torde böra begäras hos Drätselkammaren.

På grund af vad hvad vi sålunda anfört, få vi anhålla, att Stadsfullmäktige måtte besluta

dels att till lokal för Västerås arbetsstuga från den 1 oktober detta år tillsvidare upplåta den större byggnaden på tomten n:o 109 västra kvarteret med därtill hörande gårdsplan och trädgård,

dels under förutsättning af bifall härtill medgifva arbetsstugan att efter Drätselkammarens hörande och med dess begifvande på egen bekostnad vidtaga de ändringar af lokalen, som kunna anses vara af behofvet påkallade.

Västerås den 27 april 1916.

B. Fjellman. ***Otto Oest.***

N:o 48.

Drätselkammarens utlåtande och förslag ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige den 23 februari 1914 har kyrkorådet under hänvisning till Stadsfullmäktiges beslut den 28 augusti 1913 angående öfverlåtelse från den kyrkliga till den borgerliga kommunen af en del till begrafningsplatser afsedda områden mot skyldighet för stadskommunen att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokommunen annat för kyrkogård lämpligt område, samt under framhållande af nödvändigheten att inom snar framtid anordnades ny begrafningsplats för Västerås och S:t Ilians församlingar, anhållit att genom stadskommunens försorg nödiga åtgärder för en ny och lämplig kyrkogårdsanläggning blefve vidtagna.

Berörda skrifvelse remitterades af Stadsfullmäktige den 26 mars 1914 till Drätselkammaren för utlåtande.

Under den utredning i detta ärende, som Drätselkammaren allt sedan omhänderhaft, har Drätselkammaren öfvervägt och låtit undersöka lämpligheten såväl i afseende å läget och jordmånens beskaffenhet som ock i estetiskt afseende af tre särskilda områden, hvilka Drätselkammaren för sin del ansett kunna komma i fråga för ifrågavarande ändamål. Dessa områden hafva varit dels det redan före kyrkorådets framställning påtänkta området i södra delen af stadens egendom Hofdestalund i S:t Ilians socken, dels ett område af stadens egendom Kristiansborg liggande omkring 600 meter norr om själfva gården och dels slutligen södra delen af kronoegendomen Vallby i S:t Ilians socken, som Drätselkammaren tänkte sig att staden skulle inköpa, därest detta område visade sig vara i olika afseenden lämpligare än de öfriga för kyrkogårdsändamål.

De särskilda utredningar, som Drätselkammaren i detta ärende låtit verkställa och som här bifogas och hvilka utgöras dels af ett utlåtande af stadens förvaltare Dahlström angående Kristiansborgs-området och dels af särskilda utlåtanden rörande alla tre områdena af statsgeologen Fil. D:r Fr. Svenonius och af den särskildt i fråga om kyrkogårdsanläggningar meriterade arkitekten E. W. Asplund, gifva vid handen, att från estetisk synpunkt Vallbyområdet äger afgjorda företräden framför de öfriga områdena, men att i fråga om jordmånens beskaffenhet Kristiansborgsområdet är vida lämpligare än såväl Hofdestalund som Vallbyområdena. Hvad läget i öfrigt beträffar synes Vallbyområdet såsom närmast stadens centrum kunna sättas i främsta rummet, Kristiansborgsområdet i andra och Hofdestalundsområdet såsom mest aflägset i tredje rummet. Vid det förhållandet att Vallbyområdet icke kan påvisas hafva afgjorda företräden i alla afseenden framför öfriga möjliga platser, torde staden icke kunna hafva möjlighet att förvärfva detsamma inom den tid, som erfordras för att den nya kyrkogårdsanläggningen skall vara färdig, då den nuvarande kyrkogården är fullbelagd, hvarför detta område måste lämnas alldeles ur räkningen. Vid valet mellan de båda återstående platserna, har Drätselkammaren med stöd af den förebragta

N:o 48. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

utredningen ansett sig icke kunna annat än stanna vid Kristiansborgsområdet såsom det ur geologisk synpunkt afgjordt öfverlägsnare och äfven närbelägnare. Hofdestalundsområdet erbjuder visserligen den stora fördelen att det är beläget vid en redan befintlig större landsväg, medan till Kristiansborgsområdet ny väg måste anläggas antingen från stora landsvägen vid trakten af Eriksberg eller förbi Kristiansborgs hufvudgård eller öfver byggnadsområdet Vega, men denna omständighet synes dock vara af underordnad betydelse vid sidan af de här anförda hufvudskälen.

Det har uppgifvits, att den markareal, som erfordras för ifrågavarande ändamål skulle utgöra cirka 10 hektar eller 20 tunnland.

På grund af det ofvan anförda får Drätselkammaren sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att för anläggning af ny kyrkogård tillhandahålla kyrkokommunen, Västerås och S:t Ilians församlingar, ett cirka 10 hektar stort, å bifogade af stadsingeniören Smitt upprättade karta utmärkt område af stadens egendom Kristiansborg, liggande omkring 600 meter norr om gårdens hufvudbyggnad.

Västerås den 8 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Härmed får jag aflämna utredning angående lämpligheten af ett jordområde på Kristiansborg till blifvande kyrkogård.

Området i fråga mycket vackert beläget 600 meter norr om Kristiansborgs gård, omgifvet på alla sidor af löf- och barrskog är cirka 25 tunnland, d. v. s. 3,5 gånger större än nuvarande kyrkogården. Dessutom finnes utvidgningsmöjlighet af cirka 10 tunnland. Området ligger högre än omgifvande mark och på en höjd af + 33 meter.

Jordmånen, som undersökts medelst 9 st. gropar, upptagna till 3,5 meters djup, har visat sig bestå af sandblandad lera med rena små sandaflagringar emellan lerlager af varierande tjocklek. Under detta lager, som till sin mäktighet är ganska växlande, finnes dels nästan ren pinnmo och dels mer eller mindre lerblandad pinnmo samt på ett ställe af nästan rent grus påträffats på ett djup af en meter.

Enligt af härvarande kemiska station gjord undersökning af trenne jordprof, tagna ur olika gropar på 2,5 meters djup, håller jorden cirka 33 % sand samt 1,68 % kalk. Analysen bifogas.

Vattnet i groparne, som voro gräfda den 12 juni, står nu i genomsnitt 1,5 à 2 meter från groparnes öfre kant. I en grop, som förlades i ett dike, fylldes

N:o 48.
Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

genast med vatten. Från tiden sedan groparne gräfdes till dato har fallit cirka 58 mm. regn, hvadan icke obetydligt med regnvatten ökat vattenståndet.

För blifvande dränering finnes lämpligt aflopp åt tre håll, hvaraf två kan ledas in i stadens kloakledning.

För att närmare med bestämdhet kunna yttra mig om lämpligaste sättet af dräneringen, som bör utföras till 2,5 meters djup, anser jag det nödvändigt, att först utföra en försöksdränering samt genom jordborrningar utröna nuvarande grundvattenståndet samt möjliga bergförhållanden. Dessa försöksarbeten böra utföras så fort som möjligt, så att man till nästa sommar kan få ett resultat för att sedan kunna fastslå ett blifvande dräneringssystem. Försöksdräneringen torde lämpligast utföras i ett där befintligt dike med utlopp öfver Gideonsberg.

Jordmånen är visserligen ej af allra bästa beskaffenhet för en kyrkogård, är dock den bästa på lämpligt afstånd från staden. Efter fullständig dränering och med sin relativt stora sand- och kalkhalt och sin för ändamålet ovanligt vackra och lämpliga belägenhet, skulle området passa utmärkt till en kyrkogård för samhället.

Västerås den 23 juli 1915.

Tune Dahlström.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Sedan Drätselkammaren genom skrifvelse den 16 maj anhållit, att genom Geolog. Undersökningens försorg en utredning måtte göras rörande jordmånens lämplighet till begrafningsplats å tre nedan nämnda områden i närheten af staden, och jag af chefen för S. G. U. fått i uppdrag att verkställa detta arbete, får jag härmed afgifva kortfattad berättelse öfver arbetenas väsentliga resultat.

I skrifvelsen betonas uttryckligen, att Kammaren ej önskar "någon särskildt ingående utredning, utan endast ett på okulär besiktning och en del profgräfningar eller borrningar grundadt utlåtande", hvarjämte önskvärdheten af största möjliga skyndsamhet betonas.

Jag har därför inskränkt mig till ett minimum af jordborrningar — eller omkring ett 40-tal sådana till i allmänhet c:a 3 m. djup —, detta så mycket hällre, som jag af Stadsingeniören erfarit, att de mera enkla sonderingarna af morängrusets djup i och vid skogsfläckarna och i backkrönen, liksom af rullstensgrusets mäktighet i S:aste delen af Vallbyhöjden i allmänhet utförts redan vid de af staden gjorda preliminära undersökningarna. Där dessa djup event. äro okända, kunna de ju lätteligen utrönas genom Stadsingeniörskontoret. För kartorna hänvisas till Drätselkammarens förråd af sådana i större skala och med höjdkurvor för hvarje meter, hvadan jag här inskränker mig till några ofullständiga skisser (i skalan 1 : 4000), visande läget af mina nu utförda borrningar.

Vid den orienterande besiktning af de tre olika fälten, som jag hade nöjet att i sällskap med Drätselkammarens sekreterare och Stadsingeniören utföra strax efter min ankomst den 22 maj, uppgafs, att ett område af c:a 10 hektars vidd vore för ändamålet erforderligt.

Mina fältarbeten hafva utförts den 22 t. o. m. 26 maj.

N:o 48.
Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Hofdestalunds-området är beläget invid stora landsvägen på östra sidan Svartån och 2,5 à 3 km. från Domkyrkan. Området utgöres dels af den till väsentlig del af skogklädd *moränmark* bestående höjden S och SO om själfva gården, dels och till allra största delen af leråkrarna på ömse sidor och SO om denna höjd, fram till landsvägen i Ö, till Råcklunda egogräns i SO samt till Svartån i V och SV. Af moränmarken torde näppeligen mer än 1 har kunna påräknas, men det är sannolikt, att berg och blockgrund än mera reducerar användbarheten. Det öfriga området tillhör lerfälten, dels i de ställvis mycket starka sluttningarna, dels på det jämförelsevis plana, lägre fältet.

I sluttningarnas högre delar råder *glacial-lera*. Denna är visserligen mer eller mindre tydligt skiktad, men skikten äro intimt sammanhängande och först på större djup en och annan gång med tunna och glesa småsikt af fin sand. Närmare markytan än c:a 2 meter hafva sådana näppeligen iakttagits (t. ex. i VII, VIII och XI) och då synes morängrus och häll vara tämligen nära.

Hela det lägre området utgöres till ansenligt djup af *postglaciala leror*, dels en öfre, ljust grågul till ljusgrå, öfverst vanligen starkt rostfläckig ("öfre åkerlera"), dels en i vått tillstånd skarpt skild, mer eller mindre mörk och blåaktig, mycket klibbig och smetig lera ("blålera", "undre grålera" eller "ancyluslera"). Den öfversta hårdare skorpan ("krustan") öfverstiger sällan 1 m. i tjocklek; därunder äro dessa leror våta eller blöta och smetiga.

Å fig. 4—6 (sid. 9) framställas ett par karaktäristiska profiler genom lermassan. Fig. 4 och 5 äro för tydlighetens skull ritade med tiodubblad höjdskala, medan fig. 6, som utförts i ungefär lika höjd- och längd-skala, ger en riktigare föreställning om själfva lutningen.

Samtliga här mötande leror äro i praktisk mening helt och hållet i saknad af kolsyrad kalk. *Glacialleran* tillhör enligt den moderna terminologien de "styfva" lerorna; de *postglaciala* de "mycket styfva" lerornas klass. Enligt välvilligt meddelande af d:r S. Johansson torde härvarande glaciallera uppnå styfleksgraden 20 à 25, medan de postglaciala synas nå upp till c:a 35 enligt hans klassifikation — d. v. s. då uttorkningen uppnår "omslagspunkten", erfordras i förra fallet ett tryck af 20 à 25 kg., i senare fallet af c:a 35 kg. för krossning af ett gifvet prisma. De från Hofdestalundsområdet approximativt profvade ancyluslerorna befunnos något mera styfva än de från följande områdes nedre del.

Till utrönande af glaciallerans genomsläpplighet för vatten och event. grundvattnets rörelseriktng och hastighet hälldes i borrhålet VII en mättad koksaltlösning (c:a 7 liter). Då hålets botten tydligen föga skiljdes från morängruset och hällen samt de nedersta skikten voro sandblandade, afrann lösningen inom ett par timmar. Observationshålen VIII och XI voro nedslagna på 8 m. afstånd. Ännu efter 40 t:r befanns N:o VIII, hvars botten stod i jämnhöjd med bottnen till VII, vara alldeles tomt. N:o XI, med bottnen drygt 1 m. lägre, visade efter ett par timmar en ringa vattentillströmning (c:a 50 cc.), men vattnet var vid upprepade titreringar fullkomligt fritt från klor ända till 40 t:r efter det öfre hålets saltning, då obetydliga spår (mindre än 6 mg/l) befunnos hafva inträngt. Under dessa 40 t:r utgjorde tillströmningen knappt mer än ett par hundra cc. (Någon nederbörd föll ej dessa dagar). Experimentet tillåter gifvetvis ej annan slutsats, än att intet vatten framträngt i sidoriktning genom leran och att hufvudmassan af saltvattnet nedträngt vertikalt till moräntäcket och därifrån sidoledes (sanno-

N:o 48.
Anj. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

likt) mot V och med ringa hastighet samt utan nämnvärd spridning mot grundens lutning åt S. —

En lindrig höjning i landytan närmast intill ån beror sannolikt af en nordlig fortsättning af den längre nedåt och särskildt vid "Hjalmars-kulle" konstaterade *rullstens-åsen.* Såsom starkt vattenförande, har denna event. åsbildning åtminstone ingen gynnsam betydelse för grundens torrläggning.

Vallby-området är beläget mellan Svartån och Skerike-landsvägen och drygt 1,5 km. från Domkyrkan. Det är flera, sinsemellan skiljda, större och mindre partier, som lära vara afsedda till användning.

Hufvudområdet (A) utgöres af det stora odlade fältet, som från vägkröken N om Pettersberg sträcker sig i nordlig riktning först såsom *ett öfre plan* (Ab) i jämnhöjd med landsvägen och sedan hastigt sänker sig till de stora åkerfälten invid Svartån (*"lågslätten",* Ac) samt längs ån till ett par hundra meter NV om "Hjalmars-kulle".*)

NV och SO om det nyss nämnda öfre planet (Ab) utbreda sig tvänne *skogs- och moränområden* (B och C), af hvilka särskildt västra delen af det nordligare är rik på blottade berghällar och båda dessutom flerstädes öfversållade af mycket ansenliga och tätt liggande stora stenblock. I östra sidan af området B utskjuta ett par mindre slätter med grund glaciallera, men fortfarande rika på block.

Mellan landsvägen och det nordligare moränområdet sträcker sig ett i NV—SO långdraget, odladt, lindrigt sluttande lerfält, hvars bredd ofta nedsjunker till blott något tiotal meter. (D).

Slutligen möter vid Vallby-områdets SÖ:a gräns och intimt anslutande sig till det sydligare moränområdet en mäktig aflagring af *rullstensgrus,* som når mycket högt upp på höjdens SÖ:a och Ö:a sida och torde utfylla en areal af något mer än en hektar. (E).

Enligt okulär uppskattning torde af det till begrafningsplats tänkbara området näppeligen mer än ett par *har* kunna erhållas från områdena D och E, inclusive de fläckar inom moränområdena B och C, som möjligen skola befinnas lämpliga till mera isolerade enskilda grafplatser. Af hufvudområdet (A) ligga ett par *har* på höjdplatån och dess öfre sluttning, medan hela det öfriga begrafningsområdet tillhör den nedre sluttningen och lågslätten.

Hvad *jordmånen* beträffar är *rullstensgrusets* (och sandens) inom omr. E lämplighet för ifrågavarande ändamål självklar. Skada blott att dess disponibla areal tydligen är ganska obetydlig. De fläckar af ej alltför blockbemängdt eller grundt *moränggrus,* som kunna framletas inom omr. B och C, äro gifvetvis också fullt användbara. Emellertid är det äfven här å Vallby-området olika slag af *leror* som alldeles afgjordt spela hufvudrollen och helt och hållet råda inom omr. A och D. De senare — invid landsvägen — äro blockfria, men öfre platån af hufvudfältet är, särskildt mot V och i utsprången från moränområdet, rik på tätt liggande, ända till flera kub.-meter stora *block,* som gifvetvis måste i hög grad försvåra eller delvis omöjliggöra användningen. Ehuru glesare, framträda sådana block litet hvarstädes äfven i den odlade marken på planet.

*) Jag tillåter mig framhålla önskvärdheten af att denna vackra, lilla åskulle blir fridlyst såsom naturminnesmärke och sålunda skyddad från förstörelse genom fortsatt grustäkt.

N:o 48.
Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Lerorna tillhöra samma slag som i Hofdestalunds-fältet. Borrhålen VIII—XII kunna räknas till området Ab. Uti hålen VIII, XI och XII kunde borret nedbringas till 2 m:s djup eller mera; i de öfriga hindrades borrningen redan på 1,2 à 1,5 m. genom inmängda stenar och groft grus. Uti VIII, IX och X råder den tegelröda glacialleran med föga skönjbar hvarfvighet, men nedtill med tunna, glesa sandskikt. Uti XI och XII ses till c:a 1,5 m. djup en upptill gulgrå, nedtill mörk, oskiktad *(postglacial)* lera, och därunder den röda glacialleran.

Å fig. 7—8 framställes på grund af borrningarna en schematisk profil genom sluttningen och lågslätten (Ac). Såsom ett ex. på materialets utseende i friskt tillstånd må borrhålet I anföras:

0,6 m. starkt rostfläckig, gulgrå, ganska torr och hård lera;
0,2 m. grå, mindre rostfläckig, men mera våt lera;
1,0 m. mera rent grå, i början något "knaprig", sedan alltmer sammanhängande, klibbig och blöt lera med glesa, små rostklumpar;
1 m. blå, fet, blöt, smetig lera med *skarp färggräns uppåt.*

Ungefär liknande är materialet fram till VI, men där anträffades under blåleran (på 2,6 m.) en köttröd lera: tydligt hvarfvig, öfverst några cm. i växellagring med en blågrå lera, som liknar "blåleran"; sedan växla röda till gråaktiga skikt (c:a 5 mm.) och brunröda (7—8 mm.) samt nederst något skikt af ej alltför fin *sand.* Längre uppåt backen blir den tegelröda leran allt tydligare hvarfvig och nedtill något rikare på skikt af vanligen roströd sand.

Den mörka färgen hos "blåleran" (*ancylus leran*) öfvergår vid torkning till mycket ljust grå. Den räknas, som sagdt, till de "mycket styfva" lerorna, men styfleksgraden är något lägre i hålet I än längre från ån. Den *"öfre åkerleran"* har något högre styflek.

Rörande *vattentillrinningen* under två dagar gjordes några observationer, som äro af en viss betydelse. I följande tabell betecknar: vy vattenytan i borrhålet räknadt från markytan; WY betecknar Svartåns vattenyta närmast vid stranden.

Borrhål	Hålets djup m.	vy 24/v m.	vy 26/v m.	Markytan öfver WY m.
I	3	1,50	0,8	2,69
IV	—	2,9	1,8	2,94
V	—	—	c. 3,0	—
VI	—	—	1,8	—
VIII	—	—	1,6	—
XI	—	—	1,4	—
XII	—	—	0,3	—

Hålen IX och X voro tomma ännu den 26. Anmärkningsvärdt synes, att tillrinningen i I länge skedde i riktningen från OSO.

Kristiansborgsområdet är beläget inom skogs- och moränmarken 500 m. NV om egendomen Gideonsberg och drygt 1,5 km. från Domkyrkan. Största delen däraf är odlad mark med — såsom de glesa nivåkurvorna utvisa — obetydlig kupering, men med godt affall väsentligen mot SO. Oafsedt ett par mindre *moränområden* med små blottade hällar i fältets midt samt i NO, nedskjuter den största moränmarken till omkring 50 m. bredd invid västra kanten

samt till ett par tiotal m. bredd vid den södra. F. ö. utgöres hela det ifrågasatta området till mer än 12 hektars vidd af *lermark*.

N:o 48. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

I motsats till de föregående områdena är inom detta vidsträkta fält hufvudmassan af leran upp till nära markytan en väl och tydligt skiktad glaciallera, i hvilken ej alltför tunna *sandskikt* visa sig ganska ymnigt, i flertalet borrningar redan omkring en meter under markytan. Denna sand karaktäriseras af en ovanligt stor rikedom på ofta ganska stora glimmerfjäll, som jämte materialets för öfrigt rätt grofva beskaffenhet bör kraftigt underlätta en artificiell dränering.

Emellertig är dräneringen f. n. mycket ofullständig, hvadan *tillströmningen* till borrhålen redan under ett dygn var ovanligt stark. Denna angifves approximativt i nedanstående tabell, som uppställt på samma sätt som föregående.

Borrhål	vy 25/v m.	vy 26/v m.	Borrhål	vy 25/v m.	vy 26/v m.
I	1,0	0,7	VI	—	0,9
II	0,9	0,6	VII	—	0,4
III	1,7	0,9	VIII	—	0,9
IV	2,3	0,3	IX	—	0,2
V	1,3	0,6	X	—	0,6

Sammanfattning.

Då kalkfria *leror* af olika slag utgöra den hufvudsakliga jordmånen inom alla de tre föreslagna områden, kan intet af dem anses vara från geologisk synpunkt vidare lämplikt till begrafningsplats. Emellertid förhålla sig dessa leror ganska olika med hänsyn till dräneringsmöjlighet. De djupa *postglaciala lerorna,* som spela en hufvudroll inom de bägge förstnämnda områdena, äro redan i sig själfva föga, eller på större djup icke, dränabla i praktisk mening, hvartill kommer, att en stor del af dessa fällt ligger alltför lågt öfver Svartån. Onekeligen ställer sig Kristiansborgs-området i geologiskt hänseende vida gynsammare. Dess nära upp till markytan nående *glaciala* lera erbjuder mycket större möjlighet för dränering, hvilken dessutom bör väsentligen underlättas genom de i densamma rätt ymnigt ingående *sandlagren.* Om än hufvuddiket blir ganska långt och ställvis måste sprängas till rätt stort djup, torde dock sådant utan oöfvervinnerliga svårigheter låta sig göras.

Djursholm den 2 juni 1916.

Vördsammast

Fredr. Svenonius.

N:o 48.

Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Anmodad att afgifva utlåtande om de tre till ny begrafningsplats för Västerås föreslagna områdena vid Vallby, Hofdestalund och Kristiansborg i afseende på deras lämplighet ur kyrkogårds- och estetiska synpunkter, får jag anföra följande:

Den vid *Vallby* tilltänkta platsen synes mig äga utomordentliga företräden.

Dess belägenhet ungefär 12 minuters väg från domkyrkan gör den lätt tillgänglig för de borgare, som vilja söka sig dit ut för att besöka och vårda sina anhörigas grafvar eller för att njuta platsens lugn och skönhet. Vägen som går förbi domkyrkan och mellan de gamla begrafningsplatserna utmed Svartån är bred och synnerligen vacker samt har en allvarlig och värdig prägel, som väl lämpar sig som entréväg till en begrafningsplats. I fonden på vägen torde man redan från domkyrkan kunna se det lilla begrafningskapellet. På en lätt bro af trä eller beton öfver Svartån kan en entré af sällsynt vacker verkan erhållas.

Vallbyplatsen är åt det viktigaste hållet d. v. s. mot staden af naturen klart och starkt afgränsad, nämligen åt N. O. genom Svartån, åt S. V. genom bergbranten mot landsvägen och härigenom kan densamma erhålla den afskildhet från "världen", den högtidlighet och ro, som gifva en begrafningsplats dess särprägel.

Från platsen och särskildt dess höjdplatå har man en synnerligen vacker utsikt in öfver staden och domkyrkans spira samt öfver ådalen långt upp i landet.

Platsen har äfven själf stora skönhetsvärden genom den starka lutningen ner mot ån med dess trädbevuxna öar och stränder, genom platåns höga och frodiga tallbestånd och ängarnas mjuka sluttningar. Och genom att väl tillvarataga dessa värden vid områdets planläggning synes mig möjligheterna att här erhålla en vacker kyrkogård vara utomordentligt stora.

Den området i sin helhet behärskande tallbevuxna kullen lämnar en ur estetisk synpunkt synnerligen lämplig plats för grafkapellet, som erhåller godt arkitektoniskt "stöd" i en mycket monumental terräng och som blir synligt både inifrån staden och uppifrån ådalen. Kullen bildar också en naturligt begränsad och vacker plats för de större grafvarne, familjegrafvarne, som, ordnade glest eller gruppvis i sluttningarne, kunna få afskilda och stämmningsfulla lägen under de höga tallarne och hvilkas grafvårdar erhålla en god bakgrund af själfva den lutande marken. Denna naturliga bakgrund för familjegrafvarnes monument måste framhållas som en afsevärd fördel hos den kuperade terrängen framför den plana, där de — i afsaknad af fond — icke komma till sin rätt och tillsammans gifva ett intryck af villervalla. Den ofvanpå kullen befintliga platån lämpar sig väl för en inom en begrafningsplats önskvärd promenad- och hviloplats, och det intill kullen belägna grustaget ger en ypperlig möjlighet att genom afterrasseringar och grässåningar på sluttningarna kunna ordna en lugn och vacker plats för jordfästningscermonier i det fria.

Ensamgrafvarne förlägges med fördel till de öppna mera långsluttande fälten i rader med lättare vårdar af trä och järn.

På platsen finnes riklig tillgång på rullsten lämplig till gärdselmurar o. d.

De öfriga förhållanden, som framhäfva Vallbyplatsens lämplighet synes mig vara dels, att den säkerligen äfven i framtiden kommer att ligga utanför staden, som ju utvecklas åt annat håll; dels att den, en gång helt förbrukad som begrafningsplats, icke ligger för långt bort för att kunna användas som park för

N:o 48.
Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

stadens borgare samt dels att ett eventuellt upplåtande af området för det afsedda ändamålet är det enda möjliga sättet att förhindra ett förstörande af dess behag och skönhet genom ett bebyggande, hvaröfver staden icke har någon kontroll.

Beträffande den vid *Hofdestalund* tilltänkta platsen må framhållas att densamma visserligen i sig själf är särdeles vacker och gifver goda möjligheter för ett lämpligt förläggande af grafkapell samt familje- och ensamgrafvar, men att den i dessa afseenden dock icke kan täfla med Vallbyplatsen. Dessutom torde densamma ligga väl långt bort från staden och har icke fördelen att genom terrängen vara klart och naturligt afgränsad från omgifningen.

Vad åter den vid *Kristiansborg* föreslagna platsen angår, får jag framhålla, att densamma visserligen har ett lugnt och ganska vackert läge i skogen, men att den utan spårvägsförbindelse torde ligga för långt bort från staden, att en nyanlagd väg dit ut knappast torde få så allvarlig och värdig prägel, som önskvärdt vore, att den icke är naturligt afgränsad genom terrängen från omgifningen och att den med sin i det stora hela alldeles plana mark måste anses såsom mindre lämplig för ett vackert ordnande af grafkapell samt familje- och ensamgrafvar. Gifvetvis kunna platsens estetiska möjligheter genom planerings- och planteringsarbeten afsevärdt förbättras, men torde dessa draga betydande kostnader. Och synes mig platsen, använd som park efter dess fulla utnyttjande som begrafningsplats, icke kunne blifva till så stor trefnad för allmänheten som den vid Vallby,

På grund af ofvan anförda skäl, får jag därför såsom min mening framhålla, att den vid Vallby tilltänkta platsen ur alla här afhandlade synpunkter är att föredraga framför de äfvenledes ifrågasatta områdena vid Hofdestalund och Kristiansborg.

Stockholm den 7 juni 1916.

E. M. Asplund,
Arkitekt.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Enligt beslut af den 28 aug. 1913 hafva Stadsfullmäktige bemyndigat Drätselkammaren att i öfverensstämmelse med kyrkostämmobeslut af den 28 maj s. å. med den kyrkliga kommunen träffa aftal angående öfverlåtelse till staden af den del af kyrkokommunen tillhöriga området mellan nya kyrkogården och stadsdelen Östermalm, som vore afsedd till utvidgning af samma kyrkogård, äfvensom af ett särskildt område af västra gamla begrafningsplatsen, mot förbindelse från stadskommunens sida att utan kostnad för S:t Ilians församling tillhandahålla kyrkokommunen annat för ny kyrkogård lämpligt område.

I enlighet med sistnämnda åtagande har förslag sedan framställts om upplåtandet af en del af den af staden nyligen inköpta egendomen Hofdestalund i S:t Ilians församling till begrafningsplats. På anmodan af kyrkorådet, som ansett ifrågavarande område på grund af sitt läge erbjuda afsevärda fördelar för den föreslagna användningen, har stadens byggnadskontor här verkställt behöfliga undersökningar, som resulterat däri, att den afsedda platsen på grund af höjd-

N:o 48. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

förhållanden och då den ej är vattensjuk visserligen synes kunna användas till begrafningsplats, men att jordmånen i och för sig härför måste betecknas såsom mindre lämplig, då den enligt undersökningsprotokollet består af öfverst ett lager af 2 till 5 dm. lerblandad mylla, därunder styf åkerlera af minst 1,1 meters mäktighet och under denna — hvilket här är mest ofördelaktigt — blålera på 1,5 meters minimidjup från markytan.

Då kyrkorådet på grund af de sålunda vunna upplysningarna icke anser sig — åtminstone i första hand — kunna reflektera på det föreslagna området såsom för kyrkogård lämpligt och användbart, och å andra sidan ett snart skeende ordnande af kyrkogårdsfrågan är högligen af behofvet påkalladt, då den nuvarande kyrkogården säkerligen om cirka 3 år kommer att visa sig otillräcklig, vill kyrkorådet ingå till Stadsfullmäktige med påpekande af detta förhållande och anhållan om, att genom stadskommunens försorg nödiga åtgärder för en ny och lämplig kyrkogårds anläggning snarast blifva vidtagna.

Å Kyrkorådets vägnar:

Fredr. Fåhræus.

Västerås 23 febr. 1914.

Till Kyrkorådet i Västerås.

Med anledning af därom från Kyrkorådet gjord framställning har undertecknad verkställt undersökning för att klargöra i hvad mån en del af den nyligen af staden inköpta egendomen Hofdestalund kunde utnyttjas såsom kyrkogård.

Resultatet af denna undersökning föreligger nu och visar att det undersökta området alldenstund det ligger i stark sluttning och ej är vattensjukt visserligen kan användas till begrafningsplats, men att jordmånen i och för sig måste betecknas såsom mindre lämplig. I öfrigt får jag hänvisa till närlagda kartor och undersökningsprotokoll.

Helt säkert är det synnerligen svårt att inom lämpligt afstånd från stadsplanegränsen förvärfva ett tillräckligt stort område med för en kyrkogård fullt lämplig jordmån och därför synes det mig förutseende att vid uppgörande af förslag till ny begrafningsplats *jämväl* taga under öfvervägande i hvad mån denna lämpar sig för uppförandet af vid eldbegängelse brukliga anordningar och därvidlag tror jag den vid Hofdestalund föreslagna platsen skall visa sig synnerligen lämplig.

Västerås den 27 november 1913.

Gösta Smitt.

N:o 48.
Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Till Västerås stads Byggnadschef.

Kyrkorådet får härmed anmdoda Er att låta verkställa undersökningar om jordmån m. m. å det område vid egendomen Hofdestalund i S:t Ilians församling, som staden förvärfvat i afsikt att där kunna anordna begrafningsplats; och anhåller kyrkorådet att, om möjligt, inom denna månads utgång få del af er utredning i frågan.

Västerås den 11 november 1913.

Å Kyrkorådets vägnar:

Fredr. Fåhræus.

Undersökning af plats för ny kyrkogård å Hofdestalunds ägor i S:t Ilians socken.

Undersökningen har omfattat profgräfning, profborrning samt ytafvägning af området ifråga.

Profgräfningen har företagits till 2 meters djup under nuvarande markyta och är jordmånen på det undersökta området af enahanda beskaffenhet.

Öfverst ett lager på 2 à 5 dcm. lerbl. mylla, därunder styf åkerlera af minst 1,1 meters mäktighet och under denna blålera på 1,6 meters minimidjup från markytan räknadt.

Profborrningen har gifvit vid handen, att till 3 meters djup finnes ej berg, sten eller pinnmo, utom i en smalare remsa på c:a 10 meters bredd utefter Skultunavägen, samt ett mindre område vid parken, där pinnmo finnes på 1 à 2 meters djup.

Områdets höjdförhållanden synes å bifogads nivåkarta, äfvenså detsammas höjd öfver Svartåns vattenyta. Den utsatta höjden kan anses som medelvattenhöjd.

Grundvattenförekomst. Grundvatten har blott påträffats i närheten af diket b—f samt närmast Svartån.

Västerås den 27 november 1913.

Gösta Smitt.

N:o 49.

Drätselkammarens yttrande ang. uthyrning af lägenheterna i stadens arbetarebostadshus.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I sammanhang med det Stadsfullmäktige den 27 sistlidne april bemyndigade Drätselkammaren att uppföra ett större bostadshus med mindre lägenheter för en beräknad kostnad af 90,000 kronor, hvilka lägenheter enligt Drätselkammarens i ärendet väckta förslag skulle vara afsedda att uthyras i första hand till stadens arbetare och med dem jämställda befattningshafvare, beslöto Stadsfullmäktige uppdraga åt Drätselkammaren att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till närmare bestämmelser angående uthyrningen af lägenheterna i ifrågavarande hus.

Vid yrkandet om denna återremiss framhölls inom Stadsfullmäktige, att lägenheterna i huset eller en del af dem borde reserveras för barnrika familjer och sådana personer, som eljest hade svårt att skaffa sig bostad. Drätselkammaren ansåg emellertid vid framläggandet af sitt förslag, att ifrågavarande byggnad skulle enbart med det antal nya lägenheter, som genom dess uppförande komme till stånd, i sin mån bidraga till bostadsbristens afhjälpande, och att vid uthyrningen af dessa lägenheter stadens egna arbetare och befattningshafvare borde hafva företräde, då det blef staden själf som byggde. Genom tillkomsten af de nya lägenheterna i stadens hus blifva gifvetvis motsvarande antal äldre lägenheter lediga, bland andra äfven sådana i staden förut tillhörgia gårdar; och komma en del af dessa sistnämnda lägenheter, hvilka gifvetvis äro af sämre beskaffenhet än de nytillkommande, utan tvifvel att uthyras just till sådana personer, som först i sista stund tänka på att skaffa bostad och som icke äro så ordentliga med hyrans erläggande. Men skulle det nya huset helt eller delvis afses för dylika hyresgäster, så skulle dess uppförande vara en angelägenhet som stode på gränsen till fattigvård och dessutom icke vara ägnad att motarbeta bostadsbristen. Ty blefve det kändt, att staden hölle ett antal lägenheter i beredskap för dem, som vid flyttningstiden icke ännu sett sig om efter bostad, skulle en dylik åtgärd helt säkert framkalla liknöjdhet hos ett stort antal mindre ordentliga familjeförsörjare och stadens reserv af bostäder på långt när icke räcka till. Dessutom kunde det befaras att en sådan åtgärd lockade till inflyttning från främmande orter just af sådana mindre ordentliga personer. Och vid nästa flyttning skulle staden vara nödgad att återigen genom nybyggnad anskaffa en ny reserv af rum och så vidare.

Af dessa skäl vidhåller Drätselkammaren sitt förra förslag och får sålunda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att bemyndiga Drätselkammaren att uthyra lägenheterna i stadens under uppförande varande arbetarebostadshus å tomten n:o 5 i kvarteret Gude i första hand till stadens arbetare och med dem jämställda befattningshafvare.

Västerås den 8 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 50.

Drätselkammarens förnyade yttrande ang. anordnande af brygga för öboarnes båtar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid behandling den 25 nästlidne maj af Drätselkammarens utlåtande öfver Direktören J. S. Edströms motion angående uppmuddring af Svartån mellan järnvägsbron och turbinhuset och uppförande därstädes vid åns östra sida af en träbrygga afsedd som tilläggsplats för de öboar, hvilka i sina öppna båtar färdades hit till staden, beslöto Stadsfullmäktige återremittera detta ärende till Drätselkammaren för ytterligare utredning.

Då vid återremissyrkandet framhölls, att en vida enklare och mindre brygga än som af motionären föreslagits kunde göra nytta på ifrågavarande plats och att någon muddring möjligen icke skulle behöfva ifrågakomma, därest bryggan anordnades söder om de trappor, som finnas anbragta i åmuren på ifrågavarande sträcka, har Drätselkammaren låtit genom stadens byggnadschef uppgöra förslag till en dylik anordning. Detta förslag afser en $1^1/_2$ meter bred och 30 meter lång enkel träbrygga och skulle kostnaden för en dylik ej behöfva öfverstiga 1,000 kronor. Någon egentlig muddring skulle ej behöfva ifrågakomma om bryggan icke lägges alldeles intill stenmuren. Då behof af båtplatser för öboarna utan tvifvel föreligger får Drätselkammaren nu hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att af 1916 års förslagsanslag ställa till Drätselkammarens förfogande en summa af förslagsvis 1,000 kronor för uppförande af en mindre träbrygga vid Svartåns östra kajstrand ofvanom järnvägsbron, afsedd som tilläggsplats för de staden besökande öboarnes öppna båtar.

Emot Drätselkammarens beslut i ärendet hafva herrar Sundström och Jonsson reserverat sig, i det att de för sin del uttalat, att staden borde reservera 10 à 12 af de nu uthyrda båtplatserna nedom järnvägsbron för öboarnas räkning.

Västerås den 8 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

N:o 51.

Drätselkammarens skrifvelse ang. delgifning af Änkefru Carolina Matilda Vretmans testamente.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Utredningsmannen i sterbhuset efter aflidna änkefru Carolina Matilda Vretman, född Källgren, har till Drätselkammaren öfverlämnat närlagda till Stadsfullmäktige ställda skrifvelse jämte däri omförmälda afskrifter af makarne Vretmans testamenten med anhållan, att Drätselkammaren måtte öfverlämna handlingarne till Stadsfullmäktiges pröfning.

Med anledning häraf och under erinran, att kronans rätt till danaarf här i staden genom Kungl. Maj:ts resolution den 29 oktober 1664 öfverlåtits på Västerås stad, får Drätselkammaren, som funnit ifrågavarande testamenten i behörig ordning upprättade, föreslå, att Stadsfullmäktige måtte för Västerås stad såsom danaarfsberättigad efter fru Vretman godkänna samma testamenten äfvensom förklara sig med tacksamhet vilja mottaga de donationer, som enligt samma testamenten blifvit gjorda till staden.

Västerås den 17 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På grund af att aflidna änkefru Carolina Matilda Vretman, född Källgren, ej efterlämnat några kända arfvingar, får undertecknad härmed till Stadsfullmäktige såsom danaarfsberättigade öfverlämna till delgifning afskrift af hennes och hennes mans, E. G. Vretman, testamenten och vördsamt hemställa att Stadsfullmäktige behagade godkänna desamma.

Västerås den 31 maj 1916.

Vördsammast

Joh. Fr. Brandt,
Utredningsman i sterbhuset.

N:o 51.
Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

§ 31. År 1914 den 23 mars vid Rådstufvu Rätten i Västerås blef lagfart beviljad änkan Carolina Mathilda Wretman född Källgren å gården och tomten n:o 65 b i Västerås stads västra kvarter af vilken fastighet hon bekommit hälften i giftorätt och hälften på grund af testamente efter sin aflidne man gårdsägaren Erik Gustaf Wretman, betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

John Karlsson.

Afskrift.

Testamente.

Undertecknade; äkta makar, vilja medan Vi ännu lefva och äro vid vårat förstånds fulla bruk härmed förordna huru med vår egendom, efter bägges vår död, förhållas skall:

Den af oss som den andra öfverlefver skall, utan intrång af någonderas våra arfvingar, oqvaldt med fullt egande och dispostionsrätt ega och besitta allt hvad i vårat bo, vid någonderas död, af såväl fast som lös egendom befinnes.

Med upphäfvande till all kraft och verkan af det af oss den 31 Mars 1894 upprättade testamente, vilja Vi härmed gemensamt förordna följande testamentariska förordnanden, att träda i gällande kraft efter bägges vår död, och att utbetalas så fort som lösegendomen blifvit realiserad och till redovisning förfallen.

1:o) Till Barnhemmet i Västerås *Ett tusen (1,000) kronor,* som ställes under förvaltning af Barnhemmets styrelse eller Direktion, under namn af "E. G. Wretmans och hans hustrus donationsfond", hvaraf årliga räntan får användas till nödiga utgifter för barnavården vid hemmet, men kapitalet skall för all framtid förblifva orubbadt.

2:o) Till befrämjande af meddellösa och fattiga skolbarns vid Västerås stads folkskolor deltagande uti de s. k. sommarferie skollofskollonierna anslås *Ett tusen (1,000) kronor,* under namn af "E. G. Wretmans och hans hustrus donationsfond", hvaraf årliga räntan, efter lärarepersonalens hörande och utlåtande; användes till bestridande af ett eller två eller flere barns kostnad för åtnjutande af en hälsosam vistelse å landet under sommarmånaderna;

Kapitalet får ej förminskas, och ställes det under skolrådets skydd och förvaltning.

3:o) Vårat fosterbarn Per Gustaf Wretman i Västerås erhåller *Ett tusen (1,000) kronor.*

4:o) Till Fattigvårdsstyrelsen i Västerås öfverlämnas ett kapital af *Tre tusen (3,000) kronor,* under namn af "E. G. Wretmans och hans hustrus donationsfond", hvaraf årliga räntan skall till en början första året tilldelas två de mäst behöfvande af arbetsklassen, man eller qvinna, med femtio kronor till hvardera, hvilka fört ett ordentligt lefnadssätt och troget arbetat med hvarjehanda arbeten inom Västerås stad (större Verkstäders arbetare dock uteslutna), och hvilka personer icke genom egen direkt vårdslöshet kommit i nödställd belägenhet eller åtnjuter ordinarie fattigunderstöd, samt tillhört Västerås stad minst tio år;

N:o 51.
Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

Så fort räntan uppgår till det belopp, att vidare understöd af femtio kronor per lott och person kan utdelas, skall sådant ske under ofvanstående villkor.

Möjligen blifvande öfverskott å räntan lägges till kapitalet.

Utdelningen sker hvarje år dagen före Julafton.

5:o) Efter hägges vår död skall den som troget och ömt gifvit oss sin omvårdnad och särskildt till den som omsorgsfullt vårdar den af oss som den andra öfverlefver; samt dessutom troget och väl vårdar husets egendom och tillgångar till dess boupptecknings blifvit hållen, eller särskild förvaltning däraf blifvit förordnad äga att, därest han eller hon derutinnan sig ärligen och redbart sig förhållit, uppbära ett arvode i ett för allt af *Ett tusen (1,000) kronor,* i motsatt fall betalas endast ordentlig aflöning.

6:o) All i vårat bo befintlig lös egendom, med undantag af här nedan i punkt 8 omnämnda persedlar, jemte ett kapital af *Ett tusen (1,000) kronor* tillfaller Per Gustaf Wretmans son "Abdon Govert" född den 30 Juli 1897, men skulle bemälde Abdon Govert med döden före eller efter oss afgå, öfvergår detta arf på hans då lefvande syskon.

7:o) Vår egande fastighet, gården och tomten n:o 65 af Västra qvarteret i Västerås stad, tillfaller Per Gustaf Wretmans vid bägges vår död lefvande barn.

8:o) Till Kyrkorådets i Västerås stad förvaltning öfverlämnas den oss tillhöriga lilla likvagnen jemte dertill hörande ett par kälkar, 1 par stångselar och en enbetssele, samt öfriga därtill hörande inventarier, under förbehåll, att den utlånas vid begrafningar till mindre bemedlade personer mot minsta möjliga afgift, dock så att afgifterna räcka till underhåll och möjligen blifvande förbättringar, samt vagnshushyra och rengöring.

9:o) De uti 6:o och 7:de punkterna här ofvan till förmån för Per Gustaf Wretmans omyndiga barn gjorda testamentariska förordnanden skola, så länge de äro omyndiga, under förmyndareansvar förvaltas af oss under någonderas af vår lifstid utsedda personer, eller om detta ej sker, af två utaf Västerås Rådstufvu Rätt därtill förordnade personer.

Såsom God man eller förmyndare för dessa här ofvan i 6:te och 7:de punkterna omnämnda omyndiga barn, får ej i något fall utses deras fader Per Gustaf Wretman.

Till yttermera visso hafva Vi detta testamente uti nedantecknade vittnens närvaro egenhändigt underskrifvit, som skedde i Västerås den 8 Januari 1905.

Erik Gustaf Wretman. *Carolina Mathilda Wretman*
född *Källgren.*

Att gårdsägaren Erik Gustaf Wretman och hans hustru Carolina Mathilda Wretman, född Källgren, vid fullt och sundt förstånd och af fri och otvungen vilja egenhändigt underskrifvit förestående handling, hvilken de förklarade innehålla deras yttersta och sista vilja samt testamente, intygas af oss på en gång närvarande och för ändamålet tillkallade vittnen.

Västerås som ofvan

Herman Blomqvist
Snickare.

Carl August Erikson
Verkstadsarbetare.

Rob. Pettersson.
Bokbindare.

N:o 51.
Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

I anseende till att af ofvanstående vittnen Snickaremästaren K. H. Blomqvist aflidit och vittnet Carl August Erikson sedan en längre tid lider af sjukdom, har förestående testamente på Makarna Wretmans begäran och i nedanstående vittnens närvaro blifvit ånyo uppläst och af Makarne Wretman, hvilka vi personligen känna, förklarats att jämte bifogade testamentstillägg utgör deras yttersta vilja samt erkänt att de egenhändigt undertecknadt detta testamente, intygas af oss på en gång närvarande och för ändamålet tillkallade vittnen.

Västerås den 23 april 1910.

Rob. Pettersson Bokbindare. *A. G. Scherlund* Skräddare.

P. E. Berggren.

§ 172. År 1910 den 9 maj, vid Rådstufvu Rätten i Västerås, hördes bokbindaremästanen Axel Elof Robert Pettersson och skräddaren Anders Gottfrid Scherlund i Västerås samt Kusken Per Erik Berggren vid Greflinge för dödsfalls skull på ed angående tillkomsten af detta testamente; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar

J. W. Ödman.

§ 43 År 1910 den 9 maj vid Rådstufvu Rätten i Västerås blef detta testamente för laga bevakning efter aflidne Erik Gustaf Wretman ingifvet samt utställdt till delgifning med den aflidnes närmaste arfvingar; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

Victor Åsberg.

§ 53. År 1916 den 17 April vid Rådstufvu Rätten i Västerås blev detta testamente i och för bevakning efter aflidna Änkefru Carolina Mathilda Wretman ingifvet och utställt till delgifning med hennes närmaste arvingar; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

Rätt afskrifvet intyga:

Reinhold Pettersson. *Emilie Bergström.*

Afskrift.

N:o 51.

Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

Testamente.

Vi undertecknade äkta makar, vilja härmed förordna och göra följande tillägg till vårt af den 8 januari 1905 emellan oss upprättade testamente, som vi förklara utgör vår sista och yttersta vilja nämligen:

1:o) Till hvar och en af mina, E. G. Wretman, kusiner, hvilka här nämnas, gifva och testamentera vi Etthundra (100) kronor nämligen:

a) Stafva Kämpe;

b) Ulla Söderberg, född Vestling, i Skultuna;
Anders Anderssons i Valberga, Bergs socken, systrar;

c) Karin, gift och boende å Laggars ägor, och

d) Sofia, änka och boende å Ståltorps ägor.

Skulle någon af dessa här uppräknade kusiner hafva aflidit före oss skall till hennes arfvingar ingen utbetalning ske.

2:o) Till änkefru Anna Schön, Strömsholm, testamentera vi Ett tusen (1,000) kronor med villkor att hon på ett ömt och kärleksfullt sätt sköter oss när vi blifva oförmögna att sköta oss själfva.

(Den, som sköter den sist öfverlefvande af oss, erhåller de i punkt 5 i ofvannämnda testamente dertill anslagna Ett tusen (1,000) kronorna.

3:o) Till Slöjdläraren Johan Fredrik Brandt i Västerås som gjort oss tjenster, testamentera vi Ett tusen (1,000) kronor. Skulle han aflida innan dessa medel utfalla så inträder hans rättsinnehafvare i hans ställe.

4:o) Hvad som återstår af vår kvarlåtenskap sedan hvad vi härofvan samt i ofvannämnda åberopade testamente af den 8 Januari 1905 gifvit och testamenterat utgått samt alla omkostnader för boets utredning blifvit guldna, testamentera vi till Västerås stads fattiga, mest behöfvande sjuka under förbehåll att penningarna förvaltas af styrelsen för Mobergska guldbröllopsfonden, samt att endast räntan användes och af stadens Diakonissor utdelas.

5:o) Då vi sålunda genom detta, som det här ofvan åberopade testamente förordnat om all vår efterlemnade kvarlåtenskap, såväl fast som lös egendom af hvad beskaffenhet den vara må, så följer häraf att våra efterlemnade arfvingar af hvilken led de vara må äro uteslutna från all arfsrätt efter oss, utom hvad några af våra arfvingar, hvilka äro mindre bemedlade, får bekomma, skall våra testamenten ligga till grund och efterrättelse härför.

6:o) Till utredningsman i vårt dödsbo vilja vi härmed förordna Slöjdläraren Johan Fredrik Brandt i Västerås, med åläggande för honom att då den sist kvarlefvande af oss aflider, genast inställa sig i boet och taga vård om detsamma och ombestyra den aflidnes begrafning, som skall ske i likhet med den först aflidnes, derjemte åligger det utredningsmannen att förrätta bouppteckning, till Rådstufvu Rätten ingifva våra testamenten för bevakningsändamål, hvilken bevakning skall gälla för samtliga i våra testamenten omförmälda testamentstagare; inkassera sterbhusets utestående fordringar och så snart boet är utredt till vederbörande testamentstagare utbetala de belopp, som äro omförmälda uti våra båda testamenten.

7:o) Till förmyndare för Per Gustaf Wretmans barn, ifall dessa äro omyndiga då testamentsmedlen utfalla, vilja vi förordna Hemmansägaren Robert Andersson i Olberga, Sura socken.

N:o 51.

Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

Ofvanstående tillägg till vårt af den 8 januari 1905 oss emellan upprättade testamente hafva vi af fri vilja och med sundt förnuft låtit upprätta och hafva vi i tillkallade vittnens närvaro egenhändigt underskrifvit, som skedde i Västerås den 23 April 1910.

E. G. Wretman. *C. M. Wretman.*

Att gårdsägaren Erik Gustaf Wretman och hans hustru Carolina Mathilda Wretman, född Källgren, som vi personligen känna i vår närvaro och sedan ofvanstående testamentariska förordnande blifvit för dem uppläst, förklarat att detsamma innefattar deras yttersta vilja, i afseende på huru med deras kvarlåtenskap vid deras frånfälle förhållas bör, samt att makarna därefter egenhändigt undertecknat sina namn, äfvensom att Makarne dervid handlat med fullt förstånd och af fri vilja, intygas af oss på en gång närvarande och för ändamålet tillkallade vittnen.

Västerås den 23 april 1910.

Rob. Pettersson.
Bokbindare.

A. G. Scherlund.
Skräddare.

P. E. Berggren.

§ 172. År 1910 den 9 maj, vid Rådstufvurätten i Västerås, hördes Bokbindaremästaren Axel Elof Robert Pettersson och Skräddaren Anders Gottfrid Scherlund i Västerås samt Kusken Per Erik Berggren vid Greflinge för dödsfalls skull på ed angående tillkomsten af detta testamente; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

§ 43. År 1910 den 9 maj vid Rådstufvu Rätten i Västerås blef detta testamente för laga bevakning efter aflidne Erik Gustaf Wretman ingifvet samt utställdt till delgifning med den aflidnes närmaste arfvingar; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

Victor Åsberg.

Att Fru Edla Mathilda Eriksson, Olberga, Sura s:n, Enkan Sofia Gustafsson å Ståltorps egor i Sura s:n samt Hemmansegaren Anders Andersson i Walberga, Bergs s:n af dessa genomdragna testamentariska förordnanden erhållit hvar sin lika lydande bestyrkta afskrift häraf; betyga

Walberga i Bergs s:n den 28 maj 1911.

W. Clefberg. *O. Wallin.*
Stämningsmän.

N:o 51.
Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

Att Fru Stafva Kämpe, Fröken Sofia Haglund och Gårdsägaren Johan Viktor Eriksson, alla i Västerås, af dessa genomdragna testamentariska förordnanden erhållit hvar sin lika lydande bestyrkta afskrift häraf, betyga

Västerås den 31 Augusti 1911.

W. Clefberg. *O. Wallin.*

Att fru Johanna Hellgren i Eke, Dingtuna socken och fröken Sofia Vestling i Forkesta, Dingtuna socken, af dessa genomdragna testamentariska förordnanden denna dag erhållit hvar sin lika lydande bestyrkt afskrift, betygas

Dingtuna den 25 juni 19 11.

Torsten Svenson.
t. f. Kronolänsman.

Att enkefru Anna Kristina Barkén, Tengby, Dingtuna socken, och fru Ulrika Matilda Söderberg, född Vestling, Skultuna, af dessa genomdragna testamentariska förordnanden denna dag erhållit hvar sin lika lydande bestyrkt afskrift; betygas. Västerås och Skultuna den 18 augusti 1911.

Torsten Svenson.
t. f. Kronolänsman.

§ 53. År 1916 den 17 april vid Rådstufvu Rätten i Västerås blev detta testamente i och för bevakning efter avlidna änkefru Carolina Matilda Wretman ingivet och utställt till delgifning med hennes närmaste arfvingar; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

Rätt afskrifvet intyga:

Reinhold Pettersson. *Emelie Bergström.*

N:o 51.
Ang. delgifning af änkefru Carolina Mathilda Wretmans testamente.

Afskrift.

Testamente.

Medan jag ännu kan redigt tänka och tala vill jag härmed göra följande tillägg till mina och min aflidne mans, Erik Gustaf Wretman, testamenten:

Såsom en gärd av tacksamhet för all den goda och omsorgsfulla vård som Änkefru Anna Schön ända sedan min mans död och särskildt under min långa sjukdom lämnat mig vill jag härmed förordna att af mitt efterlämnade lösöre skall Änkefru Anna Schön bekomma:

Min päls, mina 3 fingerringar af guld, 2 matskedar af silfver, 6 kaffeskedar af silfver, en kaffeklarare af hvit metall, en kaffepanna af koppar samt en ströskål med lock af glas och ett väckarur med speldosa.

Västerås den 29 Mars 1916.

C. M. Wretman.

Att Änkefru Carolina Mathilda Wretman som vi personligen känna vid fullt förstånd och af fri vilja förklarat ofvanstående förordnande utgöra hennes sista och yttersta vilja samt egenhändigt undertecknat sitt namn intygas af oss båda på en gång närvarande och för ändamålet tillkallade vittnen, som skedde i Västeras d. 29 mars 1916.

Joh. Fr. Brandt.
Slöjdlärare.

Edla Froberg.

§ 178. År 1916 den 17 April vid Rådstufvu Rätten i Västerås hördes Slöjdläraren Johan Fredrik Brandt och Fröken Edla Carolina Froberg för dödsfalls skull på ed angående tillkomsten af detta testamente; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

§ 53. År 1916 den 17 April, vid Rådstufvu Rätten i Västerås, blef detta testamente i och för bevakning efter aflidna Änkefru Carolina Mathilda Wretman ingifvet och utställt till delgifning med hennes närmaste arfvingar; betygar

På Rådstufvu Rättens vägnar:

J. W. Ödman.

Rätt afskrifvet intyga:

Reinhold Pettersson. *Emelie Bergström.*

N:o 52.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till ordnande af den s. k. lektorsgårdens tomt.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I anledning af bifogade till Drätselkammaren inkomna skrifvelse från Rektor vid härvarande högre allmänna läroverk angående ordnande af den s. k. lektorsgården i anslutning till läroverkets skolplan samt den nya biblioteksbyggnaden får Drätselkammaren, ehuru platsen hvarken äges eller innehafves af staden, utan af Domkyrkokommissionen mot afgift är upplåten till Läroverket, men då medel för ordnande af denna, offentligt tillgängliga plats, hvilken nödvändigtvis måste inom närmaste tiden iordningställas, icke synes på annat sätt kunna anskaffas, hemställa att Stadsfullmäktige måtte för ifrågavarande ändamål ställa till delegerades för läroverkets byggnadsfond förfogande ett belopp af förslagsvis 4,500 kronor att utgå af det i 1916 års budget för staden afsatta förslagsanslaget.

Västerås den 15 juni 1616.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Stödd på hosföljande *dels* af Byggnadschefen G. Smitt och Arkitekten E. Hahr *dels* af Direktören C. A. Forsberg uppgjordt kostnadsförslag å 4,500 kronor, får jag vördsamt anhålla, det Drätselkammaren ville hos Herrar Stadsfullmäktige hemställa om, att ofvannämnda summa — 4,500 kronor — måtte ställas till delegerades för h. allm. läroverkets byggnadsfond disposition för ordnandet af den s. k. Sundénska tomtplatsen så, att den kan ansluta sig till läroverkets skolplan och den nya biblioteksbyggnaden. Läroverket saknar totalt medel för ordnande af denna offentligt tillgängliga plats, som, om den blir ordnad i enlighet med hosföljande förslag, torde bli ett af de vackraste partierna i Västerås.

Västerås den 15 juni 1916.

Peter Bagge.

N:o 52.
Ang. anslag till ordnande af den s. k. lektors-gårdens tomt.

Kostnadsförslag
för ordnandet af platsen emellan Konsistorium, Kyrkogatan, Skolgatan och Skolplan.

För uppförande af gråstensmur från den förutvarande muren till biblioteket enligt n:o 1 å skissen samt mur efter Kyrkogatan emellan Konsistorium och gårdskarlshuset enligt n:o 2 å skissen. Förslag och kostnad härför uppgjordt af byggnadschefen Smitt och arkitekt Hahr ..... Kr. 2,500: —

För ordnandet af platsen till park enligt skissen: bortkörning af sten (gamla grunden), ditkörning af jord, planteringar. stängsel, träd, buskar, frö och arbete m. m. ..... „ 2,000: —

Summa Kronor 4,500: —

Västerås den 3 juni 1916.

C. A. Forsberg.

N:o 53.

Drätselkammarens och Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelser ang. ledningar till en del fastigheter inom Frejaföreningen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda framställning till Stadsfullmäktige från Vatten- och Gasverksstyrelsen angående ledningar till en del fastigheter inom byggnadsområdet Frejaföreningen, hvilken framställning styrelsen ingifvit till Drätselkammaren med anhållan, att Drätselkammaren ville med eget yttrande underställa ärendet Stadsfullmäktiges pröfning, får Drätselkammaren på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen i sin skrifvelse framhållit till alla delar tillstyrka bifall till styrelsens framställning.

Västerås den 15 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 53.
Ang. ledningar till en del fastigheter inom Frejaföreningen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I en till Vatten- och Gasverksstyrelsen ställd ansökan hafva en del gårdsägare inom Frejaföreningen anhållit om allmänna ledningarnas utsträckning till resp. tomter och får Styrelsen med öfverlämnande af ansökningen anföra följande:

Ansökningen afser tomterna 1, 3, 5 och 20 inom Frejaföreningen. Tomten n:o 20, tillhörig Aktiebolaget Svenska Metallverken, har Styrelsen emellertid ej medtagit i efterföljande beräkningar, enär på grund af dess läge, framdragning af ledningar nu skulle draga en allt för stor kostnad.

Anläggningskostnaden är vid användande af 12″ resp. 9″ afloppsrör, 7″ resp. 5″ vattenrör samt 5″ resp. 3″ gasrör beräknad till 7,800 kronor. Häraf utgör kostnaden för hufvudledningar i Malmabergsgatan, 110 meter, c:a 4,100 kr., hvilka ledningar få sin hufvudsakliga användning för de stora områdena norrut.

Sökandenas andel i anläggningskostnaden beräknad efter ett bidrag af 90 öre per kvm. tomtareal utgör 3,070 kr., hvadan stadens andel skulle uppgå till 4,730 kronor.

Då som ofvan nämnts hufvudledningarna i Malmabergsgatan få sin hufvudsakliga användning för de större områdena norrut och då genom anläggningen i sin helhet bättre sanitära förhållanden åstadkommas, särskildt omkring nya folkskolan, får Styrelsen tillstyrka bifall till framställningen samt anhålla,

att Stadsfullmäktige ville för utsträckning af vatten-, aflopps- och gasledningar till tomterna n:o 1, 3, 5 inom Frejaföreningen bevilja ett anslag af 4,730 kronor att utgå af besparade lånemedel vid verken.

Västerås den 8 juni 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

Till Vatten- och Gasverksstyrelsen i Västerås.

Undertecknade anhålla vördsamt om utsträckning innevarande år af allmänna ledningarna till våra tomter n:o 3, 5, 1, 20 inom Frejaföreningen. Tomternas yta uppgår till cirka 2,300 kvm. och anslutning kan påräknas från 10 st. hushåll. Vi tillåta oss samtidigt anhålla, att bidraga till ledningarna på sätt som skett vid andra utsträckningar.

Västerås den 1 april 1916.

Aktiebolaget Svenska Metallverken.
Erik Falk.

P. A. Andersson,
Frejaföreningen 3.

F. A. V. Österberg,
Frejaföreningen 5.

C. E. Nyberg,
Frejaföreningen 1.

N:o 54.

Drätselkammarens utlåtande ang. dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 27 sistlidne april remitterade Stadsfullmäktige till Drätselkammaren för utlåtande en framställning från Magistraten, i anledning af anhållan från stadens poliskår om ett dyrtidstillägg för innevarande år af 25 kronor pr månad, därom att Stadsfullmäktige måtte bevilja hvar och en af stadens befattningshafvare, hvilka för närvarande äro i åtnjutande af dyrtidstillägg af 150 kronor årligen, ett ytterligare sådant för innevarande år till lika belopp att utdelas med en tredjedel den 30 juni, en tredjedel den 30 september och en tredjedel den 31 december.

Med anledning häraf och sedan Drätselkammaren fått emottaga ytterligare ansökningar om liknande dyrtidstillägg från stadens brandkår, personalen vid renhållningsverket, hos Vatten- och Gasverksstyrelsen anställda befattningshafvare och arbetare samt från jordbruksarbetarne vid Nordanby och Malma, remitterade Drätselkammaren den 8 innevarande juni detta ärende till samma kommiterade, som i slutet af förra året behandlade samma fråga, nämligen ledamöterna af Drätselkammaren Herrar Håkanson och Wennberg samt stadsombudsmannen Öberg och har nu från nämnda kommitterade inkommit utlåtande, som här bifogas.

Under åberopande af berörda utlåtande, hvartill Drätselkammaren i allo ansluter sig, samt med förmälan, att Drätselkammaren beträffande jordbruksarbetarne, hvilka åtnjuta en stor del af sina aflöningsförmåner in natura och sålunda äro mindre beroende af kristidens prisstegringar än öfriga löntagare, uppdragit åt förvaltaren att tilldela dem lämpliga dyrtidstillägg, hemställer Drätselkammaren att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att ställa till Drätselkammarens förfogande att belopp af förslagsvis 17,000 kronor att utgå till den del, som afser Vatten- och Gasverksstyrelsens personal, af styrelsens vinstmedel för innevarande år och till återstående belopp af 1916 års förslagsanslag att användas till utdelning under innevarande år af tillfälliga dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare enligt de hufvudgrunder, Drätselkammarens i ärendet tillsatta kommitterade närmare angifvit.

Västerås den 15 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning

Theofil Öberg.

N:o 54.

Ang. dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Från stadens piliskår har till Magistraten inkommit bilagda af stadsfiskalen understödda framställning om dyrtidstillägg innevarande år till följd af den svåra ekonomiska belägenhet, de stegrade lefnadskostnaderna förorsakat kårens medlemmar.

Under åberopande af hvad Magistraten i skrivelse till Stadsfullmäktige den 27 september sistlidet år anfört i anledning af en likartad framställning från polismännen och exekutionsbetjänterna samt med erinran att det dyrtidstillägg, som af Stadsfullmäktige år 1915 beviljats en del befattningshafvare, endast afsett att afhjälpa de svåraste olägenheterna samma år, får Magistraten, som anser dyrtiden innevarande år vara fullt ut lika oöfverkomlig som uuder sistlidet år samt att stadens samtlige svagt aflönade befattningshafvare äro i lika behof af dyrtidstillägg som polismännen hemställa, att Stadsfullmäktige ville besluta

att bevilja hvar och en af stadens befattningshafvare, hvilka för närvarande äro i åtnjutande af dyrtidstillägg af 150 kronor årligen, ett ytterligare sådant för innevarande år till lika belopp, att utbetalas med en tredjedel den 30 juni, en tredjedel den 30 september och en tredjedel den 31 december allt år 1916.

För utredningen af det belopp, som för detta extra dyrtidstillägg erfordras och af hvilka medel detsamma bör utgå torde ärendet remitteras till Drätselkammaren.

Västerås Rådhus den 19 april 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknade, som erhållit Drätselkammarens uppdrag att yttra oss i fråga om beviljande af särskildt dyrtidstillägg äfven för år 1916 till en del af stadens befattningshafvare och arbetare med anledning af den fortsatta kristiden, få härom afgifva följande utlåtande.

Magistraten har äfven denna gång föreslagit ett dyrtidstillägg af 150 kronor till enhvar befattningshafvare, som i årets stat förut beviljats dyrtidstillägg. Ett bifall härtill skulle föranleda en kostnad för stadskassan af ej mindre än 27,450 kronor. Och likväl skulle alla stadens arbetare och dessutom en del lägre befattningshafvare icke komma i åtnjutande af något dyrtidstillägg, hvarför ett afsevärdt anslag ytterligare skulle erfordras för att bereda dem dylikt. För vår del anse vi, att den form af dyrtidstillägg, som Stadsfullmäktige den 25 november 1915 beviljade för nämnda år bättre ansluter sig till de för hvar och en inträdda ekonomiska svårigheterna med anledning af dyrtiden. Vi hafva heller icke för-

N:o 54.
Ang. dyrtidstillägg åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare.

sport, att några principella anmärkningar framställts emot sättet för detta dyrtidstilläggs utgående. Det enda klagomål, som afhörts är, att man på en del håll ansett, att dyrtidstillägget bort sträcka sig något längre upp på löneskalan.

De dyrtidstillägg, som utbetalades i slutet af år 1915 stego till ett sammanlagdt belopp af 14,244 kronor, däraf 3,434 kronor för arbetare och befattningshafvare vid stadens tekniska verk. Det har icke varit oss möjligt att på den korta tid vi haft till vårt förfogande utreda, i hvad mån denna utgift skulle ökas, om, såsom vi, med tillmötesgående af nyssberörda önskemål, vilja föreslå, dyrtidstilläggen för år 1916 beviljas för inkomster upp till 2,400 men torde denna ökning knappast belöpa sig till mer än 2,000 à 3,000 kronor. Dyrtidstillägget synes oss böra uppdelas i två betalningsterminer den ena omkring den 1 juli och den andra vid årets slut.

Såsom villkor bör uppställas, att vederbörande vid tiden för tilläggets utbetalande är anställd i stadens tjänst eller arbete samt haft sin hufvudsakliga sysselsättning hos staden minst tre månader af innevarande år. Vid anställning under del af år jämkas dyrtidstilläggets belopp i förhållande till anställningstiden, alldeles så som skedde i slutet af förra året. Bidraget för barn bör utgå för sådana hemmavarande barn, hvilka ej under 1916 fylla 16 år. Inkomsten, som lägges till grund för beräkningen, bör uppskattas på samma sätt som för 1915 års dyrtidstillägg, dock att för folkskollärare inräknas det familjeunderstöd, som utbetalas af statsverket.

Vi föreslå sålunda, att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige begära anslag till ett extra dyrtidstillägg för stadens arbetare och befattningshafvare för år 1916 att utgå enligt ofvan angifna hufvudgrunder och efter följande uppställning:

Beräknad inkomst för år 1916: lön, sportler, förut beviljadt dyrtidsiillägg och naturaförmåner enligt stat, kronor	Dyrtidstillägg			
	För befattningshafvare själf		Tillägg för	
	Manlig kr.	Kvinnlig kr.	Hustru el. hushållerska kr.	Pr barn kr.
1) t. o. m. 1,000 kr.	50	40	30	15
2) 1,001—1,100 „	40	30	30	15
3) 1,101—1,200 „	30	20	30	15
4) 1,201—1,300 „	20	10	30	15
5) 1,301—1,500 „	10	—	30	15
6) 1,501—1,700 „	—	—	30	15
7) 1,701—1,900 „	—	—	20	15
8) 1,901—2,100 „	—	—	10	15
9) 2,101—2,400 „	—	—	—	15

Västerås den 13 juni 1916.

H. Håkansson. ***Theofil Öberg.*** ***Carl Wennberg.***

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktr.

N:o 55.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af tomter inom kvarteren Neta och Nella.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som spekulanter anmält sig å staden tillhöriga tomterna invid Mariaberget, nämligen dels den nordligaste tomten i kvarteret Neta, i föreslagen tomtindelning försedd med N:o 72 och 73 och dels den tomt i kvarteret Nellas sydöstra hörn, som uppkommer vid tomtindelning af detta kvarter, och då Drätselkammaren vida lättare kan afhandla om försäljning af dessa tomter, hvilka staden ej för egen räkning behöfver, därest Drätselkammaren äger befogenhet att afsluta definitiva köpeaftal, får Drätselkammaren härmed anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att till pris och på villkor, som Drätselkammaren kan finna för staden förmånliga, försälja ofvanberörda, staden tillhöriga tomter i öfverensstämmelse med de tomtindelningar af kvarteren Neta och Nella, som kunna blifva fastställda.

Västerås den 16 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 56.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelser ang. ledningar inom Norrmalm.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen har anhållit, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande till Stadsfullmäktige öfverlämna styrelsens närlagda framställning med därtill hörande bilagor angående ledningar inom byggnadsområdet Norrmalm.

Med anledning häraf och då af bifogade till Drätselkammaren inkomna protokollsutdrag, § 6, framgår, att byggnadsföreningen Norrmalm beslutat till

N:o 56. *Ang. ledningar inom Norrmalm.*

staden öfverlämna föreningens gatumark, får Drätselkammaren, på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört, föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att på de närmare villkor, som i Vatten- och Gasverksstyrelsens skrifvelse angifvits, för anläggande af vatten-, aflopps- och gasledningar inom vissa delar af byggnadsområdet Norrmalm af lånemedel anslå ett belopp af 6,300 kronor med bemyndigande för styrelsen att af tillgängliga medel förskottera öfriga för samma ledningar erforderliga kostnader, 11,900 kronor, att framdeles ersättas af inflytande bidrag från enskilde för anslutning till ifrågavarande ledningar.

Västerås den 16 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Utdrag af protokoll, hållet vid Västerås byggnadsförening Norrmalms extra möte söndagen den 28 maj 1916.

---

§ 6.

Den bordlagda frågan från föregående möte angående öfverlämnandet af föreningens gator till staden upptogs till behandling, och blef mötets enhälliga beslut att öfverlämna gatorna till Västerås stad.

Som ofvan.

E. L. Malm.
Sekr.

Justeradt:

E. O. Tunell. *J. A. Lindgren.*

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I en här bifogad till Vatten- & Gasverksstyrelsen ställd ansökan har byggnadsföreningen Norrmalm anhållit om vatten-, aflopps- och gasledningars framdragande till en del tomter å Norrmalm och får Styrelsen i anledning häraf meddela följande:

Ansökningen afser norra och nordvästra delarna af Norrmalm.

Föreningen har förklarat sig villig att utan ersättning öfverlämna till staden all gatumark inom föreningens område.

Ledningarne skulle med utgångspunkt från Skultunavägen, dragas i Kullavägen, Gränsgatan, Langenbergsgatan och Föreningsgatan norrut.

N:o 56.
Ang. ledningar inom Norrmalm.

Anläggningskostnaden är beräknad till 19,000 kronor. $^2/_3$ häraf, eller det bidrag, som enligt af Stadsfullmäktige tidigare fattadt beslut skall af enskilda personer erläggas för ledningar till icke planlagdt område är sålunda c:a 12,700 kronor, utgörande per kvm. tomtareal för alla de tomter som kunna anslutas till ofvannämnda ledningar 75 öre. Stadens kostnad skulle sålunda utgöra kronor 6,300. Då sökandenas tomter motsvara en areal af c:a 12,000 kvm. skulle bidraget nu utgöra kronor 9,000, hvilken summa minskas med af en del gårdsägare å Norrmalm förut lämnat bidrag till afloppsledningar i Föreningsgatan 1,000: —

Kronor 8,000: —

Enär ytterligare anslutning är att påräkna när ledningarna anlagts, anser Styrelsen att anslag af lånemedel bör utgå med en tredjedel af anläggningskostnaden och resten af tillgängliga medel.

Sökandena hafva anhållit att få fullgöra inbetalningarna under en tid af 5 år, räknadt från tiden för ledningarnas fullbordande. Styrelsen vill tillstyrka den utsträckta betalningstiden men anser att här liksom förut varit fallet, $^1/_5$ af beloppet bör erläggas under det år ledningarna anläggas, hvaraf hälften vid dess afslutande, hvarjämte ränta bör utgå å oguldna belopp.

Efter denna beräkningsgrund skulle bidraget från sökandena vid arbetets påbörjande utgöra kronor 800: —.

Då ifrågavarande anläggning synes tillföra staden ekonomisk vinst, får Styrelsen tillstyrka bifall till framställningen med undantag af hvad ofvan nämnts angående betalningens fullgörande samt anhålla

att Stadsfullmäktige ville för anläggande af vatten-, aflopps- och gasledningar inom berörda delar af byggnadsföreningen Norrmalm bevilja ett anslag af 18,200 kronor, hvaraf 6,300 af lånemedel och 11,900 af tillgängliga medel.

Västerås den 15 juni 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

Till Västerås stads Gasverksstyrelse.

Undertecknade, utsedda kommittérade får härmed i anslutning till det beslut som föreningen fattade å sitt extra möte söndagen den 28 maj innevarande år, i enlighet med här bifogade protokollsutdrag, och med rätt till afräkning för de ledningar som redan äro gjorda och till sitt ändamål brukbara, vördsammast anhålla om att innevarande sommar få utförda de ledningar som gasverkets chef herr ingeniör Gustafson till kommitterade genom utfäst löfte lofvat verkställa innevarande sommar.

Västerås den 4 juni 1916.

Å Byggnadsföreningen Norrmalms vägnar:

Enligt uppdrag:

E. O. Tunell. *P. Rundgren.* *E. W. Eriksson.*

N:o 56.
Ang. ledningar inom Norrmalm.

Utdrag af protokollet hållet vid Byggnadsföreningen Norrmalms extra möte söndagen den 28 maj 1916.

§ 4.

Den bordlagda frågan angående vatten-, gas- och afloppsledningar genom föreningens område blef till behandling upptagen.

Af kommitterades rapport meddelades: att underhandling med gasverksstyrelsen och stadens Drätselkammare blifvit dels genom protokollsutdrag och dels af kommitterade muntligt meddelade, hvaraf framgick att gasverksstyrelsens villkor voro:

Att föreningen öfverlämnar sina gator till staden, och att hvarje tomtägare som önskade få vatten-, gas- och afloppskulle erlägga till staden 75 öre per kv.-met. af sin tomtareal med 1/5 af summan årligen från arbetets afslutande dock med ränta å det oguldna kapitalet; äfvensom utlofvades af ingeniör herr Gustafson att föreningen skulle få godtgörelse för de ledningar som redan nu äro lagda och användbara, samt att den öfre delen af hufvudledningen skulle kunna läggas i sommar, då däremot den nedre genom Föreningsgatan kunde få anstå tills vidare eller så länge de nu lagda ledningarna äro användbara.

Däröfver utspann sig en rätt liflig diskussion men mötet enades om att ingå på de villkor som gasverksstyrelsen har beslutat.

Som ofvan.

E. L. Malm,
Sekr.

Justeradt
E. O. Tunell. *J. A. Lindgren.*

N:o 57.

Drätselkammarens skrifvelse ang. förberedande åtgärder i anledning af bostadsbristen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I underdånig skrifvelse den 20 December 1915 anhöllo Stadsfullmäktige, att Kungl. Maj:t ville i fråga om placeringen af statens folkpensioneringsfond vidtaga sådana åtgärder, att möjlighet funnes för Västerås stad att erhålla lån på billiga villkor ur samma fond för verksamma åtgärder till afhjälpande och förekommande af brist på mindre bostäder inom samhället.

Sedan bostadsbristfrågan blifvit aktuel i ett flertal samhällen inom riket och med anledning häraf, på sätt, som för Stadsfullmäktige torde vara bekant, blifvit

föremål för statsmyndigheternas uppmärksamhet och åtgöranden, aflät Drätselkammaren, med anledning af ett till Drätselkammaren inkommet meddelande från Svenska Stadsförbundet af den 25 April 1916, hvari förbundet på hemställan af Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Civildepartementet samt Generaldirektören för Kungl. Pensionsstyrelsen anmodade stadskommunen att före den 15 nästlidne Maj lämna Kungl. Pensionsstyrelsen meddelande om sitt behof af lån ur pensionsförsäkringsfonden för bostadsändamål, den 11 i samma Maj månad till Kungl. Pensionsstyrelsen en skrifvelse, däri Drätselkammaren, under åberopande af de utredningar, som här verkställts och de åtgärder, som af stadens myndigheter vidtagits i bostadsfrågan, anmälde, att staden för ifrågavarande ändamål under närmaste framtiden behöfde lån ur pensionsförsäkringsfonden antingen för egen räkning eller såsom förmedlare och garant till belopp af minst 500,000 kronor.

N:o 57.
Ang. förberedande åtgärder i anledning af bostadsbristen

Till svar å nämnda anmälan har Drätselkammaren fått emottaga närlagda skrifvelse, däri Kungl. Pensionsstyrelsen meddelar, att Kungl. Styrelsen för sin del tillstyrkt staden ett lån å 350,000 kronor för bostadsändamål till en ränta icke öfverstigande 5 %.

Då det för erhållande af det sålunda ifrågasatta lånet torde vara nödvändigt, att staden något närmare angifver sina planer för dess användande, och att direkt framställning om upptagande af ifrågavarande lån göres hos Kungl. Maj:t, har Drätselkammaren ansett lämpligt att redan nu, ehuru definitivt förslag rörande de ytterligare åtgärder mot bostadsbristen, som böra af staden vidtagas, ännu icke kan af Drätselkammaren framläggas, hos Stadsfullmäktige väcka förslag i ofvanberörda syfte.

Stadsfullmäktige torde erinra sig, att två särskilda kommittéutredningar i förevarande ämne föreligga, den ena af år 1913 afseende uppförande af ett större byggnadskomplex med smålägenheter, hvilket skulle öfvertagas af en af hyresgästerna bildad bostadsförening, och det andra af år 1914, gående ut på att staden skulle mot tomträtt upplåta byggnadsplatser af sin donationsjord vid Vargbolund och anslå medel till en lånefond å 250,000 kronor, från hvilken lån på billiga villkor skulle utlämnas till egnahemsbebyggarne å berörda område intill 85 % af anläggningsvärdet.

Under de öfverläggningar, som i detta ämne hållits inom Drätselkammaren, hafva äfven en del andra förslag framlagts och diskuterats. Ett sådant, det första kommittéförslaget närstående projekt, hvilket torde förtjäna särskild uppmärksamhet, går ut på bildandet af ett aktiebolag för uppförande af ett antal större, mer eller mindre i sammanhang uppförda arbetarebostadshus exempelvis å Borgmästarevreten, hvilken såsom donationsjord innehafves af staden. I detta bolag skulle staden ingå som stor aktieägare och det för byggnadsföretaget erforderliga beloppet utom aktiekapitalet anskaffas genom lån på så sätt, att lånen upp till 50 % af fastigheternas värde tagas hos vanliga penningeinrättningar och återstoden, som behöfver lånas, t. ex. upp till 80 % erhållas af det lån ur pensionsförsäkringsfonden, som nu ställts i utsikt. På så sätt skulle med tillhjälp af dessa sistnämnda lånemedel ett mycket stort antal bostäder kunna erhållas.

I fråga om det senare kommittéförslaget har tveksamhet inom Drätselkammaren yppat sig angående lämpligheten af tomträttsinstitutets införande. Dels har man ansett denna upplåtelsereform mindre begärlig för egnahemsbyggarne och dels har stort afseende fästs vid det faktum, att bankerna icke äro benägna att utlämna lån mot säkerhet af inteckning i tomträtt, i följd hvaraf staden i

N:o 57.
Ang. förberedande åtgärder i anledning af bostadsbristen

detta fall skulle blifva ensam långifvare eller garant, hvaremot om tomterna öfverlätes med äganderätt, större delen af de erforderliga byggnadslånen kunde erhållas i bank utan annan säkerhet än inteckning och endast en mindre del behöfva af staden utlånas eller garanteras, hvarigenom i sistberörda fall ett blifvande lån ur pensionsförsäkringsfonden skulle kunna bidraga till åstadkommande af vida större antal egnahemslägenheter, än om tomterna upplåtes mot tomträtt.

I fråga om den underdåniga framställning om erhållande af lån ur nyssnämnda fond, som Drätselkammaren nu föreslår, vill Drätselkammaren, som har för afsikt att inom närmaste tid inkomma till Stadsfullmäktige med utredning och förslag angående det närmare sättet för användande af lånebeloppet i afbidan härpå hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kungl. Maj:t ville bevilja Västerås stad ett lån å 350,000 kronor ur pensionsförsäkringsfonden på de villkor, Kungl. Maj:t aktar föreskrifva, att i första hand och till dess annorlunda kan blifva med Kungl. Maj:ts medgifvande närmare bestämdt, användas för uppläggande af en lånefond för understödjande af produktionen inom Västerås stad af mindre bostäder antingen i form af egna hem eller genom uppförande af större eller mindre byggnadskomplex.

Västerås den 16 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Västerås stads Drätselkammare.

Sedan Västerås stad anmält sig för erhållande af ett lån från pensionsförsäkringsfonden å kr. 500,000 för uppförande af kommunal bostadsbyggnad samt för uppläggande af en egnahemslånefond, får Pensionsstyrelsen härmed meddela, att styrelsen, efter inhämtande af utlåtande af sakkunniga från Svenska Stadsförbundet och Bostadskommissionen, för sin del tillstyrkt staden ett lån å kronor 350,000 till en ränta, icke öfverstigande 5 %.

Reduktion af det begärda beloppet har måst äga rum, då sammanlagdt icke mera än omkring fem millioner kronor finnas tillgängliga för utlåning.

Definitiva bestämmelser angående lånebelopp och lånevillkor kunna emellertid träffas först i början af nästkommande månad, sedan den myndighet, som skall handhafva förvaltningen af pensionsförsäkringsfonden, den 1 nästkommande juli trädt i verksamhet.

Stockholm den 14 juni 1916.

Kungl. Pensionsstyrelsen.

O. Enbom.

N:o 58.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till Biblioteks- och Museibyggnadskommittén.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Biblioteks- och museibyggnadskommitterades närlagda framställning, som af kommitterade ingifvits till Drätselkammaren med anhållan, att kammaren ville öfver densamma afgifva yttrande, får Drätselkammaren härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna och därvid på de skäl kommitterade anfört tillstyrka, att Stadsfullmäktige måtte med bifall till framställningen af 1916 års förslagsanslag bevilja kommitterade ett anslag af 300 kronor för de studieresor, som kommitterade ansett lämpliga i och för den utredning, som blifvit kommitterade anförtrodd.

Emot Drätselkammarens beslut har Herr Kättström reserverat sig, i det han yrkat, att Drätselkammaren måtte för närvarande afstyrka bifall till kommiterades framställning.

Västerås den 16 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Kommitterade, som af Stadsfullmäktige blifvit utsedda att utreda fråga om uppförande härstädes af en byggnad inrymmande lokaler för ett stadsbibliotek, fornminnesföreningens samlingar och ett konst- och slöjdmuseum få härmed anhålla, att Stadsfullmäktige villa anvisa ett reseanslag för beredande af möjlighet för kommitténs ledamöter att å andra orter inom landet genom studium af det sätt, på hvilket därstädes musei- och biblioteksfrågor blifvit lösta, förskaffa sig personlig erfarenhet ägnad att underlätta den åt kommittén anförtrodda utredningen. Bland städer som i detta afseende skulle lämna studiematériel vilja kommitterade nämna Norrköping, Kristianstad, Linköping, Borås, Lund och Östersund. För de kostnader, som skulle blifva förenade med besök i dessa städer och eventuellt andra anhålla sålunda kommitterade, att Stadsfullmäktige ville anvisa ett förslagsanslag å 300 kronor.

Västerås den 16 juni 1916.

Å Kommitterades vägnar:

And. Pers.

Ragnar Tenow.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar.

1916. Den 22 Juni XIV.

N:o 59.

Lönereglerings och pensionskommitténs betänkande ang. pensionering af stadens befattningshafvare samt Magistratens yttrande och förslag i samma fråga.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Kommittén för utarbetande af förslag till löne- och pensionsstat för stadens ämbets- och tjänstemän samt betjänte, hvilken kommitté tillsatts af Stadsfullmäktige den 26 januari 1905 och som tidigare aflämnat förslag till lönestat för de flesta af stadens befattningshafvare, får härmed öfverlämna utredning och förslag rörande pensionering af stadens befattningshafvare, i den utsträckning, som närlagda förslag till pensionsstat angifver.

Frågan om pensionering af Västerås stads befattningshafvare.

Behofvet af ordnade pensionsbestämmelser.

Vid frågans behandling hafva kommitterade utgått från den förutsättningen, att Västerås stad äfven framdeles, såsom under senare tid veterligen alltid skett, ej vill undandraga sig kostnaden för pensionering af ämbets- och tjänstemän samt betjänte, hvilka uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som i regel medför pension för statens tjänare, och äfven utsträcka denna förmån till en del andra sina befattningshafvare med mindre fast anställning. Saknaden af allmänna bestämmelser rörande pensionering af Västerås stads tjänstemän m. fl. kan emellertid föranleda en sådan befattningshafvare att af ekonomiska skäl kvarstå i tjänsten, äfven sedan arbetsförmågan och dugligheten i väsentlig mån aftagit, ett förhållande, som icke kan vara med det allmännas fördel förenligt och dessutom betydligt minskar utsikterna till befordran för yngre personer inom stadens tjänsteverk.

Det torde ock kunna anses för gifvet, att ett samhälle, som för sina tjänstemän och betjänte infört pensionsrätt, bör kunna påräkna att till sina olika befattningar erhålla de inom hvarje fack dugligaste sökandena.

Kommitterade anse därför tiden vara inne för antagande af vissa allmänna bestämmelser för pensionsrätt, hvarigenom stadsfullmäktiges ofta återkommande pröfning af särskilda befattningshafvares ansökningar om pension undvikes och på samma gång enhet och följdriktighet vinnes såväl med afseende på pensionsbeloppens beräknande som grunderna för deras utgående.

Pensionen en löneförmån, som bör bekostas af staden.

Kommitterade anse för sin del, att staden ensam bör bekosta pensioneringen utan bidrag från befattningshafvarens sida, såsom äfven förhållandet är i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Gefle. I enlighet med denna princip äro ock

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

åtskilliga pensioneringsförslag i andra städer, om hvilka kommitterade tagit kännedom, uppgjorda.

Ett utkräfvande af bidrag från de eventuella pensionstagarna torde sannolikt hafva till följd, att, särskildt som de hittillsvarande lönerna i många fall ej kunna sägas vara för höga, en afknappning af desamma genom afgifter till en pensionsfond skulle medföra en förhöjning af lönerna med minst motsvarande belopp. Skulle befattningshafvarne åläggas pensionsafgifter, kunde dessutom befaras, att alla, som afginge i förtid, framställde kraf på återbekommande af dessa, kraf, hvilka måhända ej så lätt torde kunnna afvisas.

Pensionsrättens åtnjutande.

Hvad först beträffar den frågan, hvilka befattningar i stadens tjänst, som böra åtföljas af pensionsrätt, anse kommitterade, att i regel sådan rätt bör tillkomma hvarje innehafvare af sådan befattning i kommunen, som kan anses stadigvarande och tillika är af den omfattning, att dess innehafvare däraf har sin hufvudsakliga sysselsättning och bergning. Däremot bör pensionsrätt icke tillkomma innehafvare af tillfälliga sysslor och uppdrag eller af befattningar, som äga den ringa omfattning och betydelse, att deras skötande icke kan afse att utgöra innehafvarens hufvudsakliga arbete utan endast bereda honom en biförtjänst vid sidan af detta.

På det att ingen tvekan skall äga rum beträffande de befattningar, som enligt kommitterades förmenande böra vara förenade med pensionsrätt hafva kommitterade upptagit dessa uti det förslag till pensionsstat, som bifogas utlåtandet.

Ålder och tjänstetid för åtnjutande af pension.

Den för statens civila tjänsteinnehafvares rätt till pension bestämda åldern är i regel 67 lefnads- och 35 tjänsteår för män och 62 lefnads- och 30 tjänsteår för kvinnor. Kommitten anser, att denna allmänna bestämmelse äfven kan såsom regel införas vid pensionering af Västerås stads befattningshafvare. Undantag därifrån måste emellertid för särskilda tjänster medgifvas på sätt i det följande angifves.

Skyldighet att afgå vid viss ålder.

Rättighet till pension bör motsvaras af skyldighet för pensionstagaren att vid viss för hvarje fall bestämd lefnadsålder afgå från tjänsten, enär pensioneringen jämväl kan sägas hafva till syfte att tillförsäkra samhället fullt arbetsdugliga befattningshafvare.

Härvid uppstår emellertid den frågan, huruvida, såsom i åtskilliga pensionsreglementen stadgas, äfven för Västerås bör bestämmas, att vederbörande myndighet må medgifvas rätt att, sedan befattningshafvare uppnått stadgad pensionsålder, låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna tillfredsställande sköta sin befattning, eller om ofvannämnda skyldighet bör blifva ovillkorlig. Gifvet är dock, att vederbörande myndighets rätt att medgifva en pensionsberättigad tjänsteman anstånd med afskedstagandet på obestämd tid kan leda därhän, att pensionsmässiga befattningshafvare blifva kvarstående i tjänsten längre än som med kommunens bästa är förenligt. Men det senare alternativet eller ovillkorlig afgång från tjänsten vid för pensionens erhållande stadgad lefnadsålder torde ej häller undantagslöst följas, då erfarenheten visat, att mången tjänsteman vid ifrågavarande ålder på ett fullt tillfredställande sätt kunnat sköta sina åligganden.

Kommitterade vilja i detta hänseende föreslå, att vederbörande myndighet må äga rätt att fatta beslut om pensionsmässig tjänstemans bibehållande vid tjänsten, dock att detta beslut, till undanrödjande af ofvan påpekade olägenhet, endast meddelas för ett år i sänder och att tiden på inga villkor utsträckes öfver tre år efter inträdandet af den för rätt till pensions erhållande bestämda lefnadsåldern.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Afkortad pension med ett minimum af tjänstetid.

Då kommitterade sålunda ansett nödvändigt, att befattningshafvare förpliktigas vid en viss lefnadsålder afgå från befattningen, följer häraf, att befattningshafvare, därest han då icke innehar det erforderliga antalet tjänsteår, skulle nödgas afgå utan någon pension alls och således t. ex. den, som tjänat staden i 35 år erhålla full pension men den, som tjänat blott i 34 år, vid sin då tvungna afgång varda i saknad af hvarje pensionsförmån. För undvikande af denna orättvisa och mötande af de pensionsanspråk, som i dylika fall icke skulle komma att uteblifva och väl svårligen kunna tillbakavisas, föreslå kommitterade, att befattningshafvare med kortare tjänstetid än den för full pensions erhållande föreskrifna berättigas att erhålla en i mån af den kortare tjänstetiden afkortad pension. Dock bör, enligt kommitterades förmenande, ett visst ej allt för obetydligt minimum af tjänstetid fastställas äfven för afkortad pension. Lägsta antalet tjänsteår för denna rätts inträdande anse kommitterade lämpligen kunna sättas till 10 år lägre än det antal tjänsteår, som kräfves för full pensions erhållande, eller i regel till 25 år. Lefnadsåldern åter varder, såsom af det föregående inhämtas, i båda fallen densamma.

Tjänstetidens beräkning.

Till förekommande af alla svårigheter och tvister vid pröfning i hvarje fall, huruvida föreskrifven tjänstetid blifvit uppnådd eller icke, torde, i likhet med hvad i detta hänseende finnes stadgadt i flera andra städers pensionsreglementen, böra bestämmas, att såsom tjänstetid skall beräknas den tid vederbörande befattningshafvare varit verksam i stadens tjänst, oafsedt om det varit såsom ordinarie eller extra ordinarie innehafvare af pensionsberättig befattning, samt att afräkning ej må ske för sådant afbrott i tjänstgöringstiden, som föranledts af semester, sjukdom, särskildt offentligt uppdrag och ej heller för eljest medgifven tjänstledighet vidare än i den mån denna under något kalenderår öfverstigit 3 månader.

Pensionsbelopp.

Vidkommande själva pensionsbeloppen anse kommitterade, att på sätt i Stockholm, Göteborg, Gefle och andra städer med genomfördt pensionsväsen äger rum, dessa böra bestämmas i förhållande till den samfällda aflöningen, så att, om i denna ingå andra förmåner än den ur stadskassan utgående kontanta aflöningen, såsom sportler, fri bostad och därmed likställda förmåner, äfven dessa tagas i beräkning, samt att pensionen bestämmes att utgå med en viss procent af uppskattade beloppet af samtliga löneförmånerna vid afskedstagandet.

Till åstadkommande af största möjliga likformighet och rättvisa vid ofvannämnda beräkning fordras emellertid, ej blott att nämnda särskilda förmåner i pensionshänseende tagas i beräkning, utan äfven att deras uppskattning i sådant hänseende icke göres beroende af förmånernas under olika år växlande värde, utan verkställes af Stadsfullmäktige på förhand sålunda, att de af Stadsfullmäktige uppskattade beloppen införas i en särskild pensionsstat.

Med en befattning förenade ålderstillägg böra medtagas vid pensionens bestämmande, enär denna ju alltid bör beräknas efter slutaflöningen vid afskedstagandet; däremot torde s. k. personliga lönetillägg icke böra i pensionshänseende medräknas.

Hvad angår det procenttal hvartill pension bör beräknas i förhållande till de samfällda aflöningsförmånerna vid afskedstagandet, anse kommitterade, att detsamma i regel bör bestämmas till 65 % af sammanlagda aflöningsförmånerna. För dem, för hvilka en väsentligt tidigare pensionsålder är föreslagen, nämligen underbefäl och manskap inom polis- och brandkårerna, är procenttalet satt till endast 60 %.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Blifvande pensionsbestämmelser böra innehålla en begränsning af pensionens maximibelopp, och föreslå därför kommitterade, att full pension å stadens stat icke i något fall må öfverskrida 5,000 kronor.

Afkortad pension bör utgå med så stor del af den fulla pensionen, som motsvarar förhållandet mellan det sammanlagda antalet af befattningshafvarens alla tjänsteår och det antalet sådana, som fordras för full pension. I enlighet härmed skulle, då tjänsteåldern för full pensions erhållande är bestämd till 35 år, den afkortade pensionen utgå med den fulla pensionens belopp, minskadt med $^1/_{35}$ däraf för hvarje helt år eller del af år, hvarmed pensionstagarens tjänsteår understiga 35.

Ingen må af staden uppbära pension för mer än en befattning, nämligen den bäst aflönade.

Pensionsstat.

Pensionsstaten torde böra antagas endast tillsvidare, då ju nya tjänster kunna under årens lopp tillkomma, hvilka anses böra förenas med rätt till pension, samt omvärdering af sportelinkomster o. d. kan visa sig behöflig.

Såväl pensionsstaten som förslaget i öfrigt bör i allt, som rör tjänstemän, hvilkas lönestat fastställes af Kungl. Maj:t underställas dess pröfning.

Pröfning af rätt till pension.

Då kommitterade, såsom ofvan nämnts, anse, att för stadens tjänsteinnehafvare bör såsom regel införas rätt till pension ur stadens kassa med skyldighet för tjänsteinnehafvaren att vid viss ålder afgå från tjänsten, följer också häraf, att pröfningen af denna rätt endast blir formel och icke i varje fall behöfver hänskjutas till Stadsfullmäktiges afgörande. Det synes kommitterade lämpligt, att denna rätt uppdrages åt Drätselkammaren.

Tid för pensionens utgående.

Beträffande tiden för pensionens utgående föreslå kommitterade, att den utgår från och med månaden näst efter den, hvarunder befattningshafvare afgått från stadens tjänst till och med den månad, hvarunder pensionär aflider, samt att pensionen utbetalas månadsvis i förskott.

Öfvergångsbestämmelser.

Beträffande tillämpningen af de föreslagna pensionsbestämmelserna, därest de vinna Stadsfullmäktiges bifall, är det gifvet, att dessa skola gälla för blifvande befattningshafvare äfvensom för de förut antagna, hvilka förordnats med eller eljest iklädt sig skyldighet att underkasta sig dylika bestämmelser. Därjämte böra stadens öfriga löntagare, som innehafva i pensionsstaten upptagna befattningar, vara oförhindrade att ingå på bestämmelserna, hvarom de dock böra lämna tillkännagifvande inom viss tid efter bestämmelsernas trädande i kraft, vid äfventyr att befattningshafvare, som försitter denna tid, förlorar den ifrågavarande rättigheten. Sagda tid synes lämpligen kunna sättas till ett år efter bestämmelsernas trädande i kraft, hvilket skulle ske först efter Kungl. Maj:ts stadsfästelse af de samma, så vidt de afse sådana befattningshafvare, för hvilka Kungl. Maj:t fastställer lönestat.

Till undvikande af tvist samt vinnande af likformighet och kontroll i fråga om berörda tillkännagifvanden anse kommitterade, att desamma skriftligen affattas i enlighet med af Drätselkammaren fastställdt formulär och inlämnas till den styrelse, som äger utanordna befattningshafvarens aflöning, hvarefter, om denna styrelse är en annan än Drätselkammaren, tillkännagifvandet aflämnas till Drätselkammaren för förvaring.

Befattningar på hvilka pensionsbestämmelserna böra tillämpas.

Efter att sålunda hafva angifvit de allmänna grunderna för pensioneringen, vilja kommitterade nu öfvergå till angifvande af befattning, på hvilka pensionsbestämmelserna böra tillämpas, samt taga i öfvervägande, hvad rörande de särskilda befattningarna torde böra i undantagshänseende stadgas.

Magistraten och Rådstufvurätten med underlydande.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Till pensionsrätt under denna rubrik föreslås: borgmästaren, rådmännen, stadsnotarien, stadsfogden, kronouppbördskassören, skrifbiträdet å kronouppördskontoret, stadsfiskalen, stadsvaktmästaren och exukutionsbetjänterna.

Vidkommande den för full pensions erhållande erforderliga tjänstetid vilja kommitterade såsom undantag från den allmänna bestämmelsen föreslå för borgmästaren 25 år, enär till innehafvare af borgmästareämbetet ofta kan utnämnas person från annan ort, som då i de flesta fall ej hinner att i stadens tjänst eljes uppnå erforderligt antal tjänsteår samt för rådmännen och stadsnotarien, hvilka ofta torde vid rätt sen ålder komma till sina befattningar, 30 år.

Polisverket.

Här upptagas poliskommissarie, öfverkonstaplar, detektivkonstaplar, inspektionskonstaplar och ordinarie konstaplar vid ordningspolisen.

Då befattningarne vid polisverket gifvetvis fordra större rörlighet och kroppslig vigör än de flesta andra stadens befattningar, torde för polismännen böra bestämmas en tidigare afgångs- och pensionsålder än den vanliga. Kommittérade anse å andra sidan rättvist, att polismännens pensioner beräknas efter en lägre procent af löneförmånerna än den, som kommer att gälla för befattningshafvare med längre tjänstetid och senare pensionsålder. Kommittérade föreslå därför, att polismännen skola vara berättigade till full pension vid 55 lefnads- och 30 tjänsteår samt att deras pensioner utgå med 60 % af samtliga löneförmåner, under det att i öfrigt de allmänna bestämmelserna skola följas. Undantag härifrån bör dock göras för poliskommissarien, hvilken kommittérade ansett böra erhålla full pension, beräknad efter samma eller 65 % af löneförmånerna som stadens befattningshafvare i allmänhet, vid 60 lefnads- och 30 tjänsteår.

Drätselkammaren.

Följande under Drätselkammaren ställda befattningshafvare föreslås till pensionsrätt: byggnadschefen, stadens ombudsman, stadskamreraren, räkenskapsföraren och kontrollanten, skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen, stadsinspektoren, arbetsförmannen och rådhusvaktmästaren. I fråga om pensionsåldern bör undantag göras för de två förstnämnda befattningarne, så att byggnadschefen erhåller full pension vid uppnådda 65 lefnads- och 30 tänsteår samt stadens omaudsman vid 62 lefnads- och 30 tjänsteår.

Brandkåren.

Till erhållande af pensionsrätt föreslås brandchefen, brandmästaren, stallkorpralen, vice korpral, verkstadsförmannen och maskinisten samt fast anställda brandsoldater.

Af skäl, som anförts beträffande poliskåren, torde för dessa befattningshafvare böra bestämmas tidigare afgångs- och pensionsålder samt i följd däraf lägre procental för beräknande af pensionsbeloppen än det vanliga; och föreslå därför kommitterade, att för deras rätt till full pension bestämmes en lefnadsålder af 55 år och en tjänstetid af 30 år samt att pensionen utgå med 60 % af löne-

N:o 59.
Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

förmånerna vid afskedstagandet. Liksom vid polisverket göres härutinnan undantag för brandchefen, som erhåller full pension efter 65 % af löneförmånerna vid 60 lefnads- och 30 tjänsteår.

Byggnadsnämnd.

Här uppföres stadsarkitekten samt ett för de löpande stadsingeniörsgöromålens verkställande anställdt ingeniörsbiträde.

Parker och planteringar.

Härunder uppföres trädgårdsdirektören, hvilken bör erhålla full pension vid uppnådda 65 lefnadsår.

Skogarne.

Under denna rubrik upptages stadens skogvaktare.

Hälsovården.

Härunder uppföras stadsläkarne, stadsbarnmorskorna, stadssjuksköterskorna, hälsopoliserna, epedemisjuksköterskorna, vaktmästare och gårdsdräng vid epedemisjukhuset, köksföreståndarinnan därstädes, föreståndaren för köttbesiktningsbyrån och vaktmästaren därstädes. Stadsbarnmorskorna, för hvilkas pensionering i särskild pensionskassa staden lämnar bidrag, böra tillerkännnas pension ur stadens kassa i den mån, att stadens pension och den ur nämnda pensionskassa utgående sammanlagdt uppgå till i pensionsstaten upptagna pensionsbeloppet. I afseende på pensionsåldern har kommittén på grund af olika förhållanden ansett följande undantag böra stipuleras: 1:ste stadsläkaren 65 lefnads och 25 tjänsteår, 2:dre stadsläkaren 65 lefnads- och 30 tjänsteår, barnmorskor och sjuksköterskor 57 lefnadsår samt hälsopolis 60 lefnads- och 30 tjänsteår.

Varmbadhuset.

Ehuru ej uppfört på ordinarie aflöningsstat föreslår kommittén badhusets personal till erhållande af pension. Nämnda personal utgöres af: föreståndaren, maskinisten, eldaren, biljettförsäljerska, baderskor, biträden, simhalls- och folkbadsvakter samt tvätterskor.

Renhållningsverket.

Här upptages förvaltaren, förman och fodermarsk samt de ordinarie renhållningsarbetarne äfvensom året om anställda sopare. För renhållningsmanskapet skulle bestämmas pensionsålder af 60 lefnads- och 30 tjänsteår.

Folkskolorna.

Under denna rubrik uppföras folkskoloinspektören, som på de i fråga om borgmästaren anförda skäl torde böra tillerkännas rätt till full ponsion redan efter 65 lefnads- och 30 tjänsteår, vaktmästare och eldare.

Beträffande tilläggspension till folkskollärarna m. fl. föreslå kommitten, att folkskollärare, och folkskollärarinnor samt småskollärarinnor äfvensom lärare och

lärarinnor i slöjd och huslig ekonomi, som uppnått 60 lefnads- och 30 tjänsteår i stadens tjänst må vid afskedstagandet ur stadskassan tillerkännas en tilläggspension med så stort belopp, att denna jämte den från vederbörande pensionsanstalter utgående pensionen må utgöra 65 % af löneförmånerna vid afskedstagandet enligt bifogade pensionsstat, mot skyldighet för dem att senast vid uppnådda 63 lefnadsår afgå från sin tjänst. N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

Hamnen.

Härunder upptages hamnuppbördsmannen.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken.

Under denna rubrik upptagas föreståndaren, assistenten, kassörskan, kontorsbiträdet, maskinmästaren vid vattenverket, gasmästaren, maskinmästaren vid elektricitetsverket, vattenledningsförmannen, förste montören vid de elektriska ledningarna, vårdaren för vattenborgen, maskinisterna vid vattenverket, eldarne vid gasverket samt maskinisterna vid elektricitetsverket.

Fattigvården.

Pensionsrätt föreslås för sysslomannen, föreståndarinnan och portvakten.

Kommittén har uppdragit åt lektor Ruben Mattson att verkställa tvänne särskilda beräkningar af kostnaden för pensionering af ej blott Västerås stads nuvarande utan äfven framtida befattningshafvare enligt de föreslagna grunderna, det ena alternativet med pensionerna satta till 70 %, det andra med pensionerna beräknade till 60 % af samtliga löneförmånerna vid afskedstagandet. *Kostnaderna för pensioneringen.*

Vidare har lektor Mattson anmodats uträkna kostnaden för den nuvarande generationens pensionering; dels fördelade på olika stadens verk, dels fördelade på följande 3 olika kategorier, nämligen I. fast anställda ämbets- och tjänstemän, II. vaktmästare och betjänte med flera med dem jämställda samt III. mindre fast anställda befattningshafvare, såsom skrifbiträden, en del arbetare med årsanställning och dylika.

Äfven kostnaden för folkskollärarnas och lärarinnornas tilläggspensioner är medräknad.

Af denna beräkning framgår, att kapitalkostnaden för pensionering enligt föreslagna grunder af ej blott den nuvarande utan äfven kommande generationen af befattningshafvare, tilläggspension åt lärare och lärarinnor samt nu utgående pensioner skulle komma att efter en räntefot af 4 % uppgå till 1,100,000 kronor enligt första alternativet samt 960,000 kronor enligt andra alternativet. Vid denna beräkning, som grundar sig på 1912 års lönestat har ej ökning af befattningshafvarnes löner och antal kunnat tagas i betraktande och ej heller befattningshafvares afgång före uppnådd pensionsålder af annan orsak än dödsfall. Med 4 ½ % ränta skulle den årliga medelkostnaden blifva resp. 49,000 och 43,000 kr.

Då nu kommitterade föreslagit, att pensionernas storlek skulle sättas till 65 % af samtliga löneförmånerna vid afskedstagandet utom för polis- och brandkårerna, för hvilka den är beräknad till 60 %, skulle den årliga medelkostnaden ungefärligen motsvara medeltalet mellan sistnämnda summor eller 46,000 kronor.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Att upplägga ett kapital af den beräknade storleken, för att med dess räntefkastning för all framtid bestrida kostnaden för pensioneringen kan ju icke komma i fråga, och utsträckningen af samma kapital afser väl närmast att på den vägen finna den årliga medelkostnaden.

Af tabell V framgå årskostnaderna för pensioneringen under de närmaste 50 åren, om staden utan att afsätta något kapital eller bilda någon regleringsfond, utbetalar pensionerna, i den mån befattningshafvarne blifva därtill berättigade. Dessa årskostnader skulle år1915 börja med 21,700 kronor eller samma belopp, som redan nu utbetalas i pensioner och pensionstillägg, för att så småningom stiga och år 1945 uppgå till den betydliga summan af 112,000 kronor. Därefter skulle de åter nedgå, tills de efter 50 år vore nere i 42,800 kronor.

Fördelningen af de årliga utgifterna blefve sålunda mycket ojämn, och det kan ju ej vara lämplikt och rätt att pålägga en kommande generation så betydligt mycket större utgifter för pensioneringen än den nuvarande generationens, äfven om man kan antaga, att staden i framtiden kan lättare bära de tyngre bördorna. Under sådana förhållanden anse kommitterade, att staden i och för pensioneringen årligen tills vidare bör anslå ett belopp ungefärligen motsvarande den beräknade medelkostnaden eller 46,000 kronor samt att hvad som återstår af detta belopp, sedan (de nuvarande) pensionerna för året blifvit däraf bestridda, afsättes till pensionsregleringsfond. Medelkostnaden torde för undvikande af felräkning för en kortare tidrymd i sänder, exempelvis för hvart 5:te eller hvart 10:de år böra omräknas.

Kommitténs sakkunniga biträde har äfven gjort en beräkning öfver kostnaden för pensioneringen, om staden ingår som medlem i "Svenska städers pensionskassa". De beräkningar, som verkställts rörande kostnaden för stads inträde i sagda kassa beträffande nuvarande befattningshafvare, hafva gifvit till resultat en medelårsafgift af 27,1 % af slutaflöningarna. Tillämpadt på Västerås betyder detta, att staden skulle från början erlägga en årlig afgift till kassan af 85,000 kronor, hvilket belopp småningom skulle minskas till en årlig medelkostnad af omkring 22,000 kronor, eller 6,9 % af slutaflöningarna. Denna medelkostnad skulle emellertid först då kunna uppstå, sedan alla stadens fast anställda befattningshafvare blifvit såsom nytillträdande anmälde till erhållande af pensionsrätt i kassan.

I denna beräkning ingå ej tilläggspensionor åt lärarekåren, ej heller förvaltningskostnaden, hvilken senare beräknas till 3 % af afgiften.

Redan den mycket dryga årliga afgiften till kassan under den första tiden, om rätt till inträde i kassan skulle beredas stadens samtliga nuvarande befattningshafvare, afskräcker från tanken på en anslutning till "Svenska städers pensionskassa". Men äfven en annan omständighet talar emot, att staden skulle ingå som medlem af sagda kassa. Staden finge nämligen då ej blott erlägga förvaltningskostnader, utan, hvad som betyder vida mer, äfven afgifter för en mängd bafattningshafvare, som afgå ur tjänsten före uppnådd pensionsålder af annan orsak än dödsfall.

Förhållandet till den allmänna folkpensioneringen.

Lektor Mattsons utredning med tillhörande tabeller äro såsom bilagor fogade till detta betänkande.

Vid uppgörande af föreliggande förslag har ingen hänsyn tagits till den under utredningsarbetet genom statsmakternas beslut genomförda allmänna folkpensioneringen. Kommitterade anse nämligen troligt, att på framställning Kungl.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Maj:t skall från den allmänna pensionslagens bestämmelser undantaga de Västerås stads befattningshafvare, hvika erhålla pensionsrätt genom stadens pensionering. Skulle mot förmodan en sådan framställning ej bifallas, synes förhållandet till den allmänna pensioneringen lämpligast ordnas så, att staden å ena sidan betalar sina å stadens stat pensionsberättigade befattningshafvares afgifter för den allmänna pensioneringen, men å andra sidan från pensionsbeloppet enligt stadens pensionsstat frånräknar den pension, vederbörande pensionär erhåller genom den allmänna folkpensioneringen.

Med åberopande af det ofvan anförda få kommitterade till antagande framlägga sitt förslag i det föreliggande utan tvifvel mycket viktiga ämnet.

Förslaget omfattar dels ett pensionsreglemente, innehållande bestämmelser och föreskrifter rörande pensioneringen och dels en pensionsstat, upptagande under de i stadens budget förekommande rubrikerna de särskilda befattningar, som pensioneringen skulle afse, med angifna löneförmåner, pensionsålder för full och afkortad pension, pensionsprocent samt pensionsbelopp m. m. I slutet af pensionsstaten hafva upptagits en del kyrkliga tjänster efter samma grunder som de kommunala befattningshafvarne. Det behöfver knappast påpekas, att det är beroende af kyrkostämmans och ej stadsfullmäktiges beslut, huruvida pensionsreglementet och pensionsstaten skola gälla för dessa kyrkliga tjänster.

Kommitterade hafva visserligen med hänsyn till det nu rådande ekonomiska läget varit tveksamma om de nu skulle framkomma med ett bestämt förslag, då det synes ovisst, om Stadsfullmäktige skulle vara hågade att för närvarande åtaga sig de vidtgående ekonomiska förpliktelser, som antagandet af förslaget skulle medföra. Men å andra sidan hafva kommitterade, då deras utredningsarbete är fullbordadt, och då utredningen gifvetvis efter remiss af Stadsfullmäktige bör underkastas granskning af samtliga stadens styrelser och nämnder, hvilkas befattningshafvare äro berörda af densamma, och en sådan granskning utan tvifvel kräfver en rätt afsevärd tid, ansett sig böra framlägga förslaget till vederbörandes öfvervägande.

På grund af hvad sålunda anförts, få kommitterade föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

1:o. att antaga och godkänna närlagda förslag till reglemente rörande pensionering af Västerås stads ämbets- och tjänstemän samt betjänte med flera befattningshafvare (se Bil. A.);

2:o. att antaga kommitterades förslag till pensionsstat att gälla tills vidare (Bil. B.);

3:o. att underställa pensionsreglementet och pensionsstaten Kungl. Maj:ts pröfning, i hvad de angå de befattningshafvare, hvilkas lönestat fastställes af Kungl. Maj:t;

4:o. att till en pensionsregleringsfond, hvarur pensionerna skola utgå till de stadens befattningshafvare, som därtill på grund af föregående beslut eller enligt det nu föreliggande förslaget äro berättigade, anslå ett årligt belopp af tillsvidare 46,000 kronor att från och med året efter det, hvarunder beslut i ärendet fattas, utgå af uttaxerade medel; samt

N:o 59.
Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

5:o. att föreskrifva, att genom Drätselkammarens försorg för bestämmande af lämpligt anslagsbelopp ny beräkning af den årliga medelkostnaden för pensioneringen skall verkställas hvart femte eller hvart tionde år.

Vid ärendets slutbehandling har Häradshöfding Schenström yttrat, att han ehuru särskild reservation af honom ej komme att afgifvas, hyste stora betänkligheter i flere hänseenden emot att nu skulle antagas ett pensionsreglemente med till beloppet bestämda pensioner, i stället för att tillsvidare åtminstone förfores på sätt hittills skett ifråga om pensioner, särskildt med hänsyn till stadens ekonomiska bärkraft, och att de föreslagna pensionsbeloppen icke enligt hans förmenande syntes lyckligt afvägda, hvarjämte Häradshöfding Schenström uttalat, att han ansåg, att, om pensionering i föreslagen riktning beslutades, befattningshafvarne skulle vara skyldiga årligen erlägga pensionsafgifter till bestämda belopp, utan hänsyn till, om pensionen af någon anledning ej komme att åtnjutas.

Västerås den 11 december 1914.

B. Fjellman.

Max Schenström. **J. P. Malmberg.**

A. Danielsson. **Georg Enhörning.**

Theofil Öberg.

Bil. A. N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Förslag
till
Pensionsreglemente för Västerås stads befattningshafvare.

§ 1.

Till erhållande af pension å stadens stat — hel eller afkortad — berättigas under nedan i detta reglemente närmare angifna förutsättningar vid afgång från stadens tjänst hvarje innehafvare af befattning, som upptages i den pensionsstat, hvilken af Stadsfullmäktige antages och, beträffande de befattningar, för hvilka Kungl. Maj:t stadfäster lönestat, af Kungl. Maj:t fastställes.

§ 2.

Rätt att komma i åtnjutande af *hel pension* inträder:

för manlig befattningshafvare vid uppnådda sextiosju lefnadsår och trettiofem tjänsteår samt för kvinnlig befattningshafvare vid uppnådda sextiotvå lefnadsår och trettio tjänsteår;

dock att sådan rätt inträder:

a)	för borgmästare	vid	67	lefnadsår	och	25	tjänsteår
b)	rådman och stadsnotarie	„	67	„	„	30	„
c)	poliskommissarie	„	60	„	„	30	„
d)	polispersonal i öfrigt	„	55	„	„	30	„
e)	byggnadschef	„	65	„	„	30	„
f)	stadens ombudsman	„	62	„	„	30	„
g)	brandchef	„	60	„	„	30	„
h)	brandmanskap	„	55	„	„	30	„
i)	förste stadsläkare	„	65	„	„	25	„
j)	andre „	„	65	„	„	30	„
k)	hälsopolis	„	60	„	„	30	„
l)	sjuksköterskor och barnmorskor	„	57	„	„	30	„
m)	rehållningsmanskap	„	60	„	„	30	„
n)	stadsträdgårdsmästare	„	65	„	„	35	„
o)	föreståndare för vatten-, gas- och elektricitetsverken	„	65	„	„	30	„
p)	folkskoleinspektör	„	65	„	„	30	„
q)	folkskollärare och lärarinnor, småskollärarinnor samt lärare och lärarinnor i slöjd och huslig ekonomi vid stadens folkskolor (tilläggspension)	„	60	„	„	30	„

§ 3.

Såsom tjänsteår för erhållande af pension beräknas den tid befattningshafvare i ordinarie eller extra ordinarie anställning eller på grund af särskildt för-

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

ordnande varit verksam i stadens tjänst. Härvid iakttages, att afdrag icke må ske för afbrott i tjänstgöring, som föranledts af semester, sjukdom, särskildt offentligt uppdrag och ej heller för eljest medgifven tjänstledighet vidare än i den mån denna under något kalenderår öfverstigit tre månader.

§ 4.

Enligt detta reglemente och pensionstaten pensionsberättigad befattningshafvare är skyldig att afgå från sin befattning:

a) vid slutet af den kalendermånad, hvarunder han uppnått den i § 3 stadgade lefnadsålder; vederbörande myndighet, på hvilken det ankommer att utse efterträdare, likväl obetaget att låta på ansökan och för ett år i sänder med afskedet anstå, därest och så länge befattningshafvaren pröfvas kunna på ett tillfredställande sätt sköta sin befattning, dock icke i något fall längre än tre år;

b) dessförinnan *dels* i händelse och efter det han under fem år i följd på grund af sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att sköta sin befattning, och *dels* om han träffats af olycksfall, i båda fallen sedan myndighet, som omförmäles under a), pröfvat honom vara för framtiden oförmögen till befattningens skötande, vid slutet af den kalendermånad, hvarunder myndighetens beslut vunnit laga kraft, skolande dock befattningshafvare, som är delägare i folkskolärarnes pensionsinrättning, småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt eller barnmorskornas pensionsinrättning och som af sjukdom eller annan oförvållad anledning måst afgå från sin tjänst och tillika erhåller pension från någon af nämnda pensionsanstalter, vara berättigad att bekomma tilläggspension från staden utan afseende på hvad i detta moment stadgas.

§ 5.

Hel pension utgår för personalen vid polis- och brandverken — dock ej poliskommissarien och brandchefen, hvilka jämställas med stadens befattningshafvare i allmänhet — med sextio och för öfriga befattningshafvare med sextiofem procent å sammanlagda aflöningsförmånerna vid afskedstagandet, däri inberäknadt lön, tjänstgöringspengar, ålderstillägg, som icke äro personliga, samt — för så vidt och till det värde de äro eller varda i pensionsstaten upptagna — sportler samt bostads- och därmed jämförliga naturaförmåner.

Pension, hvarom i denna § sägs må dock icke i något fall uppgå till högre belopp än 5,000 kronor för år.

§ 6.

Rätt till erhålande af *afkortad pension* tillkommer befattningshafvare: som vid afgång från tjänsten på grund af bestämelserna i § 4 a) ej uppnått för full pensions erhållande stadgadt antal tjänsteår, därest hans tjänstetid icke med mer än tio år understiger den för full pension stadgade.

§ 7.

Afkortad pension utgår med så stor del af den hela pensionen, som motsvarar föhållandet mellan befattningshafvarens sammanlagda tjänstetid, i hela år räknadt, och det antal tjänsteår, som erfordras för erhållandet af hel pension.

N:o 59.

Ang. pensionering af städens befattningshafvare.

§ 8.

Befattningshafvare, som afgår från tjänsten af anledning, som i § 4 b) sägs, är ändock han icke uppnått den i § 2 stadgade fefnadsålder, berättigad till pension, därest hans sammanlegda tjänstetid icke understiger tio år.

Motsvarar tjänstetiden i ty fall det för hel pension stadgade antalet tjänsteår, skall han åtnjuta hel pension; eljes afkortas pensionen i förhållande till tjänstetidens längd på sätt om afkortad pension i § 7 är stadgadt.

§ 9.

Är i fall, hvarom i § 8 sägs, tjänstetiden kortare än tio år, må på Stadsfullmäktiges beslut i hvarje särskildt fall ankomma, huruvida och till hvilket belopp pension bör sådan befattningshafvare tilldelas.

§ 10.

Då vid beräkning af pensionsbeloppet detta icke slutar på helt tiotal kronor skall detta ökas till närmast högre tiotal.

§ 11.

Dd befattningshafvare å folkskolans stat, hvilka äro berättigade till pension från folkskollärarnes pensionsinrättning eller småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, samt stadsbarnmorskorna, hvilka hafva rätt till pension ur barnmorskornas pensionsinrättning, erhålla af staden tilläggspension enligt i detta reglemente angifna grunder på så sätt, att tilläggspensionen jämte den från ofvannämnda anstalter utgående pensionen sammanlagdt motsvarar det pensionsbelopp, befattningshafvaren skulle åtnjuta som enbart pensionsberättigad å stadens stat, dock att den, som af någon anledning förlorar sin pension från någon af ofvannämnda pensionsanstalter, icke äger att af staden erhålla större pension, än som eljes skulle utgå såsom tilläggspension.

Staden erlägger för här ifrågavarande befattningshafvare de pensionsafgifter, som skola utgå till vederbörande pensionsinrättningar.

§ 12.

Skulle icke de befattningshafvare, hvilkas pensionering afses i detta reglemente och därtill hörande pensionsstat, undantages från statens allmänna pensionering, erlägger staden befattningshafvarnes afgifter för samma pensionering, hvaremot från pensionsbeloppet enligt stadens pensionsstat frånräknas den pension vederbörande pensionär erhåller genom den allmänna folkpensioneringen.

§ 13.

Pension utbetalas månadsvis i förskott samt utgår från och med månaden näst efter den, under hvilken afgång från tjänsten ägt rum, till och med den månad, hvarunder pensionstagaren aflider.

§ 14.

Befattningshafvare, som vid afskedstagandet innehar mer än en med rättighet till pension förenad befattning å stadens stat, åtnjuter pensionsrätt för endast en befattning och, om befattningarna äro olika aflönade, för den högst aflönade af dessa.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

§ 15.

Rätt till pension tillkommer ej den, som blifvit från befattningen afsatt och ej heller den, som, utan att på grund af bestämmelserna i § 4 därtill vara skyldig, afgått från sin befattning.

§ 16.

Den, som vill komma i åtnjutande af pension, ingifve därom ansökan till Drätselkammaren, hvilken pröfvar den sökandes rätt och med ledning af detta reglemente och pensionsstaten uträknar det pensionsbelopp, som kan sökanden tillkomma.

§ 17.

Detta pensionsreglemente, hvilket icke äger tillämpning på de pensioner, Stadsfullmäktige redan beviljat f. d. befattningshafvare i staden tjänst, skall träda i kraft från och med ingången af kalenderåret näst efter det, under hviket Kungl. Maj:ts fastställelse af detsamma, så vidt det är af beskaffenhet att erfordra sådan fastställelse, erhållits; och skall reglementet tillämpas ej mindre å dem, som anställas i stadens tjänst, sedan reglementet trädt i kraft, än äfven å dem, som då redan innehafva sådan befattning och antingen antagits med eller förut iklädt sig skyldighet att underkasta sig blifvande pensionsbestämmelser eller ock inom ett år, efter det reglementet trädt i kraft, inför Drätselkammaren skriftligen förklarat sig villiga ingå på dess bestämmelser.

Bilaga B.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Förslag till pensionsstat för

Befattningens namn	Ur stadskassan kontant utgående		I pensionshänseende beräknade		Sammanlagda värdet af aflöningsförmåner, hvarå pension beräknas
	Aflöning inberäknadt tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma	Sammanlagda beloppet af ålderstillägg (ej personliga)	Sportler	Bostads- och andra därmed jämförliga förmåner	
Magistraten med underlydande.					
Borgmästaren	5,000	1,000	6,000	—	12,000
Civilrådmannen	3,000	1,000	2,400	—	6,400
Brottmålsrådmannen	2,500	1,000	2,000	—	5,500
Stadsnotarien	2,500	1,000	400	—	3,900
Stadsfogden	2,500	1,000	1,700	—	5,200
Kronouppbördskassören	2,000	600	2,500	—	5,100
Skrifbitr. å kronouppbördskontoret, kvinl.	1,200	—	—	—	1,200
Stadfiskalen	3,000	1,000	1,000	—	5,000
Stadsvaktmästaren	1,200	300	—	—	1,500
Exekutionsbetjänt	1,300	300	450	—	2,050
Poliskåren.					
Poliskommissarien	2,400	600	—	800	3,800
Öfverkonstapel	1,800	300	—	150	2,250
1:ste detektivkonstapel	1,600	300	—	150	2,050
2:dre „	1,500	300	—	150	1,950
Inspektionskonstapel	1,500	300	—	120	1,920
Konstapel	1,300	300	—	120	1,720
Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.					
Byggnadschefen	8,000	1,000	—	—	9,000
Stadens ombudsman	4,500	1,000	400	—	5,900
Stadskamreraren	3,500	1,000	—	—	4,500
Räkenskapsföraren o. kontrollant	1,800	600	—	—	2.400
Skrifbitr. å ombudsmannaexpeditionen, kvinl.	1,200	—	—	—	1,200
Stadsinspektoren	2,500	1,000	—	—	3,500
Arbetsförmannen	1,300	300	—	—	1,600
Rådhusvaktmästaren	1,200	300	—	—	1,500
Brandverket.					
Brandchefen	2,000	600	—	800	3,400
Brandmästaren	1,400	300	—	270	1,970

Västerås stads befattningshafvare.

N:o 59.

Ang. pensionering af städens befattningshafvare.

Ålder för full pension		Antal lefnadsår, vid hvilka innehafvaren är skyldig afgå från sin befattning	Fullt pensionsbelopp		Ålder för afkortad pension		Anmärkningar
Lefnadsår	Tjänsteår		I % af lönefömånerna	Kronor	Lefnadsår	Tjänsteår	
67	25	67—70	—	5,000	67	15	
67	30	67—70	65	4,160	67	20	
67	30	67—70	65	3,580	67	20	
67	30	67—70	65	2,540	67	20	
67	35	67—70	65	3,380	67	25	
67	35	67—70	65	3,320	67	25	
62	30	62—65	65	780	62	20	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	3,250	67	25	
67	35	67—70	65	980	67	25	Dyrtidstillägg 150 kr. ej inräknadt i löneförmånerna
67	35	67—70	65	1,340	67	25	
60	30	60—63	65	2,470	60	20	
55	30	55—58	60	1,350	55	20	
55	30	55—58	60	1,230	55	20	Dyrtidstillägg 150 kr. ej inräknadt i löneförmånerna.
55	30	55—58	60	1,170	55	20	
55	30	55—58	60	1,160	55	20	
55	30	55—58	60	1,040	55	20	
65	30	65—68	—	5,000	65	20	
62	30	62—65	65	3,840	62	20	Nuvarande innehafvaren åtnjuter personligt lönetillägg af kr. 1,000.
67	35	67—70	65	2,930	67	25	
67	35	67—70	65	1,560	67	25	
62	30	62—65	65	780	62	20	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	2,280	67	25	
67	35	67—70	65	1,040	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	980	67	25	
60	30	60—63	65	2,210	60	20	Nuvarande innehafvaren åtnjuter personligt lönetillägg å kr. 300.
55	30	55—58	60	1,190	55	20	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare

Förslag till pensionsstat för

Befattningens namn	Ur stadskassan kontant utgående		I pensionshänseende beräknade		Sammanlagda värdet af aflöningsförmåner, hvarå pension beräknas
	Aflöning inberäknadt tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma	Sammanlagda beloppet af ålderstillägg (ej personliga)	Sportler	Bostads- och andra därmed jämförliga förmåner	
Stallkorpralen	1,100	200	—	270	1,570
Vice korpral, maskinist, verkst. förman	1,000	200	—	270	1,470
Brandsoldat	900	200	—	270	1,370
Byggnadsnämnden.					
Stadsarkitekten	2,000	—	—	—	2,000
Ingeniörsbiträde	3,000	—	—	—	3,000
Parker och planteringar.					
Trädgårdsdirektören	1,800	600	—	—	2.400
Skogarna.					
Skogvaktaren	1,000	—	—	200	1,200
Hälsovårdsnämnden.					
1:ste stadsläkaren	3,000	1,000	—	—	4,000
2:dre stadsläkaren	2,000	1,000	—	—	3.000
1:sta stadsbarnmorskan	600	—	—	—	600
2:dra stadsbarnmorskan	500	—	—	—	500
Stadssjuksköterska	700	—	—	—	700
Hälsopolis	1,500	300	—	—	1,800
Epidemisjuksköterska	500	—	—	400	900
Vaktmästare vid epidemisjukh.	500	—	—	400	900
Gårdsdräng „ „	960	—	—	—	960
Köksförest:na „ „	350	—	—	400	750
Förest. för köttbesiktningsbyrån (Stadsveterinär)	2,500	—	—	—	2,500
Vaktmäst. vid köttbesiksningsb:rn	900	—	—	300	1,200

Västerås stads befattningshafvare.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Ålder för full pension		Antal lefnadsår, vid hvilka innehafvaren är skyldig afgå från sin befattning	Fullt pnnsionsbelopp		Ålder för afkortad pension		Anmärkningar
Lefnadsår	Tjänsteår		I % af löneförmånerna	Kronor	Lefnadsår	Tjänsteår	
55	30	55—58	60	950	55	20	Dyrtidstillägg 150 kr. ej inberäknadt i löneförmånerna.
55	30	55—58	60	890	55	20	» »
55	30	55—58	60	830	55	20	» »
67	35	67—70	65	1,300	67	25	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	1,950	67	25	»
65	35	65—68	65	1,560	65	25	Nuvarande innehafvaren åtnjuter personligt lönetillägg å kr. 400.
67	35	67—70	65	780	67	25	Ej på ordinarie stat. Dyrtidstillägg kr. 150 ej inberäkn. i löneförmån.
65	25	65—68	65	2,600	65	15	
65	30	65—68	65	1,950	65	20	
57	30	57—60	65	390	57	20	Ej på ordinarie stat. Från pensionsbeloppet afräknas den pension, som utgår från barnmorskornas pensionsinrättning. Nuvarande inneh. åtnj. personligt lönetillägg å kr. 100.
57	30	57—60	65	330	57	20	Ej på ordinarie stat. Från pensionsbeloppet afräknas den pension, som utgår från barnmorskornas pensionsinrättning.
57	30	57—60	65	460	57	20	Ej på ordinarie stat.
60	30	60—63	65	1,170	60	20	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inberäknadt i löneförmånerna.
57	30	57—60	65	590	57	20	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	590	67	25	»
67	35	67—70	65	630	67	25	»
62	30	62—65	65	490	62	20	»
67	35	67—70	65	1,630	67	25	Ej på ordinarie stat. Nuvarande innehafvaren åtnjuter personligt lönetillägg å kr. 500.
67	35	67—70	65	780	67	25	Ej på ordinarie stat.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare

Förslag till pensionsstat för

Befattningens namn	Ur stadskassan kontant Utgående		I pensionshänseende beräknade		Sammanlagda värdet af aflöningsförmåner, hvarå pension beräknas
	Aflöning inberäknadt tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma	Sammanlagda beloppet af ålderstillägg (ej personliga)	Sportler	Bostads- och andra därmed jämförliga förmåner	
Varmbadhuset.					
Föreståndaren	1,200	—	600	400	2,200
Maskinisten	1,200	—	—	300	1,500
Eldaren	1,000	—	—	—	1,000
Biljettförsäljerska, badbitr.	720	—	—	—	720
Baderska	360	—	600	—	960
Simhalls- o. folkbasvakt (kvinl.)	600	—	—	—	600
Tvätterska	720	—	—	—	720
Renhållningsverket m. m.					
Förvaltaren	4,000	1,000	—	—	5,000
Förman, fodermarsk	1,100	200	—	150	1,450
Renhållningsarbetare	900	200	—	150	1,250
Sopare	900	—	—	150	1,050
Folkskolan.					
Folkskoleinspektören	4,500	—	—	—	4,500
Folkskollärare	1,700	900	—	—	2,600
Folkskollärarinna	1,500	600	—	—	2,100
Småskollärarinna	900	300	—	—	1,200
En slöjdlärare	1,700	900	—	—	2,600
„ „	1,800	—	—	—	1,800
„ „ (skomakeri)	1,500	—	—	—	1,500
Slöjdlärinna	1,000	300	—	—	1,300
Lärarinna i huslig ekonomi	1,200	300	—	—	1,500

Västerås Stads befattningshafvare.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Ålder för full pension		Antal lefnadsår, vid hvilka innehafvaren är skyldig afgå från sin befattning	Fullt pensionsbelopp		Ålder för afkortad pension		Anmärkningar
Lefnadsår	Tjänsteår		I % af löneförmånerna	Kronor	Lefnadsår	Tjänsteår	
67	35	67—70	65	1 430	67	25	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	980	67	25	,,
67	35	67—70	65	650	67	25	,,
62	30	62—65	65	470	62	20	,,
62	30	62—65	65	630	62	20	,,
62	30	62—65	65	390	62	20	,,
62	30	62—65	65	470	62	20	,,
67	35	67—70	65	3,250	67	25	
60	30	60—63	65	950	60	20	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.
60	30	60—63	65	820	60	20	,,
60	30	60—63	65	690	60	20	Ej på ordinarie stat.
65	30	65—68	65	2,930	65	20	,,
60	30	60—63	65	1,690	60	20	Fr. pen.-beloppet afräknas den pens. som utgår fr. folkskoll. pensions- (1,013). Dyrtidstilläg 150 kr. ej inräkn. i löneförmånerna.
60	30	60—63	65	1,370	60	20	,, ,, (900) Dyrtidstillägg kr. 100 ej inberäknadt i löneförmånerna.
60	30	60—63	65	780	60	20	,, ,, (450) Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.
60	30	60—63	65	1,690	60	20	,, ,, (450) Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.
60	30	60—63	65	1,170	60	20	,, ,, Lönen ej reglerad.
60	30	60—63	65	980	60	20	,, ,, Lönen ej reglerad.
60	30	60—63	65	850	60	20	,, ,,
60	30	60—63	65	980	60	20	,, Dyrtidstillägg kr. 100 ej inräknadt i löneförmånerna.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Förslag till pensionsstat för

Befattningens namn	Ur stadskassan kontant utgående		I pensionshänseende beräknade		Sammanlagda värdet af aflöningsförmåner hvarå pension beräknas
	Aflöning in beräknadt tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma	Sammanlagda beloppet af ålderstillägg (ej personliga)	Sportler	Bostads- och andra därmed jämförliga förmåner	
Vaktmästare	950	300	—	250	1,500
Eldare	800	200	—	250	1,250
Städerska	—	—	—	—	—
Vatten-, gas- och elektricitetsverken.					
Föreståndaren	5,000	1,000	—	—	6,000
Assistenten	2,400	600	—	—	3,000
Kamreraren	2,400	600	—	—	3,000
Kassörskan	1,500	300	—	—	1,800
Kontorsbiträde (kvinl.)	1,200	300	—	—	1,500
Förrådsförmannen	1,800	600	—	—	2,400
Mätareafläsare, inkasserare	1,300	—	—	—	1,300
Maskinmästaren vid vattenverket	1,400	600	—	300	2,300
Maskinist vid vattenverket	1,000	300	—	300	1,600
Rörnätsförman	1,300	300	—	—	1,600
Vårdaren af vattenborgen	1,000	300	—	—	1,300
Gasmästaren	1,500	600	—	400	2,500
Gasverkseldare	1,800 *)	—	—	—	1,800
Maskinmäst. vid elekt.-verket	1,600	600	—	400	2,600
Maskinist vid elekt.-verket	1,200	300	—	—	1,500
Förste montören vid elekt.-verket	1,500	600	—	—	2,100
Mätarejusterare	1,500	300	—	—	1,800
Montör	1,500 *)	—	—	—	1,500
Div. arb. m. stadigv. sysselsättn.	{ 965 / 1,680	—	—	—	—
Hamnen.					
Hamnuppbördsmannen	1,200	600	1,800	—	3,600
Fattiggården.					
Sysslomannen	1,500	300	—	200	2,000
Portvakten	900	200	—	200	1,300
Föreståndarinnan	450	—	—	450	900
Kokerskan	300	—	—	450	750
Sjuksköterskan	450	—	—	450	900

Västerås Stads befattningshafvare.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Ålder för full pension		Antal lefnadsår vid hvilka innehafvaren är skyldig afgå från sin befattning	Fullt pensionsbelopp		Ålder för afkortad pension		Anmärkningar
Lefnadsår	Tjänsteår		I % af löneförmånerna	Kronor	Lefnadsår	Tjänsteår	
67	35	67—70	65	980	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inberäknadt i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	820	67	25	,, ,,
—	—	—	—	—	—	—	Ej reglerade löner. Högst varierande belopp 525—120.
65	30	65—68	65	3,900	65	20	Nuvarande innehafvaren åtnjuter personl. lönetillägg å kr. 1,000.
67	35	67—70	65	1,950	67	25	
67	35	67—70	65	1,950	67	25	Nuvarande innehafvaren åtnjuter
62	30	62—65	65	1,170	62	20	personl. lönetillägg å kr. 1,000.
62	30	62—65	65	980	62	20	
67	35	67—70	65	1,560	67	25	
67	35	67—70	65	850	67	25	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	1,500	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt
67	35	67—70	65	1,040	67	25	i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	1,040	67	25	,, ,, Nuvarande innehafvaren åtnjuter en lön af i ett för allt 1,800 kr.
67	35	67—70	65	850	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt
67	35	67—70	65	1,630	67	25	i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	1,170	67	25	,, ,, *) cirka, lönen ej fastställd eller reglerad.
67	35	67—70	65	1,690	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inräknadt i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	980	67	25	,, ,,
67	35	67—70	65	1,370	67	25	,, ,,
67	35	67—70	65	1,170	67	25	Ej på ordinarie stat.
67	35	67—70	65	980	67	25	*) cirka, lönen ej fastställd eller reglerad.
—	—	—	—	—	—	—	Betalning ej med lön utan efter timme eller utfördt arbete.
67	35	67—70	65	2,340	67	25	Lönen ej reglerad.
67	35	67—70	65	1,300	67	25	Dyrtidstillägg kr. 150 ej inberäknadt i löneförmånerna.
67	35	67—70	65	850	67	25	,, ,,
62	30	62—65	65	590	62	20	Ej på ordinarie stat.
62	30	62—65	65	490	62	20	,, ,,
57	30	57—60	65	590	57	20	,, ,,

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Förslag till pensionsstat för

Befattningens namn	Ur stadskassan kontant utgående		I pensionshänseende beräknade		Sammanlagda värdet af aflöningsförmåner, hvarå pension beräknas
	Aflöning inberäknadt tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma	Sammanlagda beloppet af ålderstillägg (ej personliga)	Sportler	Bostads- och andra därmed jämförliga förmåner	
Kyrkan.					
Organisten	2,000	500	—	—	2,500
Klockaren	1,100	—	—	400	1,500
Kyrkovaktaren	1,500	—	—	—	1,500
Kyrkoeldaren	480	—	—	—	480
Dödgräfvaren	250	—	—	—	250

Västerås Stads befattningshafvare.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Ålder för full pension		Antal lefnadsår, vid hvilka innehafvaren är skyldig afgå från sin befattning	Fullt pensionsbelopp		Ålder för afkortad pension		Anmärkningar
Lefnadsår	Tjänsteår		I % af lönefördmånerna	Kronor	Lefnadsår	Tjänsteår	
67	35	67—70	65	1,630	67	25	Dessa löner äro ej reglerade och kunna, åtminstone beträffande de tre senare knappast anses upptagna till ordinarie stat.
67	35	67—70	65	980	67	25	
67	35	67—70	65	980	67	25	
67	35	67—70	65	320	67	25	
67	35	67—70	65	170	67	25	

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Bil. C.

Till Kommitterade för utredning af frågan om pensionering af Västerås stads tjänstemän.

Sedan undertecknad erhållit i uppdrag att verkställa en beräkning af kostnaderna för en eventuell pensionering och därför dels erhållit begärda primäruppgifter, dels fått deltaga i två af kommitterades sammanträden, får jag härmed som resultat af beräkningen öfverlämna bifogade tabellbilagor 1 och 2.

Bil. 1 upptager de kapitalutgifter, som staden skulle vidkännas, om den på en gång ville afsätta en fond, hvars afkastning skulle vara tillräcklig att bestrida alla pensioner i all framtid enligt de båda alternativen *A* 70 % af lönen (för polis- och brandkår 60 %) i pensioner *B*, 60 % (för polis och brandkår 50 %) af lönen i pensioner. Vid denna beräkning har i öfverensstämmelse med en motsvarande beräkning, utförd för den föreslagna Svenska städers pensionskassa, utgåtts från den senaste svenska dödlighetstabellen för män och användts en räntefot af 4 %. Beräkningen har företagits för hvarje befattningshafvare särskildt och då full pension ej kunnat erhållas har afkortning skett i enlighet med kommitterades förslag i protokollet för sammanträdet den 26 februari 1912 § 2.

Den nuvarande generationens pensioner hafva i tabellen upptagits dels efter olika stadens verk, dels efter den olika arten af anställning i stadens tjänst.

Kostnaden för alla kommande generationers pensionering har beräknats på det sättet, att staden om 35, 70, 105 o. s. v. år antages hafva en tjänstemannakår af samma åldersfördelning som år 1912, hvilket år ligger till grund för beräkningarna. (Alla pensioner hafva tänkts utgå den 1 januari hvarje år fr. o. m. 1913). Den för kommande generationer erhållna summan kan naturligtvis endast tagas som en uppskattning, så mycket mer som ökningen af tjänstemännens löner och antal icke kunna tagas i betraktande

Af tabellerna i Bil. 1 ses, att kapitalkostnaden för stadens pensioner skulle utgöra ungefär 1,100,000 kronor enligt alternativ A och ungefär 960,000 kronor enligt alternativ B. Med 4 ½ % ränta skulle detta innebära en årlig *medelkostnad* af resp. 49,000 och 43,000 kronor.

Tabellerna i Bil. 2 innehålla de årskostnader, som staden kan antagas komma att vidkännas under de närmaste 50 åren, om pensionerna utbetalas utan att någon regleringsfond bildas för ändamålet. Af dessa siffror visar det sig, att utan en sådan fond skulle utgifterna om 30 år stiga till mycket stora belopp, men sedan ånyo sjunka.

Äfven om en afgång i förtid bland stadens tjänstemän afsevärdt skulle minska utgifterna de mest betungande åren, tyda dessa siffror på, att pensioneringen knappast kan förverkligas, utan att hvarje år till en regleringsfond afsättes t. ex. den beräknade medelkostnaden. Hur stor summa, som för hvarje år borde afsättas, komme naturligtvis bero, dels af huru mycket staden redan nu kan tänkas kunna afsätta årligen, dels af den räntefot, efter hvilken staden kan tänkas göra fonden räntebärande.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

För att realisera pensioneringsplanen skulle det också kunna tänkas på en anslutning till den påtänkta svenska städers pensionskassa. Enligt meddelande från denna kassa skulle kostnaderna till en början för Västerås stad uppgå till 27,1 % af aflöningssumman och så småningom nedgå till 6,9 % af densamma. Bortses från tilläggspensionerna till stadens lärarekår, skulle detta betyda en utgift sjunkande från 86,000 kronor vid ingåendet i kassan till omkring 22,000 kronor, sedan alla stadens tjänstemän vid inträdet i kassan varit af normal ålder. Den dryga utgiften under de närmaste åren samt stadens vinst på alla i förtid afgående tjänstemän, i fall pensioneringen ombesörjes af staden själf, torde vara afgörande skäl för staden att *icke* anlita pensionskassan.

Västerås den 15 januari 1914.

Ruben Mattsson.

N:o 59.
Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Bil. 1.

Tab. I a. **Kapitalkostnad för *helt* pensionerade befattningshafvare.**

	Aflönings-summa	Kostnad A.	Kostnad B.
Magistraten m. fl.	102,050	185,019	163,288
Brandverket	40,730	103,422	87,141
Renhållningsverket	37,670	68,478	58,696
Vatten- och gasverket	71,310	64,488	55,272
Polisen	53,080	135,654	113,043
Folkskolans tjänstepersonal	7,392	8,429	7,297
	313,132	565,490	484,737

Tab. I b. **Kapitalkostnadens fördelning bland innehafvare af olika fast anställning.**

		Kostnad A.	Kostnad B.
Grupp I.	Fast anställda	203,313	178,316
„ II.	Vaktmästare och betjänte	331,632	279,957
„ III.	Befattningshafvare tillfälligt anställda	30,845	26,464
		565,490	484,737

Tab. II. **Kapitalkostnad för fyllnadspensioner.**

	Aflönings-summa	Kostnad A.	Kostnad B.
Folkskollärare och lärarinnor	82,300	84,151	55,694
Småskollärarinnor och öfningslärare	44,570	55,264	39,033
	126,870	139,415	94,727

Tab. III. **Kapitalkostnad för beviljade pensioner.**
Summa Kronor 182,300.

Tab. IV. **Kapitalkostnad för kommande generationer befattningshafvare.**
Summa Kr. 240,000 (Alternativ A.). Kr. 197 (Alternativ B.).

		Kostnad A.	Kostnad B.
Sammandrag	Fulla pensioner till nuv. tjänstemän	565,490	484,737
	Fyllnadspension till lärarekårerna	139,415	94,727
	Redan utgående pensioner	182,300	182,300
	Kommande generationers pensioner (uppskattning)	240,000	200,000
	Summa	1,127,205	961,764
	Summa Kr. afrundade tal	1,100,000	1,000,000

Tab. V. **Årskostnader utan fondbildning. Alternativ A.**

År	Nuvarande pensioner	Nytillkomna pensioner			Pensionstillägg åt folkskollärare	Pensioner till nästa generation	Summa
		Grupp I.	Grupp II.	Grupp III.			
1915	17,700	2,100	1,900	—	—	—	21,700
1920	16,700	2,100	3,000	—	400	—	22,200
1925	11,900	9,800	8,100	—	2,600	—	32,400
1930	3,600	11,800	14,400	1,100	8,200	—	39,100
1935	1,000	8,100	7,800	900	32,100	—	49,900
1940	800	25,300	42,600	1,900	18,400	—	89,000
1945	—	28,000	58,900	4,100	19,300	1,700	112,000
1950	—	14,000	50,300	4,600	24,500	10,500	103,900
1955	—	—	22,400	5,900	10,800	22,500	61,000
1960	—	—	600	3,400	3,300	31,000	38,300
1965	—	—	—	300	—	42,500	42,800

Tab. VI. **Alternativ B.**

År	Nuvarande pensioner	Nytillkomna pensioner			Pensionstillägg åt folkskollärare	Pensioner till nästa generation	Summa
		Grupp I.	Grupp II.	Grupp III.			
1915	17,700	1,800	1,600	—	—	—	21,100
1920	16,700	1,800	2,600	—	200	—	21,300
1925	11,900	9,100	6,900	—	1,900	—	29,800
1930	3,600	10,700	12,100	1,000	5,700	—	33,100
1935	1,000	6,900	6,500	800	24,600	—	39,800
1940	800	22,300	35,800	1,500	12,200	—	72,600
1945	—	24,700	49,600	3,600	12,300	1,400	91,600
1950	—	12,700	42,200	3,900	17,400	9,400	85,600
1955	—	—	18,700	5,100	7,500	21,100	52,400
1960	—	—	500	2,900	2,400	26,200	32,000
1965	—	—	—	200	—	34,500	34,700

Anm. I båda fallen tillkomma hvarje år bidrag till folkskollärarnas pensionskassa.

N:o 59.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 januari 1915 vid behandling af dess löne-reglerings- och pensionskommittés betänkande, angående pensionering af stadens befattningshafvare, remitterat samma betänkande samtidigt till alla de stadens myndigheter, hvilkas befattningshafvare vore berörda af förslaget, har Magistraten förehaft ärendet till behandling och får såväl med afseende å dess egna medlemmar samt underordnade tjänstemän och betjentes beroende af förslaget som ock på grund däraf att, enligt 49 § Kungl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, alla af stadskommuner tillsatta särskilda styrelser stå i och för sin förvaltning under Magistratens öfverinseende afgifva följande yttrande.

Magistraten upptar därvid först till pröfning kommitténs förslag angående vissa allmänna bestämmelser angående pensioneringen under de rubriker, som af kommittén afgifvits:

Behofvet af ordnade pensionsbestämmelser.

Emot de i kommitténs förslag uttalade åsikter angående behofvet af ordnade pensionsbestämmelser har Magistraten icke något att erinra.

Pensionen bör bekostas af staden.

Lika litet har Magistraten något att erinra emot, att pensionen såsom en löneförmån bör helt och hållet bekostas af staden utan bidrag af de pensionsberättigade.

För sådana befattningshafvare, hvilka äga tillträde till af staten för dem på grund af deras anställning i det allmännas tjänst inrättade eller understödda pensionsinrättningar, vare sig inträde i dessa inrättningar är obligatoriskt såsom för folkskolelärare eller beroende på den anställdes fria vilja, såsom för stadsbarnmorskor, torde dock böra föreskrifvas såsom villkor för erhållande af tilläggspension, därest sådan kommer att af stadsfullmäktige beviljas, att den anställde skall bereda sig inträde i sådan pensionsinrättning, därvid på stadsfullmäktiges beslut må bero, huruvida staden skall betala antingen inträdes- eller årsafgift eller båda dessa afgifter för den anställde.

Pensionsrättens åtnjutande.

I likhet med kommittén anser Magistraten, att en befattningshafvare för rätt att åtnjuta pension bör hafva stadigvarande befattning i stadens tjänst af den omfattning, att dess innehafvare däraf har sin hufvudsakliga sysselsättning och bergning.

Fråga kan härvid uppstå, huruvida aflönad befattningshafvare, som är tillsatt endast tillsvidare, eller årligen väljes, eller är förordnad eller antagen för vissa år eller enligt kontrakt med ömsesidig uppsägningsrätt, därest pension ej är i kontraktet honom tillförsäkrad, bör tillerkännas rätt till pension af staden samt vidare om sådan befattningshafvare, hvilken, enligt hvad Magistraten under rubriken "Pensionen bör bekostas af staden" erinrat, äger rätt till inträde i särskild för honom inrättad eller öppen pensionsinrättningar, bör utöfver honom tillkommande pension från dylika pensionsinrättningar erhålla yiterligare eller tilläggspension från staden.

Kommittérade hafva uti dess betänkande bifogadt förslag till pensionsstat upptagit de befattningshafvare, hvilka enligt kommittérades förmenande borde vara berättigade till pension af staden. Innan vederbörande myndigheter afgifvit utlåtande öfver kommitténs förslag i denna del, saknar Magistraten tillräckligt material att härutinnan yttra sig, men vill dock redan nu såsom sin åsikt uttala, att på särskildt pröfning i hvarje fall bör bero, huruvida pension skall utgå till vid stadens förvaltande verk under längre tid anställda arbetare, hvilka icke åtnjutit

fast års- eller månadslön, utan arbetat mot dagspenning eller timlön eller mot ackord. **N:o 59.**

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

I sammanhang härmed erinrar Magistraten, att med den utveckling af göromål, som för stadsförvaltningen med stadens växande folkmängd årligen äger rum, nya tjänster, som ej i kommitténs förteckning öfver stadens befattningshafvare uppräknas, torde komma att inrättas vid stadens såväl adminstrativa som affärsdrifvande verk; Och anser Magistraten att, samtidigt med inrättande af sådan tjänst och bestämmande af lön för innehafvare af tjänsten, stadsfullmäktige böra besluta, om denna befattningshafvares pensionsrätt.

Vidkommande de befattningshafvare, hvilka äga rätt till inträde i särskilda för dem inrättade eller öppna pensionsinrättningar, anser Magistraten att, i likhet med hvad nu inom staden tillämpas beträffande bidrag till folkskolelärarnes pensionsinrättning samt änke- och pupillkassa, småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt samt för stadsbarnmorskorna till barnmorskornas pensionsinrättning, staden för tryggande af sådana befattningshafvares pensionsrätt och för dessa befattningshafvares jämnställande med öfriga, bör tillförbinda sig att för dem betala inträdes och årsafgift till deras pensionsinrättningar, men att redan nu besluta att tilläggspension till dylika befattningshafvare skall af stadens medel utgå, synes Magistraten icke lämpligt, enär därigenom dessa befattningshafvare torde förlora allt intresse för deras egen pensionsinrättnings utveckling till förmåga att åt sina delägare bereda nöjaktigt pensionsbelopp,

Hinder möter ju i alla fall icke att, såsom hittills beträffande folkskollärare och småskollärarinna ägt rum, i hvarje särskildt fall efter verkställd pröfning besluta om tilläggspension.

Ålder och tjänstetid för åtnjutande af pension.

LöneregleringS- och pensionskommittén har i sitt förslag ansett, att den för statens civila tjänsteinnehafvares rätt till pension i regel bestämda ålder af 67 lefnads- och 35 tjänsteår för man samt 62 lefnads- och 30 tjänsteår för kvinna med i betänkandet angifna undantag bör lända till efterrättelse för stadens befattningshafvare.

Magistraten, som mot denna regel icke har något att erinra, vill dock i afseende å de af kommittén föreslagna undantag från regeln, göra vissa anmärkningar, hvarom här nedan vidare förmäles.

Skyldighet att afgå vid viss ålder.

I likhet med kommittén anser Magistraten, att rättighet till pension bör motsvaras af skyldighet för pensionstagare att vid viss lefnadsålder afgå från tjänsten. Såsom kommittén anför, har dock i många fall erfarenheten visat, att mången tjänsteman vid ifrågavarande ålder på ett fullt tillfredställande sätt kan sköta sina åligganden; Och kommittén föreslår därför, att vederbörande myndighet, på hvilket det ankommer att utse efterträdare till befattningshafvare, må äga rätt att efter särskild pröfning för ett år i sänder för en tid af högst tre år, efter inträdandet af den för rätt till pensions erhållande bestämda lefnadsåldern, medgifva befattningshafvarens kvarstående i tjänsten.

Afkortad pension med ett minimum af tjänstetid; och tjänstetidens beräkning.

Magistraten vill beträffande en del befattningshafvare, varom här nedan vidare förmäles, hvilkas arbete hufvudsakligen består af expeditionsgöromål och icke kräfver särskild rörlighet af dess utöfvare, gå längre än kommitterade föreslagit och i händelse den pensionsberättigade kan själf utan vikarie sköta sin befattning medgifva honom denna pröfning.

Emot hvad kommittén föreslagit beträffande afkortad pension för befattningshafvare, som vid uppnådd pensionsålder icke innehar erforderligt antal tjänsteår,

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

samt angående tjänstetidens beräkning har magistraten icke någon erinran.

I motiven till kommitténs förslag finnes icke något nämndt om till beloppet nedsatt pension för befattningshafvare, hvilken till följd af sinnessjukdom eller annan varaktig ohälsa är för framtiden urståndsatt att fullgöra sin tjänst, men att kommittén beaktar detta, finner man vid granskning af §§ 4 och 8 i kommitténs förslag till pensionsreglemente.

Såsom motiv till dessa §§ får magistraten anföra följande:

Visserligen torde i de flesta af dessa fall uppgörelse om afgång ur tjänsten mot afkortad pension kunna träffas mellan staden (Stadsfullmäktige) och den till tjänstens utöfvande varaktigt oförmögne befattningshafvaran, men är denne obotligt sinnessjuk och någon bestämmelse om skyldighet för sådan befattningshafvare att vid sådant fall afgå med pension icke finnes, torde staden i många fall blifva nödgad behålla sådan befattningshafvare vid ordinarie tjänst, tills han uppnått den för rätt till pension bestämda ålder.

Pensionsbelopp.

Magistraten anser i likhet med löneregleringS- och pensionskommittén att pensionsbeloppen böra bestämmas i förhållande till eller viss bestämd procent af de samfällda aflöningsförmånerna af såväl ur stadskassan utgående kontanta belopp som ock förmåner af fri bostad m. m. och sportler; men att lägga endast dessa aflöningsförmåner till grund för pensionsbeloppets beräkning för en befattningshafvare, som, ehuru med jämförelsevis ringa lön, dock till följd af sin tjänstebefattning, såsom t. ex. stadsläkarne och stadsarkitekten, under sin krafts dagar åtnjuta goda inkomster, medför för en sådan befattningshafvare en viss orättvisa och kan också föranleda till svårigheter vid tillsättande af en viktig befattning att erhålla lämpligaste personen. Likaså kan ock i vissa fall höjande af det i regel bestämda procenttalet göra det lättare att mot jämförelsevis lägre lön anställa vissa befattningshafvare.

Uti *Bilaga B.* till kommitténs förslag äro de särskilda befattningshafvarnes procentbelopp noggrant beräknade till 60 á 65 procent af de särskilda befattningshafvarnas samtliga löneförmåner uti aflöning, inberäknat tjänstgöringspenningar, ålderstillägg, beräknade sportler samt bostads- och andra därmed jämförliga förmåner; och skulle efter denna beräkning pensionsbeloppen komma att utgå med närmare ett femtiotal varierande belopp, det högsta 5,000 kronor och det lägsta 330 kronor.

Kommittén föreslår att full pension å stadens stat icke i något fall må öfverskrida 5,000 kronor. Häremot har Magistraten ej någon invändning, men anser att pensionsbelopp bör begränsas äfven nedåt eller till existensminimum, hvilket torde utgöra 600 kronor för man och 400 kronor för kvinna.

Emellan dessa belopp, minimum 600 kronor för man och 400 kronor för kvinna samt maximum 5,000 kronor, kan, om man ej stirrar sig blind på att pensionsbeloppet skall utgöra jämt 60 eller 65 % af en pensionstagares förutvarande aflöningsförmåner, lätteligen ett tiotal pensionsklasser, bestämda ej allenast efter de sammanräknade löneförmånerna utan ock efter tjänsteinnehafvares grad m. m., inrymmas

Magistraten föreslår, att pensionsklassernas antal blir tolf, sålunda fördelade:

första eller lägsta pensionsklassen med pension af 600 kronor för manlig och 400 kronor för kvinnlig bafattningshafvare;

andra pensionsklassen med pension af 900 kronor för manlig och 600 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

N:o 59.

Ang. pensionering af stadensbefattningshafvare.

tredje pensionsklassen med 1,000 kronor för manlig och 700 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

fjärde pensionsklassen med 1,200 kronor för manlig och 800 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

femte pensionsklassen med 1,500 kronor för manlig och 1,000 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

sjätte pensionsklassen med 1,800 kronor för manlig och 1,200 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

sjunde pensionsklassen med 2,000 kronor för manlig och 1,500 kronor för kvinnlig befattningshafvare;

åttonde pensionsklassen med 2,400 kronor för manlig befattningshafvare;

nionde pensionsklassen med 3,200 kronor för manlig befattningshafvare;

tionde pensionsklassen med 3,600 kronor för manlig befattningshafvare;

elfte pensionsklassen med 4,200 kronor för manlig befattningshafvare;

tolfte pensionsklassen med 5,000 kronor för manlig befattningshafvare;

Pensionstat.

Genom att vid pensionsstatens antagande bestämma, till hvilken klass hvarje af stadens nuvarande befattningshafvare skall höra, samt vid inrättandet af ny befattning och antagande af ny tjänsteinnehafvare bestämma dennes pensionsklass, behöfver ej, såsom kommittén föreslår, pensionsstaten antagas endast tillsvidare och omvärdering af sportler och dylikt äga rum.

Pröfning af rätt till pension.

Visserligen torde, sedan pensionsreglementet antagits och en befattningshafvares pensionsklass blifvit bestämd, pröfningen af en tjänsteinnehafvares rätt till pension i de flesta fall blifva hufvudsakligen af formell natur, men att från denna pröfning helt utesluta den myndighet, som är chef för den afskedstagande befattningshafvaren och äger rätt bevilja begärdt afsked, anser Magistraten mindre lämpligt och föreslår därför, att denna pröfning skall ske gemensamt af nämnda myndighet och Drätselkammaren.

Tiden för pensionens utgående; och öfvergångsbestämmelser.

Emot hvad kommittén föreslagit beträffande tiden för pensionens utgående, har Magistraten icke något att erinra; och icke heller mot de af kommittén föreslagna öfvergångsbestämmelserna.

Befattningar, på hvilka pensionsbestämmelserna böra tillämpas.

Med hänvisning till hvad Magistraten här förut anfört angående angelägenheten af att från stadens samtliga myndigheter erhålla förteckning öfver hos dem anställde befattningshafvare, hvilka böra vara berättigade till pension, samt för kontroll öfver den beräkning angående den blifvande kostnaden för pensionsväsendet inom staden, som enligt handlingarne af Lektor Ruben Mattson verkställts på grund af förhållanden, som under år 1912 rådde, anser Magistraten, att från samtliga stadens myndigheter, hvilkas befattningshafvare äro berörda af förslaget bör utom det af Stadsfullmäktige den 28 januari 1915 infordrade utlåtande jämväl begäras uppgift öfver hvarje af dessa befattningshafvares ålder, anställningstid, aflöningsförmåner till sammanräknadt belopp, sättet för hans antagande samt förslag angående såväl antal lefnads- och tjänsteår, som skäligen böra erfordras för erhållande af pension äfvensom ock till hvilken af de utaf Magistraten angifna pensionsklasser han bör räknas.

I afseende å *Magistraten och Rådstufvurätten* böra följande befattningshafvare vara berättigade till pension:

Borgmästaren John Otto Karlsson, född den 31 maj 1855, Kunglig fullmakt å befattningen den 4 augusti 1899:

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Sammanräknade löneförmåner, häri inberäknad provision å stämpelförsäljning ..... Kronor 12,500: —
tolfte eller högsta pensionsklassen ..... „ 5,000: —

Civilrådmannen Johan Wilhelm Ödman, född den 22 november 1871, Konungens Befallningshafvandes fullmakt såsom brottmålsrådman den 14 mars 1898:
Sammanräknade löneförmåner ..... Kronor 6,400: —
elfte pensionsklassen ..... „ 4,200: —

Brottmålsrådmannen Victor Åsberg, född den 25 september 1874, Konungens Befallningshafvandes fullmakt å befattningen den 15 januari 1907, (tillförordnad från och med den 31 december 1906):
Sammanräknade löneförmåner ..... Kronor 6,000: —
samma pensionsklass som civilrådmannen ..... „ 4,200: —

Stadsnotarien Helge Cronholm, född den 29 mars 1878, Magistratens fullmakt å befattningen den 5 augusti 1912 (tillförordnad den 31 december 1910):
Sammanräknade löneförmåner ..... Kronor 3,900: —
nionde pensionsklassen ..... „ 3,200: —

Vidkommande den för full pensions erhållande af kommittén föreslagna tjänstetid har Magistraten icke något att erinra, men föreslår i afseende å rätten att vid viss ålder åtnjuta full pension och skyldighet att afgå från tjänsten, att denna rätt må tillkomma borgmästare och rådman samt stadsnotarie vid uppnådda 67 lefnadsår, med rätt dock för en hvar af dem, därest han själf utan vikarie kan sköta sin befattning, att i likhet med häradshöfding utan särskild ansökning få kvarstå vid densamma till fyllda 70 år, då han ovillkorligen skall vara skyldig att afgå.

Såsom skäl härför åberopar Magistraten, att borgmästarens, rådmännens och stadsnotariens tjänsteutöfning i allmänhet ej erfordrar någon större rörlighet utan hufvudsakligen består af expeditionsgöromål, hvilka de torde tills fyllda 70 år kunna utföra, samt särskildt beträffande borgmästaren att dennes pension är föreslagen endast till 40 procent af hans sammanlagda löneförmåner.

I sammanhang med ordnande af Magistratens ämbets- och tjänstemäns pensionering torde frågan om användande af räntemedlen å den enligt nådiga brefvet den 11 januari 1850 angående förändring i vissa delar af stadens aflöningsstat bildade reservfond för pensionering af Magistratens ämbets- och tjänstemän eller deras änkor och barn, tagas i öfvervägande och lösas.

Visserligen har Kungl. Maj:t genom nådigt utslag den 14 december 1915 förklarat, att Stadsfullmäktige ej vidare äro skyldiga att afsätta medel till samma fond, men fondens kapitalbehållning, utgörande vid 1916 års början 51,883 kronor 62 öre, torde ändock vara tillräcklig att såsom hittills skett, från densamma lämna pension åt Magistratens ledamöters änkor och minderåriga barn.

Under erinran, att från fonden för närvarande enligt Stadsfullmäktides beslut till illiterate rådmannen Hennichs' änka utgår pension från fonden med 500 kronor årligen, hemställer Magistraten:

att Stadsfullmäktige nu ville fastställa att åt hustru, som trädt i gifte med i tjänst varande borgmästare, rådman eller stadsnotarie, måtte vid mannens död från nämnda fond lämnas pension, uppgående för änka efter borgmästare till 1,000 kronor och för änka efter literat rådman eller

stadsnotarie till 750 kronor, allt årligen så länge hon lefver ogift samt för barn under 18 år efter borgmästare, rådman eller stadsnotarie 250 kronor årligen. N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

Magistratens underlydande tjänstemän, hvilka böra vara berättigade till pension äro följande:

Stadsfogden Erhard Kumlin, född den 18 mars 1872, erhöll den 1 december 1900 fullmakt af justitiekanslern såsom stadsfiskal i Västerås och den 1 augusti 1913 af Magistraten såsom stadsfogde:

Sammanlagda löneförmåner ..... Kronor 5,200: —
nionde pensionsklassen ..... „ 3,200: —

Kronouppbördskassören Axel Melcher Maurits Eklundh, född den 31 maj 1869, förordnande af Magistraten å tjänsten den 18 februari 1901, ordinarie den 11 december 1909:

Sammanlagda löneförmåner ..... Kronor 5,100: —
nionde pensionsklassen ..... „ 3,200: —

Kvinliga skrifbiträdet å kronouppbördskontoret Margareta Elisabeth Skog, född den 14 juli 1893, förordnad af Magistraten att tillsvidare uppehålla tjänsten den 1 mars 1916:

Sammanlagda löneförmåner ..... Kronor 1,200: —
fjärde pensionsklassen ..... „ 800: —

Stadsfiskalen Ernst Wilhelm Pettersson, född den 2 mars 1877, fullmakt af justitiekanslern den 1 februari 1914:

Sammanlagda löneförmåner ..... Kronor 5,000: —
nionde pensionsklassen ..... „ 3,200: —

Stadsvaktmästaren Per Viktor Berglund, född den 18 februari 1872, inträdde i stadens tjänst såsom polis och brandsoldat den 1 juli 1902 och, efter att en tid varit hälsopolis, antogs den 19 november 1914 af Magistraten till stadsvaktmästare:

Sammanlagda löneförmåner med tillagda sportler ..... Kronor 1,650: —
tredje pensionsklassen ..... „ 1,000: —

Exekutionsbetjänterna: Carl Gustaf Richtnér, född den 18 januari 1879, förordnad af Magistraten den 1 oktober 1905 till poliskonstapel och den 1 februari 1908 till sin nuvarande befattning;

Hugo Andreas Carlsson, född den 9 mars 1882, förordnad af Magistraten den 26 juni 1906 till poliskonstapel och den 1 september 1914 till sin nuvarande befattning;

Per Richard Steen, född den 18 mars 1876, förordnad af Magistraten till sin nuvarande befattning den 15 februari 1908; och

Karl Emil Larsson, född den 28 januari 1884, antagen af Magistraten till poliskonstapel den 15 april 1909 och till sin nuvarande befattning den 1 juni 1915.

Exekutionsbetjänternas sammanlagda löneförmåner utgöra för vardera 2,050 kronor,
fjärde pensionsklassen ..... Kronor 1,200: —

För stadsfiskalen torde icke utan olägenhet pensionsåldern kunna utsträckas längre än till 65 år. Då af exekutionsbetjänterna kräfves, att de ständigt skola vara vid full kroppslig vigör, bör pensionsåldern för dem nedsättas till 60 år. I

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

öfrigt har Magistraten icke något att erinra mot kommitténs förslag beträffande ålder och tjänstetid för Magistratens underlydande befattningshafvares pensionering.

Poliskåren.

Kåren består af följande ordinarie befattningshafvare, hvilka böra vara berättigade till pension:

Poliskommissarien Carl Alfred Linder, född den 6 september 1875, antogs den 6 mars 1900 till brand- och poliskonstapel och den 1 november 1914 af Magistraten till sin nuvarande befattning,
sammanlagda löneförmåner .... Kronor 3,800: —
åttonde pensionsklassen .. .. ,, 2,400: —

Öfverkonstaplarne:

Lars Halvarsson, född den 3 november 1881 antogs den 10 maj 1904 till brand- och poliskonstapel och befordrades den 10 september 1913 till sin nuvarande befattning;

Emil Carlsson, född den 27 januari 1875, antogs den 1 november 1897 till brand- och poliskonstapel och befordrades den 1 november 1914 till öfverkonstapel; och

Carl August Vretlöf, född den 23 januari 1880, antogs den 13 april 1905 till brand- och poliskonstapel och den 1 januari 1916 till sin nuvarande befattning.

Öfverkonstaplarnes sammanlagda löneförmåner utgöra för hvar och en 2,250 kronor,
femte pensionsklassen ..... Kronor 1,500: —

Inspektionskonstaplarne:

Per Erik Vinroth, född den 23 juli 1871, antogs den 21 maj 1902 till brand- och poliskonstapel efter att förut hafva tjänstgjort vid kåren under tiden $^{21}/_{10}$ 1897—$^{31}/_{10}$ 1900, och befordrades den 1 oktober 1905 till sin nuvarande befattning;

Karl Arvid Eriksson, född den 3 september 1870, antogs den 15 novmber 1898 till brand- och poliskonstapel och den 1 januari 1907 till sin nuvarande befattning; och

Edvard Mauritz Andersson, född den 25 juli 1880, antogs den 6 augusti 1903 till brand- och poliskonstapel och den 1 november 1908 till sin nuvarande befattning.

Inspektionskonstaplarnes sammanlagda löneförmåner utgöra för en hvar af dem 1,920 kronor,
fjärde pensionsklassen..... kronor 1,200: —.

Detektivkonstaplarne:

Johan Emil Weimer, född den 19 december 1883, antogs till poliskonstapel den 1 september 1907 och till detektivkonstapel den 1 november 1914; och

Gustav Konrad Forslund, född den 1 augusti 1872, antogs till brand- och poliskonstapel den 1 januari 1902 och till sin nuvarande befattning den 1 januari 1916.

Detektivkonstaplarnes sammanlagda löneförmåner utgöra för den förste 2,050 kronor och för den andre 1,950 kronor,
fjärde pensionsklassen ..... kronor 1,200: —

N:o 59.
Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Poliskonstaplarne:

N:o 1. Karl Hjalmar Rosenberg, född den 6 april 1879, antagen den 15 juni 1905;

N:o 2. Verner Andersson, född den 7 juli 1884, antagen den 15 december 1908;

N:o 3. Lars August Eriksson, född den 28 januari 1887, antagen den 1 novemer 1911;

N:o 4. Johan Vitus Sundqvist, född den 1 maj 1887, antagen den 5 februari 1912;

N:o 5. Karl Konrad Andersson, född den 26 oktober 1884, antagen den 17 september 1909;

N:o 6. Karl Viktor Karlsson, född den 8 mars 1874, anställd vid kåren sedan den 11 februari 1901;

N:o 7. Erik Thure Nordmark, född den 28 april 1889, anställd den 17 februari 1913;

N:o 8. Olof Em. Johansson, född den 27 juni 1880, antagen den 1 december 1914;

N:o 9. Henrik Teodor From, född den 5 juli 1885, antagen den 29 oktober 1914;

N:o 10. Emil Ludvig Kraft, född den 24 december 1876, antagen den 5 juni 1903;

N:o 11. Johan Ansgarius Axelsson, född den 2 februari 1885, antagen den 16 juli 1909;

N:o 12. Karl Otto Andersson, född den 20 november 1891, antagen den 1 januari 1915;

N:o 13. Henrik Hjalmar Karlsson, född den 4 februari 1885, antagen den 1 mars 1910.

N o 14. Johan Emil Persson, född den 22 juni 1881, antagen den 1 december 1911;

N:o 15. Gustaf Albin Haake, född den 14 juni 1879, antagen den 23 oktober 1903;

N:o 16. Karl Herman Karlsson, född den 30 augusti 1890, antagen den 21 augusti 1915;

N:o 17. Vakant;

N:o 18. Karl Birger Larsson, född den 8 augusti 1892, antagen den 12 januari 1916.

N:o 19. Karl Magnus Johansson, född den 10 oktober 1894, antagen den 15 juni 1915;

N:o 20. Vakant;

N:o 21. David Leonard Karlsson, född den 28 juni 1891, antagen den 1 november 1915;

N:o 22. Erik Richard Kling, född den 22 januari 1885, antagen den 3 augusti 1910;

N:o 23. Sven Robert Stark, född den 30 juni 1885, a ntagen den 2 augusti 1910;

N:o 24. Johan Axel Ström, född den 9 augusti 1885, antagen den 8 augusti 1912;

N:o 25. Ernst Georg Söder, född den 20 januari 1888, antagen den 1 januari 1913;

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

N:o 26. Karl Emil Andersson, född den 11 september 1888, antagen den 15 oktober 1915;

N:o 27. Fritz Magnus Svensson, född den 15 januari 1891, antagen den 1 november 1915;

N:o 28. Sven Leander Svensson, född den 26 november 1892, antagen den 1 november 1915; och

Extra konstapeln Johan Oskar Wass, född den 25 augusti 1888, antagen den 2 februari 1916.

En hvar af poliskonstaplarne har med ålderstillägg och beklädnadsersättning en sammanlagd lön af 1,720 kronor,

tredje pensionsklassen ..... kronor 1,000: —

Enär af poliskommissarien fordras synnerligen kroppslig vigör, för att denne vid kritiska tillfällen utom polisstationen skall kunna föra befäl öfver poliskåren, anser Magistraten, att pensionsåldern för denne polisman icke bör sättas högre än för öfrige eller till 55 år.

Ehuru Magistraten ej har i sin hand någon förteckning öfver under Drätselkammaren, Brandstyrelsen, Byggnadsnämnden, Trädplanteringssällskapets styrelse, Hälvovårdsnämnden, Badhusstyrelsen, Folkskolestyrelsen, Hamnstyrelsen, Vatten- och gasverksstyrelsen samt Fattigvårdsstyrelsen lydande, enlikt kommitténs förslag pensionsberättigade befattningshafvare, hvilken förteckning Magistraten, såsom härförut anförts, anser nödvändig för att fullständigt kunna bedöma löne-reglerings- och pensionskommitténs förslag, vill Magistraten redan nu fästa uppmärksamheten å följande, som enligt Magistratens förmenande kräfver närmare pröfning eller ändring samt, för att få de af Magistraten föreslagna pensionsklassernas antal och beloppen för de särskilda klassernas bestämda, angifva sin nuvarande åsikt i nedan nämnda fall, därvid Magistraten följer de af kommittén använda rubriker.

Drätselkammaren:

Något skäl, hvarför stadens ombudsman bör erhålla pension vid lägre lefnadsår än öfrige befattningshafvare är ej anfördt, och synes Magistraten ej heller föreligga. Detsamma gäller också stadsinspektorens såväl lefnads- som tjänsteår, på denna tjänstemans hufvudsakliga göromål numera torde vara att förvalta stadens förråd af byggnadsmateriel m, m. Däremot har Magistraten icke något att invända mot att lefnads- och tjänsteår för byggnadschefen satts lägre än för öfriga befattningshafvare.

Följande pensionsklasser torde vara lämpliga:

för byggnadschefen: tolfte pensionsklassen	Kronor	5,000: —
„ stadens ombudsman: elfte pensionsklassen	„	4,200: —
„ biträdande ombudsmannen: nionde pensionsklassen	„	3,200: —
„ stadskamreraren: nionde pensionsklassen	„	3,200: —
„ räkenskapsföraren och kontrollanten: sjätte pensionsklassen	„	1,800: —
„ kvinliga skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen: fjärde pensionsklassen	„	800: —
„ stadsinspektoren: sjätte pensionsklassen	„	1,800: —
„ arbetsförman: fjärde pensionsklassen	„	1,200: —
„ rådhusvaktmästaren: tredje pensionsklassen	„	1,000: —

Brandverket:

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Emot af kommittén föreslagna lefnads- och tjänsteår för brandmanskapets erhållande af pension, har Magistraten icke något att erinra.

Bland befattningshafvare å brandverkets stat, som böra pensioneras, bör jämväl upptagas sotaremästare, enär af vikt är, att denne är i tjänstedugligt skick; och anser Magistraten att samma antal lefnads- och tjänsteår, som för brandchefen, bör för erhållande af full pension fordras af sotaremästaren.

Följande pensionsbelopp torde vara lämpliga:

för brandchefen i likhet med poliskommissarien: åttonde pensionsklassen	Kronor	2,400: —
„ sotaremästaren: femte pensionsklassen	„	1,500: —
„ brandmästaren: fjärde pensionsklassen	„	1,200: —
„ stallkorpralen: tredje pensionsklassen	„	1,000: —
„ vice korpral, maskinist och verkstadsförman: tredje pensionsklassen	„	1,000: —
„ brandsoldat: andra pensionsklassen	„	900: —

Byggnadsnämnden:

Innan stadsarkitekt antagits på ordinarie stat och då nuvarande stadsarkitekten, som tjänstgör mot årligt arvode, ej har sin hufvudsakliga bergning af stadsarkitektsgöromålen, anser Magistraten, att någon pension för stadsarkitekt ej för närvarande bör bestämmas.

Skulle denna åsikt ej af Stadsfullmäktige antagas, föreslår Magistraten, att för tilldelande af full pension åt stadsarkitekt icke fordras högre lefnads- och tjänsteår än för stadens byggnadschef samt nionde pensionsklassen 3,200 kronor.

För ingeniörsbiträde föreslås sjätte pensionsklassen kronor 1,800: —.

Parker och planteringar:

Magistraten har icke någon annan erinran mot kommitténs förslag, än att befattningshafvaren bör benämnas stadsträdgårdsmästare och föreslår för honom: sjätte pensionsklassen kronor 1,800: —.

Skogarne:

I vanliga fall är en skogvaktare pensionsberättigad redan vid 60 års ålder.

Med afseende å stadens skogvaktares ringa bevakningsområde torde, på sätt kommittén föreslagit, pensionsåldern kunna utsträckas till 67 år, andra pensionsklassen kronor 900: —.

Hälsovårdsnämnden:

Emot af kommittén föreslagna bestämmelser angående lefnads- och tjänsteår för befattningshafvares, upptagna i Hälsovårdsnämndens stat, erhållande af pension har Magistraten icke något att erinra, men anser på grund af hvad Magistraten härförut anfört, att stadsbarnmorskorna böra utgå från af staden pensionerade befattningshafvare. Till detta förslag har Magistraten skäl äfven däraf att, efter det tiden för anställandet af nuvarande stadsbarnmorskorna, som äro antagna på vissa år, upphört, Hälsovårdsnämnden, enligt hvad Magistraten har sig bekant, är betänkt på att icke vidare anställa några särskilda barnmorskor för staden utan i stället lämna särskild betalning för hvarje förlossning af obemedlad moder.

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

Huruvida föreståndaren för köttbesiktningsbyrån (Stadsveterinären) skall pensioneras af staden kan vara tvifvelaktigt, då han endast för ett år i sänder antages af Medicinalstyrelsen, hans sysselsättning i stadens tjänst till allra väsentligaste del utgöres af föreståndarskapet för köttbesiktningsbyrån och hans aflöning uteslutande bestrides af inflytande afgifter till byrån.

Då staden emellertid är den myndighet, som i första hand beslutar om stat för köttbesiktningsbyrån och då något tvifvel om, att icke i en framtid byråns medel skola blifva tillräckliga för bekostande äfven af pension till föreståndaren, anser Magistraten, att denne bör upptagas såsom berättigad till pension på Köttbesiktningsbyråns stat.

Följande pensionsbelopp för befattningshafvare, sorterande under Hälsovårdsnämnden, torde vara lämpliga:

för förste stadsläkaren: elfte pensionsklassen	Kronor	4,200: —
„ andre stadsläkaren: tionde pensionsklassen	„	3,600: —
„ stadssjuksköterska: andra pensionsklassen	„	600: —
„ för förste hälsopolisen i likhet med öfverkonstapel vid polisen: femte pensionsklassen	„	1,500: —
„ hälsopolis: fjärde pensionsklassen	„	1,200: —
„ epidemisjuksköterska: andra pensionsklassen	„	600: —
„ vaktmästaren, som efter nybyggnadens vid epidemisjukhuset fullbordande torde komma på ordinarie stat: andra pensionsklassen	„	900: —
„ gårdsdräng vid epidemisjukhuset: första pensionsklassen	„	600: —
„ köksföreståndarinna vid epidemisjukhuset: första pensionsklassen	„	400: —
„ föreståndare för köttbesiktningsbyrån: nionde pensionsklassen	„	3,200: —
„ vaktmästare vid byrån och biträdande hälsopolis: andra pensionsklassen	„	900: —

Varmbadhuset:

Emot kommittens förslag beträffande befattningshafvares lefnads- och tjänsteår för åtnjutande af full pension har Magistraten icke något att erinra och anser följande pensionsbelopp lämpliga:

för föreståndaren, femte pensionsklassen	Kronor	1,500: —
„ maskinist, andra pensionsklassen	„	900: —
„ eldare, första pensionsklassen	„	600: —
„ biljettförsäljerska, badbiträde, första pensionsklassen	„	400; —
„ baderska vid alla afdelningar, första pensionsklassen	„	400: —
„ tvätterska, första pensionsklassen	„	400: —

Renhållningsverket m. m.:

Ej heller här har Magistraten något att erinra mot de af kommittén föreslagna lefnads- och tjänsteår för åtnjutande af full pension; och anser för sin del följande pensionsbelopp lämpliga:

för förvaltaren: nionde pensionsklassen	Kronor	3,200: —
„ förman och fodermarsk: andra pensionsklassen	„	900: —
„ renhållningsarbetare och sopare: första pensionsklassen	„	600: —

Folkskolan.:

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Såsom Magistraten redan förut anfört, anser Magistraten, att åt de befattningshafvare, upptagna i folkskolans stat, hvilka äro delägare i för dem anordnade pensionsinrättningar eller understödsanstalter, icke på förhand bör bestämmas viss tilläggspension, utan att i hvarje fall på särskild pröfning bör bero huruvida dessa befattningshafvare, folkskollärare och folkskollärarinnor samt småskollärarinnor, skola erhålla tilläggspension, och i så fall till hvilket belopp.

Beträffande lefnads- och tjänsteår för erhållande af tilläggspension, därest sådan komme att af Stadsfullmäktige beslutas, lika som för beviljande af pension åt de befattningshafvare å folkskolans stat, som ej äro delägare i pensionsinrättning eller understöds anstalt, anser Magistraten, att desse år äfvensom villkoren i öfrigt för erhållande af pension, böra sammanfalla med de villkor, som nu äro eller framdeles kunna blifva fastställda för utbekommande af hel eller afkortad pension från folkskollärarnes pensionsinrättning eller småskollärares med flera ålderdomsunderstödsanstallt.

Följande pensionsklasser och pensionsbelopp anser Magistraten under ofvannämnda reservation lämpliga:

för Folkskoleinspektör, nionde pensionsklassen	Kronor	3,200: —
„ folkskollärare, sjätte pensionsklassen	„	1,800: —
„ folkskollärarinna, sjette pensionsklassen	„	1,200: —
„ småskollärarinna, fjärde pensionsklassen	„	800: —
„ förste slöjdlärare, sjette pensionsklassen	„	1,800: —
„ första slöjdlärarinna, sjette pensionsklassen	„	1,200: —
„ slöjdlärare, fjärde pensionsklassen	„	1,200: —
„ slöjdlärarinna och lärarinna i huslig ekonomi, fjärde pensionsklassen	„	800: —
„ vaktmästare, andra pensionsklassen	„	900: —
„ eldare, första pensionsklassen	„	600: —

Städerskor vid folkskolorna torde i allmänhet blifva antagna vid så hög ålder, att de icke rättvisligen kunna inordnas i någon pensionsklass, utan torde därför såsom hittills på stadsfullmäktiges pröfning i hvarje fall böra bero, om något årligt understöd efter afskedstagandet bör dem tillerkännas.

Vatten-, gas- och elektricitetsverken:

De af kommittén föreslagna lefnads- och tjänsteår för befattningshafvares rätt till åtnjutande af pension, synes Magistraten hafva fog för sig.

Följande pensionsklasser och belopp synas Magistraten lämpliga:

för föreståndaren, elfte pensionsklassen	Kronor	4,200: —
„ assistenten, sjette pensionsklassen	„	1,800: —
„ kamreraren, sjunde pensionsklassen	„	2,000: —
„ kassör, kvinlig, sjette pensionsklassen	„	1,200: —
„ kontorsbiträde, kvinlig, fjärde pensionsklassen	„	800: —
„ förrådsman, femte pensionsklassen	„	1,500: —
„ mätareafläsare, inkasserare, tredje pensionsklassen	„	1,000: —
„ maskinmästare vid vattenverket, femte pensionsklassen	„	1,500: —
„ maskinist vid samma verk, tredje pensionsklassen	„	1,000: —
„ rörnätsförmannen, tredje pensionsklassen	„	1,000: —

N:o 59. *Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.*

för vårdaren vid vattenborgen, andra pensionsklassen ..... „ 900: —
„ gasmästare, femte pensionsklassen ..... „ 1,500: —
„ gasverkseldare, tredje pensionsklassen ..... „ 1,000: —
„ maskinmästare vid elektricitetsverket, femte pensionsklassen „ 1,500: —
„ maskinist vid samma verk, tredje pensionsklassen ..... „ 1,000: —
„ förste montör vid samma verk, fjärde pensionsklassen..... „ 1,200: —
„ mätarejusterare, tredje pensionsklassen ..... „ 1,000: —
„ montör, tredje pensionsklassen ..... „ 1,000: —
„ arbetare med fast års- eller månadslön, första pensionsklassen ..... „ 600: —

Hamnen:

Magistraten, som icke har någon erinran mot kommitténs förslag i afseende å lefnads- och tjänsteår för uppbördsmannen för åtnjutande af pension, anser åttonde pensionsklassen på honom tillämplig med pension af kronor 2,400: —.

Fattiggården:

Emot de föreslagna lefnads- och tjänsteåren för erhållande af pension har Magistraten icke någon erinran samt anser nedannämnda pensionsklasser tillämpliga:
för sysslomannen: femte pensionsklassen ..... Kronor 1,500: —
„ portvakten: andra pensionsklassen ..... „ 900: —
„ föreståndarinnan: fjärde pensionsklassen ..... „ 800: —
„ kokerska: första pensionsklassen ..... „ 400: —
„ sjuksköterska: andra pensionsklassen..... „ 600: —

Då det ej tillkommer Stadsfullmäktige att besluta om pension för *kyrkans* befattningshafvarne, anser sig Magistraten ej därom böra afgifva något utlåtande.

Kostnaderna för pensioneringen.

Vinner Magistratens förslag om pensionsbeloppens storlek för de särskilda befattningshafvarne Stadsfullmäktiges godkännande, måste naturligen en omräkning ske angående de årliga utgifterna för pensioneringen, hvilken omräkning i alla händelser torde blifva nödig i följd af de förändrade förhållanden, som inträdt i afseende å befattningshafvare och aflöningsförmåner, efter det Lektor Ruben Mattson gjorde sin i kommitténs betänkande omförmälta beräkning.

I kommitterades uttalade åsikt att för reglerande af utgifterna för pensioneringen staden bör årligen afsätta ett belopp, ungefärligen motsvarande den beräknade medelkostnaden, af kommittén uppskattad till 46,000 kronor, hvilket belopp dock torde efter företagen omräkning något förändras, instämmer Magistraten, men kan däremot ej instämma i kommitténs förslag, att detta belopp skall i dess helhet utgå af uttaxerade medel.

Enligt Magistratens åsikt bör nämligen hvarje stadens affärsdrifvande verk, eller Byggnadsnämnden för stadsarkitekten i afseende å besiktningar och nämndens ingeniörsbiträde i afseende å fastemätningar, skogarne för skogvaktaren, Hälsovårdsnämnden för köttbesiktningsbyrån, Varmbadhuset, Renhållningsverket, Vatten-, gas- och elektricitetsverken samt Hamnen, själf bekosta pensioneringen af dess befattningshafvare samt, om allmänhetens afgifter till dessa verk icke förslå äfven till pensionering af verkens befattningshafvare, dessa afgifter höjas med lämpliga belopp.

Omräkningen bör sålunda omfatta äfven utredning, angående hvad för pensioneringen af dessa verks befattningshafvare årligen bör af verkens inkomster afsättas.

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

Förhållandet till den allmänna pensioneringen.

Magistraten anser i olikhet med kommittén icke troligt, att Kungl. Maj:t skall från den allmänna pensionslagens bestämmelser undantaga de Västerås stads befattningshafvare, hvilka erhålla pensionsrätt genom stadens pensionering, synnerligast då något härför tillräckligt kapitalbelopp ej finnes afsatt.

Kommittens förslag, i händelse stadens befattningshafvare ej undantagas från den allmänna pensionslagens bestämmelser, att staden å ena sidan betalar befattningshafvares afgifter för den allmänna pensioneringen men å andra sidan afräknar pensionsbeloppet från befattningshafvares pension från stadens gillar Magistraten icke.

Erfarenheten har nämligen visat, att en stor del befattningshafvare afgå från stadens tjänst, innan de uppnå pensionsålder, och tillskottet i pension från allmänna folkpensioneringen torde medföra att staden kan i en framtid afvisa kraf på höjning af pensionsbeloppen från staden.

Under hänvisning till hvad Magistraten härförut anfört får Magistraten föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

1:o) *att* antaga och godkänna reglemente rörande pensionering af Västerås stads ämbets- och tjänstemän samt betjänte med flere befattningshafvare.

I afseende å kommitténs förslag till *pensionsreglemente för Västerås stads befattningshafvare* föreslår dock Magistraten vissa ändringar, hvarom här efter vidare förmäles.

2:o) *att* antaga Magistratens i sistnämnda förslag till pensionsreglemente under § 5 omförmälta förslag till pensionsstat;

3:o) *att* underställa pensionsreglementet och pensionsstaten Kung. Maj:ts pröfning, i hvad de angå befattningshafvare, hvilkas lönestat fastställes af Kungl. Maj:t;

4:o) *att,* efter det omräkning skett angående årliga medelkostnaden för pensionering, särskildt för hvarje stadens affärsdrifvande verk af dess till pension enligt antagen pensionsstat berättigade befattningshafvare och särskildt för stadens öfriga befattningshafvare, årligen af inkomsterna från de affärsdrifvande verken anslå och i öfrigt på stadens skattskyldige medlemmar uttaxera den beräknade årliga medelkostnaden för pensioneringen;

5:o) *att* af sålunda erhållna medel bilda en pensionsregleringsfond; och

6:o) *att* föreskrifva, att genom Drätselkammarens försorg ny beräkning af den årliga medelkostnaden skall verkställas, så ofta Drätselkammaren finner det nödigt, dock minst hvart tionde år.

Pensionsreglemente och pensionsstat för Västerås stads befettningshafvare bör, i enlighet med hvad Magistraten här förut anfört, erhålla följande förändrade lydelse.

§ 1.

Till erhållande af pension å stadens stat — hel eller afkortad — berättigas, under nedan i detta reglemente närmare angifna förutsättningar, vid afgång från stadens tjänst hvarje innehafvare af befattning, som upptages i § 5 härefter.

§ 2.

Rätt att komma i åtnjutande af *hel pension* inträder:

för manlig befattningshafvare vid uppnådda sextiosju lefnadsår och trettiofem tjänsteår samt för kvinnlig befattningshafvare vid uppnådda sextiotvå lefnadsår och trettio tjänsteår;

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

dock att sådan rätt inträder:

a)	för	borgmästare	vid	67	lefnadsår och	25 tjänsteår
b)	„	rådman och stadsnotarie	„	67	„ „	30 „
c)	„	exekutionsbetjänter	„	60	„ „	30 „
d)	„	polispersonal	„	55	„ „	30 „
e)	„	byggnadschef och stadsarkitekt	„	65	„ „	30 „
f)	„	brandchef	„	60	„ „	30 „
g)	„	sotaremästare	„	60	„ „	30 „
h)	„	brandmanskap	„	55	„ „	30 „
i)	„	förste stadsläkare	„	65	„ „	25 „
k)	„	andre „	„	65	„ „	30 „
l)	„	hälsopolis	„	60	„ „	30 „
m)	„	sjuksköterskor	„	57	„ „	30 „
n)	„	rehållningsmanskap	„	60	„ „	30 „
o)	„	stadsträdgårdsmästare	„	65	„ „	35 „
p)	„	föreståndare för vatten-, gas- och elektricitetsverken	„	65	„ „	30 „

§ 3.

Såsom tjänsteår för erhållande af pension beräknas den tid befattningshafvare i ordinarie eller extra ordinarie anställning eller på grund af särskildt förordnande varit verksam i stadens tjänst. Härvid iakttages, att afdrag icke må ske för afbrott i tjänstgöring, som föranledts af semester, sjukdom, särskildt offentligt uppdrag och ej heller för eljest medgifven tjänstledighet vidare än i den mån denna under något kalenderår öfverstigit tre månader.

§ 4.

Mom. 1. Enligt detta reglemente och fastställd pensionsstat pensionsberättigad befattningshafvare är skyldig att afgå från sin befattning vid slutet af den kalendermånad, hvarunder han uppnått den i § 3 stadgade lefnadsålder; dock att borgmästare, rådman och stadnotarie må, därest han så önskar och själf utan vikarie kan sköta sin befattning utan längre afbrott än i § 3 omförmäles, kvarstå i sin befattning till slutet af den kalendermånad, under hvilken han fyllt sjuttio år.

Beträffande öfriga befattningshafvare vare vederbörande myndighet, på hvilken det ankommer att utse efterträdare, obetaget att låta på ansökan och för ett år i sänder med afskedet anstå, därest och så länge befattningshafvaren pröfvas kunna på ett tillfredsställande sätt sköta sin befattning, dock icke i något fall längre än tre år;

Mom. 2. I händelse i detta reglemente omförmäld befattningshafvare på grund af sjukdom, vanförhet eller lyte under fem år i följd varit ur stånd att sköta sin befattning eller träffas af olycksfall, som gör honom för framtiden därtill oförmögen; är han efter pröfning af den myndighet, på hvilken det ankommer att utse efterträdare, skyldig att afgå från sin befattning äfven före uppnådd pensionsålder.

§ 5.

Hel pension utgår:

i första pensionsklassen, med 600 kronor för manlig och 400 kronor för kvinnlig befattningshafvare:

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

till gårdsdräng vid epidemisjukhuset, köksföreståndersk a därstädes, eldare vid folkskolorna och vid varmbadhuset, biljettförsöljerska och baderska och tvätterska därstädes, sopare och renhållningsarbetare, arbetare med fast års- eller månadslön, kokerska vid fattiggården;

i *andra pensionsklassen*, med 900 kronor för manlig och 600 kronor för kvinliga befattningshafvare:

till brandsoldat, skogvaktare, stads- och epidemisjuksköterska, vaktmästare vid epidemisjukhuset, vid köttbesiktningsbyrån och vid folkskolorna, maskinist vid varmbadhuset, förman och fordermarsk vid renhållningsverket, vårdaren af vattenborgen, portvakt vid fattiggården, sjuksköterska vid fattiggården;

i *tredje pensionsklassen*, med 1000 kronor för manlig och 700 kronor för kvinlig befattningshafvare,

till stadsvaktmästare och rådhusvaktmästare, poliskonstapel, korpral, maskinist och verkstadsförman vid brandkåren, mätareafläsare, inkasserare, maskinist, rörnäts förman, eldare, mätarejusterare och montör vid vatten- gas- och elektricitetsverken;

i *fjärde pensionsklassen*, med 1,200 kronor för manlig och 800 kronor för kvinlig befattningshafvare,

till af staden aflönade skrifbiträden å kronouppbördskontoret, hos stadens ombudsman samt vid vatten-, gas- och elektricitetsverken, exekutionsbetjänt, inspektionskonstapel och detektivkonstapel vid poliskåren, arbetsförman, brandmästare, hälsopolis, slöjdlärare och slöjdlärarinna och lärarinna i huslig ekonomi, småskollärarinna, förste montör vid vatten-, gas- och elektricitetsverken, föreståndarinna vid fattiggården;

i *femte pensionsklassen*, med 1,500 kronor för manlig och 1,000 kronor för kvinlig befattningshafvare,

till öfverkonstapel vid poliskåren, sotaremästare, förste tillsyningsmannen vid hälsopolisen, föreståndare vid varmbadhuset, förrådsförvaltare och maskinmästare vid vatten-, gas- och elektricitetsverken, gasmästare, sysslomän vid fattiggården;

i *sjette pensionsklassen*, med 1,800 kronor för manlig och 1,200 kronor för kvinlig befattningshafvare,

till räkenskapsförare och kontrollant hos Drätselkammaren, stadsinspektoren, ingeniörsbiträde hos byggnadsnämnden, stadsträdgårdsmästaren, folkskollärare och folkskollärarinna, förste slöjdlärare och första slöjdlärarinna, assistenten åt föreståndaren för vatten-, gas- och elektricitetsverken, kassör därstädes;

i *sjunde pensionsklassen*, med 2,000 kronor för manlig och 1,500 kronor för kvinlig befattningshafvare,

till kamreraren vid vatten-, gas- och elektricitetsverken;

i *åttonde pensionsklassen*, med 2,400 kronor för manlig befattningshafvare,

till poliskommissarie, brandchef, hamnuppördsman;

i *nionde pensionsklassen* med 3,200 kronor för manlig befattningshafvare,

till stadsnotarie, stadsfogde, kronouppördskassör, stadsfiskal, stadens biträdande ombudsman, stadskamreraren, stadsarkitekten, föreståndaren för köttbesiktningsbyrån (stadsveterinären), förvaltaren vid renhållningsverket, folkskoleinspektör;

i *tionde pensionsklassen*, med 3,600 kronor för manlig befattningshafvare,

till andra stadsläkaren;

N:o 59.

Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

i *elfte pensionsklassen*, med 4,200 kronor för manlig befattningshafvare, till rådman, stadens ombudsman, förste stadsläkaren, föreståndaren för vatten- gas- elektricitetsverken;

i *tolfte pensionsklassen*, med 5,000 kronor för manlig befattningshafvare, till borgmästare, stadens brandschef.

§ 6.

Rätt till erhållande af *afkortad pension* tillkommer befattningshafvare, hvilken vid afgång från tjänsten på grund af bestämmelserna i § 4 mom. 1., ej uppnått för hel pensions erhållande stadgadt antal tjänsteår, därest hans tjänstetid icke med mer än tio år understiger den för hel pension stadgade.

§ 7.

Afkortad pension utgår med så stor del af den hela pension, som motsvarar förhållandet mellan befattningshafvarens sammanlagda tjänstetid, i hela år räknadt, och det antal tjänsteår, som erfordras för erhållande af hel pension.

§ 8.

Befattningshafvare, som afgår från tjänst af anledning, som i § 4 mom. 2 omförmäles, är, ändock han icke uppnått den i § 2 stadgade lefnadsålder, berättigad till pension, därest hans sammanlagda tjänstetid icke understiger tio år.

Motsvarar tjänstetiden i ty fall det för hel pension stadgade antalet tjänsteår, skall han åtnjuta hel pension, eljes afkortas pensionen i förhållande till tjänstetidens längd på sätt om afkortad pension i § 7 är stadgadt.

§ 9.

Är i fall, hvarom § 8 sägs, tjänstetiden kortare än tio år, må på Stadsfullmäktiges beslut i hvarje särskildt fall ankomma, huruvida och till hvilket belopp pension bör sådan befattningshafvare tilldelas.

§ 10.

På Stadsfullmäktiges pröfning i hvarje fall må bero, huruvida de befattningshafvare å folkskolans stat, hvilka äro berättigade till pension från folkskollärarnes pensionsinrättning eller småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt samt stadsbarnmorskorna, hvilka hafva rätt till pension ur barnmorskornas pensionsinrättning, skola af staden erhålla tilläggspension och till hvilket belopp sådan skall utgå.

Staden erlägger för här itrågavarande befattningshafvare de pensionsafgifter, som skola utgå till vederbörande pensions- eller understödsinrättningar.

§ 11.

Pension utbetalas månadsvis i förskott samt utgår från och med månaden näst efter den, under hvilken afgång från tjänsten ägt rum, till och med den månad, hvarunder pensionstagaren aflider.

§ 12.

Befattningshafvare, som vid afskedstagandet innehar mer än en med rättighet till pension förenad befattning å stadens stat, åtnjuter pensionsrätt för endast en

befattning och, om befattningarna äro olika aflönade, för den högst aflönade af dessa.

N:o 59.
Ang. pensionering af stadens befattningshafvare.

§ 13.

Rätt till pension tillkommer ej den, som blifvit från befattningen afsatt och ej heller den, som, utan att på grund af bestämmelserna å § 4 därtill varit skyldig, afgått från sin befattning.

§ 14.

Den befattningshafvare, som vill komma i åtnjutande af pension ingifve därom ansökan till den myndighet, som har att bevilja honom afsked eller entledigande; och tillkommer samma myndighet, efter Drätselkammarens hörande, att pröfva den sökandes rätt samt med ledning af detta reglemente och pensionsstat bestämma det pensionsbelopp, som bör sökanden tillkomma.

§ 15.

Detta pensionsreglemente, hvilket icke äger tillämpning på de pensioner, Stadsfullmäktige redan beviljat förutvarande befattningshafvare i stadens tjänst, skall träda i kraft från och med ingången af kalenderåret näst efter det, under hvilket Kungl. Maj:ts fastställelse af detsamma, så vidt det är af beskaffenhet att erfordra sådan fastställelse, erhållits; och skall reglementet tillämpas ej mindre å dem, som anställas i stadens tjänst, sedan reglementet trädt i kraft än äfven å dem, som då redan innehafva sådan befattning och antingen antagits med eller förut iklädt sig skyldighet att underkasta sig blifvande pensionsbestämmelser eller ock inom ett år efter det reglementet trädt i kraft skriftligen till den myndighet, under hvilken han lyder och stadens Drätselkammare förklarat sig villig ingå på dess bestämmelser.

Västerås den 29 maj 1916.

J. W. Ödman. ***John Karlsson.*** ***Victor Åsberg.***

Helge Cronholm.

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktr.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 31 September. XV.

N:o 60.

Magistratens resolution med begäran om Stadsfullmäktiges yttrande öfver anbud å öfvertagande af detaljhandeln med spirituosa.

Res.

Remmitteras till Stadsfullmäktige för ändamål, som i § 12 K. F. den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin omförmäles, med tillkännagifvande att sedan Magistraten före den 31 juli 1916 infordrat skriftliga anbud från bolag å öfvertagande af detaljhandel med brännvin inom staden annat anbud icke inkommit än här bilagda. Med Stadsfullmäktiges yttrande, som snarast införväntas, återställas remisshandlingarna.

Västerås Rådhus den 31 juli 1916.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

H. Cronholm.

Till Magistraten i Västerås.

Undertecknade, medlemmar af Västerås stads samhälle och omnejd, hvilka bildat bolag uteslutande för ändamål att i sedlighetens intresse ordna och öfvervaka detaljhandeln med brännvin inom Västerås stad, erbjuda oss att i sådant bolag under firma Västerås Spritbolag öfvertaga all detaljhandel med brännvin i Västerås stad för den tid som enligt Konungens Befallningshafvandes i Västmanlands län resolution den 25 nästlidne maj till Västerås Magistrat medgifvits vid två utminuterings- och sju utskänkningsställen från och med den 1 januari 1917 till den 31 december 1919 mot årlig afgift enligt § 20 mom. 3 i Kungl. Förordningen angående försäljning af brännvin af den 9 juni 1905, afstående jämlikt § 21 i samma förordning hela den nettovinst, som af all bolagets rörelse uppkommer, till redovisning i enlighet med sistnämnda lagrum samt under förpliktelse att iakttaga, hvad i afseende å dylik rörelse stadgas i berörda förordning samt de ytterligare allmänna eller särskilda ordningsföreskrifter, som äro eller kunna under tiden blifva gällande.

Bolagets antagna stadgar bifogas härjämte.

Västerås den 26 juni 1916.

Otto Oest.	*Petrus Tersmeden.*	*Gust. Holm.* G:m Fr. Barklund. Enl. uppdrag.
Johan Svensson.	*Thor Richter.*	*John Hygrell.* G:m Fr. Barklund. Enl. uppdrag.
C. A. Palmén.	*Axel Sundström.*	*J. R. Keijser.*

N:o 60.

Ang. öfvertagande af detaljhandeln med spirituosa.

Bolagsordning för Västerås Spritbolag.

§ 1.

Bolagets ändamål.

Bolaget har till ändamål, att efter därtill i behörig ordning erhållet tillstånd, uti Västerås stad med därtill hörande kontrollområde i sedlighetens intresse öfvertaga, ordna och handhafva all minuthandel med och utskänkning af brännvin och andra in- och utländska destillerade spirituösa drycker och i sammanhang därmed drifva försäljning af vin och maltdrycker samt annan dylik handel, samt att i öfverensstämmelse med gällande lag och författningar bedrifva ifrågavarande rörelse, med skyldighet att i föreskrifven ordning afstå all på rörelsen uppkommen vinst.

§ 2.

Bolagsstämma.

Bolaget består af nio bolagsmän.

Bolagsmännen sammanträda till

1:sta ordinarie bolagsstämma senast fyra månader efter räkenskapsårets slut, för att taga del af bolagets räkenskaper och förvaltning och sedermera i december till

2:dra ordinarie bolagsstämma (första gången i december 1916), då val af styrelse äger rum.

Till extra bolagsstämma sammanträda bolagsmännen på styrelsens kallelse, då minst tre styrelseledamöter, eller då minst tre bolagsmän, af dem som för året ej hafva säte i styrelsen, så önska.

I kallelsen till extra bolagsstämma skola de ärenden anges, som föranledt sammankallandet och få på extra bolagsstämma inga andra ärenden förekomma till behandling.

Vid samtliga bolagsstämmor fordras för besluts giltighet, att minst sex bolagsmän äro närvarande.

Kallelse till bolagsstämma sker skriftligen minst åtta dagar före stämman, och skall kallelse utfärdas af styrelsens ordförande.

Bolagsstämman öppnas af styrelsens ordförande, eller om han är förhindrad närvara, af den till lefnadsåren äldste närvarande bolagsmannen, hvarpå förrättas val af ordförande vid dagens bolagsstämma.

Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst.

Vid bolagsstämmans sammanträden skall genom styrelsens försorg protokoll föras öfver besluten.

§ 3.

Val.

Alla val ske med slutna sedlar eller medelst acklamation, om så af samtliga närvarande beslutas.

§ 4.

Styrelsen.

Styrelsen skall, jämlikt Kungl. Förordningen af den 9 juni 1905 utgöras af fem ledamöter, af hvilka Konungens Befallningshafvande i länet, Västmanlands läns landsting och Stadsfullmäktige i Västerås hvardera utse en, och delägarne i bolaget två, hvilka sistnämnda i den ordning styrelsen närmare bestämmer skola utöfva den dagliga ledningen af bolagets verksamhet, och bland hvilka ordförande i styrelsen utses, äfvensom fem på enahanda sätt utsedda suppleanter.

N:o 60.
Ang. öfvertagande af detaljhandeln med spirituosa.

De af bolaget utsedda styrelseledamöterna, som väljas på årets andra ord. bolagsstämma, tjänstgöra under påföljande kalenderår.

Styrelsen sammanträder på ordförandens kallelse, så ofta omständigheterna därtill föranleda.

Styrelsen utser inom sig, med förbehåll som ofvan nämnts, ordförande och vice ordförande, beslutar om bolagets firmateckning, afslutar köp af alla för rörelsens bedrifvande behöfliga varor m. m. antager och entledigar bolagets tjänstemän och personalen i öfrigt, beslutar om dessas aflöning samt låter föra protokoll öfver alla vid sammanträdena fattade beslut.

För besluts giltighet fordras enkel pluralitet, förutom hvad ofvan bestämts ifråga om sammankallande af extra bolagsstämma. Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst.

§ 5.

Förlag.

Bolagets rörelse bedrifves med förlag af på styrelsens gemensamma borgen upplånade medel.

§ 6.

Bolagsmännens ersättande.

Om bolagsman aflider eller af annan anledning afgår, äga de kvarvarande att i den afgångnes ställe antaga annan bolagsman, som dock af vederbörande myndighet skall godkännas.

§ 7.

Räkenskaper.

Öfver bolagets inkomster och utgifter låter styrelsen föra författningsenliga räkenskaper, som skola vara afslutade på lagbestämd tid, för att till revisionen öfverlämnas.

§ 8.

Verksamhetstiden.

Bolagets verksamhet omfattar försäljningsåren 1917—1919.

§ 9.

Årsstämning.

Vid bolagets upplösning skall årsstämning å bolagets borgenärer sökas.

Västerås den 26 juni 1916.

Otto Oest.	*Petrus Tersmeden.*	*Gust. Holm.* G:m Fr. Barklund. Enl. uppdrag.
Johan Svensson.	*Thor Richter.*	*John Hygrell.* G:m Fr. Barklund. Enl. uppdrag.
C. A. Palmén.	*Axel Sundström.*	*J. R. Keijser.*

N:o 61.

Magistratens resolution med begäran om Stadsfullmäktiges yttrande ang. ändrad stängningstid för matvarubutikerna.

Res.

Öfverlämnas till Stadsfullmäktige i Västerås, som behagade i ärendet fatta beslut; och får Magistraten tillstyrka bifall till ansökningen.

Västerås Rådhus den 3 aug. 1916.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

H. Cronholm.

Till Magistraten i Västerås.

Undertecknade få härmed å Västerås matvaruhandlareförenings vägnar vördsamt anhålla att få stängningstiden å fredagarne ändrad från kl. 7 e. m. till kl. 8 af följande skäl:

För det första: Köttbesiktningsbyrån hålles öppen å fredagsaftnarna mellan kl. 6—7, hvilket gör att de varor som då skall besiktas ej hinner införas i våra affärslokaler förrän vid nuvarande stängningstid.

För det andra: Från allmänhet som erhåller sin likvid å fredagarna kl. 6 e. m. höres en ständig klagan att de ej då hinna göra sina inköp till följd af att affärerna stängas kl. 7.

För det tredje: Ordnandet af de varor som saluföras å lördagarna gör att vi likväl måste vara kvar i våra lokaler betydligt efter den nu varande tidiga stängningstiden. Flera giltiga orsaker kunna anföras, men anse vi de åberopade vara tillräckliga, synnerligt som innehafvarna af mjölkbutikerna ha sina lokaler öppna ännu längre.

Västerås den 1 aug. 1916.

Å Västerås matvaruhandlareförenings vägnar:

Vördsamt

L. F. Backman. ***Erh. Wedberg.*** ***Karl Lundgren.***

N:o 62.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inköp af gården N:o 85 västra kvarteret.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af Stadsfullmäktiges beslut den 27 januari innevarande år angående vidgning af Stora gatan på dess södra sida mellan Källgatan och Djäknebergsgatan uppkomma frågor om reglering af tomterna inom kvarteren Mina, Maria och Malvina. En del af dessa tomter äro så små, att efter gatumarkens afskiljande full byggnadstomt ej återstår. Så är förhållandet med tomten N:o 85 västra kvarteret inom byggnadskvarteret Malvina. Efter under hand förda underhandlingar med ägarne till denna fastighet matvaruhandlaren J. G. Högelin och dennes hustru har Drätselkammaren emottagit närlagda anbud å försäljning till staden af fastigheten för en summa af 42,000 kronor och en del öfriga villkor. Byggnadschefen har, på sätt jämväl bifogade handling utvisar, uppskattat fastigheten till att värde af 39,500 kronor. Drätselkammaren anser emellertid, att staden hällre än att vidtaga expropriation, hvarå sannolikt litet eller intet skulle vara att vinna, bör kunna betala det i anbudet fordrade priset, hvilket är rätt afsevärdt lägre, än som vid underhandlingarnes påbörjande begärdes. På ett uppskof af hela frågan torde staden icke heller hafva utsikt att kunna bereda sig bättre villkor än de nu erbjudna.

Då fastigheten inköpes för regleringsändamål och staden ej synes kunna återfå någon nämnvärd del af de för fastighetens förvärfvande nedlagda kostnaderna, anser Drätselkammaren, att köpeskillingen bör bestridas af lånemedel.

Drätselkammaren får sålunda hemställa,

att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att för en summa af 42,000 kronor, hvilken skola utgå af lånemedel, och på de närmare villkor, hvarom drätselkammaren äger öfverenskomma, inköpa fastigheten N:o 85 i stadens västra kvarter.

Västerås den 29 juni 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Undertecknade, ägare af fastigheten N:o 85 i stadens västra kvarter, erbjuder härmed Västerås stad att för en köpeskilling af 42,000 kronor inlösa denna fastighet med tillträde den 1 nästkommande oktober och med rätt för säljaren att af staden förhyra fastigheten under två år efter tillträdet emot en årlig hyra af 2,700 kronor.

N:o 62.
Ang. inköp af gården N:o 85 västra kvarteret.

Skulle staden efter nämnda tid icke behöfva taga fastigheten i bruk för något sitt ändamål äger säljaren företrädesrätt att ytterligare förhyra fastigheten för den hyra, som då kan öfverenskommas.

Västerås den 29 juni 1916.

Anna Högelin. *J. G. Högelin.*

Bevittnas:

Ragnar Tenow. *Emilie Bergström.*

P. M.

rörande värdet af gården N:o 85 i kv. Malvina.

På gården finnes dels ett större boningshus i två våningar om 5 rum och kök, ett mindre boningshus i två våningar om 2 rum och kök, bägge dessa hus reveterade, af trä samt med tillhörande vedbod, dels en korffabrik i två våningar med ett boningsrum å vinden, och är sagda korffabrik af sten.

Boningshusen befinna sig i relativt vårdadt skick, korffabriken tarfvar däremot reparation. Fastigheten värderas af mig sålunda:

Större boningshuset, 12 rum à 1,500 kr.	18,000	kr.
Mindre d:o 6 „ à 1,000 „	6,000	„
Uthuset	1,500	„
Fabriken	8,000	„
Tomten har ett innehåll af 603 m² à 10 kr.	6,000	„
Summa	39,500	kr.

Då tomtens värde möjligen kan sättas något högre men staden däremot sannolikt får svårigheter att uthyra korffabriken i dess nuvarande skick torde det uppgifna värdet vara en rimlig inköpssumma, men kan staden möjligen hafva skäl att erbjuda tomtägaren 40,000 kr. för fastigheten.

Västerås den 28 juni 1916.

Gösta Smitt.

N:o 63.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af ytterligare tomt till Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I det mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen och Drätselkammaren på grund af Stadsfullmäktiges beslut den 18 juni 1915 upprättade köpekontraktet angå-

ende försäljning till Kungl. Styrelsen af tomt för ångreserv- och transformatorstation å Kungsängen finnes intagen en förbindelse från stadens sida, att, om Kungl. Styrelsen före den 1 januari 1920 så påfordrade, till styrelsen försälja ett öster om den försålda tomten beläget område om cirka 10,000 kvm., betecknadt med Västerås-verket N:o 2, till ett pris af 25,000 kronor.

N:o 63. *Ang. försäljning af ytterligare en tomt t. Kungl. Vattenfallsstyrelsen.*

Sedan Kungl. Vattenfallsstyrelsen redan nu anmält sig vilja begagna sig af den styrelsen sålunda medgifna optionsrätten, har köpekontrakt rörande försäljning af den nya tomten upprättats mellan Drätselkammaren och Kungl. Styrelsen.

Som emellertid detta kontrakt icke är lagligen gällande utan Stadsfullmäktiges bekräftelse, får Drätselkammaren härmed öfverlämna samma, den 28 och 31 juli 1916 dagtecknade kontrakt under hemställan, att Stadsfullmäktige måtte godkänna detsamma samt bemyndiga Drätselkammaren att å den sålunda försålda fastigheten för stadens räkning utfärda köpebref.

Västerås den 10 aug. 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Axel Sundström.

Theofil Öberg.

Köpekontrakt.

Västerås stad, här nedan benämnd Staden, upplåter och försäljer härmed till Kungl. Maj:t och kronan genom Kungl. Vattenfallsstyrelsen, här nedan benämnd Styrelsen, den i köpekontraktet mellan Staden och Styrelsen af 3 juli och 29 juni 1915 under § 9 med Västerås-verket n:r 2 betecknade och å den kontraktet bifogade kartan närmare angifna lägenheten om c:a 10,000 kvm. till ett pris af tjugofemtusen (25,000) kronor på villkor, som stadgas i ofvannämnda kontrakt. Samtliga bestämmelser, som i samma kontrakts §§ 3, 4 och 5 stadgas för lägenheten Västerås-verket n:r 1 angående Stadens åtagande beträffande gator och angränsande tomter, angående rännor för kylvatten och vattentrafik och angående kajrättighet, gälla från och med tillträdet af den i detta kontrakt afsedda tomten för hela den sammanlagda tomten. Beträffande tillträdet af tomten och betalningsvillkoren gälla samma bestämmelser, som stadgats i det ovannämnda kontraktets §§ 10 och 11. Jämväl i öfrigt gälla för detta köp i tillämpliga delar bestämmelserna i ovannämnda kontrakt.

Af förestående köpekontrakt äro två exemplar upprättade och utväxlade.

Västerås den 28 juli 1916.

För Drätselkammaren:

Axel Sundström.

Stockholm den 31 juli 1916.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen:

Fred. W. Hansen.

M. Munck af Rosenschöld.

Bankdirektören Axel Sundströms egenhändiga namnteckning bevittna:

S. Ljungquist. *O. Carlson.*

N:o 64.

Drätselkammarens skrifvelse ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

På förslag af Drätselkammaren beslöto Stadsfullmäktige den 22 nästlidne juni att genom Drätselkammaren ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kungl. Maj:t måtte bevilja Västerås stad ett lån å 350,000 kronor eller ett större belopp intill 500,000 kronor ur pensionsförsäkringsfonden att i första hand och intill dess annorlunda kunde med Kungl. Maj:ts medgifvande blifva bestämdt, användas för uppläggande af en lånefond för understödjande af produktionen af mindre bostäder, hvarjämte Stadsfullmäktige uppdrogo åt Drätselkammaren att vidtaga alla de förberedande åtgärder, som vore nödvändiga och ägde sammanhang med upptagandet af ifrågavarande lån och realiserandet af det ändamål, som därmed vore afsedt.

Med anledning häraf insände Drätselkammaren en underdånig skrifvelse i enlighet med Stadsfullmäktiges beslut till Kungl. Pensionsstyrelsen, hvilken tidigare utlofvat att öfverlämna dylika framställningar till Kungl. Maj:t. Samtidigt tillsatte Drätselkammaren en särskild kommitté, bestående af ledamöterna i kammaren Herrar Sundström och Karlsson samt byggnadschefen Smitt och stadsombudsmannen Öberg med uppdrag att till Drätselkammaren inkomma med förslag till åtgärder från kommunens sida för produktion af smålägenheter, hvarjämte Drätselkammaren beslöt ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan om rätt för staden att oafsedt Borgmästarevretens egenskap af donationsjord försälja tomter inom densamma för uppförande af bostadshus till bostadsbristens lindrande.

Emellertid inkom till Drätselkammaren en skrifvelse af den 14 nästlidne juli från Kungl. Pensionsstyrelsen med tillkännagifvande, att fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, hvilka det dåmera tillkomme att bestämma angående lån ur samma fond, beslutat erbjuda Västerås stad lån till ett belopp af högst 250,000 kronor på de villkor, som framginge af en skrifvelsen bifogad promemoria, hvarjämte styrelsen ifrågasatt, huruvida den till styrelsen öfverlämnade underdåniga ansökningen om erhållande af lån ur pensionsförsäkringsfonden borde öfverlämnas till Kungl. Maj:t, då densamma afsåge ett högre belopp, än hvad fullmäktige erbjudit staden.

Med anledning häraf beslöt Drätselkammaren göra ny och ändrad framställning till Kungl. Maj:t, afseende tillstånd för staden att ur pensionsförsäkringsfonden upptaga ett lån å 250,000 kronor till åtgärder för bostadsbristens afhjälpande.

De af Drätselkammaren tillsatta kommitterade hafva sedermera inkommit till Drätselkammaren med förslag rörande sättet för realiserandet af det ändamål, för hvilket det ifrågavarande lånet är afsedt.

Till detta förslag vill Drätselkammaren till alla delar ansluta sig.

Utöfver den motivering, som återfinnes i kommitterades skrifvelse, får Drätselkammaren ytterligare betona, att enligt Drätselkammarens uppfattning

N:o 64.
Ang. åtgärder för anskaffning af arbetarbostäder.

det nu framlagda förslaget icke innebär den enda och definitiva lösningen af bostadsproblemet här i Västerås. Drätselkammaren, som ännu icke afgifvit yttrande öfver den senare bostadsbristkommitténs förslag, kommer än vidare att ägna bostadsfrågan särskild uppmärksamhet.

Hvad det nu ifrågasatta bostadsbolaget beträffar, har Drätselkammaren tänkt sig att aktiekapitalet skulle utgöra minst 300,000 kronor och högst 900,000 kronor, att utdelningen skulle begränsas för stamaktierna till 4¾ procent eller samma räntefot, som staden får betala till pensionsförsäkringsfonden å det lån, som upptages för aktieteckningen, åtminstone så länge lånet löpar, samt för preferensaktierna till 6 %. Vidare skulle staden såsom innehafvare af stamaktierna hafva rätt att inlösa prnferensaktierna till parikurs. Om de närmare bestämmelser i öfrigt, som böra gälla för bolagets bildande, torde Stadsfullmäktige anförtro åt Drätselkammaren att besluta å stadens vägnar.

På grund af det anförda och med öfverlämnande af Kungl. Pensionsstyrelsens ofvanberörda skrifvelse och därvid fogade promemoria äfvensom Drätselkammarens kommitterades skrifvelse, får Drätselkammaren föreslå att Stadsfullmäktige måtte besluta

att anslå det belopp, som staden erbjudits låna ur pensionsförsäkringsfonden, 250,000 kronor, och ställa anslaget till Drätselkammarens förfogande i och för tecknade af aktier i ett aktiebolag med ändamål att efter förvärfvande af nödiga tomter här i staden uppföra och uthyra samt eventuelt försälja byggnader med lägenheter för arbetare och med dem i ekonomiskt hänseende likställda stadsinnevånare,

samt att bemyndiga Drätselkammaren att till detta bolag till pris och på villkor, Drätselkammaren kan finna skäligt bestämma, försälja den staden tillhöriga jord, som kan finnas behöflig för bolaget att förvärfva för realiserandet af bolagets ändamål.

Västerås den 17 aug. 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknade, som fått i uppdrag att till Drätselkammaren inkomma med förslag om hur kommunen på bästa sätt bör deltaga i bostadsbristens afhjälpande, få härmed anföra följande:

Den bostadsnöd som nu råder och till hösten blir ännu kännbarare torde ej vara af snart öfvergående natur. Den höga konjunktur, stadens industriella verk

N:o 64. *Ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.*

för närvarande ha, gör, att inflyttningar till staden komma att ske i ovanligt hög grad för att tillgodose industriens behof af arbetskraft. De stora bolagen ha ju äfven i någon mån försökt att tillgodose bostadsbehofvet för sina egna arbetare, men de kunna ej till synes göra detta tillfyllest. Och för öfriga arbetare och mindre löntagare ter sig bostadsfrågan för närvarande ganska mörk. Den enskilda byggnadsverksamheten är hämmad genom onaturligt höga byggnadskostnader och svårigheten att skaffa byggnadskapital. Att staden därför, såsom ock af Stadsfullmäktige redan fattade beslut gifva vid handen, bör träda hjälpande emellan synes oss vara en naturlig sak. Dock bör denna hjälp ske så, att den ej betungar stadens allmänna budget, men lämnar största möjliga resultat i antal bostäder.

Staden håller för närvarande som byggherre på med ett bostadskomplex, som är afsedt att inrymma en del af stadens egna arbetare. Detta kan ju hafva något skäl för sig, men att staden fortsätter att bygga för uthyrning åt allmänheten torde ej vara lämpligt. Dels torde det vara tvifvelaktigt, om staden kan inteckna sina hus och därigenom skaffa sig tillgång till byggnadskapital, hvilket således begränsar dess möjligheter i fortsättningen. Dels kan efter erfarenhetens vittnesbörd i regel ej staden få så stor afkastning af husen, att de lämna ränta å byggnadskostnaderna.

Att understödja den enskilda byggnadsverksamheten genom förmedling af billiga lån, utlämnade på afbetalning eller mot tomträtt af billiga tomter är ju något, som bör tagas i öfvervägande, hälst om de byggande kunde sammansluta sig i föreningar, då verksamheten bättre kunde kontrolleras. Sådant kan dock ej ordnas i en handvändning. Bostadsfrågan är emellertid så påträngande, att något måste göras omedelbart.

Ett förslag, som senast varit på tal och som tycktes vinna allmän gillande i Drätselkammaren, är att ett aktiebolag bildas, hvari staden ingår som stor aktieägare och dessutom ställer sig som garant för behöfligt rörelsekapital och underborgen på behöfliga inteckningar öfver halfva taxeringsvärdet.

Startandet af ett sådant bolag borde kunna ske omedelbart och dess verksamhet genast börja, så att bostäder redan under nästkommande år kunde hinna blifva färdiga.

Men då, som förut är sagdt, bostadsbristen torde blifva kännbar en följd af år framåt, så bör bolagets verksamhet också inriktas på ett fortsatt byggande några år framåt i tiden. Genom en sådan anordning vinnas många fördelar. Planläggningen af husen hinner bättre genomtänkas. Byggnadsmaterialierna kunna anskaffas på lämpliga tider i förväg och blifva därigenom ofta mycket billigare. Arbetena kunna utföras på därför lämpliga tider och beställningar af färdiga arbeten kunna göras i god tid på förhand och blifva då alltid billigare.

Dessutom blefve det ju ett säkert tillskott af bostäder för hvarje höst en tid framåt, hvilket ju verkade i någon mån reglerande af bostadstillgången äfven i framtiden.

Bolagets verksamhet torde i första hand blifva att bygga större sammanhängande hus, men verksamheten borde ej inskränkas endast till detta. Ett lämpligt område kunde uppdelas i mindre tomter och bebyggas med smärre hus, som sedan öfverlätes på enskilda eller på en förening till självkostnadspris. Genom de större möjligheterna för ett bolag att bygga billigt, skulle en förmån beredas de sedermera tillkommande ägarne. Ett sätt, som också praktiseras på en del ställen, är de s. k. radhusen, som kunna göras ganska trefliga och inbjudande

N:o 64.
Ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.

både ut- och invändigt. Dessa kunna sedermera äfven lämpligen öfverlåtas kooperativt eller till enskilda allt efter omständigheterna.

Alltnog, sättet för byggandet bör öfverlämnas åt bolagsledningen att bestämma, i den mån nya uppslag och möjligheter framkomma.

Bolaget bör bildas af enskilda aktietecknare och staden gemensamt, så att företaget kan drifvas fullt affärsmässigt, men med begränsad vinst. Staden bör nöja sig med så stor utdelning på sina aktier, att den täcker räntan på därtill upplånade medel. Öfriga aktietecknare böra kunna få så stor utdelning, att den motsvarar den ränta, som i vanliga fall kan erhållas på utlånade medel.

Aktierna böra därför uppdelas i stamaktier, som tecknas af staden, och preferensaktier, som tecknas af enskilda.

Bolagets byggnadsverksamhet och skötsel i öfrigt bör hälst utöfvas i likhet med det af Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget bildade bostadsbolaget.

Bolagets aktiekapital torde lämpligen böra sättas till 300,000 kronor, hvaraf staden tecknar 250,000 kronor (det belopp som får lånas af pensionsstyrelsen). De öfriga 50,000 kronor tecknas af enskilda.

Om man utgår ifrån att byggnadskostnaden är 2,000 kronor pr rum och bolaget under t. ex. fyra år bygger 600 rum, så skulle behöfvas 1,200.000 kronor. Af denna summa kan så småningom hälften eller 600,000 kronor upplånas i bank mot 1:sta inteckning utan borgen. Därefter 300,000 kronor ytterligare mot inteckning samt stadens borgen. Således lån upptill 75 % af byggnadskostnaden. De öfriga 25 % skulle då utgöras af aktiekapitalet.

Detta är naturligtvis endast en schematisk uppställning. Summorna kunna ju blifva till en del annorlunda, beroende på byggnadskostnaderna.

Mark för bebyggande bör af staden upplåtas på billigast möjliga villkor. Lämpliga områden äro Borgmästarevreten, delar af Kristiansborg närmast staden m. fl. platser.

Med stöd af det anförda få vi därför föreslå, att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige väcka förslag, att Stadsfullmäktige måtte anslå det belopp, som staden erbjudits låna ur pensionsförsäkringsfonden 250,000 kronor och ställa anslaget till Drätselkammarens förfogande i och för tecknande af aktier i ett i enlighet med ofvan angifna hufvudgrunder bildadt aktiebolag med ändamål att efter förvärfvande af nödiga tomter uppföra och uthyra samt eventuellt försälja byggnader med lägenheter för arbetare och med dem i ekonomiskt hänseende likställda stadsinnevånare, med bemyndigande tillika för Drätselkammaren att till detta bolag till pris och på villkor Drätselkammaren kan finna skäligt bestämma försälja den staden tillhöriga jord, som bolaget kan finna behöfligt förvärfva för realiserandet af sitt ändamål.

Västerås den 15 augusti 1916.

Axel Sundström. ***E. Edv. Karlsson.***

Gösta Smitt. ***Theofil Öberg.***

N:o 64. *Ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.*

Afskrift.

Till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län.

Med underdånigt utlåtande den 20 januari 1916 har Ni öfverlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri stadsfullmäktige i Västerås anhållit, att Kungl. Maj:t ville i fråga om placering af statens pensionsförsäkringsfond vidtaga sådana åtgärder, att möjlighet funnes för staden att erhålla lån på billiga villkor ur samma fond i och för åtgärder till afhjälpande och förekommande af brist på mindre bostadslägenheter inom samhället.

Sedan ifrågavarande framställning öfverlämnats till kommittén för utredning beträffande förvaltningen af allmänna pensionsförsäkringsfonden för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af det kommittén lämnade uppdraget, har kommittén, som den 4 mars 1916 afgifvit sitt betänkande, samtidigt inkommit med utlåtande i detta ärende.

Sedermera har af företedt protokollsutdrag från sammanträde den 4 juli 1916 med fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden inhämtats, att fullmäktige beslutat erbjuda, bland andra kommuner, Västerås stad att erhålla lån ur nämnda fond.

Vid föredragning af detta ärende har Kungl. Maj:t funnit den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Detta får jag, på nådigaste befallning, meddela Eder för kännedom och vederbörandes underrättande.

Stockholm den 22 juli 1916.

Lars Rabenius.

Rätt afskrifvet betygar: Västerås slott i landskansliet den 8 augusti 1916.

Ex officio:

C. G. Ihrfors.

P. M.

angående de allmänna villkoren för beviljandet af lån till kommuner från pensionsförsäkringsfonden för tillgodoseende af behofvet af smålägenheter.

Lånen utlämnas mot vederbörande kommuns skuldförbindelse *antingen* mot 5 % ränta, lånetid af 15—40 år ooh konverteringsrätt efter 15 år *eller* mot 4 3/4 % ränta under en fast lånetid af 40 år samt amorteras och förrättas medelst lika annuiteter under lånetiden. Dock skall, där låntagaren så begär, amorteringsfrihet medgifvas under de första åren, dock ej för längre tid än högst 5 år.

Med afseende å ifrågavarande lån skola i öfrigt gälla följande bestämmelser:

1) Lånemedlen skola uteslutande användas för att tillgodose behofvet af smålägenheter, vare sig genom anordnande af kommunala byggnadsföretag eller ock genom att kommunerna deltaga i eller utlämna lån till andra dylika företag. I senare fallet äga kommunerna icke betinga sig högre ränta än de själfva

betala till fonden. Ifrågavarande byggnader få dock icke afse att hufvudsakligen bereda vederbörande kommuns egna arbetare bostäder vare sig som löneförmån eller till billigare hyra, än hvad eljest skulle ifrågakomma.

N:o 64.
Ang. åtgärder för nyanskaffning af arbetarebostäder.

2) Låntagarna skola före den 1 mars 1917 inkomma till fullmäktige med redogörelse för, på hvad sätt lånemedlen tagits i bruk eller äro afsedda att användas. Desamma skola vara för ifrågavarande ändamål disponerade före den 1 oktober 1917 vid äfventyr att i annat fall kommunerna skola, efter fullmäktiges bestämmande, vara underkastade skyldigheten att antingen till fonden återbetala då odisponerade belopp eller ock att vidkännas sådan högre ränta, som fullmäktige finna skäligt föreskrifva.

Såsom ett *önskemål* har framhållits, att lånemedlen skola i de fall, då desamma disponeras som lån i andra hand, i så stor utsträckning som möjligt användas endast till belåning af sådana hypotek, som ligga *öfver* 40 % af tomt- och byggnadsvärdet, under det att för lägre liggande hypotek bör sökas lån hos sparbanker eller andra.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Med anledning af framställning från stadens sida om lån ur pensionsförsäkringsfonden för tillgodoseende af behofvet af smålägenheter hafva fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden vid sammanträde den 4 juli 1916 beslutat erbjuda staden lån till belopp af högst 250,000 kronor på de villkor, som framgå af bifogade promemoria.

Staden torde snarast och i hvarje fall före den 1 oktober 1916 till pensionsstyrelsen inkomma med uppgift å det definitiva lånebelopp som önskas, vid äfventyr att i annat fall fullmäktiges erbjudande anses förfallet.

Lånet utlämnas mot aflämnande af de lånehandlingar, som af pensionsstyrelsen föreskrifvas.

Beträffande frågan, huruvida utöfver det sålunda erbjudna beloppet ytterligare medel framdeles må kunna till staden utlånas för bostadsändamål, torde denna fråga icke kunna af fullmäktige slutligen afgöras, förrän närmare upplysningar erhållits angående de ändamål, för hvilka dessa lånemedel skulle användas samt angående planläggningen af den därmed afsedda verksamheten.

Då det numera tillkommer fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att fatta beslut angående utlåning af medel från nämnda fond och fullmäktige, såsom nämnts, redan beslutat erbjuda lån åt staden för ifrågavarande ändamål, har pensionsstyrelsen ansett sig böra ifrågasätta, huru vida Ni fortfarande önskar få den hit öfversända underdåniga skrifvelsen öfverlämnad till Kungl. Maj:t.

I samband härmed får styrelsen fästa uppmärksamheten på, att det, för att staden må kunna komma i åtnjutande af det beviljade lånet, erfordras, att Kungl. Maj:t meddelar staden tillstånd att för ändamålet upptaga lån till ifrågavarande belopp. Ansökning härom, ställd till Konungen, torde böra i vanlig ordning insändas till finansdepartementet.

Omförmälda skrifvelse till Konungen återsändes härjämte.

Stockholm den 14 juli 1916.

Ferd. O. Schager. ***Adolf af Jochnick.***

N:o 65.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inkorporering af Lundby kommun.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under den senare tiden harden sedan långt tillbaka väckta frågan om "Västra förstadens" och därmed äfven hela Lundby kommuns inkorperering med Västerås stad blifvit allt mera aktuel, särskildt genom den önskan om en dylik åtgärd, som blifvit mer och mer framträdande inom Lundby socken. Att denna önskan äfven bör sammanfalla med Västerås stads intressen torde utan vidare motivering ligga i öppen dag. Drätselkammaren anser därför, att de båda kommunerna böra begagna sig af den gynsamma stämning för saken, som nu är rådande, då det gifvetvis går mycket lättare och bättre att få densamma genomförd under sådana förhållanden, än om endast endera kommunen skulle begära sammanslagningen, då det utan tvifvel skulle komma att uppstå större eller mindre stridigheter i fråga om villkoren.

På grund häraf får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta, att under förutsättning, att liknande framställning äfven göres af Lundby kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig ansökan af följande lydelse:

Till Konungen.

Under de sista åren har inom den till Västerås stadsområde angränsande landskommunen Lundby inom Tuhundra härad af Västmanlands län intill staden uppstått ett tätt bebyggdt såkalladt förstadssamhälle.

Detta samhälle, som uppkommit efter tomtuppdelning af den från fideikommissegendomen Hammarby afsöndrade lägenheten Hammarby stadshage och allmänt benämnes Västra förstaden, ligger så nära intill stadens tätt bebyggda delar, att det för den oinvigde betraktaren synes tillhöra själfva staden. Inom "Västra förstaden" är redan nu den ojämförligt större delen af Lundby sockens hela invånareantal bosatt och samlöpande med den raska folkökning, som förekommit i Västerås stad, särskildt i följd af där verksamma storindustriella företags snabba utveckling, har äfven antalet innevånare i "Västra förstaden", hvilka nästan utan undantag hafva sitt arbete och sin verksamhet i Västerås, visat sig vara stadt i oafbruten och kraftig tillväxt.

Dessa förhållanden hafva såväl inom Lundby kommun som inom Västerås stad framkallat tanken på en sammanslagning af de båda kommunerna, och har en dylik åtgärd under den senaste tiden kommit att framstå såsom icke blott lämplig och ändamålsenlig utan till och med nödvändig för de båda kommunernas lyckliga utveckling. Sammanslagningen skulle gifvetvis böra ske i sådan form, att Lundby socken införlifvades med den ojämförligt större kommunen Västerås stad. Att inkorporeringen skulle afse endast den del af Lundby socken, som är eller kan blifva föremål för stadsliknande bebyggande, har ansetts mindre ändamålsenligt, dels därför att det skulle möta svårighet att afskilja ett lämpligt område från landskommunen, dels därför att de ekonomiska för-

hållanderna kommunerna emellan skulle vida lättare låta sig ordnas vid en inkorperering af hela kommunen och dels slutligen emedan Lundby kommun skulle blifva så obetydlig efter afskiljande af "Västra förstaden". Inkorporeringen borde också göras fullständig och sålunda afse icke blott de kommunala och administrativa förhållanderna utan jämväl de ecklesiastika och judiciella. Något ordnande i förväg af de angelägenheter, som gifvetvis blifva en följd af en eventuell inkorperering, har icke ansetts nödigt och äfven mindre lämpligt än om Eders Kungl. Maj:t härom efter vederbörandes hörande beslutar. Det voro dock önskligt, om Västerås stads myndigheter gåfves tillfälle att yttra sig öfver de anspråk gent emot staden, som kunna komma att väckas i samband med beredningen af förevarande fråga. N:o 65. *Ang. inkorperering af Lundby kommun.*

På grund af det anförda få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att Lundby socken skall med hela dess område i kommunalt, adminstrativt, judiciellt och ecklesiastikt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser, som skola gälla ifråga om denna inkorporering."

Västerås den 21 augusti 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 66.

Drätselkammarens skrifvelse ang. förhöjd hyresersättning åt rektor vid högre allm. läroverket.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda framställning från nyutnämda Rektorn vid härvarande högre allm. läroverk Harald Wallin om förhöjd hyresersättning får Drätselkammaren, under erinran, att Stadsfullmäktig den 29 mars 1906 beslöto förklara, att de voro villiga att från och med år 1907 tillsvidare lämna åt rektorn vid läroverket sådan bostad eller hyresersättning, hvarom förmäldes i § 216 af stadgan för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 till ett belopp af 1,200 kronor i enlighet med hvilket beslut hyresersättningen allt hitintills utgått, samt då nämnda hyresersättningsbelopp med de sedan 1907 in-

N:o 66. *Ang. förhöjd hyresersättning åt rektor vid högre allm. läroverket.*

trädda hyresstegringarne i staden numera måste anses otillräckligt för förhyrande af för rektor behöflig bostad föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta att den till rektor i Västerås högre allm. läroverk utgående hyresersättningen skall från och med den 1 nästkommande oktober och tillsvidare utgå med ett förhöjdt belopp af 1,500 kronor om året samt ett erforderligt anslag för höjningen af ifrågavarande ersättning, i hvad den afser innevarande år, 75 kronor, skall utgå af årets förslagsanslag.

Västerås den 21 augusti 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Den i enlighet med bestämmelserna i § 216 af gällande läroverksstadga utgående hyresersättningen till rektor vid härvarande högre allmänna läroverk utgör sedan den 1 januari 1907 1,200 kronor för år.

På grund af afsevärd höjning i hyrorna inom staden och svårigheten att erhålla en för rektor lämplig och till utrymmet tillräcklig bostad, får jag härmed vördsamt anhålla, att Drätselkammaren måtte utverka skälig förhöjning i nämnda hyresersättning från och med 1 oktober innevarande år.

Härvid anser jag mig böra meddela, att jag från sagda dag förhyrt den lägenhet, som för närvarande innehafves af f. rektor P. Bagge, och att hyran efter erforderliga reparationer m. m. kommer att utgå med 1,500 kronor för år.

Västerås den 15 augusti 1916.

Harald Wallin.

Rektor vid högre allm. läroverket i Västerås.

Hyresersättning eller bostadsförmåner för rektorer vid vissa högre almänna läroverk år 1910.

Stad	Antal invånare 1915	Hyresersättning i kr.	Bostadens tax. värde
Gäfle	35,937	1,500: —	
Hälsingborg	35,235	1,500: —	
Örebro	33,780	1,500: —	
Uppsala	27,733	—	30,000: —
Linköping	24,966	1,400: —	
Västerås	23,227	1,200: —	
Borås	23,158	—	25,000: —
Karlstad	18,673	1,400: —	
Halmstad	18,527	1,450: —	
Falun	12,068	—	20,400: —

Anm. Uppgifterna äro hemtade ur Lärarelönenämndens betänkande I, band 3.

N:o 67.

Drätselkammarens förnyade yttrande ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige beslöto vid behandlingen den 22 sistlidne juni af fråga om tillhandahållande af plats för ny kyrkogård återremittera ärendet till Drätselkammaren med uppdrag för kammaren att inkomma med förnyadt yttrande i ärendet till Stadsfullmäktiges ordinarie sammanträde under innevarande månad och om möjligt att till dess undersöka ytterligare något för kyrkogård lämpligt område äfvensom att föranstalta om tryckning af en kartskiss för utdelning bland Stadsfullmäktige öfver det förut föreslagna området å Kristiansborg samt, därest något nytt område skulle af Drätselkammaren föreslås, äfven å detta område.

Drätselkammaren har med anledning af berörda uppdrag låtit genom byggnadschefen upprätta den begärda kartan öfver Kristiansborgsområdet, hvilken karta för närvarande är under tryckning och torde blifva färdig för utdelning bland Stadsfullmäktige i god tid före nästblifvande sammanträde. Vidare har Drätselkämmarens fleste ledamöter tagit i ögonsikte dels ett inom Drätselkammaren ifrågasatt område af Östra utmarken liggande söder om vägen till skarpskyttefföreningens skjutbana och öster om järnvägen, dels ock ett annat område likaledes af Östra utmarken beläget öster om och intill stora landsvägen till Tillberga och utgörande delvis odlad jord tillhörande lägenheten Andersborg.

Hvad det förstnämnda området angår befanns detsamma, ehuru välbeläget, utgöra mycket stenbunden skogsmark med berget här och hvar gående upp i dagen, hvarför hvarje tanke på områdets användande såsom begrafningsplats måste uppgifvas. Beträffande återigen det andra området, det vid Andersborg, så ligger det visserligen rätt långt från staden, ungefär lika eller obetydligt längre bort än det tidigare undersökta området vid Hofdestalund och har icke några synnerliga naturliga företräden att erbjuda ur estetisk synpunkt. Men en del andra förhållanden göra, att området måhända icke alldeles bör lämnas ur räkningen vid val af ny begrafningsplats. Dess läge intill en stor landsväg gör till en början området lätt tillgängligt och befriar staden från kostnader för väganläggning till området. Marken synes af allt att döma vara uppblandad med mo eller fin sand, till huru stort djup har dock ännu icke kunnat utrönas. Området kan säkerligen utan större svårigheter och kostnader iordningställas för ändamålet och dess brister i estetiskt afseende genom planteringar upphjälpas. Drätselkammaren har på grund af dessa förhållanden ansett tanken på områdets användande som kyrkogård åtminstone värd en närmare undersökning och därför låtit tillkalla sakkunnig person för ändamålet. Statsgeologen Svenolius, hvilken verkställt undersökningarne, rörande de förut föreslagna områdena, har förordnats att verkställa äfven undersökningen af området vid Andersborg, men som han ej är i tillfälle att påbörja sin undersökeing förr än tidigast den 28 innevarande månad, kan Drätselkammaren icke grunda detta

N:o 67. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

sitt yttrande på ett af honom afgifvet utlåtande. Drätselkammaren hoppas dock kunna till Stadsfullmäktige öfverlämna Doktor Svenolius' utlåtande till sammanträdet i denna månad.

Då Drätselkammaren ej för sin del har något att invända emot Andersborgsområdets afsättande till kyrkogård, därest Stadsfullmäktige och öfriga myndigheter så finna lämpligt besluta, får Drätselkammaren, under vidhållande af sitt förut i ärendet framställda förslag, endast därtill foga det tillägg att det må stå kyrkokommunen fritt att alternativt disponera området vid Andersborg såsom plats för ny kyrkogård, därest detsamma befinnes vara för ändamålet lämpligt.

Västerås den 21 augusti 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Västerås 1916, Westm. Allehrs Boktr.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 28 September. XVI.

N:o 68.

Minuthandlareföreningens skrifvelse ang. ändrad stängningstid för matvarubutikerna.

Till Magistraten i Västerås.

Res.:

För att behandlas i sammanhang med annan af Magistraten förut öfverlämnad skrifvelse i samma ärende öfverlämnas denna handling till Stadsfullmäktige i Västerås.

Västerås Rådhus den 30 augusti 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

Helge Cronholm.

På grund af från Västerås matvaruhandlareförening till Magistraten gjord framställning om den ändring i här nu gällande tid för butikers öppethållande att matvaruhandlare finge hålla sina lokaler öppna till kl. 8 e. m. på fredagar, få vi å öfriga butiksinnehafvares vägnar anföra följande:

Då å allmänt sammanträde med samtliga butiksinnehafvare härstädes den 6 december 1909 beslut fattades om att begära fastställelse å viss stängningstid, föreslogs för matvaruaffärerna en senare sådan. Häremot anförde dock matvaruhandlare, innan begäran om tidens fastställande inlämnats, anmärkning, och begärde få för sina butiker samma tid fastslagen som för öfriga närstående branscher, hvilken begäran af vederbörande myndigheter fastställdes.

Det förefaller oss därför underligt att nu sedan lagen varit verksam under närmare sju år ett så stort behof skulle just nu göra sig gällande att få tiden utsträckt. Därjämte är numera bransch-skillnaden mellan matvaru- och speceriobetydlig, emedan i de förstnämnda förekommer en hel del af de varor som säljas äfven i de senare och tvärtom, hvarför en särskild tid för matvaruaffärerna konsekvent medför en nödvändighet för innehafvarne af speceriaffärerna att begära samma tid, hvilket i sin tur skulle medföra en utsträckt tid för samtliga affärer. Det allmänna behof som skulle diktera en förlängd tid för matvaruaffärerna, eller att allmänheten hade behof af att vid aflöningskvällar som i allmänhet är fredagarne få tillfälle göra uppköp äfven efter sju, gäller i lika hög grad för speceri- som för dem som taga namnet matvaruaffärer och då dessa förra icke märkt något sådant behof, anse vi att den nuvarande tiden är fullt tillräcklig, hälst som erfarenheten visat att de hufvudsakliga uppköpen ske på lördagar. På den grund hemställa vi det matvaruhandlareföreningens ifrågavarande begäran lämnas utan afseende.

Västerås den 30 augusti 1916.

Styrelsen för Västerås Minuthandlareförening:

E. A. Thunholm.

Ordf.

Sigfr. Söderberg.

N:o 69.

Statsgelogen Swenonius' utredning ang. Andersbergsområdets lämplighet som ny kyrkogård.

Till Drätselkammarens ordförande i Västerås.

Då den korta tiden till Hrr Stadsfullmäktiges sammanträde i morgon gifvetvis ej medger utarbetandet af någon vidlyftigare rapport öfver den undersökning jag i går och i dag utfört angående det s. k. *Andersborgsområdets* lämplighet från *geologisk* synpunkt till begrafningsplats, men mitt yttrande likväl önskats, har jag härmed äran att — om än så att säga preliminärt — angifva den uppfattning, hvartill jag kommit genom fältundersökningen utan några mera ingående laboratorieundersökningar af materialet.

Området — som är beläget omkring 4 km. från stadens domkyrka — utgöres dels och till hufvudsaklig del af *åkermark (omr. A.)* dels af *skogs- och moränmark,* inberäknat de egentliga gårdsområdna (arrendatorerna Anderssons och Larssons), samt ibland gamla ansenliga *berghällar (omr. B).* Fördelningen af dessa områden, liksom lutnings- och nivåförhållandena m. m. ses på den genom stadsingenjörskontoret upprättade kartan i skalan 1: 4000.

Området A. Under veckan före min ankomst hafva utförts ett 20-tal schaktningar samt 10—12 jordborrningar, till större delen på området A. Där så kunnat ske, har man nedgått till 2 meters djup. Några af schakten har jag med borrning ytterligare fördjupat någon meter.

Jordarten utgöres af verklig *glaciallera,* som vanligen visar vacker skiktning ända upp till plöjningsdjupet. Undantag bildar dock sydöstra kanten af Gustafsslätten, där glacialleran täckes af ända till 4—5 dm. mäktig, fin *mosand.* Inom denna lera träffas mer eller mindre ymniga skikt af en vanligen ganska fin *sand,* Ehuru dessa sandskikt ej alldeles saknas inom glaciallerans öfre del, är det dock i regeln först på omkring 1 à 1,5 meters djup, som de blifva mera ymniga samt tjockare (intill 1 à 1,5 cm. eller mera) och vanligen äfven på något gröfre, ibland glimmerrikt, material. Undantagsvis mötte dock i gropen n:r 3 nära södra skogsbrynet (se ingeniör Heldts karta) redan på 1 meters djup (under hvarfvig lera med fina sandskikt) en till 2 à 3 dm:s mäktighet nående komplex af delvis rätt grofva sandskikt, nedtill åter öfvergående i en zon af mera lerrikt (skiktadt) material, som öfverlagrar det på berghällen hvilande, sandrika, småteniga morängruset.

Ehuru de lösa aflagringarna påtagligen ej äga någon större mäktighet — i flertalet schakt skymtas redan morängruset i de djupaste partierna — är det dock inom *området A.* endast i ett fåtal fall, som schaktning eller borrning ej kunnat utföras till normalt grafdjup. Sålunda möter i gropen n:r 4 redan på 0,25 till 0,75 m. berghäll, som bildar bottnen under sandigt grus och sand. I gropen n:r 2 hindrades schaktningen på några dm:s djup genom en mängd rätt stora stenar, som man under fältens odling nedgräft. Enligt uppgift äro »hundratals lass» sten sålunda nedgräfda här och där inom åkrarna. Dessa åkerfält äro

N:o 69. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

nämligen i påfallande grad rika på stenblock, som ej sällan nå en eller annan kubikmeter i storlek. Särskildt ymniga äro dessa block inom östra halfvan af A-områdets södra del, där afståndet mellan dem näppeligen är större än ett 10-tal meter i medeltal — oafsedt de väldiga stenrös, som flerstädes hopbragts vid odlingen, eller de block, som blifvit nedgräfda.

Grundvattnets tillopp är tydligen mycket ansenligt. Endast ett par grunda schakt voro alldeles tomma. I de flesta schakten stod vattenytan mellan 1,7 och 1 m. under markytan; i borrhålen, som vanligen drifvits från botten af de grunda dikena, stod vattnet omkring 1 m. under mynningen. Vid borrning af ett hål (C) till 2,3 m. djup invid gropen n:r 6 skedde tillrinningen i början med ungefär $^1/_3$ liter per minut. Öfverallt befanns vattnet i såväl schakt som borrhål vara mycket hårdt och i regeln klart, följaktligen verkligt grundvatten. (Dess temperatur i arrendatorn Larssons rika brunn + 8,5° vid en lufttemp. af + 13°). Ett under dessa dagar anställdt försök (vid grop n:r 6. Trenne observationshål voro borrade till 3,2 m. djup; A och B på 2,4 m., C på 1 meters afstånd från gropen) medelst saltningsmetoden utvisade, att grundvattnet äfven inom den sandiga glacialleran rör sig med ytterst ringa hastighet under n. v. ofullständiga dräneringsförhållanden.

Området B. Af skogs- och moränmarkerna utgöras ganska väsentliga delar af låga, släta och nakna, eller endast med ett grundt moräntäcke höljda berg och hällar. Så inom skogsmarken S och SO om Andersborgsåkrarna, så inom själfva gårdsområdet med närmast i SO angränsande skogsparti, så ock på ett par ställen nära järnvägen. Äfven i ONO från Andersborgsgården ses berghällar af och till. Dessutom äro åtskilliga partier af detta område ganska utpräglade och svårbrutna blockmarker. Flertalet af profschaktningarna hafva ock i följd af mötande block eller fast häll ej kunnat sänkas till normalt grafdjup. Afvägningssiffrorna visa en påfallande enformighet, hvadan en effektiv dränering torde möta vida större svårighet än inom åkerområdet.

Emellertid är jordmånen inom flera djupt mot Ö inträngande ansenliga bukter eller kilar tillräckligt djup. I dessa bukter ses vanligen nära ytan samma glaciallera, som inom området A, och på större djup ett sandigt, mer eller mindre stenigt moränmaterial. Tillsammans med det synnerligen vidsträcka området A bilda dessa gynnsammare partier af skogsmarken en areal, som utan tvifvel vida öfverstiger den för begrafningsplatsen erforderliga vidden.

Sammanfattning.

Andersborgsområdets geologiska beskaffenhet synes mig vara närmast jämförligt med det i min rapport af den 2 juni d. å. omnämnda Kristiansborgsområdets, frånsedt den ganska besvärande rikedomen på block inom vidsträckta delar af det förra. De glaciala lerorna här torde dock vara något bättre att dränera. I praktisk mening — eller i den mening, författningarna om kyrkogård tydligen afse — äro de inom båda områdena kalkfria.

Skogs- och moränmarkerna vid Andersborg synas vara till större delen oanvändbara för nu ifrågavarande ändamål.

Slutligen må nämnas, att jag äfven fått tillfälle till ett hastigt besök vid *rullstensåsen invid Malma.* Att detta fält —, t. ex. på åsens västra sluttning — trots en ej ringa rikedom på block, vore från geologisk synpunkt idealiskt till

N:o 69. *Ang. tillhandahållande af plats för ny kyrkogård.*

begrafningsplats och vida öfverlägset de fyra hittills undersökta områden, torde knappt behöfva betonas. Någon risk att stadens vattenledningsbrunnar skulle kunna lida menlig inverkan däraf, finnes ej. Det är blott att beklaga, att det stora afståndet sannolikt utgör ett i praktiskt afseende oöfverkomligt hinder.

Västerås den 30 augusti 1916.

Vördsammast

Fredr. Svenonius
Fil. D:r., Statsgeolog.

N:o 70.

Drätselkammarens förslag till yttrande ang. kostnadsfri rättegång.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Konungens Befallningshafvande i länet i anledning af nådig remiss den 31 juli 1916 genom resolution den 3 nästlidne augusti anmodat Magistraten att lämna Stadsfullmäktige tillfälle att yttra sig öfver 17 § af ett utkast till lag om kostnadsfri rättegång samt Magistraten den 5 i sistnämnda månad remitterat handlingarne i ärendet till Stadsfullmäktige, som ägde att däröfver afgifva yttrade, hvilket, därest sådant afgåfves, införväntades före den 30 innevarande september, hafva Stadsfullmäktige den 31 nästlidne augusti remitterat ärendet till Drätselkammaren för utlåtande.

Med anledning häraf får Drätselkammaren — under erinran, att enligt ifrågavarande § i lagförslaget två tredjedelar af kostnaderna för den kostnadsfria rättegången skall vid Rådstufvurätt gäldas af vederbörande stad, men att vid underdomstolar på landet hela kostnaden däremot stannar å statsverket — föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta afgifva yttrande i ärendet så lydande:

»*Till Konungen.*

Sedan Stadsfullmäktige lämnats tillfälle yttra sig öfver 17 § i det af tillkallade sakkunnige inom Kungl. Justitiedepartementet den 31 juli 1916 afgifna utkast till lag om kostnadsfri rättegång, få Stadsfullmäktige härmed i underdånighet anföra följande:

I sin motivering till ifrågavarande stadgande i lagutkastet erkänna de sakkunniga, att beredandet af kostnadsfri rättegång är en statens angelägenhet, men anse likväl, att så länge bekostandet af rättskipningen i städerna delvis åligger kommunen, någon del af kostnaderna vid stadsdomstol för den föreslagna lagstiftningens genomförande tills vidare bör läggas på städerna. Stadsfullmäktige få till en början erinra, att rådstufvurätterna och rättskipningen vid desamma praktiskt sedt uteslutande upprätthållas på bekostnad af vederbörande stadskommuner. Att såsom de sakkunnige nu föreslå lägga kostnaderna för en ny uppgift, som erkännes vara statlig, på stadskommunerna utan motsvarighet för landskommu-

N:o 70.
Ang. kostnagsfri rättegång.

nena, synes Stadsfulmäktlige vara så mycket mindre riktigt, som städerna redan förut hafva sig ålagda kostnaderna för en stor del angelägenheter, hvilka kostnader på landsbygden bestridas af staten. Anledningen till uppkomsten af denna olikhet mellan stad och land torde vara att söka i städernas äldre privilegier, hvilka på sin tid kunde tagas till intägt för påläggandet å städerna af särskilda bördor, men i den mån som städernas privilegier förlora sin betydelse i ekonomiskt afseende, kunna de icke åberopas som skäl för billigheten af att städerna åläggas nya utgifter för statliga ändamål. Stadsfullmäktige tillåta sig härutinnan särskildt erinra om afskrifningen af städernas inkomster af brännvinshandeln samt hvad Västerås stad beträffar om det förhållande, att staden, ehuru den undfått stapelstadsrätt och liksom öfriga stapelstäder tillhandahåller tullverket erforderliga lokaler och inventarier för härvarande tullkammare, likväl icke är i åtnjutande af mot tolag svarande anslag af tullmedel.

Ett ytterligare skäl för att icke nu lägga någon del af kostnaderna för den kostnadsfria rättegången vid stadsdomstol på vederbörande stad är, att, enligt hvad som kommit till allmän kännedom i fråga om den tillärnade rättegångsreformen, städernas befattning med och bekostande af rättskipningen vid rådstufvurätterna torde komma att upphöra. Enligt Stadsfullmäktiges förmenande saknas det därför anledning att nu pålägga städerna kostnaden för en till rättskipningen hörande ny statlig uppgift, då rättskipningen öfver hufvud taget enligt den uppfattning, som redan nu trängt igenom, bör bekostas af staten ensam såväl i städerna som på landet.

Med stöd af det anförda samt med förmälan, att Västerås stad hittills icke beviljat något anslag för kostnadsfri rättshjälp åt obemedlade, få Stadsfullmäktige i Västerås i underdånighet hemställa, att, därest lagstiftning om kostnadsfri rättegång åvägabringas, någon kostnad med anledning häraf icke måtte åläggas städerna.»

Västerås den 14 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Ernhörning

Theofil Öberg.

N:o 71

Drätselkammarens skrivelse ang. anslag till tekniska skolan m. m.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås har hos Drätselkammaren anhållit, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande befordra bifogade framställning rörande anslag till skolan m. m. för år 1917 till Stadsfullmäktige.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af berörda framställning får Drätselkammaren för egen del i ärendet anföra följande.

N:o 71
Ang. anslag till tekniska skolan m. m.

Ehuru behofvet af den begärda ökningen i skolans anslag icke synes Drätselkammaren vara i styrelsens framställning fullständigt ådagalagdt, vill Drätselkammaren icke för denna gång underlåta att tillstyrka det begärda anslagets beviljande, men får Drätselkammaren i detta sammanhang uttala önskvärdheten af att, då stadens bidrag till skolans upprätthållande numera utgår med så afsevärdt belopp och utgör en så väsentlig del af skolans inkomster, vid blifvande framställningar om anslag från stadskassan måtte fogas ett fullständigt statförslag öfver skolans inkomster och utgifter för påföljande år, liksom det t. ex. alltid sker i fråga om arbetsförmedlingsanstaltens anslag, äfven fastän någon höjning ej begäres.

Drätselkammaren föreslår alltså

att Stadsfullmäktige ville dels anvisa ett anslag å 9,000kronor till Centralslöjdskolans och Tekniska skolans i Västerås verksamhet under år 1917 att utgå med 5,500 kronor af uttaxerade medel i 1917 års stat och 3,500 kronor af Zimmermanska fonden, dels ock ingå till Kungl. Maj:t med begäran om ett statsanslag för samma år till ifrågavarande läroanstalt å 6,500 kronor.

Västerås den 14 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Styrelsen för Centralslöjdskolan och Tekniska skolan i Västerås får härmed, under påpekande af det oafvisliga behofvet af ökade inkomster, som gör sig gällande för skolan, dels på grund af att flera af skolans lärare förra året uppflyttades i högre lönegrad, dels till följd af de höga bränsleprisen, dels ock för att i samband med elevantalets ständiga stegring kunna utöka antalet undervisningstimmar, anhålla

att Stadsfullmäktige måtte för år 1917 bevilja Centralslöjdskolan och Tekniska skolan ett anslag å 9,000 kronor (mot 8,000 för 1916) att utgå dels ur Zimmermanska fonden och dels af uttaxerade medel, dels ock

att Stadsfullmäktige måtte ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om ett statsanslag till skolan af 6,500 kronor för år 1917.

Västerås den 31 augusti 1916.

Fredr. Fåhræus.
Ordf.

Sven Samuelsson.
Sekr.

N:o 71.
Ang. anslag till tekniska skolan m. m.

Utdrag ur Centralslöjdskolans och Tekniska skolans i Västerås styrelseprotokoll för den 25/8 1916.

§ 4.

Sedan en utredning öfver elevantalets fördelning på staden och länets landsbygd gifvit vid handen, att inga utsikter funnes att erhålla någon höjning af det med kronor 4,000 för hvart och ett af åren 1916—1920 utgående landstingsanslaget, beslöts med anledning af flera lärares uppflyttande i högre lönegrad, de stegrade bränsleprisen samt behofvet af ökat antal undervisningstimmar som följd af elevantalets ständiga ökning att hemställa,

att Stadsfullmäktige för år 1917 måtte bevilja skolan ett anslag af sammanlagdt 9,000 kronor (för år 1916 kronor 8,000) att utgå ur Zimmermanska fonden och af uttaxerade medel, dels ock

att Stadsfullmäktige måtte ingå till Kungl. Maj:t med ansökan om ett statsanslag för år 1917 å 6,500 kronor.

Rätt utdraget betygar ex officio

Sven Samuelsson.

N:o 72.

Drätselkammarens skrivelse ang. inköp af gatsten.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af en Drätselkammaren genom Konungens Befallningshafvande i länet delgifven cirkulärskrifvelse från Kungl. Civildepartementet angående åtgärder till förhindrande eller lindrande af arbetslöshet för de vid de i västra och södra Sverige befintliga stenhuggerierna anställda arbetare, i hvilken cirkulärskrifvelse ifrågasatts, att städer och andra kommuner skulle bidraga till genomförandet af de tilltänkta åtgärderna genom större beställningar af gatsten, och hvari ställdes i utsikt, att staten skulle främja samma ändamål bland annat på det sätt, att de kommuner, som gjorde beställningar, skulle af staten erhålla lån på högst sex år mot en ränta af allenast 3 % till gäldande af kostnaderna för steninköpet jämte frakt, aflät Drätselkammaren en skrifvelse till Konungens Befallningshafvande, hvaraf afskrift här bifogas och däri Drätselkammaren meddelade, att Drätselkammaren under vissa villkor vore villig föreslå Stadsfullmäktige inköp af 15,000 kvadratmeter smågatsten i storlek 8 × 10 cm. att levereras från något af stenhuggerierna i södra eller västra Sverige. Med ledning af föregående års pris beräknades det anslag, som för ett dylikt inköp erfodrades, till omkring 50,000 kronor.

Sedan innevarande års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts proposition om bildandet af en lånefond å 3,500,000 kronor för finansiering af beställningar af här berörda slag samt en statens stenleveranscentral inrättats för ombesörjande af ifrågavarande angelägenheter, har Drätselkammaren underhandlat såväl med

N:o 72. *Ang. inköp af gatsten.*

nämnda stenleveranscentral som med Granitaktiebolaget C. A. Kullgrens Enka i Uddevalla, hvilken firma af stenleveranscentralen utsetts att fullgöra den ifrågasatta leveransen till Västerås stad, och då nu prisfrågan blifvit för staden tillfredsställande ordnad, får Drätselkammaren härmed öfverlämna detta ärende till Stadsfullmäktiges pröfning.

Enligt det sist afgifna anbudet från ofvannämnda stenhuggerifirma skulle gatstenen betinga ett pris af kronor 3:50 pr kvm. cif Västerås, då alltså fraktkostnaden, oafsedt den blir mer eller mindre, ingår i priset. Detta gör för 15,000 kvm. 52,500 kronor.

Då den här ifrågasatta leveransen enligt Drätselkammarens förmenande utgör en för staden icke ofördelaktig affär särskildt i betraktande af den låga räntefot af 3 %, mot hvilken staden för sex år kan upplåna det för köpet erforderliga kapitalet, och då staden vid sådant förhållande bör bidraga till det goda och allmännyttiga ändamål, som därmed afses, får Drätselkammaren härmed hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att, under förutsättning och i den mån lån kan erhållas för ändamålet från statens lånefond för bekämpande af arbetslöshet bland stenarbetare, anslå det belopp, som sålunda upplånas, intill 52,500 kronor för inköp af s. k. smågatsten,

samt att bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar afsluta kontrakt rörande ifrågavarande leverans och vidtaga de åtgärder, som för erhållande af berörda lån kunna vara erforderliga.

Västerås den 14 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Konungens Befallningshafvande.

Med återställande af inneliggande cirkulärskrifvelse från Kungl. Civildepartementet får Drätselkammaren i Västerås med anledning af däri begärda utredning angående förutsättningarne för inköp af kammarens behof af gatsten från stenhuggerierna i södra Sverige anföra följande.

Västerås stads årsbehof af gatsten har under en följd af år till öfvervägande del levererats af stenhuggerier belägna i Mälardalen. Att nu förbigå dessa leverantörer skulle gifvetvis försvåra utkomstmöjligheterna för den vid dessa stenhuggerier anställda arbetarestammen och här bidraga till uppkomsten af en situation liknande den, som nu är rådande bland stenhuggeriarbetare i södra Sverige. Drätselkammaren har därför vid behandling af frågan om inköp af sten från södra Sverige ansett sig, hvad årsbehofvet angår, vara bunden af den hittills tillämpade praxisen att inköpa detta från mera närbelägna stenhuggerier, hvarigenom fraktkostnad besparas, men ifråga om inköp på förlag för framtiden vara oförhindrad medverka till realiserande af förslaget att bispringa stenhuggerierna i södra Sverige.

N:o 72.
Ang. inköp av gatsten.

Under förutsättning att för inköpet, såsom ställts i utsikt, erhålles lån således äfven för fraktkostnaden samt att priset blir bestämdt i full öfverensstämmelse med de i cirkulärskrifvelsen angifna grunderna, får Drätselkammaren härmed meddela, att Drätselkammaren är villig föreslå Stadsfullmäktige inköp af 15,000 kvm. smågatsten i format 8 × 10 cm. att levereras från något af stenhuggerierna i södra eller västra Sverige. Inköpspriset för sådan sten vid leverans härstädes fritt å reling eller i vagn utgick under föregående år, då stenen inköptes från Granitaktiebolaget C. A. Kullgrens Enka i Uddevalla med 3 kronor 28 öre pr kvm. och skulle samma pris enligt meddelande från denna firma gälla äfven för detta år.

Västerås den 27 februari 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

N:o 73.

Byggnadsnämndens skrifvelse ang. vidgning af Stora gatan mellan Källgatan och Djäknebergsgatan samt byggnadsbestämmelser för invidliggande kvarter.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 27 januari innevarande år beslöto Stadsfullmäktige preliminärt på förslag af Drätselkammaren, att Stora gatan med ändring af gällande stadsplan skall utläggas till 18 meters bredd i dess sträckning mellan Källgatan och Djäknebergsgatan med vidgningen förlagd på gatans södra sida.

Då emellertid för frågans slutliga afgörande genom Stadsfullmäktige på grund af föreskrifterna uti Kungl. Kungörelsen den 31 augusti 1907 angående bestämmelser för behandling af förslag till stadsplan och tomtindelning erfordras, att Byggnadsnämnden förberedt ärendet, efter sedan vederbörande ägare af mark, som af den ifrågasatta stadsplaneändringen beröras, blifvit hörda, får härmed Byggnadsnämnden, sedan så nu skett, och med meddelande, att någon anmärkning mot sådan ändring icke blifvit framställd ånyo draga ärendet under Stadsfullmäktiges pröfning.

Byggnadsnämnden har ingen erinran att göra emot den ändring i stadsplanen, som afses med Stadsfullmäktiges förberörda beslut, då sådan nödvändiggöres genom den ökade trafiken på Stora gatan, men anser, att gatubreddningen påkallar särskilda byggnadsbestämmelser att gälla för kvarteren utmed den vidgade delen af gatan, för så vidt sådana bestämmelser icke redan finnas, hvilket är förhållandet med kvarteren Maria och Malvina. De kvarter, hvarom sålunda nu är fråga, äro kvarteren Laura, Lea och Mina.

Ett bevarande af den stadsbild, hvars förnämsta kännemärke är det dominerande uti Mariaberget, anser Byggnadsnämnden böra vara ett allmänt önskemål.

N:o 73. *Ang. vidgning af Stora gat. mellan Källgat. o. Djäknebergsg. samt byggnadsbestämmelser för invid liggande kvarter.*

Genom att inom förenämnda tre kvarter tillåta uppförande af byggnader till den höjd, en till 18 meters bredd vidgad gata skulle medgifva, eller fem våningar, skulle nyssnämnda stadsbild och äfven gatubilden förvanskas.

Enligt ett af nämndens sakkunniga utarbetadt förslag till byggnadsbestämmelser för ifrågavarande kvarter skulle härinom utmed Stora gatan icke få uppföras byggnader till högre höjd än fyra våningar, eller den höjd gamla gatubredden medgifvit. Denna maximihöjd skulle, mätt i meter, bestämmas till 14 meter från gatans medelhöjd till den punkt där vägglif och öfversta takfall mötas.

Detta förslag har Byggnadsnämnden godkänt.

Med öfverlämnande af Byggnadsnämndens sakkunnigas utlåtande, hvari Byggnadsnämnden till alla delar instämmer, får Byggnadsnämnden därför föreslå,

att Stadsfullmäktige ville dels bekräfta sitt den 27 januari innevarande år fattade beslut att för sin del antaga sådan ändring i gällande stadsplan, att Stora gatan emellan Källgatan och Djäknebergsgatan skall breddas till 18 meter med vidgning på gatans södra sida och bibehållande af den norra gatulinien, dels ock antaga byggnadsbestämmelse att gälla med afseende å uppförande af byggnader inom kvarteren Laura, Lea och Mina af följande lydelse: »Inom kvarteren Laura, Lea och Mina må utmed Stora gatan icke uppföras byggnader till högre höjd än fyra våningar eller 14 meter, räknadt från gatans medelhöjd till korsning af vägglif och öfversta takfall»,

dels ock slutligen uppdraga åt Byggnadsnämnden att söka fastställelse å dessa beslut.

Västerås den 7 september 1916.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

Till Byggnadsnämnden i Västerås.

Sedan undertecknade af Byggnadsnämnden erhållit i uppdrag att närmare angifva hvilka bestämmelser, som i samband med Stora gatans breddning till 18 meter å sträckan från Djäknebergsgatan till Källgatan, kunde vara behöfliga till förhindrande af att denna gatudels utseende förvanskades genom uppförande af byggnader till den höjd en så bred gata medgifver, eller 5 våningar, få vi härmed föreslå, att maximihöjden för byggnader utmed denna del af gatan bestämmas till 4 våningar, eller 14 meter mätt från gatans medelhöjd till den punkt där vägglifvet och öfversta takfallet skära hvarandra, dock under förutsättning att den öfversta 4:de våningen så anordnas, att den gifver huset en tilltalalande arkitektur. Detta dock endast, där annan byggnadsbestämmelse ej redan nu finnes.

N:o 73.
Ang. vidgning af Stora gat. mellan Källgat. o. Djäkneberggsg. samt byggnadsbestämmelser för invid liggande kvarter.

I förbigående få vi omnämna att byggnadshöjden vid Stora gatans trängre del lämpligen bör hållas vid 3 våningar.

I samband med nu föreliggande fråga och dessa bestämmelser vilja vi påpeka önskvärdheten däraf, att stadens byggnader i allmänhet icke gifvas större höjd än hvad här ofvan sagts, för den händelse att arkitektoniska kraf icke fordra en högre resning. Såsom bevis för önskvärdheten af berörda bestämmelser äfvensom för att i vissa fall lämpligen böra frångås när byggnadernas arkitektoniska utbildning så kräfva, vilja vi erinra om den mindre tilltalande gatubild, som orsakats af s. k. militärhuset och den tilltalande invid Engelbrektsplan, som åstadkommits genom den här uppförda nybyggnaden, äfvensom huru bebyggandet af invidliggande tomter försvårats vid öfre delen af Kristinagatan sedan der uppförts en hög, typisk hyreskasern utan hänsyn till trakten och byggnadens eget höjdläge.

För en hvar torde klart framstå, huru annorlunda uppfarten till Djäkneberget kan te sig, om byggnadsverksamheten där gifvits mer tilltalande former. Vi hafva velat säga detta och anföra dessa exempel för att klargöra betydelsen af att det upp i staden belägna Mariaberget behandlas så, att staden vid dess bebyggande icke går miste om den möjlighet till omväxling i stadsplan och arkitektur som Mariaberget genom sin terrängformation lämnar.

Erik Hahr. ***Gösta Smitt.***

Västerås 1916, Westm. Allehs Boktr.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 28 September. XVII.

N:o 74.

Byggnadsnämndens skrifvelse ang. särskilda byggnadsbestämmelser för automobilgarage.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Ökningen af antalet i bruk varande automobiler inom staden har föranledt, att Byggnadsnämnden uppmärksammat det missförhållande, som består däri, att många af de lokaler, hvari automobilerna förvaras, ur eldsäkerhetssynpunkt befinna sig i ett bristfälligt skick. Sålunda har det kommit till Byggnadsnämndens kännedom, att fall förekommit, då automobiler uppställts uti lokaler, som förut varit använda exempelvis såsom vedbodar, belägna i trähus, utan att minsta anordning inom lokalen vidtagits för att minska den ökade eldfara, som gifvetvis är förenad med ett dylikt förvaringssätt.

Det mindre upplag af benzin eller annan vätska för drifkraftens alstrande, som vanligtvis förvaras å uppställningsplatsen, vare sig detta sker i själfva automobilen eller där bredvid och dess egenskap af eldfarlig olja hänförlig till 1:sta klass, det vill säga af sådan, som redan vid låg uppvärmning afgifver antändbar ånga, kan medföra eldfara, hvilken ökas genom uppställningsplatsens belägenhet inom tätare bebyggda stadsdelar. För förebyggande af sådan eldfara äro enligt Byggnadsnämndens förmenande särskilda byggnadsföreskrifter ifråga om inredande af garage och därmed jämförliga byggnader af behofvet påkallade.

Byggnadsnämnden har därför genom stadens byggnadschef G. Smitt låtit utarbeta förslag till sådana föreskrifter i anslutning till de villkor, som försäkringsbolagen uppställa för försäkring af automobiler, emot hvilket förslag Brandstyrelsen förklarat sig ur eldsäkerhetssynpunkt icke hafva någon erinran att göra, och får Byggnadsnämnden härmed för godkännande till Stadsfullmäktige öfverlämna förslaget ifråga, sådant det finnes angifvet i bilaga A., med förslag tillika, att Stadsfullmäktige måtte besluta att föreskrifterna skola träda i kraft den 1 januari 1918.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

Bil. A.

Till Byggnadsnämnden i Västerås.

Med anledning af uppdrag att inkomma med förslag till bestämmelser för de anordningar, som böra företagas vid inredande eller nybyggnad af lokaler

N:o 74. *Ang. särskilda byggnadsbestämmelser för automobilgarage.*

afsedda till förvaring af automobil får jag härmed föreslå att nedanstående föreskrifter bestämmas:

1:o) Lokal, som är afsedd till förvaring af automobil, får ej användas för annat ändamål.

2:o) Den skall vara väl ventilerad.

3:o) Golfvet skall vara af eldfast material med lutning till golfbrunn eller så anordnadt, att brinnande vätska ej kan rinna ut och antända invidliggande byggnad eller materiel.

4:o) Väggar och tak skola vara klädda med eldfast material (putsade eller plåtbeslagna).

5:o) Ventilationstrumman skall vara eldfast eller dess inre mynning täckt med trådduk af det slag som begagnas vid Davys säkerhetslampa.

6:o) Annan fast artificiell belysning än elektriska i dubbla kupor inneslutna glödlampor, hvilkas säkerhetsapparater och strömbrytare äro anbrakta utanför lokalen, får ej användas.

7:o) För uppvärmning får ej användas öppen eld utan bör lokalen värmas medelst varmvatten eller ånga, därest ej annan anordning särskildt kan godkännas.

Västerås den 9 mars 1916.

Gösta Smitt.

N:o 75.

Drätselkammarens samt Vatten- och Gasverksstyrelsens utlåtanden ang. utlämnande af elektrisk ström till Jakobsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 22 sistlidne juni till Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren för utlåtande remitterat en såsom motion af ingeniören H. Håkanson, byggmästaren E. Edv. Karlsson och handelsföreståndaren J. A. Zander upptagen framställning till Stadsfullmäktige från byggnadsföreningen Jakobsbergs belysningskommitte om erhållande af elektrisk ström från stadens elektricitetsverk, får Drätselkammaren, med öfverlämnande af Vatten- och Gasverksstyrelsens i ärendet afgifna yttrande, för egen del i anledning af remissen anföra följande.

Drätselkammaren har hitintills alltid ställt sig afvisande, då fråga uppkommit att utdraga stadens allmänna ledningar till fastigheter och byggnadsområden inom annan kommun af det skäl, att Drätselkammaren ansett, att staden icke borde genom beredande af någon af de förmåner, som kunna komma stadens egna bebyggare till del, gynna ett stadsliknande bebyggande intill staden inom främmande kommuner.

Men då Stadsfullmäktige den 28 augusti 1913 emot Drätselkammarens afstyrkande medgifvit utlämnande af elektrisk ström till den s. k. Västra förstaden

N:o 75.
Ang. utlämnande af el. ström till Jakobsberg.

inom Hammarby stadshage i Lundby socken, har Drätselkammaren numera ingen anledning att afstyrka här ifrågavarande framställning, utan anser tvärtom att rättvisan fordrar, att staden äfven ställer sig tillmötesgående emot bebyggarne å Jakobsberg, särskildt som, enligt hvad Vatten- och Gasverksstyrelsens utredning ger vid handen, de tillkommande afnämarnes afgifter komma att täcka stadens självkostnader för strömmens afgifvande och dessutom lämna staden skälig vinst.

Beträffande det föreslagna strömpriset hafva Stadsfullmäktige visserligen vid fastställandet af nya taxor för elektrisk ström den 22 juni innevarande år beslutat, att sänkningarne i strömpriset enligt de nya taxorna ej skulle medföra någon ändring i nuvarande priser på den ström, som utlämnades till konsumenter inom främmande kommuner, men som i uppgörelsen angående utlämnande af ström till Västra förstaden bestämts, att strömpriset skulle utgå med 5 öre mer pr kwt. än för afnämare i staden, och Drätselkammaren anser denna bestämmelse böra tillämpas så, att taxesänkningen i staden äfven bör i motsvarande mån komma abonnenterna i Västra förstaden till godo, har Drätselkammaren intet att erinra emot de nu för Jakobsberg föreslagna priserna.

Drätselkammaren får fördenskull hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att för anläggande af elektrisk ledning till byggnadsområdet Jakobsberg i S:t Ilians socken af lånemedel bevilja ett anslag å 19,500 kronor,

samt att genom denna ledning må under de villkor Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagit utlämnas elektrisk ström till afnämare inom samma byggnadsområde.

Västerås den 21 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med återställande af Stadsfullmäktiges remiss af den 22 juni innevarande år rörande leverans af elektrisk ström till byggnadsföreningen Jakobsberg får Vatten- och Gasverksstyrelsen anföra följande.

För tillgodoseende af Jakobsberg med elektrisk ström blifver det nödvändigt utsträcka den jordkabel, som är afsedd att anläggas runt staden och som är fullbordad mellan statens kraftverk å Viksäng och Keijserska fabriken i stadens norra del. Genom denna kabel ledes direkt från statens verk högspänd växelström, hvilken vid de olika förbrukningsställena nedtransformeras till lämplig spänning. Längden af kabeln mellan Keijserska fabriken och Jakobsberg — kabeln skulle dragas genom Norra Ringvägen, Bryggerigatan, norra gångvägen öfver Djäkneberget, och vidare genom gator inom Jakobsberg till korsningen mellan Drottning- och Djäknegatorna, där transformatorn skulle placeras — blifver 1,300 meter och kostnaden inkl. transformator med tillbehör, 19,500 kronor. Inom Jakobsberg erforderligt ledningsnät skall, såsom bifogade förslag rörande villkor för

N:o 75.
Ang. utlämnande af el. ström till Jakobsberg.

leverans af elektrisk ström framgår, betalas af byggnadsföreningen men utföras genom stadens försorg. För dylikt nät upprättadt förslag slutar på en kostnad af 14,500 kronor, och skall nätet utan ersättning öfverlåtas till staden efter 10 år mot att staden underhåller detsamma, hvilket ju är lämpligast, enär icke främmande personer böra befatta sig med allmänna ledningarna. Underhållskostnaderna af ett dylikt nät äro jämförelsevis ringa.

De för staden gällande taxor anser styrelsen böra tillämpas äfven för Jakobsberg men med 15 % tillägg till prisen, hvarvid afrundning sker uppåt till jämna ören, samt uteslutande af taxan 1 för att därigenom vinna, att större kraftafnämare, för hvilka denna taxa är afsedd, ej bedrifva sin verksamhet inom Jakobsberg. Belysningspriset skulle alltså blifva 35 öre kilowattimmen eller 5 öre högre än priset inom stadens område. För närvarande är priset 41 öre, men har Jakobsbergsföreningen, efter erbjudande från staten på leverans af elektrisk ström, förklarat, att den icke är villig betala detta pris.

Till en början kan inom Jakobsberg påräknas en anslutning af 800 st. lampor för inner- och 25 st. för ytterbelysning. Inkomsten af dessa lampor, efter afdrag af strömafgifterna till staten samt omkostnader för afläsning och underhåll af mätare, är, vid ett pris af 35 öre kilowattimmen, beräknad till 2,600 kronor. Därjämte får inkomst påräknas från en del kraftförbukare. I ofvanstående lampantal är ej medräknat de lampor, som redan nu äro anslutna till stadens nät och hvilka uppgå till c:a 200 st.

Då staden numera är i tillfälle afgifva elektrisk ström till Jakobsberg och härför erforderlig utbyggnad af ringkabeln påskyndar dennes fullbordande, hvilket är med fördel förenadt, och då anslutning af Jakobsberg medför ekonomisk fördel för elektricitetsverket, anser styrelsen, att Byggnadsföreningen Jakobsberg bör utfå elektrisk ström från staden enligt de villkor, som innefattas i det häröfver upprättade förslaget. Såsom af föregående framgår uppgår anläggningskostnaden för kabeln till Jakobsberg, inkl. transformator, till 19,500 kronor.

Västerås den 14 september 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

K. J. Karlsson.

Gerh. Gustafson.

Bestämmelser rörande leverans af elektrisk ström till Byggnadsföreningen Jakobsberg.

1) Staden anlägger och bekostar högspänningskabel till Jakobsberg samt uppställer därstädes en stolptransformator med tillbehör för nedtransformering af högspänd växelström till dylik af 220 volts spänning. För transformatorn erforderlig plats tillhandahålles kostnadsfritt af Föreningen.

2) Byggnadsföreningen låter på sin bekostnad inom Jakobsberg anlägga erforderligt ledningsnät för distribuering af trefas belysnings- och kraftström af 127 och 220 volts spänning. Staden förpliktar sig att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med däröfver upprättadt förslag mot ersättande af självkostnaderna

N:o 75.
Ang. utlämnande af el. ström till Jakobsberg.

fortast möjligt bygga detta ledningsnät samt sköta och underhålla detsamma, däri äfven inberäknadt för gatubelysning erforderliga ledningar, men med undantag af för denna belysning erforderlig armatur och lampor.

3) Efter 10 år, räknadt från nedanstående datum, öfvergår Byggnadsföreningens ledningsnät utan ersättning i stadens ägo.

4) Staden distribuerar på samma sätt som inom sitt egna område inom Byggnadsföreningen elektrisk ström af ofvannämnda slag mot de villkor och med tillämpning af de taxor, äfven inberäknadt mätarhyror, som äro antagna eller kunna komma att antagas för förbrukare inom staden, men med ett tilläggspris i strömtaxorna af 15 %, hvarvid afrundning skall ske uppåt till jämna ören, och uteslutande af sådana taxor — f. n. taxa 1 —, som äro afsedda för större förbrukare. Priset för belysningsström skall sålunda tillsvidare utgå med 35 öre kilowattimmen. I öfrigt gäller för afnämare inom Jakobsberg de reglementen och föreskrifter rörande utlämnande af elektrisk ström från Västerås stads elektricitetsverk, som tillämpas inom staden.

5) Byggnadsföreningen Jakobsberg medgifver Västerås stad rätt att såväl i som öfver föreningens allmänna gator och platser framdraga de elektriska ledningar, som nu eller framdeles kunna erfordras för distribuering såväl af högsom lågspänd ström inom och utom föreningens område. Nedlägger staden jordkablar, är staden skyldig återställa gatorna i det skick, i hvilket de befunno sig före kablarnes nedläggning.

Västerås den 14 september 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

K. J. Karlsson.

Gerh. Gustafsson.

Till Styrelsen för Västerås Vatten och Gasverk.

Betr. lev. af elektrisk ström till Jakobsberg.

På allmänt sammanträde med Byggnadsföreningen Jakobsberg söndagen den 27 aug. 1916 beslöts att träffa uppgörelse med Västerås stad för leverans af elektrisk energi från dess elektricitetsverk i enlighet med de villkor som dels skriftligen meddelats af Gas- och Vattenverket, och dels muntligen kompletterats vid Belysningskommittens förhandlingar med verkets föreståndare.

Dessa villkor äro i hufvudsak följande:

1.

Staden framdrager ledningar till samt bygger och bekostar en transformatorstation, för hvilken plats gratis ställes till förfogande på lämpligt ställe inom samhället.

2.

Staden uppdrager åt Vatten- och Gasverket att inom detta års utgång till självkostnad, men på Byggnadsföreningen Jakobsbergs bekostnad utföra ett

N:o 57. *Ang. utlämnande af el. ström till Jakobsberg.*

fördelningsnät inom samhället i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjordt förslag.

3.

Staden åtager sig skötsel och underhåll af ledningsnätet mot att äganderätten till detsamma efter 10 år öfvergår till staden. I underhållet ingår ej ersättning af nya lampor för ytterbelysningen utan bekostas detta af Byggnadsföreningen.

4.

Staden tillhandahåller samt sköter öm afläsningen af elektricitetsmätare mot samma ersättning som gäller för abonnenter inom Västerås stad.

5.

Staden levererar elektrisk ström direkt till resp. abonnenter inom Byggnadsföreningen Jakobsberg till ett pris af 35 öre kwt. enligt mätare. Betalningen uttages kvartalsvis af Vatten- och Gasverket på samma sätt som sker inom staden.

6.

Byggnadsföreningen Jakobsberg förbehåller sig rätt, att få använda sig äfven af andra betalningstaxor (utom taxa 1) som finnas eller komma att införas, mot ett 15 % högre pris än det som är gällande för stadens innevånare.

I förhoppning om en snabb behandling af ärendet tecknar

För Byggnadsföreningen Jakobsbergs Byggnadskommitte:

Carl Wijkborn.

M. A. Petersén.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Remitteras jämlikt Stadsfullmäktiges beslut denna dag till utlåtande af Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren.

Västerås den 22 juni 1916.

Ex officio:

Theofil Öberg.

För något år sedan anhöll Byggnadsföreningen Jakobsberg hos Västerås Stadsfullmäktige om leverans af elektrisk ström för belysning inom samhället. Denna anhållan kunde då ej bifallas, enär befintliga kablar ej kunde tåla någon nämnvärd ökning af belastningen.

Genom framdragandet af Älfkarleby kraftverksledningar till Västerås har emellertid frågan nu kommit i ett annat läge.

Västerås stad har ju för afsikt att nedlägga en kabel rundt staden för distribuering af högspänd ström och är ju denna kabel redan lagd så långt som till Keijserska fabriken i stadens norra del, hvarigenom endast 6 à 700 m. återstå innan den på sin vidare sträckning når Jakobsbergs område.

Med hänvisning till ofvan anförda och till vår tidigare anhållan hemställa vi för den skull att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren att utreda på hvilka villkor Byggnadsföreningen Jakobsberg skulle kunna erhålla elektrisk ström från stadens verk.

N:o 57. *Ang. utlämnande af el. ström till Jakobsberg.*

För Byggnadsföreningen Jakobsbergs Belysningskommitte:

M. A. Petersén.

Upptagen som egen motion.

H. Håkanson *E. Edv. Karlsson* *J. A. Zander*

N:o 76.

Drätselkammarens skrifvelse ang. upplåtande af lokal för Arbetareinstitutets bibliotek i Sundinska huset.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande till Stadsfullmäktiges pröfning af närlagda framställning till Stadsfullmäktige från styrelsen för Västerås Arbetareinstitut angående upplåtande för institutets biblriotek af den lokal i Sundinska huset, som nu innehafves af landtmäterikontoret, hvilken framställning styrelsen ingifvit till Drätselkammaren med anhållan, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande öfverlämna densamma till Stadsfullmäktige, får Drätselkammaren för egen del i ärendet anföra följande.

Drätselkammaren inser af de skäl, styrelsen anfört, att densamma för sin biblioteksverksamhet är i behof af större och bättre lokaler än de nuvarande i goodtemplarhuset. Länets landtmäterikontor, som äfven har behof af nya lokaler, har förhyrt sådana i Stora Vestmannia och har Drätselkammaren på framställning från Konungens Befallningshafvande i länet medgifvit, att hyreskontraktet rörande landtmäterikontorets nuvarande lokaler i Sundinska huset får upphöra att gälla från och med den 1 nästkommande Oktober. Vid sådant förhållande har Drätselkammaren intet att erinra emot, att sistnämnda lokaler uthyras till Arbetareinstitutets bibliotek. Hvar hyresbeloppet beträffar utgår hyran för närvarane med 1,500 kronor om året och anser sig Drätselkammaren icke kunna nedsätta detsamma med hänsyn till, att Sundinska huset bör lämna skälig inkomst. Däremot torde det vara gifvet, att staden nödgas lämna Arbetareinstitutets bibliotek et större anslag än det nuvarande, då hyran för den nya lokalen blir större än den, som nu betalas för biblioteket.

Drätselkammaren hemställer sålunda, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att mot en hyra af 1,500 kronor om året till Västerås Arbetareinstitut från och med den 1 Oktober 1916 tillsvidare upplåta de lokaler i Sundinska huset, som innehafvas af länets landtmäterikontor, med bemyndigande för Drätsel-

N:o 76.

Ang. upplåtande af lokal för Arbetareinstitutets bibliotek i Sundinska huset.

kammaren att, med institutets styrelse härom afsluta kontrakt.

Västerås den 21 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som bekant bekostas verksamheten vid Västerås arbetareinstituts offentliga bibliotek hufvudsakligen af Västerås stad. Biblioteket kan därför med skäl anses såsom en stadens institution, hvars tidsenliga utveckling det bör ligga i stadens intresse att i möjligaste mån främja, och detta så mycket mera som staden icke äger något annat offentligt stadsbibliotek.

Biblioteket, som nu ägt bestånd i 15 år, har från en mycket ringa början så småningom utvecklats därhän, att dess bokbestånd för närvarande uppgår till i rundt tal 2,600 band, delvis rätt dyrbara böcker, med öfver 13,000 boklån under senaste året.

Tacksamt erkännes, att folkbiblioteksverksamheten härstädes bättre tillgodosetts genom kommunala medel än i åtskilliga andra med Västerås jämförliga städer, och dock torde man kunna påstå, att biblioteket ej förmått nöjaktigt fylla sin uppgift. Därtill hafva dess resurser varit otillräckliga. Särskildt i fråga om lokal är biblioteket synnerligen vanlottadt, och denna olägenhet hindrar dess utveckling i andra afseenden. Det har därföre länge varit ett önskemål, att biblioteket måtte erhålla en rymligare och mera välbelägen lokal, och frågan härom har för åtskilliga år sedan varit före hos Stadsfullmäktige utan att dock finna sin lösning. Sedan dess har staden som kändt, betydligt vuxit i invånareantal, och behofvet af bibliotekets bättre ordnande i samma mån ökats. Detta har ju också glädjande nog af Stadsfullmäktige erkänts, i det förberedande åtgärder vidtagits för uppförande här i staden af en biblioteks- och museibyggnad. Möjligen torde äfven ett annat förslag till frågans definitiva lösning framkomma. Det skulle ju kunna tyckas, att man härmed borde för närvarande gifva sig till freds. Men det kommer säkerligen att dröja ganska länge, innan den ena eller andra af dessa planer kunna förverkligas, och till dess kan man omöjligen låta det bli vid det gamla, isynnerhet som biblioteket när som helst kan bli uppsagdt till afflyttning, enär dess hyresvärd lär själf behöfva lokalen. Ett provisoriskt ordnande af bibliotekets lokalfråga bör därför redan nu äga rum. Under mellantiden kunde sedan biblioteket både tillväxa och bättre organiseras, så att det icke behöfver med stora kostnader på en gång så godt som nybildas, då det eventuellt en dag får inflytta i egen byggnad.

Det har kommit till vår kännedom, att vederbörande myndighet har för afsikt att förhyra ny lokal för länets landtmäterikontor. Härmed skulle de rum i Sundinska huset, som nu innehafvas af kontoret, bli lediga. Dessa äro åtminstone för de närmaste åren tillräckliga för biblioteket, och några dyra anordningar för deras användning för ändamålet behöfva ej vidtagas. Läget är också det allra

bästa: centralt och vid en stor stråkväg. Så bör ock ett folkbibliotek i en stad placeras. Det har ju att i viss mån konkurrera med biografer och andra nöjestillställningar. Dessa förlägga sina lokaler som bekant icke i skymundan.

Det är ju uppenbart, att så snart biblioteket förlägges till en större lokal, det kommer att draga betydligt ökade kostnader. Men om staden skulle för detta ändamål utgifva lika mycket som två eller tre klassafdelningar vid vår folkskola kosta, så torde det bildningsresultat, som därigenom åstadkommes, mer än väl motsvara de gjorda uppoffringarna, och kostnaderna kunna på intet vis anses mindre väl använda än andra utgifter för undervisnings- och uppfostringsändamål.

N:o 76.
Ang. upplåtande af lokal för Arbetareinstitutets bibliotek i Sundinska huset.

Med stöd af hvad sålunda anförts, får styrelsen för Västerås arbetareinstitut härmed vördsamt anhålla, att den lokal i Sundinska huset, som nu innehafves af länets landtmäterikontor, måtte, så snart den blir ledig, upplåtas för institutets offentliga bibliotek.

Västerås den 7 juni 1916.

Å styrelsens vägnar:

Claes Uggla.

J. P. Malmberg.

N:o 77.

Drätselkammarens skrifvelse ang anslag till Folkskolestyrelsen till skolkängor och barnbespisning.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna närlagda till Drätselkammaren inkomna framställning till Stadsfullmäktige från Folkskolestyrelsen angående anslag till inköp och lagning af skor samt till utvidgad barnbespisning under innevarande höst termin samt därvid för egen del tillstyrka framställningen och sålunda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

dels att af det i innevarande års stat afsatta anslaget för diverse och oförutsedda behof anvisa lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

åt Folkskolestyrelsen såsom extra anslag iföljd af nu rådande förhållanden 3,000 kronor till inköp och lagning af skor åt skolbarn från behöfvande familjer samt likaledes 3,000 kronor till barnbespisningen vid folk- och småskolorna, allt för innevarande års höst termin,

dels ock bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar hos vederbörande göra ansökning om bidrag till förberörda anslag med det belopp, som kan erhållas från det af Riksdagen anvisade anslaget å 5,000,000 kronor till beredande af

Västerås den 21 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning. *Theofil Öberg.*

Ang. anslag till Folkskolestyrelsen till skolkängor och barnbespisning.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I innevarande års folkskolestat finnes upptaget ett belopp af kr. 1,200 till skomakerislöjd, hvilket användes till inköp af läder och öfriga materialier för tillverkning af nya och lagning af gamla skor, som på kortare tid utlånas till behöfvande skolbarn. På grund af de enormt stegrade läderpriserna och de alltjämt ökade behofven har detta anslag visat sig otillräckligt. För att kunna afhjälpa den värsta nöden bland skolbarnen ser sig folkskolestyrelsen nödsakad ingå till Stadsfullmäktige med anhållan om ett extra anslag af kr. 3,000 att användas dels till inköp af nya, dels till lagning af gamla skor.

Af samma skäl, som ofvan anförts, har anslaget till barnbespisning (kr. 3,500 jämte räntan från Wahlbäckska fonden kr. 2,000, eller i ett för allt kr. 5,500) visat sig otillräckligt. För att så fort som möjligt kunna börja bespisningen samt till densamma bereda tillträde för så många behöfvande barn som möjligt är ett extra anslag af kr. 3,000 behöfligt.

Då enligt hvad lifsmedelsnämnden i Västerås meddelat, hälften eller högst tre fjärdedelar af totalkostnaden, som af kommunala medel eller af medel, som ställts till kommunens förfogande af korporationer eller enskilda, för ofvannämnda ändamål torde kunna erhållas ur det anslag af kr. 5,000,000, som riksdagen anvisat till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor, skulle kommunen sålunda kunna tänkas få en väsentlig del af de sålunda äskade medlen täckta ur ofvannämnda anslag.

Med anledning af ofvanstående hemställer folkskolestyrelsen om ett anslag af kr. 3,000 till inköp och lagning af skor samt likaledes kr. 3,000 till barnbespisningen innevarande höstterm.

Västerås den 19 september 1916.

Å Folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus.
Ordf.

Émil Cranér.

N:o 78.

Drätselkammarens skrifvelse ang. priset för elektrisk ström inom Västra Förstaden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna närlagda till Drätselkammaren inkomna framställning från Fastighetsägareföreningen Västra Förstaden angående tillämpningen af bestämmelserna för priset på den elektriska ström, som från stadens verk utlämnas inom föreningens område, samt för egen del i ärendet anföra följande.

Stadsfullmäktiges beslut den 28 augusti 1913 angående utlämnande af elektrisk ström till Västra Förstaden innehåller i fråga om strömpriset, att detsamma

N:o 78.
Ang. priset för el. ström inom Västra Förstaden.

skulle utgöra 5 öre mer pr kwt. än hvad abonnenter i staden betalade, hvilket efter dåvarande pris af 36 öre pr kwt. för belysningsström inom staden gjorde 41 öre för abonnenter inom Västra Förstaden. Då Stadsfullmäktige den 22 juni innevarande år antogo nya taxor för elektrisk ström och strömpriset därvid allmänt sänktes, så att det för belysningsströmmen nedsattes till 30 öre pr kwt., gjorde Stadsfullmäktige det förbehåll, att sänkningarne icke skulle medföra någon ändring i dittillsvarande priser på den ström, som utlämnades till konsumenter inom främmande kommuner.

Visserligen torde staden rent juridiskt sedt, trots innehållet af beslutet af den 28 augusti 1913, vara berättigad debitera den till Västra Förstaden levererade strömmen efter det pris, som gällde före de nya taxornas införande, men å andra sidan kan det ej förnekas, att den begäran, som framställts i nu föreliggande skrifvelse, är mycket berättigad just på grund af formuleringen af Stadsfullmäktiges nyssberörda beslut den 28 augusti 1913. Härtill kommer, att Drätselkammaren samtidigt härmed tillstyrker, att strömpriset för Jakobsberg skall sättas 15 % högre än inom staden, hvilket för belysningsströmmen gör just 35 öre pr kwt. eller 5 öre mer än nuvarande strömpris inom staden.

Med anledning häraf får Drätselkammaren i likhet med hvad som föreslagits för Jakobsberg, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte, med frångående af sitt ofvanberörda beslut den 22 juni 1916 beträffande strömpriset för abonnenter utom staden, besluta, att den till abonnenter inom Västra förstaden levererade elektriska strömmen efter afläsningarne för detta års 2:dra kvartal skall betalas med 15 % högre pris än för konsumenter inom staden, hvarvid afrundning skall ske uppåt till jämna ören, dock med uteslutande af sådana taxor — för närvarande taxa 1 —, som äro afsedda för större förbrukare.

Västerås den 21 september 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning. *Theofil Öberg.*

Till Drätselkammaren i Västerås.

Genom Stadsfullmäktiges beslut af den 28 augusti 1913 har Västerås stad medgifvit leverans af elektrisk ström till förbrukare inom Västra förstaden till en taxa öfverstigande med 5 öre det pris pr kwt. som betalas af stadens invånare.

Västra Förstaden förpliktades att bekosta och underhålla samtliga fördelningsledningar inom området och skola dessa 10 år efter anslutning till stadens nät kostnadsfritt tillfalla staden (således med alla hittills utförda och framdeles tillkommande utvidgningar).

Priset för belysningsström var vid dåvarande tidpunkt 36 öre pr kwt. inom staden och har på Västra Förstaden således hittills beräknats ett pris af 41 öre.

Sedan nu Stadsfullmäktige beslutat sänka strömpriset inom staden med 6 öre till 30 öre pr kwt. och samtidigt bestämts att den gamla taxan skall bibehållas i Västra förstaden är undertecknad förening af den uppfattningen att prisökningen med 5 öre gentemot taxan inom staden fortfarande skall hafva giltighet för förbrukare inom nämnda område och således fr. o. m. afläsningen för innevarande års 2:dra kvartal beräknas med 35 öre pr kwt.

N:o 78.
Ang. priset för el. ström inom Västra Förstaden.

Undertecknad Förening får härmed hemställa, att Drätselkammaren ben. ville taga under ompröfning denna tolkning af gällande öfverenskommelser mellan staden och oss.

På samma gång får Föreningen omnämna att för de å vårt område anslutna småmotorer hittills beräknats taxan för belysningsström.

Då öfverenskommelsen ej innehåller en inskränkning enl. hvilken tillämpning af taxan för motorström uteslutits, får Föreningen hemställa, att Drätselkammaren ben. ville taga under ompröfning huruvida denna taxa med förhöjning med 5 öre pr kwt. får tillämpas fr. o. m. afläsningen för innevarande års 2:dra kvartal.

Föreningen emotser med tacksamhet Drätselkammarens benägna svar.

Västerås den 19 september 1916.

Tomtägareföreningen Västra Förstaden:

P, Hiersemann,
Ordf.

K. V. Ramström,
Kassör.

Västerås 1916, Westm. Allehrs Boktr.

N:o 79.

Kungl. Finansdepartementets meddelande ang. tillstånd för staden att upptaga lån ur pensions försäkringsfonden.

Afskrift.

KUNGL. FINANSDEPARTEMENTET.

Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Västmanlands län.

Å sammanträde den 22 Juni 1916 hafva Stadsfullmäktige i Västerås beslutat att ur pensionsförsäkringsfonden på de villkor, som för låns erhållande ur fonden kunde varda föreskrifna, upptaga ett lån å 350,000 kronor eller högre belopp intill 500,000 kronor, att i första hand och till dess annorlunda kunde blifva med Kungl. Maj:ts medgifvande bestämdt användas för uppläggande af en lånefond för understödjande af produktionen inom staden af mindre bostäder antingen i form af egna hem eller genom uppförande af större eller mindre byggnadskomplex. Stadens Drätselkammare, åt hvilken Stadsfullmäktige vid ofvannämnda sammanträde gifvit i uppdrag att å Stadsfullmäktiges vägnar aflåta skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t, har nu, med förmälan att fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden erbjudit staden lån ur fonden under innevarande år till ett belopp af allenast 250,000 kronor, hos Kungl. Maj:t anhållit om tillstånd för staden att för det i Stadsfullmäktiges beslut angifna ändamål upptaga ett lån å 250,000 kronor.

Sedan Ni, med öfverlämnande af yttrande af Magistraten i Västerås, den 5 september 1916 afgifvit infordradt utlåtande och efter det upplyst blifvit, att för ifrågavarande lån ur pensionsförsäkringsfonden kunde komma att gälla en amorteringstid af intill 40 år, har Kungl. Maj:t låtit detta ärende Sig föredragas och därvid funnit godt medgifva, att Västerås stad må för omförmälda ändamål upptaga ett lån å tvåhundrafemtiotusen kronor att genom årliga afbetalningar gäldas under loppet af högst fyrtio år från lånets upptagande; dock att amorteringslånet skall vara upptaget senast den 15 september 1917, vid äfventyr att detta medgifvande skall anses hafva förfallit.

Detta får jag, på nådigste befallning, meddela Eder för kännedom och vederbörandes underrättande, Stockholm den 15 september 1916.

Karl Skogman.

Rätt afskrifvet; betygas. Västerås slott i landskansliet den 6 oktober 1916.
Ex officio:
Georg Enhörning.

Vidimeras ex officio:
H. Cronholm.

N:o 80.

Drätselkammarens skrifvelse ang. markbyte för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom beslut den 26 September 1912 bemyndigade Stadsfullmäktige Drätselkammaren att med ägarne af lägenheten Hoffsta inom stadens område ingå bytesaftal för åstadkommande af en del regleringar inom området och stadens därintill gränsande mark.

I och för fortsatta regleringar af tomter och gatumark inom och invid ifrågavarande lägenhet har Drätselkammaren för sin del antagit bifogade af lägenhetsägaren J. E. Jonsson underskrifna, den 27 September 1916 dagtecknade bytesaftal. Uppgörelsen är grundad på ett markvärde af två kronor pr kvm. och skulle staden efter nämnda pris erhålla ett belopp af 1,226 kronor. Då Drätselkammaren anser berörda pris skäligt och då Jonsson jämte hans förutvarande meddelägare till lägenheten änkan Maria Pettersson samtidigt till Drätselkammaren aflämnat skriftlig förbindelse att ersätta staden värdet af 304 kvm. gatumark efter enahanda pris äfvensom öfverlämnat gåfvobref å 56 kvm. mark, som erfordras för Kristiansborgsvägens utläggande, får Drätselkammaren härmed anhålla, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att å stadens vägnar underteckna ifrågavarande bytesaftal.

Västerås den 28 September 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Bytesaftal.

Emellan Västerås stads Drätselkammare å stadens vägnar, å ena, och gårdsägaren J. E. Jonsson å andra sidan, är denna dag rörande en del tomt- och gatumarksregleringar angående lägenheten Hoffsta och angränsande mark inom Västerås stads område med ledning af en af stadsingeniören Smitt å karta verkställd utredning af den 9 Mars 1916 följande aftal träffadt.

Västerås stad försäljer till Jonsson:

ett markområde af egendomen Kristiansborg att ingå i tomten N:o 4, innehållande i areal	155 kvm.	
ett markområde af samma egendom att ingå i tomten N:o 7, innehållande	496 „	
ett markområde äfvenledes af egendomen Kristiansborg utgörande större delen af tomten N:o 8, innehållande	923 „	
ett markområde af lägenheten Abrahamsberg att ingå i tomten N:o 8 om	5 „	1.579 kvm.

N:o 80.
Ang. markbyte för regleringar inom och invid lägenheten Hoffsta.

Jonsson ersätter staden för värdet af följande gatumarksområden:		
invid tomten N:o 4	240 kvm.	
invid tomten N:o 7	148 „	
invid tomten N:o 8	427 „	815 kvm.
	Summa areal	2.394 kvm.
Jonsson försäljer till staden:		
ett ej numreradt tomtmarksområde af lägenheten Hoffsta i dess nordöstra hörn, innehållande	32 kvm.	
ett likaledes onumreradt tomtmarksområde i lägenhetens sydöstra hörn, innehållande	1,213 „	1.245 kvm.
hvarjämte Jonsson godtgöres i afräkning för tidigare åt staden utan ersättning lämnad gatumark, utgörande		
dels vid det förra området	73 kvm.	
och dels vid det senare området	463 „	536 „
	Summa areal	1.781 kvm.

Den vid jämförelse mellan båda ofvanstående arealsummor uppkomna arealskillnaden 613 kvm. staden till godo ersättes af Jonsson med två kronor pr kvm. eller i ett för allt ettusentvåhundratjugosex (1,226) kronor, som betalas kontant vid tillträdet den 1 Oktober 1916.

Alla lagfartskostnader betalas af hvardera kontrahenten för sina markförvärf.

Utskylder för de genom detta aftal förvärfvade områdena gäldas af ny ägare från den tid han debiteras sådana.

Förestående i två exemplar upprättade aftal godkännas å ömse sidor.

Västerås den 27 September 1916.

J. E. Jonsson.

N:o 81.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inkorporering af St. Ilians socken.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 31 sistlidne Augusti beslöto Stadsfullmäktige på förslag af Drätselkammaren att, under förutsättning af att liknande framställning äfven gjordes af Lundby kommun, ingå till Kungl. Maj:t med underdånig ansökning, att Lundby socken måtte med hela dess område i kommunalt, administrativt, judiciellt och ecklesiastikt hänseende införlifvas med Västerås stad under de villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t ville i nåder föreskrifva.

N:o 81.
Ang. inkorporering af St. Ilians socken.

Förslag i samma syfte är också väckt inom Lundby kommun och torde föreligga till slutlig behandling vid ordinarie kommunalstämman under innevarande månad. Efter hvad Drätselkammaren försport, är det högst sannolikt, att förslaget blir af stämman antaget.

Påverkade af den rörelse, som sålunda uppkommit för genomförandet af ofvanberörda inkorporering, hafva en stor mängd medlemmar af S:t Ilians kommun till nämnda sockens kommunalstämma ingått med skriftligt förslag om jämväl nämnda sockens inkorporering med Västerås stad. I detta förslag, som utgått från personer, bosatta inom förstadssamhället Jakobsberg, framhålla förslagsställarne, hvilka anse, att en inkorporering med Västerås af S:t Ilians socken, som redan förut är i kyrkligt hänseende förenad med staden, erbjuder så stora fördelar för kommunen, att någon tveksamhet härutinnan icke borde råda, bland annat såsom en rent naturlig sak, att byggnadsområdet Jakobsberg på grund af sin närbelägenhet intill själfva Västerås stadsplan samt i synnerhet om inkorporeringen af Lundby kommer till stånd, bör införlifvas med staden. Vidare framhålles på grund af lämplighetsskäl, att inkorporeringen bör afse hela kommunen och icke endast Jakobsberg. Härefter erinras närmare om åtskilliga missförhållanden inom Jakobsberg, som inom snar tid tarfva rättelse, och andra förhållanden, som, i den mån området tillväxer och antar stadskaraktär, måste bättre ordnas i öfverensstämmelse med de kraf, hvilka göra sig gällande inom ett stadsliknande samhälle, samt framhålles, att en inkorporering skall vara ägnad att främja ett bättre sakernas tillstånd inom Jakobsberg och jämväl inom kommunen i öfrigt. Förslagsställarne sluta sin motivering sålunda: »Då Västerås stads Drätselkammare tagit initiativet till en blifvande inkorporering af Lundby kommun under medvetande af, att nämnda kommun kommer att ansluta sig till stadens framställning, och Stadsfullmäktige i staden enhälligt godkändt Drätselkammarens förslag, våga vi hysa den tillförsikten, att om äfven S:t Ilians kommun nu uttalar sig för inkorporeringen af denna kommun, jämväl stadens myndigheter skola ansluta sig därtill. Härjämte anse vi, i likhet med hvad stadens Drätselkammare och fullmäktige yttrat beträffande Lundby, att det är bäst, att villkoren för inkorporeringen bestämmas af Kungl. Maj:t», samt hemställa, att kommunalstämman måtte besluta att, under förutsättning af liknande framställning från Stadsfullmäktige i Västerås, ingå till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, att S:t Ilians socken med hela sitt område måtte på de villkor Kungl. Maj:t pröfvar rättvist fastställa, i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende införlifvas med Västerås stad.

Nyssberörda förslag angående S:t Ilians sockens inkorporering förekommer till behandling vid ordinarie kommunalstämman under innevarande Oktober månad.

Den rörelse som sålunda nu uppkommit äfven inom S:t Ilians socken i syfte att få den sedan lång tid tillbaka ifrågasatta sammanslagningen af nämnda socken med Västerås stad genomförd, har gifvetvis varit föremål för Drätselkammarens uppmärksamhet; och då Drätselkammaren funnit det fördelaktigt att, därest socknens och stadens vederbörande beslutande myndigheter skulle hafva öfverensstämmande uppfattning härutinnan, nu ifrågavarande inkorporeringsärende blir föremål för samtidig behandling med frågan om Lundby sockens inkorporering med Västerås, har Drätselkammaren, som för sin del anser sig böra tillstyrka en inkorporering af S:t Ilians socken, härmed velat hos Stadsfullmäktige framlägga förslag i detta ärende.

N:o 81.
Ang. inkorporering af St. Ilians socken.

Ehuru någon ekonomisk fördel för staden ej synes vara förenad med den nu föreslagna inkorporeringen, utan snarare de anspråk på ordnande af en del förhållanden inom Jakobsberg och S:t Ilians socken, hvilka utan tvifvel framkomma efter en eventuell inkorporering, komma att medföra större kostnader, än som motsvaras af den ökning i skatteobjekt, som skulle tillföras staden genom inkorporeringen, kunna likväl en del skäl, som tala för denna åtgärd, anföras. Utom det att det måste framstå som en naturlig sak, att ett tätt bebyggdt område, som ligger så nära inpå staden, att det gränsar intill själfva stadsplanen, bör stå under samma kommunala och administrativa ledning som staden, är det gifvet, att det innebär fördel för stadskommunen och dess medlemmar, om hälsovårds- och polisbevakningsförhållanden, reglerande af byggnadsverksamheten m. fl. frågor, finge handhafvas af stadens myndigheter.

Under åberopande i öfrigt af de skäl, som Drätselkammaren anförde vid framläggandet af förslaget om Lundby sockens inkorporering, får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta att, under förutsättning att liknande framställning äfven göres af S:t Ilians kommun, till Kungl. Maj:t ingå med underdånig ansökning af följande lydelse:

»*Till Konungen.*

I omedelbar närhet intill Västerås stad och gränsande till själfva stadsplanen har efter uppdelning i tomter af ett hemman i Vallby by i S:t Ilians socken uppstått ett s. k. förstadssamhälle, kalladt Jakobsberg. Detta samhälle, hvars innebyggare till hufvudsakligaste delen hafva sitt arbete i och utkomst från Västerås stad, har med tiden blifvit allt tätare bebyggdt och allt mera folkrikt, så att den ojämförligt största delen af socknens innevånare nu är bosatt inom Jakobsberg. Med anledning af Jakobsbergs närbelägenhet till Västerås och då åtskilliga förhållanden inom Jakobsberg af lätt förklarliga skäl — Jakobsberg utgör icke i något som helst afseende någon självständig kommunal enhet — icke kunnat ordnas på ett sätt, som motsvarar anspråken i en stad, i följd hvaraf en del olägenheter uppstått för staden och dess innebyggare, har tanken på en inkorporering af Jakobsberg länge varit rådande inom staden och äfven förslag i detta syfte vid olika tillfällen blifvit väckta, ehuru dessa förslag på grund af mellankommande hinder hittills ej ledt till åsyftadt resultat.

Sedan emellertid för någon tid sedan frågan om införlifning med staden af Lundby socken, hvilken jämväl inom sitt område har ett till staden angränsande förstadssamhälle, blifvit föremål för öfverläggningar mellan kommunalmän från socknen och staden och enighet därvid vunnits om ett förslag afseende en samtidig underdånig framställning till Eders Kungl. Maj:t om hela Lundby sockens inkorporering med Västerås stad på de villkor Eders Kungl. Maj:t ville föreskrifva, samt Stadsfullmäktige redan fattat beslut i öfverensstämmelse med detta förslag, har frågan om inkorporering af Jakobsbergs och därmed jämväl, såsom ock tidigare varit ifrågasatt, af hela S:t Ilians socken i öfrigt ånyo blifvit aktuel.

Ehuru staden som sådan ej har något större intresse af en inkorporering af andra delar af S:t Ilians socken än Jakobsbergs byggnadsområde, så inse Stadsfullmäktige till fullo de svårigheter, som i åtskilliga hänseenden skulle möta vid den sönderbrytning af nämnda kommun, som skulle blifva en följd af endast Jakobsbergs inkorporering med Västerås. Härtill kommer, att S:t Ilians socken

N:o 81. *Ang. inkorporering af St. Ilians socken.*

redan förut är i kyrkligt hänseende förenad med Västerås. Stadsfullmäktige anse därför, att inkorporeringen lämpligen bör omfatta hela kommunen.

Vidare har det såväl från stadens som från landskommunens sida ansetts mera lämpligt, att Eders Kungl. Maj:t bestämmer villkoren för inkorporeringen, än att dessa villkor skulle i förväg blifva föremål för måhända resultatlösa öfverläggningar mellan de båda kommunerna, och inkorporeringsfrågan i följd däraf blifva ytterligare undanskjuten till en oviss framtid.

Under uttalande af önskvärdheten af, att Västerås stads myndigheter måtte lämnas tillfälle att yttra sig öfver de anspråk gent emot staden, som kunna komma att väckas i samband med beredningen af förevarande fråga, få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, att S:t Ilians socken skall med hela dess område i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende införlifvas med Västerås stad, samt att Eders Kungl. Maj:t måtte meddela de villkor och bestämmelser, som skola gälla i fråga om denna inkorporering.»

Västerås den 12 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 82.

Drätselkammarens skrifvelse ang. beredande af nya tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige torde icke vara främmande för det förhållandet, att utrymmena i stadens rådhus i och med det växande kommunala arbetet under de senare åren blifvit allt mera otillräckliga. Drätselkammaren som såväl för egen del som genom de kommunala organ, hvilka sortera under Drätselkammaren eller med hvilka Drätselkammaren har beröring, haft direkt erfarenhet af berörda förhållande, har äfven från Magistraten fått mottaga anmälan om behof af ökade lokaler för Magistratens och Rådstufvurättens samt framförallt kronouppbördskontorets behof. Drätselkammaren har också med anledning häraf sökt utreda möjligheten af att genom till- eller påbyggnad af Rådhuset erhålla de nya lokaler, som för den närmaste tiden kunna anses oundgängligen nödvändiga. Ett i detta hänseende framställdt förslag om tillbyggnad af Rådhuset med en flygel utmed Hamngatan har visserligen ansetts vara rätt tillfredsställande hvad de erhållna lokalernas beskaffenhet och anordning beträffar, men har Drätselkammaren

ändock icke ansett sig kunna framföra förslaget af den anledningen, att tillbyggnaden skulle alldeles fördärfva Rådhusets prydliga och väl proportionerade yttre utseende. Drätselkammaren har därför så småningom kommit till insikt om, att här berörda och en del andra snart aktuella lokalfrågor icke kunna slutgiltigt lösas på annat sätt än genom byggandet af ett nytt rådhus, och har Drätselkammaren äfven vidtagit åtgärder för en första undersökning för beredande af denna, för samhället synnerligen betydelsefulla fråga.

N:o 82. *Ang. beredande af nya tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren.*

Som emellertid en utredning härutinnan tager afsevärd tid och något måste göras omedelbart för anskaffande af nya tjänstelokaler, har Drätselkammaren, i tanke att det till Rådhuset närbelägna s. k. Gaggeska huset, d. v. s. den vid Fiskartorget liggande hufvudbyggnaden å tomten N:o 112 södra kvarteret skulle väl lämpa sig för inrättande därstädes under några år af tjänstelokaler för de kommunala tjänstemän, som för närvarande otvifvelaktigt äro sämst lottade i lokalhänseende, nämligen kronouppbördskassören och stadskamreraren med deras underlydande tjänstemän och biträden, föranstaltat, att nämnda byggnad nu är ledig att tagas i anspråk för berörda ändamål.

Vidare har Drätselkammaren anmodat stadens byggnadschef att uppgöra förslag till erforderliga ändrings- och inredningsarbeten i huset samt beräkna kostnaderna för dessa arbeten. Enligt bifogade skrifvelse från byggnadschefen skulle de af denne föreslagna anordningarne, emot hvilka Drätselkammaren intet har att erinra, draga en kostnad af 8,300 kronor, en kostnad, som Drätselkammaren med hänsyn till behofvet af inredande af nödig toalett, hvilket ej ingår i byggnadschefens förslag, ansett böra höjas till 9,000 kronor.

På grund af det anförda hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte besluta

> att för anordnande af provisoriska tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren i hufvudbyggnaden vid Fiskartorget å tomten N:o 112 södra kvarteret af uttaxerade medel i 1917 års stat anslå ett belopp af förslagsvis 9,000 kronor med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år disponera anslaget.

Västerås den 12 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Med anledning af mig lämnadt uppdrag har jag uppgjordt närslutna förslag till inredande af expeditionslokaler i s. k. »Gaggeska gården». Som rummen äro belägna kan vid uppbörd genomgående passage erhållas vid bägge kontorslägenheterna. Den nya ingången från Fiskartorget har tänkts bildad af en inbyggd trappa, men denna torde om tillstånd därtill kan erhållas, bättre ersättas

N:o 82. *Ang. beredande af nya tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren.*

af en utanför lagd gammaldags träbro. Kostnaden beräknas på nedanstående sätt:

Borttagning af äldre väggar, inläggande af erforderliga förstärkningar m. m.	1,500: —
Anordnande af ny ingång från Fiskartorget	500: —
Korkmattor i expeditionsrummen, 150 m. à 7: —	1,050: —
Div. reparationer af fönsterbågar, beslag m. m., fernissning af golf...	250: —
Målning och tapetsering	1,500: —
Inredande af tvänne brandfria rum eller inköp af ett par större brandfria dokumentskåp	3,000: —
Diverse och oförutsedda kostnader	500: —
Summa Kr.	8,300: —

Västerås den 10 Oktober 1916.

Gösta Smitt.

N:o 83.

Drätselkammarens skrifvelse ang. uppsättande af en urinoar.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med anledning af närlagda framställning från Rektor vid härvarande högre allmänna läroverk och på de skäl, som i framställningen anföras, får Drätselkammaren, under förmälan, att kostnaden för den ifrågasatta urinoaren med uppsättning beräknats till omkring 2,300 kronor samt att Drätselkammaren som plats för urinoaren tänkt sig antingen området mellan läroverkets hufvudbyggnad och Skolgatan eller ock sydöstra hörnet af tomten för läroverkets gymnastikhus, men att Drätselkammaren ansett, att det närmare bestämmandet härutinnan lämpligen bör öfverlåtas åt läroverkets myndigheter, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att af uttaxerade medel i 1917 års stat lämna ett förslagsanslag af 2,300 kronor för anskaffande och uppsättande af en urinoar i närheten af högre allmänna läroverkets hufvudbyggnad, med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år af tillgängliga medel förskottera anslaget.

Västerås den 12 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

N:o 83.
Ang. uppsättande af en urinoar.

Sedan under sommaren 1916 5 st. vattenklosetter och en urinoar, afsedda för läroverkets lärjungar anordnats i ett rum å nedre botten i härvarande högre allmänna läroverks hufvudbyggnad, är det meningen att borttaga den från hygienisk synpunkt synnerligen otillfredsställande urinoar, som finnes uppförd å baksidan af nämnda byggnad.

Då emellertid erfarenheten ger vid handen, att allmänheten i mycket stor utsträckning, särskildt på kvällarna, begagna sig af den på byggnadens baksida befintliga urinoaren och då det är att befara, att byggnadens väggar och läroverkstomten i öfrigt komma att orenas, om urinoaren utan vidare borttages, får jag hemställa, att Drätselkammaren måtte å lämplig plats å läroverksbyggnadens baksida låta uppföra en för allmänheten afsedd urinoar.

Västerås i rektorsämbetet den 11 September 1916.

Harald Wallin.

N:o 84.

Drätselkammarens förslag till yttrande ang. utvidgning af fängelseområdet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 28 nästlidne September till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Magistratens resolution den 23 i samma månad med infordrande af Stadsfullmäktiges yttrande i anledning af underdånig framställning af Kungl. Fångvårdsstyrelsen angående öfverflyttande till fångvårdens disposition af en del af det till Västerås lasarett upplåtna kronojordsområdet, får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta afgifva underdånigt yttrande i ärendet af följande lydelse:

»*Till Konungen.*

Sedan i anledning af nådig remiss den 19 nästlidne September Stadsfullmäktiges yttrande infordrats i anledning af Kungl. Fångvårdsstyrelsens underdåniga framställning angående öfverflyttande till fångvårdens disposition för att sammanläggas med straffängelsets i Västerås tomt af en intill nämnda tomt liggande del af det till Västerås lasarett förut upplåtna kronojordsområdet, få Stadsfullmäktige i underdånighet anföra följande.

Af det område, hvartill Kungl. Fångvårdsstyrelsen nu önskar erhålla dispositionsrätt, är det endast den del, som ligger öster om fängelsets område, som af lasarettsdirektionen upplåtits till staden för planering och ordnande. Denna den ojämförligt större delen af området utgjorde före stadens omhändertagande af densamma af mycket lågt liggande och synnerligen vattensjuk mark, som var beväxt med täta bestånd af korgvide; däraf namnet Pilodlingen. Staden, som tidigare, efter öfverenskommelse med lasarettsdirektionen, på stadens och direk-

N:o 84.
Ang. utvidgning af fängelseområdet.

tionens gemensamma bekostnad, låtit på ett mycket ändamålsenligt sätt igenfylla och ordna området mellan Pilodlingen och Svartån samt förse detta med kaj mot ån, ansåg det högeligen önskvärdt, att äfven Pilodlingen blef på ett tillfredsställande sätt ordnad, samt anhöll därför hos lasarettsdirektionen om tillåtelse att få disponera området i ändamål att efter påfyllnad af detsamma där anordna en för allmänheten tillgänglig öppen plantering.

Platsen är icke, såsom Kungl. Fångvårdsstyrelsen uppgifver, afsides belägen och svåröfvervakad. Tvärtom råder å den utmed järnvägen anlagda vägen och äfven å den gångväg, som redan finnes i den s. k. Parkgatan eller Parkvägen norr om fängelsets område, en synnerligen liflig gångtrafik, och sedan Parkvägen blifvit utlagd enligt stadsplanen och förbundits med en planerad ny bro öfver Svartån, kommer helt visst äfven en liflig körtrafik och måhända i en framtid äfven spårvägstrafik att uppstå å denna trafikled.

Om ifrågavarande plats tidigare varit tillhåll för en del löst folk, så är detta dock icke numera fallet, sedan pilbestånden aflägsnats. Stadens arbeten för platsens ordnande hade nämligen vid den tid, då det blef bekant, att densamma måhända skulle komma att läggas till fängelsets område, fortskridit så långt, att platsen blifvit torrlagd, utfylld och planerad till erforderlig höjd.

Det har icke kunnat undgå att väcka särskild uppmärksamhet, att först sedan genom stadens åtgöranden platsen börjat antaga ett mera tilltalande utseende, densamma befunnits behöflig för utvidgning af fängelseområdet, medan därförinnan icke någon önskan i denna riktning försports. Hade stadens myndigheter haft anledning förmoda, att platsen så snart, som nu synes blifva fallet, om Kungl. Fångvårdsstyrelsens framställning vinner nådigt bifall, skulle komma att gå staden ur händerna, hade gifvetvis inga kostnader blifvit af staden nedlagda på platsens ordnande och den fyllning, som nu upplagts därstädes, blifvit förd till andra platser, där staden haft direkt nytta af densamma.

Värdet af de arbeten, staden nedlagt på ordnandet af ifrågavarande plats, torde lågt räknadt kunna uppskattas till 2,000 kronor, och anse Stadsfullmäktige rättvist, att detta belopp, som besparats statsverket, erlägges till staden, i händelse platsen kommer att tilläggas fängelseområdet.

Som emellertid, därest den del af det nu ifrågavarande området B—G—H—I—D—C—B, som ligger norr om fängelsets nuvarande område och mellan detta och den nya trafikleden — således områdets västliga smala del, till hvilken staden ej haft dispositionsrätt — tillägges fängelseområdet, hvaremot Stadsfullmäktige gifvetvis icke hafva något att erinra, fängelseområdet kommer att gränsa omedelbart intill den nya trafikleden och äfven enligt Stadsfullmäktiges förmenande erbjuda fullt tillräckligt utrymme för uppförande af bostäder för bevakningspersonalen, synes det Stadsfullmäktige, som om Kungl. Fångvårdsstyrelsen borde kunna afstå från sin önskan att förvärfva områdets östra del, motsvarande den förra »Pilodlingen» och låta staden fortsätta att ordna denna på ett tilltalande sätt.

I hvarje fall vilja Stadsfullmäktige uttala önskvärdheten af, att, om jämväl denna östra del kommer att tilläggas fängelseområdet, och förses med inhägnad, inhägnaden endast kommer att utgöras af ett lätt staket. Ifrågavarande trakt är nämligen såsom ofvan nämnts mycket lifligt trafikerad och då omgifningarne på flere sidor om fängelset äro synnerligen vackra — Stadsfullmäktige erinra om slottsparken och slottsträdgården, planteringarne inom lasarettets stora och starkt

N:o 84.
Ang. utvidgning af fängelseområdet.

kuperade område samt Stallhagsparken — är det synnerligen önskvärdt, att traktens utseende, för hvilket fängelset med dess höga plank gifvetvis icke är någon prydnad, icke än mer försämras genom ytterligare anläggningar af liknande slag.

I sammanhang härmed tillåta sig Stadsfullmäktige omförmäla ett önskemål, som rätt allmänt förefinnes här i staden, nämligen att straffängelset måtte om möjligt förläggas till annan plats i eller i närheten af staden.

Sammanfattande det ofvan anförda få Stadsfullmäktige förklara:

att Stadsfullmäktige icke hafva något att erinra emot att den västra smalare delen af det ifrågavarande området tillägges fängelsets tomt,

att Stadsfullmäktige väl ej kunna motsätta sig, att jämväl den öfriga delen af området disponeras för fångvården, men finna detta mindre nödvändigt med hänsyn till de skäl Kungl. Fångvårdsstyrelsen anfört samt anse det synnerligen önskvärdt, om staden finge fortfarande disponera denna plats,

samt att därest sist berörda del af området likväl kommer att ingå i fängelsets tomt, Stadsfullmäktige vilja framhålla billigheten af, att staden erhåller ersättning för de å platsen genom stadens försorg utförda arbetena med ett skäligt belopp af 2,000 kronor, äfvensom önskvärdheten af, att platsen måtte ordnas och inhägnas på ett med hänsyn till de vackra yttre omgifningarne tilltalande sätt.»

Västerås den 12 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Kungl. Maj:ts nådiga vilja är, att Dess befallningshafvande i Västmanlands län låter i detta ärende höra Stadsfullmäktige i Västerås samt med det af dem afgifna yttrandet äfvensom det förnyade egna utlåtande, hvartill samma yttrande kan föranleda, till Kungl. Maj:t inkommer.

Stockholm den 19 September 1916.

På nådigste befallning:

Sven Hagströmer.

Till Konungen.

Enligt fastställd stadsplan för staden Västerås kommer det till straffängelset därstädes hörande området, å närslutna kartskiss utmärkt med bokstäfverna A—C—D—F—A att minskas med figuren A—B—G1—H1—A, som till största delen skall utläggas till gata. Å andra sidan af fängelset ligger en tomtdel B—G—H—I—D—C—B, som för närvarande disponeras af länslasarettet, hvilket ej därför har någon användning, hvarför detsamma på senare tiden åt staden och enskilda upplåtits till afstjälpningsplats för vid byggen och gatuarbeten uppkommet affall. Denna tomtdel, som tillhör slottsjorden, således Kronan, lärer staden önska planera och ordna såsom öppen plats. Fängelset skulle då komma emellan denna, som är afsides belägen och svåröfvervakad, å ena, samt en stor trafikgata å andra

N:o 84.
Ang. utvidgning af fängelseområdet.

sidan, alltså i ett mycket ogynnsamt läge ur fångvårdssynpunkt, helst fängelsets område i sig självt är trångt och blifvit ytterligare kringskuret af stadsplanen.

Då fängelset dessutom nödvändigt behöfver komma fram till den nya gatan vid dess ingångssida, som nu är skild från gatan af denna tomtdel, och dessutom är angeläget, att tjänlig plats afsättes för bevakningsbostäder, hvilka ej lämpligen kunna förläggas å dess nuvarande inskränkta och starkt kuperade område, skulle det för fångvården vara synnerligen förmånligt att få dispositionsrätten öfver sagda område B—G—H—I—D—C—B på sig öfverlåten.

I anledning häraf har Fångvårdsstyrelsen hänvändt sig till direktionen öfver länslasarettet i Västerås med förfrågan, huruvida direktionen hade något att erinra mot ifrågavarande områdes öfvertagande af fångvården. Till svar härå har direktionen öfverlämnat tvänne protokollsutdrag, det ena för den 30 december 1914 och det andra för den 1 maj 1916, hvaraf inhämtas, att direktionen, som sagda den 30 December medgifvit, att staden Västerås tills vidare afgiftsfritt finge för platsens ordnande på ett mera tilltalande sätt disponera det hufvudsakligaste af ifrågavarande område, på sätt framgår af protokollsutdraget för den 1 Maj 1916, icke har något emot att området öfvertages af fångvården, därvid direktionen dock uttalat, att, som platsen är sumpig och en del af året utgör tillhåll för löst folk, direktionen ansåge det alldeles nödvändigt icke minst ur ordnings- eller sanitär synpunkt, att Fångvårdsstyrelsen ofördröjligen och utan afvaktan af ärendets fortsatta slutbehandling läte fullfölja det af staden påbörjade ordnandet af platsen.

Fångvårdsstyrelsen har jämväl inhämtat Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Västmanlads län utlåtande i ärendet, hvilket härmed i afskrift bilägges. bilägges.

De arbeten, som staden utfört å området i fråga, torde inskränka sig till i hufvudsak påfyllning af området, hvilket skett på så sätt, att området användts till tipplats Därest staden fortsatte med sina arbeten å samma område skulle detta sannolikt blifva ur sanitär synpunkt tillfredsställande ordnadt. Däremot skulle området, ombildadt till plantering, på grund af sitt läge bakom slottet och länsträdgården men i närheten af en blifvande stråkväg, lätt kunna blifva en uppehållsplats för en del löst folk till stort men för fängelset. Redan för att kunna isolera fängelseområdet torde därför tillräckliga skäl föreligga för det ifrågavarande under lasarettsdirektionen lydande områdets öfverflyttande till fångvården. Sedan med nästa år den nya verkställighetslagen trädt i kraft, torde det blifva möjligt för fångvården att med användande af fångar utom fängelsemurarna fullfölja områdets ordnande på ett äfven för staden önskvärdt och tillfredsställande sätt. Såsom ofvan nämnts är ock området för fångvården af vikt för att framdeles kunna åt fängelsets bevakningspersonal anordna bostäder, hvaraf behofvet gör sig allt mera gällande.

På grund häraf får Fångvårdsstyrelsen i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder träffa föranstaltande därom att dispositionsrätten till det å närslutna skiss med bokstäfverna B—G—H—I—D—C—B utmärkta området måtte blifva öfverflyttad på fångvården.

Stockholm den 15 Augusti 1916.

Underdånigst

N. Sandell. ***Viktor Almquist.*** **K. A. Lindström.**

J. v. Dardel.

Afskrift.

Till Kungl. Fångvårdsstyrelsen.

N:o 84.
Ang. utvidgning af fängelseområdet.

Sedan genom remiss af den 24 Maj 1916 härvarande länsstyrelses yttrande infordrats med anledning af ifrågasatt öfverlämnande till Kungl. Fångvårdsstyrelsen av ett å en remisshandlingarna vidfogad kartskiss närmare utmärkt, med litt. B—G—H—I—D—C—B betecknad ägofigur af Slottsjorden i och för denna ägofigurs förläggning till Västerås straffängelses område, får Konungens befallningshafvande anföra följande.

Såsom lasarettsdirektionen i sitt handlingarna vidfogade protokollsutdrag framhållit, är det såväl ur ordnings- som sanitär synpunkt angeläget, att platsens planering och ordnande ju förr dess hellre fortsättes och fullbordas. Betydande arbeten äro i sådant syfte redan genom Västerås stads ingripande utförda, men afsevärda arbeten återstå emellertid ännu, arbeten, som tydligtvis staden icke kommer att bekosta under annan förutsättning, än att staden har grundad anledning att antaga, att området åtminstone för en afsevärd tid framåt icke kommer att af staten tagas i anspråk för fängelsets eller annat allmänt ändamål samt att området därintill får af staden, på sätt denna vid arbetenas påbörjande afsett, disponeras såsom en öppen för allmänheten tillgänglig plantering. Att området skulle planeras såsom park har aldrig varit ifrågasatt.

Därest staden, såsom man under ofvan nämnd förutsättning finge hoppas, komme att fullfölja de påbörjade arbetena för områdets planerande, blefve säkerligen förhållandena såväl ur sanitär som ordningssynpunkt ordnade på ett ej mindre för samhället än äfven för fängelset fullt tillfredsställande sätt, hvadan af sådana hänsyn någon anledning icke borde föreligga för staten att taga hand om området ifråga, helst kostnaderna härvid, särskildt vid arbetenas utförande genom staten, antagligen blefve rätt afsevärda.

Annorlunda åter ställer sig förhållandet, om området kan finnas lämpadt för och behöfligt såsom tomtplats för bevakningsbostäder för fängelsepersonalen, i hvilket fall det tydligen ligger nära till hands, att området härför af staten tages i anspråk. Då emellertid, såsom redan förut antydts, platsen särskildt med hänsyn till sin belägenhet snarast möjligt bör försättas i ordnadt och värdigt skick och några vidare åtgärder från stadens sida i sådant syfte nu icke torde kunna påräknas, innan visshet i frågan om områdets framtida disposition vinnes, så vore enligt Konungens befallningshafvandes förmenande önskvärdt, om denna fråga så snart som möjligt kunde blifva utredd och afgjord.

Västerås slott i landskansliet den 15 Juni 1916.

Claës Wersäll.

Wilhelm Lange.

Rätt afskrifvet; betygar

Ex officio
J. v. Dardel.

Afskrift.

Utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde med Direktionen för länslasarettet i Västerås den 1 Maj 1916.

§ 7.

N:o 84. *Ang. utvidgning af fängelseområdet.*

Från Kungl. Fångvårdsstyrelsen hade genom skrifvelse den 14 Mars 1916 inkommit förfrågan huruvida från Direktionens sida hinder mötte för öfverlämnande till fångvårdens disposition af ett jordområde, hvars gränser utmärkts å en vid skrifvelsen fogad kartskiss med bokstäfverna B—G—H—I—D—C—B och som befunnits utgöra all den till lasarettet upplåtna mark, som, från fängelseområdets västra gräns räknadt, ligger söder om den i nya stadsplanen utmärkta Parkvägen och hvilken mark till väsentligaste delen nu, jämlikt Direktionens protokoll den 30 December 1914, tillfälligt disponeras af Drätselkammaren i Västerås för afröjning och planering.

Direktionen, som i ärendet konfererat med Drätselkammaren och därvid inhämtat att Drätselkammaren i anledning af den ifrågasatta öfverlåtelsen komme att afbryta planeringen och ordnandet af platsen, beslöt, i anledning af hvad sålunda förekommit, meddela Kungl. Fångvårdsstyrelsen att Direktionen för sin del icke har något att erinra mot bifall till en eventuell ansökning om ifrågavarande marks öfverlämnande till fångvårdens disposition; men som platsen är sumpig och en del af året utgör tillhåll för löst folk, anser Direktionen det alldeles nödvändigt, icke minst ur ordnings- och sanitär synpunkt, att Kungl. Fångvårdsstyrelsen ofördröjligen och utan afvaktan af ärendets formella slutbehandling låter fullfölja det af Drätselkammaren påbörjade ordnandet af platsen.

Som ofvan

E. Ahlin.

Just. d. 18/5 1916.

John Karlsson.

Rätt utdraget, betygar ex officio:

E. Ahlin.

Vidimeras; ex officio

M. Rosin.

t. f. registrator.

Afskrift.

Utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde med Direktionen för länslasarettet i Västerås den 30 december 1914.

§ 9.

I skrifvelse den 9 sistlidne Oktober hade Drätselkammaren i Västerås, med framhållande af önskvärdheten af att platsen närmast intill stängslet emellan fängelset och Svartån ordnades mera tilltalande, hemställt, huruvida staden tills vi-

dare afgiftsfritt kunde få disponera ifrågavarande plats för vidtagande af åtgärder i berörda syfte.

N:o 84. *Ang. utvidgning af fängelseområdet.*

Direktionen fann skäligt bifalla Drätselkammarens framställning på så sätt, att staden tills vidare afgiftsfritt får i angifna syftet disponera den s. k. pilodlingen, som gränsar i nordost till lasarettets gamla väg till Svartån, i söder till promenaden utefter järnvägen och i väster till fängelsets område, med villkor att åverkan å eller ändring af de i nämnda väg nedlagda afloppsledningarna icke få af staden företagas.

Som ofvan

Erik Ahlin.

Justerat den 11/2 1915.

Claës Wersäll.

Rätt utdraget, betygar ex officio:

E. Ahlin.

Vidimeras; ex officio

M. Rosin.
t. f. registrator.

N:o 85.

Drätselkammarens utlåtande ang. inköp af kronohemmanet Vallby N:o 4.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 28 nästlidne September till Drätselkammaren för utlåtande remitterat ett af vice häradshöfdingen G. Enhörning vid behandlingen af frågan om afsättande af plats för ny kyrkogård väckt förslag om inköp för stadens räkning af kronohemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken.

Med anledning häraf får Drätselkammaren anföra följande:

Ehuru det icke är säkert, att stadens blifvande kyrkogård, under förutsättning af egendomens förvärfvande, kommer att förläggas till den undersökta platsen inom egendomen, så är det likväl enligt Drätselkammarens förmenande fördelaktigt, att vid kyrkogårdsfrågans afgörande det hinder, som ligger däri, att marken äges af annan än staden, är aflägsnadt, för den händelse Stadsfullmäktiges val af plats skulle falla på Vallbyområdet. Men äfven om det icke skulle finnas lämpligt att utföra kyrkogårdsanläggningen därstädes, så synas en del andra skäl finnas för ett förvärf af ifrågavarande egendom. Den gränsar med det synnerligen vackra tallskogsområdet Trumslagareskogen omedelbart intill staden; och såväl nämnda skog som ock egendomens öfriga intill Jakobsberg liggande skogsmark äro omtyckta tillflyktsorter vid promenader och andra utflykter, hvarför

N:o 85. *Ang. inköp af kronohemmanet Vallby N:o 4.*

dessa skogstrakter synas böra för bevarande af den skönhet och det behag de skänka åt denna del af stadens omgifningar blifva föremål för särskild omvårdnad. Af dessa skäl och då staden, som åt öfriga håll försett sig med afsevärda jordområden för att bättre kunna ombesörja och leda sin utvidgning, men åt den sida, där Vallby ligger, hittills icke gjort något jordförvärf, får Drätselkammaren tillstyrka ett inköp ef egendomen Vallby samt på grund däraf föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta att i ärendet till Kungl. Maj:t aflåta en skrifvelse af följande lydelse:

»*Till Konungen.*

Västerås stad står för närvarande inför uppgiften att anlägga en ny kyrkogård. Platsen för densamma är ännu icke bestämd, hufvudsakligen af den anledningen att något tillräckligt närbeläget område med afgjordt lämpliga betingelser för ifrågavarande ändamål icke finnes. Bland de platser som blifvit undersökta och som särskildt i estetiskt afseende vunnit synnerligt beaktande, är en del af hemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken. Utom det, att å detta område skulle kunna erhållas en utomordentligt vacker kyrkogård, kan densamma därstädes, bättre än på öfriga undersökta platser, erhålla ett afskildt och ostördt läge och detta oaktadt området är det till stadens centrala delar mest närbelägna af de undersökta platserna.

Stadsfullmäktige hafva funnit det för kyrkogårdsfrågans lyckliga lösning fördelaktigt, särskildt som staden för frågans beredande och kyrkogårdens iordningsställande förfogar öfver helt kort tid, att staden är ägare till alla de områden, som kunna komma ifråga vid val af plats. Detta är förhållandet med samtliga de öfriga områden, som äro föremål för utredning, men däremot icke beträffande det föreslagna s. k. Vallbyområdet, som på sätt ofvan nämnts tillhör kronan.

Nämnda förhållande har framstått såsom ett viktigt skäl för staden att söka förvärfva berörda kronohemman. Men staden har därjämte andra skäl att önska sig ett förvärf af denna egendom. Icke så att staden behöfver den för att bereda sig någon ekonomisk fördel. Byggnadsverksamheten synes icke tendera att utbreda sig åt det håll där Vallby ligger. Och för industriella anläggningar lämpar sig denna trakt mycket litet, då den ligger synnerligen olämpligt för att förses med för dylika anläggningar nödiga kommunikationsförbindelser. Det är utom sambandet med kyrkogårdsfrågan hufvudsakligen ett naturskyddssyfte, som förestafvar stadens önskan att få förvärfva ifrågavarande egendom. Den del af egendomen, som ligger närmast staden utgöres af ett utomordentligt vackert och för hela trakten omkring karaktäristiskt på en hög bergås intill Svartån befintligt gammalt furubestånd, kalladt Trumslagarskogen. Detta skogsområde utgör därjämte en mycket omtyckt och lifligt besökt promenadplats. Det är gifvetvis för dem, som äro måna om tillvaratagandet af de skönhetsvärden, som finnas inom staden och dess omgifningar, af särskildt intresse att icke genom afverkning eller eljes denna skogstrakts betydelse i berörda afseende går förlorad.

Äfven det andra till egendomen hörande skogsområdet, som ligger nära intill det tätt bebyggda förstadssamhället Jakobsberg, hvars inkorporering med staden är starkt ifrågasatt, är en mycket anlitad tillflyktsort för stadsbor och bebyggare inom Jakobsberg vid utflykter i det gröna. Äfven om här icke skogen såsom sådan är så vacker som Trumslagarskogen och ej heller på grund af sitt läge är i samma grad som denna ägnad att gifva karaktär åt omgifningarne, finnes dock

N:o 85.
Ang. inköp af kronohemmanet Vallby N:o 4.

skäl att söka bevara äfven denna skogstrakt i sitt naturliga tillstånd och särskildt är det af vikt ur naturskyddssynpunkt, att de väldiga anhopningarne af stora mosshöljda moränblock, som här finnas, få lämnas orubbade.

Det är jämväl för att kunna tillvarataga och skydda dessa och andra — en ekbeväxt kulle invid Svartån som hotas af fördärf genom grustägt, må särskildt nämnas — naturvärden i stadens omedelbara närhet, som staden önskar förvärfva egendomen.

För att underlätta förvärfvet har staden, på sätt af närlagda handling framgår, förskaffat sig arrendatorns utfästelse att afstå från arrendet af egendomen i händelse densamma förvärfvas af staden.

På grund af det ofvan anförda få Stadsfullmäktige i Västerås härmed i underdånighet hemställa, att Västerås stad måtte få af Kungl. Maj:t och Kronan inköpa kronohemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken af Västmanlands län mot en köpeskilling, som bestämmes genom expropriationsförfarande eller på annat sätt, som statsmakterna behagade bestämma.»

Västerås den 12 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

För den händelse Västerås stad skulle före utgången af min arrendetid förvärfva kronohemmanet Vallby N:o 4 i S:t Ilians socken, 9/16 mantal, så förklarar jag mig villig genast afstå från arrenderätten till staden mot en ersättning i ett för allt af femtusen (5,000) kronor, inklusive höstsådd, plöjning och dylikt; och svarar jag då själf för husrötebrist enligt senaste ekonomiska besiktning, hvilken skall gälla för staden som tillträdessyn. I öfrigt lämnas allt i befintligt skick.

Vallby den 4 September 1916.

Gustaf Petterson,
Arrendator af Vallby N:o 4.

Bevittnas af:
Theofil Öberg.

N:o 85.
Ang. inköp af kronohemmanet Vallby N:o 4.

Utdrag

ur beskrifning till kartan öfver

Tuhundra härad.

Upprättad i Rikets allmänna kartverk år 1909.

S:T. ILIANS SOCKEN.

Hmemans och lägenheters						Antal af å hemman. befintliga		Ägovidd i hektar										Antal ställen, hvarå, ägorna äro belägna	Året, då skifte blifvit fastställdt samt ägomätningsändamål	Särskilda anteckningar
oförmedlade mantal	nuvarande mantal o. natur			Nummer	Namn m. m.	bebyggda brukningsdelar	bebyggda lägenheter	Byggnadstomter och trädgårdar	Åker och annan odlad jord	Naturlig äng	Mossar och kärr	Skogsmark (hagmarker inberäknade)	Kala berg och dylika impedimenter	Vägar	Summa land	Sjöar och vattendrag	Totalsumma			
	krono	skatte	frälse																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
9/16	9/16	—	—	4	Vallby, kronodomän	1	2	0.5	21.2	0.6	2.4	37.0	0.2	0.4	62.3	1.7	64.0	2	1843. l. s.	Trädgård är med 0.1 har inräknad i kol. 9

Rätt utdraget, äfvensom att enligt uppgift från Landskontoret i Västerås egendomen är taxerad till 15,700 kronor, nuvarande arrendeperiod utgår den 14 Mars 1921 och årliga arrendet utgör 580 kronor; betygar

Västerås stads ombudsmannaexpedition den 5 Sept. 1916.

Theofil Öberg.

N:o 86.

Drätselkammarens och Hamnstyrelsens yttranden ang. frågor i samband med Södertelje kanals ombyggnad.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 31 sistlidne Augusti till Hamnstyrelsen och Drätselkammaren för utlåtande remitterat en genom Magistratens resolution den 7 i samma månad till Stadsfullmäktige öfverlämnad skrifvelse från Kungl. Vattenfallsstyrelsen till Magistraten med förfrågan dels om möjligheten att framdeles i eller invid Västerås anlägga kajer för fartyg med större djupgående än 5,5 meter, dels om hvilka åtgärder staden ämnade vidtaga för att upparbeta trafiken öfver sin hamn, sedan Södertällje kanal blifvit utvidgad, samt Hamnstyrelsen till Drätselkammaren öfverlämnat afgifvet yttrande till Stadsfullmäktige i ärendet af den 6 innevarande Oktober, får Drätselkammaren i likhet med Hamnstyrelsen hemställa, att Stadsfullmäktige måtte såsom eget utlåtande åberopa Hamnstyrelsens berörda yttrande.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom remiss den 31 Augusti innevarande år hafva Stadsfullmäktige till Hamnstyrelsen för yttrande remitterat en genom Magistratens resolution den 7 samma Augusti till Stadsfullmäktige öfverlämnad förfrågan från Kungl. Vattenfallsstyrelsen dels angående möjligheten att inom härvarande hamnområde eller i dess närhet anläggna kajer för fartyg med större djupgående än 5,5 meter, dels ock angående hvilka åtgärder, staden framdeles ämnade vidtaga för att upparbeta trafiken öfver stadens hamn.

Hvad första punkten angår, hänvisar Hamnstyrelsen till bilagda karta med därå inlagda djupsiffror för stadens hamnområde och en del af västra Västerås-fjärden, hvaraf framgår, att det största djupet på relativt kort afstånd från strand eller å omkring 200 meter är till finnandes utanför egendomen Carlsbergs strandområde i västra delen af fjärden. Utan allt för stora svårigheter kan sålunda här utanför utbyggas och till fast botten nedföras kajer för fartyg med ett djupgående af ända till 7,5 meter.

Vidkommande andra punkten i Kungl. Styrelsens förfrågan torde kunna hänvisas därtill att staden redan åtagit sig att bygga kajer för 5,5 meter djupgående fartyg samt inköpt ofvannämnda egendom, för hvilket förvärf bland annat åberopats de för hamnbyggnader fördelaktiga djupförhållandena utanför egendomens

N:o 86. *Ang. frågor i samband med Södertelje kanals ombyggn.*

strandområde. Någon svårighet att få en blifvande djuphamn härstädes förbunden med järnväg föreligger ej heller.

Dessa äro några af de åtgärder, som från stadens sida vidtagits med tanke på en blifvande hamnutvidgning. En annan är stadens sträfvan att få bekvämare järnvägsförbindelser med länets bergslagsområde. Kommer den ifrågasatta järnvägen Västerås—Krylbo till stånd — begäran om koncession härå är ingifven till Kungl. Maj:t — blir Västerås hamn utan tvifvel en viktig utskeppningshamn för tyngre varor såsom järn, malm och dylikt.

Hamnstyrelsens åsikt är således, att, om Södertälje kanal blir utbyggd till de mått, som angifvits uti Kungl. Styrelsens skrifvelse, Västerås stad i anslutning till redan vidtagna och här ofvan berörda åtgärder skall söka att i största möjliga utsträckning tillgodogöra sig den trafik, som härigenom möjliggöres öfver sin hamn och därför vidtaga erforderliga hamnutvidgningar.

I samband med besvarande af den gjorda förfrågan och såsom en viktig faktor att beakta vid utförande af blifvande hamnutbyggnad samt utnyttjande ef föreliggande och blifvande trafikmöjligheter begagnar Hamnstyrelsen tillfället att beröra frågan om vattenståndets reglering i Mälaren. En sådan reglering torde kunna genomföras i samband med utbyggandet af Södertälje kanal och denna reglerings nödvändighet har kraftigt påvisats af de erfarenheter, som gjorts under innevarande år. Den nuvarande stora variationen i vattenståndet, hvilken hvad Västerås stad angår kan uppgå ända till en och en half meter, förorsakar stora olägenheter, hvarjämte densamma ansenligt fördyrar blifvande hamnutvidgning. Hamnstyrelsen vill därför redan nu med tanke härpå fästa vederbörande myndigheters uppmärksamhet på denna fråga att upptagas till behandling och bringas till definitiv lösning i samband med den ifrågasatta kanalutbyggnaden.

Hamnstyrelsen får slutligen hemställa, att Stadsfullmäktige ville såsom eget utlåtande åberopa detta Hamnstyrelsens yttrande.

Västerås den 6 Oktober 1916.

På Hamnstyrelsens vägnar:

Gustaf Andersson.

Ragnar Tenow.

Till Magistraten i Västerås.

Resolution.

Remitteras till Stadsfullmäktige, som ville efter Hamnstyrelsens och Drätselkammarens hörande hit inkomma med häri infordrade uppgifter.

Västerås Rådhus den 7 Augusti 1916.

På Magistratens vägnar:

Victor Åsberg.

H. Cronholm.

N:o 86.
Ang. frågor i sambaud med Södertelje kanals ombyggn.

Sedan årets Riksdag under vissa villkor beslutat, att Södertälje kanal skall ombyggas till större mått med ett seglationsdjup af 5,5 m., men lämnat öppen frågan om de definitiva slussdimensionerna, ämnar Vattenfallsstyrelsen ingå till Kungl. Maj:t med förnyad utredning härom.

För frågans bedömande anhåller Vattenfallsstyrelsen härmed att Magistraten ville införskaffa uppgifter

dels om möjligheten att framdeles i eller invid Västerås anlägga kajer för fartyg med större djupgående än 5,5 m.;

dels om hvilka åtgärder staden ämnar vidtaga för att upparbeta trafiken öfver sin hamn, sedan Södertälje kanal blifvit utvidgad.

Stockholm den 4 Aug. 1916.

F. Vilh. Hansen.

M. Munck af Rosenschöld.

N:o 87.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till inventarier i Stadshotellet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 1 Oktober 1917 upphör det mellan staden och källarmästaren E. Hentzell på 10 år upprättade kontraktet angående förhyrning af restaurant- och hotellafdelningarne i stadshotellet att gälla utan föregående uppsägning.

Det är gifvetvis nödvändigt, att åtgärder i god tid vidtagas för förnyadt uthyrande af ifrågavarande lokaler efter nu gällande hyrestids utgång, vare sig nytt kontrakt skall tecknas med den nuvarande innehafvaren eller med annan person. Därvid torde emellertid vara att beakta, att så lång hyrestid som 10 år hädanefter icke torde kunna ifrågakomma. Å ena sidan torde det vara fördelaktigt för staden att icke behöfva under så lång tid vara bunden vid en hyresgäst och å andra sidan torde det knappast vara möjligt att finna en hyresspekulant, som under nuvarande ovissa förhållanden i fråga om utskänkningsrättighetens fortsatta utöfvande vill binda sig vid en hög hyressumma för en lång följd af år.

Denna sistberörda omständighet gör äfven, att det kan blifva svårt att finna någon hyresgäst, som för den korta tiden af exempelvis tre år kan vara sinnad att förse de förhyrda lokalerna med nödiga möbler. De nuvarande möblerna tillhöra nämligen icke staden utan källaremästaren Hentzell.

På grund häraf kan det komma att visa sig nödvändigt, för att erhålla en lämplig hyresgäst, att staden anskaffar erforderlig möbeluppsättning för de uthyrda lokalerna och låter denna ingå i uthyrningen, gifvetvis mot beräknande af tillräckligt tillägg i hyresbeloppet för täckande af ränta och amortering å anskaffningskostnaden. Ehuru det sålunda icke på förhand kan bestämdt förutses, huruvida en dylik anskaffning blir nödvändig eller icke, har Drätselkammaren funnit det nödvändigt, att vid underhandlingar med blifvande spekulanter, hvaraf flera redan anmält sig, kunna räkna med, att Drätselkammaren har rättighet, att på

N:o 87.
Ang. anslag till inventarier i Stadshotellet.

stadens bekostnad anskaffa de erforderliga möblerna. Kostnaden för den uppsättning, hvarom här är fråga, har Drätselkammaren beräknat till förslagsvis 30,000 kronor.

På grund af det anförda får Drätselkammaren sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta

att af uttaxerade medel i 1917 års stat ställa till Drätselkammarens förfogande ett förslagsanslag å 30,000 kronor att, för den händelse Drätselkammaren finner sådant behöfligt, användas till anskaffning af möbler och dylika inventarier i hotell- och restaurantafdelningarne i stadshotellet.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 88.

Drätselkammarens yttrande ang. anslag till Nykterhetsnämnden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda framställning från stadens nykterhetsnämnd om ett anslag å förslagsvis 300 kronor för bestridande af de utgifter, som äro erforderliga för bedrifvande af nämndens verksamhet, särskildt vid densammas början, får Drätselkammaren för sin del tillstyrka, att Stadsfullmäktige måtte af innevarande års förslagsanslag bevilja Nykterhetsnämnden det begärda anslaget.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 20 December sistlidet år tillsatt en nykterhetsnämnd för staden så har denna nämnd numera trädt i verksamhet med hufvudsaklig uppgift att fullgöra de åligganden, som enligt lag om behandling af alkoholister den 30 Juni 1913 åligga sådan nämnd.

Då åtskilliga utgifter blifva förenade med nämndens verksamhet, såsom för annonsering, för anskaffande af blanketter och handböcker och äfven de förundersökningar angående alkoholisters personliga förhållanden, som det tillkommer

N:o 88.
Ang. anslag till Nykterhetsnämnden.

nämnden att föranstalta, komma att draga kostnader, har nämnden ansett ett anslag att möta nämnda utgifter böra af Stadsfullmäktige anvisas och får därför Nämnden hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte till Nämndens förfogande ställa ett förslagsanslag å 300 kronor att utgå, på sätt Drätselkammaren behagade föreslå.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Nykterhetsnämndens vägnar:

Gunnar Fjellander.

Ragnar Tenow.

N:o 89.

Drätselkammarens yttrande ang. utvidgning af gasverket.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen har anhållit, att Drätselkammaren ville, med bifogande af eget yttrande, till Stadsfullmäktige öfverlämna närlagda skriftliga framställning från styrelsen af den 14 innevarande Oktober angående tillbyggnad af gasverkets retorthus samt uppförande af en gasugn.

Med anledning häraf får Drätselkammaren till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlämna berörda framställning samt därvid för egen del på de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört tillstyrka densamma och sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

dels för tillbyggnad af gasverkets retorthus och uppförande därstädes af en ny retortugn af gasverkets vinstmedel under åren 1916—1920 anvisa ett förslagsanslag af 22,500 kronor,

dels ock medgifva Vatten- och Gasverksstyrelsen rätt att för berörda tillbyggnad använda 125 kvm. af gamla varmbadhusets förra tomt.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Såsom Vatten- och Gasverksstyrelsen i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 23 Maj 1913 rörande plats för nytt gasverk och erforderliga utvidgningar i det nuvarande omnämnde, blefve det erforderligt att 1916 eller 1917 uppföra ännu

N:o 89. *Ang. utvidgning af gasverket.*

en ugn i nuvarande verket. Detta är för närvarande utrustadt med 4 st. ugnar med tillsammans 27 retorter, hvaraf 2 st., tillhörande ugnen N:r 3, på grund af ugnens långa drifttid numera äro odugliga. Gaskonsumtionen fordrar att samtliga ugnar hållas i drift, men behöfde ugnen N:r 3 i och för reparation afställas, hvilket emellertid af anförda skäl icke låter sig göra. Ny ugn måste därför fortast möjligt anskaffas. Plats för denna kan beredas genom att tillbygga retorthuset åt väster. Tillbyggnaden kommer inom norra delen af gamla varmbadhusets tomt. Ett till gamla varmbadhuset hörande, af dålig beskaffenhet varande uthus, uppfördt af bräder, måste för beredande af plats för retorthuset flyttas, men kan detsamma placeras på motsatta sidan af tomten.

Enär denna tillbyggnad är att anse såsom provisorisk, skulle densamma ske på enklaste sätt, hvarjämte kostnaden, som för hus och ugn är beräknad till 22,500 kronor, bör utgå af vinstmedel från verket och fördelas på åren 1916—1920. På grund af att platsen för gasverket numera är synnerligen trång, särskildt med afseende på utrymmen för kol och koks, har Styrelsen nämligen för afsikt att så snart förslag till nytt gasverk utarbetats framlägga dylikt för Stadsfullmäktige.

Under åberopade af det här anförda hemställer Styrelsen, att Stadsfullmäktige

dels ville besluta att af varmbadhusets tomt får användas för ifrågavarande tillbyggnad erforderligt utrymme, 125 kvm.,

dels ville för densamma jämte ugn lämna ett anslag af 22,500 kronor att på sätt Styrelsen föreslagit utgå af vinstmedel från verket.

Västerås den 14 Oktober 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

K. J. Karlsson.

Gerh. Gustafsson.

N:o 90.

Drätselkammarens yttrande ang. anslag till mätare.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Vatten- och Gasverksstyrelsen anhållit, att Drätselkammaren ville med eget yttrande till Stadsfullmäktige befordra närlagda framställning från styrelsen angående anslag för anskaffning af mätare, får Drätselkammaren härmed öfverlämna framställningen till Stadsfullmäktiges pröfning och därvid tillstyrka bifall till densamma.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 90.
Ang. anslag till mätare.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid behandling af budgeten för innevarande år beviljade Stadsfullmäktige till inköp af nya mätare och inventarier för vatten-, gas- och elektricitetsverken ett belopp af 35,000 kronor.

I anledning af nedsättningen i priset å elektrisk ström fr. o. m. 3:dje kvartalet innevarande år har anslutningen till elektricitetsverket betydligt ökat.

Äfven till gasverket har anslutningen blifvit väsentligen större än som beräknades.

På grund häraf har ofvannämnda anslag visat sig otillräckligt, och får Styrelsen därför hemställa

att för inköp af mätare få använda från år 1915 å nyanläggningar besparade medel, kronor 16,200.

Västerås den 17 Oktober 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

K. J. Karlsson.

Gerh. Gustafsson.

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 30 November. XIX.

N:o 91.

Kungl bref ang. undantag från hälsovårdsstadgan beträffande afträdens anordnande.

Afskrift.

GUSTAF etc.

Uti en till Oss ställd, af Vår befallningshafvande i Västmanlands län med underdånig skrifvelse den 29 maj 1912 öfverlämnad skrift hafva stadsfullmäktige i nämnda stad, jämlikt beslut å sammanträde den 25 april 1912, anhållit om rätt för stadens hälsovårdsnämnd att i särskilda fall och under vissa villkor meddela undantag från de i hälsovårdsstadgan för riket gifna förbud mot afträdens anläggande under angränsande markens yta.

Sedan Ni den 5 juni 1912 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ärendet, hafva Vi låtit detta ärende Oss föredragas och därvid, i enlighet med hvad Ni hemställt, funnit godt medgifva, att hälsovårdsnämnden i Västerås må äga att under förbehåll, som 17 § 4 mom. hälsovårdsstadgan omförmäler, i särskilda fall meddela undantag från det i 2 och 3 mom. af samma paragraf gifna förbud mot afträdens anläggande under angränsande markens yta, dock med iakttagande af hvad i 2 mom. föreskrifves om täta och lätt flyttbara kärl samt under villkor, att afträdena

a) förses med nedgångar, som icke hafva förbindelse med bostäder ej heller med förstugor, gångar eller trappor till boningshus,

b) genom murade väggar afskiljas från matkällare och andra källarrum,

c) förses med vattentäta golf af asfalt, cement eller annat lika tjänligt ämne samt med lämpliga anordningar för afträdenas spolning med vatten,

d) genom tät underjordisk ledning sättas i förbindelse med allmän afloppstrumma för spolvattnets och urinens afledande,

e) oljemålas till tak och väggar, där de ligga under våningshus,

f) erhålla tillfredsställande luftväxling och belysning, samt

g) i sin helhet så anordnas, att renhållningen lätt kan öfvervakas.

Hvilket Eder till kännedom och för behörigt kungörande härigenom meddelas.

Stockholm slott den 9 augusti 1912.

Under Hans Maj:ts
Vår allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Dess tillförordnade Regering:

Albert Ehrensvärd. ***David Bergström.***
Theodor Adelswärd. ***Karl Stenström.***

Wilh. F. Schalén.

N:o 91. *Ang. undantag från hälsovårdsstadgan beträffande afträdens anordnande.*

Till medicinalstyrelsen, angående undantag för staden Västerås från hälsovårdsstadgans för riket föreskrifter om afträdens anordnande.

Att förestående afskrift är lika lydande med det härstädes förvarade koncept, intygar; Stockholm och Kungl. Civildepartementet den 23 oktober 1916.

Ex officio:

Carl Olof Aulin.

(Stämpel.)

Lösen jämte stämpel Fyra kr.

N:o 92.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till Arbetareinstitutets biblioteksverksamhet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sturelsen för Västerås Arbetareinstitut har till Drätselkammaren öfverlämnat närlagda till Stadsfullmäktige ställda framställning angående vissa anslag till institutets biblioteksverksamhet under anhållan, att Drätselkammaren ville med eget yttrande underställa framställningen Stadsfullmäktiges pröfning.

Med anledning häraf får Drätselkammaren härmed öfverlämna berörda framställning och därvid för egen del anföra följande.

Under de senare åren har staden lämnat ett årligt anslag å 1,500 kronor till ifrågavarande verksamhet. Då Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige den 21 sistlidne september förordade upplåtande af lokal för Arbetareinstitutets bibliotek i Sundinska huset, tillkännagaf Drätselkammaren sin förmodan, att staden skulle nödgas lämna biblioteket ett större anslag än det nuvarande, då hyran för den nya lokalen blefve större än den, som nu betalades för biblioteket. Det af styrelsen nu ifrågasatta årsanslaget å 6,200 kronor öfverstiger dock det förut vanliga med vida högre belopp, än som betingas af den ökade hyran. Om den nuvarande hyran beräknas till 400 kronor och den i nya lokalerna till 1,500 kronor, föranledes häraf ett höjdt anslagsbehof af 1,100 kronor. För fyllande af detta behof skulle sålunda ett sammanlagdt anslag af 2,600 kronor vara erforderligt. Härutöfver begäres emellertid nu icke mindre än 3,600 kronor i anslagsökning. Drätselkammaren har funnit denna summa öfverraskande hög och är af den uppfattningen, att bibliotekets utveckling från dess nuvarande omfattning till ett större sådant kan ske i något saktare tempo, än hvad framställningen synes afse. För sin del anser Drätselkammaren, med hänsyn tagen jämväl därtill, att de nya större lokalerna medföra ökade kostnader för städning och belysning, att ett sammanlagdt anslag för nästkommande år å 4,000 kronor för biblioteksverksamheten skall väl förslå att icke allenast hålla densamma vid makt i hittillsvarande omfattning utan äfven utvidga verksamheten i icke så ringa mån.

Drätselkammaren vill äfven såsom ett skäl för den nedprutning af anslaget, som Drätselkammaren ser sig nödsakad föreslå, framhålla att vid den förberedande

behandling, som Drätselkammaren ägnat åt stadens budget för nästkommande år, blifvit klart, att trots den stora ökningen af bevillningskronor det är nödvändigt att så mycket som möjligt begränsa utgifterna till de nödvändiga behofven, om den nuvarande uttaxeringen pr bevillningskrona skall kunna bibehållas.

N:o 92. *Ang. anslag till Arbetareinstitutets biblioteksverksamhet.*

Emot förevarande framställning, i hvad den afser anslag till gratifikation åt afgående föreståndarinnan samt hyres och flyttningsbidrag för innevarande år, har Drätselkammaren intet att erinra.

På grund af det anförda får Drätselkammaren föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att af uttaxerade medel i 1917 års stat bevilja Västerås arbetareinstitut för dess biblioteksverksamhet:

dels 4,000 kronor för upprätthållande af verksamheten under nästkommande år,

dels 600 kronor till gratifikation åt den afgående föreståndarinnan

och dels 500 kronor såsom hyres- och flyttningsbidrag för innevarande år.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af bifogade inkomst- och utgiftsstat för Västerås arbetareinstituts offentliga bibliotek får institutets styrelse härmed anhålla, *att Stadsfullmäktige måtte för år 1917 bevilja institutet ett anslag af 6,200 kronor af stadens medel för biblioteksverksamhetens uppehållande.*

Den jämförelsevis betydliga höjningen af det sedvanliga anslaget för detta ändamål, som nu begäres, betingas af den utvidgning af verksamheten, som styrelsen nu ämnar företaga och som blifvit af behofvet allt mer påkallad. Den rymliga och välbelägna lokal, som numera står till bibliotekets förfogande, möjliggör också en sådan utvidgning. Det är att antaga, att bokutlåningen kommer att i hög grad ökas, och läsning på stället kan anordnas i rätt stor utsträckning. Utom vanlig litteratur för hemlån bör tidskrifter och uppslagsböcker i olika ämnen äfvensom ungdomslitteratur tillhandahållas för användning i läsrummen. Syftet är, att biblioteket skall blifva till värdefullt gagn för personer inom alla lager af stadens befolkning. Men härför fordras större bokinköp och ökad och bättre kvalificerad personal. Allt detta kräfver gifvetvis ökade utgifter. Önskligt hade nog varit, att ännu större anslag kunnat påräknas särskildt för bokinköp, och det är endast för att kostnaderna icke skola verka allt för afskräckande, som styrelsen upptagit alla utgiftsposterna till minsta möjliga belopp. — I detta sammanhang må äfven framhållas, att städerna börja allt mer göra rätt stora uppoffringar för sina offentliga bibliotek. Sålunda — för att blott nämna ett exempel — har Gustaf

N:o 92.
Ang. anslag till Arbetareinstitutets biblioteksverksamhet.

Vasa församlings folkbibliotek i Stockholm ett utgiftsförslag för år 1917 slutande på i rundt tal 12,600 kronor. Församlingen har ungefär 22,000 invånare.

Den nuvarande föreståndarinnan för bokutlåningen fru Beda Selling kommer att på egen begäran efter nu uppnådda 65 års ålder med innevarande års utgång frånträda sin befattning. Denna har hon innehaft i 16 år. Under större delen af denna tid har hon åtnjutit en aflöning af endast 40 kronor i månaden; först under senaste åren har månadslönen höjts först till 45 och slutligen till 50 kronor. Tjänstgöringstiden har varit 3 timmar hvarje dag med undantag för 3 sommarmånader, då den varit 3 timmar under hvardera af två dagar i veckan. Styrelsen har ansett fru Selling förtjänt af något understöd efter afskedstagandet, hvarom hon ock anhållit, men då hon ej varit direkt anställd i stadens tjänst och hennes befattning dessutom mera måste betraktas som en bisyssla, har styrelsen ej ansett sig kunna ifrågasätta någon årlig pension för henne utan har i stället tänkt sig, att hon borde få behålla sin nuvarande aflöning under ett års tid efter afskedstagandet. Styrelsen hemställer därföre, *att Stadsfullmäktige ville för år 1917 bevilja institutet 600 kronor af stadens medel att användas sam gratifikation åt den afgående föreståndarinnan.*

Som hyra för den nya bibliotekslokalen skall erläggas äfven för innevarande års sista kvartal med 375 kronor, hvartill kommer en beräknad flyttningskostnad af 125 kronor, och då institutet härför icke äger några medel, anhålles, *att Stadsfullmäktige måtte till bestridande af dessa utgifter för innevarande år bevilja institutet ett belopp af 500 kronor.*

Västerås den 12 oktober 1916.

Å styrelsens vägnar:

Claës Uggla.

J. P. Malmberg.

Västerås Arbetareinstitut.

Inkomst- och utgiftsstat för biblioteket för år 1917:

Inkomster.

Beräknadt anslag af Västerås stad	6,200: —
Statsbidrag	400: —
Kronor	6,600: —

Utgifter.

Bokinköp och bokinbindning	2,000: —
Arvoden: Föreståndarinnan	1,200: —
Ett biträde	600: —
Lokalhyra	1,500: —
Bränsle och belysning	500: —
Städning af lokalen samt vakthållning i tamburen	300: —
Trycksaker och diverse utgifter	500: —
Kronor	6,600: —

I enlighet med styrelsens beslut den 4 oktober 1916, betygar

J. P. Malmberg.

N:o 93.

Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af tomten N:o 18 b Carlsberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan målaren Arvid Sundqvist gjort förfrågan hos Drätselkammaren, huruvida och till hvilket pris staden vore villig till honom försälja tomten n:o 18 b af egendomen Carlsberg samt Drätselkammaren förklarat sig villig tillstyrka försäljning af ifrågavarande tomt för en summa af 1,000 kronor, har Sundqvist undertecknat bifogade kopekontrakt, hvilket innehåller de villkor i öfrigt, som Drätselkammaren ansett vara från stadens sida antagliga.

Då ifrågavarande tomt ligger bland tidigare försålda byggnadstomter och dess bebyggande icke synes vara hinderligt för ett utnyttjande af egendomen i öfrigt till andra ändamål, samt då Drätselkammaren anser den ifrågasatta försäljningen vara för staden fördelaktig, får Drätselkammaren anhålla om Stadsfullmäktiges bemyndigande att enligt ofvanberörda köpekontrakt försälja tomten n:o 18 b af egendomen Carlsberg.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Köpekontrakt.

Under förutsättning af Stadsfullmäktiges godkännande är emellan Västerås stad genom dess Drätselkammare och målaren Arvid Sundqvist följande köpeaftal träffadt.

Västerås stad upplåter och försäljer till Sundqvist af egendomen Carlsberg tomten n:o 18 b, innehållande i areal omkring 830 kvm. med de gränser, som finnas angifna enligt tomtindelning åtecknad karta öfver egendomen Carlsberg, upprättad år 1912 af landtmäteriauskultanten Carl Dufberg, på följande köpevillkor.

Köpeskillingen utgör Ettusen (1,000) kronor och gäldas sålunda:

I handpenning vid detta kontrakts underskrifvande erlägger köparen kontant ..... kronor 150: —
och resterande ..... » 850: —
genom köpeskillingsrevers, med inteckningsrätt i den försålda fastigheten, och löpande med 5 procent ränta.

Summa Kronor 1,000: —

Tillträdesdagen är bestämd till den 1 november 1916.

Köparen stånde själf kostnaden för lagfart å sitt fång och ansvarar från

N:o 93. *Ang. försäljning af tomten N:o 18 b Carlsberg.*

och med tillträdesdagen för onera och utskylder af hvad slag de vara må, hvilka utgå för den försålda fastigheten.

Förestående i två exemplar upprättade köpekontrakt godkännes å ömse sidor.

Västerås den 1 november 1916.

Erik Arvid Sundqvist.

Bevittnas:

N:o 94.

Drätselkammarens skrifvelse ang. anslag till Västerås Kooperativa Kvinnogille för en matlagningskurs.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige, som ingifvits till Drätselkammaren, har Västerås kooperativa kvinnogille anhållit om ett anslag af stadens medel å 1,250 kronor för anordnande af s. k. dyrtidskurser i enkel matlagning, afsedda för arbetarehustrur och med dem jämställda husmödrar.

Öfver denna framställning har Drätselkammaren hört stadens lifsmedelsnämnd och har denna enligt utdrag af nämndens protokoll för den 24 nästlidne oktober tillstyrkt framställningen under förutsättning att kurserna anordnades under öfverinseende af Folkskolestyrelsens barnbespisningsnämnd, hvarjämte lifsmedelsnämnden erinrat, att staden hade utsikt att erhålla bidrag för ifrågavarande ändamål af det af Riksdagen anvisade anslaget för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor. Drätselkammaren får nu, med öfverlämnande af kvinnogillets berörda framställning och Lifsmedelsnämndens protokoll underställa förevarande fråga Stadsfullmäktiges pröfning samt därvid för egen del, under tillstyrkande på sätt nedan sägs af den i ärendet gjorda framställningen föreslå, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att åt Folkskolestyrelsens barnbespisningsnämnd för anordnande af dyrtidskurser i enkel matlagning för arbetarehustrur och med dem jämställda husmödrar anvisa ett belopp af 1,250 kronor, däraf hälften af uttaxerade medel i 1917 års stat och hälften af tillgängliga medel, att för berörda ändamål mot redovisningsskyldighet tillhandahållas Västerås kooperativa kvinnogille,

samt att bemyndiga Drätselkammaren dels att redan under innevarande år helt eller delvis utanordna ifrågava-

rande anslag, dels ock att å stadens vägnar hos vederbörande anhålla om bidrag med hälften af ifrågavarande anslag från det af Riksdagen beviljade anslaget till beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor. **N:o 94.** *Ang. anslag till en matlagningskurs.*

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Utdrag af protokoll, hållet vid Lifsmedelsnämndens i Västerås sammanträde den 24 oktober 1916.

§ 36.

Genom utdrag af dess protokoll för den 21 sistlidne september hade härvarande Drätselkammare för yttrande till Lifsmedelsnämnden öfverlämnat en af Kooperativa Kvinnogillets afdelning härstädes gjord framställning om ett anslag å 2,000 kronor af stadens medel för anordnande härstädes af s. k. dyrtidskurser i enkel matlagning afsedda i främsta rummet för arbetarehustrur och med dem jämställda husmödrar, hvilken framställning sedermera ändrats att afse beviljandet af ett anslag å 1,250 kronor för anordnande af 5 dylika kurser med hvarje kurs uppdelad på 3 demonstrationer i matlagning och 3 praktiska arbetsaftnar.

Efter öfverläggning i ärendet beslöt Nämnden uttala sig för att de ifrågasatta kurserna anordnades af Kooperativa Kvinnogillet emot redovisningsskyldighet men under öfverinseende af den inom Folkskolestyrelsen tillsatta barnbespisningsnämnden och under dessa nu angifna förutsättningar tillstyrka framställningen under erinran tillika, att staden för bestridande af de med kursens anordnande förenade kostnaderna kunde erhålla bidrag ur af Riksdagen anvisadt anslag å 5,000,000 kronor för beredande af lindring i de mindre bemedlades lefnadsvillkor.

Som ofvan

In fidem:

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Som ombud för Västerås Kooperativa Kvinnogille får undertecknad härmed vördsammast hos Stadsfullmäktige hemställa om beviljandet af ett anslag på Ettusentvåhundrafemtio kronor (1,250 kr.) till anordnande af fem stycken s. k. dyrtidskurser i enkel matlagning.

En sådan anhållan låter sig väl motivera i den för de mindre bemedlade synnerligen kännbara prisstegringen å de flesta lifsmedel, som förut utgjort hufvudbeståndsdelen af den kroppsarbetande klassens föda.

Därtill kommer, att många arbetarhustrur sakna kunskap om uppköp och

N:o 94. *Ang. anslag till en matlagningskurs.*

tillagning af billigare födoämnen, hvarför en sådan kunskap skulle vara mycket värdefull i de hem, där inkomsten ej längre vill förslå till inköp af de oerhördt fördyrade lifsförnödenheterna.

Hvar och en af de påtänkta kurserna kommer att omfatta trenne föreläsningar i samband med demonstration öfver tillagningen af en del olika maträtter, bakverk o. d., samt trenne eftermiddagars praktisk matlagning i anslutning till det förut demonstrerade. Vid demonstrationerna kommer att mottagas så många åskådare utrymmet i lokalen tillåter, medan däremot vid arbetsaftnarna endast ett begränsadt antal — 15—20 st. — kan få deltaga i arbetet.

Som inspektören för Västerås stads folkskolor ställt sig mycket välvillig, våga vi hoppas på att få ett af folkskolans skolkök upplåtet. En skolkökslärarinna har också åtagit sig att leda kurserna.

Skulle Stadsfullmäktige bifalla denna vår begäran, kommer kurserna att snarast möjligt taga sin början. Fem kurser kunna dock ej medhinnas innevarande kalenderår, och bedja vi därför om full handlingsfrihet att anordna de återstående kurserna under de första månaderna af år 1917.

Kostnadsförslag bifogas.

Västerås den 17 oktober 1916.

Å Västerås Kooperativa Kvinnogilles vägnar:

Sofia Asp.
v. Ordf.

Kostnadsförslag

för en kurs på tre demonstrationer och tre praktiska arbetsaftnar.

Lärarinne- och biträdearvode	Kr.	90: —
Lyse och ved.....	»	40: —
Diskhjälp och rengöring af lokal.....	»	30: —
Annonsering	»	10: —
Till inköp af matvaror	»	50: —
» » » rengöringsmedel m. m.	»	10: —
Oförutsedda utgifter	»	20: —
	Summa Kr.	250: —
För 5 st. kurser	Summa Kr.	1,250: —

N:o 95.

Drätselkammarens skrifvelse ang. uppmuddring af Lillån.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under innevarande års höst hafva upprepade klagomål framförts till Drätselkammaren däröfver, att Lillån blifvit i så hög grad igenslammad, att densamma blifvit alltmera otjänlig, för att icke säga omöjlig som förtöjningsplats för småbåtar, hvartill Lillån hittills varit i stor utsträckning anlitad.

Då det, som Drätselkammaren tidigare haft tillfälle påpeka, råder stor brist på lämpliga tilläggs- och förtöjningsplatser för småbåtar invid staden, har Drätselkammaren, redan innan Stadsfullmäktiges beslut i ärendet hunnit inhämtas, gått i författning om vidtagande af åtgärder för att undanrödja ofvanberörda missförhållande och sålunda låtit iordningställa stadens mudderverk och påbörjat muddring vid Lillåns mynning.

För att om möjligt på samma gång som Lillån uppränsas åstadkomma ökadt antal båtplatser har Drätselkammaren tänkt, att det vore lämpligt, om muddringen utfördes i något större utsträckning, så att årännan vidgades och vid kanterna försåges med enkel spånt. För ifrågavarande arbete inklusive kostnaden för mudderverkets reparation, 450 kronor, har Drätselkammaren beräknat en kostnad af omkring 3,000 kronor.

På grund af det anförda får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

> att af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 3,000 kronor i och för uppränsning af Lillåns nedre del och anordnande af båtplatser därstädes med rätt för Drätselkammaren att redan under innevarande år genom användande af tillgängliga medel förfoga öfver anslaget helt eller delvis.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 96.

Drätselkammarens förnyade förslag ang. yttrande öfver framställning hos Kungl. Maj:t om utvidgning af fängelseområdet.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 26 nästlidne oktober vid behandlingen af fråga om afgifvande af underdånigt yttrande i anledning af Kungl. Fångvårdsstyrelsens framställning till Kungl. Maj:t om öfverflyttande till fångvårdens disposition af

N:o 96.
Ang. utvidgning af fängelseområdet.

en del af det till Västerås lasarett upplåtna kronojordsområdet återremitterat ärendet till Drätselkammaren, för att Drätselkammaren måtte afgifva nytt förslag till underdånigt yttrande i ämnet och därvid närmare motivera stadens önskan, att fängelset icke måtte bibehållas längre än nödigt vore å dess nuvarande plats.

Med anledning häraf får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte, med godkännande i öfrigt af Drätselkammarens förut framställda skrifvelseförslag, besluta att det stycke i samma förslag, som börjar med orden: »I sammanhang härmed tillåta sig etc.» skall erhålla följande ändrade lydelse:

»I sammanhang härmed tillåta sig Stadsfullmäktige framhålla ett allmänt här i staden förefintligt önskemål om fängelsets förflyttning till annan lämpligare och mindre bemärkt plats i eller i närheten af staden. Redan nu äro de ofvan omförmälda gångvägarne på ömse sidor om fängelset lifligt trafikerade och omtyckta promenadplatser såsom förbindelseleder mellan Stallhagen, Slottsparken och lasarettets trädgårdsområde samt hamnen och hamnpromenaden. Sedan, såsom meningen är, en ny bro öfver Svartån, afsedd äfven för körtrafik, blifvit anlagd omedelbart norr om järnvägsbron, kommer gifvetvis trafiken invid fängelset att i hög grad ökas. Ofvan har framhållits den ofördelaktiga inverkan på de vackra omgifningarne, som fängelsebyggnaderna och därtill hörande höga plank medföra, och det är tydligt, att ju mera ifrågavarande trakt af staden blir uppmärksammad såsom en af dess vackraste punkter, desto mera skall fängelseanläggningens mindre fördelaktiga intryck framträda. Det vore därför önskligt, att icke fängelset genom ökade anläggningar och ytterligare däråt nedlagda kostnader blir ännu fastare bundet vid den nuvarande platsen.»

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 97.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till inventarier för epidemisjukhuset.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat Hälsovårdsnämndens framställning, att Stadsfullmäktige ville för nyanskaffning af lösa inventarier i de under uppförande varande nybyggnaderna vid stadens epidemisjukhus anvisa ett förslagsanslag å 8,300 kronor, får Drätselkammaren på de skäl, Hälsovårdsnämnden anfört, tillstyrka bifall till Nämndens framställning samt tillika föreslå, att det begärda anslaget måtte beviljas att utgå af uttaxerade medel i 1917 års stat.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 97.
Ang. anslag till inventarier för epidemisjukhuset.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

I medio af nästkommande år kan förväntas att de under uppförande varande nybyggnaderna vid epidemisjukhuset skola stå färdiga och kunna tagas i anspråk för sitt ändamål, hvarför Hälsovårdsnämnden till behandling upptagit frågan om anskaffning af inventarier till nämnda nybyggnader. Att Hälsovårdsnämnden i denna fråga redan nu framlägger förslag har sin grund däri, att Nämnden befarar, att anskaffningskostnaden komme att ökas vid ett inköp af inventarier närmare den tidpunkt, då nybyggnaderna stå färdiga. Nämnden har vid preliminära underhandlingar med leverantörer angående inköp af erforderliga inventarier styrkts i sin förmodan, att det nu skulle vara mera förmånligt att göra inköpet än längre fram.

Genom utvidgningen är afsedt, att patientantalet skulle kunna utökas från 65 patienter, eller det antal, hvarför de gamla byggnaderna äro beräknade, till 100 stycken, däraf i den del af sjukhuspaviljongen, hvilken det nu är afsikten att inreda, 25 stycken. Förutom den inredning som för dessa patienter erfordras skulle äfven inredning anskaffas till personalrummen och läkarens mottagningsrum jämte en del verktyg och dylikt.

Enligt af förste stadsläkaren uppgjordt förslag skulle nyanskaffningen omfatta följande inventarier till angifna belopp:

25 st. järnsängar à 30: — pr st.	750: —
25 » sängutredningar (madrasser, örngottskuddar m. m.) à 50: — pr st.	1,250: —
50 » filtar à 15: — pr st.	750: —
90 » lakan à 5: — pr st.	450: —
2 dussin örngott	50: —
16 » handdukar	140: —
1 » badlakan	60: —
1 symaskin	150: —
Rull- och andra gardiner	350: —
Möblemang till läkarens rum, interneringsrummen samt personalrummen	2,520: —
Servis och diverse småinventarier (såsom speglar, lampor, hinkar, kärl m. m.)	600: —
Gångkläder till patienterna	900: —
Operationsbord och utensilier	200: —
Diverse verktyg	100: —
Kronor	8,270: —

Enligt detta förslag skulle således nyanskaffning af inventarier för de nya byggnaderna med undantag för vindsutrymmet i sjukhuspaviljongen, hvilket det nu icke är afsikten att inreda, draga en kostnad af i rundt tal 8,300 kronor.

Under hänvisning till det ofvan anförda får därför Hälsovårdsnämnden hemställa,

att Stadsfullmäktige ville för nyanskaffning af lösa inventarier uti de under uppförande varande nybyggnaderna

N:o 97.
Ang. anslag till inventarier för epidemisjukhuset.

vid epidemiska sjukhuset anvisa ett förslagsanslag å 8,300 kronor att utgå på sätt Drätselkammaren behagade föreslå.

Västerås den 29 september 1916.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 98.

Drätselkammarens utlåtande ang. anslag till Västerås Gartnersällskap för en hushållskurs.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne oktober till Drätselkammaren för utlåtande remitterat trädgårdsdirektören Frans Johanssons motion om anslag till en hushållskurs under en till nästkommande år af Västerås Gartnersällskap planerad trädgårdsmässa här i staden samt om upplåtande af plats för trädgårdsmässan, får Drätselkammaren i ärendet anföra följande.

Då Stadsfullmäktige den 27 april innevarande år behandlade motionärens framställning om liknande anslag för innevarande år, beslöto Stadsfullmäktige i enlighet med Drätselkammarens förslag att lämna anslag för ändamålet men med nedsatt belopp af 500 kronor i stället för begärda 1,000 kronor. Trädgårdsmässan kom emellertid såsom motionären äfven upplyst ej till stånd under innevarande år och därmed ej heller någon hushållskurs. Motionären har nu förnyat sitt förslag i ändamål att få hushållskursen till stånd i samband med en trädgårdsmässa under nästkommande år. I fråga om beloppet har motionären äfven vidhållit sitt förra förslag om 1,000 kronors anslag och nu härför anfört så afgörande skäl, att Drätselkammaren icke längre tvekar att tillstyrka framställningen utan nedsättning af beloppet.

Drätselkammaren hemställer alltså, att Stadsfullmäktige måtte med bifall till motionen besluta,

att af uttaxerad emedel i 1917 års stat bevilja Västerås Gartnersällskap ett anslag af 1,000 kronor såsom bidrag till anordnande härstädes under nästkommande år af hushållskurser i samband med en af sällskapet anordnad s. k. trädgårdsmässa i Västerås samt att för trädgårdsmässan afgiftsfritt upplåta den s. k. idrottsplatsen i Vasaparkens östra del invid Kopparbergsvägen.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N:o 98.

Ang. anslag till Västerås Gartnersällskap för en hushållskurs.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under innevarande år rådande ogynnsamma skördeförhållanden har, som kändt är, nödgadt bestyrelsen uppskjuta den till sistlidne september månad planerade trädgårdsmässan. I förhoppning om att nästkommande år måtte blifva för vår fruktodling gynnsammare, får undertecknad härmed vördsamt förnya sin framställning om anslag för i motionen af den 14 mars d. å. angifna ändamål.

Ändamålet, en hushållskurs för bibringande af kunskap om de sunda och närande trädgårdsalstrens fullständigare utnyttjande för hvarje hushåll, är visserligen under rådande dyrtid ett så pass aktuellt ämne, att det varit i hög grad önskvärdt, om kursen ifråga, trots den felslagna fruktskörden, kunnat hållas under detta år. Då emellertid företagets ekonomiska bärighet är helt beroende af inträdesafgifter, och erfarenheten visat, att endast en *rikhaltig* samling af vackra och väl ordnade alster förmår draga tillräckligt antal besökande, hade risken med så dyrbar anordning, i total saknad af en af trädgårdens viktigaste produkter, blifvit allt för stor.

Som i förenämnda motion framhållits afser trädgårdsmässan att genom en mönstergillt ordnad

Saluafdelning

söka verka för tidsenligare salubjudande af trädgårdsalstren, hvarvid särskild uppmärksamhet kommer att fästas vid *dels* att de fordringar allmänheten har rätt att uppställa i hygieniskt afseende må komma till sin rätt, ett behjärtansvärdt syftemål då väl knappast några födoämnen i detta hänseende äro känsligare; *dels* åskådliggöra betydelsen af viktsystemets allmännare tillämpning såsom varande enda sättet, hvarigenom en bestämd kvantitet kan värdesättas samt *dels* i sin mån bidraga till en bättre ordning och reda uti hithörande affärsförhållanden, som för närvarande lämna mycket öfrigt att önska.

Vidare att genom en tilltalande

Utställningsafdelning

dels vidga kännedomen om den höga kvalitet och rika skörd, som vid god vård kan afvinnas hvarje välordnad trädgårdstäppa; *dels* visa de för våra förhållanden lämpligaste, värdefullaste och beprövade sorter tillika med beaktansvärda nyheter samt *dels* angående prydnadsväxter visa mängden af billiga och lättodlade växter, hvarmed enhvar kan pryda sitt hem.

Till sist skulle

Köks- och serveringsafdelningen

sprida kännedom i vidaste kretsar om det värdefulla tillskott i hushållet äfven den minsta täppas skörd, då den på rätt sätt tillgodogöres, kan skänka sin ägare.

N:o 98.
Ang. anslag till Västerås Gartnersällskap för en hushållskurs.

Då det anslag, som härmed äskas, afser denna senare afdelning, meddelas här nedan följande

Kostnadsberäkning för hushållskursen.

Arvoden:		
Föreståndarinnan 4 kurser à 60 kr.	240: —	
2 demonstrationer à 25 kr.	50: —	
Dagtraktamente 16 dagar à 10 kr.	160: —	
Reseersättning	10: 20	460: 20
Biträdande lärarinnan 4 kurser à 30 kr.	120: —	
Dagtraktamente 16 dagar à 10 kr.	160: —	
Reseersättning	10: 20	290: 20
Tältbyggnader för denna afdelning		262: 50
Hyra för gas-, vatten- och belysningsledningar, för tre gasspisar, belysning och diverse		575: —
	Kronor	1,587: 90
Afgår afgifter från 72 elever à kr. 1: 50		108: —
	Summa Kronor	1,479: 90

Då kostnaden för trädgårdsmässans öfriga afdelningar, enligt gjorda beräkningar, uppgår till öfver 3,000 kronor, är fullkomligt uteslutet, att Västerås Gartnersällskap skulle kunna åtaga sig kostnaden äfven för hushållskursen.

Enligt uppgjord plan skulle 4 kursafdelningar med 18 elever i hvarje undervisas under loppet af fjorton dagar med 2 jämnlöpande afdelningar, en under för- och en under eftermiddagarna. Tiden för hvarje kursafdelning blir då sex halfva dagar.

Upplysningsvis meddelas, att anslag sökts hos Hushållningssällskapet såväl till täckande af under innevarande år åsamkade utgifter för förberedande åtgärder som ock 500 kronor till trädgårdsmässans anordnande år 1917.

Med stöd af hvad härofvan samt i min motion af den 14 sistlidne mars sålunda anförts får undertecknad härmed vördsamt hemställa,

att Stadsfullmäktige måtte bevilja ett anslag 1,000 kronor för anordnande af ofvannämnda hushållskurs i sammanhang med trädgårdsmässan, samt

att idrottsplatsen vid Kopparbergsvägen måtte få kostnadsfritt disponeras för ifrågavarande anordningar.

Västerås den 26 oktober 1916.

Frans Johansson.

N:o 99.

Drätselkammarens förslag ang. försäljning af tomterna N:ris 35 och 38 Västermalm.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stiftarne för det efter initiativ af staden under bildning varande aktiebolaget för uppförande af arbetarebostäder i Västerås hafva hos Drätselkammaren anhållit att få köpa en del staden tillhöriga fastigheter, å hvilka stiftarne tänkt sig, att bolaget under sitt första verksamhetsår skulle uppföra bostadshus med smålägenheter. Af de tomter, som bolaget önskar förvärfva, har Drätselkammaren förut erhållit Stadsfullmäktiges bemyndigande att försälja en del, men i fråga om två fastigheter erfordras beslut af Stadsfullmäktige, för att försäljning skall komma till stånd. Dessa sistnämnda fastigheter äro tomterna n:ris 35 och 38 Västermalm. Båda dessa tomter kan staden försälja med undantag i bägge fallen för mindre delar, som böra afskiljas till gatuutläggningar. Drätselkammaren har tänkt sig ett pris för den förra tomten af 5 kronor pr kvm. för den areal, som återstår, sedan erforderlig mark för nödig gatuutvidgning undantagits. I köpet kan då ingå en å tomten befintlig stugubyggnad, hvars värde torde föga eller intet öfverstiga rifningskostnaden. För den senare tomten torde kunna sättas ett pris af 4,000 kronor, sedan ett 8 meter bredt område utmed tomtens södra sida afsatts till gata in på Jakobsbergsområdet, hvarefter tomtens areal uppgår till i det närmaste 700 kvm. I priset skulle då ingå en å tomten befintlig lada.

På grund af det anförda hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att bemyndiga Drätselkammaren att till pris och på villkor, som Drätselkammaren kan finna för staden antagliga försälja fästigheterna n:ris 35 och 38 Västermalm i Västerås.

Västerås den 9 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

För stiftarne för det efter initiativ af staden under bildning varande aktiebolaget för uppförande af arbetarebostäder i Västerås får jag härmed vördsamt anhålla, att bolaget måtte få af staden till lägsta möjliga pris inköpa följande fastigheter, å hvilka stiftarne hafva tänkt sig att bolaget under sitt första verksamhetsår skulle uppföra bostadshus med smålägenheter, nämligen:

N:o 99.

Ang. försäljning af tomterna N:ris 35 och 38 Västermalm.

1:o) Tomten n:o 38 Västermalm med undantag af ett 8 meter bredt område utmed tomtens södra sida, som bör afsättas till gata in på Jakobsbergsområdet.

2:o) Tomten n:o 35 Västermalm med undantag af den del af densamma, som åtgår för vidgning af Stora gatans norra gren i dess fortsättning in mot Jakobsberg.

3:o) De två sydligaste intill Köpingsvägen liggande tomterna å den s. k. Käringbrinken.

4:o) Byggnadskvarteret Högne.

Västerås den 24 oktober 1916.

Theofil Öberg.

N:o 100.

Järnvägskommitterades och Drätselkammarens yttrande ang. undersökning rörande ny järnväg från staden åt väster eller nordväst.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Stadsfullmäktige hafva den 26 nästlidne oktober till Järnvägskommitterade och Drätselkammaren för utlåtande remitterat bankdirektören A. Sundströms motion om undersökning af en tilltänkt ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst.

Sedan Järnvägskommitterade till Drätselkammaren öfverlämnat den remitterade motionen jämte utdrag af sitt i ärendet den 18 innevarande november förda protokoll, innehållande kommitterades yttrande i ämnet, får Drätselkammaren för sin del på de skäl kommitterade anfört tillstyrka kommitterades förslag och sålunda hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att uppdraga åt Järnvägskommitterade att låta verkställa en förberedande undersökning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt för ändamålet åt kommitterade af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa ett förslagsanslag å 2,000 kronor.

Västerås den 20 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

N.o 100.
Ang. undersökning rörande ny järnväg från staden åt väster eller nordväst.

Utdrag af protokoll, hållet vid Järnvägskommitterades i Västerås sammanträde den 18 november 1916.

§ 59.

Sedan Stadsfullmäktige den 26 nästlidne oktober till Järnvägskommitterade och Drätselkammaren för utlåtande remitterat bankdirektören A. Sundströms hos Stadsfullmäktige väckta motion om utredning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt om ett anslag för ändamålet å förslagsvis 5,000 kronor, beslöto kommitterade för sin del afgifva utlåtande af följande innehåll.

Motionärens uttalade uppfattning, att staden borde söka att genom nya järnvägsförbindelser skaffa ökad trafik på sin hamn funne kommitterade riktig. Äfvenledes ansåge kommitterade lämpligt, att staden icke stannade vid hvad hittills åtgjorts i järnvägsfrågan, utan att undersökning därjämte gjordes beträffande den af motionären ifrågasatta järnvägsförbindelsen åt väster eller nordväst. Emot förslaget, att den föreslagna undersökningen skulle anförtros åt järnvägskommitterade, hade kommitterade intet att erinra. Emellertid hade kommitterade vid en första granskning af motionärens förslag, hvarvid motionären själf närvarit, funnit lämpligt, att innan någon mera ingående undersökning gjordes, en okulär besiktning eventuellt med anlitande af sakkunnigt biträde rörande den blifvande järnvägens eventuella hufvudsträckning verkställdes, därvid såsom slutpunkter för järnvägen kunde i första hand exempelvis tänkas antingen Kopparberg och Ställdalen eller Storå. För denna första undersökning samt kostnader för resor, som kunde behöfva göras af en del af kommitterade eller för deras räkning för att närmare lära känna förhållandena i de trakter, där järnvägen eventuellt skulle gå fram, torde ett anslag af omkring 2,000 kronor vara tillräckligt.

Kommitterade ville alltså tillstyrka motionen på det sätt, att för en förberedande undersökning genom Järnvägskommitterades försorg, af den ifrågasatta nya järnvägen måtte lämnas ett förslagsanslag å 2,000 kronor.

Som ofvan

In fidem:

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Bland Stadsfullmäktige torde den uppfattningen vara allmän, att Västerås stad för sin utveckling har behof af bättre järnvägsförbindelser än de nuvarande. Då Mälaren efter Södertälje kanals nu påbörjade ombyggnad inom några år torde komma att öppnas för den större sjöfarten, torde jämväl statsmakterna, som föranstaltat om och bekosta nämnda kanalombyggnad och antagligen äfven komma att ombesörja uppränsning af farlederna i Mälaren, förvänta sig, att Västerås stad ej mindre vidtager erforderliga åtgärder för nybyggnader vid sin hamn för att där kunna mottaga sjögående fartyg, än äfven gör något för att i öfrigt upparbeta

N:o 100.
Ang. undersökning rörande ny järnväg från staden åt väster eller nordväst.

trafiken på hamnen. Den mest effektiva åtgärden i sist berörda hänseende synes mig vara att förskaffa staden nya järnvägsförbindelser med Mälarens uppland och Bergslagen.

Då jag har den uppfattningen, att den lösning af stadens järnvägsfråga, som af Stadsfullmäktiges järnvägskommitté föreslagits genom en järnväg från Västerås öfver Skultuna till Krylbo och Avesta, icke är den enda, som kan tänkas såsom för staden fördelaktig och lämplig, utan att äfven andra järnvägssträckningar böra antingen jämte eller i stället för den nyssberörda komma i fråga, har jag ansett mig böra hos Stadsfullmäktige väcka förslag om ytterligare järnvägsundersökningar. För min del har jag tänkt, att en undersökning borde komma till stånd angående en järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med ungefärlig sträckning öfver Surahammar, genom Gunnilbo och Skinnskattebergs socknar, öfver Kloten samt med slutpunkt i Kopparberg eller annan lämplig plats å Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan. Utredningen synes mig lämpligen böra verkställas genom Stadsfullmäktiges förut tillsatta järnvägskommitté, för hvilket ändamål erforderligt anslag bör ställas till kommitténs förfogande.

Jag tillåter mig på grund af det anförda föreslå, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt sin järnvägskommitté att låta verkställa utredning rörande en ny järnväg från Västerås åt väster eller nordväst med lämplig förbindelse med Frövi—Ludvika järnväg eller Stora Bergslagsbanan eller båda dessa järnvägar samt för ändamålet åt kommitterade anvisa ett förslagsanslag å 5,000 kronor.

Västerås den 26 oktober 1916.

Axel Sundström.

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 30 November. XX.

N:o 101.

Drätselkammarens skrifvelse ang. inrättande af en välgörenhetsbyrå.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Direktören J. S. Edström har anhållit, att Drätselkammaren måtte med eget yttrande till Stadsfullmäktige öfverlämna närlagda af honom såsom motion upptagna framställning angående inrättande af en välgörenhetsbyrå i staden.

Med anledning häraf får Drätselkammaren, som väl behjärtar motionens syftemål och inser önskvärdheten af, att någon slags organisation af välgörenheten inom samhället åstadkommes, men som med hänsyn till frågans outredda skick hyser viss betänksamhet angående lämpligheten af att inrätta en permanent kommunal byrå af här föreslagen beskaffenhet, hemställa, att Stadsfullmäktige måtte i så måtto bifalla motionen, att i och för anordnande på försök af en välgörenhetsbyrå i öfverensstämmelse med hvad i motionen föreslagits för en gång anslås ett belopp af 500 kronor att upptagas till uttaxering i 1917 års stat.

Västerås den 23 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Välgörenheten i Västerås utöfvas ofta på sådant sätt, att de olika välgörarne arbeta utan samband med hvarandra. Särskildt gäller det den privata välgörenheten, som endast i ringa mån är ställd under kontroll. Då under den stundande vintern stora anspråk torde komma att ställas på välgörenheten och erfarenheten från föregående år lärt oss, att många nödlidande familjer erhållit rikligt understöd, under det att andra blifvit utan, synes det mig önskvärdt, att välgörenheten organiseras så, att fördelningen af densamma mellan de fattiga blir rättvis. Bäst kan detta ske, om en särskild byrå inrättas för ändamålet ifråga. Till denna byrå kunde dels fattigvårdens funktionärer, diakonissorna, arbetsstugan, jultomtarna, slumsystrarna, systugan m. fl. offentliga välgörare och dels i synnerhet de privata välgörarne vända sig för att erhålla upplysningar om, hvilka familjer som behöfva hjälpas och hvilken sorts hjälp som bör lämnas. Ansökan om dylik hjälp kunde äfven inlämnas till välgörenhetsbyrån. Lämpligen bör ett kortregister upprättas, som underlättar byråns arbete.

N:o 101.

Ang. inrättande af en välgörenhetsbyrå.

Byråns verksamhet skall alltså först och främst vara, att lämna upplysningar. Den skall ej handhafva penningemedel eller själf utöfva välgörenhet.

Naturligtvis bör välgörenhetsbyrån intimt samarbeta med fattigvårdsstyrelsen och med ofvan angifna kommunala och privata välgörenhetsinstitutioner. För att detta skall kunna åstadkommas samt för att i öfrigt byrån skall erhålla den pondus och enande kraft, som är behöflig, för att den skall fylla sitt ändamål, bör byrån vara af kommunal karaktär. För att åstadkomma detta, hade jag tänkt mig, att staden skulle lämna anslag och tillsätta styrelse åt densamma, men äfven från privat håll torde understöd kunna förväntas. Jag bifogar skrifvelser härom från stadens två större industriella verk.

Byrån bör hafva en lämplig föreståndare eller föreståndarinna, ett skrifbiträde, telefon och vara försedd med nödiga kontorsutensilier. De senare kunna få lånas för tillfället. Lokal hade jag tänkt mig, att staden skulle ställa till förfogande.

Jag beräknar utgifterna för välgörenhetsbyrån på följande sätt:

Lön åt föreståndaren 6 mån. à Kr. 200: —	Kr.	1,200: —
Lön åt biträde 6 mån. à Kr. 125: —	»	650: —
Inköp af kortsystem och utensilier	»	1,150: —
Telefon och oförutsedda utgifter	»	1,000: —
S:ma	Kr.	4,000: —

Då redan Kr. 3,000 finnas anskaffade, föreslår jag, att staden anslår en summa af Kr. 1,000 för ändamålet ifråga, samt, som ofvan nämnts, ställer en lokal till förfogande.

Då det vore fördelaktigt, att byrån komme till stånd redan från december månads ingång, hemställer jag om skyndsam behandling af ärendet.

Västerås den 23 november 1916.

Ruth Randall Edström.

Upptages som egen motion:

J. S. Edström.

ALLMÄNNA SVENSKA ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET.

Västerås den 23 november 1916.

Fru Ruth Randall Edström,

Västerås.

På grund af Eder framställning få vi härmed anslå 2,000 kronor för innevarande vinter till den välgörenhetsbyrå, som af Eder föreslagits att upprättas i Västerås.

Högaktningsfullt

Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget.

J. S. Edström.

SVENSKA METALLVERKEN.

N:o 101.

Ang. inrättande av en välgörenhetsbyrå.

Västerås den 25 november 1916.

Fru Ruth Randall Edström,

Västerås.

Sedan vi blifvit satta i tillfälle att taga del af Eder till Stadsfullmäktige i Västerås ställda skrifvelse af den 23 dennes, få vi förklara, att vi finna en kommunal välgörenhetsbyrå, såsom af Eder i sagda skrifvelse föreslagits, vara synnerligen välbetänkt, och vilja vi utfästa oss att till driftkostnaderna för en sådan välgörenhetsbyrå bidraga med Kr. 1,000: —, under villkor att Stadsfullmäktige i Västerås dels förläna åt välgörenhetsbyrån kommunal karaktär, dels ock förbinda sig att anslå för byråns verksamhet erforderliga medel, utöfver hvad som på frivillighetens väg event. kan för ändamålet blifva insamladt.

Med sann högaktning

Aktiebolaget Svenska Metallverken.

Erik Falk.

N:o 102.

Drätselkammarens skrifvelse ang. tilläggsanslag för den kommunala svingården.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammaren får härmed till Stadsfullmäktige öfverlämna närlagda till Drätselkammaren från stadens förvaltare inkomna redogörelse öfver kostnaderna för stadens svingårdsanläggning vid Malma samt med anledning däraf anföra följande.

De skäl, som af förvaltaren anförts för att det af Stadsfullmäktige beviljade anslaget måst i så hög grad, som här varit fallet, öfverskridas, har Drätselkammaren funnit tillräckligt upplysande. Då svingården sådan den nu står färdig synes vara väl och ändamålsenligt anordnad, samt då de anläggningar utöfver de vid anslagets beviljande beräknade och afsedda, som här kommit till utförande i samband med svingården, torde vara behöfliga och nyttiga för denna och för landtbruket vid Malma, synes Stadsfullmäktige kunna bevilja det tilläggsanslag, som erfordras för gäldande af de öfverskjutande kostnader, hvilka omförmälas i förvaltarens skrifvelse. Dessa kostnader utgöra enligt redogörelsen dels brist på svingårdsanläggningen 31,174 kronor 21 öre och dels kostnaderna för en del i samband därmed stående byggnadsarbeten 6,439 kronor 26 öre eller sammanlagdt 37,613 kronor 47 öre. Enär en del af bristen ännu ej kunnat till siffran uppgifvas, torde lämpligen ett anslag af 38,000 kronor böra beviljas.

N:o 102.

Ang. tilläggsanslag för den kommunala svingården.

Här är fråga om en nyanläggning, hvarför anslaget synes böra utgå af lånemedel.

På grund af det anförda får Drätselkammaren hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta,

att af lånemedel bevilja ett anslag å 38,000 kronor till täckande af kostnaderna för stadens svingårdsanläggning vid Malma, till den del samma kostnader icke kunnat utgå af det af Stadsfullmäktige för ändamålet tidigare lämnade anslaget, äfvensom för en del i samband med svingårdsanläggningen utförda byggnadsarbeten.

Västerås den 23 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Undertecknad får härmed aflämna redogörelse för kostnaden för svingårdsanläggningen på Malma. De kontanta utbetalningarna direkt för svingården ha utgjort.

För brunnsgräfning vid Stenby	458: 75	
Resekostnader för studier	365: 80	824: 55
Stallbyggnaden		5,905: 69
Inredning af svinstallet		11,412: 55
Kokhuset		18,633: 50
Ångpanneanläggning och maskiner		12,202: 40
Upptagning af vattenbrunn beräknadt		300: —
Vattencistern		1,000: —
Vattenledning från brunnen till cistern		1,300: —
Kloakledning med brunnar		800: —
Järnvaror och cement		3,988: 45
Virke		3,636: 25
Kalk och tegel		318: 75
Olja och färg		159: 10
Plåtarbeten		836: 50
Smidesarbete		875: 06
Diverse ej specificeradt		2,791: 60
Sågning och hyfling af virke		1,145: 53
Plåtkärl		6,390: —
Inventarier		975: —
	Kronor	73,494: 93

N:o 102.
Ang. tilläggsanslag för den kommunala svingården.

Transport		73,494: 93
Tillkommer för obetalta räkningar, förslagsvis beräknadt till		12,000: —
Till anläggningen har använts virke från skogen, som krediterats skogen för	3,207: 28	
samt körningar och dagsverken från gården, som krediterats gården med	2,472: —	5,679: 28
	Kronor	91,174: 21
Anslaget till anläggningen		60,000: —
	Brist omkring Kronor	31,174: 21

Bristen har till största delen uppstått dels genom de afsevärda prissteg-ringar kristiden medfört efter sedan anslaget beviljades i april 1914, dels genom att i anslaget ej beräknades någon kostnad på följande arbeten. I den förut varande brunnen tog vattnet slut och den gamla ledningen och cisternen visade sig vara af för små dimensioner, hvarför en ny brunn måste upptagas och en ny cistern af beton rymmande 40 kbm. anlades på åsens högsta punkt. Mellan brunnen och cisternen är en 370 m. ny 2″ rörläggning nedlagd.

Då tillfälle gafs att från den nedlagda tobaksfabriken i staden förvärfva en begagnad men i godt skick varande gröpkvarn har denna uppsatts samt för att tillvarataga den med det af staden inlösta Vahlenii mälthus följande torkplåten en torkria anordnats. Vidare har en hiss uppsatts för att transportera förnödenheterna mellan kokhusets trenne våningar. För att dels bättre tillvarataga utrymmet i kokhuset samt för att som maskinist kunna använda gårdssmeden har en smedja och slöjdstuga inrättats. Ett badrum för personalen har äfven anordnats. Alla dessa anordningar äro utförda i det till svingården hörande kokhuset.

Dessutom har enligt Drätselkammarens beslut af dessa medel användts 1,000 kronor till en diskmaskin, som uppsatts i renhållningsverket.

För öfrigt har i samband med anläggningen visat sig nödvändigt att utföra ytterligare en del arbeten. Intill stallet har sålunda uppförts ett vagnslider. Ett mindre sådant fanns visserligen förut, men det låg för långt från stallet och måste för öfrigt tagas i anspråk för uppläggande af säd. Samtidigt inreddes ett magasin under samma tak, enär det förutvarande magasinet visade sig för litet för gårdens behof. Kostnaderna förutom takteglet hafva utgjort Kronor 1,923: 80

Vidare har tegel lagts på halfva ladugården, magasinet, det nya vagnslidret, ladorna vid järnvägen och ladugården samt brädtak på källaren, hvilka samtliga tak voro i stort behof att omtäckas. Kostnaderna härför hafva utgjort ... » 1,419: 50

För att få lämpligaste plats för kokhuset måste ladan vid ladugården flyttas till andra gafveln af densamma för en kostnad af » 750: —

För att bereda plats till korna har en ladugård för 16 st. kor inredts i ofvan nämnda lada för en kostnad af ... » 1,717: 50

Slutligen har i arbetslön för en del nödvändiga reparationer å öfriga byggnader utbetalts ... » 628: 46

Summa Kronor 6,439: 26

Västerås den 19 november 1916.

Thune Dahlström.

N:o 103.

Beredningsutskottets utlåtande ang. instruktion för nykterhetsnämnden.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Genom remiss den 26 sistlidne oktober hafva Stadsfullmäktige för yttrande till Beredningsutskottet öfverlämnat af stadens Nykterhetsnämnd utarbetadt förslag till instruktion för Nämnden och får nu Beredningsutskottet efter granskning af detta förslag hemställa, att Stadsfullmäktige måtte godkänna detsamma med nedan angifven ändring.

Visserligen har Nykterhetsnämnden i motiveringen till förslaget framhållit att det entligt instruktion skulle åligga biträdande stadsombudsmannen att utan ersättning stå till Nämndens förfogande såsom sekreterare, men då denna uppfattning icke kommit till tydligt uttryck uti § 3 utan formuleringen häraf fastmer kan ge stöd för kravet att sekretariatet skall blifva en särskild aflönad befattning äfven om densamma uppehålles af biträdande stadsombudsmannen, anser Beredningsutskottet, att paragrafen bör förtydligas och erhålla följande lydelse:

»För den händelse befattningen såsom Nämndens sekreterare icke uppehålles af en stadens tjänsteman äger sekreteraren uppbära arvode till belopp som efter förslag af Nämnden bestämmes af Stadsfullmäktige.

Till sekreterare må jämväl antagas ledamot af Nämnden.»

Västerås den 17 november 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Ragnar Tenow.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Den 20 december sistlidet år beslöto Stadsfullmäktige med anledning af innehållet i lag om behandling af alkoholister den 30 juni 1913 för staden inrätta en s. k. nykterhetsnämnd och utsågo Stadsfullmäktige samtidigt häri ledamöter. Sedan genom nådig kungörelse den 17 juni innevarande år nyssnämnda lag trädt i kraft den 1 sistlidne augusti, har Nämnden börjat sin verksamhet, och har ett af Nämndens första åtgöranden varit att utarbeta förslag till instruktion, hvilket förslag härmed öfverlämnas till Stadsfullmäktige för godkännande, därvid Nämnden till de olika paragraferna i förslaget tillåter sig foga följande anmärkningar.

§ 1. Såsom en följd af den enligt lag Nämnden tillkommande uppgiften *att ingripa mot den enskildes missbruk af alkohol,* har Nämnden ansett, *att Nämnden icke bör vara betagen initiativ, att genom lämpliga åtgärder i allmänhet verka för nykterhetens befrämjande inom staden,* och har därför andra momentet i paragrafen tillkommit.

N:o 103.
Ang. instruktion för nykterhetsnämnden.

§ 2. Innehållet häri är i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges beslut vid val af ledamöter i Nämnden i fråga om antal och giltighetstiden för deras val. Tillägget därtill angående vissa ledamöters yrke och befattning är förestafvadt af önskemål att få sakkunskapen inom Nämnden så allsidigt företrädd som möjligt.

§ 3. De med Nämndens verksamhet förenade expeditionsgöromålen hafva anförtrodts åt biträdande stadsombudsmannen i öfverensstämmelse med för denne stadens tjänsteman gällande instruktion, hvarför för närvarande paragrafen icke icke behöfver tillämpas. Då det emellertid icke är uteslutet, att framdeles ändrade förhållanden härutinnan kunna inträda, har Nämnden likväl ansett, att bestämmelser för antagande af sekreterare och aflöning åt denne böra få sin plats i instruktionen.

Öfriga §§:s innehåll afse sammanträden, sättet för ärendens upptagande till handläggning och afgörande samt de fattade beslutens befordrande till verkställighet, och äro §§ affattade i nära öfverensstämmelse med hvad som i dessa stycken gäller för en del öfriga kommunala myndigheter.

Nämnden hemställer alltså, att Stadsfullmäktige ville godkänna följande

FÖRSLAG

till

Instruktion för Västerås stads nykterhetsnämnd.

§ 1. Nykterhetsnämnden har till uppgift att fullgöra de åligganden, som enligt lagen om behandling af alkoholister den 30 juni 1913 tillhöra sådan nämnd.

I öfrigt åligger det nykterhetsnämnden att genom lämpliga åtgärder verka för nykterhetens befrämjande inom staden, eventuellt under medverkan af vederbörande myndighet, samt att förvalta de medel, som för nämnda ändamål ställas till nämndens förfogande.

§ 2. Nämnden består af åtta ledamöter, hvilka af Stadsfullmäktige utses för en tid af fyra kalenderår, dock att af dem, som första gången väljas, halfva antalet efter lottning afgår vid andra årets slut.

Af ledamöterna böra minst en vara läkare och en representant för den kommunala fattigvården.

Afgår ledamot före utgången af den tid, för hvilken han blifvit vald, anställes nytt val för den afgåendes återstående uppdragstid.

§ 3. Nämnden har att till sitt biträde för ett kalenderår i sänder antaga en sekreterare, som det åligger att föra protokoll vid nämndens sammanträden samt ombesörja förekommande expeditionsgöromål. Sekreterarens arvode bestämmes, efter af nämnden afgifvet förslag, af Stadsfullmäktige. Till sekreterare må jämväl antagas ledamot af nämnden.

§ 4. Nämnden sammanträder på kallelse af ordföranden, så ofta han finner det erforderligt, i regel en gång i månaden. Kallelse till sammanträde skall ock af ordföranden utfärdas, då minst tre af nämndens ledamöter därom hos ordföranden skriftligen anhålla.

§ 5. Nämnden är beslutför, då minst fem ledamöter äro närvarande. Omröstning inom nämnden verkställes öppet och gäller därvid den mening, hvarom de flesta sig ena, eller vid lika röstetal, den mening, ordföranden biträder.

N:o 103.

Ang. instruktion för nykterhetsnämnden.

§ 6. Vid nämndens sammanträden föres protokoll, som justeras vid påföljande sammanträde eller i särskilda fall af två därtill utsedda ledamöter. Protokoll jämte utdrag däraf undertecknas af sekreteraren.

Utgående expeditioner skola, försedda med sekreterarens kontrasignation, å nämndens vägnar undertecknas af ordföranden eller, vid förfall för denne, af vice ordföranden eller två andra ledamöter.

§ 7. Framställningar till nämnden kunna göras antingen muntligen vid nämndens sammanträden eller skriftligen. I sistnämnda fall skola de ingifvas till nämndens sekreterare, hvilken för nämnda ändamål skall vara att anträffa minst två timmar i veckan å kungjord tid och plats.

§ 8. Nämndens förvaltningsåtgärder granskas årligen af stadens revisorer, till hvilka nämnden har att före mars månads utgång hvarje år öfverlämna sina protokoll jämte berättelse öfver sin verksamhet under föregående kalenderår.

Västerås den 26 oktober 1916.

På Nykterhetsnämndens vägnar:

Gunnar Fjellander.

Ragnar Tenow.

Västerås 1916. Westm. Allehs Boktr.

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 20 December. XXI.

N:o 104.

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Västerås stad år 1917.

Utgifter:

Brist från sist afslutade räkenskapsår 27,794: 45

A. Finanser.

1. Lån.

a) *Kapitalafbetalningar:*

1. *Obligationslån:*

1892	års 4 % lån å 400,000 kr., hvaraf återstå 235,000 kr.	11,000: —
1896	års 3,6 % lån å 1,000,000 kr., hvaraf återstå 467,000 kr.	33,000: —
1902	års 4 % lån å 2,000,000 kronor, hvaraf återstå 1,615,000 kr.	37,000: —
1907	års 4½ % lån å 2,000,000 kronor, hvaraf återstå 1,797,000 kr.	28,000: —
1910	års 4½ % lån å 3,000,000 kronor, hvaraf återstå 2,817,000 kr.	36,000: —
	Transport	145,000: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Utgifter.*

	Transport	145,000: —		
1916 års 5 % lån å 1,095,000 kronor, hvaraf återstå 1,086,000 kr.		10,000: —	155,000: —	
2. *Andra lån och förskott:*				
4:de årets amortering å förskotterade medel 17,500 kr. för reparation af kommunistergården		3,150: —		
4:de årets amortering å förskotterade medel 32,000 kr. för kyrkogårdsmuren		7,800: —	10,950: —	165,950: —
b) *Räntor:*				
1. *Obligationslån:*				
1892 års lån		9,180: —		
1896 „ „		16,218: —		
1902 „ „		64,600: —		
1907 „ „		80,865: —		
1910 „ „		125,955: —		
1916 „ „		54,300: —	351,118: —	
2. *Tillfälliga lån:*				
å upplånta medel från fonder tillhopa 261,650 kr. (dep.-ränta)		12,000: —		
å upplånta medel från Sundinska fonden för pauvres honteux och Sundinska beklädnadsfonden, 50,000 kr. à 5 %		2,500: —		
å järnvägsmedelsfonden		15,000: —		
3. *Andra lån och förskott:*				
Ränteskillnad för i 1896 års obligationslån ingående fonder		500: —		
Vallöfska donationen, 20,000 kr. à 5½ %		1,100: —	31,100: —	382,218: —
c) *Provision:*				
å annuiteten för lånen			660: —	548,828: —

2. Skatter och liknande afgifter.

a) *Afkortningar:*			
för debiterade men ej influtna utskylder		50,000: —	
	Transport	50,000: —	548,828: —

Transport		50,000: —	548,828: —
b) *Afgifter för prästerskapets aflöning:*			
Personella afgifter	1,625: —		
Krono- och tertialtionde	3,400: —	5,025: —	55,025: —
		Summa Kronor	603,853: —

B. Administration.

1. Magistraten och Rådstufvurätten.

Bil. Litt. B. 1 a och b.

a) *Löner och arvoden:*

Borgmästaren, lön	5,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	6,000: —
Civilrådmannen, lön	3,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —
Brottmålsrådmannen, lön	3,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —
Stadsnotarien, lön	2,500: —	
Ett ålderstillägg	500: —	
Personligt lönetillägg	500: —	3,500: —
Anslag för beredande af semester åt borgmästaren, rådmännen och stadsnotarien		700: —
Reservationsanslag för tillfälliga biträden för år 1917		500: —
Stadsfogden, lön	2,500: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	
Ersättning för tjänstelokal	500: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	4,150: —
Kronouppbördskassören, lön	2,000: —	
Två ålderstillägg	600: —	
För extra biträden för år 1917	1,000: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,750: —
Skrifbiträde å kronouppbördskontoret för år 1917		1,200: —
Skrifbiträde vid mantalsskrifningen för år 1917		1,000: —
Stadsfiskalen, lön		3,000: —
Transport		31,800: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Utgifter.*

	Transport	31,800: —	
Stadsvaktmästaren, lön	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,650: —	
En exekutionsbetjänt (Richtnér), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt (Carlsson), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt (Steen), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En t. f. exekutionsbetjänt (Larsson), lön	1,300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	
En extra exekutionsbetjänt		800: —	40,950: —
Krigstidshjälp, förslagsvis till skrifbiträde å kronouppbördskontoret, stadsfiskalen, stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna			2,475: —
b) Tryck- och annonskostnader, skrifmateriel och bokbinderiarbeten		2,500: —	
c) Anslag till exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder		200: —	
d) Olycksfallsförsäkring för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna		100: —	
e) Läkarearvode för d:o, 6 personer à 4 kr.		24: —	
f) Telefonafgifter för ledningar till:			
Borgmästarens ämbetsrum och bostad	186: —		
Civilrådmannen	60: —		
Brottmålsrådmannen	60: —		
Stadsfogden	60: —		
Kronouppbördskassören	60: —		
Rådhusets tambur	90: —		
Exekutionsbetjänterna, 4 st.	160: —	676: —	
g) För utgifvande af en kommunal handbok		1,000: —	
h) Andel i kostnaden för uppvärmning i rådhuset		1,200: —	
	Transport	5,700: —	43,425: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

Transport		5,700: —	43,425: —	
i) Andel i kostnad för belysning		400: —		
k) Andel i kostnad för rengöring m. m.		350: —		
l) Andel i kostnader för tjänstelokaler i rådhusets annex:				
Hyra	750: —			
Uppvärmning	250: —			
Belysning	100: —			
Städning	150: —	1,250: —	7,700: —	51,125: —

2. Poliskåren.

a) *Löner och arvoden:*

Poliskommissarien, lön	2,400: —			
Beklädnadsersättning	200: —	2,600: —		
(Dessutom fri bostad, 3 rum och kök samt jungfrukammare, till beräknadt värde 800 kr.)				
En detektivöfverkonstapel, lön	1,800: —			
Beklädnadsersättning	175: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150 —	2,425: —		
Två öfverkonstaplar:				
Lön för hvardera	1,800: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	175: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,425: —	4,850: —	
Förste detektivkonstapel, lön		1,600: —		
Två ålderstillägg		300: —		
Beklädnadsersättning		175: —		
Dyrtidstillägg för år 1917		150: —	2,225: —	
Andre detektivkonstapeln, lön		1,500: —		
Två ålderstillägg		300: —		
Beklädnadsersättning		175: —		
Dyrtidstillägg för år 1917		150: —	2,125: —	
Fyra inspektionskonstaplar:				
Lön för hvar och en	1,500: —			
Transport	1,500: —		14,225: —	51,125: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

Transport	1,500: —	14,225: —		51,125: —
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,950: —	7,800: —	
Fyra ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	7,000: —	
Åtta ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en	1,300: —			
Ett ålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,600: —	12,800: —	
Tolf ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	17,400: —	
Tre extra konstaplar med bostad i logementen jämte värme, lyse, sängkläder och tvätt till värde 180 kr.:				
Lön för hvar och en	1,000: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,150: —	3,450: —	
En tillsyningsman för handeln med brännvin m. m., lön		1,800: —		
Två ålderstillägg		300: —		
Beklädnadsersättning		175: —		
Dyrtidstillägg för år 1917		150: —	2,425: —	
Beklädnad för 4 inspektionskonstaplar, 24 ordinarie och 3 extra konstaplar, 31 man à 150 kr.			4,650: —	69,750: —
Krigstidshjälp för samtliga befattningshafvare				9,484: —
b) Olycksfallsförsäkring åt polismännen			600: —	
c) Läkararvode och medicin åt poliskårens medlemmar			282: —	
		Transport	882: —	79,234: — 51,125: —

Transport		882: —	79,234: —	51,125: —
d) Telegram, telefonafgifter och telefonsamtal		450: —		
e) Trycksaker, skrifmateriel och bokbinderiarbeten		800: —		
f) Underhåll och anskaffning af vapenpersedlar och inventarier m. m.		1,500: —		
g) Bränsle och lyse		1,400: —		
h) Ersättning åt brandkåren för:				
eldning af ugnarne	50: —			
snökörning från gården	50: —	100: —		
i) Skurning och städning		400: —		
k) Renhållning af gator och klosetter		70: —		
l) Brandstods- och vattenafgifter		105: —		
m) Krono- och kommunalutskylder		70: —		
n) Underhåll af fastigheten		300: —		
o) Extra polisbevakning vid särskilda tillfällen och då en del af polispersonalen är enligt kontrakt beordrad att tjänstgöra å annan ort, beräknas till samma belopp, som ersättningen för sådan tjänstgöring eller		3,150: —		
p) Anslag till ridande polis		1,000: —		
r) Oförutsedda utgifter		800: —	11,027: —	90,261: —

3. Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.

a) *Löner och arvoden:*

Stadens ombudsman, lön	8,000: —		
Ett ålderstillägg	500: —	8,500: —	
Byggnadschefen, lön	8,000: —		
Ett ålderstillägg	500: —	8,500: —	
Stadens biträdande ombudsman, lön		4,500: —	
Bitr. tjänstemannen, lön		2,000: —	
Stadskamreraren, lön	3,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	4,500: —	
Räkenskapsföraren och kontrollanten, lön	1,800: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	200: —	2,600: —	
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen, lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	150: —		
Personligt lönetillägg	300: —	1,650: —	
Skrifbiträden å drätselkamrerarekontoret		3,000: —	
Transport		35,250: —	141,386: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

	Transport	35,250: —		141,386: —
Stadsinspektoren, lön	2,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	3,500: —		
En arbetsförman (Hallström), lön	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —		
En arbetsförman (Pettersson), lön	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —		
En förrådsförman (Barklund), lön	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —		
Rådhusvaktmästaren, lön	1,200: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Arvode för hållande af biträde vid städning	300: —	1,950: —		
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper (utom vatten- och gasverkens samt fattigvårdens)		1,000: —		
Läkararvode för rådhusvaktmästaren		4: —	46,354: —	
Krigstidshjälp för stadskamreraren, räkenskapsföraren, stadsinspektoren, förmännen och rådhusvaktmästaren, förslagsvis			2,061: —	
b) Olycksfallsfallsförsäkring åt rådhusvaktmästaren		15: —		
c) Skrifmateriel och bokbinderiarbeten		1,500: —		
d) Tryck- och annonskostnader		5,000: —		
e) Telefonafgifter för ledningar till:				
Stadsfullmäktiges ordförande	60: —			
Drätselkammarens d:o	60: —			
D:o räkenskapskontor	60: —			
Ombudsmannens exp. och bostad	120: —			
Bitr. ombudsmannens d:o	100: —			
Byggnadschefens d:o	120: —			
Stadsinspektorens d:o	106: —			
Arbetsförmannens (Hallström) d:o	40: —	666: —		
f) Andel i kostnaden för uppvärmning i rådhuset		1,200: —		
g) Andel i d:o för belysning i d:o		400 —		
h) Andel i d:o för rengöring m. m. i d:o		350: —		
	Transport	9,131: —	48,415: —	141,386: —

Transport		9,131: —	48,415: —	141,386: —
i) Andel i kostnaden för tjänstelokaler i rådhusets annex:				
Hyra	750: —			
Uppvärmning	250: —			
Belysning	100: —			
Städning	150: —	1,250: —		
k) Oförutsedda utgifter		300: —	10,681: —	59,096: —

4. Pensioner.

Förre stadsingenjören Fr. Gewalt	3,000: —		
„ stadsfiskalen Aug. Vesterling	1,500: —		
„ poliskonstapeln J. F. Asplund	600: —		
„ „ E. F. Kindblom	500: —		
„ tornväktaren C. E. Eriksson	75: —		
„ barnmorskan Lina Närström	400: —		
„ patrullkarlen P. E. Löfblad	100: —		
„ sysslomannen J. E. Pettersson	800: —		
„ sjuksköterskan Carolina Tunell	500: —		
„ föreståndarinnan för arbetsstugan Sofia Österberg	400: —	7,875: —	
Krigstidshjälp åt samtliga pensionärer, förslagsvis		787: 50	8,662: 50

5. Brandväsendet.

Bil. Litt. B. 5.

Årskostnader enl. Drätselkammarens förslag:

Aflöningar och beklädnad:

Brandchefen, lön	2,000: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Beklädnad	200: —	3,100: —	
Bostad i brandstation, bestående af 3 rum och kök jämte jungfrukammare 800 kr.			
v. Brandchefen, lön		500: —	
Brandmästaren, lön	1,400: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnadsersättning	175: —	2,025: —	
Bostad i brandstation, 2 rum och kök 400 kr.			
Brandkorpralen, lön	1,100: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Transport	1,300: —	5,625: —	209,144: 50

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

Transport	1,300: —	5,625: —		209,144: 50
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad in natura	150: —	1,600: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Två v. brandkorpraler:				
Lön för hvardera ..... 1,000: —				
Två ålderstillägg 200: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,500: —	3,000: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Maskinisten, lön	1,000: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad	150: —	1,500: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Verkstadsförmannen, lön..... ..	1,000: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad	150: —	1,500: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Sju brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
2 ålderstillägg 200: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,400: —	9,800: —		
Två brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
Ett ålderstillägg 100: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ... . 150: —	1,300: —	2,600: —		
Två brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,200: —	2,400: —	28,025: —	
Till de gifta bostad af 1 rum och kök 225 kr.				
Till de ogifta bostad i logementet 120 kr.				
		Transport	28,025: —	209,144: 50

Transport		28,025: —	209,144: 50
Krigstidshjälp åt samtliga befattningshafvare, förslagsvis		4,859: —	
Kol, ved och lyse		1,200: —	
Stallet:			
Utfodring och skoning af 2 hästar		1,200: —	
Diverse utgifter:			
Reservanslag för sjukdomsfall	200: —		
Olycksfallsförsäkring för brandchefen och vice brandchefen	50: —		
Kollektiv olycksfallsförsäkring för brandmästaren och 16 man jämte 50 man reservmanskap	340: —		
Trycksaker och skrifmaterial	300: —		
Tvätt, skurning och städning samt renhållning af gator, klosetter m. m.	350: —		
Underhåll af brandtelegrafen och ringledningar till reservkåren	300: —		
Underhåll af brandredskapen	500: —		
Underhåll af inventarier i brandstation och verkstäderna	400: —		
Telefon och telefonsamtal	170: —		
Brandstodsafgifter för inventarier och fastigheten	250: —		
Läkararvode och medicin	200: —		
Krono- och kommunalutskylder, vattenafgifter m. m.	200: —		
Hyra för bostad åt 9 st. gifta brandsoldater à 225 kr.	2,025: —		
Underhåll af brandstationsbyggnaden	300: —		
Benzin till brandautomobilen och underhåll af densamma (smörjoljor och diverse)	400: —		
Skorstensfejarens lön	25: —		
Oförutsedda utgifter	500: —	6,510: —	
Brandkårens reserv:			
2:dre sprutchefen, lön	20: —		
1:ste maskinisten, lön	120: —		
2:dre „ „	50: —		
30 man till ångsprutan à 10 kr.	300: —		
Kol och tomthyra m. m.	150: —		
2:ne slangkärror:			
2 förmän à 20 kr. 40: —			
20 man à 10 „ 200: —	240: —		
Öfningar med manskapet	350: —	1,230: —	
Transport		43,024: —	209,144: 50

N:o 104. Budgetförslag 1917. Utgifter.

	Transport	43,024: —	209,144: 50
Allmänna brandstyrkan:			
Diverse utgifter vid eldsvådor	300: —		
Utgifter vid sprutmönstringar	250: —	550: —	
Två sista årens amortering å brandautomobilen		8,000: —	51,574: —

6. Byggnadsnämnden.

Bil. Litt. B. 6.

a) Löner och arvoden:			
För uppehållande af stadsarkitektgöromålen	3,000: —		
Bitr. stadsingeniören, lön 3,000: —			
Ett ålderstillägg 500: —	3,500: —		
Ingeniörsbiträde å byggnadskontoret	3,000: —	9,500: —	
Krigstidshjälp åt bitr. stadsingeniören o. ingeniörsbiträdet		890: —	
b) För anskaffande och underhåll af materiel m. m.	1,200: —		
c) Kostnader för besiktningar utom stadsplanen	500: —		
d) Handtlangningskostnader	1,500: —		
e) Telefonafgift	80: —	3,280: —	13,670: —
	Summa Kronor		274,388: 50

C. Fastigheter.

1. Parker och planteringar.

Bil. Litt. C. 1 a och b.

Årskostnader enligt Trädplanteringssällskapets förslag	32,367: —	
Afgår enligt Drätselkammarens förslag för anordnande af gångväg i Lidmansgatan	800: —	
	31,567: —	
Tillkommer:		
Krigstidshjälp åt trädgårdsdirektören och hans biträde, förslagsvis	634: —	32,201: —

2. Hästholmarne.

Utskylder och reparationer m. m. å Elba och Östra holmen	2,000: —

3. Skogarne.

a) Löner och arvoden:			
Skogvaktaren, lön 1,000: —			
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —	1,150: —		
Bostad, 2 rum och kök med träd-			
Transport	1,150: —		34,201: —

Transport	1,150: —		34,201: —
gård jämte vedbrand, beräknad till 485 kr.			
Arvode till jägmästaren för tillsyn af stadens skogar	200: —	1,350: —	
Krigstidshjälp, förslagsvis		199: —	
b) Telefonafgift	80: —		
c) Dikning, afverkning, hägnad och oförutsedda utgifter	4,000: —	4,080: —	5,629: —

4. Rådhuset.

a) Brandstodsafgifter		131: —	
b) Anskaffning, underhåll och vård af inventarier		2,000: —	
c) Nytt plåttak	4,500: —		
d) Underhåll af fastigheten m. m.	200: —	4,700: —	
e) Afgift för 3 st. vattenklosetter à 15 kr.		45: —	6,876: —

5. Stadshotellet.

Andelar i obligationslån:			
ett års ränta ... 25,017: 79			
ett års amortering ... 13,914: —	39,931: 79		
a) Kostnad för uppvärmning och varmvatten		15,000: —	
Häri ingår aflöning till eldaren	960: —		
Bostad till eldaren, 2 rum och kök	350: —		
Krigstidshjälp till eldaren, förslagsvis	216: —		
b) Kostnad för elektrisk belysning i festvåningen och trapporna samt yttre belysning		800: —	
c) Krono- och kommunalutskylder		3,000: —	
d) Brandstodsafgifter för fast och lös egendom		500: —	
e) Renhållning af gårdar och gator		500: —	
f) Sotning		100: —	
g) Underhåll af hus och inventarier		3,000: —	
h) Afgift för 15 st. vattenklosetter à 15 kr.		225: —	23,125: —

6. Sundinska huset.

a) Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden		5,000: —	
b) Krono- och kommunalutskylder		500: —	
c) Brandstodsafgift		130: —	
d) Vattenafgift		70: —	
e) Sotning och renhållning m. m.		200: —	
f) Underhåll af fastigheten		500: —	6,400: —
		Transport	76,231: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

		Transport	76,231: —
	7. Tullhuset.		
a)	Vattenafgift	14: —	
b)	Brandstodsafgift och sotning	26: —	
c)	Underhåll af fastigheten	100: —	140: —
	8. Paviljongen i Stadsparken.		
a)	Brandstodsafgift	50: —	
b)	Utskylder och sotning	50: —	
c)	Underhåll af fastigheten	350: —	450: —
	9. Gårds- och tomtfastigheter.		
	Bil. Litt. C. 9.		
	Kostnad för reparationer samt andra utgifter för stadens tillhöriga gårdar och tomter		20,100: —
	10. Jordar och andra fastigheter.		
a)	Utskylder och brandstodsafgifter m. m. för:		
	Exproprierade delar af Kungsängen	200: —	
	Östra utmarken	320: —	
	Viksängs villaområde	50: —	
	Karlsbergs egendom (afrad)	255: —	
	Diverse jordägor	700: —	
	Materialbodarne vid hamnen	34: —	1,559: —
b)	Arrenden och afgälder för:		
	Gästgifvarevreten i gamla och nya stohagsjorden, efter medelmarkegång	14: —	
	s. k. Falkenbergska tomten vid kvarntullen	200: —	
	Upplåten mark till staden af lasarettets område, efter medelmarkegång	22: 20	
	D:o af straffängelsets område, efter medelmarkegång	11: 88	
	Afsöndrad mark från straffängelsets område enligt kungl. brefvet den $^{2}/_{11}$ 1873	100: —	
	Vasaparken, utgörande lösen för 53.4 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris	538: 27	
	Transport	886: 35	1,559: — 96,921: —

Transport	886: 35	1,559: —	96,921: —
Upplåtande till staden enligt Kungl. brefvet den 21/9 1900 af:			
1:o) Stadskomministerns förut anslagna lönejordar i Kopparbergsvreten, Ängsgärdet och Herrgärdet, utgörande lösen för 20.91 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris 210: 77			
2:o) Domkyrkosysslomannen förut anslagen lönejord å Trådarön, utgörande lösen för 97.2 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris 9: 80	220: 57		
Två fattiggården förut tillhöriga planteringsland	50: —		
Mark af Lustigkulls- o. Skenvretarne (koloniträdgårdarne)	165: —		
14:de årets afgäld till Badelunda kommun för Hästholmarnes öfverflyttande till staden	124: —		
11:te årets afgäld till S:t Ilians kommun för Klockartorps och Talltorps öfverflyttande till staden	165: —	1,610: 92	
c) Ersättning till arrendatorn af Kristiansborg för afstående af arrendemark m. m.		355: 35	
d) Omkostnader för stallar och bindplatser å kreatursstorget		300: —	
e) Reparationer å egendomen Hofdestalund samt lägenheterna Gustafsslätt och Andersborg		7,021: 75	10,847: 02

11. **Hamnmagasinen.**

a) Brandstodsafgifter...	87: 48	
b) Krono- och kommunalutskylder	926: —	
c) Underhållskostnader	500: —	1,513: 48
	Transport	109,281: 50

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Utgifter.*

		Transport	109,281: 50

12. **Nordanby egendom.**

Drifkostnader:

Arrende för Nordanby	1,500: —		
„ „ del af Kungsängen	200: —		
„ „ stadens utjordar	800: —	2,500: —	
Aflöningar till arbetare		6,000: —	
Produkter af egen skörd till utsäde		2,245: —	
Till stallet		5,860: —	16,605: —

Diverse utgifter:

Komposter och pudrett från renhållningsverket		1,500: —	
Hästskoning		300: —	
Hästförsäkring		150: —	
Underhåll af seldon m. m.		200: —	
Läkare, veterinär och medicin		100: —	
Underhåll af fordon och redskap		200: —	
„ „ hus		500: —	
Krono- och kommunalutskylder		450: —	
Komplettering af byggnader		700: —	
Oförutsedda utgifter		750: —	4,850: —

Nyanskaffningar och jordförbättringar:

Redskap: plog och säckar		200: —		
En häst, förslagsvis		2,000: —		
Säckstickning, kalkning och stenspräng-ning		2,500: —	4,700: —	26,155: —

13. **Malma egendom.**

Driftkostnader:

Arrende		3,000: —	
Aflöningar till arbetare		9,000: —	
Produkter af egen skörd till utsäde		3,625: —	
Till stallet		7,760: —	23,385: —

Diverse utgifter:

Underhåll af seldon		300: —		
Hästskoning		300: —		
Underhåll af fordon och redskap		400: —		
Läkaren, veterinär och medecin		150: —		
Brand- och hästförsäkringen		280: —		
Krono- och kommunalutskylder		550: —		
	Transport	1,980: —	23,385: —	135,436: 50

Transport	1,980: —	23,385: —	135,436: 50
Komposter o. pudrett fr. renhållningsverket	1,500: —		
Underhåll af hus	500: —		
Komplettering samt rep. af hus	3,000: —		
Oförutsedda utgifter	1,000: —	7,980: —	
Nyanskaffningar och jordförbättringar:			
För ytterligare anskaffning af erforderliga kor, förslagsvis	6,000: —		
Dikning, kalkning och stensprängning	1,200: —		
2:dra årets uttaxering för uppsättning af inventarier	7,800: —	15,000: —	46,365: —

14. Svingården.

Kraftfoder	10,000: —	
Inköp af svin, förslagsvis	3,000: —	
Aflöningar	3,500: —	
Transport af svinmat till Malma	2,500: —	
Ved, lyse och diverse	2,000: —	21,000: —
Summa Kronor		202,801: 50

D. Hälso- och sjukvård.

Bil. Litt. D.

1. Allmänna hälsovården.

Enligt Hälsovårdsnämndens förslag	19,805: —		
Enligt Drätselkammarens förslag afgår lönen till två sjuksköterskor à 100 kr.	200: —		
beklädnadsersättningen till två hälsopoliser à 150 kr.	300: —	500: —	19,305: —
Tillkommer krigstidshjälp åt stadsbarnmorskorna, stadssjuksköterskorna, 1:ste hälsopolisen och en hälsopolis förslagsvis			1,219: — 20,524: —

2. Epidemiska sjukhuset.

Enligt Hälsovårdsnämndens förslag		42,510: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:			
för inköp af inventarier	8,300: —		
krigstidshjälp, förslagsvis	480: —	8,780: —	51,290: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Enligt Hälsovårdsnämndens förslag	13,650: —		
Enligt Drätselkammarens förslag afgår beklädnadsersättningen till två hälsopoliser à 150 kr.	300: —	13,350: —	
Tillkommer krigstidshjälp, förslagsvis		570: —	13,920: —
Summa Kronor			85,734: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Löner och reparationer m. m.		500: —

2. Varmbadhus.

Bil. Litt. E. 2.

Årskostnader	29,600: —	
Enligt Drätselkammarens förslag tillkommer:		
Krigstidshjälp åt samtliga befattningshafvare, förslagsvis	1,817: —	31,417: —

3. Klapphus.

Arvode för tillsyn däraf	100: —	
Underhållskostnader	100: —	200: —

4. Renhållningsverket.

Löner och arvoden:			
Förvaltaren, lön	4,000: —		
Hyresersättning, förslagsvis	1,000: —	5,000: —	
Kontorsbiträde, lön	1,200: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Ett ålderstillägg	150: —	1,650: —	
Förman och fordermarsk:			
Lön för hvardera	1,100: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	2,900: —
Bostad, 2 rum och kök 350 kr.			
Fyra ord. arbetare, G. Malmén, G. Karlsson, Arv. Andersson och K. Suneson:			
Lön för hvar och en	900: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,250: —	5,000: —
Bostad, 1 rum och kök 280 kr.			
	Transport	14,550: —	32,117: —

	Transport	14,550: —		32,117: —
Sex ord. arbetare, E. Andersson, S. Lundin, O. Eriksson, K. Forslund, G. Vestin och K. Kihlgren:				
Lön för hvar och en ..... 900: —				
Två ålderstillägg 200: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 ..... 150: —				
Hyresersättning 280: —	1,530: —	9,180: —		
J. Persson, lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1917...	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,330: —		
En ny körkarl, lön.....	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1917..	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,330: —		
Soparen A. S. Andersson	900: —			
Två ålderstillägg.....	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917...	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,530: —		
Extra arbetare		3,000: —	30,920: —	
Krigshjälp åt förmän och ord. arbetare, utom soparen Andersson, förslagsvis.....			3,574: —	
Extra körslor.....			100: —	
Inköp af torfmull			12,000: —	
Stallet:				
Från landtbruket.....		7,920: —		
Hästskoning		500: —		
Underhåll af seldon, tecken, filtar m. m.		600: —		
Försäkring- och brandpremier.		250: —	9,270: —	
Diverse utgifter:				
Kontorshyra		300: —		
Olycksfallsförsäkring		125: —		
Trycksaker och kontorsböcker.....		200: —		
Vattenafgift		75: —		
Sotning		30: —		
Upphämtning af sopor å söndagarna.....		400: —		
Brandstodsafgift		105: —		
Komplettering och underhåll af latrinkärl		250: —		
Reparationer af fordon		700: —		
	Transport	2,185: —	55,864: —	32,117: —

N:o 104. Budgetförslag 1917. Utgifter.				
	Transport	2,185: —	55,864: —	32,117: —
	Belysning i stallet fabriken och kontoret samt värme och städning å kontoret	200: —		
	Reparation i fabriken	300: —		
	Beklädnadspersedlar	750: —		
	Telefonafgifter	330: —		
	Läkare- och veterinärarvode	100: —		
	Medicin	200: —		
	Drifkraft till blandningsmaskin	1,100: —		
	Oförutsedda utgifter	1,000: —	6,165: —	
	Nyanskaffning:			
	En häst, sopkärra och sele, förslagsvis	2,500: —		
	Tre st. sopkärror på kälkar „	500: —		
	Räknemaskin, förslagsvis	500: —	3,500: —	65,529: —
			Summa Kronor	97,646: —

F. Undervisningsväsende.

1. Folkskoleväsendet.

Bil. Litt. F. 1. a—c.

Enligt Folkskolestyrelsens förslag		259,018: 05	
Enligt Drätselkammarens förslag:			
Afgår:			
Kommunens dyrtidstillägg för år 1917 till lärare och lärarinnor	36,544: —		
till vaktmästare och eldare	1,320: —		
Arvode till Bohlin för vård af Korsängsskolans trädgård	150: —	38,014: —	321,004: 05
Tillkommer:			
Kommunens dyrtidsdstillägg för år 1917 till 24 ord. och e. o. folkskollärare à 150 Kr.	3,600: —		
1 ord. d:o för ½ år	75: —		
24 ord. och e. o. folkskolelärarinnor à 150 Kr.	3,600: —		
Transport	7,275: —		321,004: 05

Transport	7,275: —		321,004: 05	
1 ord. folkskolelärarinna för 1/2 år	75: —			
32 småskolelärarinnor à 150 kr.	4,800: —			
2 småskolelärarinnor för 1/2 år à 75 kr.	150: —			
13 lärare i öfningsämnen à 150 kr.	1,950: —			
1 lärare för 1/2 år	75: —	14,325: —		
Kommunens krigstidshjälp åt nyssnämnda personer, förslagsvis		8,933: —		
Kommunens dyrtidstillägg för år 1917 till vaktmästare och eldare	600: —			
krigstidshjälp åt vaktmästare och eldare, förslagsvis	1,025: —	1,625: —		
krigstidshjälp åt pensionärer		669: —		
Anskaffning af renhållningskärl af plåt, 114 st. à 10 kr.	1,140: —			
efter afdrag för 93 st. återlämnade träkärl à 3 kr.	279: —	861: —	26,413: —	347,417: 05

2. Anslag för diverse undervisningsändamål.

a) För undervisning i tekniska skolan		5,500: —	
b) För arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet		1,600: —	
c) För d:o bibliotek		4,000: —	
d) Utgifter för högre allm. läroverket:			
Hyresbidrag till rektor	1,500: —		
Brandstodsafgift och underhållskostnader för annexen	250: —	1,750: —	
e) Bidrag till lärarinnornas vid flicklläroverket ålderstillägg och pensionering utöfver den enligt stadsfullmäktiges beslut den 26 sept. 1912 efterskänkta räntan å läroverkets lån från stadskassan 5 1/2 % å 30,000 kr. eller 1,650 kr., förslagsvis		1,400: —	14,250: —
		Summa Kronor	361,667: 05

G. Affärsverk.

Bil. Litt. G. a—c.

1. Vattenverket		91,700: —	
2. Gasverket		355,800: —	
	Transport	447,500: —	

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Utgifter.*

Transport	447,500: —		
3. Elektricitetsverket	210,700: —		
4. Afloppsledningarna	31,000: —	689,200: —	
Enligt Drätselkammarens förslag afgår för verkens gemensamma förvaltning:			
Vattenverket, å löner	275: —		
Gasverket d:o	335: —		
Elektr. verket d:o 335: —			
d:o krigstidshjälp 200: —	535: —		
Afloppsledningarna, å löner	175:	1,320: —	687:880: —
		Summa Kronor	687,880: —

H. Kommunikationsverk.

1. Gatuläggningen.

Bil. Litt. H 1.

a) Kostnader för mindre gatuarbeten	10,000: —		
b) Afgäld för nubbstensbrott	150: —		
c) Afgäld för grustag å holmen Flaten	200: —		
d) Kostnader för makadamslagning	2,000: —	12,350: —	
e) Särskilda gatuarbeten:			
Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen 30,000: —			
Afgår tidigare lämnadt anslag 9,000: —	21,000: —		
Stora gatan från stensättningen i Oxbacken till och med korset af Floragatan	2,000: —		
Kopparbergsvägen öfver Herrgärdet	2,000: —		
Kassörsgatan mellan Knuts- och Karlsgatorna, Kaplansgatan samt öfre delen af Knutsgatan	6,000: —		
Hamnen	5,700: —	36,700: —	49,050: —

2. Vägunderhåll.

För grusning och makadamisering af vägar samt erforderliga vägförbättringar närmast tullarna		8,000: —	
För grusning särskildt å Stockholmsvägen		2,000: —	10,000: —

3. Båttrafiken.

a) Drifkostnader för båtarne Märta och Måsen		8,000: —	
b) Rep. och underhåll af Märta	2,500: —		
d:o Måsen	500: —	3,000: —	
Transport		11,000: —	59,050: —

Transport	11,000: —	59,050: —	
c) Lifbälten och lifbojar till båtarne	760: —		
d) Materialskjul för båtarne	240: —		
e) Till amortering å inköpssumman för motorbåten Måsan, återstoden	8,000: —	20,000: —	

4. Hamnen.

Bil. Litt. H. 4.

1. Hamnbyggnaden	64,054: 25		
2. Svängkran N:o 1	2,535: —		
3. Malmlossningsanordning N:o 2	4,675: —		
4. Svängkran N:o 3	2,200: —	73,464: 25	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag: Krigstidshjälp åt hamnuppbördsmannen, förslagsvis		400: —	73,864: 25
		Summa Kronor	152,914: 25

B. Belysning och renhållning.

1. Gatubelysning.

Bil. Litt. G. a och c.

a) Gasbelysning	27,500: —		
b) Elektrisk belysning	6,700: —	34,200: —	
Afgår för belysning å hamnen		1,300: —	32,900: —
c) Anskaffning af:			
gaslyktor		250: —	
elektr. lampor		3,785: —	4,035: — 36,935: —

2. Gaturenhållning.

a) Bortrensning af ogräs och renhållning (vinterunderhåll och vattning) på gator och allmänna platser		5,000: —	
b) S. k. kapitelhjonen för sopning å allmänna platser:			
13 kvinnor à 140 kr.		1,820: —	
för sopning å söndagarne under maj—sept. mån., 24 dagar à 7 kr.		168: —	1,988: —
c) En sopare för sommaren		600: —	7,588: —
		Summa Kronor	44,523: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Utgifter.

K. Fattigvård.

Bil. Litt. K. a och b.

Enligt fattigvårdsstyrelsens förslag	157,054: 49	
Tillkommer enligt Drätselkammarens förslag:		
Krigstidshjälp åt sysslomannen, portvakten, föreståndarinnan och sjuksköterskan	706: —	157,760: 49
	Summa Kronor	157,760: 49

M. Kyrkliga ändamål.

Enligt kyrkostämmans beslut den 30 oktober 1916		58,885: 88
	Summa Kronor	58,885: 88

N. Sociala ändamål.

Bil. Litt. N. a—e.

a) *Fosterbarnsnämnden:*				
Annonsering, tryck och blanketter			100: —	
Skutsar och besiktningar och öfriga div. utgifter			50: —	150: —
b) *Pensionsnämnden:*				
Dagtraktamente för nämndens ledamöter 4 kr. pr dag, förslagsvis			350: —	
Arvode till ordföranden		200: —		
Bidrag åt ordf. för krigstidshjälp		600: —	800: —	
Annonser och kungörelser			150: —	
Papper och div. omkostnader			150: —	
Arvode åt vaktmästaren			100: —	1,550: —
c) Debiterade men ej influtna pensionsafgifter				9,000: —
d) Bidrag till pensionstillägg och understöd				1,300: —
e) Anslag till filantropiska ändamål:				
Arbetsstugan	2,500: —			
Anslag för iordningställande af lokal	1,000: —	3,500: —		
Barnkrubban		1,500: —		
Barnhemmet		500: —		
Nattherberget		300: —	5,800: —	
med afdrag af det belopp, som för dessa ändamål skall utgå af Sundinska fondens öfverskottsmedel			3,300: —	2,500: —
			Transport Kronor	14,500: —

	Transport Kronor		14,500: —
f. Anslag till:			
Västmanlands läns arbetsförmedlingsanstalt		2,000: —	
Västerås sjukkassors fortsättningskassa		2,900: —	
Barnhemmet "Sparfboet"		400: —	
Västerås skridskoklubb		600: —	
Västerås skolofskollonier		3,000: —	
Välgörenhetsbyrå		500: —	
Idrottsplatsen å Herrgärdet		200: —	
Koop. kvinnogillet för hushållskurs		625: —	
Hushållskurs vid trädgårdsmässa		1,000: —	
Frälsningsarméns slumverksamhet		350: —	11,575: —
	Summa Kronor		26,075: —

O. Diverse särskilda ändamål.

1. Stallet.

a) Löner oah arvoden:				
Tre körkarlar à 1,000 kr.	3,000: —			
Dyrtidstillägg till d:o, år 1917 à 150 kr.	450: —	3,450: —		
Krigstidshjälp åt d:o, förslagsvis		700: —	4,150: —	
b) Utfodring af tre hästar		1,950: —		
c) Div. utgifter såsom skoning, försäkring af hästarna m. m.		300: —		
d) Anskaffning:				
En häst inköpt 1916	1,500: —			
Ytterligare en häst	1,800: —	3,300: —		
Afgår slaktvärdet för en häst		400: —	2,900: —	9,300: —

2. Diverse behof.

a) Fångars vård och förplägning å straffängelset	300: —	
b) Brandstodsafgifter för materiel och inventarier	100: —	
c) Stadens andel i lön till Skarprättaren $^{12}/_{32}$ af 200 kr.	75: —	
d) Premier för olycksfallsförsäkring af stadens arbetare	600: —	
e) Läkare och sjukvård åt samma arbetare	600: —	
f) Arvode åt mantalsskrifningsombud	500: —	
g) Kostnader för brandsyner	500: —	
h) Årsafgift till Sv. Stadsförbundet à 2 kr. för hvarje 100-tal invånare	500: —	
i) Prenumerationsafgift för Sv. Stadsförbundets tidskrift 55 ex.	275: —	
k) Representationsanslag	1,000: —	
Del af köpeskillingen för hus å lägenheten Andersborg	800: —	
Transport Kronor	5,250: —	9,300: —

N:o 104.	Transport Kronor	5,250: —	9,300: —
Budgetförslag 1917. *Utgifter.*	För teckning af aktier i Västerås Teateraktiebolag, 26,000 kr. att uttaxeras åren 1915—1919 med 1/5-del årligen, enligt Stadsfullmäktiges beslut den 28/5 1914 återstoden	15,600: —	
	Traktamentsersättning åt taxeringsnämndens ledamöter	500: —	
	Ränta å köpeskillingen för Zimmermanska gården, 44,750 kr. å 5 %	2,237: 50	
	Anslag för anordnande af provisoriska tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren i hufvudbyggnaden å tomten N:o 112 Södra kvarteret, förslagsvis	9,000: —	
	Anslag för upprättande af en urinoar i närheten af högre allm. läroverkets hufvudbyggnad	2,300: —	
	Anslag till anskaffning af inventarier i stadshotellet	30,000: —	
	Anslag till reparations- och ändringsarbeten i gården N:o 147 Västra kvarteret (f. d. tobaksfabriken)	24,000: —	
	Anslag till muddring i Lillån och anordnande af båtplatser	3,000: —	
	Anslag för uppränsning af Lillån mell. järnvägsbroarne	2,000: —	
	Anslag för reparation af kajen vid Hamngatan	5,000: —	
	För täckande af brist i anslagen för uppförande af barackerna vid Katrinelund	6,000: —	
	Anslag till utredning för järnväg västerut	2,000: —	
	Krigstidshjälp åt timlönearbetare	8,000, —	114,887: 50
	Summa Kronor		124,187: 50

P. Diverse utgifter.

Förslagsanslag för diverse oförutsedda behof		39,099: 48
	Summa Kronor	39,099: 48

Inkomster:

A. Finanser.

1. Lån.

a) *Kapitalafbetalningar:*

1. *Obligationslån:*

Vatten- och gasverksstyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 31,560: —	1,745: —	
1896 års lån, hvaraf återstår kr. 99,340: —	6,680: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 64,720: —	2,060: —	
1907 års lån, hvaraf återstår kr. 620,160: —	9,660: —	
1910 års lån, hvaraf återstår kr. 1,041,870: —	13,440: —	
1916 års lån, hvaraf återstår kr. 427,358: —	3,935: —	37,520: -
Folkskolestyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 58,750: —	2,750: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 173,612: 50	3,977: 50	
1907 års lån, hvaraf återstår kr. 39,200: —	900: —	
1910 års lån, hvaraf återstår kr. 315,180: —	4,280: —	
1916 års lån, hvaraf återstår kr. 23,575: —	225: —	12,132: 50
Fattigvårdsstyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 11,750: —	550: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 20,429: 75	468: 05	1,018: 05
Kyrkorådet:		
1896 års lån, hvaraf återstår kr. 11,460: —		660: —
Af Hamnens medel:		
För äldre hamnbyggnaden	3,000: —	
För nya hamnbyggnaden:		
1910 års lån 5,725: —		
1916 „ „ 1,032: —	6,757: —	
Transport	9,757: —	51,330: 55

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Inkomster.*

	Transport	9,757: —	51,330: 55	
För svängkran n:r 1: kap.-återstod kr. 10,175: —		275: —		
„ malmlossningskran: kap.-återstod kr. 23,125: —		625: —	10,657: —	
2. *Andra lån och förskott:*				
Kyrkorådet:				
4:de årets amortering för reparation af komministersgården, kr. 17,500: —		3,150: —		
4:de årets amortering för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 32,000: —		7,800: —	10,950: —	72,937: 55
b) *Räntor:*				
1. *Obligationslån:*				
Vatten- och gasverksstyrelsen:				
1892 års lån å kr. 31,560 à 4 %	1,227: 50			
1896 års lån å kr. 99,340 å 3,6 %	3,456: —			
1902 års lån å kr. 64,720 à 4 %	2,588: 80			
1907 års lån å kr. 620,160 à 4½ %	27,907: 20			
1910 års lån å kr. 1,041,870: — à 4½ %	46,581: 75			
1916 års lån å kr. 427,358 à 5 %	21,367: 90	103,129: 15		
Folkskolestyrelsen:				
1892 års lån å kr. 58,750: — à 4 %	2,295: —			
1902 års lån å kr. 173,612: 50 à 4 %	6,944: 50			
1907 års lån å kr. 39,200: — à 4½ %	1,764: —			
1910 års lån å kr. 315,180: — à 4½ %	14,086: 80			
1916 års lån å kr. 23,575: — à 5 %	1,178: 75	26,269: 05		
Transport		129,398: 20		72,937: 55

Transport	129,398: 20		72,937: 55	
Fattigvårdsstyrelsen:				
1892 års lån å kr. 11,750: — à 4 %	459: —			
1902 års lån å kr. 20,429: 75 à 4 %	817: 19	1,276: 19		
Kyrkorådet:				
1896 års lån å kr. 11,460: — à 6 %		400: 68		
Af Hamnens medel:				
För äldre hamnbyggnaden å kr. 40,905: — à 5 %	2,045: 25			
För nya hamnbyggnaden å kr. 183,200 à 4½ %	8,244			
46,800 kr. (för hamnbyggnadens fortsättning) à 5 %	2,340	10,584: —		
För svängkran N:r 1 å kr. 10,175: — à 5 %		508: 75		
För malmlossningskran N:r 2 å kr. 23,125: — à 5 %	1,156: 25	14,294: 25	145,369: 32	
2. *Andra lån och förskott:*				
Ränta af Elementarläroverket för flickor å kr. 5,750: 25, lån från stadskassan à 4 %		230: —		
Ränta å Vatten- och gasverksstyrelsens rörelsekapital, förslagsvis		8,463: —		
Ränta å förskotterade medel för reparation af kommunistergården, kr. 6,300: — à 5 %		315: —		
Ränta å förskotterade medel för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 15,700: — à 5 %		785: —		
Ränta å beräknad brist i hamnkassan, kr. 27,000: — à 5 %		1,350: —	11,143: —	156,512: 32
			Transport	229,449: 87

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Inkomster.

			Transport 229,449: 87
Enligt särskild amorteringsplan för Vatten-, gas- o. elektricitetsverken samt afloppsledningarna skall till Drätselkammaren inlevereras för att tillgodoföras verkens amorteringsfond		199,153: 22	
Från denna fond skall enligt ofvan utbetalas: amortering	37,520: —		
ränta	103,129: 15	140,649: 15	
återstår till afsättning...		58,504: 07	
Enligt särskild amorteringsplan för hamnens maskinerier skall till stadskassan af hamnens medel inlevereras		4,860: —	
hvaraf skall enligt ofvan utbetalas: amortering	900: —		
ränta	1,665: —	2,565: —	
Återstår till afsättning		2,295: —	

2. Skatter och liknande afgifter.

a) Utskylder och i samband därmed debiterade afgifter:			
1. Utskylder å upptaxerade inkomstbeloppet, kr. 19,776,130: —			1,334,888: 77
2. Afgifter för prästerskapets aflöning:			
Personella afgifter..... ..		1,625: —	
Krono- och tertialtionde		3,400: —	5,025: —
b) Tomtören för åtskilliga tomter å stadens grund och för delar af Humlegården, som upplåtits till N:ris 113, 114 och 115 södra kvarteret		79: 85	
För magasinsplatser å hamnområdet		360: 32	440: 17
c) Afgäld för upplåtande af mark:			
till tomten N:o 4 södra kvarteret		10: —	
„ „ „ 104 „ „		4: —	
„ „ „ 133 västra „		10: —	
„ „ „ 113 o. 114 västra „		10: —	34: — 1,340,387: 94
			Transport 1,569,837: 81

	Transport	1,569,837: 81

3. Aktier.

Utdelning å aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, kr. 74,700: —, à 5 %	3,735: —	
Ersättning för upphörd utdelning i d:o från järnvägsmedelsfonden	50,000: —	53,735: —
	Summa Kronor	1,623,572: 81

B. Administration.

3. Poliskåren.

a) Spritbolagets bidrag till tillsyningsmannen för rusdryckshandteringen aflöning	1,200: —	
b) För extra polisbevakning å landsbygden till samma belopp, som beräknas därför i utgifterna	3,150: —	4,350: —

5. Brandväsendet.

Bil. Litt. B. 5.

Diverse inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —

6. Byggnadsnämnden.

Bil. Litt. B. 6.

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilda utförda förrättningar	4,000: —
Summa Kronor	11,850: —

C. Fastigheter.

2. Hästholmarne.

Hyra för serverings- och villabyggnader å Elba	850: —	
Hyra för serveringsbyggnad jämte en villa å Östra holmen	250: —	1,100: —

3. Skogarne.

För försäljning af div. skogsprodukter	3,780: —
Transport	4,880: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Inkomster.

5. Stadshotellet.

		Transport	4,880 —
Hyror: Källarmästare Hentzell	15,000: —		
Västerås spritbolag	14,000: —		
Sällskapet	2,000: —		
Uplands Ensk. Bank	3,100: —		
A.-B. Nya Banken	937: 50		
Källarmästare O. P. Andersson	200: —		
Barberare Carl Johnsson	600: —		
Hentzell för en butik	250: —	36,087: 50	
Afgifter för festvåningens användande		1,200: —	
Hyresgästars andel i kostnaden för uppvärmning		11,500: —	48,787: 50

6. Sundinska huset.

Hyresinkomster ..... 6,425: —

7. Tullhuset.

Hyra för ett rum (hamnkontoret) ..... 500: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Hyresinkomst ..... 800: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

Bil. Litt. C. 9.

Hyror och arrenden för staden tillhöriga gårdar och tomter ..... 64,638: —

10. Jordar och andra fastigheter.

a) *Östra utmarken:*

Arrende för följande lägenheter:

Lilla Stenby (C. A. Johansson)	360: —	
Gustafsslätt (F. T. Larsson)	281: —	
Andersbo samt del af gården Utmarken (Gust. Andersson)	800: —	
Del af gården Utmarken (E. A. Vallin)	192: —	
" " " " (Kristina Pettersson)	40: —	
" " " " (G. Vallberg)	224: —	
" " " " (Nordanby gård)	300: —	
Enbacken (E. A. Vallin)	160: —	
Grönbo (Myggbo sågbolag)	75: —	
Sundinska utmarken (C. Johansson)	200: —	
Nordanby (Nordanby gård)	1,500: —	
Transport	4,132: —	126,030: 50

Transport	4,132: —		126,030: 50
Nordanby utmarksjord (Nordanby gård)	500: —		
Jakträtten å utmarken (J. V. Ödman och C. Sundin)	30: —		
Kristiansborg (Jäderblom)	2,900: —		
Hofdesta (E. Johansson)	1,100: —		
Malma (Malma gård)	3,000: —	11,662: —	

b) *Västra utmarken:*

Arrende för:

Byggnadsplatser å s. k. Käringberget:			
Gust. Vretlund	35: —		
Doktor Holm	50: —		
Ingeniör Schultz	50: —		
Åhlfeidts sterbhus	25: —		
Rich. Blom	30: —		
Jenny Lindhagen	25: —	215: —	
Ett område intill Carlsfrid (C. J. Carlsson)		3: —	
Byggnadsplatser å s. k. Ragvaldsbacke:			
J. A. Thelin	10: —		
Änkan Math. Eriksson	5: —		
Hj. Örtengren	15: —		
C. O. Johansson	10: —		
S. P. Nilzen	5: —	45: —	
Ett till Hyttan på 50 år, för rätt till framdragande af järnvägsspår upplåtet område		25: —	
Ett område af s. k. Pistolsvreten (J. A. Jansson)		20: —	
Af s. k. Gästgifvarevreten:			
i gamla Stohagsjorden:			
ägofig. 544 och del af 545 (Frans Johansson)	40: —		
ägofig. 546 (Handlanden Belinki)	30: —		
ägofig. 512 (G. A. Andersson)	60: —		
i nya Stohagsjorden:			
ägofig. 570—573 (C. A. Törnblom)	15: —	145: —	
Ett område intill Valhalla (Sundemans sterbhus)		10: —	
Ett område intill Solbacken (Ingeniör Berling)		10: —	473: —
		Transport	12,135: — 126,030: 50

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Inkomster.

	Transport	12,135: —	126,030: 50
c) *Viksäng:*			
Arrenden för nio villatomter, utarrenderade till och med år 1944	360: —		
Arrende för ett till Skogsvårdsstyrelsen förut upplåtet område	150: —	510: —	
d) *Diverse arrenden:*			
f. d. Stadskassörsjorden i Iggebygärdet (Kristiansborgs gård) 35: —			
i Rigärdet (Sv. Metallverken) 18: —			
å Trådarön (J. A. Hellman) 30: —	83: —		
Mark af Gikeonsberg och Emaus (Sv. Metallverken)	150: —		
Mark för järnvägsspår till Skultuna och Tillberga (Allm. Sv. Elektr. A.-B.	75: —		
Jord i Kopparbergsvreten mellan kyrkogården och Östermalm (Änkan Fr. Andersson)	148: 50		
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön (C. J. Fält)	5: —		
Koloniträdgårdarne	300: —		
Mark af Kungsängen (Renhållningsverket)	200: —		
Mark upplåten till Sv. Metallverken för kraftledning till Skultuna	78: 13		
Allm. Sv. Elektr. A.-B. för kablar och ledningar i stadens mark	260: —		
Mark af Siggesborg för Skultuna-järnvägen (Klas Vestman)	50:		
Diverse mindre områden	1,200: —	2,549: 63	
e) *Arrenden för fiskvatten:*			
I Västeråsfjärden från Johannisberg till Gustafsvik samt vid Kattskär och Amundgrund	50: —		
D:o vid Hästholmarne jämte fiskarstugan med jord å Elba	150: —	200: —	
f) *Hyresmedel:*			
Platshyror för:			
Pumphus å Kungsängen (Sv Metallverken)	50: —		
Två magasinsplatser å Södra Skallberget	20: —		
En paviljong å kreaturstorget	25: —		
Slaktarvagnar å tomten N:o 6 Norra kvart.	200: —		
Upplag m. m. å Kungs- och Munkängen	200: —		
Transport	495: —	15,394: 63	126,030: 50

Transport		495: —	15,394: 63	126,030: 50
Virkesupplag å Kungs- och Munkängen		400: —		
Vattenkiosken i Vasaparken		10: —		
„ å hamnområdet		10: —		
Fotografiatelier å Viksäng		25: —		
„ å Kungsängen		25: —		
Cisternstation å d:o		150: —		
Andel i plats- och hyresmedel från Strömsholms våg		500: —		
Hyror för:				
Stallar och bindplatser å kreaturstorget		1,000: —		
Köttbesiktningsbyrån		3,000: —		
Karuseller och skjutbanor m. m.		3,000: —		
Vattenkraften i Svartån		3,000: —		
Upplagsplatser å hamnområdet:				
Axel Hygrell & C:o	1,087: 50			
Tegel- & Murbruksaktiebolaget	2,348: —			
Manne Tössbergs Eftr.	650: —			
Järnhandl. Axel Sundström	812: 50			
Ingeniören Gust. Andersson	551: 25			
Grosshandl. Gust. Laurell	2,425: —			
Vatten- & gasverksstyrelsen	1,050: —			
Vedhandl. Joel Johansson	456: —			
Myggbo sågbolag, Rudén & C:o	562: 50			
Järnhandl. Axel Olsson	562: 50			
Järnhandl. Axel Rosenlund	367: —			
Allm. Sv. Elektr. A.-B.	732: —	11,604: 25	23,219: 25	38,613: 88

11. Hamnmagasinen.

Hyror för magasinsutrymmen:			
Firman Axel Eriksson & C:o		5,000: —	
A.-B. J. Aug. Jönsson & C:o		1,500: —	
Kungl. Vattenfallsstyrelsen		218: 75	
Centralföreningen		5,000: —	
Öfriga utrymmen		781: 25	12,500: —

12. Nordanby egendom.

Diverse jordbruksprodukter		23,200: —	
Extra inkomst af körningar		2,000: —	25,200: —

13. Malma egendom.

Diverse jordbruksprodukter		29,700: —	
Afkastning från trädgården		400: —	30,100: —

14. Svingården.

20,000 kg. fläsk		25,000: —
	Summa Kronor	257,444: 38

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Inkomster.

D. Hälso- och sjukvård.

Bil. Litt. D.

2. Epidemisjukvården.

a) Beräknade inkomster från landstinget:			
Fast årsafgift	2,775: —		
Underhållskostnader inkl. extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tillägg i kontraktet, förslagsvis	10,000: —	12,775: —	
b) Afgifter af betalande patienter		225: —	13,000: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Besiktnings- och vågafgifter m. m.		13,920: —
	Summa Kronor	26,920: —

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Badafgifter		500: —

2. Varmbadhus.

Bil. Litt. E. 2.

Enligt Badhusstyrelsens förslag		29,600: —

4. Renhållningsverket.

Försäljning af stallströ och sopor	2,000: —	
„ „ torfmullspudrett	17,000: —	
„ „ torfmull	1,600: —	
„ „ slog å auktion	450: —	
För hämtning af latrin och sopor	2,500: —	
D:o af d:o från regementet	500: —	
För krossning af hafre	100: —	24,150: —
	Summa Kronor	54,250: —

F. Undervisningsväsende.

1. Folkskoleväsendet.

Bil. Litt. F. 1 b.

Enligt Folkskolestyrelsens förslag		98,550: 61
	Summa Kronor	98,550: 61

G. Affärsverk.

Bil. Litt. G. a och b.

Vattenverket	94,700: —		
Gasverket	361,000: —		
Elektricitetsverket	243,000: —	698,700: —	
Enligt Drätselkammarens förslag:			
afgår för elektr. belysningen	1,600: —	697,100: —	
tillkommer för gasbelysningen		1,000: —	698,100: —
		Summa Kronor	698,100: —

H. Kommunikationsverk.

3. Båttrafiken.

Passagerareafgifter m. m. för båtarne Märta och Måsen		9,500: —

4. Hamnen.

Bil. Litt. H. 4.

Hamnbyggnaden	27,950: —	
Svängkran n:r 1	2,535: —	
Malmlossningsanordning n:r 2	4,675: —	
Svängkran n:r 3	2,200: —	
Brist till år 1918	36,504: 25	73,864: 25
	Summa Kronor	83,364: 25

P. Diverse inkomster.

Brännvinsmedel	81,774: —	
Källarfrihetsmedel	349: 05	
Bötesmedel	700: —	
Hundskattemedel à 15 kr. pr hund	3,500: —	
Auktionsprovision	100: —	
Behållning af influtna registreringsafgifter af handelsfirmor	10: —	
Stadens andel, $^{6}/_{10}$-delar, af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1,500: —	
Hamnens andel i stadens allmänna kostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.	1,500: —	
Diverse inkomster, såsom hyra för maskiner, försäljning af stadgar rörande Västerås stad m. m.	1,000: —	
Afgift från skolkassan för renhållning af gatorna vid Skeppsbacks-, Mariabergs- o. Djäknebergsskolorna	725: —	91,158: 05
	Summa Kronor	91,158: 05

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Sammandrag af utgifts- och inkomststaten

Sammandrag

af utgifts- och inkomststaten för år 1917.

	Utgifter		Inkomster		Öfverskott		Brist	
Brist från år 1915	27,794	45	—	—	—	—	27,794	45
A. Finanser	603,853	—	1,623,572	81	1,019,719	81	—	—
B. Administration	274,388	50	11,850	—	—	—	262,538	50
C. Fastigheter	202,801	50	257,444	38	54,642	88	—	—
D. Hälso- och sjukvård	85,734	—	26,920	—	—	—	58,814	—
E. Andra hygieniska inrättningar	97,646	—	54,350	—	—	—	43,396	—
F. Undervisningsväsende	361,667	05	98,550	61	—	—	263,116	44
G. Affärsverk	687,880	—	698,100	—	10,220	—	—	—
H. Kommunikationsverk	152,914	25	83,364	25	—	—	69,550	—
I. Belysning och renhållning	44,523	—	—	—	—	—	44,523	—
K. Fattigvård	157,760	49	—	—	—	—	157,760	49
M. Kyrkliga ändamål	58,885	88	—	—	—	—	58,885	88
N. Sociala ändamål	26,075	—	—	—	—	-	26,075	—
O. Diverse särskilda ändamål	124,187	50	—	—	—	—	124,187	50
P. Diverse utgifter o. inkomster	39,099	48	91,158	05	52,058	57	—	—
Summa	2,945,210	10	2,945,210	10	1,136,641	26	1,136,641	26

Västerås den 29 november 1916.

Georg Enhörning.

Bernh. Carlson.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Magistratens förslag.

Bil. B. 1 a.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Vid uppgörande af inkomst- och utgiftsstat för Västerås stad för år 1917, som Magistraten anhåller Drätselkammaren ville utföra och hvaraf Magistraten förväntar ett exemplar för att med Magistratens yttrande underställas Stadsfullmäktiges pröfning, får Magistraten anhålla, att Drätselkammaren ville iakttaga följande:

Dyrtidstillägg åt stadens tjänstemän och befattningshafvare.

I anseende till nu rådande dyrtid, hvilken efter allt att döma torde komma att gälla äfven under år 1917, lärer staden icke kunna undandraga sig att, där ny lönereglering lämpad efter nu rådande förhållanden i samband med staten för år 1917 icke fastställes, lämna *dyrtidstillägg* åt de stadens befattningshafvare, hvilka för eget och deras familjers uppehälle äro i hufvudsakligaste del beroende af de med befattningarna i stadens tjänst förenade löneförmånerna.

Det dyrtidstillägg, som från och med år 1913 med 150 kronor per år äfvensom de ytterligare sådana, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 25 november 1915 och den 22 juni 1916 utgått till en del svagast aflönade befattningshafvare, eller sådana som icke i aflöning, däri inberäknade bostads- och andra därmed jämförliga naturaförmåner, uppburit enligt de båda förra besluten 1,800 kronor och enligt det sista 2,400 kronor, äro enligt Magistratens förmenande icke tillräckliga till lindrande af det verkliga nödläge, som till följd af dyrtiden uppkommit för såväl dessa svagast aflönade befattningshafvare som ock en del öfriga tjänstemän med högre aflöning men tillika större lefnadsbehof.

Magistraten anser förty, att dyrtidstilläggen böra uppgå till vida högre belopp än hvad förut bestämts och utgå till äfven befattningshafvare med högre aflöning än 2,400 kronor.

I afseende å dyrtidstilläggens storlek och de befattningshafvare, hvilka böra komma i åtnjutande häraf, anser Magistraten att lämpligast vore, att i Västerås tillämpades hvad af budgetberedningen i Göteborg i tryckt handling, hvaraf Drätselkammaren bekommit ett exemplar, föreslagits beträffande Göteborg, eller att dyrtidstillägg icke må sättas lägre än 150 kronor och ej högre än 500 kronor samt att sammanlagda beloppet af dyrtidstillägg och befattningshafvarens aflöningsförmåner af befattning i stadens tjänst icke må öfverstiga 7,000 kronor.

Hvad budgetberedningen i Göteborg föreslagit beträffande dyrtidstilläggens uppdelning såväl efter procentberäkning eller viss procent, i Göteborg föreslaget till 10 % af de med befattningen förenade aflöningsförmåner, inberäknadt provisioner och andra sportler, som ock efter behofsprincipen, eller efter antalet personer, som äro beroende af befattningshafvarens aflöning, anser Magistraten ock hafva skäl för sig.

I följd häraf kommer Magistraten att för dess befattningshafvare föreslå dyrtidstillägg, utöfver de från och med år 1913 utgående 150 kronor, till belopp, som för hvarje tjänsteman och befattningshafvare härefter omförmäles.

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Magistratens förslag.*

Beträffande Magistraten och Rådstufvurätten med tillhörande tjänstemän och betjänte föreslår Magistraten följande ändringar uti den för år 1916 gällande stat:

Brottmålsrådmannen, som från och med år 1912 eller under fem år uppburit ett första ålderstillägg är berättigad till ett ytterligare ålderstillägg af ..... kronor 500: —.

Stadsnotarien Helge Cronholm, som från och med år 1911 oafbrutet tjänstgjort vid Rådstufvurätten med samma göromål, som åligger stadsnotarie, men först den 5 augusti 1912, sedan stadgar för Magistraten och Rådstufvurätten af Kungl. Maj:t fastställts, förordnats till stadsnotarie, erhöll enligt stadsfullmäktiges beslut den 22 december 1915 för innevarande år ett personligt lönetillägg af 500 kronor.

Enär vid bestämmande af grundlönen för stadsnotarien till 2,500 kronor beräknades, att han skulle erhålla inkomst af förordnanden såsom Rättens ombudsman, men sådana inkomster, till följd däraf att knappast några konkurser i staden inträffa, numera upphört, hemställer Magistraten att stadsnotarien Cronholm måtte för år 1917 få behålla samma personliga lönetillägg och tillika tilldelas ett ålderstillägg med ..... kronor 500: —.

Reservationsanslaget för tillfälliga biträden, som hittills utgått med 200 kronor per år är numera alldeles otillräckligt. Utom vid valtillfällen behöfver Magistraten såsom vid utdelande af kort för inköp af socker och därest för inköp äfven af andra lifsförnödenheter kortsystem införes, hvilket är att vänta, tillfälliga biträden; och hemställer Magistraten förty att detta anslag upptages såsom förslagsanslag och höjes till ..... kronor 500: —.

Den i Magistratens skrifvelse den 21 oktober 1915 omförmälta utredning angående uppdelning af göromålen å *kronouppbördskontoret* har ännu icke blifvit slutförd. I anledning häraf anhåller Magistraten om samma ordinarie anslag för göromålen å kronouppbördskontoret som för år 1916 utgått.

Stadsvaktmästaren Per Berglund har till Magistraten inlämnat bilagda skrifvelse om höjning af för honom utgående grundlön från 1,200 till 1,600 kronor. Magistraten, hvilken väl inser behofvet af en löneförhöjning för stadsvaktmästaren, som har en särdeles ansvarsfull befattning, särskildt med utlämnande af genom Rådstufvurätten expedierade handlingar, oftast till högst betydande värden, men erinrar att grundlönen för stadsvaktmästaren hittills utgått med ett belopp, som med 100 kronor understiger grundlön för poliskonstapel, hvilket väl torde bero däråt att med stadsvaktmästaretjänsten följa extra inkomster för tjänstgöring såsom vittne vid växelprotester, beräknade till 100 kronor, hänskjuter till utredning i samband med ny löneregleringen för poliskåren af Drätselkammaren eller en möjligen blifvande af Stadsfullmäktige tillsatt ny löneregleringskommitté frågan om reglerande af lönen för stadsvaktmästaretjänsten.

I afbidan härå bör emellertid Berglund, som har sjuklig hustru och 2 barn, förnöjas med dyrtidstillägg till belopp, som här nedan angifves.

Beträffande *exekutionsverket* har stadsfogden Erhard Kumlin ingifvit bilagda framställning om ökadt anslag för hållande af tjänstelokal samt om anslag för en extra exekutionsbetjänt.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Magistratens förslag.

På de af stadsfogden andragna skäl, hvilkas giltighet Magistraten vitsordar, hemställer Magistraten om anslag

för tjänstelokal åt stadsfogden höjdt från 300: — till..... kronor 500: —,
för en extra exekutionsbetjänt ..... kronor 800: —.

Från exekutionsbetjänterna har till Magistraten ingått bilagda af två bilagor åtföljda skrifvelse. I anledning af desamma anhåller Magistraten, att anslaget till exekutionsbetjänterna för hållande af velociped höjes till..... kronor 200: —

samt upprepar sin i skrifvelser den 21 oktober 1913, den 30 oktober 1914 och den 21 oktober 1915 gjorda framställning om anslag för telefon åt exekutionsbetjänterna och begär härför för år 1917..... kronor 160: —.

En af exekutionsbetjänterna i nyssnämnda skrifvelse gjord framställning om höjning af till dem utgående grundlön samt om ytterligare två ålderstillägg äfvensom om beklädnadsersättning hänskjutes till utredning af Drätselkammaren eller en af Stadsfullmäktige tillsatt löneregleringskommitté i samband med ny löneregleringen för poliskåren.

För exekutionsbetjänten Sten och t. f. exekutionsbetjänten Larsson, som enligt gällande lönestat, Larsson såsom ordinarie polisman, härtill äro berättigade, bör i staten för nästkommande år upptagas ett andra ålderstillägg för hvar och en af dem. Larssons ålderstillägg äro beräknade i staten för poliskåren, hvadan här endast för Sten upptages ..... kronor 150: —.

Under år 1904 utgaf borgmästaren till trycket en *Handbok för polispersonalen i Västerås,* innehållande instruktion för polispersonalen, reglemente för fasta brandkåren och brandordning för staden, tillika med de särskilda ordningsföreskrifter, som gälla inom staden beträffande den allmänna hälsovården, byggnaders uppförande, yrkesmässig slakt och försäljning af kött och fläsk, bageri- och konditoriyrket, mjölkhandeln, droskväsendet, automobil- och velocipedtrafiken, försäljning af spirituosa, renhållning med mera.

Af denna handbok finnes numera endast ett ytterst ringa fåtal exemplar kvar och efter dess utgifvande har i de flesta af däri intagna ordningsföreskrifter företagits betydande ändringar, hvarjämte tillkommit en del nya ordningsföreskrifter, hvarom icke allenast polispersonalen utan äfven allmänheten bör äga kännedom.

Det är således af yttersta vikt, att erhålla en ny upplaga af samma handbok, däri till allmänhetens nytta äfven böra införas reglemente för stadens nämnder och de instruktioner, som gälla för stadens tjänstemän, samt de taxor, efter hvilka de hafva att gå allmänheten till handa, i de fall, där betalning därför, som i byggnadsärenden och upprättande af kartor m. m., skall erläggas.

Borgmästarens år ifrån år ökade göromål för hans ämbete tillåta näppeligen honom att numera utföra det tidsödande arbete, som åtgår för redigeringen af en sådan handbok, men anser han sig skyldig öfvervaka redigeringen däraf, som lämpligast kan mot skälig ersättning uppdragas åt någon utaf Magistratens och Drätselkammarens tjänstemän,

för detta redaktionsarbete och handbokens tryckande begär Magistraten ett förslagsanslag af ..... kronor 1,000: —.

De dyrtidstillägg, som för år 1917 utöfver ofvannämnda från och med år 1913 till en del svagast aflönade befattningshafvare utgå med 150 kronor böra

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Magistratens förslag.*

enligt Magistratens åsikt tilldelas befattningshafvare under Magistraten och Rådstufvurätten och föreslår Magistraten, att dessa dyrtidstillägg skola utgå med följande belopp:

Civilrådmannen		kronor	500: —
Brottmålsrådmannen		»	500: —
Stadsnotarien		»	500: —
Stadsfogden		»	500: —
Kronouppbördskassören		»	500: —
Skrifbiträde åt kronouppbördskontoret		»	150: —
Stadsfiskalen		»	500: —
Stadsvaktmästaren		»	250: —
Exekutionsbetjänten	Richtnér	»	350: —
»	Carlsson	»	350: —
»	Sten	»	350: —
»	Larsson	»	350: —
		Summa kronor	4,800: —

Poliskåren.

Om nu gällande lönestat för poliskåren skulle för år 1917 bibehållas oförändrad komme de kontanta aflöningarne för poliskåren enligt bilagda förteckning att uppgå till 68,470 kronor.

De ringa belopp, hvarmed lönerna till polismännen enligt nu gällande lönestat utgå har föranledt till såväl synnerliga svårigheter vid poliskårens rekrytering med lämpliga personer, som ock att en stor del af de mest för polismän lämpliga medlemmarne af kåren, sedan de här vunnit sin utbildning, sökt och erhållit anställning vid andra kårer, hvilket allt förorsakat, att tätare ombyten af medlemmar i kåren måst ske än för de särskilda medlemmarnes i kåren kännedom om förhållanden och personer i Västerås är fördelaktigt, och att ett stort antal polismän kommit i ekonomiskt trångmål, hvilket gifvetvis förorsakar, att de icke på fullt nöjaktigt sätt kunna fullgöra sina åligganden som polismän.

Dessa förhållanden hafva föranledt polismännen att i en särskild till Stadsfullmäktige ställd af en bilaga åtföljd skrift begära ny lönereglering med förhöjda grundlöner och ålderstilläggens ökande från 2 till 4 äfvensom höjd beklädnadsersättning. Denna polismännens framställning har tillstyrkts af stadsfiskalen i en till Magistraten ställd skrift och har stadsfiskalen tillika upprättat en beräkning hvartill kostnaderna för polisens aflöning skulle stiga, enligt den af poliskåren begärda löneförhöjning.

Enär Magistraten håller före, att Stadsfullmäktige icke äro villiga att i samband med det tidsödande och tungt arbete kräfvande göromål, som behandlingen af utgifts- och inkomststaten för nästkommande år medför, fastställa ny lönereglering för poliskåren, hemställer Magistraten, att Stadsfullmäktige ville i afbidan på en sådan lönereglering för poliskåren, hvarom Magistraten i sammanhang härmed uti särskild skrifvelse till Stadsfullmäktige gör framställning, besluta om dyrtidstillägg för poliskåren till belopp, hvarom här nedan förmäles.

Fortfarande är antalet poliskonstaplar för ringa för utöfvande af en effektiv polisbevakning å de tättbebyggda platser utom den egentliga stadsplanen och olägenheten däraf har visat sig synnerligen under innevarande år, då en del konstaplar varit mobiliserade till militärtjänst, men då Magistraten nu påkallar

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Magistratens förslag.

afsevärdt ökade anslag till den nuvarande poliskåren, anser Magistraten det icke lämpligt att nu begära anslag till ökadt antal poliskonstaplar; men hemställer dock om anslag för att åt den konstapel, Karl Viktor Karlsson, som tjänstgör som järnvägs- och hamnpolis, bereda lön i likhet med inspektionskonstaplarne.

Karlsson, som är född 1874 och började sin tjänstgöring vid härvarande poliskår den 11 februari 1901, har under flere år oklanderligt uppehållit befattningen som järnvägs- och hamnpolis samt jämväl ofta vid förefallande behof bestridt tjänst som inspektionskonstapel. Med anledning häraf och då tjänsten som järnvägs- och hamnpolis är af sådan art, att därtill fordras en polisman af befäls grad, blef Karlsson den 1 januari innevarande år befordrad till inspektionskonstapel i kåren men med bibehållande af poliskonstapels löneförmåner.

I förut omförmälta stat för poliskåren är Karlsson ock upptagen endast såsom innehafvare af poliskonstapels lön. För att bereda Karlsson samma löneförmåner som öfriga inspektionskonstaplar begär Magistraten ett anslag af kronor 200: —.

På grund af stigande priser å såväl tyg som skräddararbete äro nu utgående anslag till beklädnad af 150 kronor för hvar och en af de 3 öfverkonstaplarne, tillsyningsmannen för rusdryckshandteringen och de båda detektivkonstaplarne eller tillsammans 6 personer samt anslaget af 120 kronor för beklädnad in natura åt 3 inspektionskonstaplar, 25 ordinarie konstaplar och 3 extra poliskonstaplar eller tillsammans 31 man, otillräckliga.

Magistraten hemställer därför att anslaget till beklädnad för förstnämnda 6 polismän höjes från 150 kronor per man till 175 kronor per man eller tillsammans med ..... kronor 150: —

samt att anslaget till beklädnad af sistnämnda 31 polismän höjes med 30 kronor per man eller med ..... kronor 930: —.

Nuvarande anslaget till trycksaker och skrifmaterial samt bakbinderiarbeten 600 kronor har visat sig otillräckligt. I anledning däraf begäres en förhöjning af samma anslag med ..... kronor 200: —.

Beträffande åter de öfriga anslagen till poliskåren, hvilka anslag ej afse deras löneförmåner, torde någon förhöjning af desamma för år 1917 icke vara erforderlig, hvarför Magistraten anhåller, att dessa anslag måtte upptagas till samma belopp som i 1916 års stat.

Under hänvisning till hvad Magistraten här ofvan anfört angående nödvändigheten af att i afbidan på ny lönereglering för poliskåren, beredes dess medlemmar afsevärdt dyrtidstillägg, utöfver det dyrtidstillägg af 150 kronor, som från och med år 1913 utgått till samtliga polismän utom poliskommissarien och under åberopande af hvad Magistraten i början af denna skrifvelse angående dyrtidstillägg åt stadens samtliga tjänstemän och betjänte anfört, hemställer Magistraten, att i dyrtidstillägg åt polismännen för år 1917 måtte beräknas erforderliga belopp eller

för poliskommissarien, som utom kontant lön af 2,400 kronor och beklädnadsersättning af 200 kronor åtnjuter fri bostad till beräknadt värde af 800 kronor ..... kronor 300: —.

Beträffande dyrtidstillägg åt öfriga polismän fäster Magistraten Drätselkammarens uppmärksamhet på att, enligt polismännens framställning om ökade grundlöner samt ökadt antal ålderstillägg och förhöjdt beklädnadsanslag, lönerna för

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Magistratens förslag.*

nuvarande poliskår skulle uppgå till (se bil. g)..... kronor 78,525: —
och enligt nu gällande stat (se bil. d) till..... » 68,470: —,
skillnad således kronor 10,055: —,

sålunda fördelad:

Ökade grundlöner utöfver nu utgående dyrtidstillägg af 150 kronor per man

åt detektivöfverkonstapeln	350: —		
åt en hvar af öfriga båda öfverkonstaplar samt till uppsyningsmannen öfver rusdryckshandteringen 150 kronor per man eller sammanlagdt kronor	450: —		
förste detektivkonstapeln, hvilken förut har 100 kronor högre lön än andra detektivkonstapeln	50: —		
andra detektivkonstapeln	150: —		
de tre nuvarande ordinarie inspektionskonstaplarne 150 kronor per man eller tillsamman	450: —		
25 ordinarie poliskonstaplar à 150 kronor per man	3,750: —		
3 extra poliskonstaplar à 50 kronor per man.....	150: —		
Summa kronor	5,350: —	5,350: —	
Ökade ålderstillägg		2,850: —	
Ökadt beklädnadsanslag		1,855: —	10,055: —.

De af polismännen begärda förhöjda grundlöner utöfver nu utgående dyrtidstillägg af 150 kronor per man, anser Magistraten kunna, jämte det för ökade ålderstillägg beräknade belopp af 2,850 kronor eller tillsammans kronor 8,200: — läggas till grund för beräkningen af dyrtidstillägg åt polismännen.

Det har ofta visat sig att en polisman, som före 30 års ålder erhållit nu utgående 2 ålderstillägg, vid den tid, då han är i sin bästa ålder och blifvit fullt utbildad som polisman, erbjudes anställning vid annan bättre aflönad poliskår och då han icke haft utsikt till vidare ökade löneförmåner härstädes, ej tvekat att antaga erbjudandet. Magistraten anser därför att det skulle vara särdeles förmånligt för staden att tillmötesgå polismännens begäran om ytterligare två ålderstillägg, och har till följd häraf icke tvekat att föreslå att i dyrtidstillägget för år 1917 måtte inräknas jämväl härför erforderligt belopp.

Från Brandstyrelsen, Byggnadsnämnden, Hälsovårdsnämnden tillika med en särskild framställning från hälsopoliserna Holtz och Jansson, Fattigvårdsstyrelsen och Pensionsnämnden inkomna förslag till stat för år 1917 öfverlämnas.

Från öfriga styrelser och nämnder hafva förslag ännu ej inkommit, men skola de så snart de hit inkommit, till Drätselkammaren öfverlämnas.

Västerås rådhus den 30 oktober 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.

Bil. B. 1 b.

Till Magistraten i Västerås.

Ehuru stadens fullmäktige så sent som i fjol beviljade anslag till inrättandet af en ny exekutionsbetjänttjänst, finner jag mig dock nödsakad att redan nu anhålla, det Magistraten måtte hos Stadsfullmäktige göra framställning om ett nytt anslag för år 1917 af 800 kronor till arvode åt en extra exekutionsbetjänt.

Enbart genom pensionsskattens tillkomst hafva exekutionsgöromålen blifvit så ökade, att den ofvannämnda ökningen i exekutionsbetjänternas antal visat sig vara otillräcklig. Pensionsrestlängden för Västerås har nämligen för senaste året omfattat ej mindre än 5,465 personer med ett restantiebelopp af 20,505 kronor. Häri äro dock ej inberäknade de resterande pensionsskatter, som skola utgå till staten. Allt detta ger mera arbete än *en* person kan medhinna under året.

Men härtill kommer, att en del andra exekutionsgöromål och i synnerhet handräckningsärenden från andra orter i hög grad ökadt i afseende såväl å antal personer som belopp. Följden häraf har blifvit, att de nu befintliga exekutionsbetjänterna tidtals äro alldeles öfverhopade med arbete, och ofta nog måste de använda en del af nätterna till sådant arbete, som då kan göras, för att i föreskrifven tid hinna med, hvad som blifvit dem ålagdt.

Dels för att lätta något på denna exekutionsbetjänternas arbetsbörda, och dels för att utan olägenhet bereda dem en välbehöflig kortare semester under sommaren, anhåller jag sålunda vördsamt, att Magistraten måtte göra framställning om det ofvannämnda anslaget å 800 kronor för nästkommande år.

Hvad mig själf beträffar, anhåller jag vördsamt, att Magistraten måtte hos Stadsfullmäktige föreslå en ökning i anslaget till ersättning för stadsfogdens tjänstelokal från 300 kronor till 500 kronor per år.

Det torde nämligen vara uppenbart, att det belopp å 300 kronor, som för flera år sedan bestämts till detta ändamål, numera icke är tillräckligt att här i staden förhyra en någorlunda tidsenlig och centralt belägen tjänstelokal med värme, lyse, städning och med nödiga kontorsinventarier. Dessutom — ju mer staden tillväxt och ju mera göromålen på grund häraf ökat — desto oftare har det visat sig, att *ett* rum är otillräckligt till tjänstelokal för stadsfogden. Det händer nämligen ofta, att flere personer samtidigt besöka mig i tjänsteärenden, och har då någon af dem något att afhandla med mig, som han ej gärna vill framföra i andras närvaro, framträder olägenheten af att endast kunna disponera ett tjänsterum. Tjänstelokalen bör därför bestå af två rum, nämligen ett väntrum, som äfven är behöfligt för exekutionsbetjänterna, och ett enskildt tjänsterum för stadsfogden. Det senare kan ju äfven vissa tider af dagen användas för mitt eget privata behof, ett förhållande, som jag tagit hänsyn till, då jag ej begärt höjning i anslaget med mer än 200 kronor.

Vidare ber jag få fästa Magistratens uppmärksamhet därpå, att exekutionsbetjänterna Richard Steen och Emil Larsson äro berättigade att från och med

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Brandverket.*

år 1917 åtnjuta ett andra ålderstillägg å 150 kronor hvardera, hvarigenom de i likhet med sina äldre kamrater från och med nästa år komma upp i en löneinkomst af 1,750 kronor per år.

Västerås den 5 oktober 1916.

Erhard Kumlin.

Bil. B. 5.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Brandstyrelsen får härmed till Stadsfullmäktige för fastställelse öfverlämna förslag till stat för brandverket för nästa år och i fråga om däri förekommande afvikelser från staten för innevarande år anföra följande.

De under Brandstyrelsen sorterande tjänstemännen och befattningshafvarne hafva gjort framställning om förbättring i sina löneförmåner. Sålunda har brandchefen begärt att grundlönen skulle höjas med 500 kronor, ity att härtill skulle läggas det personliga lönetillägg han åtnjuter jämte ytterligare 200 kronor samt brandmästaren och öfrigt brandmanskap att grundlönen skulle ökas med 300 kronor, ålderstilläggen med ytterligare ett, à 200 kronor för brandmästaren efter 9 års tjänstgöring samt à 150 kronor för öfrigt brandmanskap efter 6 års tjänstgöring, samt beklädnadsersättningen höjas till 150 kronor.

Då den ökning i budgeten, som skulle bli en följd af ett bifall till framställningen synts Brandstyrelsen väl stor, har Brandstyrelsen med beaktande af att löneökning likväl på grund af de dyra tiderna bör komma styrelsens tjänstemän och befattningshafvare till del, gått en medelväg och föreslår, att grundlönen höjes med 200 kronor för brandchefen, med 100 kronor för öfriga befattningshafvare, att ett tredje ålderstillägg skall utgå med 150 kronor till brandmästaren efter 9 års tjänstgöring samt med 100 kronor till öfrig brandpersonal efter 6 års tjänstgöring samt att beklädnadsersättningen höjes med 55 kronor för brandmästaren och med 30 kronor för öfrigt manskap. Enligt detta förslag skulle ökningen i staten belöpa sig till:

för brandchefen	200: —
» brandmästaren	305: —
» brandkorpralen	230: —
» enhvar af två vice brandkorpraler 230: — ...	460: —
» maskinisten	230: —
» verkstadsförmannen	230: —
» enhvar af 9 brandsoldater 230: —	2,070: —
» » » 2 d:o 130: —	260: —
Kronor	3,985: —

Genom den värdesättning å befattningshafvares naturaförmåner, som i samband med fastställande af stat för innevarande år på förslag af Drätselkammaren genomfördes, blef bestämdt, att förmånen af fri bostad för ogift brandsoldat

skulle värderas till 180 kronor. Då Brandstyrelsen är af den mening att ett mindre utrymme i ett för de ogifta brandsoldaterna afsedt logement med den otrefnad, som gifvetvis härmed är förenad, icke kan värdesättas högre än 120 kronor har styrelsen upptagit detta belopp inom linjen.

På grund af stegrade hyror är det hittills i staten reserverade anslaget till hyra för bostäder utom brandstationen för gifta brandsoldater otillräckligt och har måst ökas med 25 kronor för hvarje lägenhet. Då ytterligare tillkommit en gift brandsoldat har i statförslaget för nyssnämnda ändamål därför upptagits 2,025 kronor, eller ett med 425 kronor förhöjdt belopp. Brandstyrelsen anser sig i samband med brandsoldaternas bostadsfråga böra förbereda på, att inom närmaste framtiden frågan om ökadt utrymme för brandverket måste af stadsmyndigheterna ägnas uppmärksamhet. Det kan icke vara förenligt med brandsäkerhetens fordringar, att ett afsevärdt antal brandsoldater — 9 af 16 — på grund af bristande utrymme inom brandstationen måst beredas bostäder utom stationen. Brandkårens effektivitet minskas gifvetvis i den mån kontrollen öfver dess enskilda medlemmar härigenom måste eftergifvas och däraf att vid larm manskapet icke kan samlas på kortast möjliga tid, hvilket blefve fallet om samtliga vore bosatta inom stationen. Nuvarande otillräckliga redskapsutrymme har samma inverkan på beredskapen. Detta utrymme är så knappt tilltaget, att vid utryckning en del redskap måste undanflyttas innan den som vid tillfället skall användas kan åtkommas. De nu påpekade missförhållandena äro af den allvarliga natur att något måste åtgöras för deras undanrödjande, och är enda utvägen härtill, att brandverket erhåller väsentligt ökade utrymmen.

Något anslag för renhållning af gatan utanför brandstationens tomt har förut icke funnits upptaget i staten, men då utgifter härmed äro förenade, har styrelsen uppfört en ny utgiftspost å 100 kronor under titel renhållning af gata. Begärd ökning uti anslaget för kol, ved och lyse motiveras af förhöjda materialpriser.

I öfverensstämmelse med hvad Brandstyrelsen till sitt statförslag för detta år yttrat angående underhållskostnader för brandbilen har styrelsen minskat kostnaden för inköp af benzin med 100 kronor, hvarjämte anslagen för förhyrande af spruthus samt till ersättning åt mobiliserade utgå, det förra af den anledning, att samtliga mindre sprutor numera äro uppställda uti brandstationen och det senare under den förhoppning att ytterligare inkallelser till krigstjänstgöring af brandmanskap icke kommer att ske. Äfven om behof af nyanskaffning af en del redskap och materiel föreligger, har Brandstyrelsen på grund af de för närvarande höga anskaffningspriserna ansett att härmed bör anstå i afvaktande på bättre prislägen och har därför i statförslaget icke upptagit ett fortsatt anslag till nyanskaffning.

Å inkomstsidan är icke någon förändring vidtagen.

Under hänvisning till det anförda hemställer Brandstyrelsen sålunda om godkännande af följande

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Brandverket.

Förslag

till

Brandverkets Utgifts- och Inkomststat för år 1917.

Utgifter:

Aflöningar och beklädnad:

Brandchefen, lön	2,200: —		
Två ålderstillägg à 300: —	600: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Beklädnad	200: —	2,300: —	
Bostad i brandstationen, bestående af 3 rum och kök jämte jungfrukammare 800: —.			
V. brandchefen, lön		500: —	
Brandmästaren, lön	1,500: —		
Tre ålderstillägg à 150: —	450: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnad	175: —	2,275: —	
Bostad i brandstation, 2 rum och kök 400: —.			
Brandkorpralen, lön	1,200: —		
Tre ålderstillägg à 100: —	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnad	150: —	1,800: —	
Bostad, 1 rum och kök 225: —.			
Två vice brandkorpraler, lön à 1,100 kronor	2,200: —		
Tre ålderstillägg till hvardera à 100 kronor	600: —		
Dyrtidstillägg för 1917 till hvardera à 150 kronor	300: —		
Beklädnad à 150 kr. till hvar	300: —	3,400: —	11,275: —
Bostad, 1 rum och kök till hvardera à 225: —.			
Maskinist, lön	1,100: —		
Tre ålderstillägg à 100: —	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnad	150: —	1,700: —	
Bostad, 1 rum och kök 225: —.			
Verkstadsförman, lön	1,100: —		
Tre ålderstillägg à 100: —	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnad	150: —	1,700: —	
Bostad, 1 rum och kök 225: —.			
Brandsoldater, 11 st. à 1,000: —	11,000: —		
Tre ålderstillägg à 100: — till 7 st.	2,100: —		
Transport Kronor	13,100: —	3,400: —	11,275: —

Transport Kronor	13,100: —	3,400: —	11,275: —
Ett ålderstillägg à 100: — till 2 st.	200: —		
Beklädnad till 11 man à 150: — hvardera	1,650: —		
Dyrtidstillägg för år 1917 à 150: — för 11 man	1,650: —	16,600: —	20,000: —
Till de gifta bostad af 1 rum och kök à 225: —.			
Till de ogifta bostad i logementet à 120: —.			
Kol, ved och lyse			1,200: —
Stallet: Utfodring och skoning af 2 hästar à 600: —			1,200: —
Divirse utgifter:			
Reservanslag för sjukdomsfall	200: —		
Olycksfallsförsäkring för brandchefen och vice brandchefen	50: —		
Kollektiv olycksfallsersättning för brandmästaren, 16 man jämte 50 man reservmanskap	340: —		
Trycksaker och skrifmaterial	300: —		
Tvätt, skurning och städning samt renhållning af gatorna, klosetter m. m.	350: —		
Underhåll af brandtelegrafen och ringledningar till reservkåren	300: —		
Underhåll af brandredskapen	500: —		
Underhåll af inventarier i brandstation och verkstäderna	400: —		
Telefon och telefonsamtal	170: —		
Brandstodsafgifter för inventarier och fastigheten	250: —		
Läkararvode och medicin	200: —		
Krono- och kommunalutskylder, vattenafgifter m. m.	200: —		
Hyresersättning för 9 st. gifta brandsoldater à 225: —	2,025: —		
Underhåll af brandstationsbyggnader	300: —		
Benzin till brandautomobilen och underhåll af densamma (smörjoljor och diverse)	400: —		
Skorstensfejaren: lön	25: —		
Oförutsedda utgifter	500: —	6,510: —	
Brandkårens reserv:			
2:dre sprutchefen, lön	20: —		
1:ste maskinisten, lön	120: —		
2:dre maskinisten, lön	50: —		
Tsansport Kronor	190: —	6,510: —	33,675: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Brandverket. Byggnadsnämnden.*

Transport Kronor	190:—	6,510:—	33,675:—
30 man till ångsprutan à 10:—	300:—		
Kol och tomthyra m. m.	150:—		
2:ne slangkärror: 2 förmän à 20:—	40:—		
Till samma kärror: 20 man à 10:— pr man	200:—		
Öfningar med manskapet	350:—	1,230:—	
Allmänna brandstyrkan:			
Diverse utgifter vid eldsvådor	300:—		
Utgifter till sprutmönstringar	250:—	550:—	
Fjärde årets amortering å automobilen		4,000:—	12,290:—
		Summa Kronor	45,965:—

Inkomster:

Beräknade inkomster från verkstäderna m. m.	3,500:—
Att genom uttaxering fyllas	42,465:—
Summa Kronor	45,965:—

Västerås den 15 oktober 1916.

På Brandstyrelsens vägnar:

Otto Oest.

Ragnar Tenow.

Bil. B. 6.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Till sitt förslag till stat för nästkommande år, hvilket Byggnadsnämnden härmed öfverlämnar för godkännande fogar Byggnadsnämnden följande anmärkningar.

Byggnadsnämndens tjänstemän, biträdande stadsingenjören Eriksson och ingenjörsbiträdet Heldt hafva i särskilda af byggnadschefen tillstyrkta och här bilagda framställningar anhållit att komma i åtnjutande af ökade löneförmåner. Byggnadsnämnden har för sin del ingen erinran att göra emot bifall till framställningarne, då den begärda löneökningen utan tvifvel är betingad af de ökade lefnadsomkostnaderna. Nämnden har emellertid icke upptagit härför erforderliga belopp i sin stat, då Nämnden erfarit att Drätselkammaren har för afsikt att framlägga förslag om utanordnande af krigstidshjälp att utgå i form af ett extra dyrtidstillägg till stadens samtliga befattningshafvare, hvarigenom de föreliggande krafven från Byggnadsnämndens tjänstemän torde blifva vederbörligen beaktade.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Byggnadsnämnden.

Nämnden har i sitt statförslag upptagit ett med 1,000 kronor förhöjdt arvode till t. f. stadsarkitekten, enär Nämnden ansett, att arkitekten Hahrs förtjänstfulla handhafvande af stadsarkitektgöromålen allt sedan år 1909 och ökningen af dessa, hvilket främst kan tillskrifvas den allt mer lifliga byggnadsverksamheten å stadens icke planlagda områden, hvilken byggnadsverksamhet genom af Kungl. Maj:t under föregående år fastställda byggnadsbestämmelser lagts under Byggnadsnämndens kontroll, påkallar en reglering i löneafseende för denne Byggnadsnämndens tjänsteman.

Stadens raska utveckling gör tiden snart mogen för anställande å fast stat af en stadsarkitekt, intill hvilken tidpunkt sålunda enligt Byggnadsnämndens förslag i staten skulle upptagas 3,000 kronor i arvode till t. f. stadsarkitekten.

Å inkomstsidan är ingen förändring vidtagen. Visserligen har för innevarande år inkomsterna beräknats allt för höga, ity att allenast omkring 3,000 kronor komma att inflyta i afgifter för af byggnadschefen och t. f. stadsarkitekten åt enskilda utförda förrättningar, hvilket kan tillskrifvas det förhållandet att kristiden inverkat hämmande på omsättningen af fastigheter inom staden, men då Byggnadsnämnden hyser den förhoppning, att ändrade förhållanden i detta afseende komma att inträda under nästkommande år, har Nämnden bibehållit det beräknade inkomstbeloppet 4,000 kronor.

Under hänvisning till det nu anförda hemställer Byggnadsnämnden, att Stadsfullmäktige ville godkänna följande

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Byggnadsnämnden år 1917.

Utgifter:

a) Löner och arvoden:			
Arvode åt t. f. stadsarkitekten.....	3,000: —		
Biträdande stadsingenjör (John Eriksson)	3,000: —		
Ett ålderstillägg	500: —		
Ingenjörsbiträde å stadsingenjörskontoret	3,000: —	9,500: —	
b) Öfriga utgifter:			
För anskaffande och underhåll af materiel m. m.	1,200: —		
Handtlangningskostnader	1,500: —		
Kostnader för besiktningar utom stadsplanen	500: —		
Telefonafgift	80: —	3,280: —	12,780: —
		Kronor	12,780: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Byggnadsnämnden.

Parker och planteringar.

Inkomster:

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilda utförda förrättningar	4,000: —	
Skillnad att genom uttaxering fyllas.....	8,780: —	12,780: —
	Kronor	12,780: —

Västerås den 11 oktober 1916.

På Byggnadsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

Bil. C. 1 a.

Utdrag af protokoll, hållet vid Trädplanteringssällskapets i Västerås sammanträde den 3 november 1916.

§ 1.

Föredrogs ett af trädgårdsdirektören C. A. Forsberg uppgjordt utgiftsförslag för stadens parker och planteringar för år 1917, slutande å kronor 32,367: —.

Det sammanlagda beloppet af utgiftsposterna under rubriken »för skötsel och underhåll» kronor 16,087: —, öfverstiger det för innevarande år för samma ändamål beviljade anslaget med i rundt tal 3,000 kronor. Med hänsyn till stegrade priser har i år för första gången upptagits ett anslag, 1,000 kronor, till gräsfrö, växter och lökar till alla planteringar. För röjning och ordnande af Mariaberget har beräknats en kostnad af 500 kronor, vid hvilket förhållande anslaget till »Stallhagen, Mariaberget och s. k. Käringberget» ökats från 500 kronor till 1,000 kronor. Öfriga ökningar hafva sin grund hufvudsakligen i stegrade arbetspriser.

Äfven det begärda anslaget till »tillfälliga utgifter» har höjts med omkring 3,000 kronor. För makadamisering af en del gångar på Djäkne- och Mariabergen begäres 1,500 kronor. Det har nämligen visat sig, att grus icke kvarligger i de branta backarna vid häftigt regn. För att höja Kristinagatans utseende medelst plantering af träd emellan Källgatan och Djäknebergsgatan begäres 1,500 kronor. För underlättande af gångtrafiken mellan Bondegatan och Kristinagatan begäres 800 kronor till upptagande af gångvägar af 4 meters bredd *dels* i den nu utlagda Lidmansgatans förlängning till Bondegatan *och dels* från Lidmansgatan snedt öfver tomterna 5 och 6 i kvarteret Kalla till Djeknebergsgatan. För anordnande af flytande holmar till ändernas i Svartån bekvämlighet begäres 150 kronor, vid hvilket förhållande anslaget för tillsyn af änderna och svanorna i Svartån höjts till 500 kronor. Vidare har det ansetts önskvärdt att, efter det platsen utmed Svartån invid gamla kyrkogården numera blivit ordnad på ett synnerligen tilltalande sätt, äfven platsen mellan Djäknebergsbron och kvarnfallet blefve ordnad som promenadplats och förbunden med den förra platsen med en gångväg under

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Parker och planteringar.*

Djäknebergsbron. Äfven har det ansetts lämpligt att förbinda den tilltänkta promenadplatsen och holmarna i Svartån nedanför kvarnfallet med gångbroar. De sålunda erhållna promenadplatserna utefter Svartån skulle förses med 25 stycken enklare soffor. Kostnaden för den föreslagna anläggningen och sofforna har beräknats till sammanlagdt 2,650 kronor.

Styrelsen beslöt godkänna det framlagda utgiftsförslaget.

Tillika beslöt styrelsen, som hade sig bekant, att Drätselkammaren ämnade föreslå Stadsfullmäktige beviljande af ett tillfälligt kristidstillägg åt stadens befattningshafvare, att äfven hos Trädplanteringssällskapet anställda personer måtte komma i åtnjutande af sådant kristidstillägg.

Som ofvan

In fidem:
Georg Enhörning.

Bil. C. 1 b.

Förslag
till
Utgiftsstat för stadens parker och planteringar för år 1917.

Aflöningar:			
C. A. Forsberg	1,800: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	400: —	2,800: —	
Ett biträde		1,450: —	4,250: —
För skötsel och underhåll:			
Vasaparken och trädplanteringar utom stadens tullar		2,800: —	
Stadsparken		1,500: —	
Planteringen utmed Hamngatan		1,000: —	
Planteringen vid Esplanaden, öfriga gator, vid Högre allm. läroverket samt emellan nedre kyrkogården vid kvarntullen och Svartån		2,000: —	
Planteringen framför Stadshotellet och parken vid kommunalministergården		800: —	
Djäknebergets vård och underhåll samt reparation af tempel, flaggstänger och flaggor		1,800: —	
Stallhagen, Mariaberget och s. k. Käringberget		1,000: —	
Gräsfrö, växter och lökar till alla planteringar		1,000: —	
För vård af naturliga parken Elba		600: —	
330 hektoliter koks till växthuset		850: —	
	Transport	13,350: —	4,250: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Parker och planteringar.

Transport	13,350: —	4,250: —
För skötsel och vård af Högre allm. läroverkets botaniska trädgård	400: —	
Reparation af redskap	500: —	
Grus till alla planteringar	1,200: —	
Oförutsedda utgifter	500: —	
Brandstodsafgift	74: —	
Telefonafgift	63: —	16,087: —
Tillfälliga utgifter:		
Inköp af 6 st. skottkärror	100: —	
„ „ 1 st. svensk flagg	130: —	
„ „ 200 meter vattenslang	500: —	
„ „ 150 meter 3″ gasrör att användas till stängselstolpar i stället för trästolpar, som ruttnar af inom få år	450: —	
Målning af musiktemplet i Vasaparken	100: —	
Tjärmakadamisering af en del gångar på Djäkneberget och Mariaberget	1,500: —	
För fortsättning med parkanläggning i kvarteret Gösta, Rudbecksparken	2,500: —	
Plantering af 5 st. träd på Engelbrektsplan med galler och trädskyddare	500: —	
Plantering af träd samt anläggning af gräsmattor å Domkyrkoesplanaden i fortsättning österut från Engelbrektsplan	800: —	
Plantering af 2 rader träd på Kristinagatan från Källgatan till Djäknebergsgatan. Träden planteras på trottoaren en half meter från rännstenen, fyra och en half meter från husraden. Gatans bredd är 18 meter, körbanan 8 meter och trottoarernas bredd bredd 5 meter	1,500: —	
För tillsyn af svanarna och änderna i Svartån	500: —	8,580: —
Anläggning af en 4 meter bred gångväg i Lidmansgatan från Kristinagatan till Bondegatan samt en 4 meter bred gångväg från Lidmansvägen till Djäknebergsgatan		800: —
Fortsättning med anläggning af vägar utmed Svartån norr om Djäknebergsbron samt byggande af gångbroar från stränderna till holmarna i ån		2,000: —
Inköp af 25 st. enklare soffor		650: —
	Kronor	32,367: —

Västerås den 2 november 1916.

Claes Uggla.

C. A. Forsberg.

Bil. C. 9.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Gårdar och tomter.

Förslagsvis beräknade inkomster och utgifter för år 1917 för Västerås stad tillhöriga gårdar och tomter.

		Inkomster.	Utgifter.
Gården N:o	85 Västra kvarteret	2,700: —	1,000: —
» »	93 » »	1,700: —	650: —
» »	94 » »	440: —	150: —
» »	98 » »	950: —	350: —
» »	99 » »	220: —	100: —
» »	109 » »	2,300: —	900: —
» »	116 » »	1,300: —	500: —
» »	119 » »	345: —	100: —
» »	130 & 131 Västra kvarteret	500: —	—: —
» »	147 Västra kvarteret	8,100: —	500: —
» »	68 & 69 Södra »	760: —	300: —
» »	70 & 71 » »	400: —	150: —
» »	73 b » »	410: —	150: —
» »	75 Södra »	175: —	50: —
» »	76 » »	150: —	—: —
» »	78 » »	2,900: —	1,150: —
» »	83 » »	2,100: —	850: —
» »	90 » »	2,100: —	850: —
» »	91 » »	2,500: —	1,000: —
» »	92 » »	1,400: —	600: —
» »	111 » »	2,050: —	800: —
» »	112 » »	2,620: —	1,000: —
» »	1 Norra »	2,500: —	1,000: —
» »	2 » »	3,200: —	1,250: —
» »	3 & 4 » »	2,700: —	1,050: —
» »	5 » »	955: —	350: —
» »	6 » »	920: —	350: —
» »	7 » »	325: —	100: —
» »	21 » »	1,900: —	750: —
» »	43 » »	945: —	350: —
»	Gamla varmbadhuset	500: —	200: —
»	Loviselund	605: —	250: —
»	Nedre Backa	250: —	100: —
»	Adolfsberg	1,035: —	400: —
»	Kristineberg	750: —	300: —
»	Fridsborg	1,120: —	450: —
»	Nyby	300: —	100: —
»	Stenbo	200: —	100: —
	Transport	54,325: —	18,250: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Gårdar och tomter. Hälsovårdsnämnden.

Transport		54,325: —	18,250: —
Gården Rosenberg		100: —	50: —
„ Kristinedal		400: —	200: —
„ kvarteret Gude N:o 5		7,160: —	1,000: —
Barackerna vid Katrinelund		2,300: —	600: —
Ett område af Knutsgatan (C. J. Dahlberg)		45: —	
Del af Lundahlska tomterna (Ströms sterbhus)		10: —	
Mark mellan Svartån och Nya bryggeriets tomt		10: —	
Ett område af Svantegatan (Major Mossberg)		15: —	
D:o (Direktör Falk)		15: —	
Tomten N:o 84 b Västra kvarteret (Fru Lindroth)		10: —	
Mark invid lägenheten Nyro (Gårdsäg. Vedholm)		25: —	
Ett område af Mariaberget (Borgm. Karlsson)		10: —	
Mark af lägenheten Smedsbo (Ankan Fr. Andersson)		40: —	
Planteringslandet N:o 68 Norra kvarteret (A. Nederman)	20: —		
Planteringslandet Litt. B. N:o 119 Norra kv. (A. Nederman)	3: —	23: —	
Ett område inlagt till tomten N:o 33 Norra kvart.		5: —	
Div. områden vid Gåsmyretullen		145: —	
Summa		64,638: —	20,100: —

Bil. D.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Hälsovårdsnämnden i Västerås får härmed öfverlämna sitt förslag till utgifts- och inkomststat för år 1917 samt ifråga om dess afvikelser från den för innevarande år fastställda staten samt öfriga i samband härmed stående frågor anföra följande.

Vid statförslagets upprättande har Hälsovårdsnämnden behandlat frågan om indragande af stadsbarnmorsketjänsterna, men har Nämnden med hänsyn därtill, att denna fråga erfordrar särskild utredning, ansett, att det tillsvidare bör förblifva vid det gamla och sålunda uppfördt stadsbarnmorskorna i statförslaget. Under den gemensamma beteckningen lön har Nämnden för hvardera stadssjuksköterskan upptagit ett belopp af 800 kronor, hvilken ökning synes motiverad dels genom stadssjuksköterskornas långa tjänstgöringstid — för Anna Ekström 11 år och för Maria Hellström 9 år — dels ock de dyra lefnadskostnaderna. Nämnden har sålunda icke uppdelat sköterskornas »lön» uti grundlön och ålderstillägg, då Nämnden ansett, att denna uppdelning bör anstå och genomföras i samband med en allmän lönereglering för stadens befattningshafvare.

Ökningen i anslaget till underhåll af velocipeder samt till telefonafgifter och den nya posten inventarier och blanketter har samband med inrättandet af förste hälsopolisbefattningen samt en Nämndens byrå.

Nämnden har bland löneförmånerna för hälsopolis upptagit beklädnadsersättning med ett belopp af 150 kronor, då Nämnden anser att tjänstgöringen som hälsopolis medför slitning af kläder — vid desinfektionerna, syner och i köttbesiktningsbyrån — i sådan utsträckning, att godtgörelse härför af staden bör lämnas.

Genom att å det förut anvisade anslaget till vård af medellösa lungsjuka uppkommen behållning har Nämnden beräknat att för detta ändamål under nästkommande år skulle behöfvas allenast 2,000 kronor.

På grund af den utvidgning af epidemisjukhuset, som under nästkommande år blir genomförd, erfordras inrättande af en ny tjänst å ekonomiafdelningen, nämligen en befattning såsom husmoder samt reglering af vaktmästarens och gårdsdrängens löner.

Det faller sig nämligen omöjligt för sjukhusläkaren att utöfva tillräcklig kontroll öfver matvaruköp och hushållet i öfrigt. Genom anställande af en husmoder med kompetens att därjämte kunna tjänstgöra såsom sköterska i den nya observationsafdelningen kommer, efter hvad Nämnden vill hoppas, så pass stora hushållsbesparingar kunna göras, att härigenom den nya löneutgiften blifver betäckt. Nämnden föreslår, att husmoderns löneförmåner måtte bestämmas till 600 kronor pr år i begynnelselön med 3 ålderstillägg, hvartdera à 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 års tjänstgöring samt allt fritt (naturaförmånerna beräknade i värde till 510 kronor).

Befattningarne såsom vaktmästare och gårdsdräng böra besättas med ordinarie innehafvare. Vaktmästaren, hvilken tillika skall vara portvakt, skall sköta värmeledningsanordningen, ombesörja transporter såväl inom som utom sjukhusområdet, verkställa de mindre reparationer och slöjdarbeten, som kunna ifrågakomma, handhafva renhållningen inom fastigheten, vedhuggning och dylika göromål, som kunna tillhöra en vaktmästaretjänst, allt med biträde af gårdsdrängen, hvilken tillika skall vara eldare. Hälsovårdsnämnden anser det lämpligt, att vaktmästaren är gift, och skulle hans hustru dels biträda som portvakt, dels ock förrätta städning af de lokaler, som stå till läkarens disposition.

Hälsovårdsnämnden föreslår, att aflöningsförmånen bestämmes för vaktmästaren till 1,200 kronor i årlig lön med 2 ålderstillägg à 150 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring jämte fri bostad om ett rum och kök samt lyse och värme fritt (naturaförmånerna beräknas i värde till 300 kronor) samt för sjukhusdrängen till 500 kronor i årlig lön med 3 ålderstillägg, hvartdera à 50 kronor efter respektive 2, 4 och 6 års tjänstgöring jämte allt fritt (bostad om ett rum, kost, värme och lyse, hvilka naturaförmåner värderas till 510 kronor). Att Hälsovårdsnämnden har gjort en noggrann uppdelning i lön, ålderstillägg och naturaförmåner har sin grund däri, att vid tillsättande af nya tjänster; de sökande böra närmare ha reda på de villkor, hvarunder de antagas.

Genom de naturaförmåner, som sålunda skulle bestämmas för husmodern och sjukhusdrängen kommer under titeln mathållning upptagna anslag till fri kost för sjukhuspersonalen att ökas med 700 kronor eller från 2,800 kronor till 3,500 kronor.

För att i någon mån utjämna den ekonomiska uppoffring, som sköterskorna måste ikläda sig under sin semesterledighet därigenom att de härunder gå miste om sina naturaförmåner, har Nämnden ansett billigheten fordra, att staden i likhet med hvad som är fallet vid landstingets sjukvårdsanstalter tillerkänner sköterskorna, dit äfven matmodern är hänförlig, samt sköterskebiträdena, semester-

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Hälsovårdsnämnden.*

arvoden att utgå i form af kosthållsbidrag med en krona om dagen till enhvar af dem. För detta ändamål kräfves ett förslagsanslag å 210 kronor, som ock upptagits i staten.

Öfriga ökningar i de begärda anslagen äro motiverade genom de ökade priserna på förnödenheter och material äfvensom af vissa reparationer, som under nästa år böra genomföras, såsom ommurning af varmluftsugnarna, reparation och målning af staketet m. m.

För nyanskaffning af inredning uti de nya sjukhusbyggnaderna begär Nämnden i särskild skrifvelse ett anslag, hvilket lämpligen icke ansetts böra upptagas i statförslaget.

I köttbesiktningsbyråns statförslag är allenast den förändringen vidtagen, att, sedan förutvarande vaktmästaren blifvit antagen såsom hälsopolis, han tilldelats de aflöningsförmåner, som tillkomma en sådan.

Hvad vidkommer inkomstsidan har Nämnden af anledning att antalet sjuka från landsbygden, därför afgifter erläggas i efterskott året efter, sedan de å sjukhuset vårdats, under innevarande år minskats, i en post sammanfördt underhållskostnader och extra afgifter och beräknat dessa till 10,000 kronor.

Hälsovårdsnämnden hemställer alltså, att Stadsfullmäktige måtte antaga och godkänna följande

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för år 1917.

Utgifter:

A. Allmänna hälsovården.

Aflöningar:

1:ste stadsläkaren: lön	3,000: —	
Ett ålderstillägg	500: —	
Arvode åt vikarie under semester	250: —	3,750: —
2:dre stadsläkaren: lön	2,000: —	
Ett ålderstilägg	500: —	
Arvode åt vikarie under semester	250: —	2,750: —
1:sta stadsbarnmorskan: lön:	600: —	
Personligt lönetillägg	100: —	700: —
t. f. 2:dra stadsbarnmorskan: lön		500: —
En stadssjuksköterska (Anna Ekström) lön		800: —
En d:o (Anna Hellström) lön		800: —
En förste hälsopolis: lön	2,200: —	
Beklädnadsersättning	150: —	2,350: —
Transport		11,650: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Hälsovårdsnämnden.

Transport	11,650: —		
En hälsopolis: lön ..... 1,500: —			
Två ålderstillägg..... 300: —			
Beklädnadsersättning ..... 150: —			
Dyrtidstillägg för år 1917... 150: —	2,100: —		
Anslag till tre hälsopoliser för hållande af velocipeder	75: —	13,825: —	
Öfriga utgifter:			
Kostnader för skyddskoppsympning	50: —		
Bidrag till stadsbarnmorskornas pension	30: —		
Telefonafgifter	500: —		
Desinfektionskostnader.....	600: —		
Tryck- och annonskostnader	300: —		
Inventarier och blanketter	300: —		
Diverse	200: —		
Anslag för vård af meddellösa lungsjuka	2,000: —		
Anslag till Västerås stads förening mot tuberkulos för upprätthållande af föreningens dispensärverksamhet.....	2,000: —	5,980: —	19,805: —
B. **Epidemiska sjukhuset.**			
Aflöningar:			
Stadsläkaren för landsbyggdens sjuka.....	1,000: —		
Två ordinarie sjuksköterskor:			
Lön för hvardera 500: —			
Tre ålderstillägg... 300: — 800: —	1,600: —		
En ordinarie sjuksköterska	500: —		
Tre sjuksköterskebiträden à 300: —	900: —		
Extra sköterskehjälp, förslagsvis..... ..	1,500: —		
En husmoder: lön	600: —		
(allt fritt 510: —).			
En vaktmästare: lön	1,200: —		
(Bostad: 1 rum och kök med värme och belysning 300: —).			
En gårdsdräng: lön	500: —		
(Bostad: 1 rum, kost, värme och lyse 510: —).			
En köksföreståndarinna	400: —		
Till biträde i köket.....	300: —	8,500: —	
Mathållning:			
Fri kost för 1 matmoder, 3 sjuksköterskor, 3 sjuksköterskebiträden, 1 köksföreståndarinna, 1 biträde i köket samt 1 dräng, 10 personer à 350: —	3,500: —		
Utspisning för patienterna, förslagsvis ...	15,000: —	18,500: —	
Transport		17,000: —	19,805: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Hälsovårdsnämnden.*

	Transport	17,000: —	19,805: —
Öfriga utgifter:			
Medicin, förslagsvis	2,500: —		
Ved, kol och lyse	8,000: —		
Brandstods-, vatten- och telefonafgifter	600: —		
Anskaffning och underhåll af sjukhuskläder till patienterna	1,000. —		
Anskaffning och underhåll af sängutredningar	700: —		
Tvätt och rengöring	1,000: —		
Anslag till kosthåll för sköterskor och biträden under semester, förslagsvis	210: —		
Diverse utgifter (reparationer)	1,500: —	15,510: —	42,510: —

C. Köttbesiktningsbyrån.

Aflöningar:			
Föreståndaren: lön 2,500: —			
Personligt lönetillägg 500: —	3,000: —		
En hälsopolis: aflöning 1,500: —			
Två ålderstillägg 300: —			
Beklädnadsersättning 150: —			
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —	2,100: —		
Bokförare och kassör	900: —		
En hälsopolis: lön 1,200: —			
Beklädnadsersättning 150: —			
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —	1,500: —		
(Bostad, 1 rum och kök med värme och lyse 300: —).			
Biträden vid trikinundersökning	1,020: —		
Extra biträde, förslagsvis	600: —	9,120: —	
Öfriga utgifter:			
Värme, belysning och vatten	550: —		
Telefonafgift	80: —		
Tvätt	150: —		
Beräknad hyra	3,000: —		
Underhåll af byggnader	200: —		
Diverse oförutsedda utgifter	550: —	4,530: —	13,650: —
		Summa Kronor	75,965: —

Inkomster:

B. **Epidemisjukhuset.**

Beräknade inkomster från landstinget:

Fast årsafgift	2,275: —		
Underhållskostnader, inklusive extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tilllägg till kontraktet förslagsvis	10,000: —	12,775: —	
Afgifter af betalande patienter		225: —	13,000: —

C. **Köttbesiktningsbyrån.**

Besiktnings- och vågafgiter m. m.	13,650: —	26,650: —
Brist att genom uttaxering fyllas		49,315: —
Summa Kronor		75,965: —

Hälsovårdsnämnden, som har sig bekant, att fråga uppkommit om löne- och ytterligare dyrtidstillägg för stadens tjänstemän och befattningshafvare, tager för gifvet att, därest sådant kommer att beviljas, äfven de under Nämnden sorterande befattningshafvarne komma i åtnjutande däraf enligt de grunder, som därför blifva bestämda.

Västerås den 11 oktober 1916.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

John Karlsson.

Ragnar Tenow.

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Badhusstyrelsen.

Bil. E. 2.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Badhusstyrelsen får härmed öfverlämna förslag till utgifts- och inkomststat för stadens varmbadhus år 1917.

Utgifter:

Andel i obligationslån:			
Ränta	10,594: 21		
Amortering	3,018: —	13,612: 21	
4:de året, kostnaden för inledning af åvatten i badhuset enligt Stadsfullmäktiges beslut den 29 maj 1913			500: —
Aflöningar:			
Föreståndaren lön (bostad. två rum och kök jämte värme 425: —		1,350: —	
Maskinisten lön (bostad, ett rum och kök jämte värme 275: —)		1,350; —	
Eldaren		1,200: —	
Biljettförsäljerskan		900: —	
Badaren		900: —	
4 baderskor à 30 kr. i månaden		1,440: —	
2 vakter i folkbad och simhall		1,440: —	
2 tvätterskor		1,600: —	
Provisioner		3,000: —	13,180: —
Öfriga utgifter:			
Skrif- och trycksaker		300: —	
Badingredienser		300: —	
Förbrukningsartiklar		1,800: —	
Kol och bräsle		9,500: —	
Elektrisk belysning		750: —	
Vattenklosettafgifter		150: —	
Telefon		100: —	
Kronoutskylder		100: —	
Kommunalutskylder		860: —	
Läkararvode		52: —	
Olycksfallspremier		103: 50	
Brandförsäkring		137: 28	
Underhåll af pannor		500: —	
„ „ inventarier		200: —	
Oförutsedda utgifter		1,067: 22	15,920: —
		Kronor	29,600: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Badhusstyrelsen.

Inkomster:

Beräknade afgifter för bad:			
Karbad	9,000	st. kr.	9,000: —
1 kl. bastu	6,000	„ „	6,000: —
Simhall med värmestuga (sommar)	3,000	„ „	800: —
d:o d:o (vinter)	3,500	„ „	1,700: —
Medicinska bad	2,800	„ „	4,200: —
Folkbad	28,000	„ „	7,000: —
Skolbad	6,000	„ „	900: —
	58,300	st. kr.	29,600: —

Rörande de viktigare förändringarne i förestående förslag vid jämförelse med innevarande års stat får styrelsen anföra följande.

Redan under loppet af innevarande år har styrelsen nödgats — hufvudsakligen för att kunna tillförsäkra sig att hafva sin personal kvar — höja aflöningarne för en del af personalen. Så har föreståndaren, hvilken förut icke erhållit någon löneförhöjning, fått den kontanta lönen ökad med 150 kronor till 1,350 kronor, eldaren erhållit en löneförhöjning af 120 kronor till 1,200 kronor och tvätterskornas ersättning höjts från 720 till 800 kronor, allt för år räknadt. Dessa förhöjningar hafva iakttagits i föreliggande förslag. Men dessutom har för maskinisten, hvilken varit anställd vid badhuset allt från dess öppnande eller sex år och förut en gång fått den kontanta lönen höjd från 1,000 till 1,200 kronor, i förslaget för år 1917 uppförts en förhöjd lön af 1,350 kronor.

Styrelsen har därjämte öfvervägt frågan om särskildt dyrtidstillägg under nu rådande kristid för hela personalen, men sedan upplyst blifvit, att Drätselkammaren har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga beträffande alla stadens befattningshafvare, inskränker sig styrelsen till att på det varmaste förorda, att ett, så långt stadens ekonomi tillåter, tillräckligt och effektivt dyrtidstillägg, blir badhusets personal tilldeladt för nästkommande år.

Beträffande öfriga utgifter i badhusets stat, har styrelsen på grund af den fortsatta prrisstegringen å alla de förnödenheter, som erfordras för uppehållande af badhusets verksamhet, sett sig nödsakad upptaga större delen af anslagsposterna med mer eller mindre förhöjda belopp.

Västerås den 10 oktober 1916.

På Badhusstyrelsens vägnar:

Georg Enhörning.

N:o 104. Bil. F. 1 a.

Budgetförslag 1917. Folkskolan.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Härmed har Folkskolestyrelsen äran öfverlämna förslag till 1917 års utgifts- och inkomststat för Västerås folkskolor, och vill styrelsen som motivering till viktigare förändringar rörande anslagskrafven anföra följande:

1. Efter vederbörlig pröfning finner styrelsen följande lärare och lärarinnor berättigade att från nedannämnda datum uppflyttas i högre lönegrad:

folkskolläraren	F. Norman	i II	lönegraden fr. o. m.	$^1/_1$	1917,
»	T. Lindberg	i II	» »	$^1/_1$	1917,
folkskollärarinnan	M. Svanbom	i IV	» »	$^1/_7$	1917,
småskollärarinnan	S. Boije	i III	» »	$^1/_7$	1917,
»	G. Vahlberg	i III	» »	$^1/_7$	1917,
»	T. Söderholm	i III	» »	$^1/_7$	1917,
»	E. Pettersson	i II	» »	$^1/_1$	1917,
slöjdläraren	F. Ljung	i III	» »	$^1/_7$	1917,
slöjdlärarinnan	E. Hahr	i II	» »	$^1/_1$	1917,
skolkökslärarinnan	M. Granér	i III	» »	$^1/_1$	1917.

2. Som framgår af bifogade skrifvelser har från folkskolans tjänstemän, lärare och betjänte gjorts framställning om löneförhöjning eller dyrtidstillägg, och vill styrelsen med anledning häraf och på angifna grunder föreslå följande:

a) Till stadens folkskoleinspektör, för hvilken tjänst styrelsen äfven för nästa 5-årsperiod (1917—1921) äskar anslag, begäres en höjning af aflöningen med 500 kronor, motiveradt af det ökade arbetet, framför allt skrifgöromålen, så att aflöningen skulle utgå med 5,000 kronor för år; hvarjämte han må förklaras berättigad till ett ålderstillägg å 500 kronor att utgå efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring i Västerås.

b) Till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolan, inklusive lärare och lärarinnor i slöjd och huslig ekonomi, ett extra dyrtidstillägg utöfver det förut erhållna och det af staten för år 1917 beviljade att utgå efter följande grunder: 10 % höjning af lön, i hvilken inräknas förut beviljadt dyrtidstillägg, men frånses det dyrtidstillägg, som utgår af statsmedel för år 1917; dessutom familjetillägg à 84 kronor (7 kr. i mån.) för en familjemedlem och 36 kronor (3 kr. i mån.) för hvar och en af de öfriga (barn under 18 år). Samtliga nu föreslagna tillägg få ej öfverstiga 500 kronor för hvarje lärare men skola uppgå till minst 200 kronor. Gift lärarinna åtnjuter ej familjetillägg. Tillhöra både man och hustru lärarekåren, begränsas deras sammanlagda tillägg till 500 kronor.

Herr Pers anhöll, att till protokollet få antecknadt, att han ej delade styrelsens uppfattning, att dyrtidstillägget skulle utgå i procent af lönen.

c) Till herr Brandt på grund af hans synnerligen tillfredsställande sätt att sköta sitt alltmer kräfvande uppdrag som tillsyningslärare i slöjd och vice värd för skolans byggnader ett arvode af 300 kronor.

d) Till fru Vahlbäck för hennes arbete som tillsyningslärarinna i slöjd, hvarmed följer skyldigheten att rekvirera materiel för flickslöjden, verkställa till-

klippning för småskolans slöjd samt att öfvervaka slöjdundervisningen för flickorna i såväl folk- som småskolan, ett arvode af 200 kronor.

e) Till skolans läkare på grund af ökadt arbete en höjning af arvodet med 200 kronor.

f) Till simläraren och simlärarinnan en höjning af deras respektive aflöning med 250 kronor för hvardera.

g) Till skolans vaktmästare ett dyrtidstillägg af 180 kronor utöfver det som förut utgått, men om Drätselkammaren skulle för stadens befattningsinnehafvare och arbetare i allmänhet föreslå minst 200 kronor i löneförhöjning, hemställes, att vaktmästarne äfven måtte komma i åtnjutande af detta belopp.

h) Till eldaren vid Herrgärdsskolan samma kontanta aflöning, som utgår till vaktmästare, med skyldighet för eldaren att äfven under sommarlofvet utföra arbete för skolans räkning.

i) Till skolans städerskor en höjning af respektvie arvoden varierande mellan 75 och 18 kronor för år alltefter arbetets storlek.

3. Enär första och andra klassparallellerna i folkskolan utgöras af 12 afdelningar hvardera, men till den första för nästkommande läsår ej finnas mera än 11 lärarekrafter, 5 manliga och 6 kvinnliga, hemställes om inrättandet af en ny folkskollärareträjänst från och med den 1 juli 1917. Då 3 e. o. lärare redan förut finnas, föreslår styrelsen, att den nya tjänsten uppföres på ord. stat. Likaså hemställer styrelsen, att en af de nuvarande e. o. folkskollärarinnetjänsterna öfverföres på ord. stat från och med den 1 juli 1917.

På grund af barnantalets ökning föreslås äfven inrättandet af 2 nya småskollärarinnetjänster från och med den 1 juli 1917.

4. De föreslagna anslagen till inventarier och skolmateriel hafva uppgjorts efter noggranna beräkningar, af hvad som oundgängligen kräfves.

5. Ökningen af anslaget till tryckningS- och annaskostnader motiveras med att innevarande års anslag visat sig otillräckligt, samt med att nya formulär anbefallts för skolpliktigeförteckning, dagbok och examenskatalog m. m., hvilka komma att draga betydande kostnader.

6. Till lärjungebiblioteket kräfves ökadt anslag, dels för inköp af nya böcker och dels för lagning af gamla.

7. En ny utgiftspost, hvilken dock innebär en engångsutgift, utgöres af det äskade anslaget till en för lärarekårens fortbildning betydelsefull kurs i talteknik och pedagogisk skolsång.

8. Ökningen af anslaget till skomakerislöjden orsakas af de höjda läderpriserna samt behofvet af gratislagning af skor under kristiden.

9. Det anslag, som äskats till den synnerligen behöfliga reparationen och ommålningen af Djäknebergsskolan, är uppgjordt med hänsyn till nu gällande priser.

10. Ökningen af anslaget till barnbespisningen orsakas af att innevarande års anslag visat sig otillräckligt, så att ett extra å 3,000 kronor eller lika mycket som den föreslagna höjningen måst äskas.

11. Diverse höjningar af anslagen till värme och renhållning betingas af de höjda priserna på bränsle, såpa m. m.

12. Till sekreteraren i Barnavårdsnämnden föreslås ett arvode af 250 kronor för år med åliggande för honom att jämväl vara fosterbarnsinspektör.

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Folkskolan.*

13. Med anledning af hemställan från föreningen Västerås skollofskolonier om ett anslag af 3,000 kronor till nämnda förenings behjärtansvärda verksamhet vill styrelsen föreslå, att detta belopp måtte beviljas.

Västerås i november 1916.

Å Folkskolestyrelsens vägnar:

Fredr. Fåhræus.

Em. Granér.

Bil. F. 1 b.

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Västerås Folkskolor år 1917.

Utgifter:

Aflöning till:

1	folkskoleinspektör (Granér)			5,000: —
1	ord. lärare (Valter) lön		1,700: —	
	Tre ålderstilläg		900: —	2,600: —
1	„ „ (Ahlm) lön		1,700: —	
	Däraf bostad in natura kr. 300: —.			
	Tre ålderstillägg		900: —	2,600: —
1	„ „ (Bohlin) lön		1,700: —	
	Tre ålderstillägg		900: —	2,600: —
1	„ „ (Fröier) lön		1,700: —	
	Därav bostad in natura kr. 300: —.			
	Tre ålderstillägg		900: —	2,600: —
1	„ „ (Dahlberg) lön		1,700: —	
	Tre ålderstillägg		900: —	2,600: —
1	„ „ (Næslund) lön		1,700: —	
	Två ålderstillägg		600: —	2,300: —
1	„ „ (Andrén) lön		1,700: —	
	Två ålderstillägg		600: —	2,300: —
1	„ „ (Rudkvist) lön		1,700: —	
	Två ålderstillägg		600: —	2,300: —
		Transport		24,900: —

		Transport		24,900: —	
1 ord. lärare	(Krantz) lön	1,700: —			
	Däraf bostad in natura kr. 300: —.				
	Ett ålderstillägg	300: —		2,000: —	
1 „ „	(Granér) lön	1,700: —			
	Ett ålderstillägg	300: —		2,000: —	
1 „ „	(Leontein) lön	1,700: —			
	Ett ålderstillägg	300: —		2,000: —	
1 „ „	(Lindberg) lön	1,700: —			
	Ett ålderstillägg	900: —		2,000: —	
1 „ „	(Norman) lön	1,700: —			
	Ett ålderstillägg	300: —		2,000: —	
1 „ „	(Olsson) lön			1,700: —	
1 „ „	(Sjöholm) lön			1,700: —	
1 „ „	(Pettersson) lön			1,700: —	
1 „ „	(Vallström) lön			1,700: —	
1 „ „	(Karlfors) lön			1,700: —	
1 „ „	(Sigroth) lön			1,700: —	
2 „ „	(ej tillsatta) lön à kr. 1,700: —			3,400: —	
1 „ „	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. kr. 850: —			850: —	
1 e. o. „	(Jäderlund) lön			1,400: —	
1 „ „	(Magnusson) lön			1,400: —	
1 „ „	(Bergh) lön			1,400: —	53,550: —
	Aflöning till folkskollärarinnor:				
1 ord. lärarinna	(Stenström) lön	1,500: —			
	Däraf bostad in natura kr. 200: —.				
	Tre ålderstillägg	600: —		2,100: —	
1 „ „	(Svanholm) lön	1.500: —			
	Tre ålderstillägg	600: —		2,100: —	
1 „ „	(Hammarskiöld) lön	1,500: —			
	Tre ålderstillägg	600: —		2,100: —	
1 „ „	(Fröman) lön	1,500: —			
	Däraf bostad in natura kr. 200: —.				
	Tre ålderstillägg	600: —		2,100: —	
1 „ „	(Bohman) lön	1,500: —			
	Däraf bostad in natura kr. 200: —.				
	Tre ålderstillägg	600: —		2,100: —	
		Transport		10,500: —	53,550: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Folkskolan.

			Transport	10,500: —	53,550: —
1	ord.	lärarinna	(Fernqvist) lön	1,500: —	
			Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —
1	„	„	(Svanbom) lön	1,500: —	
			Två o. ett halft ålderstill.	500: —	2,000: —
1	„	„	(Kolmodin) lön	1,500: —	
			Två ålderstillägg	400: —	1,900: —
1	„	„	(Köhlberg) lön	1,500: —	
			Två ålderstillägg	400: —	1,900: —
1	„	„	(Månson) lön	1,500: —	
			Två ålderstillägg	400: —	1,900: —
1	„	„	(Hellman) lön	1,500: —	
			Två ålderstillägg	400: —	1,900: —
1	„	„	(Maunsbach) lön	1,500: —	
			Ett ålderstillägg	200: —	1,700: —
1	„	„	(Fanny Bostrand) lön	1,500: —	
			Ett ålderstillägg	200: —	1,900 —
1	„	„	(Elisab. Bostrand) lön		1,500: —
1	„	„	(Bolin) lön		1,500: —
1	„	„	(Ahlstedt) lön		1,500: —
1	„	„	(Pettersson) lön		1,500: —
1	„	„	(Karlsson) lön		1,500: —
1	„	„	(Isacsson) lön		1,500: —
2	„	„	(ej tillsatta) lön à kr. 1,500: —		3,000: —
1	„	„	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. à kr. 750: —		750: —
1	e. o.	„	(Stridh) „ „ 6 „ „ „ 650: —		650: —
1	„	„	(Hjelmqvist) lön		1,300: —
1	„	„	(Ericsson) lön		1,300: —
1	„	„	(ej tillsatt) lön		1,300: — 42,900: —

Aflöning till småskollärarinnor:

8	lärarinnor		(O. Berg, A. Lennmalm, E. Eriksson, J. Johansson, O. Norling, M. Ahlström, E. Karlsson och A. Pettersson) lön	900: —	
			Däraf för O. Berg bostad in natura kr. 200: —.		
			Tre ålderstillägg	300: —	
				1,200: —	9,600: —
6	„		(A. S. Eriksson, T. Österberg, E. Svensson, M. Sjöholm, E. Fogelberg och S. Söderholm) lön	900: —	
			Två ålderstillägg	200: —	
				1,100: —	6,600: —
			Transport	16,200: —	96,450: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Folkskolan.

	Transport		16,200: —	96,450: —
3 lärarinnor	(G. Vahlberg, T. Söderholm och S. Boije) lön	900: —		
	Ett och ett halft ålderstillägg	150: —		
		1,050: —	3,150: —	
3 „	(G. Almberg, M. Lagrelius, E. Pettersson) lön	900: —		
	Ett ålderstillägg	100: —		
		1,000: —	3,000: —	
11 „	(S. Eriksson, G. Ringdahl, M. Lundgren, L. Karlsson, M. Eklund, K. Nordkvist, E. Bergh, E. Olsson, M. Karlsson, E. Svensson, G. Forsberg) lön	900: —	9,900: —	
1 „	(ej tillsatt) lön		900: —	
2 „	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. kr. 450: —		900: —	34,050: —
	Aflöning till lärare i slöjd och huslig ekonomi:			
1 lärare i slöjd	(Brandt) lön	1,700: —		
	Däraf bostad in natura 200: —			
	Tre ålderstillägg	900: —	2,600: —	
1 „ i „	(Ljung) lön	1,500: —		
	Två ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1 „ i skomakeri	(Hammarsten) lön		1,500: —	
1 lärarinna i slöjd	(Vahlbäck) lön	1,000: —		
	Tre ålderstillägg	300: —	1,300: —	
2 „ i „	(Molander ooh Lindqvist) lön	1,000: —		
	Två ålderstillägg	200: —	2,400: —	
2 „ i „	(Vahlström och Hahr) lön	1,000: —		
	Ett ålderstillägg	100: —	2,200: —	
2 „ i „	(Schenström och Vimnell) lön	1,000: —	2,000: —	
1 biträdande lärarinna i slöjd	(Pettersson) lön för 574 timmar (vårterminen 1917)		465: —	
1 lärarinna i slöjd	(ej tillsatt) lön pr. ½ år		500: —	
1 lärarinna i huslig ekonomi	(Thunell) lön	1,200: —		
	Två ålderstillägg	200: —	1,400: —	
1 lärarinna i huslig ekonomi	(Granér) lön	1,200: —		
	Två ålderstillägg	200: —	1,400: —	
	Transport		17,865: —	130,500: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Folkskolan.*

	Transport	17,865: —	130,500: —
1 lärarinna i huslig ekonomi (af Billbergh) lön		1,200: —	
Diverse folkskollärare samt slöjdlärare Ljung för öfvertidsundervisning		3,500: —	
Till slöjdlärarinnor för öfvertidsundervisning		577: —	23,142: —

Statens dyrtidstillägg för år 1917:

Till 12 folkskollärare	à 250: —	3,000: —	
„ 10 „	„ 150: — och 1 à 75: —	1,575: —	
„ 21 folkskollärarinnor	„ 150: — „ 1 „ 75: —	3,225: —	
„ 3 e. o. folkskollärare	„ 80: —	240: —	
„ 3 „ folkskollärarin.	„ 80: — „ 1 „ 40: —	280: —	
„ 32 småskollärarinnor	„ 80: — „ 2 „ 40: —	2,640: —	10,960: —

Kommunens dyrtidstillägg för år 1917:

Till 25 folkskollärare	10,838: —	
„ 25 folkskollärarinnor	8,935: —	
„ 34 småskollärarinnor	11,550: —	
„ 14 lärare i öfningsämnen	5,221: —	36,544: —

Vikariehälp:

För lärare och lärarinnor 4,500: —

Fortsättningsskolan:

Arvode till lärare och lärarinnor 3,330: —

Privatläsning:

Förslagsanslag 600: —

Aflöning till vaktmästare, eldare och städerskor:

Vaktmästaren vid Herrgärdsskolan (Ekman) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Tilläggsarvode	75: —	1,325: —	
(Bostad, ved ock lyse in natura 500: —)			
Eldaren m. m. vid Herrgärdsskolan (Ekström) lön		950: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 300: —			
Vaktmästaren vid Djäknebergsskolan (Salkvist) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 500: —)			
	Transport	3,525: —	209,576: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Folkskolan.

	Transport	3,525: —	209,576: —
Vaktmästaren vid Korsängsskolan (Andersson) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 500: —)			
Städerskan i Herrgärdsskolan (Maria Johansson) lön		525: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 160: —)			
Städerskan i Herrgärdsskolan (H. Ekman) lön		400: —	
„ i „ (M. Ekström) lön		400: —	
„ i Norra slöjdsskolan (Lovisa Andersson) lön		175: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 160: —)			
Städerskan i Djäknebergsskolan (Anna Salkvist) lön		475: —	
„ i slöjdskolan för flickslöjd i Skepparbackskolan (Augusta Sundell) lön		170: —	
Städerskan i Skepparbacksskolan (V. Torell) lön		575: —	
„ i Mariabergsskolan (A. Eriksson) lön		375: —	
3 städerskor i Korsängsskolan (M. Andersson, E. Redin och E. Hellsten) lön	à 400: —	1,200: —	
Läkararvode för vaktmästarne:			
Ekman, Andersson och Salkvist, eldaren i Herrgärdsskolan samt städerskorna Maria Johansson, Lovisa Andersson, Vilhelmina Torell, Anna Eriksson, Ester Redin samt E. Hellsten	à 4: —	40: —	
Städning af förhyrd slöjdlokal i seminariet:			
(12 kr. pr. månad)		108: —	9,218: —
Dytidstillägg för år 1917:			
Till 3 vaktmästare och eldare	à 330: —		1,320: —
Pensionsafgifter:			
Till Folkskollärarnes pensionsinrättning		4,117: 50	
„ „ änke- och pupillkassa		1,035: —	
„ Småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt		900: —	6,052: 50
Pensioner:			
Till f. folkskoleläraren C. L. Lindkvist		800: —	
„ „ P. V. Verkelin		800: —	
„ „ J. P. Malmberg		800: —	
„ småskollärarinnan L. Melin		500: —	
„ „ M. Holm		500: —	
	Transport	3,400: —	226,166: 50

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Folkskolan.

		Transport	3,400: —	226,166: 50
Till	småskollärarinnan E. Hallin		390: —	
»	» J. Kjellin		600: —	
»	» H. Törngren		390: —	
»	slöjdlärarinnan E. Hellström		910: —	
»	vaktmästaren K. G. Lönnborgs änka		200: —	
»	städerskan änkan Lovisa Pettersson		200: —	
»	städerskan Charlotta Svedin		300: —	
»	städerskan Edla Froberg		300: —	6,690: —
	Skolträdgårdarne:			
Trädgården vid Västgötagatan, omkostnader		200: —		
Arvode till I. Fröier		250: —	450: —	
Anslag till vård af planteringar och gårdar vid Djäknebergs-, Skepparbacks- och Mariabergsskolorna (incl. arvode till vårdaren herr Fröier 50 kr.)			450: —	
Herrgårdsskolan, omkostnader		500: —		
Arvode till H. Dahlberg (bostad)		300: —	800: —	
Anslag till vård af plantertngar och gårder vid Herrgårdsskolan och Norra slöjdskolan (incl. arvode till vårdaren herr Dahlberg 50 kr)			350: —	
Korsängsskolans, omkostnader			775: —	
Arvode till I. Bohlin			500: —	
Anslag till vård af planteringar och park vid Korsängsskolan (incl. arvode till vårdaren herr Bohlin 50 kr.)			400: —	3,725: —
Skolköket (driftkostnader)				2,500: —
Skolmateriel				3,500: —
Inventarier				3,500: —
Slöjdmateriel				3,500: —
Anslag till undervisning i instrumentalmusik				300: —
Tandklinik (lokalhyra)			500: —	
Tandläkare, lön 2,000 kr. och kvinnligt biträde 400 kr.			2,400: —	
Förbrukningsartiklar (förslagsvis)			100: —	
Ljus och bränsle			150: —	
Städning och skurning (15 kr. i mån. under 10 mån.)			150: —	3,300: —
	Arvoden:			
Arvode till skolläkaren			1,000: —	
» » simläraren			1,250: —	
» » simlärarinnan			1,000: —	
» för hämtning af skolbarn			200: —	
» till 3 materialförvaltare			675: —	
» » tillsyningsläraren i slöjd			300: —	
» » tillsyningslärarinnan i slöjd			200: —	4,625: —
		Transport		257,806: 50

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Folkskolan.

	Transport	257,806: 50
TryckningS- och annonskostnader		1,500: —
Lärare- och lärjungebiblioteken:		
Lärarepersonalens bibliotek	400: —	
Lärjungebiblioteket	550: —	950: —
Stipendier:		
Bidrag till studieresor för lärarepersonalen	500: —	
„ skolresor för lärjungarne	350: —	850: —
Anslag till en kurs i talteknik och pedagogisk skolsång		300: —
Skomakerislöjd och skolkänger:		
Omkostnader		2,500: —
Vatten, värme och belysning:		
Vattenafgifter	500: —	
Koks (förslagsvis)	12,000: —	
Ved	3,000: —	
Vedhuggning	350: —	
Kol och antracit till ångpannor och kaminer	2,500: —	
Diverse utgifter för uppvärmningen	500 —	
Belysning, elektrisk och gas	3,500: —	22,350: —
Skolbad:		
Aflöning till baderskor	750: —	
Handdukstvätt och tvål	600: —	1,350: —
Reparationer:		
Årskostnader (förslagsvis)	3,750: —	
Reparationer och ommålning af Djäknebergsskolan	9,725: —	13,475: —
Renhållning:		
Skurning och rengöring samt tvätt	4,400: —	
Renhållning af gårdar	180: —	
Renhållning m. m. af gatorna utanför Skepparbacks-, Mariebergs- och Djäknebergsskolorna samt lärarebostäderna	725: —	
Sotning	150: —	5,455: —
Diverse utgifter:		
Hyra för slöjdlokal i seminariet	250: —	
Brandstodsafgifter	530: —	
Telefonafgifter	500: —	
Skötsel af ur	50: —	
Smärre reparationer å material och inventarier m. m.	1,500: —	
Böcker till fattiga skolbarn	600: —	
Barnbespisningen (förslagsvis)	6,500: —	
Oförutsedda utgifter	700: —	10,630: —
	Transport	317,166: 50

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Folkskolan.

		Transport	317,166: 50
Barnavårdsnämnden:			
För barn vid Hall		1,000: —	
„ utackordering i enskilda hem		1,700: —	
Arvode till sekreteraren		250: —	
Diverse oförutsedda utgifter		500: —	3,450: —
Ränta och amortering å obligationslån:			
a) för andel i 1892 års obligationslån kr. 100,000: —, hvaraf återstår den 1 jan. 1917 kr. 58,750: —.			
Ett års ränta	2,295: —		
Ett års amortering	2,750: —	5,045: —	
b) för andel i 1902 års obligationslån kr. 215,000: —, hvarav återstår den 1 jan 1917 kr. 173,612: 50.			
Ett års ränta	6,944: 50		
Ett års amortering	3,977: 50	10,922: —	
c) för andel i 1907 års obligationslån kr. 44,500: —, hvaraf återstår den 1 jan 1907 kr. 39,200: —.			
Ett års ränta	1,764: —		
Ett års amortering	900: —	2,664: —	
d) för andel i 1910 års obligationslån kr. 324,880: —, hvaraf återstår den 1 jan. 1917 kr. 315,180: —.			
Ett års ränta	14,086: 80		
Ett års amortering	4,280: —	18,366: 80	
e) för andel i 1916 års amorteringslån kr. 23,575: —.			
Ett års ränta	1,178: 75		
Ett års amortering	225: —	1,403: 76	38,401: 55
		Summa Kronor	359,018: 05

Inkomster:

Behållning från år 1915			7,472: 21
Statsbidrag:			
Till folkskolan:			
För 6 lärare à kr. 1,260: —	7,560: —		
„ 8 lärarinnor à „ 1,110: —	8,880: —		
„ 2 lärare à „ 1,110: —	2,220: —		
„ 3 lärarinnor à „ 1,010: —	3,030: —		
„ 5 lärare à „ 960: —	4,800: —		
„ 3 lärarinnor à „ 910: —	2,730: —		
„ 12 lärare à „ 810: —	9,720: —		
„ 11 lärarinnor à „ 810: —	8,910: —		
„ 1 lärare à „ 405: —	405: —	48,255: —	
	Transport	48,255: —	7,472: 21

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Fotkskolan.

	Transport	48,255: —	7,472: 21
Till småskolan:			
För 13 lärarinnor à kr. 630: —	8,190: —		
„ 6 „ à „ 570: —	3,420: —		
„ 8 „ à „ 510: —	4,080: —		
„ 5 „ à „ 450: —	2,250: —		
„ 2 „ à „ 225: —	450: —	18,390: —	
Till fortsättningsskolan		450: —	
Till slöjdskolan:			
För gossar 41 grupper à kr. 81: —	3,321: —		
„ flickor 62 „ à „ 40: 50	2,511: —		
„ „ 2 „ à „ 19: 20	38: 40	5,870: 40	
Till undervisning i huslig ekonomi:			
18 kurser à kr. 100: —		1,800: —	
Till lärjungebiblioteket		150: —	
Dyrtidstillägg:			
Till 12 ord. folkskollärare à 250: —		3,000: —	
„ 10 „ „ à 150: — och 1 à 75: —		1,575: —	
„ 21 „ folkskollärarinnor à 150: — „ 1 à 75: —		3,225: —	
„ 3 e. o. folkskollärare à 80: —		240: —	
„ 3 „ folkskollärarinnor à 80: — „ 1 à 40: —		280: —	
„ 32 småskollärarinnor à 80: — „ 2 à 40: —		2,640: —	85,875: 40
Arrendemedel:			
För jord i Iggebygärdet och äng å Trådarön (Staubska fonden)			37: —
Hyresmedel:			
För bostäder till lärare			2,250: —
Skolköket:			
Beräknade afgifter			1,000: —
Barnavårdsnämnden:			
Af Fattigvårdsstyrelsen för 5 barn vid Hall		500: —	
„ „ „ 12 utackorderade barn		1,200: —	
Statsbidrag för 12 barn		216: —	1,916: —
Att genom uttaxering fyllas:			
För folk- och småskolor		220,531: 89	
„ barnavårdsnämnden		1,534: —	
„ ränta och amortering		38,401: 55	260,467: 44
		Summa Kronor	359,018: 05
Västerås skollofskolonier:			
Anslag			3,000: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Folkskolan.

Bil. F. 1 c.

Till Drätselkammaren i Västerås.

Då min uppmärksamhet blifvit fäst på, att i Folkskolestyrelsens skrifvelse till Stadsfullmäktige angående nästa års utgifts- och inkomststat för skolväsendet det särskilda anslag, som af de båda sista årens riksdagar blifvit åt folk- och småskollärare såsom en tillfällig löneförbättring beviljadt, blifvit kalladt dyrtidstillägg, och då jag tillika förnummit, att detta uttryck måhända icke varit utan inflytande på det preliminära beslut, som Drätselkammaren i fråga om förslag till beredande äfven åt folkskolans lärarekår af ett s. k. kristillägg till löneförmånerna lär hafva fattat, anhåller jag, att innan Drätselkammarens protokoll slutgiltigt justeras, få inkomma med ett beriktigande.

Att ifrågavarande statsanslag fått benämningen dyrtidstillägg, beror på en inadvertens. Ty i de författningar, däri grunderna för detta anslags utdelande angifvas, förekommer icke detta uttryck. Om det också icke torde kunna förnekas, att hänsynen till den dyra tiden icke var alldeles främmande för riksdagens beslut i frågan, framställdes dock såsom det egentliga motivet för en löneförbättring den i allmänhet i ekonomiskt afseende ogynnsamma ställning, i hvilken lärarekåren befann sig, och redan länge har det stått för statsmakterna klart, att en ny och väsentligen fördelaktigare lönereglering för denna kår med det första borde genomföras. Men då de nuvarande undantagsförhållandena hindrat en sådan och undanskjutit frågans afgörande till en obestämd framtid, har man ansett lika rättvist som nödvändigt att redan nu bereda lärarekåren något lönetillägg, som i någon mån kunde förbättra dess ställning. Anslaget, som i både 1915 och 1916 års författningar kallas »tillfällig löneförbättring», torde således ej kunna betraktas som ett dyrtidstillägg i vanlig mening och ännu mindre som ett kristillägg.

Vördsamt anhålles, att äfven denna skrifvelse, särskildt om Drätselkammaren finner sig ej kunna taga någon hänsyn till densamma, måtte få åtföljа handlingarna till Stadsfullmäktige.

Västerås den 28 november 1916.

Fredr. Fåhræus.
Folkskolestyrelsens ordf.

Bil. G. a.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vatten- och Gasverksstyrelsen får härmed öfverlämna förslag till utgifts- och inkomststat jämte nyanläggningar m. m. för år 1917.

Jämförelse med 1916.

Nettovinsten för år 1917 är beräknad till:

för vattenverket	Kr.	3,000: —	
» gasverket	»	5,200: —	
» elektricitetsverket	»	32,300: —	
	Kr.	40,500: —	
afdrages kostnaden för afloppsledningarna	»	31,000: —	
Återstår	Kr.	9,500: —	

För innevarande år är nettovinsten beräknad till:

för vattenverket	Kr.	700: —	
» gasverket	»	3,024: —	
» elektricitetsverket	»	34,310: —	
	Kr.	38,034: —	
för afloppsledningarna beräknade kostnader	»	29,100: —	
Återstår	Kr.	8,934: —	

Beräkning af staten.

Att vid affärsverk på förhand beräkna afkastningen erbjuder under nu rådande tider svårigheter.

Där styrelsen måst höja utgiftsposterna är detta en följd af ökade arbetslöner och stegrade pris å material.

Kristidstillägg.

Så godt som utan undantag hafva samtliga vid verken anställda befattningshafvare på grund af rådande dyrtider hemställt om ökade löneförmåner, och har styrelsen, som väl inser det berättigade häri, upptagit ett s. k. kristidstillägg, beräknadt efter följande i det s. k. göteborgsförslaget upptagna grunder:

a) För år- eller månadsaflönade befattningshafvare samt pensionstagare, som från verken åtnjuter mindre än 7,000 kronor per år, 10 % å vederbörandes lön eller pension den 1 januari 1916, naturaförmåner och förut åtnjutna dyrtidstillägg ej inberäknade, minsta tillägg per år 150 kronor.

b) För samtliga befattningshafvare ett s. k. familjetillägg, utgående med (befattningshafvare själf ej medräknad):

7	kr.	per	månad	för	befattningshafvare	med	1 familjemedlem,
10	»	»	»	»	»	»	2 familjemedlemmar,
13	»	»	»	»	»	»	3 »
16	»	»	»	»	»	»	4 »
19	»	»	»	»	»	»	5 »
22	»	»	»	»	»	»	6 eller flera d:o.

c) Båda tilläggen ej öfverstigande 500 kronor per år.

N:o 104. *Budgetförslag 1917.* *Vatten- och Gasverks-styrelsen.*

För timaflönade befattningshafvare har styrelsen icke medräknat tillägget af 10 % å lönen, utan endast familjetillägget, enär lönen här bäst regleras genom höjning af timpenningen. Såsom af staten framgår, har styrelsen låtit det år 1913 beslutade dyrtidstillägget kvarstå och motiverar denna åtgärd med, att detta tillägg afsåg de redan då inträffade dyrare tider, då däremot nu ifrågasatt kristidstillägg skulle utgå på grund af de ytterligare prisstegringar, som sedan dess skett. Beräknadt enligt ofvanstående förslag belöper sig kristidstillägget på 13,000 kronor, som fördelas på verken på sätt staten utvisar.

Assistenten.

Assistenten hemställde förra året om ett lönetillägg af 1,000 kr., hvaremot Stadsfullmäktige i likhet med styrelsens förslag beviljade honom 500 kronor att utgå i form af personligt lönetillägg. På i skrifvelse till styrelsen anförda skäl hemställer han i år om 500 kronor.

År 1911 fastställdes lönen för assistentbefattningen till 3,000 kronor med förut bestämda ålderstillägg à 300 kr. efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring. Enär lönetillägg af denna storlek pläga utgå efter 3 och 6 år, får styrelsen hemställa, att så får ske äfven för assistenten, hvilken i så fall för nästa år skulle få tillgodoräkna sig första lönetillägget; styrelsen har upptagit detsamma i staten.

Kamreraren.

Verkens kamrerare har anhållit om 1,000 kr. lönetillägg. Enär kamrerarens göromål väsentligt ökat, hvilket han också åskådliggjort i sin löneansökan, anser styrelsen hans nuvarande lön ej motsvara på honom hvilande arbete och ansvar och hemställer därför, att hans personliga lönetillägg ökas med 500 kr.

Assistent vid elektricitets-verket. Tekniska biträdet.

På grund af verkens oafbrutna tillväxt och därmed ökade arbete anser styrelsen erforderligt, att assistentbefattningen uppdelas på två ingenjörer, därvid nuvarande assistenten skulle tjänstgöra för gas-, vatten- och afloppsledningsverken, den nye för elektricetetsverket. För erhållande af kvalificerad person får lönen ej sättas lägre än 3,000 kronor med två ålderstillägg à 300 kronor hvardera efter 3 och 6 års tjänstgöring, och har styrelsen i staten upptagit denna assistentbefattning och för densamma insatt 3,000 kronor. Platsen som tekniskt biträde skulle indragas och i det stället när så erfordras extra hjälp anlitas för en del ritgöromål.

Kassörskan.

Nuvarande lönen för kassörskan motsvarar ej det ökade ansvar och arbete, som på grund af verkens tillväxt tillkommit för denna befattning och föreslår därför styrelsen ett personligt lönetillägg åt kassörskan af 300 kronor.

Förrådsförmannen.

Verkens förrådsförman har hemställt om höjning af lönen med 900 kronor. Äfven denna syssla har på grund af verkens tillväxt blifvit mera kräfvande. Styrelsen föreslår att förrådsförmannens grundlön höjes med 300 kronor.

Kontorsbiträdet.

Kontorsbiträdet, fröken Lindeblad, har hemställt om löneförhöjning och vill styrelsen i anseende till fröken Lindeblads mångåriga tjänstgöring vid verken samt låga aflöning föreslå, att hennes grundlön höjes från 1,200 till 1,350 kronor.

Mätareafläsare och inkasserare.

Anslaget till mätareafläsare och inkasserare har styrelsen på grund af ökad anslutning till verken måst höja från 5,200 till 6,400 kronor.

Justeraren af elektriska mätare.

Lönen för mätarejusteraren i elektricitetsverket, hvilken numera hufvudsakligen tjänstgör som inspektionsmontör för elektriska anläggningar, bör höjas från 1,500 till 1,800 kronor. För justering af mätare har anställts ännu en justerare, för hvilken aflöningen påföres mätarnas underhåll.

Ålderstillägg till rörnätsförman och maskinist.

För rörnätsförmannen samt en maskinist i turbinhuset har insatts dem tillkommande ålderstillägg.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

Rörande gasverket har för enskild gasförbrukning och biprodukter räknats med ej oväsentligt ökade bruttoinkomster i förhållande till innevarande år, beroende på större omsättning samt stegrade pris å biprodukterna, men å andra sidan hafva utgifterna för kol m. m. stigit i motsvarande mån.

Verkens ekonomi.

Tillslutningen till elektricitetsverket har under året varit afsevärd, hvarför inkomsterna trots den kraftiga prissänkningen å elektrisk ström beräknats till 243,000 kronor, mot cirka 200,000 för innevarande år, och gör detta att äfven för nästa år nettovinsten beräknats till ungefär densamma som i år eller cirka 32,000 kronor. Nödvändigt blifver emellertid att än mera utbygga högspänningsnätet för vinnande af ökad anslutning.

Amorteringstid för mätare.

Den sedan 1912 tillämpade amorteringstiden för gas- och elektriska mätare, 10 år, har visat sig icke motsvara mätarnas verkliga lifslängd, hvilken snarare utgör 15 år för de förra och 8 år för de senare. Styrelsen har i nu föreliggande budgetförslag vid fastställande af amorteringen räknadt med dessa lifslängder och hemställer styrelsen att Stadsfullmäktige ville godkänna detta.

Gatubelysning.

Med afseende på gatubelysningen föreslår styrelsen, att i en del gator, där det befunnits lämpligt, gasbelysningen utbytes mot elektriskt ljus samt att elektrisk belysning därjämte anordnas i en del utkanter af staden. Visserligen är gatubelysning ej så kännbar för ett gasverk, enär dylikt i sina behållare kan magasinera den till belysningen erforderliga gasen och alltså ej behöfver forcera sin tillverkning, då belysning äger rum. Men vid härvarande elektricitetsverk torde det ej vara någon risk att genom utvidgad gatubelysning öka den under belysningstid uppstående höga belastningen, enär staten på därom skedd förfrågan erbjudit sig att under dylik tid leverera s. k. öfverkraft till för staden antagligt pris. Enär dylik kraft ställer sig billigare än dieselkraft, använder sig styrelsen redan däraf. Så snart statens härvarande kraftstation är driftfärdig kan definitivt förslag till öfverenskommelse träffas och vill styrelsen då återkomma härtill. Vidfogade bilaga utvisar af styrelsen föreslagen elektrisk belysning. Anläggningskostnaden är efter afdrag för de gaslyktor, som erhållas i utbyte, beräknad till 16,780 kronor, och framgår jämväl af bilagan anläggningskostnaden för de olika platserna. Ljuseffekten, som är afmätt efter rådande trafikförhållanden, blifver där utbyte sker mot gasljus kraftigare än med nu till buds stående gaslyktor. Enär den föreslagna belysningen icke kan komma till användning under hela nästa år, är af den beräknade kostnaden, 5,265 kronor, endast upptaget 3,700 kronor i utgiftsposten för allmän elektrisk belysning.

Gasbelysning.

Rörande nya gaslyktor föreslår styrelsen endast en dylik, nämligen i Allégatan mellan Pil- och Östermalmsgatorna, där belysningen är underhaltig och, på grund af Allégatans lifliga trafikerande, bör förbättras.

Aå belysningen är synnerligen knapp på många platser i staden har Magistraten i skrifvelse till styrelsen föreslagit, att af släckta lågor ett 30-tal tändas från och med nästa års början. Årliga kostnaden för dessa lågor utgör 1,860 kronor, hvilken summa styrelsen inberäknat i anslaget till allmänna belysningen med gas. I samband härmed får styrelsen meddela, att gasverket är försedt med gaskol för större delen af nästa år.

Nyanläggningar. Vatten- och gasledningar i Bäckgatan.

Såsom redan vid tidigare tillfällen påpekats är med afseende på brandändamål vattenledningstrycket på flera platser i staden otillfredsställande. Styrelsen har därför i förslaget till nyanläggningar för nästa år upptagit en del vattenledningar. Äfven gasrörnätet är med afseende på erforderligt gastryck delvis otillräckligt och

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Vatten- och Gasverks-styrelsen.*

behöfver förstärkas. Utbyggnaden af påbörjade ringledningar bör för den skull fortsättas. Norra ringhufvudledningen för vatten, som skall utgå från Pilgatan och sluta vid gamla vattenverket, där den skall förenas med hufvudledningen mellan detta och reservoarerna, är färdigbyggd i Norra Ringvägen mellan Lovisebergs- och Kristiansborgsvägarna. Styrelsen föreslår att denna ledning, som i sin färdiga del består af 9″ rör, fortsättes till Pilgatan i sträckning genom Norra Ringvägen och Bäckgatan. Härigenom vinnes en afsevärd fördel med afseende på vattentrycket i ledningsnätet inom Herrgärdet och norr därom belägna områden. Samtidigt är dylik ledning af behofvet för Metallverken och Emausverkstäderna vid ev. inträffande eldsvådetillbud därstädes. I förening med vattenledning skulle nedläggas rör för gas, som äfvenledes är af behofvet påkalladt. Kostnaden för 9″ vatten- och 7″ resp. 6″ gasledning är beräknad till 27,500 kronor.

Afloppe-, vatten- och gasledningar i Utanbygatan

Afloppet i nedre delen af Utanbygatan mellan Kopparbergsvägen och Nygatan måste förstärkas, enär detsamma, som endast äger 12″ dimension, utgör en fortsättning på hufvudafloppet i Herrgärds- och Rudbecksgatorna, till hvilket afloppen från stora delar af stadens norra områden skola kopplas. Då därjämte Utanbygatan i berörd sträckning behöfver iordningsställas under något af de närmaste åren, bör det nya afloppet nu nedläggas. Samtidigt med detta aflopp skulle vatten- och gasledningar dragas. Till afloppet skulle användas 24″ kulvert, till vatten- 7″ och gasledningen 9″ rör. Kostnaden är beräknad till 12,500 kronor. Styrelsen föreslår att detta ledningsarbete utföres nästa år.

Vattenledning i Skerikesvägen.

Såsom nyss nämndes skall norra ringvattenhufvudledningen framdragas till gamla vattenverket och där förenas med ledningen mellan detta och vattenreservoarerna. Den del af ledningen som kommer mellan Skultunavägen och gamla vattenverket bör utföras så snart som möjligt, enär genom densamma ännu en förbindelseled erhålles mellan vattenreservoarerna och gatuledningssystemet. För närvarande finnes endast en dylik förbindelseled, nämligen i vattenborgsvägen. Skulle fel uppstå å denna, blefve gatuledningssystemet afstängdt från reservoarerna, hvilket kunde medföra svåra obehag, särskildt om vid dylikt tillfälle eldsvådetillbud skulle yppa sig. För ledning af 9″ rör är kostnaden beräknad till 8,000 kronor. Ledningen skulle läggas i Skerikesvägen samt vid korsningen af Svartån i dennas botten.

Aflopps- och vattenledningar i Slottsgatan.

I planen för fullständigande af stadens afloppsledningssystem ingår bl. a. anläggande af ett aflopp utefter västra sidan af Svartån för att i detsamma upptaga afloppsvätskan från de ledningar, som nu utmynna i ån i dess lopp genom staden. Innan detta aflopp anlagts kunna icke vattenklosetter beviljas för större delen af de gårdar som ligga väster om Svartån och norr om Stora gatan. Genom anläggande af detta aflopp vunnes äfven fördelen att ej behöfva förorena Svartån, hvilket, särskildt under torr årstid, är synnerligen ohygieniskt. Styrelsen anser, att anläggandet af berörda aflopp bör påbörjas och föreslår, att detsamma nästa år utbygges mellan öfre Trädgårdsgatan och Västgötegatan. För att icke behöfva rubba Slottsgatan bör afloppet läggas i den i Stadsparken befintliga gångbana, som är belägen närmast Slottsgatan och löper parallelt med denna. Samtidigt med afloppet, till hvilket skulle användas 24″ rör, skulle också en 6″ vattenledning anläggas. Kostnaden är beräknad till 5,500 kronor.

Elektr. högspänningskabel till elektricitetsverket.

I föregående har styrelsen redogjort för uttagande af s. k. öfverkraft från staten. För att i full omfattning kunna draga nytta häraf erfordras ännu en kabel mellan statens kraftstation och stadens elektricitetsverk, ty nu befintlig

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

kabel blifver snart nog otillräcklig för den strömmängd, som spetsbelastningarna kräfva. Dylik kabelförbindning erhålles lättast och billigast genom att förena den från statens kraftstation till stadens norra delar gående ringkabeln med elektricitetsverket. Detta skulle ske från den punkt där ringkabeln, som går genom Pilgatan, viker in i Bäckgatan. Kostnaden, inkl. nedläggning, är beräknad till 15,000 kronor.

Högspänningsledning till Lustigkulla o. Ullspinneriet.

Enär växelström mot mindre kostnad än likström kan distribueras på längre afstånd, har styrelsen för afsikt att inom förstadssamhällena distribuera enbart växelström. För detta ändamål och då Västerås Ullspinneri- och Ångfärgeri-A.-B. anmält sig vilja uttaga hela sitt kraftbehof eller omkring 50 hkr. från stadens verk skulle till en början växelströmsledning utdragas genom Lustigkulla samt förbi gamla vattenverket till Ullspinneriet med utgångspunkt från den kabel, som nu är under anläggande till Jakobsberg. Kostnaden för denna utbyggnad är beräknad till 8,000 kronor.

Mätare och serviser m. m.

För innevarande år utgör anslaget till mätare och inventarier 35,000 kronor, hvarjämte styrelsen nyligen begärt och erhållit ytterligare 16,200 kronor eller tillsammans 51,200 kr. Styrelsen hemställer för nästa år om ett anslag af 50,000 kronor.

Till serviser och diverse mindre utsträckningar anhåller styrelsen om 25,000 kronor.

Under åberopande af det här anförda får styrelsen hemställa:

att af styrelsen föreslaget kristidstillägg godkännes;

att assistentens ålderstillägg få utbetalas efter 3 och 6 år;

att ett personligt lönetillägg af 500 kronor beviljas kamreraren;

att en assistentbefattning inrättas för elektricitetsverket och till densamma anslås en lön af 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor att utgå efter 3 och 6 års tjänstgöring;

att kassörskan beviljas ett personligt lönetillägg af 300 kronor;

att förrådsförmannens grundlön höjes från 1,800 till 2,100, kontorsbiträdets från 1,200 till 1,350 och mätarjusterarens från 1,500 till 1,800 kronor;

att Stadsfullmäktige, med upphäfvande af sitt förut fattade beslut rörande amorteringstiden för gas- och elektriska mätare, ville bestämma denna tid till 15 år för gas- och 8 år för elektriska mätare;

att på sätt styrelsen föreslagit gatubelysningen utökas och för detta ändamål beviljas:

för elektrisk belysning	kr.	16,780: —
» gasbelysning med en lykta i Allégatan	»	125: —

att utgå af uttaxerade medel;

att för utförande af gatuledningsarbeten beviljas af lånemedel

1: till vatten- och gasledningar i Bäckgatan	»	27,500: —
2: » aflopps-, vatten- och gasledningar i Utanbygatan	»	12,500: —
3: » vattenledning i Skerikesvägen	»	8,000: —
4: » aflopps- och vattenledningar i Slottsgatan	»	5,500: —
5: » elektrisk högspänningsmatarkabel för elektricitetsverket	»	15,000: —
6: » högspänningsledningar för Lustigkulla och Ullspinneriet	»	8,000: —
att för inköp af mätare och inventarier beviljas ett anslag af	»	50,000: —

att utgå af lånemedel;

att för serviser och mindre ledningsutsträckningar beviljas af lånemedel » 25,000: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Vatten- och Gasverksstyrelsen.*

samt att Stadsfullmäktige i öfrigt ville godkänna bifogade förslag till utgifts- och inkomststat för verken.

Västerås den 31 oktober 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

Bil. G. b.

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Vatten-, Gas- och Elektricitetsverken samt Afloppsledningarna år 1917.

Utgifter för verkens gemensamma förvaltning:

Löner:		
Föreståndaren	5,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	
Personligt lönetillägg	1,000: —	7,000: —
Assistenten för Gas- och Vattenverken	3,000: —	
Ett ålderstillägg	300: —	
Personligt lönetillägg	500: —	3,800: —
Assistenten för Elektricitetsverket		3,000: —
Kamreren	2,400: —	
Två ålderstillägg	600: —	
Personligt lönetillägg	1,500: —	4,500: —
Kassörskan	1,500: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Personligt lönetillägg	300: —	2,100: —
Förrådsförmannen	2,100: —	
Ett ålderstillägg	300: —	2,400: —
Kontorsbiträdet	1,350: —	
Två ålderstillägg	300: —	1,650: —
Extra kontorsbiträde		1,500: —
Mätareafläsare och inkasserare		6,400: —
Siffergranskaren		500: —
Springgossar		600: —
Kristidstillägg år 1917 för ofvanstående personal, förslagsvis		2,900: —
	Summa Kronor	36'350: —

Hvaraf påföres Vattenverket	7,900: —		
» » Gasverket	11,000: —		
» » Elektricitetsverket	11,000: —		
» » Afloppsledningarna	3,400: —		
» » Installationsarbeten	3,050: —	36,350: —	

Diverse utgifter:

Läkarearvode, sjukhjälp, medicin och olycksfallsförsäkring	1,300: —
Räkenskapsböcker, skrif- och ritmaterial, annonser m. m.	3,000: —
Telefonafgifter och aflöning till telefonist	1,600: —
Renhållning, eldning, städning och belysning	3,000: —
Brandstodsafgifter för samt underhåll af kontors- och förrådsbyggnader, inventarier och verktyg	3,000: —
Diverse, såsom resor, föreningsafgifter m. m.	600: —
Summa Kronor	12,500: —

Hvaraf påföres Vattenverket	2,900: —	
» » Gasverket	3,650: —	
» » Elektricitetsverket	3,650: —	
» » Afloppsledningarna	1,650: —	
» » Installationsarbeten	650: —	12,500: —

Vattenverket.

Inkomster:

Afgifter för vatten samt hyror för mätare	94,175: —
Hyra för lägenheter vid gamla vattenverket	525: —
Summa Kronor	94,700: —

Utgifter:

Drifkostnader:

Elektrisk ström, kol, smöroljor m. m.	15,800: —

Underhållskostnader:

Fastigheter, maskiner, ledningsnät, mätare m. m.	9,000: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltning enligt ofvan		7,900: —	
Maskinmästaren	1,400: —		
Två ålderstillägg	600: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	2,150: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
En maskinist	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	1,450: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
Transport		11,500: —	24,800: —

N:o 104.

Budget förslag 1917.

Vatten- och Gasverks-styrelsen.

	Transport	11,500: —	24,800: —
En maskinist	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	1,450: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
Rörnätsförmannen	1,800: —		
Ett ålderstillägg	300: —	2,100: —	
Vårdaren af vattenborgen	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	1,450: —	
Pension till förre assistenten F. G. Lönnqvist		2,500: —	19,000: —
Kristidstillägg:			
år 1917 för vattenverkets personal, förslagsvis			2,700: —
Diverse utgifter:			
Förvaltningen enligt ofvan		2,900: —	
Brandstodsafgifter och utskylder		650: —	
Afgift till staten för vattenverket i Hesslö	500: —		
» » arrendatorn af Hesslö egendom	500: —		
Arrende för mark till C. A. Andersson, Hamre	150: —		
» » » » C. Pettersson, Vallby	25: —	1,175: —	
Bränsle till maskinisterna vid Hesslöverket		500: —	
Analyser, skjutsar m. m.		150: —	
Afskrifning af diverse fordringar		100: —	
Diverse, utjämning		290: 81	5,765: 81
Räntor och amortering:			
Enligt särskild plan:			
Räntor		22,289: 09	
Amortering		18,745: 10	41,134: 19
		Kronor	93,400: —
Som minskas med afloppsledningarnas och gasverkets andel i aflöning till förmän:			
Afloppsledningarna		1,000: —	
Gasverket		700: —	1,700: —
		Kronor	91,700: —
Inkomster utöfver utgifter			3,000: —
		Summa Kronor	94,700: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverks-styrelsen.

Afloppsledningarna.

Utgifter:

Driftkostnader:

Förvaltningen enligt ofvan	3,400: —	
Elektrisk ström samt oljor och trassel för driften i pumpstationen	2,000: —	
Andel i aflöning till förmän vid vattenverket	1,000: —	
Aflöning för driften i pumpstationen	700: —	
Rensning af brunnar samt spolning af ledningar	3,200: —	10,300: —

Underhållskostnader:

Underhåll af ledningsnätet med tillhörande brunnar	3,152: 24

Kristidstillägg:

År 1917 för personal, sysselsatt vid afloppsledn., förslagsvis	1,100: —

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan	1,650: —

Räntor och amortering:

Enligt planen för obligationslånen:		
Räntor	16,690: 61	
Amortering	6,607: 15	23,297: 76
	Kronor	39,500: —
Hvarifrån afgår följande inkomster:		
Afgifter för 560 st. vattenklosetter à 15 kr.	8,400: —	
Afgift för en afloppsbrunn vid egendomen N:o 62 Jakobsberg, S:t Ilians socken	100: —	8,500: —
	Summa Kronor	31,000: —

Gasverket.

Inkomster:

Allmänna belysningen	26,500: —
Enskild gasförbrukning samt hyror för mätare	180,500: —
Koks, stenkolstjära och ammoniaksalt	153,000: —
Installationsarbeten	1,000: —
Kronor	361,000: —

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverks-styrelsen.

Utgifter:

Driftkostnader:

Gaskol	235,000: —	
Öfriga kostnader	12,400: —	247,400: —

Underhållskostnader:

Underhåll af fastigheter, ugnar, ledningar, gaslyktor och gasmätare	17,400: —	
2:dra årets amortering å kostnaden för en ny ugn i gasverket	5,000: —	22,400: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltningen enligt ofvan		11,000: —	
Gasmästaren	1,500: —		
Två ålderstillägg	600: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	2,250: —	
(Bostad af 2 rum och kök med värme, belysning och gas 480: —.)			
Mätarejusterare		1,800: —	
Eldare		13,500: —	
Andel i aflöning till rörnätsförman vid vattenverket		700: —	
Andel i pension till fröken Gedda		500: —	29,750: —

Kristidstillägg:

År 1917 för gasverkets personal, förslagsvis	2,700: —

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan	3,650: —	
Brandstodsafgifter och utskylder	2,500: —	
Bränsle och lyse till gasmästaren	250: —	
Afskrifning af diverse fordringar	350: —	
Diverse utjämning	255: 50	7,005: 50

Räntor och amortering:

Enligt särskild plan:

Räntor	23,610: 99	
Amortering	22,933: 51	46,544: 50
	Kronor	355,800: —
Inkomster utöfver utgifter		5,200: —
	Summa Kronor	361,000: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Vatten- och Gasverks-styrelsen.

Elektricitetsverket.

Inkomster:

Allmänna belysningen		8,300: —
Enskild belysnings- och kraftström samt hyror för mätare		233,700: —
Installationsarbeten		1,000: —
	Summa Kronor	243,000: —

Utgifter:

Driftkostnader:

Elektrisk energi från statens kraftstation	46,500: —		
Brännolja	7,400: —	53,900: —	
Öfvriga kostnader		7,000: —	60,900: —

Underhållskostnader:

Underhåll af fastigheter, maskiner, batteri, ledningsnät och mätare			11,000: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltningen enligt ofvan		11,000: —	
Maskinmästaren	1,600: —		
Två ålderstillägg	600: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	2,350: —	
(Bostad af 2 rum och kök med värme, belysning och gas 480: —.)			
En maskinist	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	1,650: —	
En maskinist, äfven tafvelvakt	1,350: —		
Ålderstillägg	150: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	1,650: —	
Förste montören	1,500: —		
Två ålderstillägg	600: —		
1913 års dyrtidstillägg	150: —	2,250: —	
Mätarejusteraren	1,800: —		
Två ålderstillägg	300: —	2,100: —	
Extra montörer		1,500: —	
Andel i pension till fröken Anna Gedda		500: —	23,000: —

Kristidstillägg:

År 1917 för Elektricitetsverkets personal, förslagsvis		3,600: —
	Transport	98,500: —

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Vatten- och Gasverks-styrelsen.

			Transport	98,500: —
Turbinhusdriften:				
Arrende för vattenfallet i Svartån			3,000: —	
Aflöning för tillsyn af maskiner samt reglering af dammluckor (häri ingår ett ålderstillägg fr. o. m. 1917 för en af maskinisterna)		2,850: —		
1913 års dyrtidstillägg för 2 man à 150: —		300: —	3,150: —	
Öfriga kostnader för drift och underhåll			1,200: —	7,350: —
Diverse utgifter:				
Förvaltningen enligt ofvan			3,650: —	
Brandstodsafgifter och utskylder			3,700: —	
Bränsle och lyse åt maskinmästaren			250: —	
Afskrifning af diverse fordringar			350: —	
Diverse utjämning			260: 23	8,210: 23
Räntor och amortering:				
Enligt särskild plan,				
Räntor: Elektricitetsverket		39,063: 86		
„ Turbinhuset		2,331: 18	41,395: 04	
Amortering: Elektricitetsverket		53,477: 73		
„ Turbinhuset		1,767: —	55,244: 73	96,639: 77
			Summa Utgifter	210,700: —
Inkomster utöfver utgifter				32,300:
			Summa Kronor	243,000: —

Västerås den 30 oktober 1916.

På Vatten- och Gasverkstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Gerh. Gustafson.

Förslag till elektrisk gatubelysning.

Bil. G. c.

N:o 104.

Budgetförslag 1917.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

	Elektriska lampor					Nu befintliga gaslyktor			
	Antal lamp. a brinn.	Antal lamp. b brinn.	Normlj. pr. lampa	Anläggn. kostnad Kr.	Årlig kostn. Kr.	a brinn.	b brinn.	Normlj. pr. lykt. c:a	Årlig kost. vid full belysning
1. Hållgatan mellan Stallhagen och Biskopsvägen	4	6	200	5,520: —	780: —	3	5	110	670: —
2. Smedjegatan mellan Stora torget och Kopparbergsvägen. Lamporna upphängas midt öfver gatan	2	5	200	1,700: —	510: —	2	3	110	426: —
3. Hamngatan mellan Fiskartorget och järnvägen samt framför Rådhuset	4	5	400	3,760: —	1,200: —	3 1	5 3	110 300	1,065: —
4. Handtverkaregatan mellan Köpmangatan och Vasagatan Lamporna upphängas midt öfver gatan		2	200	450: —	120: —		1	110	62: —
5. Östermalmsgatan mell. Allégatan och bäcken		2	200	600: —	165: —	1	1	110	182: —
6. Utefter järnvägen mellan Hamngatan och Stallhagen	1	3	200	730: —	285: —				
7. Blåsbovägen c:a 50 meter norr om Kullavägen		1	200	170: —	60: —				
8. Bågevägen mellan Dalagatan och norra Ringvägen		1	200	110: —	60: —				
9. Inom Nya parken å Herrgärdet		2	200	950: —	120: —				
10. Inom området Hoffsta		2	200	160: —	120: —				
11. Å nya väg till Kristiansborg c:a 150 meter norr om Norra Ringvägen		1	200	130: —	60: —				
12. Å Ängs- och Korsängsgärdet samt i Malmabergsgatan v. Korsängsskolan	5	6	200	1,200: —	885: —				
13. Vid och inom områdena Vargbo och Hemdal (4 st. af lamporna v. Malmabergs- och 3 st. v. Stockholmsvägen	4	5	200	1,000: —	720: —				
14. Å nya hamnen, utefter vägen som korsar järnvägen vid Kungsängsgatan		3	200	300: —	180: —				
S:ma	20	44		16,780: —	5,265: —	10	18		2,405: —

Västerås den 31 oktober 1916.

Gerh. Gustafsson.

N:o 104.
Budgetförslag 1917. Gatuläggning.

Bil. H. 1.

Kostnadsförslag

för utförande af gatuarbeten år 1917.

1:o) Fiskartorget förses i Trädgårdsgatans riktning fram förbi rådhuset med körbana af tuktad sten:

Ombyte af kantsten 70 l.-m. à 4 kr.	280: —
600 m² tuktad sten med läggning à 10 kr. pr m²	6,000: —
250 m³ schaktning à 3 kr. pr m³	750: —
200 m³ grus à 4: 50 inkl. körslor	900: —
Sättning med smågatsten i gångbanan 210 m² à 6: —	1,260: —
Reparation af fältstensättning samt diverse	810: —
Summa Kronor	10,000: —

2:o) Kopparbergsvägen från Stora gatan till och med korset af Munkgatan förses i körbanan med tuktad sten:

560 m² inkl. schaktning, sättning, grus och sten à c:a 14: —	7,800: —
Summa Kronor	7,800: —

3:o) Södra Esplanaden emellan Kopparbergsvägen och Kungsängsgatan sättes på en del af denna sträcka c:a 200 m. med tuktad sten samt förses med kantsten och grusade gångbanor:

1,200 m² tuktad sten à 10: — inkl. sättning	12,000: —
400 l.-m. kantsten à 9: —	3,600: —
900 m³ schaktning à 3: —	2,700: —
800 m³ grusfyllning samt makadam och stenskärf à 5: —	4,000: —
Diverse och oförutsedda kostnader, sättning m. m.	2,700: —
Summa Kronor	25,000: —

4:o) Karlsgatan från Stora gatan till Kopparbergsvägen förses i körbanan och gångbanan med fältsten. Gångbanor af pinmo anordnas och grusas:

2,470 m³ schaktning och fyllning à 3 kr.	7,410: —
1,850 m³ grus inkl. körslor à 5: —	9,250: —
3,100 m² fältstensättning inkl. stenen (ev. smågatsten)	9,300: —
Transport	25,960: —

	Transport	25,960: —
150 m³ grus till gångbanan à 5: —		750: —
10 st. dagvattenbrunnar inkl. ledningar		2,000: —
Sättning af stuprännor m. m.		1,290: —
	Kronor	30,000: —
Häraf har redan förut beviljats		9,000: —
	Summa Kronor	21,000: —

5:o) Kassörs- och Kaplansgatorna samt norra delen af Knutsgatan ordnas med rännstenar af fältsten, pinmogångbanor samt grusade körbanor för en beräknad kostnad af..... 6,000: —

Summa Kronor 6,000: —

6:o) Stora gatan från den nuvarande fältstensättningen i Oxbacken fram till och med korset af Floragatan repareras, förses med tjärmakadam: 1,000 m² à 2: — ..... 2,000: —

Summa Kronor 2,000: —

7:o) Körbanan i Kopparbergsvägen emellan Smedje- och Korsängsgatorna renskrapas samt grusas för..... 2,000: —

Summa Kronor 2,000: —

8:o) I äldre delen af hamnen sättes med fältsten på en yta af 950 m² à 6: — pr m² inkl. schaktning, grus och sten..... 5,700: —

Summa Kronor 5,700: —

Det för gatuarbeten år 1917 erforderliga beloppet utgör sålunda *79,500 kronor.*

Västerås den 29 november 1916.

Gösta Smitt.

N:o 104. Bil. H. 4.

Budgetförslag 1917. Hamnen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Hamnstyrelsen får härmed öfverlämna följande

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Västerås hamn år 1917.

A. Den egentliga hamnen.

Utgifter:

Beräknad brist från år 1916			27,000: —
Ränta och amortering till stadskassan å kostnader för hamnbyggnader: Enligt af stadsfullmäktige den 21/11 1900 godkänd plan:			
Ett års ränta å ingående balans den 1/1 1917, kr. 40,905: — à 5 %	2,045: 25		
Amortering för året	3,000: —	5,045: 25	
För den år 1907 beslutade nya hamnbyggnaden, hvartill anslagits kr. 229,000: — utgör ingående balansen den 1/1 1917 kr. 183,200: —			
Ett års ränta å kr. 183,200: — à 5 %	8,244: —		
9:de årets amortning	5,725: —	13,969: —	
För den år 1914 beslutade fortsättningen af nya hamnbyggnaden, hvartill anslagits 113,000 kr. af 1916 års lån och hvaraf hittills uttagits kr. 46,800: —			
Ett års ränta å 46,800: — à 5 %	3,340: —		
Amortering enl. planen för obligationslånet	1,032: —	3,372! —	
Ränta å bristen 5 % å 27,000: —		1,350:	23,736: 25
Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader (byggnadschef, polis, bokföring m. m.)		1,500: —	
Hamnuppbördsmannen: lön	1,200: —		
Två ålderstillägg à 300: —	600: —		
Arvode: 4 % af beräknad inkomst för varor med fartyg i regelbunden trafik	400: —		
6 % af beräknad inkomst af öfrig trafik	900: —	3,100: —	
	Transport	4,600: —	50,736: 25

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Hamnen.

Transport		4,600: —	50,736: 25
Hamnordningsmannen: lön		150: —	
Ersättning till befäl å fartyg i regelbunden trafik för af dem förrättad uppbörd och redovisning af broafgift för varor: 5 % å uppbörden	500: —		
Skrifmateriel å hamnkontoret	50: —		
Telefonafgifter	85: —	635: —	
Diverse årskostnader:			
Hyra för hamnkontoret	500: —		
Årsafgift till Svenska Hamnförbundet	75: —		
Underhåll af kajer och dukdalber, renhållning och grusning af hamnen, skötsel af fyrarne, städning af hamnkontoret m. m.	3,000: —		
Belysning å hamnen	1,300: —		
Olycksfallsersättning för F. Svanström	48: —	4,923: —	10,308: —
Fyllnad för täckande af brist i staterna för hamnmaskinerierna n:ris 1 och 2			3,010: —
		Kronor	64,054: 25

Inkomster:

Hamn- och broafgifter, förslagsvis:			
För varor med fartyg i regelbunden trafik	10,000: —		
För öfrig trafik	15,000: —	25,000: —	
Behållning af svängkran n:o 3		1,550: —	
Diverse inkomster för båtplatser och uthyrning af mindre kranar		1,400: —	27,950: —
Brist till 1917			36,104: 25
		Kronor	64,054: 25

B. **Hamnmaskinerier.**

1. *Svängkran n:o 1.*

Anläggningskostnad	11,000: —		
Afgår 3 års amortering	3,300: —		
Återstående kostnad	7,700: —		

Utgifter:

Ett års ränta å kr. 7,700: — à 5 %		385: —	
4:de årets amortering		1,100: —	1,485: —
Maskinist, förslagsvis		800: —	
Strömförbrukning		150: —	
Diverse material och reparationer		100: —	1,050: —
		Kronor	2,535: —

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Hamnen.*

Inkomster:

Hyror, förslagsvis		2,200: —
Fyllnad af hamnmedel		335: —
	Kronor	2,535: —

2. *Malmlossningsanordningen n:o 2.*

Anläggningskostnad	25,000: —		
Afgår tre års amortering	7,500: —		
Återstående kostnad	17,500: —		

Utgifter:

Ett års ränta å kr. 17,500: — à 5 %	875: —	
4:de årets amortering	2,500: —	3,375: —
Maskinist, förslagsvis	700: —	
Handtlangning	300: —	
Strömförbrukning	200: —	
Diverse material och reparationer	100: —	1,300: —
Kronor		4,675: —

Inkomster:

Kranafgifter, förslagsvis		2,000: —
Fyllnad af hamnmedel		2,675: —
Kronor		4,675: —

3. *Svängkran n:o 3.*

Utgifter:

Maskinist, förslagsvis	500: —		
Strömförbrukning	100: —		
Diverse material	50: —	650: —	
Inkomster utöfver utgifter		1,550: —	2,200: —
		Kronor	2,200: —

Inkomster:

Hyror, förslagsvis		2,200: —
	Kronor	2,200: —

Hamnstyrelsen har med beklagande måst konstatera, att hamninkomsterna allt sedan krigsutbrottet stadigt sjunkit och fortfarande sjunka utan att utgifterna visat liknande tendens. In- och utskeppningen af en del produkter, hvarför

hamnen förut uppburit betydande hamnafgifter, har helt och hållet upphört. Så är för att nämna ett exempel fallet med koppar, hvilken inskeppning förut under åren tillfört hamnen i hamnafgifter i medeltal 6,000 kronor pr år. Oaktadt förhandlingar i början af året förts angående malmutskeppning i stor skala har denna ej tagit den fart, som varit väntad, utan hållit sig inom blygsamma proportioner. Gifvetvis ingår i bristen äfven en del arbeten, som blifvit utförda å hamnen och hvilka bokförts såsom bestridda med hamnens öfverskottsmedel samt kostnaden för anskaffning af en del hamnmaskinerier, hvilken kostnad icke kunnat bestridas af lånemedel. Hufvudposten bland dessa senare är fortfarande den anskaffningskostnad, som återstår för svängkran n:r 3, uppgående till 6,450 kronor. För ytterligare belysande af frågan om orsaken till bristens uppkomst vill styrelsen nämna, att bristen från år 1915 faktiskt blef 17,692 kronor 73 öre i stället för i staten beräknad till allenast 10,650 kronor. Redan vid afgifvande af stat för innevarande år uttalade hamnstyrelsen farhågor för, att underskott under året skulle uppkomma, hvilken omständighet emellertid på grund af förhoppning att normala förhållanden snart åter skulle inträda och förbättra hamnens affärsställning icke då föranledde styrelsen att beräkna hamninkomsterna till lägre belopp än under föregående år. Då det emellertid icke nu kan förutses när sådana förhållanden äro att förvänta har styrelsen ansett sig böra beräkna hamnens inkomster af hamn- och broafgifter till ett lägre belopp än som upptagits i staten för innevarande år.

Underhållskostnaderna hafva ökats med 1,000 kronor, då Hamnstyrelsen ansett det behöfligt att utöfver det ordinarie underhållet påbörja stensättning utefter det västra spåret å hamnplanen i samband hvarmed äfven förstärkning och utbyte af slipers måste äga rum.

I öfrigt är ingen väsentlig förändring i staten vidtagen.

Västerås den 13 november 1916.

På Hamnstyrelsens vägnar:

Gust. Andersson.

Ragnar Tenow.

Bil. K. a.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Fattigvårdsstyrelsen får härmed öfverlämna förslag till utgifts- och inkomststat för år 1917.

Vid uppgörande af förslaget har Fattigvårdsstyrelsen med hänsyn till de stegrade prisen på lifsförnödenheter måst öka anspråken på anslag i förhållande till prisstegringen.

Ett nytt anslag har Fattigvårdsstyrelsen måst begära, nämligen 300 kronor för ordnande af upplag för sopor och affall vid Carlslund.

Fattigvårdsstyrelsen föreslår vidare höjningar af vissa anslag. Anslaget till diakonissan har för att detsamma skall till fullo motsvara sitt ändamål upptagits

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Fattigvården.*

till 2,000 kronor. På skäl som förut anförts föreslår Fattigvårdsstyrelsen ånyo att kamrerarens och sekreterarens arvode måtte bestämmas till respektive 1,200 och 800 kronor. Det arbete som åhvilar dessa tjänstemän, har som redan föregående år visats ökats i så väsentlig grad sedan nu utgående arvoden bestämdes, att de nu begärda arvodena för det arbete som utföres icke i någon mån kunna anses utgöra full ersättning för arbetet. Fattigvårdsstyrelsen har emellertid för att i minsta mån betunga staden upptagit en så obetydlig ökning af arvodena som 200 kronor för kamreraren och 300 kronor för sekreteraren.

Slutligen har Fattigvårdsstyrelsen likaledes med hänsyn till det låga arvode predikanten åtnjuter föreslagit en höjning af detsamma till 300 kronor.

Västerås den 3 oktober 1916.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

A. Johansson.

H. Cronholm.

Bil. K. b.

Förslag

till

Utgifts- och Inkomststat för Fattigvården år 1917.

Inkomster:

För allmänna fattigvården:

Afgäld för två planteringsland	50: —		
Tillfälliga inkomster och återbetalningar	1,400: —		
Andel af böter	50: -	1,500: —	
För fattiggården Carlslund:			
För verkställda arbeten	700: —		
För tillfälliga inkomster	2,500: —	3,200: —	4,700: —
Att genom uttaxering fyllas			157,054: 49
		Summa Kronor	161,754: 49

Utgifter:

För allmänna fattigvården:

Ränta och amortering å 1892 års lån.				
Ränta	459: —			
Amortering	550: —	1,009: —		
Ränta och amortering å 1902 års lån.				
Ränta	817: 19			
Amortering	468: 05	1.285: 24	2,294: 24	
		Transport	2,294: 24	

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Fattigvården.

	Transport	2,294: 24	
Ordinarie understöd med penningar		50,000: —	
„ „ in natura:			
Hvetemjöl	1,500: —		
300 famnar ved à 26: — kr.	7,800: —	9,300: —	
Tillfälliga understöd med penningar		22,000: —	
Underhåll och tillsyn af utpensionerade barn		15,500: —	
Diakonissorna, årsanslag		2,000: —	
Hospitalskostnader		4,500: —	
Lasarettskostnader		1,500: —	
Andra sjukvårdskostnader såsom afgifter till vanföreanstalter m. m.		2,000: —	
Återbetalning till främmande kommuner		5,000: —	
Medikamenter		800: —	
Bidrag till kostnaden för af barnavårdsnämnden utackorderade barn		1,900: —	
Barnasylen		3,000: —	
Diverse utgifter		1,000: —	
Arvoden: Kamreraren	1,200: —		
Sekreteraren	800: —		
Vaktmästaren	100: —	2,100: —	122,894: 24

För fattiggården Carlslund:

Rågmjöl	6,500	kilogram	à 0: 26	1,690: —
Hvetemjöl	1,900	„	„ 0: 35	665: —
Korngryn	1,000	„	„ 0: 33	330: —
Hafregryn, prässade	1,200	„	„ 0: 42	504: —
„ krossade	400	„	„ 0: 42	168: —
Mannagryn	50	„	„ 0: 50	25: —
Risgryn	50	„	„ 0: 50	25: —
Potatismjöl	50	„	„ 0: 50	25: —
Ärter	800	„	„ 0: 40	320: —
Kött, oxbringa	1,100	„	„ 1: 90	2,090: —
gödkalfstek	350	„	„ 2 20	770: —
köttfärs	200	„	„ 2: 30	460: —
Korf-varor	450	„	„ 0: 70	315: —
Skummad mjölk	34,000	liter	„ 0: 08	2,720: —
Oskummad „	13,000	„	„ 0: 18	2,340: —
Grädde	350	„	„ 1: 10	385: —
Svagdricka till soppor	2,000	„	„ 0: 10	200: —
Smör	150	kilogram	„ 3: —	450: —
Margarin	650	„	„ 1: 80	1,170: —
Ägg	50	tjog	„ 2: 10	105: —
Sill	15	tunnor	„ 90: —	1,350: —
Kabiljo	500	kilogram	„ 1: 25	625: —
Salt, groft	6	hektoliter	„ 8: —	48: —
			Transport	16,780: — 122,894: 24

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Fattigvården.

				Transport	16,780: —	122,894: 24
Salt, fint	300	kilogram	„	0: 12	36: —	
Sirup	200	„	„	0: 65	130: —	
Kaffe	300	„	„	2: —	600: —	
Intubikaffe	600	paket	„	0: 25	150: —	
Bitsocker	650	kilogram	„	0: 65	422: 50	
Strösocker	125	„	„	0: 65	81: 25	
Limpor	12,000	stycken	„	0: 10	1,200: —	
Snus	12	fjärdingar	„	51: —	612: —	
Såpa	1,200	kilogram	„	0: 95	1,140: —	
Soda	150	„	„	0: 35	52: 50	
Tvål					50: —	
Fotogen	200	liter	„	0: 27	54: —	
Elektrisk belysning					500: —	
Barrved	180	famnar	„	26: —	4,680: —	
Koks	200	hektoliter	„	3: —	600: —	
Grisar	12	stycken	„	30: —	360: —	
Torfmull	40	balar	„	1: 80	72: —	
Beklädnadskostnader					1,300: —	
Sjukvårdsartiklar					500: —	
Begrafningskostnader					500: —	
Diverse utgifter, såsom underhåll af sängkläder, linnepersedlar och materialier					1,800: —	
Extra mat till tjänstepersonalen					900: —	
Extra hjälp vid tvätt och skurning					300: —	
För ordnande af upplag för sopor och affall					300: —	

Aflöningar:

Sysslomannen	1,500: —		
(Bostad med 1 rum och kök med värme och belysning 300: — kr.)			
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg	150: —	1,950: —	
Portvakten	900: —		
(Bostad med 1 rum och kök med värme och belysning 300: — kr.)			
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg	150: —	1,250: —	
Föreståndarinnan		500: —	
Kokerskan		360: —	
Sjuksköterskan		600: —	
Sköterskebiträde		300: —	
Två tjänsteflickor à 240: — kr.		480: —	
Predikanten		300: —	5,740: — 38,860: 25
		Summa Kronor	161,754: 49

Västerås den 3 oktober 1916.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

A. Johansson. *Axel Eklundh.*

Utdrag af protokoll vid pensionsnämndens i Västerås stads pensionsdistrikt af Västmanlands län sammanträde den 10 oktober 1916.

§ 2.

Upprättades följande förslag till inkomst- och utgiftsstat för pensionsnämnden för år 1917:

Till dagtraktamenten åt vice ordföranden samt ledamöter vid nämndens sammanträden, förslagsvis		350: —
Arvode åt ordföranden	200: —	
Skrifbiträde åt ordföranden	600: —	800: —
Annonser, kungörelser, förslagsvis		150: —
Papper och diverse utgifter, förslagsvis		150: —
Arvode åt vaktmästare		100: —
Summa Kronor		1,550: —

Då pensionsnämnden nu varit i verksamhet flere år och det hittills utgående arvodet till skrifbiträde åt ordföranden visat sig vara för lågt enligt erfarenheten under dessa år samt antalet ansökningar och arbetet i öfrigt icke kunde beräknas blifva mndre än under detta år, beslöts hemställa, att arvodet på sätt här ofvan upptagits, höjdes till 600 kronor. Öfriga anslagsposter torde vara tillräckliga.

Som ofvan

In fidem:

Viktor Åsberg.

Justeradt den $^{11}/_{10}$ 1916.

Carl Wennberg. *Reinhold Pettersson.*

Rätt utdraget, betygar

Västerås den 12 oktober 1916.

Ex officio:

Victor Åsberg.

N:o 104.

Budgetförslag 1917. Sociala ändamål.

Bil. N. b.

Till Magistraten i Västerås.

Härmed får undertecknad styrelse vördsamt anhålla, att Magistraten ville hos Västerås Stadsfullmäktige göra framställning om utanordnande äfven för år 1917 af stadens sedvanliga årsbidrag till Västerås barnkrubba. Som emellertid alla slags förnödenheter för barnkrubbans behof under nuvarande kristid högst väsentligt ökat i pris, och krubban under nästkommande år dessutom måste vara beredd på en del kännbara extra utgifter, men å andra sidan alltsedan barnkrubbans inrättande år 1888 icke ansetts skäligt att höja den ringa dagafgiften från mödrarna (10 öre per barn), får styrelsen hemställa, att bidraget till barnkrubbans behjärtansvärda verksamhet för nästa år måtte höjas till 1,500 kronor, för att göra det möjligt för krubban att i samma omfattning som hittills utöfva sin verksamhet.

Västerås den 17 november 1916.

För Västerås barnkrubbas styrelse:

Enligt uppdrag:

Joel Åkesson.
Sekreterare.

Bil. N. N. c.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Jämlikt »Instruktion för Västmanlands läns arbetsförmedling» öfverlämnas härmed bifogade inkomst- och utgiftsstat för arbetsförmedlingsanstalten för år 1917 och anhålles, att Stadsfullmäktige måtte för nämnda år bevilja anstalten ett anslag af 2,000 kronor.

Västerås den 12 oktober 1916.

Å Arbetsförmedlingsstyrelsens vägnar:

Claes Uggla.

J. P. Malmberg.

Utdrag af protokoll vid styrelsens för Västmanlands läns arbetsförmedling sammanträde i Västerås den 13 juni 1916.

§ 10.

Upprättades följande inkomst- och utgiftsstat för Västmanlands läns arbetsförmedling för år 1917.

Inkomster:

Beräknad behållning från år 1916		400: —
Anslag af Västmanlands läns landsting		6,000: —
» » Västerås stad		2,000: —
» » Arboga stad		300: —
» » Köpings stad		300: —
» » Sala stad		400: —
Beräknadt statsbidrag för särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behof		450: —
	Kronor	9,850: —

Utgifter:

Aflöningar och arvoden:		
Föreståndaren	2,000: —	
Assistenten vid hufvudkontoret	1,400: —	
1 biträde vid hufvudkontoret	900: —	
Föreståndaren vid afd.-kontoret i Arboga	600: —	
D:o » » i Köping	600: —	
D:o » » i Sala	1,000: —	
Extra biträden	350: —	6,850: —
Hyra		1,500: —
Städning och bränsle		700: —
Annonser		300: —
Reseunderstöd för arbetssökande att utgå enl. grunderna för statsbidrags erhållande för ändamålet		200: —
Diverse utgifter		300: —
	Kronor	9,850: —

Anm. Utgifter för telefoner, postporton, formulär och blanketter hafva icke upptagits i staten, enär dessa utgifter täckas af statsmedel.

Rätt utdraget, betygar

J. P. Malmberg.

N:o 104.

Budgetförslag 1917.
Sociala ändamål.

Bil. N. *e.*

Till Drätselkammaren i Västerås.

Åberopande våra föregående år ingifna af Stadsfullmäktige bifallna ansökningar om kommunalt bidrag till anordnande och upprätthållande af en skridskobana i Västerås få vi härmed vördsamt hemställa om att äfven för innevarande vintersäsong ett understöd af om möjligt sexhundra kronor utgår, då klubbens ekonomi genom senaste säsongens verksamhet ej kunnat afsevärdt bringas i en bättre belägenhet.

Upplåtande af skridskobanan afgiftsfritt till folkskolebarnen har skett under sistlidne vinter i likhet med föregående år med cirka 30 timmar i veckan, och har klubben för afsikt att upprätthålla samma anordning äfven denna vinter.

Västerås i november 1916.

för Västerås skridskoklubb af år 1872:

Fridolf Ericson.

Erh. Ericson.

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Drätselkammarens förslag.

Drätselkammaren får till det, härmed öfverlämnade, af kammaren med ledning af stadens räkenskaper samt inkomna specialförslag uppgjorda förslag till Västerås stads utgifts- och inkomststat för år 1917 afgifva följande betänkande.

Äfven för nästa år är att räkna med en stark stegring i den bevillningspliktiga inkomsten i staden. Denna stegring, utgörande ej mindre än 52,480 bevillningskronor, motsvarar med bibehållande af den sedan flere år tillämpade skatteprocenten — 6:75 — en ökad skatteinkomst af öfver 354,000 kronor. Oaktadt denna ökning har Drätselkammaren icke funnit lämpligt föreslå någon sänkning af utdebiteringen pr bevillningskrona, äfven om en obetydligare sådan skulle kunna hafva åstadkommits genom afprutningar å begärda anslag och tillbakahållande af en del nödiga utgifter, hvilka Drätselkammaren ansett för stadens ekonomi fördelaktigt att gälda med 1917 års inkomster. Bland de omständigheter, som i högre grad verka utgiftsökande, må särskildt framhållas, dels att emot en behållning i 1916 års stat på öfver 42,000 kronor svarar en brist i det föreliggande förslaget på nära 28,000 kronor, hvilket föranleder en förskjutning åt utgiftssidan af omkring 70,000 kronor, dels att Stadsfullmäktige redan beslutat eller förelagts förslag om nya anslag af uttaxerade medel i nästa års stat uppgående till sammanlagdt omkring 100,000 kronor, dels att den allmänna fördyringen af alla slags förnödenheter och särskildt bränsle nödvändiggjordt afsevärda anslagshöjningar inom nästan alla förvaltningsgrenar, dels att Drätselkammaren föreslagit beviljandet af ett kristidstillägg, eller som det i budgetförslaget benämnas krigstidshjälp, åt de fleste af stadens löntagare, hvilket föranleder en utgiftsökning på icke mindre än omkring 62,000 kronor, och dels slutligen att Drätselkammaren föreslagit, att återstoden af en del på flere års uttaxering tidigare beviljade anslag måtte på en gång täckas i 1917 års stat.

Utgifterna:

Som ofvan nämnts utvisar det sist afslutade räkenskapsåret, 1915, en brist å kronor 27,794:45, hvilken upptagits som den första utgiftsposten. **Brist fr. 1915.**

Ökningen i utgifterna för kapitalafbetalningar och räntor omkring 28,000 kronor härflyter hufvudsakligen från erforderlig höjning i anslagen för tillfälliga lån. Med ledning af de beslut om anslag af lånemedel, som Stadsfullmäktige fattat sedan det sista obligationslånet beslutades, samt beräkning att lånemedel i viss utsträckning komma att användas för kommunala företag äfven under nästkommande år, har det ansetts, att ränta bör för nästa år beräknas — utöfver i 1916 års stat för samma ändamål upptagna belopp — å upplåning af omkring 260,000 kronor från en del under Drätselkammarens förvaltning stående fonder samt omkring 300,000 kronor ur järnvägsmedelsfonden. Sistnämnda fond, som bildats genom försäljningen af nominellt 1,000,000 kronor aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag, uppgår den 1 januari 1917, sedan däraf enligt innevarande års stat gäldats 50,000 kronor, motsvarande utdelningen å de försålda aktierna för 1915, samt afsatts lika stort belopp att i stället för aktieutdelningen för 1916 upptagas såsom inkomst i 1917 års budget, till ett belopp af i rundt tal 1,400,000 kronor. **Kapitalafbetalningar och räntor.**

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Drätselkammarens förslag.

Med den väsentligt höjda kommunalskattesumman följer gifvetvis, att beloppet af de utskylder, som måste afskrifvas antingen på grund af bristande betalning eller i följd af restitutioner genom ändrade taxeringar och dylikt, äfven måste stiga. Drätselkammaren har därför beräknat afkortningarne till 50,000 kronor mot 35,000 kronor i innevarande års stat.

Afkortningar

Under tillstyrkande af hvad Magistraten härutinnan hemställt föreslår Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte förklara stadsnotarien Cronholm berättigad att, med bibehållande af det honom förut beviljade personliga lönetillägget

Stadsnotariens lön

å 500 kronor, från och med år 1917 komma i åtnjutande af det första med hans tjänst förenade ålderstillägget.

Kommunal handbok.

Magistratens framställning om anslag till redigerande och utgifvande af en kommunal författningshandbok för Västerås får Drätselkammaren tillstyrka.

Emot de af Magistraten i öfrigt under titeln Magistraten och Rådstufvurätten föreslagna anslagsökningar eller nya anslag, däribland till en extra exekutionsbetjänt samt till telefoner åt exekutionsbetjänterna, har Drätselkammaren intet att erinra, och har Drätselkammaren därjämte under samma titel vidtagit en del erforderliga anslagsökningar samt med anledning af beslutet om tjänstelokalers inredande i Gaggeska huset för kronouppbördskassören och stadskamreraren upptagit häraf föranledda nya anslag, däraf hälften under förevarande titel och hälften under titeln Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.

En af kronouppbördskassören hos Magistraten gjord och af Magistraten efter öfriga handlingar till Drätselkammaren utan eget yttrande öfverlämnad framställning om ett anslag å 950 kronor för inköp af en skrifmaskin för kronouppbördskontoret har Drätselkammaren icke funnit skäl tillstyrka, utan anser, att frågan kan tillsvidare anstå, då behofvet icke synes vara fullt ådagalagdt.

Krigstidshjälp.

Af såväl Magistraten som de flesta kommunala nämnder och styrelser, som afgifvit särskilda statförslag, hafva framställningar i samband därmed gjorts, afseende antingen lönereglering för de under respektive myndigheter lydande befattningshafvarne eller ock särskildt effektivt tillmätt lönetillägg eller annorlunda benämndt understöd i anledning af den rådande kristiden och däraf föranledd fördyring af lefnadsomkostnaderna. Ett förslag, som därvid tillvunnit sig uppmärksamhet, är ett af budgetberedningen i Göteborg utarbetadt förslag till dyrtidstillägg för kommunala befattningshafvare i nämnda stad. Äfven Drätselkammaren har vid behandlingen af förevarande fråga, hvilken redan innan Drätselkammarens arbete med budgetberedningen påbörjades, var föremål för utredning inom Drätselkammaren, funnit det s. k. Göteborgsförslaget i väsentliga delar kunna tjäna till ledning vid uppgörande af motsvarande förslag för Västerås. I öfverensstämmelse härmed har Drätselkammaren ansett, att dyrtidstillägget för befattningshafvare på stat — hvilket med hänsyn till dyrtidstilläggets särskilda och rent tillfälliga natur bör till skillnad från de dyrtidstillägg, som under de senare åren utgått till de svagast aflönade befattningshafvarne, erhålla särskild benämning af exempelvis krigstidshjälp — bör utgå efter två hufvudgrunder, nämligen dels efter viss procent af löneförmånerna såsom en ersättning i någon mån för penningvärdets fall och dels efter vederbörandes behof i förhållande till antalet personer, för hvilka löntagaren har försörjningsplikt. I förra fallet föreslås, med vissa begränsningar uppåt och nedåt, en ersättning af 10 % och i senare fallet ett tillägg, som är större för löntagare upp till 3,000 kronors inkomst men lägre för löntagare med större inkomster. Vidare har Drätselkammaren an-

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Drätselkammarens förslag.

sett, att för befattningshafvare, som under senare tid erhållit lönetillägg, som icke utgör ålderstillägg, krigstidshjälpen bör minskas, med hvad sålunda bekommits i lönetillägg. Af liknande skäl har Drätselkammaren i motstats till Folkskolestyrelsen föreslagit, att det familjeunderstöd, som från och med innevarande år af statsmedel utgår till folkskollärare med oförsörjda barn, samt det dyrtidstillägg, som likaledes af statsmedel för 1917 därjämte utgår till olika belopp åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolan, frånräknas den krigstidshjälp, som eljes skulle utgå till vederbörande befattningshafvare. Som Drätselkammaren redan hört en del invändningar resas emot denna afvikelse från Folkskolestyrelsens förslag, vill Drätselkammaren här något närmare motivera sin uppfattning. Krigstidshjälpen får icke anses såsom någon slags lönereglering. En sådan måste föregås af utredning och pröfning från helt andra synpunkter, än de som lagts till grund vid pröfningen af frågan om krigstidshjälp. Denna hjälp är som namnet angifver ett understöd till stadens befattningshafvare, utmätt dels efter befattningshafvarens förutvarande löneställning och dels efter det föreliggande behofvet i anseende till det antal personer, som skola lefva af befattningshafvarens inkomster. Utgår man härifrån, är det också utan vidare klart, att den befattningshafvare, som redan under kristiden af sin löngifvare — vare sig nu denne är kommunen eller staten — undfått lönetillägg i en eller annan form, och det icke är sådant, att det, som förhållandet är med ålderstillägg, på grund af gällande lönestat utan vidare skall tillkomma befattningshafvaren, redan undfått en hjälp, som gör honom bättre rustad att reda sig under den dyra tiden, än en annan befattningshafvare i samma inkomstläge, som ej erhållit något dylikt tillägg. Därför måste det också anses innebära full rättvisa, att dylik i annan ordning lämnad hjälp eller lönetillägg nu bör frånräknas krigstidstillägget, förutsatt, att detta är lämpligt tillmätt, eller också att de befattningshafvare, som ej erhållit hjälp eller tillskott af nyss antydt slag, nu erhålla ett motsvarande anslag utöfver krigstidshjälpen. Drätselkammaren har stannat vid det förra alternativet af den anledningen, att den krigstidshjälp, som Drätselkammaren föreslår, skäligen bör anses motsvara alla berättigade kraf. Ett kraftigt stöd för denna sin uppfattning finner Drätselkammaren bland annat i den omständigheten, att summan af den krigstidshjälp, som enligt Drätselkammarens förslag skulle utgå till polispersonalen ej så litet öfverstiger den anslagsökning, som skulle erfordras för ett bifall till polispersonalens egen framställning om löneregleringe. Drätselkammaren väntar sig i fråga om folkskollärarnes krigstidshjälp den invändningen, att åtminstone familjeunderstödet å 250 kronor icke bör frånräknas, då detsamma utgått redan från 1916 års början och Drätselkammaren föreslagit, att endast lönetillägg, som tillkommit befattningshafvare efter 1916 års början, skall frånräknas. Gent emot en sådan invändning vill Drätselkammaren erinra, att berörda familjeunderstöd, ehuru det i författningen härom, liksom 1917 års dyrtidstillägg från staten, benämnes tillfällig löneförbättring, har tydlig karaktär af verklig dyrtidshjälp, i det att detsamma tillerkänts endast folkskollärare med oförsörjda barn, sålunda ett understöd efter behofsprincipen. Slutligen må det erinras, att å folkskolans stat finnas åtskilliga befattningshafvare — slöjdlärare och -lärarinnor, skolkökslärarinnor och vaktmästare —, hvilka icke erhålla något dyrtidstillägg från staten, och hvilka sålunda, då Folkskolestyrelsen ej för dem föreslagit större dyrtidstillägg från kommunen än för den egentliga lärarepersonalen, skulle vederfaras en uppenbar orättvisa, om Folkskolestyrelsens förslag vunne godkännande.

N:o 104.

Budgetförslag 1917.

Drätselkammarens förslag.

Drätselkammaren föreslår alltså, att Stadsfullmäktige måtte för år 1917 bevilja de stadens befattningshafvare, som däraf enligt bestämmelserna här nedan kunna komma i åtnjutande, utöfver tidigare beviljade dyrtidstillägg, hvilka äfven för år 1917 må utgå, krigstidshjälp efter följande grunder.

1:o) *Krigstidshjälp efter procentberäkning.*

Stadens befattningshafvare skola oafsedt huruvida de hafva familj eller ej åtnjuta en krigstidshjälp utgående med 10 % af de med befattningen förenade ordinarie och kontanta aflöningsförmåner, häri inräknadt förut af staden beviljade i staten upptagna dyrtidstillägg och andra lönetillägg äfvensom sportler, provision eller dylikt.

Sådan krigstidshjälp må icke sättas lägre än till 150 kronor för befattningshafvare, som icke åtnjuter aflöningsförmåner in natura.

2:o) *Krigstidshjälp efter behofsprincipen.*

Den stadens befattningshafvare, som har familj, hvilken för sitt uppehälle är beroende af hans arbete, skall under år 1917 åtnjuta krigstidshjälp i enlighet med nedan angifna bestämmelser.

Till befattningshafvarens familj räknas jämväl:

a) de i värnpliktslagens § 16 mom. 2 omförmälda personer,

b) befattningshafvarens icke lagvigda hustru och icke äkta barn, samt

c) husföreståndarinna i hem, där hustru saknas och befattningshafvaren på grund af försörjningsplikt underhåller ett eller flere barn under 15 års ålder.

Krigstidshjälpen utgår med följande belopp:

A) om befattningshafvarens samtliga aflöningsförmåner af arbete i stadens tjänst uppgå till högst 3,000 kronor

a)	till	befattningshafvare	med	en	familjemedlem	7	kr.	per månad.
b)	»	»	»	två	»	10	»	» »
c)	»	»	»	tre	»	13	»	» »
d)	»	»	»	fyra	»	16	»	» »
e)	»	»	»	fem	»	19	»	» »
f)	»	»	»	sex el. flere	»	22	»	» »

B) Om befattningshafvarens samtliga aflöningsförmåner af arbete i stadens tjänst uppgå till belopp öfver 3,000 kronor

a)	till	befattningshafvare	med	en	familjemedlem	6	kr.	per mån.
b)	»	»	»	två	»	8	»	» »
c)	»	»	»	tre	»	10	»	» »
d)	»	»	»	fyra	»	12	»	» »
e)	»	»	»	fem	»	14	»	» »
f)	»	»	»	sex el. flere	»	16	»	» »

3:o) I fråga om båda slagen af krigstidshjälp gäller följande:

a) Har befattningshafvare från senare tidpunkt än med ingången af år 1916 kommit i åtnjutande af lönetillägg, skall detta, där det ej utgöres af ålderstillägg, afräknas från krigstidshjälpen.

b) Befattningshafvare å folkskolans stat, som kommer i åtnjutande af dyrtidstillägg från staten, äger icke af kommunen uppbära större krigstidshjälp, än att denna tillsammans med dyrtidstillägget från staten uppgår till det belopp, som befattningshafvaren enligt dessa bestämmelser skulle erhålla, om något dyrtidstillägg från staten ej utgick.

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

c) Vederbörande befattningshafvare skall hafva sin hufvudsakliga inkomst af arbete i stadens tjänst, för att krigstidshjälp skall utgå (sålunda ej stadsarkitekt, stadsläkare, föreståndare och bokförare vid köttbesiktningsbyrån, en del städerskor med flera).

d) Befattningshafvare, som enligt förestående bestämmelser äger uppbära båda här ofvan angifna slag af krigstidshjälp eller ettdera af dem, må likväl icke tillsammans erhålla större krigstidshjälp än 500 kronor och icke heller mera, än att sammanlagda beloppet af krigstidshjälp och befattningshafvarens aflöningsförmåner af befattning i stadens tjänst uppgår till högst 5,000 kronor.

e) Den som innehar mera än en af staden aflönad befattning af beskaffenhet att enligt förestående bestämmelser medföra rätt till krigstidshjälp, åtnjuter sådant tillägg endast för den högst aflönade af dessa befattningar, dock med iakttagande af bestämmelserna i punkt d).

f) Gift kvinna må, där såväl hon som mannen innehafva sådan befattning, som i punkt e) sägs, icke komma i åtnjutande af krigstidshjälp därest ej de med hennes befattning förenade aflöningsförmåner äro större än mannens. I sistnämnda fall äger icke mannen åtnjuta krigstidshjälp.

g) Till aflöningsförmåner, hvarom här ofvan stadgats, skall där ej annorlunda utsatts, räknas alla slag af sådana förmåner. Aflöningsförmåner in natura upptagas sådant deras värde bestämts enligt gällande utgiftsstat. Provision och sportler upptagas till det belopp, hvartill de enligt vunna upplysningar eller kända förhållanden uppgått år 1916.

h) Krigstidshjälp utgår äfven under befattningshafvarens tjänstledighet samt utdelas månadsvis i efterskott, hvarvid iakttages, att under en månad inträffande förhållanden, som inverka på krigstidshjälpens storlek, föranleda ändring i densamma från och med samma månads början.

4:o) Pensionstagare erhålla krigstidshjälp å det från stadskassan utgående pensionsbeloppet motsvarande 10 % af detsamma, hvilket tillägg utbetalas samtidigt med pensionen.

Tillika hemställer Drätselkammaren, att för ofvanberörda ändamål må under vederbörande titlar i budgeten anvisas erforderliga belopp, på sätt Drätselkammaren i sitt förslag upptagit desamma.

Slutligen föreslår Drätselkammaren beträffande de timlönade arbetare, som hafva stadigvarande sysselsättning i stadens arbeten, att år 1917 måtte under de allmänna villkor i fråga om anställningstid och dylikt, hvilka tillämpats för de under åren 1915 och 1916 utdelade särskilda dyrtidstilläggen, utbetalas krigstidshjälp i enlighet med reglerna efter behofsprincipen här ofvan beträffande befattningshafvare med inkomst ej öfverstigande 3,000 kronor, hvilken krigstidshjälp må utdelas för förra hälften af året till midsommar och för senare hälften af året till jul af Drätselkammaren.

För detta senare ändamål har Drätselkammaren i staten under titeln diverse behof insatt ett förslagsanslag å 8,000 kronor, hvarjämte i Vatten- och Gasverksstyrelsens stat för samma ändamål är beräknadt erforderligt belopp, uppgående till omkring 4,000 kronor för de timlönade arbetare, som hafva anställning vid de tekniska verken.

Det torde tjäna till ledning för bedömande af förevarande fråga att gifva några exempel på, med hvilka belopp krigstidshjälpen enligt Drätselkammarens förslag skulle utgå. En befattningshafvare med 2,000 kronors kontant inkomst

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

utan naturaförmåner samt med en familj af hustru och två barn erhåller efter procentberäkningen 200 kronor och efter behofsprincipen 156 kronor, sålunda sammanlagdt 356 kronor, motsvarande nära 18 % ökning. Är familjen, hustru och 5 barn, utgör bidraget efter behofsprincipen 264 kronor och det sammanlagda tillskottet sålunda 464 kronor, motsvarande öfver 23 % ökning.

Skulle vederbörande vara folkskollärare och Folkskolestyrelsens förslag bifallas finge befattningshafvaren ytterligare statens understöd af 250 kronor och erhölle sammanlagdt i förra fallet 606 kronor, motsvarande öfver 30 % ökning och i senare fallet 714 kronor motsvarande en ökning af nära 36 %.

Poliskåren.

Magistratens förslag, att Stadsfullmäktige måtte lämna anslag, för att en af de ordinarie poliskonstaplarne, som redan uppflyttats i inspektionskonstapels tjänstegrad, äfven måtte erhålla inspektionskonstapels löneförmåner, i följd hvaraf sålunda den förändring i poliskårens sammansättning skulle ske, att det i stället för i innevarande års stat upptagna tre inspektionskonstaplar och tjugofem ordinarie konstaplar skulle blifva fyra inspektions- och tjugofyra ordinarie konstaplar, får Drätselkammaren tillstyrka.

Likaså tillstyrker Drätselkammaren förslaget, att beklädnadsersättningen för öfverkonstaplar, detektivkonstaplar och tillsyningsmannen höjes från 150 till 175 kronor och att anslaget till beklädnad in natura för öfriga polismän höjes från 120 till 150 kronor, allt per person.

I sammanhang härmed får Drätselkammaren meddela, att Drätselkammaren vid beräkningen af krigstidshjälp för polispersonalen för vinnande af öfverensstämmelse utgått från, att beklädnadsersättningen till öfver- och detektivkonstaplar samt tillsyningsmannen ansetts som naturaförmån. Detsamma har af liknande anledning ansetts i fråga om brandmästaren.

Omorganisation af ombudsmansinstitutionen

Då Drätselkammaren för ett år sedan framlade förslag om upptagande på ordinarie stat af en biträdande ombudsmanstjänst, hvilket förslag äfven vann Stadsfullmäktiges bifall, meddelade Drätselkammaren i budgetbetänkandet, att den då föreslagna anordningen enligt Drätselkammarens förmenande endast vore en öfvergångsform till en ny organisation af ombudsmannainstitutionen, afseende att bereda lättnad i den arbetsbörda, som åhvilade de enskilde ledamöterna i Drätselkammaren, men att frågan om denna omorganisations gestaltning då ännu icke syntes vara fullt klar för ett afgörande.

Under det nu gångna arbetsåret har behofvet af en sådan omorganisation af ombudsmannainstitutionen alltmer gjort sig gällande. Utom det att arbetet inom Drätselkammaren växer med stadens snabba utveckling och således behöfver underlättas, har det visat sig nödvändigt, att någon samlar trådarna till Drätselkammarens mångsidiga verksamhet i en hand. Nu är, som bekant, Drätselkammarens göromål fördelade på Drätselkammarens alla ledamöter. Denna fördelning bör fortfarande äga bestånd, men bör en person, en stadens tjänsteman, handhafva öfverinseendet öfver de olika förvaltningsgrenarna. Denna tjänsteman bör i samråd med vederbörande ledamöter i Drätselkammaren, stadens byggnadschef och föreståndaren för stadens gas-, vatten- och elektricitetsverk se till, att Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens beslut bringas i verkställighet i behörig tid och på ett ändamålsenligt sätt. Hvad ansvaret för den tekniska ledningen beträffar bör detsamma gifvetvis fortfarande hvila å vederbörande tjänstemän. För att erhålla nödig öfverblick öfver stadens hela förvaltning bör ifrågavarande tjänsteman deltaga uti alla förvaltande och verkställande styrelsers och nämnders

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

sammanträden med rätt att därvid väcka förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Äfven Stadsfullmäktiges sammanträden bör han öfvervara och därvid föra protokollet. Gifvetvis bör han hos samtliga vid kommunalförvaltningen anställda tjänstemän kunna erhålla upplysningar och utredningar i frågor, som äro under behandling. Han bör vidare efter attest af vederbörande befattningshafvare utanordna alla medel till beslutade utgifter, som af stadskassan skola bestridas, och öfvervaka att beviljade anslag ej öfverskridas eller, därest beviljade anslag visa sig otillräckliga, därom i tid göra anmälan hos Drätselkammaren. Äfven bör han öfvervaka Drätselkammarens bokföring samt handhafva vården af stadens värdepapper och kontrakt. Till lindring af arbetet vid Drätselkammarens sammanträden bör han bereda och föredraga alla till Drätselkammaren inkomna skrifvelser och remisser.

Drätselkammaren anser nuvarande ombudsmannen väl skickad till att utöfva en sådan befogenhet. Det synes därför Drätselkammaren lämpligt, att ombudsmannens befogenhet utsträckes i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvan skisserade förslag; och anhåller Drätselkammaren, därest framställning i berörda afseende af Stadsfullmäktige godkännes, att framdeles få inkomma med förslag till ändring af ombudsmannens instruktion. Möjligen bör ombudsmannens titel undergå en förändring, som angifver den vidgade befogenheten, exempelvis Drätseldirektör. Den biträdande ombudsmannen skulle genom den föreslagna omorganisationen få en mer självständig ställning. Äfven skulle hans arbetsbörda ökas, hvarför en ny arbetskraft å drätselkammarekontoret torde erfordras. Denne behöfver dock ej vara juridiskt bildad, men dock användbar till uppsättande af enklare protokoll, diarieföring, registrering m. fl. mindre kräfvande uppgifter.

Äfven den biträdande ombudsmannens instruktion behöfver undergå ändring, och vill Drätselkammaren under förutsättning af bifall till omorganisationen härutinnan inkomma med förslag.

Till lön åt ombudsmannen med den vidgade befogenheten föreslår Drätselkammaren enahanda lönevillkor som till byggnadschefen, nämligen 8,000 kronor med två ålderstillägg å 500 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring. Till den nuvarande biträdande ombudsmannen har Drätselkammaren tänkt sig en lön af 4,500 kronor med två ålderstillägg å 500 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring samt till det nya biträdet å drätselkammarekontoret 2,000 kronor med två ålderstillägg af 300 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring.

Emot Drätselkammarens beslut i frågan har herr Kättström reserverat sig under förklaring att han ej insåg behofvet af den föreslagna förändringen.

Skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen.

För skrifbiträdet å ombudsmannaexpeditionen, fröken Emelie Bergström, föreslår Drätselkammaren med hänsyn till hennes lämplighet för platsen och intresse för sitt arbete ett personligt lönetillägg af 300 kronor.

Det alltjämt växande arbetet å drätselkammarekontoret, d. v. s. stadskamrerarens expedition, kräfver ökad extra hjälp, och då för sådan hjälp nu fordras högre ersättning, har Drätselkammaren sett sig nödsakad höja anslaget till skrifbiträden å nämnda kontor med 1,000 kronor.

Förrådsförman.

Under de senare åren har tillsynen och vården af stadens under Drätselkammarens förvaltning stående förråd af arbetsinventarier och materialier kräft ständig sysselsättning af en person. Denna syssla har hittills utöfvats af en timlönad arbetare. Drätselkammaren har med hänsyn till denne arbetares lämplighet för ifrågavarande uppgift och äfven af det skäl, att förevarande syssla rätteligen bör

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

utöfvas af en person med tjänsteställning och det ansvar, som därmed är förenadt, funnit sig böra föreslå inrättandet på ordinarie stat af en ny befattning, förrådsförman med samma aflöningsförmåner som arbetsförmannen eller en grundlön af 1,300 kronor med två ålderstillägg à 150 kronor efter 3 och 6 års tjänstgöring samt för år 1917 ett dyrtidstuillägg à 150 kronor.

Arvode för sifferrevision.

I anledning af framställning från sifferrevisorn af stadens räkenskaper, hvilken framställning förordats af två af stadens revisorer, föreslår Drätselkammaren, att arvodet för sifferrevisionen af stadens räkenskaper (utom vatten- och gasverkets samt fattigvårdens) höjes från 700 till 1,000 kronor.

För öfrigt hafva med anledning af ökade kostnader en del förhöjningar måst göras i de särskilda anslagen under titeln Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.

Pensioner.

En pensionär, nämligen f. städerskan å rådhuset Lovisa Almström har sedan uppgörandet af innevarande års budget aflidit. Ingen ny har tillkommit.

Brandväsendet.

Under hänvisning till sitt ofvan omförmälda förslag till krigstidshjälp, hvilket för brandkårens vidkommande rätt afsevärdt öfverstiger den anslagsökning, som skulle erfordras för bifall till Brandstyrelsens förslag till löneregelering för brandchefen och verkets öfriga ordinarie personal, får Drätselkammaren afstyrka bifall till samma förslag, utom hvad beträffar ökningen i beklädnadsersättning och naturabeklädnad för brandmästaren samt öfrigt underbefäl och manskap.

I öfriga delar tillstyrker Drätselkammaren de anslagsökningar, som Brandstyrelsen föreslagit, men vill göra det tillägg till samma förslag, att under brandverkets stat måtte uppföras äfven det 5:te och sista årets amortering å brandautomobilen med tillbehör.

I samband med brandverkets stat vill Drätselkammaren under erinran därom, att såväl å nämnda stat som å poliskårens stat finnes uppfördt ett anslag å 300 kronor eller sammanlagdt 600 kronor för underhåll af den för båda dessa verk gemensamma fastigheten, men att någon bestämmelse icke finnes meddelad, om hvilken myndighet det tillkommer att handhafva anslaget och se till, att erforderliga underhållsarbeten blifva utförda, föreslå, att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Drätselkammaren att handhafva ifrågavarande angelägenhet.

Byggnadsnämnden.

Byggnadsnämndens förslag om höjning med 1,000 kronor af arvodet för t. f. stadsarkitekten vill Drätselkammaren på de af Nämnden anförda skäl förorda.

Äfven i öfrigt tillstyrker Drätselkammaren Nämndens utgiftsförslag.

Parker och planteringar

Beträffande Trädplanteringssällskapets förslag till utgiftsstat för stadens parker och planteringar har Drätselkammaren ej annat att erinra än dels att förslaget om anläggande af gångvägar i Lidmansgatan och mellan denna och Djäknebergsgatan, såsom afseende gatuarbeten, bör på det sätt bifallas, att det måtte uppdragas åt Drätselkammaren att utföra de föreslagna arbetena och att kostnaderna måtte bestridas af anslaget till tillfälliga gatuarbeten, dels ock att det begärda anslaget å 2,000 kronor för anläggning af vägar utmed Svartån norr om Djäknebergsbron m. m. visserligen bör beviljas, men att, då Drätselkammaren är mycket tveksam i fråga om lämpligheten af de föreslagna gångbroarne till holmarne, hvilka äfven skulle bekostas af samma anslag, samt då anslaget knappast torde räcka till för broarnes utförande, med anläggandet af dessa broar måtte få tills vidare anstå.

Hästholmarne.

Anslaget för utskylder och reparationer m. m. å Elba och Östra holmen utgör i årets stat 1,000 kronor. För att anslaget må kunna förslå till dels anordnande

af en bättre gångväg än den nuvarande ställvis oländiga stigen å Elba från bryggan vid Djupudden förbi dansbanan, och dels bättring af gångvägen mellan ångbåtsbryggan och serveringspaviljongen å Östra holmen, upprödjning och planering af en gångstig söder om nyssnämnda paviljong och fram öfver holmen, hvilken flerstädes är svårtillgänglig, samt anläggande af en båtbrygga nedanför paviljongen har Drätselkammaren nu upptagit anslaget med ett belopp af 2,000 kronor. N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

Jägmästaren och förvaltaren hafva föreslagit såväl ökad afverkning som ökade arbeten för dikning och skogsodling och har Drätselkammaren, som för sin del funnit de föreslagna arbetena behöfliga, i öfverensstämmelse med nyssnämnda förslag upptagit utgifterna för ifrågavarande ändamål till afsevärdt förhöjda belopp. Å inkomstsidan har också i följd af den ökade afverkningen och de stegrade priserna på skogsprodukter kunnat beräknas väsentlig höjning å förevarande titel. **Skogarne.**

I 1914 års stat beviljade Stadsfullmäktige ett anslag å 3,000 kronor för påläggning af ny plåt å rådhusets tak. Kort därefter uppkom emellertid fråga om tillbyggnad af rådhuset. Med anledning häraf kom arbetet icke till utförande, utan utfördes i stället en del smärre reparationer å rådhustaket för att hindra regn- och smältvatten att tränga ned genom taket. Anslaget reserverades emellertid. Under förra vintern måste dock större delen af detsamma tillgripas, ehuru icke för alldeles samma ändamål, för hvilket det var afsedt. Värmepannan i rådhuset sprang nämligen under den kallare delen af vintern sönder, hvarför det blef nödvändigt att omedelbart låta ersätta densamma. Därvid ansågs det lämpligt att insätta två mindre pannor, så att en framtida felaktighet å den ena af pannorna ej skulle sätta hela värmeledningssystemet ur funktion. För dessa arbeten hafva större delen af ofvanberörda anslag åtgått, så att nu däraf ej återstår mer än 650 kronor. Sedan numera frågan om tillbyggnad af rådhuset väl får anses afförd från dagordningen och då det är hög tid att rådhustaket omlägges, nödgas Drätselkammaren ånyo göra framställning om anslag till ny taktäckning å rådhuset. För detta ändamål åtgår nu, när alla material stigit högst afsevärdt i pris, utöfver det återstående beloppet af det förra anslaget enligt Drätselkammarens beräkning en summa af 4,500 kronor, hvilken Drätselkammaren uppfört i budgetförslaget. Anslaget i årets stat för anskaffning, underhåll och vård af inventarier i rådhuset har visat sig vara väl knappt. Med anledning häraf och då dessutom en del nya inventarier behöfva anskaffas till de nya tjänstelokalerna i Gaggeska huset, har Drätselkammaren i det föreliggande förslaget beräknat detta anslag till 2,000 kronor. **Rådhuset.**

I följd af de stegrade bränslepriserna har kostnaden för uppvärmning i stadshotellet måst höjas från 10,000 till icke mindre än 15,000 kronor. Inkomstposten för hyresgästernas andel i värmekostnaden har äfven höjts i motsvarande grad. I öfrigt förekomma en del smärre förändringar i en del af anslagen under förevarande titel. **Stadshotellet**

Sedan innevarande års stat uppgjordes har staden blifvit ägare till ytterligare en del gårds- och tomtfastigheter, hvadan utgifterna för desamma måst beräknas till belopp, som med något öfver 4,000 kronor öfverstiger samma utgift i årets stat. **Gårds- och tomtfastigheter.**

Å stadens utarrenderade fastigheter Hofdestalund, Andersborg och Gustafslätt hafva husen eller åtminstone en del af dem länge varit i sådant skick, att det varit tydligt, att omfattande reparations- och ombyggnadsarbeten måste verkställas. Med anledning häraf har förvaltaren genom två tillkallade erfarne nämndemän låtit verkställa husesyn å nämnda egendomar, därvid äfven en af Drätsel- **Jordar och andra fastigheter.**

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

kammarens ledamöter varit närvarande. Oaktadt enligt gällande arrendekontrakt arrendatorerna så tillvida äro underkastade underhållsskyldighet till husen, att de skola verkställa själfva arbetet, medan staden tillsläpper erforderliga materialier, hafva enligt de upprättade syneinstrumenten afsevärda kostnader ålagts staden, hufvudsakligen af den anledningen att en del af husen befunnits vara i så förfallet skick, att vidare underhåll af desamma ej kunnat ifrågasättas utan fullständig ombyggnad befunnits nödvändig. Och då arrendatorerna ej hafva nybyggnadsskyldighet, har för ombyggnaderna såväl material som arbetskostnad ansetts böra åligga staden.

Hvad till en början angår Hofdestalund så utvisar syneprotokollet en kostnadssumma för staden å kronor 9,866: 75. Emellertid ingår häri iståndsättandet af ett gammalt för närvarande obeboeligt bostadshus vid gården med ett kostnadsbelopp af 4,500 kronor. Huset är för gårdens behof obehöfligt, men skulle, om det iståndsättes, arrendatorn kunna få sin bostad i denna byggnad och hufvudbyggnaden uthyras. Drätselkammaren har dock funnit en sådan anordning föga ekonomisk, enär hyran för hufvudbyggnaden knappast kan komma att uppgå till så stort belopp, att den motsvarar räntan å nyssnämnda summa, 4,500 kronor, jämte kostnaderna för hufvudbyggnadens underhåll, utan har Drätselkammaren därför låtit tanken på den gamla byggnadens iståndsättande fara. De återstående kostnaderna för underhåll och ombyggnad af husen vid Hofdesta gå ändock till den ansenliga summan af kronor 5,366: 75.

Beträffande härefter Andersborg, så har staden för endast några år sedan af arrendatorn inlöst de honom förut tillhöriga byggnaderna vid arrendegården. Dessa byggnader, hvaraf ladugården var så godt som alldeles nybyggd, voro då i försvarligt skick, men tarfva nu en del reparationer. Syneprotokollet upptager en kostnadssumma för staden å kronor 755: —.

Hvad slutligen angår den lilla arrendegården Gustafsslätt, så äro alla husen därstädes nästan förfallna, hvarjämte en del behöfliga hus såsom matbod, redskapslider och brygghus alldeles saknas. Stadens kostnad för att gården skall erhålla försvarliga byggnader belöper sig emellertid enligt syneprotokollet till icke mindre än kronor 3,240: 10, hvilken summa, i förhållande till arrendet, som utgör endast 281 kronor för de 16 tunnland åkerjord, som höra till stället, ju måste anses oproportionerligt hög. Det har därför synts Drätselkammaren nödvändigt att göra någon förändring med detta arrende, antingen så att mera jord lägges till gården och denna förses med ordentliga hus eller ock så att arrendet indrages och jorden lägges till stadens under eget bruk liggande ägor därintill, i hvilket sistnämnda fall en arbetarebostad kan beredas vid gården. I hvarje fall är det nödvändigt att snarast möjligt iordningställa själfva bostadshuset. Stadens kostnader härför gå enligt syneinstrumentet till i det allra närmaste 900 kronor.

Drätselkammaren hemställer alltså, att Stadsfullmäktige ville af uttaxerade medel i 1917 års stat anvisa sammanlagdt kronor 7,021: 75 i och för utförande af de här ofvan omförmälda, af Drätselkammaren förordade underhålls- och ombyggnadsarbeten å husen vid stadens utarrenderade gårdar Hofdestalund, Andersborg och Gustafsslätt.

Hamnmagasinen.

Då en del särskilda underhållsarbeten behöfva utföras å stadens hamnmagasin under nästkommande år, har Drätselkammaren höjt anslaget till underhållskostnader för magasinen från 200 till 500 kronor.

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

På grund af ökade arbets-, material- och foderpris samt ett mera intensivt bedrifvet jordbruksarbete hafva en del af anslagen till Nordanby gård måst upptagas med förhöjda belopp. Därjämte behöfva vedbodar och svinhus uppföras till två arbetarebostäder, hvarför kostnaderna beräknats till 700 kronor.

Nordanby.

Äfven å anslagen för Malma egendom hafva af samma skäl, som anförts i fråga om Nordanby, en del höjningar måst vidtagas. Då det visat sig behöfligt för erhållande af tillräckligt med mjölk för gårdens behof att hafva flere kor vid egendomen än från början beräknades och hvartill anslag hittills lämnats, har Drätselkammaren för anskaffning af ytterligare erforderliga kor uppfört ett belopp å 6,000 kronor.

Malma.

Förvaltaren har i skrifvelse till Drätselkammaren anhållit att få medel anvisade för uppförande af matbodar till en del af arbetarebostäderna samt en matbod och ett svinhus vid ett af torpen äfvensom till en del reparationer i arbetarebostäderna, hvarför allt en kostnad af 3,000 kronor beräknats. Drätselkammaren, som vill tillstyrka denna framställning, har upptagit anslaget under förevarande titel.

Svingården.

Stadens svingård vid Malma är nu, såsom Drätselkammaren i särskild skrifvelse till Stadsfullmäktige nyligen anmält, färdig. Sedan större delen af svinuppsättningen anskaffats för det för ändamålet i årets stat uppförda anslaget, har i 1917 års stat för inköp af svin beräknats endast 3,000 kronor mot 8,000 kronor i 1916 års stat. Anslaget till kraftfoder har ansetts böra upptagas till 10,000 kronor emot 7,000 kronor i årets stat, en förhöjning, som har sin grund däri, att svingården nu skall vara i verksamhet hela året, något som ej kunde beräknas vid uppgörandet af budgeten för innevarande år.

Hälso- och sjukvård.

I fråga om Hälsovårdsnämndens statförslag vill Drätselkammaren framställa en del ändringsförslag.

Under hänvisning till hvad Drätselkammaren ofvan yttrat beträffande den af brandstyrelsen föreslagna löneregleringen för brandpersonalen, och då den af Drätselkammaren föreslagna krigstidshjälpen afsevärdt öfverstiger de lönetillskott Hälsovårdsnämnden föreslagit för en del af den under Nämndens stat upptagna personalen, får Drätselkammaren afstyrka såväl de föreslagna lönetilläggen för stadssjuksköterskorna som beklädnadsersättningarne för förste hälsopolisen och hälsopoliserna. Däremot tillstyrker Drätselkammaren Hälsovårdsnämndens förslag dels om anställande af en husmoder vid epidemisjukhuset med utom allt fritt (till värde af 510 kronor) en grundlön af 600 kronor jämte tre ålderstillägg efter resp. 3, 6 och 9 års tjänstgöring, dels om uppförande på sjukhusets stat af en vaktmästare med, utom fri bostad af ett rum och kök med värme och belysning till värde af 300 kronor, en grundlön af 1,200 kronor jämte två ålderstillägg à 150 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring samt en gårdsdräng med, utom allt fritt (värde 510 kronor), en grundlön af 500 kronor jämte tre ålderstillägg à 50 kronor efter resp. 2, 4 och 6 års tjänstgöring, dels ock om att å köttbesiktningsbyråns stat i stället för en vaktmästare måtte uppföras en hälsopolis med en sådans löneförmåner, dock med den skillnaden att grundlönen upptages med 300 kronor lägre belopp än för öfriga hälsopoliser, motsvarande värdet af de naturaförmåner, som tillkomma nu ifrågavarande befattningshafvare, nämligen bostad med värme och belysning. I allt öfrigt har Drätselkammaren intet att erinra beträffande de föreslagna utgifterna under nu ifrågavarande hufvudtitel.

Drätselkammaren har dock under epidemisjukhusets stat tillagt det af Hälso-

N:o 104. *Budgetförslag 1917.* *Drätselkammarens förslag.* **Kallbadhuset**

vårdsnämnden i särskild framställning begärda anslaget å 8,300 kronor för inventarier till nybyggnaderna vid sjukhuset.

Utgifterna för stadens kallbadhus äro beräknade till samma belopp som för innevarande år. I sammanhang härmed vill Drätselkammaren meddela, att åtskilligt utredningsarbete verkställts för en ändamålsenlig lösning af frågan om anskaffande af nytt kallbadhus och att denna fråga varit föremål för ingående öfverläggningar inom kammaren, men att frågan ej ännu inom Drätselkammaren föreligger i så utredt skick, att förslag i ämnet kan ingifvas till Stadsfullmäktige. Drätselkammaren vill dock låta sig angeläget vara att söka påskynda utredningen i detta ämne så mycket som möjligt, enär det nuvarande kallbadhuset, såsom allmänt kändt är, snart icke längre kan användas för sitt ändamål.

Varmbadhuset.

Emot Badhusstyrelsens förslag till stat för stadens varmbadhus har Drätselkammaren intet att erinra.

Renhållningsverket.

Stadens förvaltare T. Dahlström har i skrifvelse till Drätselkammaren anhållit om såväl kontant löneförhöjning af 1,000 kronor som ock fri bostad och en del andra naturaförmåner. Drätselkammaren har förut varit betänkt på att framlägga förslag om verkställande af nödiga reparationer i hufvudbyggnaden vid Nordanby för att använda denna som förvaltarebostad. Utredning om de reparationsarbeten, som böra utföras och kostnaden härför är också igångsatt men har ännu ej hunnit slutföras. Emellertid torde det knappast kunna bestridas, att den nuvarande aflöningen för förvaltaren, 4,000 kronor, med det ansvar och arbete som följa med denna tjänst är väl låg. Drätselkammaren anser därför, att förvaltarens löneförmåner lämpligen kunna förbättras genom beredande af fri bostad med vedbrand åt honom, naturaförmåner, hvilka i penningevärde knappast kunna skattas lägre än 1,200 kronor. Då staden emellertid ej för närvarande kan bereda förvaltaren lämplig bostad och ej hellar förmånen af vedbrand bör utgå, förr än sådan bostad tillhandahållits, anser Drätselkammaren, att kontant ersättning af 100 kronor i månaden bör lämnas förvaltaren för berörda naturaförmåner, intill dess han kan taga af staden tillhandahållen bostad i besittning.

Drätselkammaren föreslår alltså, att stadens förvaltare utöfver förut bestämda kontanta löneförmåner måtte tillerkännas förmånen af fri bostad med vedbrand, men att, intill dess bostad kan tillhandahållas, i ersättning för dessa naturaförmåner måtte från och med den 1 januari 1917 till förvaltaren utbetalas 100 kronor i månaden.

För kontorsbiträdet å renhållningsverkets kontor fröken Eriksson, som på sin lön har att försörja äfven sin moder, förre renhållningsföreståndaren Erikssons änka, föreslår Drätselkammaren beviljandet af ett personligt lönetillägg af 300 kr.

Åtskilliga af renhållningsarbetarne hafva hyrt bostad i det af staden under innevarande år uppförda bostadshuset i kvarteret Gude, där hyran är 280 kronor för en lägenhet om ett rum och kök. Med anledning häraf har Drätselkammaren på renhållningspersonalens framställning i statförslaget upptagit hyresersättningen för dem, som ej hafva fri bostad, till 280 kronor mot 225 kronor i årets stat samt för konsekvensens skull beräknat värdet af fri bostad om ett rum och kök för dem, som åtnjuter denna förmån in natura, äfvenledes till 280 kronor.

Å renhållningsverkets stat har hittills funnits upptaget anslag till aflöning af en sopare Andersson, som dock ej ansetts som ordinarie renhållningsarbetare, och därför, oaktadt hans löneförmåner i öfrigt de sista åren varit lika med en ordinarie renhållningsarbetares, ej erhållit några ålderstillägg, ehuru han varit anställd

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

i samma syssla under 9 år. Andersson har nu anhållit att blifva likställd med öfriga renhållningsarbetare och sålunda från och med år 1917 tilldelas de två ålderstillägg, som hans tjänstgöring skulle berättiga honom till, om han vore anställd på ordinarie stat. Drätselkammaren har funnit berörda framställning hafva skäl för sig och får fördenskull föreslå, att på stadens ordinarie stat måtte vid renhållningsverket anställas en sopare med samma aflöningsförmåner som renhållningsarbetarne eller en grundlön af 900 kronor jämte två ålderstillägg à 100 kronor efter resp. 3 och 6 års tjänstgöring, samt fri bostad af ett rum och kök eller motsvarande hyresersättning.

Under renhållningsverkets stat äro dessutom utom den nye renhållningsarbetare, till hvars anställande Stadsfullmäktige under innevarande år lämnat anslag, upptagen en ytterligare ny renhållningsarbetare (körkarl). I följd af tredelningssystemets genomförande har arbetet med hämtning af sopor och svinmat i hög grad ökat, så att den nuvarande personalen ej räcker till för att tillfredsställande sköta hämtningen. Drätselkammaren föreslår alltså, att från och med år 1917 ytterligare en ordinarie renhållningsarbetare måtte få anställas med ofvan angifna löneförmåner.

Vid beräkningen af anslaget till krigstidshjälp till förmän och renhållningsarbetare har den kontanta hyresersättningen, som utgår till de arbetare, som ej hafva fri bostad, för likformighetens skull ansetts som en naturaförmån.

Äfven å renhållningsverkets stat hafva åtskilliga anslagsökningar i följd af stegrade priser måst vidtagas. Den största ökningen kommer på posten inköp af torfmull, som måst höjas från 7,000 till 12,000 kronor.

Af samma anledning, som arbetarepersonalen måste utökas, är det nödvändigt att öka dragarnes antal och anskaffa ny materiel, i följd hvaraf anslag till inköp af en häst jämte en del körredskap uppförts bland utgifterna.

Då en räknemaskin skulle underlätta arbetet med de ökade kontorsgöromålen, har anslag till en sådan uppförts med 500 kronor.

Folkskoleväsendet.

Folkskolestyrelsens framställning om anslag för anställande under åren 1917—1921 af en stadens folkskoleinspektör med en årlig aflöning af 5,000 kronor får Drätselkammaren tillstyrka. Däremot afstyrker Drätselkammaren bifall till förslaget, om att tjänstens innehafvare skulle förklaras berättigad till ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års tjänstgöring, detta enär det måste anses oegentligt att låta ålderstillägg tillkomma en befattningshafvare, som endast tillsättes på vissa år.

Beträffande Folkskolestyrelsens framställning om extra dyrtidstillägg hänvisar Drätselkammaren till hvad ofvan anförts angående krigstidshjälp åt stadens befattningshafvare i allmänhet.

De föreslagna arvodena åt slöjdläraren Brandt och slöjdlärarinnan Vahlbäck för de särskilda tillsyningsuppdrag, som blifvit dem anförtrodda jämte deras egentliga tjänstegöromål, får Drätselkammaren tillstyrka. Likaså tillstyrkas de föreslagna höjningarne af arvodena till skolläkaren, till simläraren och simlärarinnan samt till städerskorna.

Drätselkammaren tillstyrker äfven, att eldarens vid Herrgärdsskolan kontanta begynnelselön från och med år 1917 höjes till samma belopp som för vaktmästarne.

Emot Folkskolestyrelsens förslag, att från och med den 1 juli 1917 inrättas en ny ordinarie folkskollärarетjänst och en ny ordinarie folkskollärarinnetjänst, den sistnämnda i stället för en e. o. lärarinnetjänst, som samtidigt indrages,

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

äfvensom två nya småskollärarinnetjänster har Drätselkammaren intet att erinra. I sammanhang härmed vill Drätselkammaren, utan att härutinnan föreslå ändring i styrelsens statförslag, fästa uppmärksamheten vid, att däri finnes upptaget ett anslag å 500 kronor till ett halft års lön för en ny lärarinna i slöjd, utan att någon särskild framställning om denna befattnings inrättande återfinnes i Folkskolestyrelsens skrifvelse.

I innevarande års stat är arvodet för vården af Korsängsskolans trädgård på Folkskolestyrelsens eget förslag för detta år uppdeladt i egentlig lön 350 kronor och ersättning för nyanläggning 150 kronor. I det föreliggande förslaget är emellertid arvodet för 1917 uppfördt utan sådan uppdelning med 500 kronor. Då trädgården nu är anlagd hemställer Drätselkammaren, att arvodet upptages enligt förra årets förslag med 350 kronor, hvilket belopp ändock är det högsta, som utgår för de olika skolträdgårdarne.

Enligt anmälan från stadens förvaltare erfordras för skolornas räkning dels utbyte af de nuvarande renhållningskärlen af trä mot sådana af plåt och dels nyanskaffning af en del plåtkärl. Då något anslag för detta ändamål ej återfinnes i Folkskolestyrelsens förslag, får Drätselkammaren hemställa, att sådant där upptages till ett belopp af 861 kronor enligt följande uppställning:

Inköp af 114 stycken nya plåtkärl à 10: —	1,140: —
afgår för återlämnade 93 stycken träkärl à 3: —	279: —
Kronor	861: —

I öfrigt har Drätselkammaren intet att erinra emot Folkskolestyrelsens statförslag.

Diverse undervisningsändamål.

Anslaget af uttaxerade medel till undervisningen i tekniska skolan är i öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges förut under året fattade beslut höjdt med 1,000 kronor och hyresbidraget till rektor vid härvarande högre allmänna läroverk af samma anledning med 300 kronor.

Anslaget till arbetareinstitutets biblioteksverksamhet är enligt särskildt hos Stadsfullmäktige framställdt förslag upptaget till ett belopp af 4,000 kronor mot 1,500 kronor i årets budget.

Bidraget till lärarinnornas vid flickläroverket ålderstillägg och pensionering har ansetts böra höjas med 200 kronor för att blifva tillräckligt.

Affärsverk.

Vidkommande Vatten- och Gasverksstyrelsens förslag till ändring i lönestaten för assistenten vid affärsverken är det visserligen så, att för en del befattningar ålderstillägg å 300 kronor bruka utgå efter 3 och 6 års tjänstgöring, men detta är icke alltid fallet utan är det tvärtom i gällande lönestat regel att vid grundlöner af omkring 3,000 kronor ålderstilläggen bruka utgå efter 5 och 10 år äfven om de äro på 300 kronor. Med anledning häraf finner Drätselkammaren ej skäl föreligga att tillstyrka ändring i den för assistenten fastställda lönestaten, men då Drätselkammaren erfarit, att assistenten Lindblad blifvit väl förtrogen med förhållandena vid verken och med nit och intresse sköter sina åligganden, hemställer Drätselkammaren, att assistenten Lindblads nuvarande personliga lönetillägg å 500 kronor måtte från och med nästkommande år höjas till 1,000 kronor.

På de skäl Vatten- och Gasverksstyrelsen anfört tillstyrker Drätselkammaren, att kamreraren Fogelbergs personliga lönetillägg måtte från och med år 1917 höjas med 500 kronor och sålunda därefter utgå med 1,500 kronor.

N:o 104. *Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.*

Likaledes tillstyrker Drätselkammaren inrättandet på ordinarie stat af en assistentbefattning för elektricitetsverket med en grundlön af 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor, men föreslår på de skäl, som ofvan framhållits beträffande assistentbefattningen för verken i öfrigt, att ålderstilläggen måtte utgå efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring.

Emot styrelsens förslag att åt kassörskan fröken Greta Tersmeden måtte från och med år 1917 utgå ett personligt lönetillägg å 300 kronor har Drätselkammaren intet att erinra och ej heller däremot, att förrådsförmannens grundlön höjes med 300 kronor.

Beträffande kontorsbiträdet fröken Lindeblads aflöning vill Drätselkammaren, som ej har något att erinra emot beloppet af den föreslagna löneförhöjningen, föreslå, att de 150 kronor, som förhöjningen skulle afse, tilldelas fröken Lindeblad såsom personligt lönetillägg.

I öfrigt har Drätselkammaren intet att erinra mot de under rubriken löner för verkens gemensamma förvaltning upptagna utgiftsbelopp med undantag för hvad styrelsen upptagit såsom kristidstillägg 2,900 kronor. Styrelsen har häri inräknat sådana tillägg till oafkortade belopp äfven för dem, som föreslagits till löneförhöjning. Då Drätselkammarens förslag angående krigstidshjälp innehåller den föreskriften, att lönetillägg skola frånräknas, har Drätselkammaren beräknat beloppet af krigstidshjälp för befattningshafvare upptagna under nu förevarande titel till förslagsvis 1,362 kronor. Utgifterna för löner för verkens gemensamma förvaltning skulle enligt Drätselkammarens förslag uppgå till 35,012 kronor, mot 36,350 kronor enligt styrelsens förslag, och lämpligen böra uppdelas sålunda:

	Styrelsens förslag	Drätselkammarens förslag.	Minskning
Vattenverket	7,900: —	7,625: —	275: —
Gasverket	11,000: —	10,665: —	335: —
Elektricitetsverket	11,000: —	10,665: —	335: —
Afloppsledningarne	3,400: —	3,225: —	175: —
Installationsarbeten	3,050: —	2,832: —	218: —
Summa	36,350: —	35,012: —	1,338: —

Drätselkammaren tillstyrker styrelsens förslag, att grundlönen för mätarejusteraren vid elektricitetsverket höjes från 1,500 till 1,800 kronor.

Likaledes tillstyrker Drätselkammaren den föreslagna ändringen i de af Stadsfullmäktige antagna amorteringsplanerna för verken beträffande gas- och elektriska mätare, att amorteringstiden hädanefter fastställes till 15 år för de förra och 8 år för de senare.

Beträffande elektricitetsverkets utgifter har Drätselkammaren utöfver den ofvan omförmälda minskningen i utgifterna för den gemensamma förvaltningen, hvilken minskning för elektricitetsverket gör 335 kronor, beräknat för krigstidshjälp åt verkets personal ett 200 kronor lägre belopp än Vatten- och Gasverksstyrelsen, hufvudsakligen af den anledningen, att mätarejusterarens löneförhöjning bör afgå, hvilket ej af styrelsen iakttagits.

Vidkommande de af Vatten- och Gasverksstyrelsen begärda anslagen till nyanläggningar och nyanskaffningar har Drätselkammaren den uppfattningen, att ledningsarbetena i denna tid, då alla materiel äro så dyra, böra inskränkas till

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Drätselkammarens förslag.

det nödvändigaste. Af denna anledning anser Drätselkammaren, att de föreslagna ledningsarbetena i Bäckgatan och Slottsgatan kunna få anstå, det senare arbetet jämväl af den anledningen, att om ledningen skall dragas i den intill gatan liggande Stadsparken, hela sträckningen fram till Stora gatan bör på en gång utföras och att Drätselkammaren anser sig icke kunna yttra sig om den del af det nya afloppssystem, som därmed skulle påbörjas, utan att få del af hela planen och kostnaderna för densamma. Det begärda anslaget till en högspänningsmatarekabel, hvars tillkomst ju är beroende på ett nytt ännu ej träffadt aftal med Kungl. Vattenfallsstyrelsen, bör beviljas under villkor att tillfredsställande aftal mellan staden och Kungl. Styrelsen om leverans af öfverkraft från Älfkarleby kraftverk träffas. I öfrigt tillstyrkas de begärda anslagen, hvarjämte Drätselkammaren i anledning af en särskild framställning från styrelsen tillstyrker nedläggning af en 6″ vattenledning i Stora gatan mellan Djäknebergsgatan och Västmannagatan för en kostnad af 7,000 kronor.

Drätselkammaren föreslår alltså, att Stadsfullmäktige måtte af lånemedel bevilja:

till aflopps-, vatten- och gasledningar i Utanbygatan mellan Nygatan och Kopparbergsvägen	12,500: —
till vattenledning i Skerikesvägen mellan Skultunavägen och gamla vattenverket	8,000: —
till vattenledning i Stora gatan mellan Djäknebergs- och Västmannagatorna	7,000: —
till elektrisk högspänningsmatarekabel för elektricitetsverket, under förbehåll om aftal med Kungl. Vattenfallsstyrelsen om öfverkraft,	15,000: —
till elektriska högspänningsledningar för Lustigkulla och Ullspinneriet	8,000: —
till inköp af mätare och inventarier	50,000: —
till serviser och mindre ledningsutsträckningar	25,000: —
Summa Kronor	125,500: —

Gatuläggningen.

I fråga om de gatuarbeten, som böra komma till utförande under nästkommande år, får Drätselkammaren till en början meddela, att en del gatuarbeten, hvartill anslag förut blifvit beviljade, ännu icke af olika anledningar kommit till utförande. Sturegatans omläggning, hvartill förra året anslogs 20,000 kronor, är sålunda ännu ej verkställd af den anledningen, att marken bör sätta sig ytterligare efter de ledningsarbeten, som under sistlidne sommar utförts i gatan. Af samma anledning kvarstår en del af arbetet med ordnande af Domkyrkoesplanaden mellan Engelbrektsplan och Nygatan. Vidare har under detta års sommar, sedan sparbanksbyggnaden blifvit färdig, utförts den längesedan beslutade omläggningen af Västgötegatan, dock endast i sträckningen mellan Slottsgatan och Källgatan, hvaremot sträckningen mellan sistnämnda gata och Hållgatan ännu återstår. Slutligen hafva Stadsfullmäktige till ett första ordnande af Karls- och Östermalmsgatorna öfver Kopparbergsvreten för några år sedan anslagit 9,000 kronor för den förra och 7,000 kronor för den senare gatan, ehuru anslagen ej kommit till användning. Alla dessa gatuarbeten torde kunna komma till utförande under nästkommande år.

Men dessutom äskar Drätselkammaren anslag till ytterligare gatuläggningsarbeten.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Drätselkammarens förslag.

Frågan om omläggning af Fiskartorget har under flere år varit på tal inom Drätselkammaren och har äfven i år framställts förslag om fullständig omsättning af torget. Emellertid torde härmed kunna ännu något anstå, då det finnes åtskilliga trafikleder, som äro i vida större behof af omläggning. Dock vill Drätselkammaren som en början af Fiskartorgets ordnande föreslå, att i Trädgårdsgatans längdriktning förbi rådhuset, där för öfrigt trafiken är rätt afsevärd, sättes en körbana af tuktad sten. Kostnaden härför är beräknad till 10,000 kronor.

Vidare har Drätselkammaren ansett, att Kopparbergsvägen mellan Stora gatan och Munkgatan, invid hvilken gatusträckning, som nu är belagd med fältsten, nybyggnader å ömse sidor nu blifvit fullbordade, och å hvilken stark trafik råder, bör omläggas med tuktad sten. Kostnaden härför är beräknad till 7,800 kronor.

När Drätselkammaren för två år sedan framställde förslag om tuktad stensättning af Södra Esplanaden mellan Hamngatan och Kopparbergsvägen höjdes starka röster inom Stadsfullmäktige för, att den östliga delen af Esplanaden fram till Kungsängsgatan skulle omläggas på samma sätt antingen jämte eller i stället för den af Drätselkammaren föreslagna sträckningen. Drätselkammarens förslag vann dock Stadsfullmäktiges bifall. Nu torde emellertid tiden snart vara inne, att fortsätta denna stora trafikleds ordnande. Med hänsyn till det därinvid nu pågående stora byggnadsarbetet å kvarteret Ottar och en del ledningsarbeten, som skola utföras i esplanaden i samband med den nya pumpstationens anläggande samt gatuarbetets stora omfattning, synes dock icke hela den östliga sträckningen af esplanaden under nästa år kunna anläggas. Om för hela arbetet kan beräknas en kostnad af 50,000 kronor torde däraf för nästa år lämpligen hälften eller 25,000 kronor anvisas; och anhåller Drätselkammaren om bemyndigande att få bestämma, hvilken del af nu ifrågavarande gatusträcka först bör komma till utförande.

De nu omförmälda för nästkommande år afsedda nya gatuarbetena, hvilka kräfva sammanlagdt en anslagssumma af 42,800 kronor, äro af permanent beskaffenhet, hvadan anslagen synas böra anvisas af lånemedel.

Ofvan är omnämndt, hurusom ett anslag å 9,000 kronor för ordnande af Karlsgatan öfver Kopparbergsvreten finnes reserveradt. Sedan intill nämnda gatusträckning de stora byggnadskomplexen å kvarteren Josef och Ivar nu blifvit fullbordade, har det ansetts, att gatan bör utläggas på ett mera varaktigt sätt och sättas med fältsten, i samband hvarmed äfven sträckningen af samma gata mellan Stora gatan och Timmermansgatan bör ordnas på samma sätt. Kostnaden för detta arbete har beräknats till 30,000 kronor, hvadan ett nytt anslag af 21,000 kronor är erforderligt.

För ett första ordnande af Kassörs- och Kaplansgatorna samt norra delen af Knutsgatan, hvilka gator, om än icke så mycket trafikerade, ligga intill nu i det närmaste fullt bebyggda kvarter, erfordras ett anslag af 6,000 kronor.

Stora gatan i öfre delen af den s. k. Oxbacken befinner sig i dåligt skick och torde blifva ännu sämre efter det ledningsarbete, som är afsedt att där komma till stånd under nästa år. För tjärmakadamisering af gatan mellan stensättningen och Floragatan har beräknats en kostnad af 2,000 kronor.

Äfven Kopparbergsvägen mellan Smedjegatans mynning och Korsängsgatan befinner sig i ett mindre godt skick. Ett fullständigt och slutligt ordnande af denna gatusträcka är dock ännu icke att förorda. Kvarteren intill äro nämligen ännu ej bebyggda och enligt fastställda gatuprofiler skall gatans nivå sänkas så mycket, att alla de nu där befintliga träden måste borttagas. Gatan torde

N:o 104. *Budgetförslag 1917.* *Drätselkammarens förslag.*

dock kunna försättas i hjälpligt skick genom körbanans afskrapning och ordentliga grusning. Härtill har beräknats en kostnad af 2,000 kronor.

Slutligen har fältstenssättning af en del af det gamla hamnområdet ansetts vara i hög grad önskvärd. Kostnaden härför belöper sig till 5,700 kronor.

Utöfver förut sedvanliga belopp för allmänna gatuarbeten, hvilka Drätselkammaren nu så till vida ändrat, att anslaget för mindre ej specifiserade gatuarbeten höjts med 2,000 kronor, under det att kostnaden för makadamslagning, som numera förekommer i mindre utsträckning, sänkts med samma belopp, hemställer Drätselkammaren, att Stadsfullmäktige måtte för särskilda gatuarbeten anslå följande belopp, nämligen:

dels att utgå af lånemedel:

för tuktad stensättning af *Fiskartorget* i Trädgårdsgatans sträckning		10,000: —
„ omsättning med tuktad sten af *Kopparbergsvägen* mellan Stora gatan och Munkgatan		7,800: —
för stensättning med tuktad sten af *Södra Esplanaden* mellan Kopparbergsvägen och Kungsängsgatan, halfva sträckningen		25,000: —
	Summa Kronor	42,800: —

dels och att upptagas till uttaxering i 1917 års budget:

utläggning af Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen	30,000: —	
med afdrag af förut till ändamålet beviljade	9,000: —	21,000: —
första ordnande af *Kassörs- och Kaplansgatorna* samt norra delen af *Knutsgatan*		6,000: —
tjärmakadamisering af *Stora gatan* mellan stensättningen i *Oxbacken* och Floragatan		2,000: —
bättring af körbanan i *Kopparbergsvägen* mellan Smedjegatan och Korsängsgatan		2,000: —
stensättning med fältsten å gamla hamnens område		5,700: —
	Summa Kronor	36,700: —

Vägunderhåll.

För att blifva i tillfälle att under nästa år företaga en välbehöflig effektiv förbättring af landsvägen till Stockholm bortom Vargbo har Drätselkammaren föreslagit höjning af anslaget till vägunderhåll från 8,000 till 10,000 kronor.

Båttrafiken på Hästholmarne.

De ordinarie drifts- och underhållskostnaderna för ångslupen Märta och motorbåten Måsen böra höjas från 7,000 till 8,000 kronor.

Märta har under innevarande års höst undergått en noggrann besiktning genom fartygsinspektionen, hvarvid föreskrifvits en del särskilda reparationsarbeten å såväl skrof som panna och maskineri, för att båten skall vidare kunna godkännas för passageraretrafik, hvarjämte en del reparationsarbeten äfven böra företagas å Måsen. Kostnaderna för dessa reparationer äro beräknade till sammanlagdt 3,000 kronor och motsvarande anslag uppfördt i statförslaget, hvarjämte upptagits ett anslag å 760 kronor för anskaffning af enligt ny förordning erforderligt antal lifbojar och lifbälten.

Vidare är det önskligt att få ett skjul för förvaring af kol och andra materiel

för båtarnes behof uppsatt invid båtarnes förtöjningsplats i Svartån; och är ett anslag för detta ändamål å 240 kronor upptaget bland utgifterna under förevarande titel. **N:o 104.** *Budgetförslag 1917.*

Å inköpssumman för motorbåten Måsen är ännu ett belopp af 8,000 kronor oguldet. Ehuru från början bestämts, att båten skulle amorteras i den mån trafiköfverskottet därtill lämnade medel, får Drätselkammaren hemställa, att hela den återstående delen af anskaffningskostnaden nu på en gång gäldas. *Drätselkammarens förslag.*

I Hamnstyrelsens statförslag har Drätselkammaren ingen annan ändring att föreslå, än att Drätselkammaren bland utgifterna tillagt krigstidshjälp för hamnfogden, förslagsvis 400 kronor. Motsvarande belopp har äfven tillagts slutsumman af inkomsterna för hamnen. **Hamnen.**

Af de nyanläggningar för gatubelysningen, som föreslås af Vatten- och Gasverksstyrelsen, har Drätselkammaren ansett sig böra afstyrka dels allt det föreslagna utbytet af gasbelysning mot elektrisk sådan, enär anläggningskostnaden belöper sig på ej mindre än 12,000 kronor och den årliga belysningskostnaden äfven blir högre, låt vara med vida starkare ljuseffekt, och då det i öfrigt önskvärda utbytet bör kunna anstå, till dess de nu så höga priserna på anläggningsmateriel åter börja blifva normala, dels den föreslagna lampan i Blåsbovägen och dels de två lamporna inom den nya parken å Herrgärdet. Utom de återstående af styrelsen föreslagna nyanläggningarne hemställer Drätselkammaren på grund af därom direkt hos Drätselkammaren gjorda framställningar om uppsättande af en gaslykta vid köttbesiktningsbyrån för en kostnad af 125 kronor samt af en elektrisk lampa i vägen väster om Käringbrinken mellan kvarteren Josefina och Juliana och en vid gångvägen söder och sydväst om lägenheten Bellevue. **Gatubelysning.**

Drätselkammaren föreslår alltså, att till nedan angifna anläggningar för gatubelysningen måtte anslås:

1 gaslykta i Allégatan mellan Pil- och Östermalsgatorna	125: —	
1 gaslykta vid köttbesiktningsbyrån	125: —	250: —
4 elektriska lampor utefter järnvägen mellan Hamngatan och Stallhagen	730: —	
1 elektr. lampa i Bågevägen mellan Dalagatan och Norra Ringvägen	110: —	
2 elektr. lampor inom området Hoffsta	160: —	
1 „ å nya vägen till Kristiansborg	130: —	
11 „ å Angs- och Korsängsgärdet samt i Malmabergsgatan vid nya folkskolan	1,200: —	
9 elektr. lampor vid och inom områdena Vargbo och Hemdal	1,000: —	
3 elektr. å nya hamnen	300: —	
1 „ i vägen väster om Käringbrinken	85: —	
1 „ söder om Bellewue	70: —	3,785: —
	Kronor	4,035: —

Anslagen för gaturenhållningen hafva visat sig otillräckliga och därför nu upptagits till något förhöjda belopp. **Gaturenhållning.**

Drätselkammaren får till alla delar tillstyrka Fattigvårdsstyrelsens statförslag och därtill endast foga det tillägg, att för utlämnande af krigstidshjälp för sysslo- **Fattigvård.**

N:o 104. *Budgetförslag 1917.* *Drätselkammarens förslag.*

mannen, portvakten, föreståndarinnan och sjuksköterskan måtte uppföras ett anslag af förslagsvis 706 kronor.

Emot Drätselkammarens beslut att tillstyrka höjning af arvodena för styrelsens sekreterare och kamrerare samt predikanten vid fattiggården har herr Kättström reserverat sig, i det han ansett, att, då dessa uppdrag utöfvades af ordinarie befattningshafvare i stadens tjänst, de nuvarande arvodena borde anses vara tillräcklig ersättning.

Kyrkliga ändamål.

Uttaxeringen för kyrkliga ändamål utgör enligt kyrkostämmans beslut 58,885 kronor 88 öre emot 51,079 kronor 90 öre enligt innevarande års stat.

Pensionsnämnden m. m.

Emot den af Pensionsnämnden föreslagna förhöjningen i utgifterna för Nämndens verksamhet har Drätselkammaren intet att erinra.

Debiterade men ej influtna pensionsafgifter beräknades i årets stat tifll 10,000 kronor, men uppgingo endast till omkring 8,600 kronor, hvadan Drätselkammaren ansett, att ett anslag för nästa år å 9,000 kronor skulle blifva tillräckligt.

Årets anslag 1,000 kronor för kommunens bidrag till pensionstillägg och understöd har däremot visat sig otillräckligt. I anledning häraf har ett belopp af 1,300 kronor beräknats för ändamålet i det föreliggande förslaget.

Arbetsstugan m. fl. filantropiska ändamål.

Stadsfullmäktige hafva den 28 sistlidne september till Drätselkammaren remitterat apotekaren O. Oests motion om det sedvanliga anslaget till Västerås arbetsstuga för år 1917 å 2,500 kronor. Emot beviljandet häraf har Drätselkammaren intet att erinra.

I samband härmed har Drätselkammaren emellertid att ånyo yttra sig öfver den af herrar läroverksadjunkten B. Fjellman och apotekaren O. Oest hos Stadsfullmäktige väckta motionen om upplåtande af ny lokal för arbetsstugans behof, hvilken motion Stadsfullmäktige den 22 juni innevarande år återremitterat till Drätselkammaren för förnyadt yttrande i samband med behandlingen af 1917 års budget. Sedan arbetsstugans styrelse förklarat sig kunna för sin verksamhet använda det gamla till reservepidemisjukhuslokal senast disponerade skolhuset vid Kopparbergsvägen, under förutsättning att en del reparations- och omändringsarbeten därstädes blefve verkställda, får Drätselkammaren, då Hälsovårdsnämnden förklarat sig icke vara i vidare behof af ifrågavarande lokal, sedan de nu snart färdiga nybyggnaderna inom epidemisjukhusets tomtområde blifvit fullbordade, föreslå, att berörda skolhus vid Kopparbergsvägen måtte upplåtas för Västerås arbetsstugas behof och att i 1917 års budget måtte upptagas ett anslag af förslagsvis 1,000 kronor till erforderliga reparations- och ändringsarbeten å denna byggnad.

Styrelsen för Västerås barnkrubba har i skrifvelse till Magistraten, som öfverlämnats till Drätselkammaren för behandling i samband med förslaget till utgifts- och inkomststat för år 1917, under erinran om att alla slags förnödenheter för barnkrubbans behof under nuvarande kristid högst väsentligt ökat i pris och att krubban dessutom under nästkommande år måste vara beredd på en del kännbara extra utgifter, hemställt, att bidraget till barnkrubbans behjärtansvärda verksamhet måtte för nästa år höjas från 1,000 till 1,500 kronor, för att göra det möjligt för krubban att i samma omfattning som hittills utöfva sin verksamhet. Denna framställning får Drätselkammaren tillstyrka.

Den från styrelsen för barnhemmet till Stadsfullmäktige inkomna och till Drätselkammaren remitterade framställningen om ett anslag å 500 kronor för nästkommande år får Drätselkammaren, under erinran att beloppet är det samma, som för i år utgått, tillstyrka.

N:o 104.
Budgetförslag 1917.
Drätselkammarens förslag.

Äfvenledes tillstyrker Drätselkammaren, att till nattherberget lämnas det sedvanliga anslaget å 300 kronor.

Slutligen föreslår Drätselkammaren, att nyssberörda till filantropiska ändamål tillstyrkta anslag, utgörande:

till Arbetsstugan årsanslag	2,500: —	
„ d:o för iordningställande af lokal	1,000: —	3,500: —
„ Barnkrubban		1,500: —
„ Barnhemmet		500: —
„ Nattherberget		300: —
	Summa Kronor	5,800: —
måtte gäldas dels af Sundinska fondens öfverskottsmedel till ett belopp af		3,300: —
och dels af uttaxerade medel återstående belopp		2,500: —
	Summa Kronor	5,800: —

Arbetsförmedlingen.

I skrifvelse till Stadsfullmäktige, som inlämnats till Drätselkammaren, har styrelsen för Västmanlands läns arbetsförmedling med öfverlämnande af förslag till inkomst- och utgiftsstat för anstalten anhållit om ett anslag till anstaltens verksamhet år 1917 å 2,000 kronor. Då beloppet är detsamma, som hittills årligen utgått från Västerås stad för ifrågavarande ändamål, får Drätselkammaren tillstyrka anslagets beviljande.

Sjukkassornas fortsättningskassa.

Drätselkammaren hemställer, att Stadsfullmäktige måtte bevilja Västerås Sjukkassors fortsättningskassa, som därom till Drätselkammaren inkommit med ansökan, bidrag af stadens medel för år 1917 under samma villkor, som af Stadsfullmäktige bestämdes den 23 december 1909, då kommunalt anslag till kassan första gången beviljades, samt att för ändamålet måtte i budgeten uppföras ett förslagsanslag å 2,900 kronor mot 2,700 kronor för innevarande år, hvilket sistnämnda anslag ej varit fullt tillräckligt.

Sparfboet.

Till barnhemmet Sparfboet torde Stadsfullmäktige bevilja samma anslag som för innevarande år, 400 kronor, då ifrågavarande anslag säkerligen är väl behöfligt för Sparfboets verksamhet, ehuru särskild framställning om anslag ej afhörts.

Skridskoklubben.

Västerås skridskoklubb har anhållit om ett bidrag å 600 kronor för anläggning af skridskobana under instundande vinter. Drätselkammaren tillstyrker framställningen under förbehåll att anslaget beviljas under samma villkor som förra året.

Västerås skollofskolonier.

I Folkskolestyrelsens skrifvelse, hvarmed dess statförslag öfverlämnas, har styrelsen tillstyrkt, att Stadsfullmäktige måtte till Västerås skollofskolonier för år 1917 anslå ett belopp af 3,000 kronor. Under erinran att anslag för samma ändamål i år utgått med 2,500 kronor, får Drätselkammaren tillstyrka anslagets beviljande af uttaxerade medel.

Under hufvudtiteln sociala ändamål har slutligen upptagits en del nya anslag, som pröfvats eller komma att pröfvas af Stadsfullmäktige i särskild ordning, nämligen dels det af Stadsfullmäktige redan beviljade anslaget till Frälsningsarméns slumverksamhet 350 kronor, och dels hos Stadsfullmäktige begärda anslag till en af Kooperativa Kvinnogillet anordnad hushållskurs 625 kronor, till en hushållskurs i samband med Gartnersällskapets planerade trädgårdsmässa härstädes hösten 1917 1,000 kronor samt till en föreslagen välgörenhetsbyrå 500 kronor.

Stallet.

Anslagen under titeln stallet äro upptagna med afsevärdt förhöjda belopp.

Budgetförslag 1917. Drätselkammarens förslag.

Anledningen härtill är den, att Drätselkammaren föreslår, att stallet utökas med ytterligare en häst, hvarför äfven en tredje körkarl måste anställas. För inkop af en ny häst har beräknats 1,800 kronor. Dessutom är upptaget kostnaden för redan verkställd ersättning af en af de gamla hästarne med en ny, utgörande inköpssumman för den nya hästen 1,500 kronor minskad med slaktvärdet af den gamla 400 kronor. Drätselkammaren hemställer om bifall till den sålunda föreslagna utökningen af stallet, som är synnerligen behöflig, enär körningarne för stadens räkning blifvit allt mera omfattande, särskildt vattningen af gatorna, hvartill åkare icke med fördel kan anlitas.

Gäldande af aktieteckning.

Stadsfullmäktige beslöto den 28 maj 1914 att af stadens aktieteckning i Västerås Teateraktiebolag 26,000 kronor skulle uttaxeras under åren 1915—1919 med $^1/_5$ eller 5,200 kronor årligen. Så har skett under åren 1915 och 1916. Då stadens ekonomi synes kunna medgifva det, föreslår Drätselkammaren nu, att hela det återstående beloppet af ifrågavarande anslag, 15,600 kronor, upptages till uttaxering i 1917 års stat.

Under titeln diverse behof hafva uppförts en del anslag, som enligt Stadsfullmäktiges beslut skola gäldas af uttaxerade medel, nämligen:

Inredning af tjänstelokaler i Gaggeska huset	9,000: —
Inrättande af en urinoar intill allm. läroverket	2,300: —
Anskaffande af inventarier till Stadshotellet	30,000: —
Restaurering af den förra tobaksfabriken	24,000: —
Till muddring och anordnande af båtplatser vid Lillåns mynning har Drätselkammaren förut begärt ett anslag, som här uppföres med	3,000: —
Vidare får Drätselkammaren anhålla, att Stadsfullmäktige ville för en välbehöflig upprensning af Lillån mellan järnvägsbron vid stationsområdet och bron för spåret till kraftstationen anslå ett belopp af	2,000: —
Stadsfullmäktige torde hafva sig bekant, att under vårfloden innevarande år ett ras inträffade å den östra kajmuren vid Svartån strax nedan Slottsbron. Arbetet med reparation af kajen har påbörjats och för dess utförande har här uppförts ett anslag af	5,000: —
De af Stadsfullmäktige lämnade anslagen till uppförande af tillfälliga bostäder vid Katrinelund visade sig otillräckliga och måste med anledning af tillkommande ej från början beräknade kostnader för uthusledningar och dylikt öfverskridas. För täckande af denna brist begär Drätselkammaren ett anslag af	6,000: —
Här har vidare uppförts det hos Stadsfullmäktige tillstyrkta anslaget för undersökning af en ny järnväg från staden västerut	2,000: —
Slutligen har under nu ifrågavarande titel upptagits det i början af detta betänkande omnämnda anslaget för beredande af krigstids hjälp åt timaflönade arbetare med stadigvarande sysselsättning vid stadens arbeten, utom Vatten- och Gasverksstyrelsens, med	8,000: —
Summa Kronor	81,300: —

Förslagsanslaget.

Till diverse oförutsedda utgifter har Drätselkammaren i budgetförslaget insatt ett belopp af 39,099 kronor 48 öre.

Inkomsterna.

Budgetförslag 1917.

Drätselkammarens förslag.

Uttaxeringen

Drätselkammaren föreslår, att för reglering af nästkommande års utgifts- och inkomststat Stadsfullmäktige måtte besluta en uttaxering af 6,75 % å det under innevarande år till utgörande af bevillning inom stadskommunen enligt pröfningsnämndens beslut upptaxerade inkomstbeloppet, utgörande sammanlagdt 19,776,130 kronor med 1,334,888 kronor 77 öre.

Aktier.

I stället för utdelning å de under detta år försålda järnvägsaktierna å nominellt 1,000,000 kronor har här upptagits 50,000 kronor såsom inkomst af järnvägsmedelsfonden, motsvarande den utdelning, som under de senaste åren lämnats å aktierna. Å återstående aktier har beräknats 5 % utdelning.

Skogarne.

Inkomsten af skogsprodukter har beräknats till 3,780 kronor mot endast 700 kronor i 1916 års stat.

Stadshotellet.

Inkomsterna af stadshotellet hafva äfven höjts, hufvudsakligen genom ökad andel för hyresgästerna i uppvärmningskostnaderna, men till en del äfven på grund af ökade hyror.

Gårds- och tomtfastigheter.

Genom uppförandet af det nya bostadshuset i kvarteret Gude samt inköp af nya fastigheter, däribland särskildt må nämnas tobaksfabriksgården och Högelinska gården i västra kvarteret, hafva inkomsterna af gårds- och tomtfastigheter kunnat beräknas till ett nära 22,000 kronor högre belopp än i innevarande års stat.

Nordanby och Malma.

Inkomsterna af egendomarne Nordanby och Malma äro beräknade till respektive 25,200 och 30,100 kronor mot 19,200 och 27,400 kronor i årets stat samt 16,300 och 22,450 kronor i 1915 års stat.

Hälso- och sjukvård.

Köttbesiktningsbyråns inkomster hafva af Drätselkammaren upptagits med samma belopp, som summan utgifter för byrån enligt Drätselkammarens förslag eller 13,920 kronor, sålunda en mindre jämkning i Hälsovårdsnämndens förslag.

Renhållningsverket.

Hufvudsakligen på grund af beräknad afsevärdt större inkomst af försäljning af torfmullspudrett hafva inkomsterna för renhållningsverket kunnat uppföras med med ett sammanlagdt belopp, som med mer än 5,000 kronor öfverstiger motsvarande belopp i 1916 års stat.

Affärsverk.

Vatten- och Gasverksstyrelsens inkomstberäkningar har Drätselkammaren i hvad angår gas- och elektricitetsverken i samråd med verkens föreståndare ändrat med anledning af Drätselkammarens ändringsförslag beträffande gatubelysningen, så att gasverkets inkomster af allmänna belysningen ökats med 1,000 kronor, hvaremot elektricitetsverkets motsvarande inkomst minskats med 1,600 kronor.

Båttrafiken på Hästholmarne.

Stadens båttrafik under innevarande års sommar har lämnat en bruttoinkomst af omkring 9,600 kronor mot beräknade 8,000 kronor. Drätselkammaren har därför ansett sig kunnat i 1917 års stat å denna trafik upptaga en inkomst af 9,500 kronor.

Diverse inkomster.

Under titeln diverse inkomster är en ny inkomstpost upptagen, nämligen renhållning för folkskolorna 725 kronor, hvilket belopp är uppfördt som utgift i folkskolans stat, men bör upptagas som inkomst i den allmänna budgeten, då renhållningen verkställes genom Drätselkammarens försorg.

Västerås den 29 november 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Magistratens förslag.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Under åberopande af 60 § i Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 får Magistraten härhos öfverlämna bilagda af Drätselkammaren efter Magistratens anhållan upprättade förslag till utgifts- och inkomststat för staden för år 1917 med därtill hörande bilagor samt Drätselkammarens till Stadsfullmäktige ställda skrifvelse i ämnet.

Som af handlingarna framgår, har Drätselkammaren i vissa delar afvikit från Magistratens i skrifvelse till Drätselkammaren den 30 sistlidne oktober omförmälta framställningar, beroende hufvudsakligen därpå att, då Magistraten ansett att sammanlagda beloppet af krigstidstillägg och befattningshafvandes aflöningsförmåner må uppgå till 7,000 kronor, Drätselkammaren ansett, att begränsningen uppåt icke må öfverstiga 5,000 kronor. Med afseende å de stora utgifter, staden likväl enligt Drätselkammarens förslag får vidkännas för krigstidshjälp, vill Magistraten frånträda sitt förslag i hvad det skiljer sig från Drätselkammarens.

Till den af kronouppbördskassören, efter det Magistratens skrifvelse till Drätselkammaren afsändts, inlämnade framställning om anslag af 950 kronor för inköp af en större, för utskrifvande af längder afsedd skrifmaskin för kronouppbördskontoret får Magistraten, med hänsyn till nödvändigheten däraf att större skyndsamhet därigenom vinnes vid upprättande af de längder m. m., som i flera exemplar skola från kronouppbördskontoret utgå, tillstyrka bifall.

Med afseende å den af Drätselkammaren föreslagna omorganisationen af ombudsmannatjänsten hos staden, anser Magistraten, att det vore af vikt, att innan beslut härom fattas, instruktion af Stadsfullmäktige fastställes för den nya tjänsteinnehafvarens verksamhet och befogenhet. Utan en sådan instruktion däri noggrannt tillkännagifves den nya tjänstemannens befogenhet i förhållande till af Stadsfullmäktige anställde tekniska chefer, kan nämligen äfventyras, att stridigheter mellan dessa och stadens förvaltande myndigheter, å ena sidan, samt ombudsmannen, å den andra, uppkomma, hvilket ej kan vara till fördel för staden.

Magistraten föreslår därför, att i staten upptages af Drätselkammaren för aflöningen i och för den föreslagna omorganisationens föreslagna belopp, men att Stadsfullmäktige tillika ville anmoda Drätselkammaren, att uppgöra förslag till sådan instruktion, som här förut omförmäles, samt att, i afbidan på en sådan instruktions antagande af Stadsfullmäktige, må bero om omorganisationen skall träda i verksamhet.

I öfrigt har Magistraten icke något att erinra mot Drätselkammarens förslag till utgifts- och inkomststat för år 1917.

Västerås rådhus den 6 december 1916.

På Magistratens vägnar:

John Karlsson.

H. Cronholm.

Register

öfver

Förslag

till Utgifts- och Inkomststat för år 1917.

	Sid.
Afkortningar	348
Aktier	377
Brandväsendet, utgifter	355
» inkomster	377
» styrelsens förslag	392
Brännvinsmedel	383
Byggnadsnämnden, utgifter	358
» inkomster	377
» bilaga	396
Båttrafiken, utgifter	368
» inkomster	383
Diverse behof	371
Diverse inkomster	383
Drätselkammarens betänkande	449
Fattigvården, utgifter	370
» styrelsens förslag	441
Folkskoleväsendet, utgifter	366
» inkomster	382
» styrelsens förslag	410
Förslagsanslaget	372
Gatubelysning, utgifter	369
» bilagor	425 och 435
Gatuläggningen, utgifter	368
» bilaga	436
Gaturenhållning	369
Gårds- och tomtfastigheter, utgifter	360
» inkomster	378
» bilaga	401
Hamnen, utgifter	369
» inkomster	383
» styrelsens förslag	438
Hamnmagasinen, utgifter	361
» inkomster	381
Hälso- och sjukvård, utgifter	363
» inkomster	382
» nämndens förslag	402
Hästholmarne, utgifter	358
» inkomster	377
Jordar och andra fastigheter, utgifter	360
» inkomster	378

Sid.

Kallbadhus, utgifter 364
» inkomster 382
Klapphus, utgifter 364
Kyrkliga ändamål, utgifter 370
Lån, utgifter 347
» inkomster 373
Magistraten, utgifter 349
» betänkanden med bilagor ..... 385 och 472
Malma gård, utgifter 362
» inkomster 381
Nordanby gård, utgifter 362
» inkomster 381
Paviljongen i Stadsparken, utgifter 360
» inkomster 378
Parker och planteringar, utgifter 358
» bilagor ..... 398 och 399
Pensioner, allmänna 355
» folkskolans 417
» vatten-, gas- och elektricitetsverkens ..... 430, 432 och 433
Poliskåren, utgifter 351
» inkomster 377
» bilaga 391
Renhållningsverket, utgifter 364
» inkomster 382
Rådhuset, utgifter 359
Sammandrag 384
Skogarne, utgifter 358
» inkomster 377
Sociala ändamål, utgifter 370
» bilagor ..... 445, 446, 447 och 448
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren, utgifter 353
Stadshotellet, utgifter 359
» inkomster 378
Stallet, utgifter 371
Sundinska huset, utgifter 359
» inkomster 378
Svingården, utgifter 363
» inkomster 381
Tullhuset, utgifter 360
» inkomster 378
Undervisningsändamål, utgifter 367
Uttaxeringen 376
Varmbadhus, utgifter 364
» inkomster 382
» bilaga 408
Vatten-, gas- och elektricitetsverken, utgifter 367
» inkomster 383
» styrelsens förslag 423
Vägunderhåll, utgifter 368

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktryckeri

Stadsfullmäktiges i Västerås handlingar

1916. Den 20 December. XXII.

N:o 105.

Drätselkammarens m. fl. skrifvelser ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Med öfverlämnande af närlagda kommittéutredning och yttrande från Vatten- och Gasverksstyrelsen i fråga om nya bestämmelser och villkor förr utsträckande af stadens ledningar till byggnadsområden och fastigheter utom stadsplanen, får Drätselkammaren för egen del anföra följande.

De af kommitterade såsom grund för sitt förslag framlagda hufvudprinciperna eller att de enskildas bidrag till ledningsutsträckningar utom stadsplanen skola utgå dels efter lika norm för alla byggnadsområden, dels efter tomternas areal och dels med ett belopp af 75 öre pr kvadratmeter af denna areal finner Drätselkammaren väl motiverad.

I sammanhang härmed får Drätselkammaren, som anser det fördelaktigt, att det redan nu på förhand bestämmes huruvida och i hvad mån en utvidgning af stadsplanen skall öfva inflytande i nu ifrågavarande afseende på de fastigheter, som komma att intagas i stadsplanen, föreslå, att en särskild föreskrift härom intages i de föreliggande bestämmelserna. Innehållet af en sådan föreskrift bör enligt Drätselkammarens uppfattning blifva den, att för ett nu utom stadsplanen liggande område eller fastighet de föreslagna bestämmelserna fortfarande skola gälla, äfven om området eller fastigheten sedermera intages i stadsplanen. Det är nämligen omöjligt att nu förutse, hvilka omständigheter, som kunna blifva bestämmande för en framtida stadsplaneutvidgning. Och det kan mycket väl hända att därvid icke så stort afseende kommer att fästas vid, huruvida bidragsskyldigheten till ledningsanläggningar kommer att upphöra eller ej, hvilket kan medföra oberäkneliga ekonomiska konsekvenser för staden. Den sedan några år följda grundsatsen, att bidrag icke utkräfvas af fastighetsägare inom stadsplanen för nya ledningsutsträckningar därstädes, kan nämligen vinna allt fastare häfd eller fastslås som bestämmelse och häraf skulle mycket väl kunna blifva följden, att staden icke kan undgå att lämna samma förmåner för nyintagna områdens vidkommande, huru långt stadsplanen än kan komma att utsträckas.

Vidkommande de af Vatten- och Gasverksstyrelsen föreslagna afvikelserna från kommittéförslaget, har Drätselkammaren intet att erinra, men vill därutöfver göra några redaktionella förändringar i en del punkter.

Drätselkammaren vill dock framhålla, att äfven om uppdelningen i hufvudledningar och biledningar icke lämpligen bör gifvas direkt uttryck i själfva bestämmelserna, denna åtskillnad varit bestämmande för kommitterade vid deras utredningar i ändamål att åstadkomma lämpligt afvägda bidragsafgifter.

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

I öfriga delar får Drätselkammaren tillstyrka kommitterades förslag och hemställer förty, att Stadsfullmäktige måtte till framtida efterrättelse antaga af kommitterade föreslagna villkor och bestämmelser angående utsträckningar af stadens allmänna ledningar utom stadsplanen och anslutningar till desamma med följande förändringar:

Punkt 2:o) e) föreslås erhålla följande lydelse:

»Gasledning enbart eller i samband med elektrisk ledning, må utdragas endast i fall, då vatten- och afloppsledningar förut finnas utdragna. I öfrigt må utsträckningar af stadens ledningar i allmänhet endast ske för gas-, vatten- och afloppsledningar i ett sammanhang.»

Punkt 3:o) erhåller följande ändrade lydelse:

»Anläggningskostnaderna för ledningar, som sålunda utdragas, fördelas mellan staden och vederbörande fastighetsägare på sätt nedan närmare angifves.»

Punkt 4:o) bör i början erhålla denna lydelse:

»Såsom bidrag till kostnaderna för ledningarne, hvilka anläggas af staden» etc. i likhet med kommittéförslaget.

I punkt 7:o) torde ordet »hufvudledningarne» utbytas mot »ledningarne».

Slutligen torde i punkt 8:o) på sätt Vatten- och Gasverksstyrelsen erinrat satsen inom tankstreck uteslutas.

Härjämte torde en ny punkt tillkomma af följande lydelse:

»9:o) Dessa villkor och bestämmelser skola tillämpas beträffande utom den nuvarande stadsplanen belägna områden och fastigheter, äfven om de framdeles tilläfventyrs komma att intagas i stadsplanen.»

Västerås den 7 december 1916.

På Drätselkammarens vägnar:

Georg Enhörning.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Vid sammanträde den 31 oktober 1912 uppdrogo Stadsfullmäktige i anledning af en af herr Viktor Larsson m. fl. inlämnad motion åt Drätselkammaren och Vatten- och Gasverksstyrelsen, att utreda i hvad mån lättnader kunde beredas byggnadsföreningar och andra, som byggde och bodde å stadens områden, i hvad det gällde kostnaderna för framdragande af vatten-, gas- och afloppsledningar, underhåll af gator och vägar samt anordnande af belysning samt att snarast möjligt uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till bestämmelser härom.

I anledning häraf tillsatte Drätselkammaren och Styrelsen en kommitté för berörda frågors närmare utredning.

Vid behandling af kommitterades utredning i ärendet, hvilken här bifogas, har Styrelsen, som i hufvudsak ansluter sig till kommitténs förslag, i detsamma gjordt följande förändringar:

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

Mom. 2:o) e). Här föreslår kommitterade, att enbart gas- eller elektriska ledningar eller båda dessa ledningar må utdragas endast i fall, då vatten- och afloppsledningar finnas utdragna. Hvad beträffar de elektriska ledningarna anser Styrelsen, att desamma böra kunna utdragas utan att vatten- och afloppsledningar förut finnas.

Med den allt fortfarande ökade användningen af elektrisk ström kan det ju tänkas att densamma kommer till användning i konkurrens med gasen och bör i fall, då tekniska eller ekonomiska hinder finnas för gasledningars framdragande, såsom långt från stadens centrum belägna eller glest bebyggda områden, möjlighet finnas för vederbörande att erhålla elektrisk energi.

Då de elektriska ledningarna äfven finnas utdragna till områden utom staden skulle ett försvårande af desammas framdragande inom staden vara en orättvisa mot stadens innevånare. Detta mom. bör, anser Styrelsen, erhålla följande lydelse: »Enbart gasledning må utdragas endast i fall, då vatten- och afloppsledningar förut finnas utdragna. I öfrigt må utsträckningar af stadens ledningar i allmänhet endast ske för gas-, vatten- och afloppsledningar i ett sammanhang.»

3:dje mom., som handlar om uppdelning af ledningar i hufvud- och biledningar, för hvilka kostnaderna skulle erläggas af staden och vederbörande tomtägare resp., anser Styrelsen bör uteslutas.

Det kan nämligen inträffa, att inom ett visst område endast hufvudledningar finnas eller komma att framdragas. Vid sådant förhållande skulle måhända tomtägare anse sig ha rätt till kostnadsfri anslutning om en bestämmelse intoges, som stadgade att tomtägare endast skulle bidraga till biledningar.

Af samma skäl som ofvan anförts beträffande mom. 3:o) anser Styrelsen, att i stället för af kommitterade i mom. 4:o) föreslagna: »Såsom ersättning för kostnaderna för biledningarne, hvilka liksom hufvudledningarne anläggas — —» bör insättas: »Såsom bidrag till kostnaderna för ledningarna — —».

I mom. 8:o) bör i likhet med hvad ofvan anförts rörande hufvud- och biledningar satsen inom tankstreck »på så sätt bestämdt — —» utelämnas.

Mot Styrelsens beslut att med undantag af här nämnda förändringar godkänna kommitterades förslag har Styrelsens v. ordförande samt styrelseledamoten, ingenjör Henning reserverat sig, hvarjämte byggnadschefen begärt få sin mot beslutet afvikande mening antecknad, och hänvisa samtliga till den af v. ordföranden och byggnadschefen i kommitterades skrifvelse intagna reservationen.

Västerås den 14 september 1916.

På Vatten- och Gasverksstyrelsen vägnar:

Gust. Anderson.

Gerh. Gustafson.

Till Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren.

Den 31 oktober 1912 beslöto Stadsfullmäktige i anledning af en af undertecknad Larsson m. fl. väckt motion bland annat att uppdraga åt Vatten- och Gasverksstyrelsen och Drätselkammaren att utreda, i hvad mån lättnader kunde beredas byggnadsföreningar och andra, som byggde och bodde å stadens områden, i

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom statsplanen.

hvad det gällde kostnaderna för framdragande af vatten-, gas- och afloppsledningar, underhåll af gator och vägar samt anordnande af belysning, äfvensom att uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till bestämmelser härom. Med anledning af detta stadsfullmäktigebeslut uppdrogo Vatten- och Gasverksstyrelsen samt Drätselkammaren i slutet af år 1912 åt undertecknade kommitterade att bereda ifrågavarande ärende och till styrelsen och kammaren öfverlämna resultatet af sin utredning. Kommitterade hafva, utom denna synnerligen omfattande utredning fått till sig remitterade dels väckt fråga om upphörande af debiteringen af vattenafgifter efter mätare utom stadsplanen och dels utredning af frågan, om hvilka det för framtiden skulle åligga att utföra eller bekosta utförandet af arbeten för utvidgning och underhåll af stadens väg- och gatunät. I fråga om det egentliga uppdrag, som blifvit kommitterade anförtrodt, få kommitterade, sedan den del af ifrågavarande utredning, som afser utsträckningar af stadens ledningar till och inom byggnadsområden utom stadsplanen, nu blifvit bragt till slut, och då kommitterade ansett sig kunna oberoende af öfriga till kommitterade remitterade frågor framlägga förslag i sist berörda hänseende, härmed anföra följande.

I den ofvan berörda motionen erinrades om de bestämmelser angående ledningars utdragande utom stadsplanen, som af Stadsfullmäktige antagits den 28 november 1907 och som därefter med större eller mindre afvikelser tillämpats. Dessa bestämmelser innehöllo i hufvudsak, att till dylika anläggningar, som pröfvades kunna ske utan olägenhet för staden, kostnaden skulle gäldas till $^1/_3$ af staden och $^2/_3$ af vederbörande tomtägare samt att gatumark för ledningarnes framförande skulle öfverlämnas till staden och uppgörelse träffas om förbrukning af vatten, gas och elektrisk ström i sådan utsträckning, att förlust på anläggningen icke uppkomme för staden. I motionen framhålles vidare såsom önskvärdt, att staden uppmuntrar byggnadsverksamheten genom att bidraga med större del af anläggningskostnaderna för ledningarne, exempelvis hälften eller två tredjedelar.

Kommitterade dela tillfullo motionärernas åsikt, att de hittills tillämpade reglerna för ledningarnes utdragande utom stadsplanen böra ändras. Befogade anmärkningar kunna nämligen i flera afseenden göras emot dem. Från fastighetsägarnes synpunkt har anmärkts, att de i många fall föranleda alltför höga kostnader. Särskildt gäller detta för den eller de första, som få ledningar utdragna till sina fastigheter inom ett byggnadsområde. Till rätt afsevärda orättvisor kunna de nuvarande bestämmelserna äfven leda, i det att senare tillkomna anslutningar till på andras bekostnad förut utdragna ledningar erhållas för vida lägre pris än de första anslutningarne. Från stadens sida sedt äro äfven nu gällande bestämmelser i en del hänseenden olämpliga. Visserligen ligger afgörandet af hvarje ledningsutsträckning i stadens myndigheters hand: Stadsfullmäktiges, då fråga är om större företag och Vatten- och Gasverksstyrelsens vid mindre sådana, då af Stadsfullmäktige till förfogande ställda anslag redan finnas. Men det oaktadt kan staden knappast med begagnade af den betydelsefulla faktor för utvecklingen af byggnadsverksamheten, som ledningarne äro, reglera denna verkdenna verksamhet och leda dess utveckling efter de linjer, som i olika hänseenden äro de för samhället förmånligaste. Såväl enskilda bebyggare som större eller mindre sammanslutningar af sådana kunna nämligen med fog göra anspråk på de ledningar de önska, blott de stadgade villkoren uppfyllas. Häraf följer

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom statsplanen.

ofta, att ett aflägset liggande område kan komma att bebyggas långt tidigare än närmare den egentliga staden liggande områden.

Ett annat i ögonen fallande missförhållande uppkommer ofta nog med tillämpningen af de nuvarande bestämmelserna. Dessa lägga nämligen intet hinder i vägen för utdragande af gas- och elektriska ledningar, utan att vatten- och afloppsledningar finnas eller samtidigt utdragas. Då gas- och elektriska ledningar dels äro billigare i anläggning och dels i följd af de fullt affärsmässigt bestämda bestämda taxorna på gas och elektrisk ström lätt låta sig förräntas och amorteras af inflytande afgifter, ligger det nära till hands att utdraga enbart dylika ledningar till ett område, under det att vatten tages i brunnar och afloppsförhållandena »ordnas» genom en ledning till närmaste dike. Efter någon tid måste Hälsovårdsnämnden inskrida och den slutliga följden blir den, att staden för att tillfredsställa samhällshygieniska kraf måste draga fram sina vatten- och afloppsledningar med stora kostnader och utan att kunna påfordra skäliga bidrag från dem, som föranledt åtgärden, och detta måhända långt tidigare än det blifvit fallet, om staden haft i sin hand att med stöd af rationella bestämmelser i fråga om ledningars utdragande reglera byggnadsverksamheten. Komma nu reglerna för ledningars utdragande att ändras, på sätt kommitterade nu vilja föreslå, äro kommitterade öfvertygade, dels att ofvan antydda olägenheter skola i väsentlig grad undanröjas, och dels att den lindring i enskildes bidrag till ledningarnes anläggning, som kommitterade, med tillmötesgående af motionärernas önskemål äfven vilja förorda, på det hela taget icke komma att afsevärdt öka stadens utgifter och att i hvarje fall dessa utgiftsökningar mer än väl skola uppvägas af de fördelar, som uppkomma för samhället af de nya bestämmelserna.

Kommittén har till ledning för sitt förslag af sina sakkunniga ledamöter byggnadschefen Smitt och ingenjören Gustafson erhållit omfattande och grundliga utredningar och kostnadsberäkningar för ledningssystemens utsträckning öfver de områden, som inom för närvarande beräkningsbar tid kunna tänkas blifva föremål för byggnadsverksamhet. Dessa utredningar hafva gifvit vid handen, att kostnaderna för ledningarnes utdragande ställa sig högst varierande för olika områden, beroende dels på markens beskaffenhet och dels på de särskilda områdenas belägenhet i förhållande till nuvarande ledningar. Hänförd till den utnyttjade tomtarealen kan medeltalskostnaden för samtliga områden ungefärligen beräknas till en krona 35 öre pr kvm., hvilket med nuvarande bestämmelser skulle medföra ett bidrag af de enskilda fastighetsägarne, som i medeltal motsvarade 90 öre pr kvm. tomtareal. Härvid är dock att märka, att de material- och arbetspriser, som legat till grund för utredningen, för närvarande ej äro tillämpliga, utan äro dessa nu på grund af kristiden betydligt högre.

Kommitterade hafva, efter tagen del af berörda utredningar, öfvervägt frågan, huruvida de enskildas bidrag skulle utgå i förhållande till ledningskostnaden för det område, som i hvarje fall kommer i fråga, eller om detta bidrag borde utgå efter samma grund för alla områden och sålunda hänföra sig till en medelkostnad för ledningarnes utsträckande till de olika områdena. Härutinnan hafva kommitterade ansett rättvisa och billighet och jämväl lämplighetshänsyn tala för det senare alternativet, naturligtvis dock under förutsättning, att ledningarne icke obetingadt utdragas till ett område hvilket som helst, så snart framställning därom göres och bestämda bidrag af vederbörande fastighetsägare utlofvas, utan att utsträckningarne ske planmässigt och på ett för stadens verk ekonomiskt betryggande sätt.

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom statsplanen.

Vidare har det gällt för kommitterade att taga ståndpunkt till frågan, efter hvilken grund för hvarje särskild fastighet det enskilda bidraget bör utgå. Två olika alternativ hafva äfven i denna fråga varit föremål för ingående utredningar och öfverläggningar inom kommittén, nämligen dels att bidraget skulle utgå enbart efter tomtens storlek, d. v. s. pr kvm. tomtareal, och dels att bidraget till en del skulle beräknas på nyssnämnda sätt och till en del utgå i förhållande till tomtens utnyttjande för byggnadsändamål eller närmare bestämdt pr rum, hvarvid gifvetvis undantag skulle göras för fabriks- och andra för bostäder ej afsedda byggnader. Det senare alternativet föreföll åtminstone en del af kommitterade hafva många tilltalande sidor, i det att det skulle medföra lättnader för egnahemsbyggarne, men utredningarne lämnade sådant resultat, att kommitterade funno sig nödsakade bestämma sig för det förra alternativet, bidrag enbart efter tomtarealen. Ehuru det icke skulle hafva stött på oöfvervinneliga svårigheter att ernå rätt väl afvägda bestämmelser för de bidrag, som skulle utgå efter rum, så skulle helt säkert tillämpningen af dylika bestämmelser lämna tillfälle till olika tolkningar och inbjuda till beviljande af undantag i stor utsträckning, hvartill kommer såsom hufvudmotiv mot en dylik anordning, att det torde blifva omöjligt att genom några bestämmelser hindra faktiska förändringar beträffande fastigheternas användningssätt och att sålunda de till förmån för egnahemsbildandet afsedda lindringar, som bidragen med hänsyn till rumsantalet vore afsedda att medföra, slutligen endast komme den enskilda fastighetsspekulationen till godo. Slutligen torde det i regel kunna anses riktigt, att det enskilda bidraget till stadens ledningar står i visst och för alla lika förhållande till stadens kostnader, oberoende af den större eller mindre nytta, hvarje särskild fastighetsägare gör sig af anslutningen.

Kommitténs tredje och sista hufvuduppgift var att ena sig om ett förslag angående storleken af det bidrag, som de enskilde hade att lämna vid ledningarnes utsträckning utom stadsplanen. De sakkunnige ledamöternas utredningar, i hvilka vid kostnadsberäkningarne gjorts skillnad mellan hufvudledningar och biledningar, på så sätt att till hufvudledningar räknats afloppsledningar af 12″ dimension och däröfver, vattenledningar af 6″ dimension och däröfver, gasledningar af 5″ dimension och däröfver samt elektriska matareledningar, utvisa, att kostnaderna fördela sig sålunda, att hufvudledningarne draga vid pass en tredjedel däraf och och biledningarne med serviser till tomtgränserna omkring två tredjedelar. Då det kan synas både naturligt och rättvist att ledningskostnaderna fördelas så, att hufvudledningarne bekostas af staden och biledningarne af fastighetsägarne, torde icke så mycket kunna invändas emot ett förslag, enligt hvilket de enskildas bidrag bestämmes till 90 öre pr kvm. tomtareal, hvilket just enligt hvad ofvan nämnts motsvarar två tredjedelar af hela ledningskostnaden. Men motionärernas förslag afsåg ju, utom att åstadkomma enhetliga och rättvisa bestämmelser, äfven att om möjligt bereda lindring för de enskilde i fråga om bidrag till ledningskostnaderna. Ett bidrag af 90 öre för hela stadsområdet — det nu planlagda området gifvetvis frånräknadt — skulle, äfven om ett sådant bidrag, förbundet med en del välbehöfliga normerande bestämmelser, vore ägnadt att utjämna en del orättvisor och aflägsna missförhållanden, som visat sig vara förbundna med nuvarande bestämmelser, icke i stort sedt medföra någon lindring för fastighetsägarne, enär dessa ju enligt gällande bestämmelser äro skyldiga att bidraga med två tredjedelar af anläggningskostnaderna. Kommitterade hafva därför velat föreslå

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom statsplanen.

en lägre bidragsafgift än 90 öre, nämligen 75 öre, och detta särskildt med fästadt afseende därvid, att afloppsledningarne, hvilka ju äro de dyraste, i vida högre grad än öfriga ledningar äro ej endast en de enskilda fastigheternas utan äfven en hela samhällets angelägenhet. En ytterligare lättnad vilja kommitterade bereda fastighetsägarne genom det medgifvandet, att större delen af bidragsafgiften får amorteras under en följd af år, något som redan hittills i en del undantagsfall tillämpats. Ehuru kommitterade sålunda föreslå ett bidrag, som är något mindre, än hvad som enligt de verkställda beräkningarne motsvarar kostnaderna för biledningarne, och i följd häraf på staden kommer en något större andel i kostnaderna för samtliga ledningar, än som svarar mot hufvudledningarne, anse kommitterade lämpligt, att det i de nya bestämmelserna principiellt uttalas, att staden bekostar hufvudledningarne och fastighetsägarne biledningarne. Det är nämligen tydligt, att, om enligt kommitterades förslag bidragsafgiften nu bestämmes till 75 öre, detta är ett belopp, som måhända i en framtid behöfver ändras på grund af ändrade material- och arbetspriser eller andra förhållanden, utan att därför någon ändring i den princip, som ligger till grund härför, behöfver ske.

I öfrigt få kommitterade i fråga om stadens ledningspolitik framhålla, att för underlättande af exploateringen af stadens egna områden, särskildt vid eventuella upplåtelser till bostadsföreningar, det bör i första hand tillses, att de staden tillhöriga marker, som äro afsedda för bebyggande, blifva försedda med ledningar.

Utöfver ofvanberörda hufvudgrundsatser, eller att de enskildas bidrag till ledningsutsträckningar utom stadsplanen skola utgå 1:o) efter lika norm för alla byggnadsområden, 2:o) efter tomternas areal och 3:o) med ett belopp af 75 öre pr kvm. af denna areal, hafva kommitterade ansett nödigt, att i de bestämmelser kommitterade föreslå, insätta en del mera detaljerade föreskrifter, afsedda att medföra större planmässighet, ordning och rättvisa i fråga om ledningarnes utsträckande, än hvad hittills varit fallet. Med en sådan planmässighet, som strängt vidhålles, kommer äfven att följa ett jämnare fortskridande af byggnadsverksamheten från stadens centrala delar och utåt.

Kommitterade få under hänvisning till ofvanstående motivering sålunda föreslå, att Stadsfullmäktige måtte föreläggas till antagande följande

Förslag

till

Villkor och bestämmelser angående utsträckningar af stadens allmänna ledningar utom stadsplanen och anslutningar till desamma.

1:o) Stadens ledningar, inklusive serviser till tomtgräns, för aflopp, vatten, gas och elektrisk ström utdragas till och inom bebyggda eller för bebyggande afsedda områden utom stadsplanen, i den mån Stadsfullmäktige pröfva sådana anläggningar behöfliga och anslå erforderliga medel till gäldande af stadens andel i kostnaderna för desamma, hvarvid i första hand stadens egna områden böra tillgodoses.

N:o 105.

Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom statsplanen.

2:o) Vid pröfning af dylika frågor skola i öfrigt såsom regel följande hufvudgrunder beaktas:

a) Ledningarne framdragas successivt från stadens centrum och utåt.

b) Indelning till kvarter, tomter och trafikleder af det område, som är i fråga, skall vara uppgjord eller godkänd af stadens vederbörande myndigheter.

c) Den gatumark, omfattande äfven öppna platser, som enligt indelningen af området afsatts, skall öfverlämnas till staden innan ledningsarbetet får påbörjas, hvarvid den del af samma mark, som, om området låge inom stadsplan, skulle af vederbörande tomtägare ersättas, skall öfverlåtas kostnadsfritt och öfrig gatumark mot den ersättning, hvarom öfverenskommelse träffas mellan markens ägare och staden.

d) Anmälningar om anslutning till de ifrågasatta ledningarna skola hafva skett eller inom närmaste framtiden kunna påräknas i så stor utsträckning, att stadens anläggningskostnad för ledningarne kan genom förbrukningsafgifterna från de anslutna abonnenterna förräntas och amorteras.

e) Enbart gas- eller elektriska ledningar eller båda dessa slags ledningar må utdragas endast i fall, då vatten- och afloppsledningar förut finnas utdragna. I öfrigt må utsträckningar af stadens ledningar i allmänhet endast ske för samtliga slags ledningar i ett sammanhang.

3:o) Anläggningskostnaderna för ledningar, som sålunda utdragas, fördelas mellan staden och vederbörande fastighetsägare med beräkning, att staden bestrider kostnaderna för hufvudledningarne, d. v. s. 12″ och däröfver aflopps-, 6″ och däröfver vatten-, 5″ och däröfver gasledningar samt elektriska matareledningar, och tomtägarne kostnaderna för biledningarne.

4:o) Såsom ersättning för kostnaderna för biledningarne, hvilka liksom hufvudledningarne anläggas af staden och blifva stadens egendom, erlägga fastighetsägarne en anslutningsafgift för en gång, utgörande i regel pr kvm. tomtareal för samtliga slags ledningar 75 öre, för gas- och elektriska ledningar 22 öre, för enbart gasledning 15 öre och för enbart elektrisk ledning 7 öre.

5:o) Dessa afgifter gäldas genast vid ledningsanläggningens påbörjande, dock att fastighetsägare, då fråga är om anslutning till samtliga slags ledningar, må, om han så önskar, erlägga endast en tredjedel af anslutningsafgiften genast vid arbetets påbörjande och återstoden genom årliga lika stora afbetalningar under en tid af fem år jämte 6 % årlig ränta å oguldet belopp. Till säkerhet för dessa senare betalningars ordentliga fullgörande äger staden rätt att genast vid försummad inbetalning afbryta anslutningarne och hålla ledningarne afkopplade, till dess betalningen af förfallna kapital- och räntebelopp fullgjorts.

6:o) Servisers anläggande inom tomtgräns bekostas ensamt af fastighetsägaren och ombesörjes af denne.

7:o) Därest undantagsvis ledningar pröfvas böra utdragas till ett område tidigare, än sådant enligt reglerna i punkt 2:o) här ofvan bör ske, på grund af sanitära förhållanden eller andra tvingande omständigheter, såsom då närmare stadens centrum liggande områden äro mindre lämpliga för bebyggande eller för ledningars framdragande eller då sådana mellanliggande områdens bebyggande eller förseende med ledningar draga orimligt stora kostnader, skola fastighets-

N:o 105.
Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

ägarnes anslutningsafgifter höjas med belopp, som af Stadsfullmäktige skäligen pröfvas motsvara stadens merkostnader i följd af det för tidiga utdragandet af de hufvudledningar, som, utan att direkt och ensamt vara afsedda för det för anslutning ifrågasatta området, ändock måste utföras för att förse detta med ledningar, eller af Stadsfullmäktige bestämd del af dessa merkostnader.

8:o) Skulle inom ett byggnadsområde — på så sätt bestämdt, att dit räknas all den tomtmark, som kan erhålla anslutning genom ett system af biledningar till på en gång eller i ett sammanhang framdragna hufvudledningar — ägare af fastighet icke före ledningarnes framdragande till och inom området med staden träffa uppgörelse om anslutning, skall för sådan fastighet, därest anslutning till ledningarne för densamma sedermera sker, anslutningsafgiften höjas med 6 % årlig ränta å det belopp, som beräknas för fastighetens vidkommande hafva af staden utlagts för hufvudledningar, eller 50 öre pr kvm. af tomtens areal från den tid, då anslutningsafgiften eller första delen däraf skolat erläggas för från början ansluten tomtmark inom området och därjämte med 6 % årlig ränta å den vanliga anslutningsafgiften från den tid, då ledningar, till hvilka tomten direkt kan erhålla anslutning, börjat utdragas.

Västerås den 25 juni 1916.

Gust. Anderson.

Viktor Larsson. ***Johan Svensson.*** ***K. J. Karlsson,*** med reservation. ***Gösta Smitt,*** med reservation.

Gerh. Gustafson. ***Theofil Öberg.***

Reservation.

Mot ofvanstående beslut få vi undertecknade anföra vår afvikande mening hvad beträffar det belopp de enskilda föreslagits skola gälda för ledningars anslutande. Vi få erinra att genom den föreslagna sänkningen från 90 öre till 75 staden kommer att för ledningarne få erlägga 44,4 % mot tomtägarnes 55,6 % af kostnaden. Härtill kommer att staden, såsom af oss påpekats och kommitterade äfven i sin skrifvelse framhålla, säkerligen kommer att för ordnandet af de dåliga sanitära förhållanden, hvilka vållats af de utanför stadsplanen boende, därigenom att af dem privata kloakledningar utdragits till närmaste dike, får vidkännas afsevärda kostnader för kloakledningars framdragande redan nu, kostnader som ej förrän i en oviss framtid kunna återvinnas. Här har samhället sålunda en afsevärd utgiftspost, som oberäkningsbart höjer stadens andel i ledningskostnaderna utöfver de 44,4 procenten, särskildt som det kan vara tvifvelaktigt i hvad mån en tomtägare rimligtvis kan åläggas utgifva kostnader, som vållats för ordnandet af sanitära frågor vid en tid då hans tomt än ej varit eller kunnat vara afsedd för bebyggande. Vi vilja i detta sammanhang erinra om afloppsledningen från Almelund ut genom Annedalsområdet och därom att dyr-

N:o 105.
Ang. nya bestämmelser för ledningars utdragande utom stadsplanen.

bara kloaker af detta slag nu fordras såväl för tomter väster om denna ledning som för området i trakten af Vargbo.

Då förhållandet dessutom säkerligen kommer att blifva, att fastighetsägarne vid afsöndring af tomter och dessas försäljning af köparen betinga sig högsta möjliga ersättning — endast bestämd genom förhållandet emellan tillgång och efterfrågan och sålunda större i den mån köparens kostnad för ordnandet af denna tomt i förhållande till andra salubjudna är mindre — få vi såsom vår mening framhålla, att om än staden är generös nog att deltaga i ledningskostnaderna för främmande område, hvilket ingalunda i andra städer är vanligt, skäl dock näppeligen synas föreligga att i den riktning nu föreslagits ändra proportionen emellan markägarens andel i ledningskostnaderna och stadens.

Vi anse att de medel samhället lägger ned på utanför liggande områdens förseende med ledningar generellt taget till afsevärd del komma i tomtspekulanters fickor äfven om förhållandet i någon mån kan motvägas genom stadens exploaterande af egen mark, hvilket synes oss vara det rätta.

Västerås den 28 juni 1916.

K. J. Karlsson. ***Gösta Smitt.***

N:o 106.

Beredningsutskottets skrifvelser med förslag ang. val af kommunala förtroendemän.

Beredningsutskottet får i fråga om återbesättande af de kommunala uppdrag, som med innevarande år utlöpa, eller eljes påkalla val härmed afgifva följande förslag:

a) **Stadens hamnstyrelse:** Beredningsutskottet föreslår till omval såväl afgående ordinarie ledamoten grosshandlaren J. Aug. Jönsson för åren 1917—1921 som ock suppleanten byggmästaren J. Alb. Fredriksson för åren 1917—1919.

b) **Hamnstyrelsen för Strömsholms våg:** Afgående ordinarie ledamoten fabrikören C. A. Palmén och suppleanten ingenjören G. Andersson föreslås till återval, båda för åren 1917—1919.

c) **Fattigvårdsstyrelsen.** I skrifvelse till Stadsfullmäktige, som den 28 sistlidne september remitterats till Beredningsutskottet, har Fattigvårdsstyrelsen anmält, att vårdaren inom fjärde distriktet J. A. Vahlberg afflyttat från staden. I anledning häraf hemställer Beredningsutskottet, att Stadsfullmäktige måtte till vårdare i herr Vahlbergs ställe, i enlighet med hvad Fattigvårdsstyrelsen i samma skrifvelse föreslagit, för år 1917 utse magasinsföreståndaren J. V. Jakobsson.

d) **Folkskolestyrelsen:** I stället för borgmästaren John Karlsson, hvilken af Stadsfullmäktige erhållit entledigande från ledamotskapet i Folkskolestyrelsen, föreslår Beredningsutskottet, att Stadsfullmäktige måtte såsom ledamot i nämnda styrelse för den afgåendes återstående uppdragstid, åren 1917—1919, utse rektorn Harald Vallin. Till ledamot i samma styrelse i stället för lektorn A. Falk, som afflyttat från staden föreslås för återstående tiden, år 1917, suppleanten i styrelsen löjtnanten E. Ahlin. I händelse af bifall till sistberörda förslag skall ny suppleant utses för år 1917 och föreslås härtill andre stadsläkaren doktor Carl Idar.

N:o 106.
Ang. val af kommunala förtroendemän.

e) **Badhusstyrelsen:** Afgående ordinarie ledamöterna apotekaren O. Oest och ingenjören C. Henning samt suppleanten fabrikören A. Danielsson föreslås till återval för åren 1917—1920.

f) **Taxeringsnämnderna för år 1917:**

I första eller södra distriktet:

Beredningsutskottet föreslår till ledamöter byggmästaren Alb. Andersson, urmakaren A. Ström, handlanden N. G. Bergström, underlöjtnanten E. Ahlin och filaren Axel Andersson samt till suppleanter för en hvar af dem i den ordning de nu blifvit nämnda byggmästaren K. J. Karlsson, fabrikören J. Svensson, grosshandlaren E. Andersson, kapten K. Alexandersson och skräddaremästaren S. Eriksson.

I andra eller norra distriktet:

Beredningsutskottet föreslår till ledamöter stadsfogden E. Kumlin, handelsföreståndaren C. J. Svensson, byggmästaren A. Hammer, kyrkoskrifvaren R. Pettersson och målaremästaren C. Johansson samt till suppleanter för hvar och en af dem i den ordning de nu blifvit nämnda grosshandlaren J. Hygrell, tråddragaren Johan Andersson, byggmästaren J. A. Fredriksson, exekutionsbetjänten G. Richtnér och guldsmeden K. E. Tengström.

g) **Pensionsnämnden:** Suppleanten i nämnden församlingsdiakonissan Selma Ellqvist har skriftligen anhållit om entledigande från detta sitt uppdrag. Beredningsutskottet föreslår, att hennes berörda framställning bifalles och att till suppleant i hennes ställe för åren 1917—1919 måtte utses fröken Alma Raab.

h) **Ombud vid mantalsskrifningen år 1917:**

Beredningsutskottet föreslår till återval filaren Axel Andersson, exekutionsbetjänten G. Richtnér, kaptenen G. Halling, urmakaren A. Ström och lokomotivföraren C. R. Vennberg samt till suppleanter kassören H. Billman och f. vaktmästaren C. A. Sedell.

I stället för sjökaptenen I. Öhrström, som afflyttat från staden, torde ej val af ombud vara erforderligt, enär enligt upplysning, som lämnats Beredningsutskottet, antalet ordinarie ombud ändock är tillräckligt.

i) **Brandstodskommittén för fast egendom för år 1917:** Nuvarande ledamöterna handlanden J. E. Edling, bankdirektören Axel Sundström samt byggmästarne Edv. Karlsson och J. A. Fredriksson äfvensom suppleanterna sergeanten L. Lundin och ingenjören Paul Andersson föreslås till återval.

k) **Gode män för tillsyn öfver förmynderskap:**

Beredningsutskottet föreslår att till detta uppdrag måtte för åren 1917—1920 återväljas f. landtmätaren C. Hj. Rudberg och länsagronomen R. Hahr.

l) **Kontrollanter vid utbetalning af premier för skadliga djur år 1917:** Jägmästarne Ivar Fåhræus och R. Alexandersson samt lektorn M. Floderus föreslås till återval.

m) **Examensvittnen vid realskoleexamen för år 1917:**

Beredningsutskottet föreslår till återval de nuvarande examensvittnena häradshöfdingen C. Uggla, direktören J. S. Edström, statens landtbruksingenjör A. V. Nordin, ingenjören H. Håkanson, fabrikören C. A. Palmén, assistenten K. Hägvall och majoren P. Tersmeden äfvensom suppleanterna grosshandlaren E. Andersson och direktören E. Falk.

N:o 106.
Ang. val af kommunala förtroendemän.

n) **Nämnden för Sundinska donationsfonden för välgörande och allmännyttiga ändamål:** Af de afgående föreslås trädgårdsdirektören F. Johansson och skomakaremästaren J. Svensson till återval för åren 1917 och 1918 samt efter doktorn E. Björkman, hvilken, sedan han afgått från stadsfullmäktigeskapet, ej längre kan tillhöra nämnden, likaledes för åren 1917 och 1918 maskinisten C. F. Huggare.

o) **Nämnden öfver Adolf Mobergs och hans hustrus guldbröllopsfond:** Beredningsutskottet föreslår, att fabrikören C. A. Palmén och folkskolläraren J. Valter måtte omväljas för åren 1917 och 1918.

p) **Nämnden öfver fru Johanna Fryklunds donationsfond:** De afgående ledamöterna domkyrkosysslomannen A. Johansson, fabrikörerna A. F. Scherdin och C. A. Palmén samt järnsvarfvaren C. O. Eng föreslås till återval för åren 1917 och 1918.

r) **Delegerad för utdelning ur Noreliska fonden:** Fattigvårdsstyrelsen har i sin ofvanberörda skrifvelse hemställt, att sedan nuvarande delegeranden afgått, Stadsfullmäktige måtte förrätta val af ny delegerad för Fattigvårdsstyrelsen. Som det emellertid tillkommer Fattigvårdsstyrelsen att själf förrätta detta val, hemställer Beredningsutskottet att Fattigvårdsstyrelsens ifrågavarande framställning ej måtte föranleda till någon Stadsfullmäktiges åtgärd.

s) **Nämnden öfver Vahlbeckska välgörenhetsfonden:** De afgående ledamöterna skomakaremästaren J. Svensson och änkefru Matilda Rasmusson föreslås till återval för åren 1917 och 1918.

t) **Styrelsen för slöjd- och tekniska skolan:** Af de afgående ledamöterna föreslås direktören E. Falk och direktören J. S. Edström till återval för åren 1917—1919 samt till ny ledamot efter rektorn Th. af Billberg, hvilken undanbedt sig återval, professorn Arvid Lindström likaledes för åren 1917—1919.

u) **Västerås spritbolags styrelse:** Beredningsutskottet föreslår, att nuvarande ledamoten trädgårdsdirektören F. Johansson och suppleanten maskinisten C. F. Huggare måtte återväljas i samma uppdrag för åren 1917—1919.

v) **Revisorer:**

1) *Af stadens räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås läroverksadjunkten O. A. Wetterling, handlanden E. A. Thunholm, kamreraren J. Svensson, assistenten K. Hägvall, bankkamreraren R. Beijnoff, folkskolläraren I. Fröier, bankkamreraren J. Hult, läroverksadjunkten V. Hj. Thyresson och järnhandlaren A. Rosenlund samt till suppleanter för dem teckningsläraren K. Malmberg, folkskolläraren I. Andrén, löjtnanten G. Robsahm, spritbolagsföreståndaren F. Barklund, banktjänstemannen N. Flodin och bokföraren Emil Axell.

2) *Af Västerås spritbolags räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås bankkamreraren R. Beijnoff med f. läroverksadjunkten B. Rollin som suppleant.

3) *Af arbetareinstitutets räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås länsbokhållaren V. Lange med ingenjören F. O. Berling som suppleant.

N:o 106.
Ang. val af kommunala förtroendemän.

4) *Af slöjd- och tekniska skolans räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås folkskolläraren J. Valter med läroverksadjunkten V. Hj. Thyresson som suppleant.

5) *Af högre allmänna läroverkets byggnadsfonds räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås statens landtbruksingenjör A. V. Nordin.

6) *Af Västmanlands läns arbetsförmedlings räkenskaper för år 1916:*

Härtill föreslås folkskolläraren P. V. Verkelin med kamreraen J. Svensson som suppleant.

Till att såsom **sakkunnige** gå Rådstufvurätten till handa vid upptagande af **sjöförklaring och sjöförhör** under år 1917 hemställer Beredningsutskottet, att Stadsfullmäktige måtte föreslå maskiningenjören Axel Axelson, sjökaptenen C. G. Söderström, grosshandlaren John Hygrell, fabrikören C. A. Palmén och sjökaptenen L. A. Åstrand.

Slutligen föreslår Beredningsutskottet, att Stadsfullmäktige måtte bemyndiga Drätselkammaren att utse **ombud för staden vid 1917 års bolagsstämmor** i de aktiebolag, i hvilka staden innehar aktier.

Västerås den 11 december 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Sedan Beredningsutskottet den 11 innevarande december beredt frågan om de kommunala val, som skola af Stadsfullmäktige företagas vid årets decembersammanträde, har f. d. förste provinsialläkaren doktor E. Björkman i skrifvelse till utskottet anhållit om entledigande från de kommunala uppdrag, hvartill han af Stadsfullmäktige blifvit vald, eller från ledamotskapet i Hälsovårdsnämnden, Folkskolestyrelsen, Stadsplanekommittén och Fattiggårdskommittén.

Äfvenså har Fattigvårdsstyrelsen efter utskottets behandling af förevarande angelägenhet inkommit med förslag till en del kompletteringsval inom styrelsen.

Med anledning häraf får Beredningsutskottet såsom tillägg till sitt valförslag af den 11 innevarande december föreslå, att Stadsfullmäktige måtte bifalla de af vederbörande gjorda afsägelserna samt välja:

a) till ledamot af **Hälsovårdsnämnden** för åren 1917 och 1918 nuvarande suppleanten biträdande provinsialläkaren G. Holm och till suppleant efter denne likaledes för åren 1917 och 1918 bataljonsläkaren G. Vingren,

b) till vårdare inom **Fattigvårdsstyrelsens** 4:de distrikt för år 1917 slaktaren Karl Johansson,

N:o 106.
Ang. val af kommunala förtroendemän.

c) till vice distriktchef i Fattigvårdsstyrelsens 5:te distrikt för år 1917 fabrikören A. Johansson,

d) till vårdare i samma distrikt för år 1917 järnsvarfvaren C. A. Bäckman,

e) till vårdare i 8:de fattigvårdsdistriktet för år 1917 matvaruhandlaren F. O. Berglind,

f) till ledamot af **Folkskolestyrelsen** för år 1917 förste provinsialläkaren G. Fjellander samt

g) till ledamot i **Stadsplanekommittén** muraren G. Dahlfors.

I Fattiggårdskomittén, hvars uppdrag torde vara i det närmaste fullgjordt, och som ändå har nio kvarvarande ledamöter, synes icke något kompletteringsval efter doktor Björkman vara erforderligt.

Västerås den 13 december 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

Theofil Öberg.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Fattigvårdsstyrelsen får härmed anmäla att vårdaren i 4:de distriktet J. A. Wahlberg den 1 oktober 1916 afflyttar från staden, och hemställer Fattigvårdsstyrelsen att till vårdare inom distriktet från nämnda tid och intill utgången af Wahlbergs mandat måtte utses magasinsföreståndaren J. W. Jakobsson.

Tillika hemställer Fattigvårdsstyrelsen, sedan nuvarande delegeraden i Norelius' fond afsagt sig sitt uppdrag, att Stadsfullmäktige ville till Fattigvårdsstyrelsens delegerade i nämnda fond utse folkskolläraren N. E. Granér.

Västerås den 26 september 1916.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

A. Johansson.

H. Cronholm.

Till Stadsfullmäktige i Västerås.

Fattigvårdsstyrelsen får härmed till ny vårdare inom 4:de fattigvårdsdistriktet föreslå slaktaren Karl Johansson i Vargbo och till vårdare inom 5:te distriktet järnsvarfvaren Carl Abraham Bäckman efter afgångne slöjdläraren A. Svensson samt till vice distriktschef efter Svensson vårdaren inom samma distrikt fabrikören Axel Johansson äfvensom till vårdare inom 8:de distriktet matvaruhandlaren F. O. Berglind efter kakelugnsmakaren J. R. Eriksson, som afgått.

Västerås den 13 december 1916.

På Fattigvårdsstyrelsen vägnar:

A. Johansson.

H. Cronholm.

N:o 107.

Beredningsutskottets yttrande öfver 1917 års budgetförslag.

Beredningsutskottet, som jämlikt den af Stadsfullmäktige antagna arbetsordningen granskat det uppgjorda förslaget till utgifts- och inkomststat för Västerås stad för år 1917, får i anledning däraf afgifva följande utlåtande.

Magistraten och Rådstufvurätten

Sedan Magistraten numera tillstyrkt det af kronouppbördskassören begärda anslaget å 950 kronor till inköp af en större skrifmaskin för kronouppbördskontorets behof, anser sig jämväl Beredningsutskottet böra förorda bifall till denna framställning, dock under förbehåll, att denna särskildt för upprättande af längder m. m. afsedda skrifmaskin jämväl måtte få disponeras af andra stadens verk, närmast drätselkammarekontoret, vid de tider, då den ej kommer till användning för sitt särskilda ändamål å kronouppbördskontoret.

Under hänvisning till sitt afstyrkande yttrande, då innevarande års stat uppgjordes, samt då några nya skäl ej nu anförts eller eljes tillkommit, får Beredningsutskottet afstyrka den af Stadsfullmäktige tre år å rad afslagna och nu upprepade framställningen om anslag till bostadstelefon åt exekutionsbetjänterna, 160 kronor.

Krigstidshjälp.

Emot det af Drätselkammaren framlagda omfattande förslaget angående krigstidshjälp åt en del af stadens befattningshafvare och arbetare har Beredningsutskottet intet att erinra, utom i två punkter. Den ena är den under 3:o b) förekommande bestämmelsen, att för befattningshafvare på folkskolans stat, som kommer i åtnjutande af dyrtidstillägg från staten, detta dyrtidstillägg skall frånräknas från kommunens krigstidshjälp. Då nämnda s. k. dyrtidstillägg utgör en tillfällig löneförbättring, bör det behandlas enligt bestämmelsen i 3:o) a) och sålunda frånräknas endast för såvidt det tillkommit befattningshafvare från senare tidpunkt än med ingången af år 1916, för att folkskolans personal härutinnan skall jämställas med stadens öfriga befattningshafvare. Det lönetillägg, som utgår till folkskollärare med barn under 18 år på grund af 1915 års riksdagsbeslut från och med år 1916, bör sålunda ej frånräknas vederbörandes krigstidshjälp. Den ökning i folkskolans anslag för detta ändamål, som i händelse af bifall till Beredningsutskottes ändringsförslag erfordras, belöper sig till 2,750 kronor, motsvarande beloppet af berörda löneförbättring till 11 folkskollärare à 250 kronor. Det folkskoleinspektören i dennes egenskap af folkskollärare tillkommande liknande beloppet ingår i hvarje fall i hans aflöning som folkskoleinspektör. Af samma anledning bör å utgiftssidan första posten under rubriken statens dyrtidstillägg för år 1917 nedsättas från 3,000 till 2,750 kronor.

Den andra punkten, hvari Beredningsutskottet vill föreslå ändring i Drätselkammarens förslag är i 2:o) angående beloppet af krigstidshjälp efter behofsprincipen, som Drätselkammaren begränsat vid sex familjemedlemmar. Beredningsutskottet anser för sin del en sådan begränsning principiellt oriktig.

Beredningsutskottet hemställer alltså, att Drätselkammarens förslag till krigstidshjälp måtte af Stadsfullmäktige bifallas med den ändringen, *att* punkt 3:o) b) utgår, och att anslaget till krigstidshjälp åt lärare och lärarinnor å folkskolans stat höjes med 2,750 kronor, *samt att* ökningen af krigstidshjälpen efter behofsprincipen måtte utan begränsning för antalet familjemedlemmar utgöra 3 kronor

N:o 107. *Ang. budgetförslag 1917. Beredningsutskottets förslag.*

i månaden för hvarje familjemedlem mer än en i det under punkt 2:o) A) angifna fallet och 2 kronor i månaden i fallet under punkt 2:o) B).

Slutligen vill Beredningsutskottet i fråga om denna krigstidshjälp ytterligare betona dess karaktär af rent tillfällig hjälp eller understöd, som nu beviljas endast för år 1917 och framförallt att det tillägg af 10 % till pensionstagare, som i sammanhang härmed likaledes endast för år 1917 föreslås, icke får betraktas såsom på något sätt prejudicierande, enär en afvikelse från principen att pensionsbeloppen skola vara oförändrade under pensionstagarens lifstid måste anses omöjliggöra alla framtida beräkningar för genomförandet af ett pensioneringssystem för stadens befattningshafvare.

Omorganisation af ombudsmannainstitutionen

Då Beredningsutskottet på den utredning Drätselkammaren förebragt rörande den föreslagna omorganisationen af ombudsmannainstitutionen icke anser sig kunna slutligen yttra sig om detta för stadens förvaltning så genomgripande förslag, hemställer utskottet, dels att denna fråga återremitteras i sin helhet till Drätselkammaren för fullständig utredning och uppgörande af förslag till instruktion för den nye tjänstemannen, dels att i 1917 års stat aflöningarne för stadens ombudsman och biträdande ombudsmannen uppföras till samma belopp som i 1916 års stat och dels att det föreslagna anslaget till en ny biträdande tjänsteman utgår.

Skulle omorganisationen blifva genomförd redan under loppet af nästkommande år, torde erforderligt anslag för ändamålet kunna bestridas af förslagsanslaget.

Brandväsendet.

Beredningsutskottet tillstyrker förslaget till stat för brandväsendet med de af Drätselkammaren föreslagna förändringarne.

Parker och planteringar

Till Trädplanteringssällskapets förslag med de af Drätselkammaren däri gjorda förändringar rörande utgifterna för stadens parker och planteringar förordar Beredningsutskottet bifall, dock att utskottet beträffande det föreslagna ordnandet af Mariaberget, under erinran, att Naturskyddskommittén tidigare framlagt förslag härutinnan, hvilket förslag ännu icke blifvit af Stadsfullmäktige pröfvadt, hemställer att det begärda anslaget beviljas, men att med utförandet af arbetet måtte anstå, till dess Stadsfullmäktige, efter det kommitténs berörda förslag, hvilket remitterats till Drätselkammaren för yttrande, åter inkommit, i ämnet fattat slutligt beslut.

Jordar och andra fastigheter.

I samband med frågan om anslag till reparationer af hus vid stadens arrendegårdar vill Beredningsutskottet erinra därom, att alldeles intill järnvägen vid Stenby finnes ett gammalt obebodt bostadshus i högst förfallet skick, samt hemställa, att Drätselkammaren måtte erhålla i uppdrag att borttaga detta hus, så vida det icke inom närmaste tiden skall repareras för användning till något stadens ändamål.

Hälso- och sjukvård.

Beredningsutskottet tillstyrker att Hälsovårdsnämndens stat fastställes i öfverensstämmelse med Drätselkammarens ändringsförslag.

Renhållningsverket.

Emot de föreslagna utgifterna för renhållningsverket har Beredningsutskottet ej annat att erinra, än att utskottet anser den begärda räknemaskinen för verkets kontor med hänsyn till det jämförelsevis obetydliga bokföringsarbetet därstädes och då en sådan icke ens ansetts behöflig för det mångfaldigt större arbetet å drätselkammarekontoret, kunna afvaras, och yrkar förty afslag å detta anslag.

Folkskoleväsendet.

Vidkommande Folkskolestyrelsens förslag till lönereglering för folkskoleinspektören ansluter sig Beredningsutskottet till Drätselkammarens förslag.

Beträffande återigen frågan om arvodet för vård af Korsängsskolans trädgård, har Beredningsutskottet erfarit att denna trädgård är vida större och följaktligen

kräfver betydligt mera arbete än öfriga skolträdgårdar och vill Beredningsutskottet med anledning häraf tillstyrka Folkskolestyrelsens förslag. **N:o 107.** *Ang. budgetförslag 1917. Beredningsutskottets förslag.*

Till Drätselkammarens förslag om anslag för nyanskaffning och utbyte af renhållningskärl förordar Beredningsutskottet bifall.

Till Vatten- och Gasverksstyrelsen förslag till utgifts- och inkomststat för stadens tekniska verk samt begäran om anslag för nyanläggningar med mera för verken tillstyrker Beredningsutskottet bifall med de förändringar och tillägg, som af Drätselkammaren föreslagits. **Affärsverk.**

Emot Drätselkammarens förslag till gatuarbeten för nästkommande år har Beredningsutskottet intet att erinra. **Gatuläggningen.**

Vidkommande anslagen för ökad gatubelysning ansluter sig Beredningsutskottet till Drätselkammarens förslag, dock med den ändringen, att en af de föreslagna 4 elektriska lamporna utefter järnvägen mellan Hamngatan och Stallhagen, hvilka skulle utgöra mer än tillräcklig belysning därstädes, i stället uppsättes vid vägen i Stallhagens nordöstra hörn, där belysning nu alldeles saknas, ehuru sådan är synnerligen behöflig. **Gatubelysningen.**

Någon ändring i anslagssummorna torde häraf ej behöfva föranledas.

Fattigvårdsstyrelsens af Drätselkammaren tillstyrkta statförslag får Beredningsutskottet förorda. **Fattigvård.**

Beredningsutskottet erinrar därom, att Stadsfullmäktige afslagit motionen om inrättande af en välgörenhetsbyrå, hvadan det för ändamålet uppförda anslaget å 500 kronor bör utgå. **Sociala ändamål.**

Beredningsutskottet, som i alla delar af budgetförslaget, hvilka här icke blifvit särskildt omnämnda, tillstyrker hvad Drätselkammaren föreslagit, får i likhet med Drätselkammaren hemställa, att för reglering af budgeten måtte beslutas en uttaxering af 6,75 % af det till bevillning upptaxerade inkomstbeloppet, äfvensom att de eventuellt af Stadsfullmäktige beslutade förändringarne i Drätselkammarens förslag måtte utjämnas genom motsvarande förändring i förslagsanslagets storlek.

Västerås den 13 december 1916.

På Beredningsutskottets vägnar:

B. Fjellman.

V. Larsson. ***Frans Johansson.*** ***C. F. Huggare.***

Claes Uggla. ***A. Jonsson.*** ***C. Hedberg.***

Theofil Öberg.

Västerås 1916, Westm. Alleh:s Boktryckeri

N:o 108.

Utgifts- och Inkomststat

för

Västerås stad

år 1917.

Utgifter:

Brist från sist afslutade räkenskapsår 27,794: 45

A. Finanser.

1. Lån.

a) *Kapitalafbetalningar:*

1. *Obligationslån:*

1892	års 4 % lån å 400,000 kr., hvaraf återstå 235,000 kr.	11,000: —
1896	års 3,6 % lån å 1,000,000 kr., hvaraf återstå 467,000 kr.	33,000: —
1902	års 4 % lån å 2,000,000 kronor, hvaraf återstå 1,615,000 kr.	37,000: —
1907	års 4½ % lån å 2,000,000 kronor, hvaraf återstå 1,797,000 kr.	28,000: —
1910	års 4½ % lån å 3,000,000 kronor, hvaraf återstå 2,817,000 kr.	36,000: —
	Transport	145,000: —

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

Transport	145,000: —		
1916 års 5 % lån å 1,095,000 kronor, hvaraf återstå 1,086,000 kr.	10,000: —	155,000: —	
2. *Andra lån och förskott:*			
4:de årets amortering å förskotterade medel 17,500 kr. för reparation af kominministergården	3,150: —		
4:de årets amortering å förskotterade medel 32,000 kr. för kyrkogårdsmuren	7,800: —	10,950: —	165,950: —
b) *Räntor:*			
1. *Obligationslån:*			
1892 års lån	9,180: —		
1896 „ „	16,218: —		
1902 „ „	64,600: —		
1907 „ „	80,865: —		
1910 „ „	125,955: —		
1916 „ „	54,300: —	351,118: —	
2. *Tillfälliga lån:*			
å upplånta medel från fonder tillhopa 261,650 kr. (dep.-ränta)	12,000: —		
å upplånta medel från Sundinska fonden för pauvres honteux och Sundinska beklädnadsfonden, 50,000 kr. å 5 %	2,500: —		
å upplånta medel från järnvägsmedelsfonden	15,000: —		
3. *Andra lån och förskott:*			
Ränteskillnad för i 1896 års obligationslån ingående fonder	500: —		
Vallöfska donationen, 20,000 kr. å 5½ %	1,100: —	31,100: —	382,218: —
c) *Provision:*			
å annuiteten för lånen		660: —	548,828: —

2. Skatter och liknande afgifter.

a) *Afkortningar:*			
för debiterade men ej influtna utskylder		50,000: —	
Transport		50,000: —	548,828: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	50,000: —	548,828: —
b) *Afgifter för prästerskapets aflöning:*			
Personella afgifter	1,625: —		
Krono- och tertialtionde	3,400: —	5,025: —	55,025: —
		Summa Kronor	603,853: —

B. Administration.

1. Magistraten och Rådstufvurätten.

a) *Löner och arvoden:*

Borgmästaren, lön	5,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	6,000: —
Civilrådmannen, lön	3,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —
Brottmålsrådmannen, lön	3,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	4,000: —
Stadsnotarien, lön	2,500: —	
Ett ålderstillägg	500: —	
Personligt lönetillägg	500: —	3,500: —
Anslag för beredande af semester åt borgmästaren, rådmännen och stadsnotarien		700: —
Reservationsanslag för tillfälliga biträden för år 1917		500: —
Stadsfogden, lön	2,500: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	
Ersättning för tjänstelokal	500: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	4,150: —
Kronouppbördskassören, lön	2,000: —	
Två ålderstillägg	600: —	
För extra biträden för år 1917	1,000: —	
Arvode åt vikarie under semester	150: —	3,750: —
Skrifbiträde å kronouppbördskontoret för år 1917		1,200: —
Skrifbiträde vid mantalsskrifningen för år 1917		1,000: —
Stadsfiskalen, lön		3,000: —
	Transport	31,800: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	31,800: —	
Stadsvaktmästaren, lön	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,650: —	
En exekutionsbetjänt (Richtnér), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt (Carlsson), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En exekutionsbetjänt (Steen), lön	1,300: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	
En t. f. exekutionsbetjänt (Larsson), lön	1,300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	
En extra exekutionsbetjänt		800: —	40,950: —
Krigstidshjälp, till skrifbiträde å kronouppbördskontoret, stadsfiskalen, stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna, förslagsvis			2,475: —
b) Tryck- och annonskostnader, skrifmateriel och bokbinderiarbeten		2,500: —	
Inköp af en skrifmaskin för kronouppbördskontoret		950: —	
c) Anslag till exekutionsbetjänterna för hållande af velocipeder		200: —	
d) Olycksfallsförsäkring för stadsvaktmästaren och exekutionsbetjänterna		100: —	
e) Läkarearvode för d:o, 6 personer à 4 kr.		24: —	
f) Telefonafgifter för ledningar till:			
Borgmästarens ämbetsrum och bostad	186: —		
Civilrådmannen	60: —		
Brottmålsrådmannen	60: —		
Stadsfogden	60: —		
Kronouppbördskassören	60: —		
Rådhusets tambur	90: —		
Exekutionsbetjänterna 4 st.	160: —	676: —	
g) För utgifvande af en kommunal handbok		1,000: —	
h) Andel i kostnaden för uppvärmning i rådhuset		1,200: —	
	Transport	6,650: —	43,425: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport		6,650: —	43,425: —	
i) Andel i kostnad för belysning		400: —		
k) Andel i kostnad för rengöring m. m.		350: —		
l) Andel i kostnader för tjänstelokaler i rådhusets annex:				
Hyra	750: —			
Uppvärmning	250: —			
Belysning	100: —			
Städning	150: —	1,250: —	8,650: —	52,075: —

2. Poliskåren.

a) *Löner och arvoden:*

Poliskommissarien, lön	2,400: —			
Beklädnadsersättning	200: —	2,600: —		
(Dessutom fri bostad, 3 rum och kök samt jungfrukammare, till beräknadt värde af 800 kr.)				
En detektivöfverkonstapel, lön	1,800: —			
Beklädnadsersättning	175: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,425: —		
Två öfverkonstaplar:				
Lön för hvardera ..... 1,800: —				
Två ålderstillägg .... 300: —				
Beklädnadsersättning ..... 175: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —	2,425: —	4,850: —		
Förste detektivkonstapeln, lön	1,600: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	175: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,225: —		
Andre detektivkonstapeln, lön	1,500: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Beklädnadsersättning	175: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,125: —		
Fyra inspektionskonstaplar:				
Lön för hvar och en..... .. 1,500: —				
Transport 1,500: —		14,225: —		52,075: —

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

Transport	1,500: —	14,225: —		52,075: —
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,950: —	7,800: —	
Fyra ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en.....	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —	7,000: —	
Åtta ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en.....	1,300: —			
Ettålderstillägg	150: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,600: —	12,800: —	
Tolf ord. konstaplar:				
Lön för hvar och en.....	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	17,400: —	
Tre extra konstaplar med bostad i logementen jämte värme, lyse, sängkläder och tvätt till värde 180 kr.:				
Lön för hvar och en.....	1,000: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,150: —	3,450: —	
En tillsyningsman för handeln med brännvin m. m., lön		1,800: —		
Två ålderstillägg		300: —		
Beklädnadsersättning		175: —		
Dyrtidstillägg för år 1917		150: —	2,425: —	
Beklädnad för 4 inspektionskonstaplar, 24 ordinarie och 3 extra konstaplar, 31 man à 150 kr.....			4,650: —	69,750: —
Krigstidshjälp för samtliga befattningshafvare.....				9,484: —
b) Olycksfallsförsäkring åt polismännen			600: —	
c) Läkararvode och medicin åt poliskårens medlemmar.....			282: —	
		Transport	882: —	79,234: — 52,075: —

Transport		882: —	79,234: —	52,075: —
d) Telegram, telefonafgifter och telefonsamtal		450: —		
e) Trycksaker, skrifmateriel och bokbinderiarbeten		800: —		
f) Underhåll och anskaffning af vapenpersedlar och inventarier m. m.		1,500: —		
g) Bränsle och lyse		1,400: —		
h) Ersättning åt brandkåren för:				
eldning af ugnarne	50: —			
snökörning från gården	50: —	100: —		
i) Skurning och städning		400: —		
k) Renhållning af gator och klosetter		70: —		
l) Brandstods- och vattenafgifter		105: —		
m) Krono- och kommunalutskylder		70: —		
n) Underhåll af fastigheten		300: —		
o) Extra polisbevakning vid särskilda tillfällen och då en del af polispersonalen är enligt kontrakt beordrad att tjänstgöra å annan ort, beräknas till samma belopp, som ersättningen för sådan tjänstgöring eller		3,150: —		
p) Anslag till ridande polis		1,000: —		
r) Oförutsedda utgifter		800: —	11,027: —	90,261: —

3. Stadsfullmäktiges och Drätselkammarens expeditioner.

a) *Löner och arvoden:*

Stadens ombudsman, lön	4,500: —		
Ett ålderstillägg	500: —		
Personligt lönetillägg	1,000: —	6,000: —	
Byggnadschefen, lön	8,000: —		
Ett ålderstillägg	500: —	8,500: —	
Stadens biträdande ombudsman, lön		4,000: —	
Stadskamreraren, lön	3,500: —		
Två ålderstillägg	1,000: —	4,500: —	
Räkenskapsföraren och kontrollanten, lön	1,800: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	200: —	2,600: —	
Skrifbiträde å ombudsmannaexpeditionen, lön	1,200: —		
Ett ålderstillägg	150: —		
Personligt lönetillägg	300: —	1,650: —	
Skrifbiträden å drätselkamrerarekontoret		3,000: —	
Transport		30,250: —	142,336: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	30,250: —		142,336: —
Stadsinspektoren, lön	2,500: —			
Två ålderstillägg	1,000: —	3,500: —		
En arbetsförman (Hallström), lön	1,300: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,750: —		
En arbetsförman (Pettersson), lön	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —		
En förrådsförman (Barklund), lön	1,300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —		
Rådhusvaktmästaren, lön	1,200: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Arvode för hållande af biträde vid städning	300: —	1,950: —		
Arvode för sifferrevision af stadens räkenskaper (utom vatten- och gasverkets samt fattigvårdens)		1,000: —		
Läkararvode för rådhusvaktmästaren		4: —	41,354: —	
Krigstidshjälp för stadskamreraren, räkenskapsföraren, stadsinspektoren, förmännen och rådhusvaktmästaren, förslagsvis			2,061: —	
b) Olycksfallsfallsförsäkring åt rådhusvaktmästaren		15: —		
c) Skrifmateriel och bokbinderiarbeten		1,500: —		
d) Tryck- och annonskostnader		5,000: —		
e) Telefonafgifter för ledningar till:				
Stadsfullmäktiges ordförande	60: —			
Drätselkammarens d:o	60: —			
D:o räkenskapskontor	60: —			
Ombudsmannens exp. och bostad	120: —			
Bitr. ombudsmannens d:o	100: —			
Byggnadschefens d:o	120: —			
Stadsinspektorens d:o	106: —			
Arbetsförmannens (Hallström) d:o	40: —	666: —		
f) Andel i kostnaden för uppvärmning i rådhuset		1,200: —		
g) Andel i d:o för belysning i d:o		400: —		
h) Andel i d:o för rengöring m. m. i d:o		350: —		
	Transport	9,131: —	43,415: —	142,336: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport		9,131: —	43,415: —	142,336: —
i) Andel i kostnaden för tjänstelokaler i rådhusets annex:				
Hyra	750: —			
Uppvärmning	250: —			
Belysning	100: —			
Städning	150: —	1,250: —		
k) Oförutsedda utgifter		300: —	10,681: —	54,096: —

4. Pensioner.

Förre stadsingenjören Fr. Gewalt	3,000: —		
„ stadsfiskalen Aug. Vesterling	1,500: —		
„ poliskonstapeln J. F. Asplund	600: —		
„ „ E. F. Kindblom	500: —		
„ tornväktaren C. E. Eriksson	75: —		
„ barnmorskan Lina Närström	400: —		
„ patrullkarlen P. E. Löfblad	100: —		
„ sysslomannen J. E. Pettersson	800: —		
„ sjuksköterskan Carolina Tunell	500: —		
„ föreståndarinnan för arbetsstugan Sofia Österberg	400: —	7,875: —	
Krigstidshjälp åt samtliga pensionärer, förslagsvis		787: 50	8,662: 50

5. Brandväsendet.

a) *Löner och arvoden:*

Brandchefen, lön	2,000: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Beklädnadsersättning	200: —	3,100: —	
Bostad 3 rum och kök jämte jungfrukammare 800 kr.			
v. Brandchefen, lön		500: —	
Brandmästaren, lön	1,400: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Beklädnadsersättning	175: —	2,025: —	
Bostad 2 rum och kök 400 kr.			
Brandkorpralen, lön	1,100: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Transport	1,300: —	5,625: —	205,094: 50

2

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport	1,300: —	5,625: —		205,094: 50
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad in natura	150: —	1,600: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Två v. brandkorpraler:				
Lön för hvardera ..... 1,000: —				
Två ålderstillägg 200: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,500: —	3,000: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Maskinisten, lön	1,000: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad	150: —	1,500: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Verkstadsförmannen, lön.....	1,000: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Beklädnad	150: —	1,500: —		
Bostad 1 rum och kök 225 kr.				
Sju brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
2 ålderstillägg 200: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,400: —	9,800: —		
Två brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
Ett ålderstillägg 100: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ... 150: —	1,300: —	2,600: —		
Två brandsoldater,				
lön ..... 900: —				
Dyrtidstillägg för år 1917 150: —				
Beklädnad ..... 150: —	1,200: —	2,400: —	28,025: —	
Till de gifta bostad af 1 rum och kök 225 kr.				
Till de ogifta bostad i logementet 120 kr.				
		Transport	28,025: —	205;094: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	28,025: —	205,094: 50
Krigstidshjälp åt samtliga befattningshafvare, förslagsvis		4,859: —	
b) *Kol, ved och lyse*		1,200: —	
c) *Stallet:*			
Utfodring och skoning af 2 hästar		1,200: —	
d) *Diverse utgifter:*			
Reservanslag för sjukdomsfall	200: —		
Olycksfallsförsäkring för brandchefen och vice brandchefen	50: —		
Kollektiv olycksfallsförsäkring för brandmästaren och 16 man jämte 50 man reservmanskap	340: —		
Trycksaker och skrifmaterial	300: —		
Tvätt, skurning och städning samt renhållning af gator, klosetter m. m.	350: —		
Underhåll af brandtelegrafen och ringledningar till reservkåren	300: —		
Underhåll af brandredskapen	500: —		
Underhåll af inventarier i brandstationen och verkstäderna	400: —		
Telefon och telefonsamtal	170: —		
Brandstodsafgifter för inventarier och fastigheten	250: —		
Läkararvode och medicin	200: —		
Krono- och kommunalutskylder, vattenafgifter m. m.	200: —		
Hyra för bostad åt 9 st. gifta brandsoldater à 225 kr.	2,025: —		
Underhåll af brandstationsbyggnaden	300: —		
Benzin till brandautomobilen och underhåll af densamma (smörjoljor och diverse)	400: —		
Skorstensfejarens lön	25: —		
Oförutsedda utgifter	500: —	6,510: —	
e) *Brandkårens reserv:*			
2:dre sprutchefen, lön	20: —		
1:ste maskinisten, lön	120: —		
2:dre „ „	50: —		
30 man till ångsprutan à 10 kr.	300: —		
Kol och tomthyra m. m.	150: —		
2:ne slangkärror:			
2 förmän à 20 kr. 40: —			
20 man à 10 „ 200: —	240: —		
Öfningar med manskapet	350: —	1,230: —	
	Transport	43,024: —	205,094: 50

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

	Transport	43,024: —	205,094: 50
f) *Allmänna brandstyrkan:*			
Diverse utgifter vid eldsvådor	300: —		
Utgifter vid sprutmönstringar	250: —	550: —	
g) Två sista årens amortering å brandautomobilen		8,000: —	51,574: —

6. Byggnadsnämnden.

a) Löner och arvoden:			
För uppehållande af stadsarkitektgöromålen	3,000: —		
Bitr. stadsingeniören, lön 3,000: —			
Ett ålderstillägg 500: —	3,500: —		
Ingeniörsbiträde å byggnadskontoret	3,000: —	9,500: —	
Krigstidshjälp åt bitr. stadsingeniören o. ingeniörsbiträdet		890: —	
b) Anskaffande och underhåll af materiel m. m.	1,200: —		
c) Kostnader för besiktningar utom stadsplanen	500: —		
d) Handtlangningskostnader	1,500: —		
e) Telefonafgift	80: —	3,280: —	13,670: —
		Summa Kronor	270,338: 50

C. Fastigheter.

1. Parker och planteringar.

a) *Löner och arvoden:*			
Trädgårdsdirektören, lön 1,800: —			
Två ålderstillägg 600: —			
Personligt lönetillägg 400: —	2,800: —		
Ett biträde	1,450: —	4,250: —	
Krigstidshjälp åt dessa befattningshafvare, förslagsvis		634: —	
b) *Skötsel och underhåll:*			
Vasaparken och trädplanteringar utom stadens tullar	2,800: —		
Stadsparken	1,500: —		
Planteringen utmed Hamngatan	1,000: —		
Planteringar vid Esplanader, öfriga gator, vid Högre allm. läroverket samt emellan nedre kyrkogården vid kvarntullen och Svartån	2,000: —		
Planteringen framför Stadshotellet och parken vid komministergården	800: —		
Transport	8,100: —	4,884: —	

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport	8,100: —	4,884: —	
Djäknebergets vård och underhåll samt reparation af tempel, flaggstänger och flaggor	1,800: —		
Stallhagen, Mariaberget och s. k. Käringberget	1,000: —		
Gräsfrö, växter och lökar till alla planteringar	1,000: —		
För vård af naturliga parken Elba	600: —		
330 hektoliter koks till växthuset	850: —		
För skötsel och vård af Högre allm. läroverkets botaniska trädgård	400: —		
Reparation af redskap	500: —		
Grus till alla planteringar	1,200: —		
Oförutsedda utgifter	500: —		
Brandstodsafgift	74: —		
Telefonafgift	63: —	16,087: —	
c) *Tillfälliga utgifter:*			
Inköp af 6 st. skottkärror	100: —		
„ „ 1 st. svensk flagg	130: —		
„ „ 200 meter vattenslang	500: —		
„ „ 150 meter 3″ gasrör att användas till stängselstolpar	450: —		
Målning af musiktemplet i Vasaparken	100: —		
Tjärmakadamisering af en del gångar på Djäknebergetoch Mariaberget	1,500: —		
För fortsättning med parkanläggning i kvarteret Gösta, Rudbecksparken	2,500: —		
Plantering af 5 st. träd på Engelbrektsplan med galler och trädskyddare	500: —		
Plantering af träd samt anläggning af gräsmattor å Domkyrkoesplanaden i fortsättning österut från Engelbrektsplan	800: —		
Plantering af 2 rader träd på Kristinagatan från Källgatan till Djäknebergsgatan	1,500: —		
För tillsyn af svanarna och änderna i Svartån	500: —		
Fortsättning med anläggning af vägar norr om Djäknebergsbron utmed Svartån	2,000: —		
Inköp af 25 st. enklare soffor	650: —	11,230: —	32,201: —

2. **Hästholmarne.**

Utskylder och reparationer m. m. å Elba och Östra holmen	2,000: —	
Transport		34,201: —

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

	Transport			34,201: —
	3. Skogarne.			
a)	Löner och arvoden:			
	Skogvaktaren, lön ..... 1,000: —			
	Dyrtidstillägg för år 1917 150: —	1,150: —		
	Bostad, 2 rum och kök med trädgård jämte vedbrand, beräknad till 485 kr.			
	Arvode till jägmästaren för tillsyn af stadens skogar	200: —	1,350: —	
	Krigstidshjälp, förslagsvis		199: —	
b)	Telefonafgift	80: —		
c)	Dikning, afverkning, hägnad och oförutsedda utgifter	4,000: —	4,080: —	5,629: —
	4. Rådhuset.			
a)	Brandstodsafgifter		131: —	
b)	Anskaffning, underhåll och vård af inventarier		2,000: —	
c)	Ny takläggning	4,500: —		
d)	Underhåll af fastigheten m. m.	200: —	4,700: —	
e)	Afgift för 3 st. vattenklosetter à 15 kr.		45: —	6,876: —
	5. Stadshotellet.			
	Andelar i obligationslån:			
	ett års ränta ... 25,017: 79			
	ett års amortering ..... 13,914: —	38,931: 79		
a)	Kostnad för uppvärmning och varmvatten		15,000: —	
	Häri ingår aflöning till eldaren	960: —		
	Bostad till eldaren, 2 rum och kök	350: —		
	Krigstidshjälp till eldaren, förslagsvis	216: —		
b)	Kostnad för elektrisk belysning i festvåningen och trapporna samt yttre belysning		800: —	
c)	Krono- och kommunalutskylder		3,000: —	
d)	Brandstodsafgifter för fast och lös egendom		500: —	
e)	Renhållning af gårdar och gator		500: —	
f)	Sotning		100: —	
g)	Underhåll af hus och inventarier		3,000: —	
h)	Afgift för 15 st. vattenklosetter à 15 kr.		225: —	23,125: —
	6. Sundinska huset.			
a)	Afgift till Sundinska fonden för fastighetens öfvertagande af staden		5,000: —	
	Transport		5,000: —	69,831: —

Transport	5,000: —	69,831: —	
b) Krono- och kommunalutskylder	500: —		
c) Brandstodsafgift	130: —		
d) Vattenafgift	70: —		
e) Sotning och renhållning m. m.	200: —		
f) Underhåll af fastigheten	500: —	6,400: —	

7. Tullhuset.

a) Vattenafgift	14: —	
b) Brandstodsafgift och sotning	26: —	
c) Underhåll af fastigheten	100: —	140: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

a) Brandstodsafgift	50: —	
b) Utskylder och sotning	50: —	
c) Underhåll af fastigheten	350: —	450: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

Kostnad för reparationer samt andra utgifter för stadens tillhöriga gårdar och tomter ..... 20,100: —

10. Jordar och andra fastigheter.

a) Utskylder och brandstodsafgifter m. m. för:			
Exproprierade delar af Kungsängen	200: —		
Östra utmarken	320: —		
Viksängs villaområde	50: —		
Karlsbergs egendom (afrad)	255: —		
Diverse jordägor	700: —		
Materialbodarne vid hamnen	34: —	1,559: —	
b) Arrenden och afgälder för:			
Gästgifvarevreten i gamla och nya stohagsjorden, efter medelmarkegång	14: —		
s. k. Falkenbergska tomten vid kvarntullen	200: —		
Upplåten mark till staden af lasarettets område, efter medelmarkegång	22: 20		
D:o af straffängelsets område, efter medelmarkegång	11: 88		
Afsöndrad mark från straffängelsets område enligt kungl. brefvet den $^{2}/_{11}$ 1873	100: —		
Vasaparken, utgörande lösen för 53.4 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris	538: 27		
Transport	886: 35	1,559: —	96,921: —

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

	Transport	886: 35	1,559: —	96,921: —
Upplåtelse till staden enligt Kungl. brefvet den 21/9 1900 af:				
1:o) Stadskomministerns förut anslagna lönejordar i Kopparbergsvreten, Ängsgärdet och Herrgärdet, utgörande lösen för 20.91 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris	210: 77			
2:o) Domkyrkosysslomannen förut anslagen lönejord å Trådarön, utgörande lösen för 97.2 liter spannmål, hälften råg och hälften korn, efter medelmarkegångspris	9: 80	220: 57		
Två fattigvården förut tillhöriga planteringsland		50: —		
Mark af Lustigkulls- o. Skenvretarne (koloniträdgårdarne)		165: —		
14:de årets afgäld till Badelunda kommun för Hästholmarnes öfverflyttande till staden		124: —		
11:te årets afgäld till S:t Ilians kommun för Klockartorps och Talltorps öfverflyttande till staden		165: —	1,610 92	
c) Ersättning till arrendatorn af Kristiansborg för afstående af arrendemark m. m.			355: 35	
d) Omkostnader för stallar och bindplatser å kreatursstorget			300: —	
e) Reparationer och ombyggnader vid egendomen Hofdestalund samt lägenheterna Gustafsslätt och Andersborg			7,021: 75	10,847: 02

11. **Hamnmagasinen.**

a) Brandstodsafgifter...		87: 48	
b) Krono- och kommunalutskylder		926: —	
c) Underhållskostnader		500: —	1,513: 48
	Transport		109,281: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter

			Transport	109,281: 50

12. Nordanby egendom.

a) *Drifkostnader:*

Arrende för Nordanby	1,500: —			
„ „ del af Kungsängen	200: —			
„ „ stadens utjordar	800: —	2,500: —		
Aflöningar till arbetare		6,000: —		
Produkter af egen skörd:				
till utsäde	2,245: —			
till stallet	5,860: —	8,105: —		
Diverse utgifter:				
Komposter och pudrett från renhållningsverket		1,500: —		
Hästskoning		300: —		
Hästförsäkring		150: —		
Underhåll af seldon m. m.		200: —		
Läkare, veterinär och medicin		100: —		
Underhåll af fordon och redskap		200: —		
„ „ hus		500: —		
Krono- och kommunalutskylder		450: —		
Komplettering af byggnader		700: —		
Oförutsedda utgifter		750: —	21,455: —	

b) *Nyanskaffningar och för förbättringar:*

Redskap: plog och säckar		200: —		
En häst, förslagsvis		2,000: —		
Täckdikning, kalkning och stenspräng-ning		2,500: —	4,700: —	26,155: —

13. Malma egendom.

a) *Drifkostnader:*

Arrende		3,000: —		
Aflöningar till arbetare		9,000: —		
Produkter af egen skörd:				
till utsäde	3,625: —			
til stallet	7,760: —	11,385: —		
Diverse utgifter:				
Underhåll af seldon		300: —		
Hästskoning		300: —		
Underhåll af fordon och redskap		400: —		
Läkare, veterinär och medecin		150: —		
Brand och hästförsäkringen		280: —		
Krono- och kommunalutsklder		550: —		
	Transport	25,365: —		135,436: 50

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

Transport			135,436: 50
Komposter o. pudrett fr. renhållningsverket	1,500: —		
Underhåll af hus	500: —		
Komplettering samt reparation af hus	3,000: —		
Oförutsedda utgifter	1,000: —	31,365: —	
b) *Nyanskaffningar och jordförbättringar:*			
För ytterligare anskaffning af erforderliga kor, förslagsvis	6,000: —		
Täckdikning, kalkning och stensprängning	1,200: —		
2:dra årets uttaxering för uppsättning af inventarier (31,200: — på 4 år)	7,800: —	15,000: —	46,365: —

14. Svingården.

Kraftfoder	10,000: —	
Inköp af svin, förslagsvis	3,000: —	
Aflöningar	3,500: —	
Transport af svinmat till Malma	2,500: —	
Ved, lyse och diverse	2,000: —	21,000: —
Summa Kronor		202,801: 50

D. Hälso- och sjukvård.

1. Allmänna hälsovården.

a) *Aflöningar:*

1:ste stadsläkaren: lön	3,000: —			
Ett ålderstillägg	500: —			
Arvode åt vikarie under semester	250: —	3,750: —		
2:dre stadsläkaren: lön	2,000: —			
Ett ålderstillägg	500: —			
Arvode åt vikarie under semester	250: —	2,750: —		
1:sta stadsbarnmorskan: lön	600: —			
Personligt lönetillägg	100: —	700: —		
t. f. 2:dra stadsbarnmorskan: lön		500: —		
En stadssjuksköterska (Anna Ekström) lön		700: —		
En d:o (Anna Hellström) lön		700: —		
En förste hälsopolis: lön		2,200: —		
En hälsopolis: lön	1,500: —			
Två ålderstillägg	300: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,950: —		
Anslag till tre hälsopoliser för hållande af velocipeder		75: —	13,325: —	
Transport			13,325: —	

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport		13,325: —	
Krigstidshjälp åt stadsbarnmorskorna, stadssjuksköterskorna, 1:ste hälsopolisen och en hälsopolis, förslagsvis		1,219: —	
b) *Öfriga utgifter:*			
Kostnader för skyddskoppsympning	50: —		
Bidrag till stadsbarnmorskornas pension	30: —		
Telefonafgifter	500: —		
Desinfektionskostnader	600: —		
Tryck- och annonskostnader	300: —		
Inventarier och blanketter	300: —		
Diverse	200: —		
Anslag för vård af meddellösa lungsjuka	2,000: —		
Anslag till Västerås stads förening mot tuberkulos för upprätthållande af föreningens dispensärverksamhet	2,000: —	5,980: —	20,524: —
2. **Epidemiska sjukhuset.**			
a) *Aflöningar:*			
Stadsläkaren för landsbyggdens sjuka	1,000: —		
Två ordinarie sjuksköterskor:			
Lön för hvardera 500: —			
Tre ålderstillägg 300: —	800: —	1,600: —	
En ordinarie sjuksköterska	500: —		
Tre sjuksköterskebiträden à 300: —	900: —		
Extra sköterskehjälp, förslagsvis	1,500: —		
En husmoder: lön	600: —		
(allt fritt 510: —).			
En vaktmästare: lön	1,200: —		
(Bostad: 1 rum och kök med värme och belysning 300: —).			
En gårdsdräng: lön	500: —		
(Bostad: 1 rum, kost, värme och lyse 510: —).			
En köksföreståndarinna	400: —		
Till biträde i köket	300: —	8,500: —	
Krigstidshjälp för ord. sjuksköterskorna, husmodern, vaktmästaren, gårdsdrängen och köksföreståndarinnan, förslagsvis		480: —	
b) *Mathållning:*			
Fri kost för 1 matmoder, 3 sjuksköterskor, 3 sjuksköterskebiträden, 1 köksföreståndarinna, 1 biträde i köket samt 1 dräng, 10 personer à 350: —	3,500: —		
Utspisning för patienterna, förslagsvis	15,000: —	18,500: —	
Transport		27,480: —	20,524: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	27,480: —	20,524: —
c) *Öfriga utgifter:*			
Medicin, förslagsvis	2,500: —		
Ved, kol och lyse	8,000: —		
Brandstods-, vatten- och telefonafgifter	600: —		
Anskaffning och underhåll af sjukhuskläder till patienterna	1,000: —		
Anskaffning och underhåll af sängutredningar	700: —		
Tvätt och rengöring	1,000: —		
Anslag till kosthåll för sköterskor och biträden under semester, förslagsvis	210: —		
Diverse utgifter (reparationer)	1,500: —	15,510: —	
d) Inventarier till nybyggnaderna		8,300: —	51,290: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

a) *Aflöningar:*			
Föreståndaren: lön	2,500: —		
Personligt lönetillägg	500: —	3,000: —	
En hälsopolis: aflöning	1,500: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,950: —	
Bokförare och kassör		900: —	
En hälsopolis: lön	1,200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,350: —	
(Bostad, 1 rum och kök med värme och lyse 300: —).			
Biträden vid trikinundersökning		1,020: —	
Extra biträde, förslagsvis		600: —	8,820: —
Krigstidshjälp för 2 hälsopoliser, förslagsvis			570: —
b) *Öfriga utgifter:*			
Värme, belysning och vatten		550: —	
Telefonafgift		80: —	
Tvätt		150: —	
Beräknad hyra		3,000: —	
Underhåll af byggnader		200: —	
Diverse oförutsedda utgifter		550: —	4,530: — 13,920: —
		Summa Kronor	85,734: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhuset.

Löner och reparationer m. m.			500: —

2. Varmbadhuset.

Andel i obligationslån:

Ränta	10,594: 21		
Amortering	3,018: —	13,612: 21	
a) *Aflöningar:*			
Föreståndaren, lön	1,350: —		
(bostad. två rum och kök jämte värme 425: —			
Maskinisten, lön	1,350: —		
(bostad, ett rum och kök jämte värme 275: —)			
Eldaren	1,200: —		
Biljettförsäljerskan	900: —		
Badaren	900: —		
4 baderskor à 30 kr. i månaden	1,440: —		
2 vakter i folkbad och simhall	1,440: —		
2 tvätterskor	1,600: —		
Provisioner	3,000: —	13,180: —	
Krigstidshjälp för personalen, förslagsvis		1,817: —	
b) *Öfriga utgifter:*			
Skrif- och trycksaker	300: —		
Badingredienser	300: —		
Förbrukningsartiklar	1,800: —		
Kol och bräsle	9,500: —		
Elektrisk belysning	750: —		
Vattenklosettafgifter	150: —		
Telefon	100: —		
Kronoutskylder	100: —		
Kommunalutskylder	860: —		
Läkararvode	52: —		
Olycksfallspremier	103: 50		
Brandförsäkring	137: 28		
Underhåll af pannor	500: —		
„ „ inventarier	200: —		
Oförutsedda utgifter	1,067: 22	15,920: —	
4:de året, kostnaden för inledning af åvatten i badhuset enligt Stadsfullmäktiges beslut den 29 maj 1913		500: —	31,417: —
		Transport	31,917: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

		Transport	31,917:—

3. **Klapphuset.**

Arvode för tillsyn däraf		100: —	
Underhållskostnader		100: —	200: —

4. **Renhållningsverket.**

a) *Löner och arvoden:*			
Förvaltaren, lön	4,000: —		
Ersättning, för bostad och vedbrand förslagsvis	1,000: —	5,000: —	
Kontorsbiträde, lön	1,200: —		
Personligt lönetillägg	300: —		
Ett ålderstillägg	150: —	1,650: —	
Förman och fordermarsk:			
Lön för hvardera	1,100: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	2,900: —
Bostad, 2 rum och kök 350 kr.			
Fyra ord. arbetare, G. Malmén, G. Karlsson, Arv. Andersson och K. Suneson:			
Lön för hvar och en	900: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,250: —	5,000: —
Bostad, 1 rum och kök 280 kr.			
Sex ord. arbetare, E. Andersson, S. Lundin, O. Eriksson, K. Forslund, G. Vestin och K. Kihlgren:			
Lön för hvar och en	900: —		
Två ålderstillägg	200: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —		
Hyresersättning	280: —	1,530: —	9,180: —
	Transport	23,730: —	32,117: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport		23,730: —		32,117: —
J. Persson, lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,330 —		
En ny körkarl, lön	900: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,330: —		
Soparen A. P. Andersson	900: —			
Två ålderstillägg	200: —			
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —			
Hyresersättning	280: —	1,530: —		
Extra arbetare		3,000: —	30,920: —	
Krigstidshjälp åt förmän och ord. arbetare utom soparen Andersson, förslagsvis			3,574: —	
b) Extra körslor			100: —	
c) Inköp af torfmull			12,000: —	
d) *Stallet:*				
Från landtbruket		7,920: —		
Hästskoning		500: —		
Underhåll af seldon, täcken, filtar m. m.		600: —		
Försäkrings- och brandpremier		250: —	9,270: —	
e) *Diverse utgifter:*				
Kontorshyra		300: —		
Olycksfallsförsäkring		125: —		
Trycksaker och kontorsböcker		200: —		
Vattenafgift		75: —		
Sotning		30: —		
Upphämtning af sopor å söndagarna		400: —		
Brandstodsafgift		105: —		
Komplettering och underhåll af latrinkärl		250: —		
Reparation af fordon		700: —		
Belysning i stallet fabriken och kontoret samt värme och städning å kontoret		200: —		
Reparationer i fabriken		300: —		
Beklädnadspersedlar		750: —		
Telefonafgifter		330: —		
Läkare- och veterinärarvode		100: —		
Medicin		200: —		
Drifkraft till blandningsmaskin		1,100: —		
Oförutsedda utgifter		1,000: —	6,165: —	
f) *Nyanskaffning:*				
En häst, sopkärra och sele, förslagsvis		2,500: —		
Tre st. sopkärror på kälkar „		500: —		
Räknemaskin, förslagsvis		500: —	3,500: —	65,529: —
			Summa Kronor	97,646: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

F. Undervisningsväsende.

1. Folkskoleväsendet.

Bil. Litt. A. 350,067: 05

2. Anslag för diverse undervisningsändamål.

a) För undervisning i tekniska skolan		5,500: —	
b) För arbetareinstitutets föreläsningsverksamhet		1,600: —	
c) För d:o bibliotek		4,000: —	
d) Utgifter för högre allm. läroverket:			
Hyresbidrag till rektor	1,500: —		
Brandstodsafgift och underhållskostnader för annexen	250: —	1,750: —	
e) Bidrag till lärarinnornas vid flicklläroverket ålderstillägg och pensionering utöfver den enligt stadsfullmäktiges beslut den 26 sept. 1912 efterskänkta räntan å läroverkets lån från stadskassan 5 ½ % å 30,000 kr. eller 1,650 kr., förslagsvis		1,400: —	14,250: —
		Summa Kronor	364,317: 05

G. Affärsverk.

Bil. Litt. B.

1. Vattenverket		91,425: —	
2. Gasverket		355,465: —	
3. Elektricitetsverket		210,165: —	
4. Afloppsledningarna		30,825: —	687,880: —
		Summa Kronor	687,880: —

H. Kommunikationsverk.

1. Gatuläggningen.

a) Kostnader för mindre gatuarbeten däribland anordnande af gångvägar i Lidmansgatan		10,000: —	
b) Afgäld för nubbstensbrott		150: —	
c) Afgäld för grustag å holmen Flaten		200: —	
d) Kostnader för makadamslagning		2,000: —	12,350: —
e) Särskilda gatuarbeten:			
Karlsgatan mellan Stora gatan och Kopparbergsvägen	30,000: —		
Afgår tidigare lämnadt anslag	9,000: —	21,000: —	
	Transport	21,000: —	12,350: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

Transport	21,000: —	12,350: —	
Stora gatan från stensättningen i Oxbacken till och med korset af Floragatan	2,000: —		
Kopparbergsvägen öfver Herrgärdet	2,000: —		
Kassörsgatan mellan Knuts- och Karlsgatorna, Kaplansgatan samt öfre delen af Knutsgatan	6,000: —		
Hamnen	5,700: —	36,700: —	49,050: —

2. Vägunderhåll.

För grusning och makadamisering af vägar samt erforderliga vägförbättringar närmast tullarna		8,000: —	
För grusning särskildt å Stockholmsvägen		2,000: —	10,000: —

3. Båttrafiken.

a) Drifkostnader för båtarne Märta och Måsen		8,000: —	
b) Rep. och underhåll af Märta	2,500: —		
d:o Måsen	500: —	3,000: —	
c) Lifbälten och lifbojar till båtarne		760: —	
d) Materialskjul för båtarne		240: —	
e) Till amortering å inköpssumman för motorbåten Måsen, återstoden		8,000: —	20,000: —

4. Hamnen.

Bil. Litt. C.

1. Hamnbyggnaden		64,454: 25	
2. Svängkran N:o 1		2,535: —	
3. Malmlossningsanordning N:o 2		4,675: —	
4. Svängkran N:o 3		2,200: —	73,864: 25
		Summa Kronor	152,914: 25

B. Belysning och renhållning.

1. Gatubelysning.

a) Gasbelysning	27,500: —		
b) Elektrisk belysning	6,700: —	34,200: —	
Afgår för belysning å hamnen		1,300: —	32,900: —
		Transport	32,900: —

N:o 108. *Budget för 1917. Utgifter.*

	Transport	32,900: —	
c) Anskaffning af:			
gaslyktor	250: —		
elektr. lampor	3,785: —		
d) Oförutsedda belysningsanläggningar	1,000 —	5,035: —	37,935: —

2. Gaturenhållning.

a) Bortrensning af ogräs och renhållning (vinterunderhåll och vattning) på gator och allmänna-platser		5,000: —	
b) S. k. kapitelhjonen för sopning å allmänna platser:			
13 kvinnor à 140 kr.	1,820: —		
för sopning å söndagarne under maj—sept. mån., 24 dagar à 7 kr.	168: —	1,988: —	
c) En sopare för sommaren		600: —	7,588: —
		Summa Kronor	45,523: —

K. Fattigvård.

Bilaga Litt. D.		157,760: 49
	Summa Kronor	157,760: 49

M. Kyrkliga ändamål.

Enligt kyrkostämmans beslut den 30 oktober 1916, bilaga Litt. E.		58,885: 88
	Summa Kronor	58,885: 88

N. Sociala ändamål.

a) *Fosterbarnsnämnden:*			
Annonsering, tryck och blanketter		100: —	
Skjutsar, besiktningar och öfriga div. utgifter		50: —	150: —
b) *Pensionsnämnden:*			
Dagtraktamente för nämndens ledamöter 4 kr. pr dag, förslagsvis		350: —	
	Transport Kronor	350: —	150: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport		350: —	150: —
Arvode till ordföranden	200: —			
Bidrag åt ordf. för skrifhjälp	600: —		800: —	
Annonser och kungörelser			150: —	
Papper och div. omkostnader			150: —	
Arvode åt vaktmästaren			100: —	1,550: —
c) Debiterade men ej influtna pensionsafgifter				9,000: —
d) Bidrag till pensionstillägg och understöd				1,300: —
e) Anslag till filantropiska ändamål:				
Arbetsstugan	2,500: —			
Anslag för iordningställande af lokal	2,000: —	4,500: —		
Barnkrubban		1,500: —		
Barnhemmet		500: —		
Nattherberget		300: —	6,800: —	
med afdrag af det belopp, som för dessa ändamål skall utgå af Sundinska fondens öfverskottsmedel			3,300: —	3,500: —
f) Anslag till:				
Västmanlands läns arbetsförmedlingsanstalt			2,000: —	
Västerås sjukkassors fortsättningskassa, förslagsvis			2,900: —	
Barnhemmet "Sparfboet"			400: —	
Västerås skridskoklubb			600: —	
Västerås skolofskollonier			3,000: —	
Idrottsplatsen å Herrgärdet			200: —	
Koop. kvinnogillet för hushållskurs			625: —	
Hushållskurs vid trädgårdsmässa			1,000: —	
Frälsningsarméns slumverksamhet, hyresbidrag			350: —	11,075: —
			Summa Kronor	26,575: —

O. Diverse särskilda ändamål.

1. Stallet.

a) Löner och arvoden:				
Tre körkarlar à 1,000 kr.	3,000: —			
Dyrtidstillägg till d:o, år 1917 à 150 kr.	450: —	3,450: —		
Krigstidshjälp åt d:o, förslagsvis		700: —	4,150: —	
b) Utfodring af tre hästar		1,950: —		
c) Div. utgifter såsom skoning, försäkring af hästarna m. m.		300: —	2,250: —	
d) Anskaffning:				
En häst inköpt 1916	1,500: —			
Ytterligare en häst	1,800: —	3,300: —		
Afgår slaktvärdet för en häst		400: —	2,900: —	9,300: —
			Transport	9,300: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Utgifter.

	Transport	9,300: —
2. Diverse behof.		
a) Fångars vård och förplägning å straffängelset	300: —	
b) Brandstodsafgifter för materiel och inventarier	100: —	
c) Stadens andel i lön till skarprättaren $^{12}/_{32}$ af 200 kr.	75: —	
d) Premier för olycksfallsförsäkring af stadens arbetare	600: —	
e) Läkare och sjukvård åt samma arbetare	600: —	
f) Arvode åt mantalsskrifningsombud	500: —	
g) Kostnader för brandsyner	500: —	
h) Årsafgift till Sv. Stadsförbundet à 2 kr. för hvarje 100-tal invånare	500: —	
i) Prenumerationsafgift för Sv. Stadsförbundets tidskrift 55 ex.	275: —	
k) Representationsanslag	1,000: —	
Del af köpeskillingen för hus å lägenheten Andersborg	800: —	
För teckning af aktier i Västerås Teateraktiebolag, 26,000 kr. att uttaxeras åren 1915—1919 med $^1/_5$-del årligen, enligt Stadsfullmäktiges beslut den $^{28}/_5$ 1914 återstoden	15,600: —	
Traktamentsersättning åt taxeringsnämndens ledamöter	500: —	
Ränta å köpeskillingen för Zimmermanska gården, 44,750 kr. å 5 %	2,237: 50	
Anslag för anordnande af provisoriska tjänstelokaler för kronouppbördskassören och stadskamreraren i hufvudbyggnaden å tomten N:o 112 Södra kvarteret, förslagsvis	9,000: —	
Anslag för upprättande af en urinoar i närheten af högre allm. läroverkets hufvudbyggnad	2,300: —	
Anslag till anskaffning af inventarier i stadshotellet	30,000: —	
Anslag till reparations- och ändringsarbeten i gården N:o 147 Västra kvarteret (f. d. tobaksfabriken)	24,000: —	
Anslag till muddring i Lillån och anordnande af båtplatser	3,000: —	
Anslag för uppränsning af Lillån mell. järnvägsbroarne	2,000: —	
Anslag för reparation af kajen vid Hamngatan	5,000: —	
För täckande af brist i anslagen för uppförande af barackerna vid Katrinelund	6,000: —	
Anslag till utredning för järnväg västerut	2,000: —	
Krigstidshjälp åt timlönearbetare	8,000, —	114,887: 50
	Summa Kronor	124,187: 50

P. Diverse utgifter.

Förslagsanslag för diverse oförutsedda behof	38,999: 48
Summa Kronor	38,999: 48

Inkomster:

A. Finanser.

1. Lån.

a) *Kapitalafbetalningar:*

1. *Obligationslån:*

Vatten- och gasverksstyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 31,560: —	1,745: —	
1896 års lån, hvaraf återstår kr. 99,340: —	6,680: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 64,720: —	2,060: —	
1907 års lån, hvaraf återstår kr. 620,160: —	9,660: -	
1910 års lån, hvaraf återstår kr. 1,041,870: —	13,440: —	
1916 års lån, hvaraf återstår kr. 427,358: —	3,935: —	37,520: —
Folkskolestyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 58,750: —	2,750: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 173,612: 50	3,977: 50	
1907 års lån, hvaraf återstår kr. 39,200: —	900: —	
1910 års lån, hvaraf återstår kr. 315,180: —	4,280: —	
1916 års lån, hvaraf återstår kr. 23,575: —	225: —	12,132: 50
Fattigvårdsstyrelsen:		
1892 års lån, hvaraf återstår kr. 11,750: —	550: —	
1902 års lån, hvaraf återstår kr. 20,429: 75	468: 05	1,018: 05
Kyrkorådet:		
1896 års lån, hvaraf återstår kr.	11,460: —	660: —
Af Hamnens medel:		
För äldre hamnbyggnaden	3,000: —	
För nya hamnbyggnaden:		
1910 års lån 5,725: —		
1916 „ „ 1,032: —	6,757: —	
Transport	9,757: —	51,330: 55

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

Transport	9,757: —	51,330: 55	
För svängkran n:r 1: kap.-återstod kr. 10,175: —.....	275: —		
„ malmlossningskran: kap.-återstod kr. 23,125: —.....	625: —	10,657: —	
2. *Andra lån och förskott:*			
Kyrkorådet:			
4:de årets amortering för reparation af komministersgården, kr. 17,500: —.....	3,150: —		
4:de årets amortering för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 32,000: —	7,800: —	10,950: —	72,937: 55
b) *Räntor:*			
1. *Obligationslån:*			
Vatten- och gasverksstyrelsen:			
1892 års lån å kr. 31,560 à 4 %...	1,227: 50		
1896 års lån å kr. 99,340 à 3,6 %	3,456: —		
1902 års lån å kr. 64,720 à 4 %...	2,588: 80		
1907 års lån å kr. 620,160 à 4½ %	27,907: 20		
1910 års lån å kr. 1,041,870: — à 4½ %	46,581: 75		
1916 års lån å kr. 427,358 à 5 %	21,367: 90	103,129: 15	
Folkskolestyrelsen:			
1892 års lån å kr. 58,750:-- à 4 %	2,295: —		
1902 års lån å kr. 173,612: 50 à 4 %	6,944: 50		
1907 års lån å kr. 39,200: — à 4½ %	1,764:		
1910 års lån å kr. 315,180: — à 4½ %	14,086: 80		
1916 års lån å kr. 23,575:— à 5 %	1,178: 75	26,269: 05	
Transport	129,398: 20		72,937: 55

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

Transport		129,398: 20		72,937: 55	
Fattigvårdsstyrelsen:					
1892 års lån å kr. 11,750: — à 4 %	459: —				
1902 års lån å kr. 20,429: 75 à 4 %	817: 19	1,276: 19			
Kyrkorådet:					
1896 års lån å kr. 11,460: — à 3,6 %		400: 68			
Af Hamnens medel:					
För äldre hamnbyggnaden å kr. 40,905: — à 5 %	2,045: 25				
För nya hamnbyggnaden å kr. 183,200 à 4½ %	8,244				
46,800 kr. (för hamnbyggnadens fortsättning) à 5 %	2,340	10,584: —			
För svängkran N:r 1 å kr. 10,175: — à 5 %	508: 75				
För malmlossningskran N:r 2 å kr. 23,125: — à 5 %	1,156: 25	14,294: 25	145,369: 32		
2. *Andra lån och förskott:*					
Ränta af Elementarläroverket för flickor å kr. 5,750: 25, lån från stadskassan à 4 %		230: —			
Ränta å Vatten- och gasverksstyrelsens rörelsekapital, förslagsvis		8,463: —			
Ränta å förskotterade medel för reparation af kommministergården, kr. 6,300: — à 5 %		315: —			
Ränta å förskotterade medel för uppförande af kyrkogårdsmur, kr. 15,700: — à 5 %		785: —			
Ränta å beräknad brist i hamnkassan, kr. 27,000: — à 5 %		1,350: —	11,143: —	156,512: 32	229,449: 87
				Transport	229,449: 87

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

		Transport	229,449: 87
Enligt särskild amorteringsplan för Vatten-, gas- o. elektricitetsverken samt afloppsledningarna skall till Drätselkammaren inlevereras för att tillgodoföras verkens amorteringsfond	199,153: 22		
Från denna fond skall enligt ofvan utbetalas: amortering 37,520: —			
ränta 103,129: 15	140,649: 15		
återstår till afsättning...	58,504: 07		
Enligt särskild amorteringsplan för hamnens maskinerier skall till stadskassan af hamnens medel inlevereras	4,860: —		
hvaraf skall enligt ofvan utbetalas: amortering 900: —			
ränta ..... 1,665: —	2,565: —		
Återstår till afsättning	2,295: —		

2. Skatter och liknande afgifter.

a) Utskylder och i samband därmed debiterade afgifter:			
1. Utskylder à 6,75 % å upptaxerade inkomstbeloppet, kr. 19,776,130: —		1,334,888: 77	
2. Afgifter för prästerskapets aflöning:			
Personella afgifter..... ..	1,625: —		
Krono- och tertialtionde	3,400: —	5,025: —	
b) Tomtören för åtskilliga tomter å stadens grund och för delar af Humlegården, som upplåtits till N:ris 113, 114 och 115 södra kvarteret	79: 85		
För magasinsplatser å hamnområdet	360: 32	440: 17	
c) Afgäld för upplåtande af mark:			
till tomten N:o 4 södra kvarteret	10: —		
» » » 104 » »	4: —		
» » » 133 västra »	10: —		
» » » 113 o. 114 västra »	10: —	34: —	1,340,387: 94
		Transport	1,569,837: 81

	Transport	1,569,837: 81

3. Aktier.

Utdelning å aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg, kr. 74,700: —, à 5 %	3,735: —	
Ersättning för upphörd utdelning i d:o från järnvägsmedelsfonden	50,000: —	53,735: —
	Summa Kronor	1,623,572: 81

B. Administration.

3. Poliskåren.

a) Spritbolagets bidrag till tillsyningsmannens för rusdryckshandteringen aflöning	1,200: —	
b) För extra polisbevakning å landsbygden till samma belopp, som beräknas därför i utgifterna	3,150: —	4,350: —

5. Brandväsendet.

Diverse inkomster från verkstäderna m. m.	3,500: —

6. Byggnadsnämnden.

Afgifter för af byggnadschefen och stadsarkitekten åt enskilda utförda förrättningar	4,000: —
Summa Kronor	11,850: —

C. Fastigheter.

2. Hästholmarne.

Hyra för serverings- och villabyggnader å Elba	850: —	
Hyra för serveringsbyggnad jämte en villa å Östra holmen	250: —	1,100: —

3. Skogarne.

För försäljning af div. skogsprodukter	3,780: —
Transport	4,880: —

No 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

5. Stadshotellet.

		Transport	4,880: —
Hyror: Källarmästare Hentzell	15,000: —		
Västerås spritbolag	14,000: —		
Sällskapet	2,000: —		
Uplands Ensk. Bank	3,100: —		
A.-B. Nya Banken	937: 50		
Källarmästare O. P. Andersson	200: —		
Barberare Carl Johnsson	600: —		
Hentzell för en butik	250: —	36,087: 50	
Afgifter för festvåningens användande		1,200: —	
Hyresgästers andel i kostnaden för uppvärmning		11,500: —	48,787: 50

6. Sundinska huset.

Hyresinkomster	6,425: —

7. Tullhuset.

Hyra för ett rum (hamnkontoret)	500: —

8. Paviljongen i Stadsparken.

Hyresinkomst	800: —

9. Gårds- och tomtfastigheter.

Hyror och arrenden för staden tillhöriga gårdar och tomter	64,638: —

10. Jordar och andra fastigheter.

a) *Östra utmarken:*

Arrende för följande lägenheter:

Lilla Stenby (C. A. Johansson)	360: —	
Gustafsslätt (F. T. Larsson)	281: —	
Andersborg samt del af gården Utmarken (Gust. Andersson)	800: —	
Del af gården Utmarken (E. A. Vallin)	192: —	
" " " " (Kristina Pettersson)	40: —	
" " " " (G. Vallberg)	224: —	
" " " " (Nordanby gård)	300: —	
Enbacken (E. A. Vallin)	160: —	
Grönbo (Myggbo sågbolag)	75: —	
Sundinska utmarken (C. Johansson)	200: —	
Nordanby (Nordanby gård)	1,500: —	
Transport	4,132: —	126,030: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

Transport	4,132: —		126,030: 50
Nordanby utmarksjord (Nordanby gård)	500: —		
Jakträtten å utmarken (J. V. Ödman och C. Sundin)	30: —		
Kristiansborg (Jäderblom)	2,900: —		
Hofdesta (E. Johansson)	1,100: —		
Malma (Malma gård)	3,000: —	11,662: —	
b) *Västra utmarken:*			
Arrende för:			
Byggnadsplatser å s. k. Käringberget:			
Gust. Vretlund 35: —			
Doktor Holm 50: —			
Ingeniör Schultz 50: —			
Åhlfeldts sterbhus 25: —			
Rich. Blom 30: —			
Jenny Lindhagen 25: —	215: —		
Ett område intill Carlsfrid (C. J. Carlsson)	3: —		
Byggnadsplatser å s. k. Ragvaldsbacke:			
J. A. Thelin 10: —			
Änkan Math. Eriksson 5: —			
Hj. Örtengren 15: —			
C. O. Johansson 10: —			
S. P. Nilzen 5: —	45: —		
Ett till Hyttan på 50 år, för rätt till framdragande af järnvägsspår upplåtet område	25: —		
Ett område af s. k. Pistolsvreten (J. A. Jansson)	20: —		
Af s. k. Gästgifvarevreten:			
i gamla Stohagsjorden:			
ägofig. 544 och del af 545 (Frans Johansson) 40: —			
ägofig. 546 (Handlanden Belinki) 30: —			
ägofig. 512 (G. A. Andersson) 60: —			
i nya Stohagsjorden:			
ägofig. 570—573 (C. A. Törnblom) 15: —	145: —		
Ett område intill Valhalla (Sundemans sterbhus)	10: —		
Ett område intill Solbacken (Ingeniör Berling)	10: —	473: —	
Transoprt		12,135: —	126, 030: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

	Transport	12,135: —	126,030: 50
c) *Viksäng:*			
Arrenden för nio villatomter, utarrenderade till och med år 1944	360: —		
Arrende för ett till Skogsvårdsstyrelsen förut upplåtet område	150: —	510: —	
d) *Diverse arrenden:*			
f. d. Stadskassörsjorden i Iggebygärdet (Kristiansborgs gård) 35: —			
i Rigärdet (Sv. Metallverken) 18: —			
å Trådarön (J. A. Hellman) 30: —	83: —		
Mark af Gideonsberg och Emaus (Sv. Metallverken)	150: —		
Mark för järnvägsspår till Skultuna och Tillberga (Allm. Sv. Elektr. A.-B.)	75: —		
Jord i Kopparbergsvreten mellan kyrkogården och Östermalm (Änkan Fr. Andersson)	148: 50		
Domkyrkosysslomannens f. d. lönejord å Trådarön (C. J. Fält)	5: —		
Koloniträdgårdarne	300: —		
Mark af Kungsängen (Renhållningsverket)	200: —		
Mark upplåten till Sv. Metallverken för kraftledning till Skultuna	78: 13		
Allm. Sv. Elektr. A.-B. för kablar och ledningar i stadens mark	260: —		
Mark af Siggesborg för Skultuna-järnvägen (Klas Vestman)	50:		
Diverse mindre områden	1,200: —	2,549: 63	
e) *Arrenden för fiskvatten:*			
I Västeråsfjärden från Johannisberg till Gustafsvik samt vid Kattskär och Amundgrund	50: —		
D:o vid Hästholmarne jämte fiskarstugan med jord å Elba	150: —	200: —	
f) *Hyresmedel:*			
Platshyror för:			
Pumphus å Kungsängen (Sv. Metallverken)	50: —		
Två magasinsplatser å Södra Skallberget	20: —		
En paviljong å kreaturstorget	25: —		
Slaktarvagnar å tomten N:o 6 Norra kvart.	200: —		
Upplag m. m. å Kungs- och Munkängen	200: —		
Transport	495: —	15,394: 63	126,030: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

Transport		495: —	15,394: 63	126,030: 50
Virkesupplag å Kungs- och Munkängen		400: —		
Vattenkiosken i Vasaparken		10: —		
„ å hamnområdet		10: —		
Fotografiateliér å Viksäng		25: —		
„ å Kungsängen		25: —		
Cisternstation å d:o		150: —		
Andel i plats- och hyresmedel från Strömsholms våg		500: —		
Hyror för:				
Stallar och bindplatser å kreaturstorget		1,000: —		
Köttbesiktningsbyrån		3,000: —		
Karuseller och skjutbanor m. m.		3,000: —		
Vattenkraften i Svartån		3,000: —		
Upplagsplatser å hamnområdet:				
Axel Hygrell & C:o	1,087: 50			
Tegel- & Murbruksaktiebolaget	2,348: —			
Manne Tössbergs Eftr.	650: —			
Järnhandl. Axel Sundström	812: 50			
Ingeniören Gust. Andersson	551: 25			
Grosshandl. Gust. Laurell	2,425: —			
Vatten- & gasverksstyrelsen	1,050: —			
Vedhandl. Joel Johansson	456: —			
Myggbo sågbolag, Rudén & C:o	562: 50			
Järnhandl. Axel Olsson	562: 50			
Järnhandl. Axel Rosenlund	367: —			
Allm. Sv. Elektr. A.-B.	732: —	11,604: 25	23,219: 25	38,613: 88

11. Hamnmagasinen.

Hyror för magasinsutrymmen:			
Firman Axel Eriksson & C:o		5,000: —	
A.-B. J. Aug. Jönsson & C:o		1,500: —	
Kungl. Vattenfallsstyrelsen		218: 75	
Centralföreningen		5,000: —	
Öfriga utrymmen		781: 25	12,500: —

12. Nordanby egendom.

Diverse jordbruksprodukter		23,200: —	
Extra inkomst af körningar		2,000: —	25,200: —

13. Malma egendom.

Diverse jordbruksprodukter		29,700: —	
Afkastning från trädgården		400: —	30,100: —

14. Svingården.

20,000 kg. fläsk			25,000: —
		Summa Kronor	257,444: 38

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

D. Hälso- och sjukvård.

2. Epidemisjukvården.

a) Beräknade inkomster från landstinget:			
Fast årsafgift	2,775: —		
Underhållskostnader inkl. extra afgift enligt af 1912 års landsting beslutadt tillägg i kontraktet, förslagsvis	10,000: —	12,775: —	
b) Afgifter af betalande patienter		225: —	13,000: —

3. Köttbesiktningsbyrån.

Besiktnings- och vågafgifter m. m.		13,920: —
Summa Kronor		26,920: —

E. Andra hygieniska inrättningar.

1. Kallbadhus.

Badafgifter		500: —

2. Varmbadhus.

Beräknade afgifter för bad:			
Karbad	9,000 st. kr.	9,000: —	
1 kl. bastu	6,000 „ „	6,000: —	
Simhall med värmestuga (sommar)	3,000 „ „	800: —	
d:o d:o (vinter)	3,500 „ „	1,700: —	
Medicinska bad	2,800 „ „	4,200: —	
Folkbad	28,000 „ „	7,000: —	
Skolbad	6,000 „ „	900: —	29,600: —

4. Renhållningsverket.

Försäljning af stallströ och sopor	2,000: —	
„ „ torfmullspudrett	17,000: —	
„ „ torfmull	1,600: —	
„ „ slog å auktion	450: —	
För hämtning af latrin och sopor	2,500: —	
D:o af d:o från regementet	500: —	
För krossning af hafre	100: —	24,150: —
Summa Kronor		54,250: —

F. Undervisningsväsende.

1. Folkskoleväsendet.

Enligt bilaga Litt. A	98,550: 61
Summa Kronor	98,550: 61

N:o 108.
Budget för 1917.
Inkomster.

G. Affärsverk.

Bilaga Litt. B.

Vattenverket	94,700: —	
Gasverket	362,000: —	
Elektricitetsverket	241,400: —	698,100: —
Summa Kronor		698,100: —

H. Kommunikationsverk.

3. Båttrafiken.

Passagerareafgifter m. m. för båtarne Märta och Måsen	9,500: —

4. Hamnen.

Bilaga Litt. C.

Hamnbyggnaden	27,950: —	
Svängkran n:r 1	2,535: —	
Malmlossningsanordning n:r 2	4,675: —	
Svängkran n:r 3	2,200: —	
Brist till år 1918	36,504: 25	73,864: 25
Summa Kronor		83,364: 25

P. Diverse inkomster.

Brännvinsmedel	81,774: —	
Källarfrihetsmedel	349: 05	
Bötesmedel	700: —	
Hundskattemedel à 15 kr. pr hund	3,500: —	
Auktionsprovision	100: —	
Behållning af influtna registreringsafgifter af handelsfirmor	10: —	
Stadens andel, $^{6}/_{10}$-delar, af influtna bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	1,500: —	
Hamnens andel i stadens allmänna kostnader för byggnadschef, polis, bokföring m. m.	1,500: —	
Diverse inkomster, såsom hyra för maskiner, försäljning af stadgar rörande Västerås stad m. m.	1,000: —	
Afgift från skolkassan för renhållning af gatorna vid Skepparbacks-, Mariabergs- o. Djäknebergsskolorna	725: —	91,158: 05
Summa Kronor		91,158: 05

N:o 108.
Budget för 1917.
Sammandrag.

Sammandrag

af utgifts- och inkomststaten för år 1917.

	Utgifter	Inkomster	Öfverskott	Brist
Brist från år 1915	27,794 45	— —	— —	27,794 45
A. Finanser	603,853 —	1,623,572 81	1,019,719 81	— —
B. Administration	270,338 50	11,850 —	— —	258,488 50
C. Fastigheter	202,801 50	257,444 38	54,642 88	— —
D. Hälso- och sjukvård	85,734 —	26,920 —	— —	58,814 —
E. Andra hygieniska inrättningar	97,646 —	54,250 —	— —	43,396 —
F. Undervisningsväsende	364,317 05	98,550 61	— —	265,766 44
G. Affärsverk	687,880 —	698,100 —	10,220 —	— —
H. Kommunikationsverk	152,914 25	83,364 25	— —	69,550 —
I. Belysning och renhållning	45,523 —	— —	— —	45,523 —
K. Fattigvård	157,760 49	— —	— —	157,760 49
M. Kyrkliga ändamål	58,885 88	— —	— —	58,885 88
N. Sociala ändamål	26,575 —	— —	— —	26,575 —
O. Diverse särskilda ändamål	124,187 50	— —	— —	124,187 50
P. Diverse utgifter o. inkomster	38,999 48	91,158 05	52,158 57	— —
Summa	2,945,210 10	2,945,210 10	1,136,741 26	1,136,741 26

Bil. Litt. A.

Utgifts- och Inkomststat

för

Västerås Folkskolor år 1917.

Utgifter:

Aflöning till:

1 folkskoleinspektör (Granér)			5,000: —
1 ord. lärare (Valter) lön	1,700: —		
Tre ålderstilläg	900: —		2,600: —
1 „ „ (Ahlm) lön	1,700: —		
Däraf bostad in natura kr. 300: —.			
Tre ålderstillägg	900: —		2,600: —
1 „ „ (Bohlin) lön	1,700: —		
Tre ålderstillägg	900: —		2,600: —
1 „ „ (Fröier) lön	1,700 —		
Däraf bostad in natura kr. 300: —.			
Tre ålderstillägg	900: —		2,600: —
1 „ „ (Dahlberg) lön	1,700: —		
Tre ålderstillägg	900: —		2,600: —
1 „ „ (Næslund) lön	1,700: —		
Två ålderstillägg	600: —		2,300: —
1 „ „ (Andrén) lön	1,700: —		
Två ålderstillägg	600: —		2,300: —
1 „ „ (Rudkvist) lön	1,700: —		
Två ålderstillägg	600: —		2,300: —
		Transport	24,900: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Folkskolan.

			Transport	24,900: —	
1	ord. lärare	(Krantz) lön	1,700: —		
		Däraf bostad in natura kr. 300: —.			
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1	„ „	(Granér) lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1	„ „	(Leontein) lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1	„ „	(Lindberg) lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1	„ „	(Norman) lön	1,700: —		
		Ett ålderstillägg	300: —	2,000: —	
1	„ „	(Olsson) lön		1,700: —	
1	„ „	(Sjöholm) lön		1,700: —	
1	„ „	(Pettersson) lön		1,700: —	
1	„ „	(Vallström) lön		1,700: —	
1	„ „	(Karlfors) lön		1,700: —	
1	„ „	(Sigröth) lön		1,700: —	
2	„ „	(ej tillsatta) lön à kr. 1,700: —		3,400: —	
1	„ „	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. kr. 850: —		850: —	
1	e. o. „	(Jäderlund) lön		1,400: —	
1	„ „	(Magnusson) lön		1,400: —	
1	„ „	(Bergh) lön		1,400: —	53,550: —
		Aflöning till folkskollärarinnor:			
1	ord. lärarinna	(Stenström) lön	1,500: —		
		Däraf bostad in natura kr. 200: —.			
		Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1	„ „	(Svanholm) lön	1.500: —		
		Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1	„ „	(Hammarskiöld) lön	1,500: —		
		Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1	„ „	(Fröman) lön	1,500: —		
		Däraf bostad in natura kr. 200: —.			
		Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
1	„ „	(Bohman) lön	1,500: —		
		Däraf bostad in natura kr. 200: —.			
		Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —	
			Transport	10,500: —	53,550: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Folkskolan.

		Transport	10,500: —	53,550: —	
1 ord. lärarinna	(Fernqvist) lön	1,500: —			
	Tre ålderstillägg	600: —	2,100: —		
1 „ „	(Svanbom) lön	1,500: —			
	Två o. ett halft ålderstill.	500: —	2,000: —		
1 „ „	(Kolmodin) lön	1,500: —			
	Två ålderstillägg	400: —	1,900: —		
1 „ „	(Köhlberg) lön	1,500: —			
	Två ålderstillägg	400: —	1,900: —		
1 „ „	(Månson) lön	1,500: —			
	Två ålderstillägg	400: —	1,900: —		
1 „ „	(Hellman) lön	1,500: —			
	Två ålderstillägg	400: —	1,900: —		
1 „ „	(Maunsbach) lön	1,500: —			
	Ett ålderstillägg	200: —	1,700: —		
1 „ „	(Fanny Bostrand) lön	1,500: —			
	Ett ålderstillägg	200: —	1,700: —		
1 „ „	(Elisab. Bostrand) lön		1,500: —		
1 „ „	(Bolin) lön		1,500: —		
1 „ „	(Ahlstedt) lön		1,500: —		
1 „ „	(Pettersson) lön		1,500: —		
1 „ „	(Karlsson) lön		1,500: —		
1 „ „	(Isacsson) lön		1,500: —		
2 „ „	(ej tillsatta) lön à kr. 1,500: —		3,000: —		
1 „ „	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. à kr. 750: —		750: —		
1 e. o. „	(Stridh) „ „ 6 „ „ „ 650: —		650: —		
1 „ „	(Hjelmqvist) lön		1,300: —		
1 „ „	(Ericsson) lön		1,300: —		
1 „ „	(ej tillsatt) lön		1,300: —	42,900: —	

Aflöning till småskollärarinnor:

8 lärarinnor	(O. Berg, A. Lennmalm, E. Eriksson, J. Johansson, O. Norling, M. Ahlström, E. Karlsson och A. Pettersson) lön	900: —		
	Däraf för O. Berg bostad in natura kr. 200: —.			
	Tre ålderstillägg	300: —		
		1,200: —	9,600: —	
6 „	(A. S. Eriksson, T. Österberg, E. Svensson, M. Sjöholm, E. Fogelberg och S. Söderholm) lön	900: —		
	Två ålderstillägg	200: —		
		1,100: —	6,600: —	
	Transport		16,200: —	96,450: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Folkskolan.

		Transport	16,200: —	96,450: —
3	lärarinnor	(G. Vahlberg, T. Söderholm och S. Boije) lön ... 900: — Ett och ett halft ålderstillägg ... 150: —	1,050: —	3,150: —
3	„	(G. Almberg, M. Lagrelius, E. Pettersson) lön ... 900: — Ett ålderstillägg ... 100: —	1,000: —	3,000: —
11	„	(S. Eriksson, G. Ringdahl, M. Lundgren, L. Karlsson, M. Eklund, K. Nordkvist, E. Bergh, E. Olsson, M. Karlsson, E. Svensson, G. Forsberg) lön ...	900: —	9,900: —
1	„	(ej tillsatt) lön ...		900: —
2	„	(ej tillsatt) lön pr 6 mån. kr. 450: — ...		900: — 34,050: —

Aflöning till lärare i slöjd och huslig ekonomi:

1	lärare i slöjd (Brandt) lön ... 1,700: — Däraf bostad in natura 200: — Tre ålderstillägg ... 900: —	2,600: —	
1	„ i „ (Ljung) lön ... 1,500: — Två ålderstillägg ... 600: —	2,100: —	
1	„ i skomakeri (Hammarsten) lön ...	1,500: —	
1	lärarinna i slöjd (Vahlbäck) lön ... 1,000: — Tre ålderstillägg ... 300: —	1,300: —	
2	„ i „ (Molander ooh Lindqvist) lön ... 1,000: — Två ålderstillägg ... 200: —	2,400: —	
2	„ i „ (Vahlström och Hahr) lön ... 1,000: — Ett ålderstillägg ... 100: —	2,200: —	
2	„ i „ (Schenström och Vimnell) lön ... 1,000: —	2,000: —	
1	biträdande lärarinna i slöjd (Pettersson) lön för 574 timmar (vårterminen 1917) ...	465: —	
1	lärarinna i slöjd (ej tillsatt) lön pr. 1/2 år ...	500: —	
1	lärarinna i huslig ekonomi (Thunell) lön ... 1,200: — Två ålderstillägg ... 200: —	1,400: —	
1	lärarinna i huslig ekonomi (Granér) lön ... 1,200: — Två ålderstillägg ... 200: —	1,400: —	
		Transport 17,865: —	130,500: —

Transport		17,865: —	130,500: —
1 lärarinna i huslig ekonomi (af Billbergh) lön		1,200: —	
Diverse folkskollärare samt slöjdlärare Ljung för öfvertidsundervisning		3,500: —	
Till slöjdlärarinnor för öfvertidsundervisning		577: —	23,142: —
Statens tillfälliga löneförbättring för år 1917:			
Till 11 folkskollärare.....	à 250: —	2,750: —	
„ 10 „	„ 150: — och 1 à 75: —	1,575: —	
„ 21 folkskollärarinnor ...	„ 150: — „ 1 „ 75: —	3,225: —	
„ 3 e. o. folkskollärare	„ 80: —	240: —	
„ 3 „ folkskollärarin.	„ 80: — „ 1 „ 40: —	280: —	
„ 32 småskollärarinnor ...	„ 80: — „ 2 „ 40: —	2,640: —	10,710: —
Kommunens dyrtidstillägg för år 1917:			
Till 24 folkskollärare à 150: — och 1 à 75: —		3,675: —	
„ 24 folkskollärarinnor à 150: — och 1 à 75: — ...		3,675: —	
„ 32 småskollärarinnor à 150: — och 2 à 75: —		4,950: —	
„ 13 lärare i öfningsämnen à 75: — och 1 à 75: —		2,025: —	14,325: —
Kommunens krigstidshjälp för nyssberörda befattningshafvare, förslagsvis			11,683: —
Vikariehälp:			
För lärare och lärarinnor			4,500: —
Fortsättningsskolan:			
Arvode till lärare och lärarinnor			3,330: —
Privatläsning:			
Förslagsanslag			600: —
Aflöning till vaktmästare, eldare och städerskor:			
Vaktmästaren vid Herrgärdsskolan (Ekman) lön.....	950: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Tilläggsarvode.....	75: —	1,325: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 500: —)			
Eldaren m. m. vid Herrgärdsskolan (Ekström) lön..... (Bostad, ved och lyse in natura 300: —)		950: —	
Vaktmästaren vid Djäknebergsskolan (Salkvist) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 500: —)			
Transport		3,525: —	198,790: —

N:o 108. *Budget för 1917. Folkskolan.*

	Transport	3,525: —	198,790: —
Vaktmästaren vid Korsängsskolan (Andersson) lön	950: —		
Två ålderstillägg	300: —	1,250: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 500: —)			
Städerskan i Herrgärdsskolan (Maria Johansson) lön		525: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 160: —)			
Städerskan i Herrgärdsskolan (H. Ekman) lön		400: —	
„ i „ (M. Ekström) lön		400: —	
„ i Norra slöjdsskolan (Lovisa Andersson) lön		175: —	
(Bostad, ved och lyse in natura 160: —)			
Städerskan i Djäknebergsskolan (Anna Salkvist) lön		475: —	
„ i slöjdskolan för flickslöjd i Skepparbackskolan (Augusta Sundell) lön		170: —	
Städerskan i Skepparbacksskolan (V. Torell) lön		575: —	
„ i Mariabergsskolan (A. Eriksson) lön		375: —	
3 städerskor i Korsängsskolan (M. Andersson, E. Redin och E. Hellsten) lön	à 400: —	1,200: —	
Läkarearvode för vaktmästarne:			
Ekman, Andersson och Salkvist, eldaren i Herrgärdsskolan samt städerskorna Maria Johansson, Lovisa Andersson, Vilhelmina Torell, Anna Eriksson, Ester Redin samt E. Hellsten	à 4: —	40: —	
Städning af förhyrd slöjdlokal i seminariet:			
(12 kr. pr. månad)		108: —	9,218: —
Dyrtidstillägg för år 1917:			
Till 3 vaktmästare och 1 eldare à 150: —			600: —
Krigstidshjälp åt vaktmästare och eldare, förslagsvis			1,025: —
Pensionsafgifter:			
Till Folkskollärarnes pensionsinrättning		4,117: 50	
„ „ änke- och pupillkassa		1,035: —	
„ Småskollärarnes m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt		900: —	6,052: 50
Pensioner:			
Till f. folkskoleläraren C. L. Lindkvist		800: —	
„ „ P. V. Verkelin		800: —	
„ „ J. P. Malmberg		800: —	
„ småskollärarinnan L. Melin		500: —	
„ „ M. Holm		500: —	
	Transport	3,400: —	215,685: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Folkskolan.

	Transport	3,400: —	215,685: 50
Till småskollärarinnan E. Hallin		390: —	
» » J. Kjellin		600: —	
» » H. Törngren		390: —	
» slöjdlärarinnan E. Hellström		910: —	
» vaktmästaren K. G. Lönnborgs änka		200: —	
» städerskan änkan Lovisa Pettersson		200: —	
» städerskan Charlotta Svedin		300: —	
» städerskan Edla Froberg		300: —	6,690: —
Krigstidshjälp till pensionärerna			669: —
Skolträdgårdarne:			
Trädgården vid Västgötagatan, omkostnader	200: —		
Arvode till I. Fröier	250: —	450: —	
Anslag till vård af planteringar och gårdar vid Djäknebergs-, Skepparbacks- och Mariabergsskolorna (incl. arvode till vårdaren herr Fröier 50 kr.)		450: —	
Herrgårdsskolan, omkostnader	500: —		
Arvode till H. Dahlberg (bostad)	300: —	800: —	
Anslag till vård af planteringar och gårder vid Herrgårdsskolan och Norra slöjdskolan (incl. arvode till vårdaren herr Dahlberg 50 kr.)		350: —	
Korsängsskolans, omkostnader		775: —	
Arvode till I. Bohlin		500: —	
Anslag till vård af planteringar och park vid Korsängsskolan (incl. arvode till vårdaren herr Bohlin 50 kr.)		400: —	3,725 —
Skolköket (driftkotnader)			2,500: —
Skolmateriel			3,500: —
Inventarier			3,500: —
Slöjdmateriel			3,500: —
Anslag till undervisning i instrumentalmusik			300: —
Tandklinik (lokalhyra)		500: —	
Tandläkare, lön 2,000 kr. och kvinnligt biträde 400 kr.		2,400: —	
Förbrukningsartiklar (förslagsvis)		100: —	
Ljus och bränsle		150: —	
Städning och skurning (15 kr. i mån. under 10 mån.)		150: —	3,300: —
Arvoden:			
Arvode till skolläkaren		1,000 —	
» » simläraren		1,250: —	
» » simlärarinnan		1,000: —	
» för hämtning af skolbarn		200: —	
» till 3 materialförvaltare		675: —	
» » tillsyningsläraren i slöjd		300: —	
» » tillsyningslärarinnan i slöjd		200: —	4,625: —
	Transport		247,994: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Folkskolan.

		Transport	247,994: 50
TryckningS- och annonskostnader			1,500: —
Lärare- och lärjungebiblioteken:			
Lärarepersonalens bibliotek		400: —	
Lärjungebiblioteket		550: —	950: —
Stipendier:			
Bidrag till studieresor för lärarepersonalen		500: —	
„ skolresor för lärjungarne		350: —	850: —
Anslag till en kurs i talteknik och pedagogisk skolsång			300: —
Skomakerislöjd och skolkänger:			
Omkostnader			2,500: —
Vatten, värme och belysning:			
Vattenafgifter		500: —	
Koks (förslagsvis)		12,000: —	
Ved		3,000: —	
Vedhuggning		350: —	
Kol och antracit till ångpannor och kaminer		2,500: —	
Diverse utgifter för uppvärmningen		500 —	
Belysning, elektrisk och gas		3,500: —	22,350: —
Skolbad:			
Aflöning till baderskor		750: —	
Handdukstvätt och tvål		600: —	1,350: —
Reparationer:			
Årskostnader (förslagsvis)		3,750: —	
Reparationer och ommålning af Djäknebergsskolan		9,725: —	13,475: —
Renhållning:			
Skurning och rengöring samt tvätt		4,400: —	
Renhållning af gårdar		180: —	
Renhållning m. m. af gatorna utanför Skepparbacks-, Mariebergs- och Djäknebergsskolorna samt lärarebostäderna		725: —	
Sotning		150: —	5,455: —
Diverse utgifter:			
Hyra för slöjdlokal i seminariet		250: —	
Brandstodsafgifter		530: —	
Telefonafgifter		500: —	
Skötsel af ur		50: —	
Smärre reparationer å material och inventarier m. m.		1,500: —	
Böcker till fattiga skolbarn		600: —	
Barnbespisningen (förslagsvis)		6,500: —	
Oförutsedda utgifter		700: —	
Anskaffning af renhållningskärl af plåt, 114 st. à 10: —	1,140: —		
Afgår för 93 st. återlämnade träkärl à 3: —	279: —	861: —	11,491:
		Transport	308,215: 50

		Transport	308,215: 50
Barnavårdsnämnden:			
För barn vid Hall		1,000: —	
„ utackordering i enskilda hem		1,700: —	
Arvode till sekreteraren		250: —	
Diverse oförutsedda utgifter		500: —	3,450: —
Ränta och amortering å obligationslån:			
a) för andel i 1892 års obligationslån kr. 100,000: —, hvaraf återstår den 1 jan. 1917 kr. 58,750: —.			
Ett års ränta	2,295: —		
Ett års amortering	2,750: —	5,045: —	
b) för andel i 1902 års obligationslån kr. 215,000: —, hvaraf återstår den 1 jan 1917 kr. 173,612: 50.			
Ett års ränta	6,944: 50		
Ett års amortering	3,977: 50	10,922: —	
c) för andel i 1907 års obligationslån kr. 44,500: —, hvaraf återstår den 1 jan 1907 kr. 39,200: —.			
Ett års ränta	1,764: —		
Ett års amortering	900: —	2,664: —	
d) för andel i 1910 års obligationslån kr. 324,880: —, hvaraf återstår den 1 jan. 1917 kr. 315,180: —.			
Ett års ränta	14,086: 80		
Ett års amortering	4,280: —	18,366: 80	
e) för andel i 1916 års amorteringslån kr. 23,770: —. hvaraf återstår den 1 jan. 1917 kr. 23,575: —.			
Ett års ränta	1,178: 75		
Ett års amortering	225: —	1,403: 75	38,401: 55
		Summa Kronor	350,067: 05

Inkomster:

Behållning från år 1915			7,472: 21
Statsbidrag:			
Till folkskolan:			
För 6 lärare à kr. 1,260: —	7,560: —		
„ 8 lärarinnor à „ 1,110: —	8,880: —		
„ 2 lärare à „ 1,110: —	2,220: —		
„ 3 lärarinnor à „ 1,010: —	3,030: —		
„ 5 lärare à „ 960: —	4,800: —		
„ 3 lärarinnor à „ 910: —	2,730: —		
„ 12 lärare à „ 810: —	9,720: —		
„ 11 lärarinnor à „ 810: —	8,910: —		
„ 1 lärare à „ 405: —	405: —	48,255: —	
	Transport	48,255: —	7,472: 21

N:o 108.
Budget för 1917. Folkskolan.

					Transport	48,255: —	7,472: 21
	Till småskolan:						
För	13	lärarinnor	à kr.	630: —	8,190: —		
„	6	„	à „	570: —	3,420: —		
„	8	„	à „	510: —	4,080: —		
„	5	„	à „	450: —	2,250: —		
„	2	„	à „	225: —	450: —	18,390: —	
	Till fortsättningsskolan					450: —	
	Till slöjdskolan:						
För	gossar 41	grupper	à kr.	81: —	3,321: —		
„	flickor 62	„	à „	40: 50	2,511: —		
„	„ 2	„	à „	19: 20	38: 40	5,870: 40	
	Till undervisning i huslig ekonomi:						
18 kurser à kr. 100: —						1,800: —	
Till lärjungebiblioteket						150: —	
	Tillfällig löneförbättring:						
Till	12	ord. folkskollärare	à 250: —			3,000: —	
„	10	„ „	à 150: —	och 1 à 75: —		1,575: —	
„	21	„ folkskollärarinnor	à 150: —	„ 1 à 75: —		3,225: —	
„	3	e. o. folkskollärare	à 80: —			240: —	
„	3	„ folkskollärarinnor	à 80: —	„ 1 à 40: —		280: —	
„	32	småskollärarinnor	à 80: —	„ 2 à 40: —		2,640: —	85,875: 40
	Arrendemedel:						
För jord i Iggebygärdet och äng å Trådarön (Staubska fonden)							37: —
	Hyresmedel:						
För bostäder till lärare							2,250: —
	Skolköket:						
Beräknade afgifter							1,000: —
	Barnavårdsnämnden:						
Af Fattigvårdsstyrelsen för 5 barn vid Hall						500: —	
„ „ „ 12 utackorderade barn						1,200: —	
Statsbidrag för 12 barn						216: —	1,916: —
							98,550: 61
	Att genom uttaxering fyllas:						
För folk- och småskolor						211,580: 89	
„ barnavårdsnämnden						1,534: —	
„ ränta och amortering						38,401: 55	251,516: 44
						Summa Kronor	350,067: 05

N:o 108.
Budget för 1917.
Vatten och Gasverks-styrelsen.

Bil. Litt. B.

Utgifts- och Inkomststat

för

Vatten-, Gas- och Elektricitetsverken samt Afloppsledningarna år 1917.

Utgifter för verkens gemensamma förvaltning:

Löner:

Föreståndaren	5,000: —	
Två ålderstillägg	1,000: —	
Personligt lönetillägg	1,000: —	7,000: —
(Fri bostadsbelysning och gas i värde 100 kr.)		
Assistenten för Gas- och Vattenverken	3,000: —	
Personligt lönetillägg	1,000: —	4,000: —
Assistenten för Elektricitetsverket		3,000: —
Kamreren	2,400: —	
Två ålderstillägg	600: —	
Personligt lönetillägg	1,500: —	4,500: —
Kassörskan	1,500: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Personligt lönetillägg	300: —	2,100: —
Förrådsförmannen	2,100: —	
Ett ålderstillägg	300: —	2,400: —
Kontorsbiträdet	1,200: —	
Två ålderstillägg	300: —	
Personligt lönetillägg	150: —	1,650: —
Extra kontorsbiträde		1,500: —
Mätareafläsare och inkasserare		6,400: —
Siffergranskaren		500: —
Springgossar		600: —
Kristidshjälp år 1917 för kontorsbiträde, extra kontorsbiträde, afläsare och inkasserare, förslagsvis		1,362: —
	Summa Kronor	35,012: —

N:o 108. *Budget för 1917. Vatten- och Gasverks-styrelsen.*

Hvaraf påföres Vattenverket		7,625: —	
„ „ Gasverket		10,665: —	
„ „ Elektricitetsverket		10,665: —	
„ „ Afloppsledningarna		3,225: —	
„ „ Installationsarbeten		2,832: —	35,012: —

Diverse utgifter:

Läkarearvode, sjukhjälp, medicin och olycksfallsförsäkring	1,300: —
Räkenskapsböcker, skrif- och ritmaterial, annonser m. m.	3,000: —
Telefonafgifter och aflöning till telefonist	1,600: —
Renhållning, eldning, städning och belysning	3,000: —
Brandstodsafgifter för samt underhåll af kontors- och förrådsbyggnader, inventarier och verktyg	3,000: —
Diverse, såsom resor, föreningsafgifter m. m.	600: —
Summa Kronor	12,500: —

Hvaraf påföres Vattenverket		2,900: —	
„ „ Gasverket		3,650:	
„ „ Elektricitetsverket		3,650: —	
„ „ Afloppsledningarna		1,650: —	
„ „ Installationsarbeten		650: —	12,500: —

Vattenverket.

Inkomster:

Afgifter för vatten samt hyror för mätare	94,175: —
Hyra för lägenheter vid gamla vattenverket	525: —
Summa Kronor	94,700: —

Utgifter:

Drifkostnader:

Elektrisk ström, kol, smöroljor m. m.	15,800: —

Underhållskostnader:

Fastigheter, maskiner, ledningsnät, mätare m. m.	9,000: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltning enligt ofvan		7,625: —	
Maskinmästaren	1,400: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,150: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
En maskinist	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
Transport		11,225: —	24,800: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Vatten- och Gasverksstyrelsen.

	Transport	11,225: —	24,800: —
En maskinist	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	
(Bostad af 2 rum och kök med vedbrand 400: —.)			
Rörnätsförmannen	1,800: —		
Ett ålderstillägg	300: —	2,100: —	
Vårdaren af vattenborgen	1,000: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,450: —	
Pension till förre assistenten F. G. Lönnqvist		2,500: —	18,725: —

Krigstidshjälp:

år 1917 för vattenverkets personal, förslagsvis	2,700: —

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan		2,900: —	
Brandstodsafgifter och utskylder		650: —	
Afgift till staten för vattenverket i Hesslö	500: —		
„ „ arrendatorn af Hesslö egendom	500: —		
Arrende för mark till C. A. Andersson, Hamre	150: —		
„ „ „ „ C. Pettersson, Vallby	25: —	1,175: —	
Bränsle till maskinisterna vid Hesslöverket		500: —	
Analyser, skjutsar m. m.		150: —	
Afskrifning af diverse fordringar		100: —	
Diverse, utjämning		290: 81	5,765: 81

Räntor och amortering:

Enligt särskild plan:		
Räntor	22,289: 09	
Amortering	18,845: 10	41,134: 19
	Kronor	93,125: —

Som minskas med afloppsledningarnas och gasverkets andel i aflöning till förmän:		
Afloppsledningarna	1,000: —	
Gasverket	700: —	1,700: —
	Kronor	91,425: —
Inkomster utöfver utgifter		3,275: —
	Summa Kronor	94,700: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Vatten- och Gasverks-styrelsen.

Afloppsledningarna.

Utgifter:

Driftkostnader:

Förvaltningen enligt ofvan	3,225: —	
Elektrisk ström samt oljor och trassel för driften i pumpstationen	2,000: —	
Andel i aflöning till förmän vid vattenverket	1,000: —	
Aflöning för driften i pumpstationen	700: —	
Rensning af brunnar samt spolning af ledningar	3,200: —	10,125: —

Underhållskostnader:

Underhåll af ledningsnätet med tillhörande brunnar	3,152: 24

Krigstidshjälp:

År 1917 för personal, sysselsatt vid afloppsledn., förslagsvis	1,100: —

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan	1,650: —

Räntor och amortering:

Enligt planen för obligationslånen:		
Räntor	16,690: 61	
Amortering	6,607: 15	23,297: 76
	Kronor	39,325: —
Hvarifrån afgår följande inkomster:		
Afgifter för 560 st. vattenklosetter à 15 kr.	8,400: —	
Afgift för en afloppsbrunn vid egendomen N:o 62 Jakobsberg, S:t Ilians socken	100: —	8,500: —
	Summa Kronor	30,825: —

Gasverket.

Inkomster:

Allmänna belysningen	27,500: —
Enskild gasförbrukning samt hyror för mätare	180,500: —
Koks, stenkolstjära och ammoniaksalt	153,000: —
Installationsarbeten	1,000: —
Kronor	362,000: —

N:o 108.

Budget för 1917.

Vatten- och Gasverks-Styrelsen.

Utgifter:

Driftkostnader:

Gaskol	235,000: —	
Öfriga kostnader	12,400: —	247,400: —

Underhållskostnader:

Underhåll af fastigheter, ugnar, ledningar, gaslyktor och gasmätare	17,400: —	
2:dra årets amortering å kostnaden för en ny ugn i gasverket	5,000: —	22,400: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltningen enligt ofvan		10,665: —	
Gasmästaren	1,500: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,250: —	
(Bostad af 2 rum och kök med värme, belysning och gas 480: —.)			
Mätarejusterare		1,800: —	
Eldare		13,500: —	
Andel i aflöning till rörnätsförman vid vattenverket		700: —	
Andel i pension till fröken Gedda		500: —	29,415: —

Krigstidshjälp:

År 1917 för gasverkets personal, förslagsvis	2,700: —

Diverse utgifter:

Förvaltningen enligt ofvan		3,650: —	
Brandstodsafgifter och utskylder		2,500: —	
Bränsle och lyse till gasmästaren		250: —	
Afskrifning af diverse fordringar		350: —	
Diverse utjämning		255: 50	7,005: 50

Räntor och amortering:

Enligt särskild plan:			
Räntor		23,610: 99	
Amortering		22,933: 51	46,544: 50
		Kronor	355,465: —
Inkomster utöfver utgifter			6,535: —
		Summa Kronor	362,000: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Vatten och Gasverksstyrelsen.

Elektricitetsverket.

Inkomster:

Allmänna belysningen	6,700: —
Enskild belysnings- och kraftström samt hyror för mätare	233,700: —
Installationsarbeten	1,000: —
Summa Kronor	241,400: —

Utgifter:

Driftkostnader:

Elektrisk energi från statens kraftstation	46,500: —		
Brännolja	7,400: —	53,900: —	
Öfriga kostnader		7,000: —	60,900: —

Underhållskostnader:

Underhåll af fastigheter, maskiner, batteri, ledningsnät och mätare	11,000: —

Aflöningar och pensioner:

Förvaltningen enligt ofvan		10,665: —	
Maskinmästaren	1,600: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,350: —	
(Bostad af 2 rum och kök med värme, belysning och gas 480: —.)			
En maskinist	1,200: —		
Två ålderstillägg	300: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,650: —	
En maskinist, äfven tafvelvakt	1,350: —		
Ålderstillägg	150: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	1,650: —	
Förste montören	1,500: —		
Två ålderstillägg	600: —		
Dyrtidstillägg för år 1917	150: —	2,250: —	
Mätarejusteraren	1,800: —		
Två ålderstillägg	300: —	2,100: —	
Extra montörer		1,500: —	
Andel i pension till fröken Anna Gedda		500: —	22,665: —

Krigstidshjälp:

År 1917 för Elektricitetsverkets personal, förslagsvis	3,400: —
Transport	97,965: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Vatten- och Gasverks-styrelsen.

		Transport	97,965: —
Turbinhusdriften:			
Arrende för vattenfallet i Svartån		3,000: —	
Aflöning för tillsyn af maskiner samt reglering af dammluckor (häri ingår ett ålderstillägg fr. o. m. 1917 för en af maskinisterna)	2,850: —		
Dyrtidstillägg för år 1917 för 2 man à 150: —	300: —	3,150: —	
Öfriga kostnader för drift och underhåll		1,200: —	7,350: —
Diverse utgifter:			
Förvaltningen enligt ofvan		3,650: —	
Brandstodsafgifter och utskylder		3,700: —	
Bränsle och lyse åt maskinmästaren		250: —	
Afskrifning af diverse fordringar		350: —	
Diverse utjämning		260: 23	8,210: 23
Räntor och amortering:			
Enligt särskild plan,			
Räntor: Elektricitetsverket	39,063: 86		
„ Turbinhuset	2,331: 18	41,395: 04	
Amortering: Elektricitetsverket . . .	53,477: 73		
„ Turbinhuset	1,767: —	55,244: 73	96,639: 77
		Summa Utgifter	210,165: —
Inkomster utöfver utgifter			31,235: -
		Summa Kronor	241,400: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Hamnen.

Bil. Litt. C.

Utgifts- och Inkomststat

för

Västerås hamn år 1917.

A. Den egentliga hamnen.

Utgifter:

Beräknad brist från år 1916			27,000: —
Ränta och amortering till stadskassan å kostnader för hamnbyggnader: Enligt af stadsfullmäktige den 21/11 1900 godkänd plan:			
Ett års ränta å ingående balans den 1/1 1917, kr. 40,905: — à 5 % . .	2,045: 25		
Amortering för året	3,000: —	5,045: 25	
För den år 1907 beslutade nya hamnbyggnaden, hvartill anslagits kr. 229,000: — utgör ingående balansen den 1/1 1917 kr. 183,200: —			
Ett års ränta å kr. 183,200: — à 5 % .	8,244: —		
9:de årets amortering	5,725: —	13,969: —	
För den år 1914 beslutade fortsättningen af nya hamnbyggnaden, hvartill anslagits 113,000 kr. af 1916 års lån och hvaraf hittills uttagits kr. 46,800: —			
Ett års ränta å 46,800: — à 5 % . . .	2,340: —		
Amortering enl. planen för obligationslånet	1,032: —	3,372: —	
Ränta å bristen 5 % å 27,000: —		1,350:	23,736: 25
Hamnens andel i stadens allmänna omkostnader (byggnadschef, polis, bokföring m. m.)		1,500: —	
Hamnuppbördsmannen: lön	1,200:		
Två ålderstillägg à 300: —	600: —		
Arvode: 4 % af beräknad inkomst för varor med fartyg i regelbunden trafik	400: —		
6 % af beräknad inkomst af öfrig trafik	900: —	3,100: —	
Krigstidhjälp åt Hamnuppbördsmannen, förslagsvis .		400: —	
	Transport	5,000:	50,736: 25

N:o 108.
Budget för 1917.
Hamnen.

Transport		5,000: —	50,736: 25
Hamnordningsmannen: lön		150: —	
Ersättning till befäl å fartyg i regelbunden trafik för af dem förrättad uppbörd och redovisning af broafgift för varor: 5 % å uppbörden	500: —		
Skrifmateriel å hamnkontoret	50: —		
Telefonafgifter	85: —	635: —	
Diverse årskostnader:			
Hyra för hamnkontoret	500: —		
Årsafgift till Svenska Hamnförbundet	75: —		
Underhåll af kajer och dukdalber, renhållning och grusning af hamnen, skötsel af fyrarne, städning af hamnkontoret m. m.	3,000: —		
Belysning å hamnen	1,300: —		
Olycksfallsersättning för F. Svanström	48: —	4,923: —	10,708: —
Fyllnad för täckande af brist i staterna för hamnmaskinerierna n:ris 1 och 2			3,010: —
		Kronor	64,454: 25

Inkomster:

Hamn- och broafgifter, förslagsvis:			
För varor med fartyg i regelbunden trafik	10,000: —		
För öfrig trafik	15,000: —	25,000: —	
Behållning af svängkran n:o 3		1,550: —	
Diverse inkomster för båtplatser och uthyrning af mindre kranar		1,400: —	27,950: —
Brist till 1917			36,504: 25
		Kronor	64,454: 25

B. **Hamnmaskinerier.**

1. *Svängkran n:o 1.*

Anläggningskostnad	11,000: —		
Afgår 3 års amortering	3,300: —		
Återstående kostnad	7,700: —		

Utgifter:

Ett års ränta å kr. 7,700: — à 5 %		385: —	
4:de årets amortering		1,100: —	1,485: —
Maskinist, förslagsvis		800: —	
Strömförbrukning		150: —	
Diverse material och reparationer		100: —	1,050: —
		Kronor	2,535: —

N:o 108. *Budget för 1917. Hamnen.*

Inkomster:

Hyror, förslagsvis		2,200: —
Fyllnad af hamnmedel		335: —
	Kronor	2,535: —

2. *Malmlossningsanordningen n:o 2.*

Anläggningskostnad	25,000: —	
Afgår tre års amortering	7,500: —	
Återstående kostnad	17,500: —	

Utgifter:

Ett års ränta å kr. 17,500: — à 5 %	875: —	
4:de årets amortering	2,500: —	3,375: —
Maskinist, förslagsvis	700: —	
Handtlangning	300: —	
Strömförbrukning	200: —	
Diverse material och reparationer	100: —	1,300: —
Kronor		4,675: —

Inkomster:

Kranafgifter, förslagsvis		2,000: —
Fyllnad af hamnmedel		2,675: —
Kronor		4,675: —

3. *Svängkran n:o 3.*

Utgifter:

Maskinist, förslagsvis	500: —		
Strömförbrukning	100: —		
Diverse material	50: —	650: —	
Inkomster utöfver utgifter		1,550: —	2,200: —
Kronor			2,200: —

Inkomster:

Hyror, förslagsvis		2,200: —
Kronor		2,200: —

N:o 108.
Budget för 1917.
Fattigvården.

Bil. Litt. D.

Utgifts- och inkomststat
för
Fattigvården år 1917.

Inkomster:

För allmänna fattigvården:

Afgäld för två planteringsland	50: —		
Tillfälliga inkomster och återbetalningar	1,400: —		
Andel af böter	50: —	1,500: —	

För fattiggården Carlslund:

För verkställda arbeten	700: —		
För tillfälliga inkomster	2,500 —	3,200: —	4,700: —
Att genom uttaxering fyllas			157,760: 49
		Summa Kronor	162,460: 49

Utgifter:

För allmänna fattigvården:

Ränta och amortering å 1892 års lån.			
Ränta	459: —		
Amortering	550: —	1,009: —	
Ränta och amortering å 1902 års lån.			
Ränta	817: 19		
Amortering	468: 05	1.285: 24	2,294: 24
		Transport	2,294: 24

N:o 108.
Budget för 1917.
Fattigvården.

		Transport	2,294: 24	
Ordinarie understöd med penningar			50,000: —	
„ „ in natura:				
Hvetemjöl		1,500: —		
300 famnar ved à 26: — kr.		7,800: —	9,300: —	
Tillfälliga understöd med penningar			22,000: —	
Underhåll och tillsyn af utpensionerade barn			15,500: —	
Diakonissorna, årsanslag			2,000: —	
Hospitalskostnader			4,500: —	
Lasarettskostnader			1,500: —	
Andra sjukvårdskostnader såsom afgifter till vanföreanstalter m. m.			2,000: —	
Återbetalning till främmande kommuner			5,000: —	
Medikamenter			800: —	
Bidrag till kostnaden för af barnavårdsnämnden utackorderade barn			1,900: —	
Barnasylen			3,000: —	
Diverse utgifter			1,000: —	
Arvoden: Kamreraren		1,200: —		
Sekreteraren		800: —		
Vaktmästaren		100: —	2,100: —	122,894: 24

För fattiggården Carlslund:

Rågmjöl	6,500	kilogram	à	0: 26	1,690: —
Hvetemjöl	1,900	„	„	0: 35	665: —
Korngryn	1,000	„	„	0: 33	330: —
Hafregryn, prässade	1,200	„	„	0: 42	504: —
„ krossade	400	„	„	0: 42	168: —
Mannagryn	50	„	„	0: 50	25: —
Risgryn	50	„	„	0: 50	25: —
Potatismjöl	50	„	„	0: 50	25: —
Ärter	800	„	„	0: 40	320: —
Kött, oxbringa	1,100	„	„	1: 90	2,090: —
gödkalfstek	350	„	„	2: 20	770: —
köttfärs	200	„	„	2: 30	460: —
Korf-varor	450	„	„	0: 70	315: —
Skummad mjölk	34,000	liter	„	0: 08	2,720: —
Oskummad „	13,000	„	„	0: 18	2,340: —
Grädde	350	„	„	1: 10	385: —
Svagdricka till soppor	2,000	„	„	0: 10	200: —
Smör	150	kilogram	„	3: —	450: —
Margarin	650	„	„	1: 80	1,170: —
Ägg	50	tjog	„	2: 10	105: —
Sill	15	tunnor	„	90: —	1,350: —
Kabiljo	500	kilogram	„	1: 25	625: —
Salt, groft	6	hektoliter	„	8: —	48: —
			Transport	16,780: —	122,894: 24

N:o 108.
Budget för 1917.
Fattigvården.

			Transport	16,780: —	122,894: 24
Salt, fint	300	kilogram	„ 0: 12	36: —	
Sirup	200	„	„ 0: 65	130: —	
Kaffe	300	„	„ 2: —	600: —	
Intubikaffe	600	paket	„ 0: 25	150: —	
Bitsocker	650	kilogram	„ 0: 65	422: 50	
Strösocker	125	„	„ 0: 65	81: 25	
Limpor	12,000	stycken	„ 0: 10	1,200: —	
Snus	12	fjärdingar	„ 51: —	612: —	
Såpa	1,200	kilogram	„ 0: 95	1,140: —	
Soda	150	„	„ 0: 35	52: 50	
Tvål				50: —	
Fotogen	200	liter	„ 0: 27	54: —	
Elektrisk belysning				500: —	
Barrved	180	famnar	„ 26: —	4,680: —	
Koks	200	hektoliter	„ 3: —	600: —	
Grisar	12	stycken	„ 30: —	360: —	
Torfmull	40	balar	„ 1: 80	72: —	
Beklädnadskostnader				1,300: —	
Sjukvårdsartiklar				500: —	
Begrafningskostnader				500: —	
Diverse utgifter, såsom underhåll af sängkläder, linnepersedlar och materialier				1,800: —	
Extra mat till tjänstepersonalen				900: —	
Extra hjälp vid tvätt och skurning				300: —	
För ordnande af upplag för sopor och affall				300: —	
Aflöningar:					
Sysslomannen		1,500: —			
(Bostad med 1 rum och kök med värme och belysning 300: — kr.)					
Två ålderstillägg		300: —			
Dyrtidstillägg för 1917		150: —	1,950: —		
Portvakten		900: —			
(Bostad med 1 rum och kök med värme och belysning 300: — kr.)					
Två ålderstillägg		200: —			
Dyrtidstillägg för 1917		150: —	1,250: —		
Föreståndarinnan			500: —		
Kokerskan			360: —		
Sjuksköterskan			600: —		
Sköterskebiträde			300: —		
Två tjänsteflickor à 240: — kr.			480: —		
Predikanten			300: —	5,740: —	
Krigstidshjälp åt sysslomannen, portvakten, föreståndarinnan och sjuksköterskan, förslagsvis				706: —	39,566: 25
				Summa Kronor	162,460: 49

N:o 108.
Budget för 1917.
Kyrkan.

Bil. Litt. E.

Utgifts- och Inkomststat

för

kyrkan och kyrkliga ändamål i Västerås stad för år 1916.

(Godkänd å kyrkostämman den 30 oktober 1916).

Utgifter:

Enl. Kungl. brefvet den 21/10 1896.			
Pastor: lön			425: —
Komminister: lön	700: —		
Ränteersättning från Drottn. Kristinas fond	125: —		
Lönetillägg enl. kyrkostämmobeslut d. 29/10 1909 c:a	1,000: —		
D:o „ D:o d. 29/10 1915	500: —		2,325: —
Domkyrkosysslomannen: lön	500: —		
Hyresersättning	277: 50		777: 50
Pastorsadjunkt: lön	3,000: —		
Hyresersättning	500: —		
För telefon	50: —	3,550: —	
Pastorsadjunkt, arvode från d. 1/5			2,000: —
Domkyrkoorganist: lön	2,000: —		
Dyrtidstillägg	250: —	2,250: —	
Domkyrkoklockaren: lön	1,100: —		
Dyrtidstillägg	250: —	1,350: —	
Kyrkovaktaren: lön i ett för allt, äfven likvagnens skötsel inbegripen och dyrtidstillägg		1,700: —	
Extra kyrkovaktmästare: lön och dyrtidstillägg		250: —	
Ringare:			
Åldermannen: lön	38: —		
12 man à 100 kr.	1,200: —		
Kostnadsfri begrafningsringning åt obemedlade	100: —		
Dyrtidstillägg	300: —		
Olycksfallsförsäkring för 12 man	46: 98	1,684: 98	
	Transport	10,784: 98	5,527: 50

N:o 108. *Budget för 1917. Kyrkan.*

Transport		10,784: 98	5,527: 50
Dödgräfvaren: lön och dyrtidstillägg		350: —	
Änkefru Maria Bolander: pension		300: —	
Änkefru Signe Bedinger: „		400: —	
Prästgårdsbyggnadsmedel:			
Reparationsanslag och tillfälliga behof	700: —		
Brandstodsafgifter	136: —		
4:de årets amortering å kommunistersgårdens reparation ... 3,150: —			
Ett års ränta å 6,300 kr. à 5 % 315: —	3,465: —		
För reparationer vid domprostgården enl. beslut vid ekonomisk besiktning och kyrkost.-prot. den 16/7 1916	3,042: —		7,343: —
Pastorsexpeditionen:			
Hyra till staden	600: —		
Bränsle och lyse	600: —		
Städning, eldning och skurning	420: —		
Kyrkoböcker och blanketter m. m.	600:	2,220: —	
Kyrkoskrifvaren: lön	2,400: —		
dyrtidstillägg	250: —		2,650: —
Kyrkans egentliga behof:			
Elektrisk belysning och kraft till orgelmotorn	600: —		
Underhåll af ledningar, lampor m. m.	100: —		
Stearinljusbelysning	30: —		
Reparationer och tillsyn af orgeln	300: —		
För tillsyn af den elektriska motorn	150: —		
Bänkhyresersättning	1,600: —		
Klockor	400: —		
Tornurets skötsel	100: —		
Skurningar	150: —		
Konsistorie cirkulär m. m.	2: 50		
Biblar m. m. till nattvardsungdom	300: —		
Trycknings- och annonskostnader	250: —		
Arvode åt räkenskapsföraren	250: —		
Arvode för utdebitering af prästerskapets löner			250: —
Kyrkokören	500: —		
Kyrkosalen			2,000: —
För barngudstjänster			400: —
För tvätt och oblater	75: —		
Diverse utgifter	300: —	5,107: 60	
Transport		19,162: 48	18,170: 50

N:o 108. *Budget för 1917. Kyrkan.*

	Transport	19,162: 48	18,170: 50
Kyrkans och sakristians uppvärmning:			
Koks, förslagsvis	3,000: —		
Sotning	40: —		
Ved med sågning och späntning	30: —		
Lön till eldaren (jämte dyrtidstillägg)	580: —		
Diverse utgifter	100: —	3,750: —	
Kyrkogårdarne:			
Anslag till trädplanteringssällskapet	1,400: —		
Snöskottning, sprängning m. m.	200: —		
Sand	300: —		
Andra behof	100: —		
Anslag för fortsatt afplanering	500: —		
4:de årets amortering å kyrkogårdsmuren 7,800: —			
Ett års ränta å 13,700 kr. à 5 % 785: —	8,585: —	11,085: —	
Förslagsanslag för förberedande åtgärder i och för ny kyrkogård			2,000: —
För diakonissorna:			
Afgift till diakonissanstalten	1,050: —		
Kostpengar	1,500: —		
Till biträde vid matlagning	180: —		
Hyresmedel	1,000: —		
För lyse, bränsle och tvätt	700: —		
Bidrag till hyror och uppvärmning af lokaler vid Eriksholm och Aroslund	750: —		
Div. utgifter, såsom för modermöten m. m.	600: —		5,780: —
Församlingsbiblioteket:			
Arvode för skötseln	75: —		
Hyra till staden	300: —		
Städning, bränsle och lyse	250: —		
För bokinköp och -inbindning	300: —		
Andra utgifter	75: —		1,000: —
Kyrkorådet:			
För nya möbler, förslagsvis			500: —
Arrendemedel:			
Afgäld för västra kyrkogården utom kvarntullen, efter medelmarkegångspris, cirka			100: —
	Transport	33,997: 48	27,550: 50

N:o 108.
Budget för 1917.
Kyrkan.

Transport		33,997: 48	27,550: 50
Ränta och amortering å obligationslån:			
Andel i 1896 års obligationslån 20,000: —			
Kapitalskuld den 1/1 1917 11,460: —			
Ränta för året	400: 68		
Amortering för året	660: —	1,060: 68	
Däraf stadens andel enl. Kungl. Förordningen d. 31/5 1901			34,131: 83
		Kronor	61,682: 33

Inkomster:

Försäljning af grafplatser, förslagsvis	600: —		
Afgifter för likvagnen	100: —		
„ „ klockor	500: —	1,200: —	
Däraf stadens andel enl. Kungl. förordningen den 31/5 1901			1,171: 45
Personella afgifter à 1 kr. per man och 50 öre pr kvinna för prästerskapets aflöning			1,625: —
Att genom uttaxering fyllas			58,885: 88
		Kronor	61,682: 33

REGISTER

ÖFVER

UTGIFTS- OCH INKOMSTSTATEN FÖR ÅR 1917.

	Sid.
Afkortningar	494
Aktier	525
Brandväsendet, utgifter	501
» inkomster	525
Brännvinsmedel	531
Byggnadsnämnden, utgifter	504
» inkomster	525
Båttrafiken på Hästholmarne, utgifter	517
» inkomster	531
Diverse behof	519
Diverse inkomster	531
Fattigvården	553
Folkskoleväsendet	533
Förslagsanslaget	520
Gatubelysning	517
Gatuläggningen	516
Gaturenhållning	518
Gårds- och tomtfastigheter, utgifter	507
» inkomster	526
Hamnen	550
Hamnmagasinen, utgifter	508
» inkomster	529
Hälso- och sjukvård, utgifter	510
» inkomster	529
Hästholmarne, utgifter	505
» inkomster	525
Jordar och andra fastigheter, utgifter	507
» inkomster	526
Kallbadhus, utgifter	513
» inkomster	530
Klapphus	514
Kyrkliga ändamål	556
Lån, utgifter	493
» inkomster	521
Magistraten	495
Malma egendom, utgifter	509
» inkomster	529
Nordanby egendom, utgifter	509
» inkomster	529

Sid.

Paviljongen i Stadsparken, utgifter ... 507
» inkomster ... 526
Parker och planteringar ... 504
Pensioner, allmänna ... 501
» folkskolans ... 538
» vatten-, gas- och elektricitetsverkens ... 544, 547, 548
Poliskåren, utgifter ... 497
» inkomster ... 525
Renhållningsverket, utgifter ... 514
» inkomster ... 530
Rådhuset ... 506
Sammandrag ... 532
Skogarne, utgifter ... 506
» inkomster ... 525
Sociala ändamål ... 518
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren ... 499
Stadshotellet, utgifter ... 506
» inkomster ... 526
Stallet ... 519
Sundinska huset, utgifter ... 506
» inkomster ... 526
Svingården, utgifter ... 510
» inkomster ... 529
Tullhuset, utgifter ... 507
» inkomster ... 526
Undervisningsändamål ... 516
Uttaxeringen ... 524
Varmbadhus, utgifter ... 513
» inkomster ... 530
Vatten-, gas- och elektricitetsverken ... 543
Vägunderhåll ... 517

Västerås 1917, Westm. Alleh:s Boktr.